

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1913

ΕΤΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ

[ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ]

*Σωφιστάρι
Ν. Μ. Δ. φραγκογιάννη
Μεταφραστή
Κ. Φ. Σκούρου*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ,, ΟΔΟΣ ΑΡΑΧΩΒΗΣ 8

1913

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 10 ἡ νύξ 14 Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον	Ἡμέρ. 28. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 11 ἡ νύξ 13 Ὁ ἥλιος εἰς τοὺς Ἰχθῦς

ΤΙΜΑΤΑΙ

Διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 5,50
Διὰ τὸ Ἐξωτερικόν » 6.—

1 Τ Περικομῆ καὶ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.	1 Π Τρύφωνος μάρτυρος.
2 Τ Προσεόρτια τῶν Θεοφαν. Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης.	2 Σ Ἡ Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3 Π Μαλαχίου Προφ. καὶ Γορδίου μ.	3 Κ Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. Ἀρχὴ Τριωδίου. Συμμεῶν τοῦ Θεοδόχ. καὶ Ἀννης τῆς Προφήτιδος.
4 Π Ἡ Σύναξις τῶν 70 Ἀποστόλων.	4 Δ Ἰσιδώρου ὁσ. τοῦ Πηλοσιώτου.
5 Σ Παραμονὴ τῶν Θεοφανείων καὶ Θεοπέμπτου (Νηστεία).	5 Τ Ἀγάθης μάρτυρος.
6 Κ Τὰ Ἁγία Θεοφάνεια.	6 Τ Βουκόλου ἐπ. Σμύρνης, Φωτίου Πατριάρχου Κ/πόλεως καὶ Ἰουλιανῶ.
7 Δ Ἡ Σύναξις τοῦ Προφ. Προδρ. καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.	7 Π Παρθενίου ἐπ. Λαμφάκου καὶ Κοσμᾶ δόσιου.
8 Τ Κύρου τοῦ Ἀττικοῦ μάρτ., Δομνικῆς τῆς ὁσίας.	8 Π Θεοδώρου τοῦ Στρατηλ., Ζαχαρίου τοῦ προφ., Μάρθας καὶ Μαρίας μαρτύρων.
9 Τ Πολυεύκτου μάρτ. καὶ Εὐστρατίου τοῦ θαυματουργοῦ.	9 Σ Νικηφόρου μάρτυρος.
10 Π Γρηγορίου ἐπισκόπ. Νύσσης καὶ Λομετιανῶ.	10 Κ Τοῦ Ἀσώτου. Χαλαράμπους ἱερομάρτυρος.
11 Π Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καὶ Ἀγαπίου.	11 Δ Βλασίου ἱερομαρ. καὶ Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης.
12 Σ Τατιανῆς μάρτ.	12 Τ Μελετίου ἀρχιεπ. Ἀντιοχείας.
13 Κ Ἐρμούλου καὶ Στρατονίκου μαρ.	13 Τ Μαρτινιανῶ ὁσ. καὶ Εὐλογίου.
14 Δ Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραϊθῶ ἀναγεθέντων Πατέρων.	14 Π Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος.
15 Τ Παύλου Θηβαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.	15 Π Ὀνησίμου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐσεβίου.
16 Τ Προσκύνησις τῆς τιμ. Ἀλύσεως τοῦ Ἀποστ. Πέτρου.	16 Σ Παμφίλου μάρτυρος.
17 Π Τοῦ ὁσ. Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλ.	17 Κ Τῆς Ἀπόκρ. Τῆς ἁγίας Μαρίας.
18 Π Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας.	18 Δ Λέοντος Πάπα Ρώμης καὶ Ἀγαπητοῦ τοῦ δόσιου.
19 Σ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Ἀρσενίου Κερκύρας.	19 Τ Ἀρχιέπ. Φιλήμονος τῶν Ἀπ. Λέοντος ἐπισκ. Κατάνης.
20 Κ Τοῦ ὁσ. καὶ Θεοφῶρ. Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.	20 Π Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλοις, Εὐσταθίου πατριάρχ. Ἀντιοχ.
21 Δ Μαξίμου δόσιου, Νεοφύτου καὶ Ἀγνῆς μαρτύρων.	22 Π Ἡ εἴρεσις τῶν λειψάνων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μάρτ. καὶ τῆς ἁγ. Ἀνθούσης.
22 Τ Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἀναστασίου ὁσιομαρτ.	23 Σ Πολυκάρπου ἐπισκ. Σμύρνης.
23 Τ Κλήμεντος ἱερομάρτ. καὶ Ἀγαθαγγέλου μάρτ.	24 Κ Τῆς Τυρινῆς. Ἡ ἁ' καὶ β' εἴρεσις τῆς Τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
24 Π Ξένης τῆς ὁσίας, Ἐρμογένους Μάμαντος.	25 Δ Ταρασίου Κων/πόλεως καὶ τοῦ ἁγ. Ἀλεξάνδρου.
25 Π Τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγ.	26 Τ Πορφυρίου ἐπισκόπ. Γάζης καὶ Φωτεινῆς μάρτ.
26 Σ Ξενοφῶντος ὁσ. καὶ Ἀνανίου.	27 Τ Προκοπίου τοῦ ὁμολογητοῦ.
27 Κ Ἀνακομιδῆ λειψ. Ἰω. Χρυσοστ.	28 Π Βασιλείου τοῦ ὁμ. καὶ Νέστορος.
28 Δ Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Παλλαδίου.	
29 Τ Ἡ ἀνακομ. λειψ. Γρηγορίου ἱερ.	
30 Τ Τῶν 3 ἱερ. Βασιλείου τοῦ Μεγ., Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάν. Χρυσοστόμου.	
31 Π Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναγρ.	

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Κ. Μάιωνος καὶ Ν. Καργαδούρη

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1913

ΜΑΡΤΙΟΣ		ΑΠΡΙΛΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 12 ἡ νύξ 12 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Κριόν		Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 13 ἡ νύξ 11 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ταῦρον	
1 Π	Εὐδοκίας ὁσιομάρτυρος καὶ Δομνίσης.	1 Δ	Μαρίας ὁσίας τῆς Αἰγυπτίας.
2 Σ	Ἡσυχίου τοῦ Συγκλητικῆ καὶ Ἀνδρονίκου.	2 Τ	Τίτου ὁσ. τοῦ θαυματουργοῦ.
3 Κ	Τῆς Ὁρθοδοξίας. Εὐτροπίου μάρ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.	3 Τ	Νικήτα ἡγουμ. Μηδικίου, Ἰωσήφ ὕμνογράφου.
4 Δ	Γερασίμου ὁσ. τοῦ ἐν Ἰερδάνῃ.	4 Π	Γεωργίου τοῦ ἐν Μαλεῶ καὶ Πλάτωνος.
5 Τ	Κόνωνος μάρτυρος.	5 Π	Κλαυδίου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
6 Τ	Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτ.	6 Σ	Τοῦ Λαζάρου. Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως.
7 Π	Τῶν ἐν Χερσῶνι ἱερομαρτ.	7 Κ	Τῶν Βατίων. Καλλισπίου μ. καὶ Γεωργίου ἐπ. Μιτυλήνης.
8 Π	Θεοφυλάκτου ἐπ. Νικομηδείας.	8 Δ	Μ. Δευτέρου. Ἡρωδίου τοῦ Ἀποστόλου.
9 Σ	Τῶν ἁγίων 40 Μαρτύρων.	9 Τ	Μ. Τρίτου. Εὐψυχίου μάρτυρος.
10 Κ	Β' τῶν Νηστειῶν. Κωδράτου μάρτ. καὶ Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας.	10 Τ	Μ. Τετάρτη. Τερεντίου μάρτυρος.
11 Δ	Σωφρονίου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.	11 Π	Μ. Πέμπτη. Ἀντίπα ἐπισκ. Περγάμου.
12 Τ	Θεοφάνους τοῦ ὁσ. καὶ Γρηγορίου Πάπα Ρώμης.	12 Π	Μ. Παρασκευῆ. Βασιλείου ἐπισκ. Παρίου.
13 Τ	Νικήφρου Κων/λεως καὶ Χριστίνης.	13 Σ	Μ. Σάββατον. Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14 Π	Βενεδίκτη τοῦ ὁσίου.	14 Κ	ΤΟ ἍΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Ἀριστάρχου ἀποστόλ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
15 Π	Ἀγαπίου μ. καὶ Ἀριστοβούλου.	15 Δ	Κρησεντος μάρ. καὶ Λεονίδου.
16 Σ	Σαβίνου μάρ. καὶ Χριστοδούλου ἐν Πάτμῳ.	16 Τ	Ἀγάπης, Εἰρήνης, Χιονίας μαρτ.
17 Κ	Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.	17 Τ	Συμεὼν τοῦ ἐν Περσίδι.
18 Δ	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.	18 Π	Ἰωάννου ὁσίου καὶ Ἰωάννου νεομάρτ. τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.
19 Τ	Χρυσάνθου καὶ Δαρείου μαρτ.	19 Π	Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Παφνουτίου ἱερ., Τρύφωνος.
20 Τ	Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγ. Σάββα ἀναπεφθέντων ὁσ. Πατέρων.	20 Σ	Θεοδώρου τοῦ Τριγινά.
21 Π	Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.	21 Κ	Τοῦ Ἐθ. μάρ. Ἰανουαρίου ἱερ., Ἀλεξάνδρου τῆς βασιλείσεως.
22 Π	Βασιλείου ἱερομάρτυρος ἐπισκ. Ἀγκύρας.	22 Δ	Θεοδώρου τοῦ Σκεπώτου.
23 Σ	Νικόνοιο ὁσιομάρτ. καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.	23 Τ	Τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου.
24 Κ	Α' τῶν Νηστειῶν. Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.	24 Τ	Ἐλισάβετ τῆς θαυμ. καὶ Σάββα τοῦ στρατηλάτου.
25 Δ	Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (ἱθ. κατάλυς.)	25 Π	Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου.
26 Τ	Ἡ Σύναξις τοῦ ἁγ. Γαβριήλ.	26 Π	Βασιλέως ἐπισκ. Ἀμασειας.
27 Τ	Ματθίω τῆς ἐν Θεσσαλονικίᾳ.	27 Σ	Συμεὼν ἱερ. συγγενοῦς Κυρίου.
28 Π	Ἰλαρίωνος ὁσίου τοῦ νέου.	28 Κ	Τῶν Μυροφόρων. Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτ. Μήμενος τοῦ θαυματουργοῦ.
29 Π	Μάρκου ἐπισκ. Ἀρεθουσίου.	29 Δ	Ἰωάννου καὶ Σωσιπάρχου τῶν Ἀποστόλων.
30 Σ	Ἰωάννου τοῦ Συγγραφέως τῆς Κλίμακος τοῦ ὁσίου.	30 Τ	Ἰακώβου τοῦ ἀποστ. ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
31 Κ	Ε' τῶν Νηστειῶν. Ὑπατίου ἱερομάρτ. ἐπισκόπ. Γαγγρῶν καὶ Ἀκακίου.		

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1913

ΜΑΪΟΣ		ΙΟΥΝΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 14 ἡ νύξ 10 Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους		Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 15 ἡ νύξ 9 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Καρκίνον	
1 Τ	Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.	1 Σ	Ψυχράββατον. Ἰουστίνου μάρ. τοῦ Φιλοσόφου.
2 Π	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λευ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.	2 Κ	Τῆς Πεντηκοστῆς. Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπισκόπου Κων πόλεως.
3 Π	Τιμοθέου καὶ Μανρας μαρτ.	3 Δ	Τῆς ἁγίας Τριάδος. Λουκιανοῦ μάρτ.
4 Σ	Πελαγίας τῆς ὁσιομάρτυρος.	4 Τ	Μητροφάνους ἀρχιεπισκ. Κωνσταντινουπόλεως.
5 Κ	Τοῦ Παραλύτου. Εἰρήνης τῆς μεγαλομάρτυρος.	5 Τ	Δωροθέου ἐπισκ.
6 Δ	Ἰὸβ τοῦ πολυάθλου.	6 Π	Πλαυδίου τοῦ θαυματ.
7 Τ	Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν οὐρανοῖς φανερωθέντος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις.	7 Π	Θεοδότη ἱερομάρτυρος τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ.
8 Τ	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Τοῦ ἁγ. Ἀποστ. καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάν. τοῦ Μεγάλου. Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου.	8 Σ	Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῆς ἁγίας Καλλιπίας.
9 Π	Ἡσαίου τοῦ προφήτου, Χριστοφόρου μάρτυρος.	9 Κ	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
10 Π	Σίμωνος Ἀποστ. τοῦ Ζηλωτοῦ.	10 Δ	Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης.
11 Σ	Ἐγχαίνια τῆς Κων/πόλεως καὶ Μοκίου ἱερομ.	11 Τ	Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν Ἀποστόλων.
12 Κ	Γερμανοῦ ἀρχιεπ. Κων/λεως καὶ Ἐπιφάνιου ἐπισκ. Κύπρου.	12 Τ	Ὀνοφρίου καὶ Πέτρου τῶν ἁγ.
13 Δ	Γλυκερίας μάρτ. καὶ Σεργίου.	13 Π	Ἀκυλίνης μάρτ.
14 Τ	Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίῳ.	14 Π	Ἐλσαίου τοῦ προφήτου καὶ Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπ. Κωνσταντινουπόλεως.
15 Τ	Παχωμίου ὁσίου τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀγίλλεως Λαρίσεως.	15 Σ	Ἀμὸς τοῦ προφήτου.
16 Π	Θεοδώρου ὁσ. τοῦ Ἁγιασμένου.	16 Κ	Τύχωνος ἐπισκ. Ἀμαθοῦντος.
17 Π	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουλίας ἀποστ.	17 Δ	Ἰσαύρου, Μανουῆλ, Σεβέλ καὶ Ἰσαήλ μαρτ.
18 Σ	Πέτρου καὶ Διονύσου μάρτ.	18 Τ	Λεοντίου μάρτ. καὶ Θεοδούλου.
19 Κ	Τῶν ἁγίων Θεοφόρων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκ. Συνόδου.	19 Τ	Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου, Παΐσιου τοῦ Μεγάλου.
20 Δ	Θαλλεστάου μάρτυρος.	20 Π	Μεθοδίου ἐπισκ. Τατάρων.
21 Τ	Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης ἱσαποστόλων.	21 Π	Ἰωαννοῦ τοῦ Ταρσέως.
22 Τ	Βασιλείου μάρτ.	22 Σ	Εὐσέβιου ἱερομάρτ. ἐπισκόπου Σαμασάτων.
23 Π	Τῆς Ἀναλήψεως. Μιχαὴλ ἐπισκ. Συνάδων.	23 Κ	Ἀγριππίνης μάρτυρος καὶ Ἀρστοκλείους.
24 Π	Συμεὼν τοῦ ἐν Θαυμαστῷ ὄρει.	24 Δ	Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.
25 Σ	Ἡ γ' εὐρεσις τῆς τιμ. Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.	25 Τ	Φεβρονίας ὁσιομάρτ.
26 Κ	Τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκ. Συνόδου. Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.	26 Τ	Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ.
27 Δ	Ἐλλαδίου ἱερομάρτ.	27 Π	Σαυφῶν τοῦ Εὐνοδόχου.
28 Τ	Εὐτυχίου ἐπισκ. Μελιτινῆς.	28 Π	Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων ἁγ. Ἀναγεύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.
29 Τ	Θεοδοσίας μάρτ.	29 Σ	Τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
30 Π	Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Μον. Δαλμάτων.	30 Κ	Ἡ Σύναξις τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων.
31 Π	Ἐρμείου μάρτυρος.		

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1913

ΙΟΥΛΙΟΣ		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 14 ἡ νύξ 10 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 13 ἡ νύξ 11 Ὁ Ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον	
1 Δ	Τῶν ἁγ. καὶ θαυματουργ. Ἀναγρ. Κοσμά καὶ Λαμιανοῦ.	1 Π	Ἡ πρόδ. τοῦ Σταυροῦ. Μνήμη τῶν 7 παιδῶν Μακαβαίων τῆς μητρὸς αὐτῶν καὶ διδασκάλου τῶν.
2 Τ	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμ. ἐσθ. τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις.	2 Π	Ἀνακομιδῆ τῶν λειψ. τοῦ πρωτομάρτ. Στεφάνου.
3 Τ	Ἐπιφανίου μάρτυρος καὶ Διομήδους.	3 Σ	Ἰσαακίου. Δαλμάτου καὶ Φαῦστου τῶν ὁσίων.
4 Π	Ἀνδρέου ἐπισκόπ. Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.	4 Κ	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἁγίων ἐπτά Παιδῶν.
5 Π	Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶ ὄσ. καὶ Λαμπάδου τοῦ θαυματουργ.	5 Δ	Εὐαγγελίου καὶ Νόνας μαρτ.
6 Σ	Σισσῆ ὄσ. τοῦ Μεγάλου.	6 Τ	Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου Ἰησ. Χριστοῦ.
7 Κ	Κυριακῆς μεγαλομ., Εὐαγγέλιου.	7 Τ	Δομετίου ὁσιομάρτ. καὶ Ἀστερίου.
8 Δ	Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.	8 Π	Αἰμιλιανοῦ ἐπισκ. Κυζίκου τοῦ ὁμολογ. καὶ Μύρωνος.
9 Τ	Παγκρατίου ἐπ. Ταυρομενίας.	9 Π	Ματθία τοῦ Ἀποστόλου.
10 Τ	Τῶν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας 45 Μαρτύρων.	10 Σ	Λαυρεντίου μ. καὶ Ἰππολύτου.
11 Π	Εὐφημίας μεγαλομάρτ. ὅτε τὸν ὄρον ἐπέκρυψε.	11 Κ	Εὐπλου μάρτ. καὶ Διακόνου.
12 Π	Πρόκου καὶ Ἰλαρίου μαρτύρων, Βερενίκης μάρτ.	12 Δ	Φωτίου καὶ Ἀνιζήτου μαρτ.
13 Σ	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	13 Τ	Μαξίμου τοῦ ὁμολογ. Εὐδοκίας, Εἰρήνης.
14 Κ	Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰουσῆφ Θεσσαλονίκης.	14 Τ	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
15 Δ	Κηρόκου καὶ Ἰουλίτης μαρτ.	15 Π	Ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.
16 Τ	Ἀθηνογένους ἱερομάρτ.	16 Π	Τοῦ ἁγίου Μανθλίου ἧτοι ἡ ἀνακομιδῆ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Διομήδους.
17 Τ	Μαρίνης τῆς μεγαλομάρτ.	17 Σ	Μυρόνος καὶ Στράτωνος μαρτ.
18 Π	Αἰμιλιανοῦ καὶ Οὐαλεντίνης μ.	18 Κ	Φλώρου καὶ Λαύρου μαρτ.
19 Π	Μακρινῆς καὶ Δίου τῶν ὁσίων.	19 Δ	Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου μ.
20 Σ	Του ἁγ. ἐνδόξου προφ. Ἥλιου τοῦ Θεσβίτου.	20 Τ	Σαμουὴλ τοῦ προφ. καὶ τῶν ἐν Βίβῃ τριάκοντα ἐπτά μαρτ.
21 Κ	Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν Σαλοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνασκητοῦ αὐτοῦ.	21 Τ	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Βάσσης μάρτ.
22 Δ	Μαρίας Μυροφόρου τῆς Μαγδαληνῆς.	22 Π	Ἀγαθονίκου μ. καὶ Εἰρηναίου.
23 Τ	Φωκά ἱερομάρτ. καὶ Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.	23 Π	Λούτου μ. καὶ Καλλιπῆς.
24 Τ	Χριστινῆς μεγαλομάρτυρος.	24 Σ	Εὐτυχῶς ἱερομάρτ.
25 Π	Ἡ Κοίμησις τῆς ἁγ. Ἄννης.	25 Κ	Τῶν ἀποστ. Βαρθολομαίου καὶ Τίτου ἐπισκ. Κρήτης.
26 Π	Τῶν ἁγ. Παρασκευῆς καὶ Ἐρμούλου.	26 Δ	Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας μαρτ.
27 Σ	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. καὶ ἱματιοῦ Παντελεήμονος.	27 Τ	Ποιμένων τοῦ ὁσίου.
28 Κ	Προχώρου καὶ Νικάνωρος τῶν Ἀποστόλων.	28 Τ	Μωΐσεως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος.
29 Δ	Καλλινίκου καὶ Θεοδότῃς μαρτ.	29 Π	Ἡ ἀποτομῆ τῆς τιμ. Κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου (Νηστεία).
30 Τ	Σύλα, Σιλουανοῦ, Κρησκέντιος καὶ Ἀνδρονίκου τῶν Ἀποστόλων ἐκ τῶν 70.	30 Π	Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου ἀρχιεπ. Κων/πόλεως.
31 Τ	Εὐδοκίου τοῦ Δικαίου.	31 Σ	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1913

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 12 ἡ νύξ 12 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ζυγὸν		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 11 ἡ νύξ 13 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Σκορπιὸν	
1 Κ	Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Συμεὼν τοῦ Στυλίου καὶ Συναξ. τῆς Θεοτόκου τῶν Μισσηνῶν.	1 Τ	Ἀνανίου τοῦ ἀποστ. καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ.
2 Δ	Μάμαντος μάρτ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.	2 Τ	Κυπριανοῦ ἱερομάρτ. καὶ Ἰουστίνης μάρτ.
3 Τ	Ἀνθίμου Νικομηδείας ἱερομ.	3 Π	Λιονυσίου ἱερομάρτ. τοῦ Ἀρεοπαγίτου.
4 Τ	Βαβύλα Ἀντιοχείας ἱερομ. καὶ Μωΐσεως τοῦ προφ.	4 Π	Ἰεροθέου ἐπισκ. Ἀθηνῶν.
5 Π	Ζαχαρίου τοῦ προφ.	5 Σ	Χαριτίνης μάρτ.
6 Π	Ἡ ἀνάμν. θαύμ. τοῦ Ταξιάρχ. Μιχαὴλ ἐν Χώναις.	6 Κ	Θωμά τοῦ ἀποστ.
7 Σ	Σζώντος μάρτ.	7 Δ	Σεργίου καὶ Βάχχου τῶν μαρτ. Πολυζωροῦ.
8 Κ	Τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου.	8 Τ	Πελαγίας τῆς ὁσίας.
9 Δ	Τῶν Θεοπατόρων Ἰσακίμ καὶ Ἄννης.	9 Τ	Ἰακώβου Ἀλφραίου τοῦ ἀποστ.
10 Τ	Μητροδόρας, Μητροδόρας καὶ Νημοδόρας μαρτ.	10 Π	Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου ἐνός τῶν ἐπτά διακόνων καὶ Θεοφάνους τοῦ ὁσίου.
11 Τ	Θεοδόρας τῆς ὁσίας, Εὐσταθίας μάρτ.	11 Π	Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου τῶν μαρτ.
12 Π	Αὐτονόμου ἱερομάρτ.	12 Σ	Εὐλαπίου καὶ Εὐλαμπίας μαρ.
13 Π	Τὰ ἐγκ. τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσ. Κορνηλίου Ἐκατ.	13 Κ	Κάρπου, Παύλου, Ἀγαθοδόρου καὶ Ἀγαθονίκης μαρτ.
14 Σ	Ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμ. καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ.	14 Δ	Τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Ὀίκ. Συνόδου.
15 Κ	Νικήτα μάρτ. Φιλοθέου ὄσ.	15 Τ	Λουκιανοῦ μάρτ.
16 Δ	Εὐφημίας μεγαλομάρτ.	16 Τ	Λογγίνου τοῦ ἐκατοντάρχου καὶ μάρτυρος.
17 Τ	Σοφίας μάρτ. καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, Πιστῶς, Ἐλπίδος καὶ Ἀγάπης.	17 Π	Ὠσηῆ τοῦ προφ. καὶ Ἀνδρέου τοῦ ὁσιομάρτ.
18 Τ	Εὐμενίου Γορτύνης τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀριάνης μάρτ.	18 Π	Λουκά τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
19 Π	Τροφίμου μάρτυρ., Σαββατίου, Δουρμυδόντος.	19 Σ	Ἰωήλ τοῦ προφήτου. Οὐάρου μάρτυρος.
20 Π	Εὐσταθίου μεγαλομάρτ.	20 Κ	Ἀρτεμίου μεγαλομ. καὶ Γερασίου ὄσ. τοῦ νέου.
21 Σ	Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰωνᾶ τοῦ προφ.	21 Δ	Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου.
22 Κ	Φωκά ἱερομ. ἐπισκ. Σινώπης.	22 Τ	Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ.
23 Δ	Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Πολυξένης τῆς ὁσίας.	23 Τ	Ἰακώβου ἀποστ. τοῦ Ἀδελφοῦ α' ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.
24 Τ	Θεόκλης τῆς πρωτομάρτ.	24 Π	Ἀρῆθα μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
25 Τ	Εὐφροσίνης τῆς ὁσίας.	25 Π	Μαρίνου καὶ Μαρτυρίου μαρ.
26 Π	Ἡ Μετάστασις Ἰωάν. τοῦ Θεολ. καὶ Εὐαγγελιστοῦ.	26 Σ	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου.
27 Π	Καλλιστράτου μάρτ.	27 Κ	Νέστορος μάρτ.
28 Σ	Χαριτωνος τοῦ ὁμολογ. Βαροῦχ τοῦ προφ.	28 Δ	Στεφάνου τοῦ Σαβαίτου.
29 Κ	Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ.	29 Τ	Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας καὶ Ἀβραμίου τοῦ ὁσίου.
30 Δ	Γρηγορίου ἱερομάρτ. ἐπισκ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.	30 Τ	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρτ.
		31 Π	Στάχως, Ἀπελλοῦ, Ἀριστοβούλου, Ἐπιμάχου, Ναρκίσσου.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1913

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 10 ἢ νύξ 14
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην

1 Π	Τῶν ἁγ. καὶ θαυματ. Ἀναργύρ. Κοσμᾶ καὶ Διαμαντοῦ.
2 Σ	Ἀκινδύνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.
3 Κ	Ἀκερμιά μάρτ.
4 Δ	Ἰωαννικίου ὁσ. τοῦ Μεγάλου. Νικάνδρου.
5 Τ	Γαλακτιῶνος καὶ Ἐπιστήμης μ.
6 Τ	Παύλου ἀρχ. Κων/πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.
7 Π	Τῶν ἐν Μελευτιῇ 33 μαρ. Λαζάρου ὁσ. τοῦ θαυματ.
8 Π	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.
9 Σ	Ὀνηροφύρου καὶ Πορφυρίου μ.
10 Κ	Τῶν ἐκ τῶν 70 ἀποστ. Ὀλυμπᾶ, Ροδίωνος, Ἐρᾶστου.
11 Δ	Μηνᾶ, Βικτωρὸς καὶ Βικεντίου μαρτ. Στεφανίδος μάρτ. καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.
12 Τ	Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ Νείλου τοῦ ὁσίου.
13 Τ	Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.
14 Π	Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου.
15 Π	Γουρῖα, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβιβου μαρτύρων.
16 Σ	Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
17 Κ	Γρηγορίου ἐπ. Νεοκαισαρείας.
18 Δ	Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ μαρτ.
19 Τ	Ἀβδίου τοῦ προφ. καὶ Βαρλαάμ μάρτυρος.
20 Τ	Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου καὶ Προκόλου Κ/λεως (Avent).
21 Π	Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.
22 Π	Φιλῆμονος τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀρχιπλου.
23 Σ	Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπ. Ἀκραγαντίνων καὶ Ἀμφιλοχίου ἐπ. Ἰκονίου.
24 Κ	Κλήμεντος Πάπα Ρώμης.
25 Δ	Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος, Μερκουρίου μάρτ.
26 Τ	Ἀλυπίου καὶ Νικωνος τῶν μαρ. καὶ μνήμη τοῦ ὁσ. Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος.
27 Τ	Ἰανώβου μεγαλομ. του Πέρσου.
28 Π	Στεφάνου ὁσίου. τοῦ νεοῦ.
29 Π	Παραμόνου καὶ Φιλομένου μ. Οὐρβανῶ ἐπ. Μακεδονίας.
30 Σ	Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 9 ἢ νύξ 15
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερον

1 Κ	Ναοῦμ τοῦ προφήτου. Φιλαρέτου ὁσίου.
2 Δ	Ἀβραχοῦμ τοῦ προφήτου.
3 Τ	Σοφονίου τοῦ προφ. Ἀγγελικῆς Νεομάρτυρος.
4 Τ	Βαρβάρας μεγαλομ. καὶ Ἰωάν. του τοῦ Δαμασκηνοῦ.
5 Π	Σάββα τοῦ Ἠγίασμ. Διογένους.
6 Π	Νικολάου ἐπισκόπ. Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ.
7 Σ	Ἀμβροσίου ἐπ. Μεδιολάνων.
8 Κ	Παταπίου τοῦ ὁσίου. Σωσθένους ἀποστόλου.
9 Δ	Ἡ Σύλληψις τῆς ἁγ. Ἄννης.
10 Τ	Μηνᾶ, Ἐρμογένους καὶ Εὐγράφου τῶν μαρτύρων.
11 Τ	Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.
12 Π	Σπυριδῶνος ἐπ. Τριμυθούντος τοῦ θαυματουργοῦ.
13 Π	Ἐστρατίου καὶ Λουκίας μαρτ.
14 Σ	Θύρσου, Καλλινίκου, Φιλήμονος μαρτύρων.
15 Κ	Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
16 Δ	Ἀγγαίου προφήτου. Θεοφάνους βασιλέως.
17 Τ	Δανιὴλ προφήτου καὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ζακυν. ἀρχιεπ. Αἰγίνης.
18 Τ	Σεβαστιανῶ καὶ Ζωῆς μαρτ.
19 Π	Βονιφρατίου μάρτυρος Ἀγγλίας ὁσίας.
20 Π	Ἰγνατίου ἱερομάρτυρ. τοῦ Θεοφύρου.
21 Σ	Ἰουλιανῆς καὶ Θεμιστοκλέους μαρτύρων.
22 Κ	Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολύτρ.
23 Δ	Τῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρων.
24 Τ	Εὐγενείας ὁσιομάρτυρος.
25 Τ	Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησ. Χριστοῦ. (Ἁγία τριήμερος καὶ κατάλυσις).
26 Π	Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου.
27 Π	Τοῦ ἁγ. Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος.
28 Σ	Τῶν ἁγίων Δισμυρίου μαρτ.
29 Κ	Τῶν ἐν Βηθλεεμ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδ. ἀναφερθ. 14.000 ἁγ. Νηπιῶν.
30 Δ	Ἀνυσίας ὁσιομάρτυρος τῆς ἐν Θεσσαλονικῇ.
31 Τ	Μελάνης τῆς ὁσίας.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀποστέλλεται
ἀσφαλῶς
καὶ ἐπὶ συστάσει
εἰς πάντα ἐμβά-
ζοντα τὸ ἀντίτιμον

Πρὸς τὸν
κ^ο Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΝ

Ἀραχῶβης 8

Ἀθήνας

Ἡ «Στοὰ τῶν Φιλοσόφων» ἐν τῇ Villa Adriana

ΑΝΑ ΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

H VILLA ADRIANA

ἘΠὶ τὰς ἐπισκεπτομένους τὴν Ρώμην, μίαν τῶν ὠραιότερων ἀπολαύσεων εἶνε ἡ μετάθασις εἰς τὴν θαυμασίαν ῥωμαϊκὴν ἐξοχὴν, τὴν περίφημον Campagna Romana, ἰδίως κατὰ τοὺς ἑαρινοὺς μῆνας ἐν μέσῳ πλουσίας καὶ θαλαρᾶς βλαστήσεως. Τὰ περὶ χωρὰ τῆς Ἀιώνιας Πόλεως εἶνε ὄντως καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἑλληνικά, ἰδίως ἕως πρὸς τὸ γοητευτικὸν Τίβολι καὶ τοὺς λεγομένους Ρωμαϊκοὺς Πύργους (Castelli Romani).

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ηὐτύχησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ὠραίαν ἐξοχὴν ἐν συνοδείᾳ ἐκλεκτοῦ φιλικοῦ ἑμίλου, ἐν τῷ ὅποιῳ ὁ μὲν καθολικισμὸς ἀντιπροσωπεύετο διὰ τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐλληνικωτάτου τᾶ ἀισθήματα Monsignor M. Ριβέλλι, ἡ δὲ ἀριστοκρατία τοῦ Ἀγῶνος διὰ τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης Οὐρανίας Δ. Κουντουριώτου, τοῦ ἀειμνήστου πρεσβευτοῦ, μετὰ τῶν τριῶν χαριστάτων θυγατέρων τῆς. Μεταξὺ τῶν ἐκδρομῶν συγκατελέγετο καὶ ἡ ἀθρὰ Δόνα Μαργαρίτα, κόρη τοῦ παρὰ τῇ Ἁγίᾳ Ἐθρᾷ πρέσβευτος τῆς Χιλῆς Don R. de Errazuriz. Ἡ ἐκκίνησις ἐγένετο παρὰ τὴν περιώνυμον ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὅπου τὸ μέγα ῥωμαϊκὸν καιμητήριον καὶ, ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ καοῦ, ὁ μεγαλοπρεπὴς τάφος τοῦ Πάπα Πίου τοῦ Β'. Ὁ τροχιδρό-

μος διασχίζει καταπρασίους λειμώνας και λοφίσκους γραφικωτάτους, διά μέσου άγρών άνθοβριθών, ών τό λεπτόν άρωμα εωδιαίζει τήν διαγελωσαν κυανήν άτμοσφαίραν τής πρωίας. Μετά μίαν περίπου ώραν φθάνομεν εις τάς θετιούχους θέρμας (Acquae Albale) και βλέπομεν τήν ιαματικήν πηγήν, έξ ής αναδύζουσαι άφθονα τά ύδατα, εις τά έποία καταφεύγουσι πρός θεραπείαν οι νεώτεροι Ρωμαίοι, ώς άλλοτε οι κάτοικοι τής αρχαίας Ρώμης. Έκειθεν, εις άπόστασιν δέκα λεπτών τής ώρας, εδρίσκεται ή όνομαστή Villa Adriana!

Ο άπαράμιλλος φυσιολάτρης, δ μεγαλοπρεπής και φιλοτεχνότατος τών Ρωμαίων Αυτοκράτωρ Άδριανός (76 - 138 μ. Χ.), δέν ήδύνατο βέβαια νά εκλέξη θελκτικωτέραν τοποθεσίαν, έν ή νά συνδυάση τήν ύπεροχον φυσικήν κολλογήν μετά τής επιδηλτικής μεγαλοπρεπείας τών κτιρίων και τών οικοδομημάτων, δι' ών τήν περιεκόσμησεν. Ένθους ζήλωτής τής ελληνικής αρχαιότητος, έπισκεφθείς μετά θαυμασμού τά περικαλλή μνημεία, τούς περικόμψους ναούς και τά εκπαγλα οικοδομήματα του ίσπεφούς άστους, έφιλοδόγησε νά αναπαρστήση τινά έξ αυτών έν τή παρά τήν Αιωνίαν Πόλιν Έπαύλει του. Έπεθύμει, ώς έλεγε, νά έχη πρό αύτου κατά τό γήρας, όπότε θά άνεπαύετο από τās μερίμνας τής άπεράντου αυτοκρατορίας, ζωντανήν τήν ανάμνησιν τής άθανάτου Έλλάδος. Ταύτα άναφέρει δ βιογράφος του Σπαρτιανός, έξαίρων τόν άκοίμητον ζήλον, μεθ' ου δ μέγας εκείνος ήγεμών παρηκολούθει καθ' εκάστην, δσάκις έτύγχανεν έν Ρώμη, τήν πρόοδον τών έργασιών του γιγαντιαίου εκείνου έγχειρήματος. Έπερβαίνουσι άληθώς πάντα ύπολογισμόν αι τεράστια δαπάναι διά τήν κατασκευήν τών κολοσσαίων και περικαλλών κτιρίων ώς και τήν όνειρώδη αυτών διακόσμησιν διά τών ώρασιτέρων τής Τέχνης έργων.

Άλλ' οι θεσραυροι τής οικουμένης όλης συνεκτρούοντο τότε εις τήν κοσμοκράτειραν Ρώμην και δ μεγαλοπράγμων Άδριανός ούδεμιός έρείδετο θυσίας πρός εκπλήρωσιν τών καλλιτεχνικών του πόθων.

Τό από του σταθμού του τροχοδρόμου του συνδέοντος τήν Ρώμην μετά του Τίβολι, μέχρι τής κυρίας εισόδου τής Έπαύλειος διάστημα, είνε ένας τετάρτου τής ώρας έφ' άμάξης. Η όδός περιβάλλεται εκάτέρωθεν υπό συστάδος αιθαλών δένδρων, άληθής χάριμα τών οφθαλμών. Η Έπαυλις έχει ικανών λευγών εκτασιν. Τό πρώτον κτίριον, όπερ συναντά δ εισερχόμενος, είνε τό Έλληνικόν Θεάτρον, ου σώζονται έτι ή σκηγή και αι βαθμίδες. Έκειθεν, διά πυκνής εκ κυπαρίσσιων δενδροστοιχίας, άνερχόμεθα επί λοφίσκου, όπότεν

βλέπομεν άμέσως τήν Ποικίλην Στοάν, άκριβή αναπαράστασιν τής έν Άθήναις τοιαύτης. Σφίζεται έξ αυτής μόνον τό βόρειον τείχος ύψους ύπερ τά είκοσι και μήκους διακοσίων και έπέκεινα μέτρον. Παρά τήν Ποικίλην εδρίσκονται έρείπια θολωτών οικημάτων, τά όποια φαίνεται ότι έχρησίμευον ως κατοικία τών άνδρών τής αυτοκρατορικής φρουράς. Παρέκει ή Αίθουσα τών Φιλοσόφων, σφίζουσα έτι τά βάθρα τών προτομών τών έπτά σοφών τής Έλλάδος, αι όποiai εδρίσκονται νύν με τās ελληνικές επιγραφάς και τά γνωμικά ενός εκάστου εις τό Μουσείον Γλυπτικής έν τφ Βατικανφ. Μετ' αυτήν εισερχόμεθα εις κυκλοτερές οικοδόμημα, τό χρησιμεύον ως «κολυμβητήριον» (Natatorium), περιέχον ευρύχωρον δεξαμενήν καλώς διατηρουμένην και έν τφ μέσφ αυτης τεχνητόν νησίδριον, έφ' ου ίστανται έτι κιονές τινες Ίωνικού ρυθμού. Εισερχόμεθα ειτα εις τήν παμμεγίστην Βιβλιοθήκην, ής άκέραιος σχεδόν διατηρείται δ πρώτος δροφος. Έκειθεν, διά θολωτού διαδρόμου, φθάνομεν εις τό Τρικλίσιον, του όποιου τήν θαυμασίαν διακόσμησιν φαντάζεται τις εκ τών επί του δαπέδου διασφζομένων μωσαϊκών άριστης τέχνης. Μετά τό Τρικλίσιον ακολουθεί άπεράντος κήπος, εις ου τήν άριστεράν άκραν τό «Νυμφαίον», άληθώς ιδεώδες καταφύγιον τών αιθερίων Νυμφών. Από τών όχθών του κήπου, εκ τής λεγομένης Έξέδρας, εκτυλίσσεται θαυμασιωτάτη θέα' ένθεν μέν τό γοητευτικόν Τίβολι και τά υπερκείμενα κατάφυτα όρη, ένθεν δέ ή «Κοιλάς των Τεμπών», ήν εξαισίως ειχεν αναπαράστήσει ή καλαισθησία του μεγαλοουργού Αυτοκράτορος. Εις μίαν γωνίαν τής κοιλάδος ύπηρχεν ή Παλαιάστρα, χώρος ειδικώς διαρρυθμισθείς διά τό άγωνισμα τής πάλης, καθόσον διά τούς έν γένει άθλητικούς άγώνας ύπήρχε τό Σταδιον.

Τό εξαίσιον θέαμα μάς άπορροφά. Άλλ' ή ώρα παρέρχεται και έπειγόμεθα νά επισκεφθόμεν και τά λοιπά μέρη τής μεγαλοπρεπούς Έπαύλειος. Διευθυνόμεθα πρός τό μέγα Παλάτιον, όπου βλέπομεν τά έρείπια του περικαλλούς ναού τής Άφροδίτης και τής Άρτέμιδος. Τό διώροφον αυτοκρατορικόν Άνάκτορον, με τούς μεγάλους θόλους του και τās άπεράντους ύπογείους στοάς, είνε ήδη έντελώς κατηρειπωμένον. Προχωρούντες δεξιζ άνερχόμεθα πρός τό νοσοκομείον, τό Ίατριείον σωμάτων, ως εκαλείτο, ευρύτατον οικοδόμημα, ου μέρη τινά τών τοίχων διασφζονται νύν. Έκειθεν διευθυνόμεθα πρός τόν «Κορίνθιον Οίκον», αναπαράστασιν πλουσίου οικημάτων τής άφνειού Κορίνθου' έν αυτφ εθρηται μεγάλη ήμικυκλική αίθουσα, τής όποιας τά λειψάνα διόσυν ιδεάν τινά τής έλ-

λοτε διακοσμητικῆς λαμπρότητος. Παραπλευρώς και δεξιᾶ τὰ ἐρείπια τῆς Βασιλικῆς, τοῦ μεγάλου ναοῦ, ὅστις ἐστηρίζετο ἐπὶ 36 εὐμεγέθων μονολίθων στύλων ἐκ μαρμάρου. Ἐκ τοῦ Κορινθίου Οἴκου δι' ὀκταγώνου πυλῶνος εἰσερχόμεθα εἰς τὴν «Χρυσὴν Πλατείαν», εὐρυτάτην αὐλὴν, περικυκλωμένην πανταχόθεν ὑπὸ περιστυλίου ἐξ 68 μεγάλων μονολίθων κίονων ἐναλλάξ ἐκ ῥοδοχρόου γρανίτου και λευκοπρασίνου μαρμάρου. Τούτων μόνον αἱ βάσεις διασφίζονται. Ἡ αὐτὴ αὐτῆ, κεκοσμημένη διὰ χρυσῶν, χαλκίνων και μαρμαρίνων ἀγαλμάτων, ὠνομάσθη Χρυσῆ, διότι κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τὰς ἐνεργηθείσας εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ἀνευρέθησαν πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰ ἀνάκτορα τῶν Παπῶν και τὰ μέγαρα τῶν ῥωμαίων πατρικίων. Πρὸς τὸ ΝΔ. τῆς Χρυσῆς Πλατείας θολωτὴ αἴθουσα μετὰ ἀψίδος ἡμικυκλικῆς, ὕψ' ἣν καλλιτεχνικωτάτῃ κρήνη. Παλινδρομοῦντες και διερχόμενοι πρὸ τῆς Βασιλικῆς, εὐρίσκομεν τὰ ἐρείπια πολυωρόφου κτιρίου, τὸ ὅποιον ὑποτίθεται ὅτι ἦτο στρατῶν. Ἐγγὺς αὐτῶν μακροτάτῃ και λαβυρινθώδης ὑπόγειος στοὰ ἔχουσα κρύπτας καθ' ἑλκας τὰς διευθύνσεις.

Και ἤδη φθάνομεν εἰς τὸ εὐρύχωρον Στάδιον, πανομοιότυπον τοῦ ἡμετέρου Παναθηναϊκοῦ, κατεχωσμένον ἐν πολλοῖς και ἡρειπωμένον. Πλησίον αὐτοῦ τὸ Γυμναστήριον και τὸ Ὀρθεῖον. Προχωροῦμεν πρὸς τὰς *Θέρμας*, τὰς μεγάλας και τὰς μικράς, δύο κεχωρισμένα οἰκοδομήματα λουτρῶνων, διὰ τοὺς ἀνδρας και ἰδιαίτερώς διὰ τὰς γυναίκας. Περαιτέρω, τὸ Πραιτώριον, μέγα και ἐκτεταμένον κτίριον, ὅπου, κατὰ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας, διέμενον ἢ ἐξ ἐπιλέκτων ἀνδρῶν προσωπικῆ φρουρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἐκείθεν ἐκτείνεται ἀριστερᾷ ἢ περιφέρῃ *Κοιλίᾳ τῆς Κανόπου*, κατασκευασθεῖσα τεχνητῶς κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς περιωνύμου αἰγυπτιακῆς πόλεως, ὅπου ὁ Ἀδριανὸς ἐτέλει μεγαλοπρεπεῖς ἐορτὰς κατὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ εἰθισμένα. Ὑπάρχουν δὲ και μακρόταται ὑπόγειοι στοαὶ ἀπολήγουσαι εἰς κυκλωτὴρὴν θάλαμον, ἐν ᾧ ἴστατο τὸ γιγάντειον ἐξ ἀλαβάστρου ἄγαλμα τοῦ Αἰγυπτίου Θεοῦ Σαράπιος. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλιάδος εὐρηγνται σιγκὸς και κρήνη μαρμαρίνη, καλῶς και νῦν ἐτι διατηρούμενα ἀμφότερα.

Ἐπιστρέφομεν διὰ τῆς κατωφεροῦς ὁδοῦ πρὸς τὴν Ποικίλην, ῥίπτοντες ὕστατον βλέμμα θαυμασμοῦ πρὸς τὸ γιγάντειον οἰκοδόμημα, και διασχίζοντες τὴν ὥραιαν τῶν κυπαρίσσιων λεωφόρον φθάνομεν εἰς τὴν ἐξοδον. Ἡ δωδεκάτῃ μεσημερινῇ ὥρᾳ ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἠχῆσαι. Εὐρισκόμεθα ἀπὸ τριώρου και πλέον ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ τοῦ Ἀδριανοῦ Ἐπαύλει, και ἐν τούτοις οὐδὲλως εἶχομεν κουρασθῆ, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀποθαυμάζοντες τὸ ὑπερτέλειον μεγαλεῖον τοῦ ἀξιοθαυμάστου τούτου ἔργου τοῦ καλλιτέχρου Αὐτοκράτορος. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐπεσκέφθημεν κατὰ τὸ πλείστον ἐρείπια ἄς ἀναλογισθῆ τις ὅποια θὰ ἦτο ἢ Ἐπαυλις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς, και ἄς ὑπολογίσῃ, εἰ δυνατόν, ὅποιον θάμβος θὰ προεκάλει ἢ θέα και ἐπίσκεψις αὐτῆς.

Τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Ἀδριανοῦ ὑπέστη κατὰ τοὺς μετέπειτα

χρόνους παντοίας ἐπιδρομὰς και λεηλασίας ἀπὸ τὰ στίφη τῶν βαρβάρων και ἀπορίας ἄξιον μάλιστα εἶνε πῶς ἀπέμειναν και αὐτοὶ οὐ λίθοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἦτο ἰδιοκτησία οἰκογενείας Ῥωμαίων Πατρικίων, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν τῆς Ῥώμης μετὰ τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου ἐξηγγεράσθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως και ἐκηρύχθη ἔθνικόν Μουσεῖον.

Πλήρεις θαυμασμοῦ ἀπήλθομεν ἐκ τῆς Ἀδριανείου Ἐπαύλεως μεταβαίνοντες πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ γραφικωτάτου Τίβολι και τῶν ἐν αὐτῷ περιωνύμων καταρρακτῶν και περικόμφων ἱστορικῶν ἐπαύλεων. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος.

ἸΠΠΟΚΡ. Σ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ

ΣΟΒΑΡΟ ΜΥΣΤΙΚΟ

[Ἔργον τοῦ ζωγράφου M. Wunsch]

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Τὸ Ἔθνικὸν Ἡερολόγιον λαμβάνει ἐφέτος τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλέξῃ εἰς τὴν χορείαν τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ ἓνα κορυφαῖον ἐργάτην τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τὸν ἐν Κυθωνίας γυμνασιάρχον κ. Ἰωάν. Ὀλυμπιον. Εἶνε ὁ βαθὺς μελετητὴς τῆς ἑλληνικῆς σοφίας, ὁ διαπρεπὴς συγγραφεὺς τῆς «Πλατωνικῆς Φιλοσοφίας», τῆς ὁποίας ἐξεδόθη ἤδη ὀγκώδης ὁ πρῶτος τόμος. Τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ μόνον θά ἤσκει ν' ἀναβιβάσῃ τὸν σοφὸν ἄνδρα εἰς τὴν οἰκείαν ἔδραν τοῦ Πανεπιστημίου, ἂν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν καθηγητῶν ἴσχυε μόνη ἡ ἀτομικὴ ἀξία καὶ δὲν ἐθεωρεῖτο ἀπαραίτητος—δυστυχῶς—καὶ ἡ ἐπικουρία προσωπικῶν σχέσεων καὶ παρασημαστικῶν ἐνεργειῶν. Ὁ κ. Ὀλυμπιος προσέφερε πολυτίμους ὑπερθεματικὰς εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν χρηματίας ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καθηγητῆς καὶ γυμνασιάρχου ἐν Μυτιλήνῃ καὶ Κυθωνίας, Πλήρῃ ἄλλων περιουσιαστικῶν ἐργῶν του, ἀξία ἰδιαίτερας μνείας εἰσι τὸ «Περὶ φιλοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα» καὶ ἡ περὶ τῶν «Ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων» βαθύνοος συγγραφή του].

ματίας ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καθηγητῆς καὶ γυμνασιάρχου ἐν Μυτιλήνῃ καὶ Κυθωνίας, Πλήρῃ ἄλλων περιουσιαστικῶν ἐργῶν του, ἀξία ἰδιαίτερας μνείας εἰσι τὸ «Περὶ φιλοσοφίας τοῦ Πυθαγόρα» καὶ ἡ περὶ τῶν «Ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων» βαθύνοος συγγραφή του].

Α'. Αἰσχύλου βίος καὶ ποιητικὴ μανία

Ὁ Αἰσχύλος ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ὁ μέγας πατὴρ καὶ διδάσκαλος τῆς **τραγωδίας**, ἢ, ὡς λέγει χαριέντως ὁ εὐφρόστατος κωμικός, «πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ρήματα σεμνά καὶ κοσμίως τραγικῶν λήρον».

Βρέφος ἐτι νήπιον παρέλαβε τὴν τραγωδίαν ἀπὸ τῶν ἀτέχνων χειρῶν τοῦ Θεσπίδος καὶ τοῦ Φρυγίου ὁ εὐπατριδῆς υἱὸς τοῦ Εὐφορίωνος καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὴν εἰς παρθένον καλὴν καὶ γενναίαν. Ὡς ἡ Παλλὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, ἐξεπήδησε καὶ αὕτη ἀνοπλος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Αἰσχύλου. Ὁ ποιητὴς ἦτο Ἐλευσίνιος τὸν δῆμον, γνήσιος τρόφιμος τῆς Δήμητρος καὶ τῶν ἀπορρητῶν αὐτῆς **μυστηρίων**, καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν, ὡς ὁ ἐφάμιλλος αὐτῷ καὶ συνηλικιώτης Πίνδαρος, βαθὺς θεολόγος καὶ μεγαλόφρονος κήρυξ τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἠθικῆς, πρόμαχος δὲ ἐνθεμος τῆς φιλοπατρίας. Ὁ ποιητὴς οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν ἡρωϊκὴν γενεάν τῶν Μαραθωνομάχων. Κέκτηται πατριωτισμὸν φλογερὸν καὶ βαθύ **θηρησκευτικὸν αἶσθημα**. Ἠγάπα τὴν πατρίδα, τὴν ποίησιν καὶ τὸν οἶνον, τὰ δῶρα τῶν Μουσῶν καὶ τὸ ἄθος τοῦ Διονύσου. Ἐχειρίζετο ἐξ ἴσου δεξιῶς καὶ εὐτόλμως τὸ δόρυ καὶ τὴν γραφίδα, ἀληθῆς

θεράπων τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Μελομένης. Ἐπολέμησεν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ἐξ ὧν ὁ Κυνέγειρος παρέσχεν ἀπαράμιλλον παράδειγμα ἡρωϊκῆς εὐψυχίας. Αἱ Μοῦσαι ἐχορήγησαν δαμνίην τὸν θησαυρὸν τῆς «ποιητικῆς μανίας» εἰς τὴν θεοφιλῆ οἰκογένειαν τοῦ εὐπατριδῆος Εὐφορίωνος. Καὶ ὁ ὁμώνυμος τοῦ πάππου υἱὸς Εὐφορίων, καὶ ὁ ἐπ' ἀδελφῇ ἀνεψιὸς τοῦ μεγάλου τραγωδοποιῦ Φιλοκλῆς, διέπρεψαν ὡς ποιηταὶ τραγωδιῶν, ὁ δευτέρος δὲ καὶ ἐνίκησεν τὸν «Οἰδίποδα τῦραννον», τὸ πολυμήμητον δράμα τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ ποίησις ἀπαιτεῖ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἡ εὐφυΐαν καὶ διαύγειαν πνεύματος, ἡ φοιβόληπτον **μανίαν** καὶ ὑψηλὸν ἐνθουσιασμὸν, δῶρα ζηλωτὰ ἀληθῶς καὶ περιμάχητα τῶν θυγατέρων τοῦ Διός καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ὁ Πλάτων ἀπονέμει τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ποιητικὴν **μανίαν**, ἥς μεστὴ εἶνε καὶ ἐνθεὸς ὅλος ἡ γενναία ψυχὴ τοῦ Αἰσχύλου. Ἐπὶ τὴν ποίησιν ὥρμησε κατὰ παραγγελίαν τοῦ θεοῦ. Ἀτεκοιμήθη ποτὲ μεिरάκιον ἐτι ἐν τῷ ἀργῷ φυλάσσον σταφυλάς, καὶ ὁ Διόνυσος ἐπιφανεῖς προέτρψε τὸ θεοφιλὲς παιδίον νὰ ποιῆσῃ τραγωδίαν, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀποστολὴν διετέλεσε πιστὸς καὶ ἀφρωσιμώμενος τοῦ θεοῦ **λάτρης** ἄχρι τοῦ θανάτου ὁ ποιητὴς, **μεθύων** δέ, κατὰ τὴν ὠραίαν παράδοσιν, καὶ κάτοχος ὑπὸ ἐνθεοῦ μανίας ἐποίηε τὰς τραγωδίας ὁ προσφιλες οὗτος τρόφιμος τῶν Πιερίων, διὸ καὶ χαριέντως καὶ ἐμμελῶς ἔλεγε περὶ αὐτοῦ ὁ πλαστικὸς καὶ γαλήνιος Σοφοκλῆς, ὅτι ἀνεπιγνώστως, τ. ἔ. «ἐκ θείας ἐμπνεύσεως μόνον καὶ ἐπιπνοίας», ἐποίηε τὰ δέοντα, οὐχὶ ἀπὸ ἐπιπτονῶν μελέτης καὶ κρίσεως νηφαλίου, ὅπως αὐτὸς ὁ Σοφοκλῆς, ἡ ἡδύμολπος ἀηδὼν τοῦ Κολωνοῦ, ὀγδοηκονταετῆς ἐξῆμνει τὰ κάλλι τῆς Ἀττικῆς χώρας ἐν τῷ περιφώμφω χορικῷ τοῦ Οἰδίποδος.

Β'. Αἰσχύλου δράματα, ἀποδημίαι καὶ θάνατος

Εἰκοσιπενταετῆς ἠγωνίζετο πρὸς τοὺς ἀντιτέχνους ἐπὶ τῆς παλαιᾶς αὐτοσχεδίου σκηνῆς, τῷ πέμπτῳ δὲ εἶπε μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μαραθῶνος, τεσσαρακοντοῦτης ἡδῆ, «ἐπιδειξάς τὴν ἐδόδοκμον ἀλκήν πρὸς τὴν βαθυκαίτην Μῆδον» ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνίκησε καὶ τὴν πρῶτην λαμπρὰν νίκην ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς τραγωδίας. Ἐκτοτε, ἐπὶ τρεῖς δεκάδας ἑνιαυτῶν, ἄχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἔλαμπεν ὁ μεγαλόδοξος οὗτος ποιητὴς ὡς ἄστηρ πρῶτου μεγέθους ἀπὸ τῆς θυμῆς τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐδίδαξε τότε τὰς ἀρίστας τῶν τραγωδιῶν του, τὸν **«Προμηθεά»**, Τίτανα τομηρὸν καὶ αἰθαδόστομον, ἀδίκως πάσχοντα διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀθλίους βροτοὺς φιλανθρωπίαν τοὺς **«Πέρας»**, ὑψηλὴν καὶ ἀθάνατον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ παιδαγωγίαν τοὺς **«Ἐπιτὰ ἐπὶ Θήβας»**, δρᾶμα ἀληθῶς μεστὸν Ἄρεως», ὅπως αὐτὸς ὁ ποιητὴς κανχάται ἐν τοῖς **«Βατραχίαις»**, τοῦ Ἀριστοφάνους· καὶ ὑστάτην τὴν τριλογία τῆς **«Θεστιάς»**, τυχῶν αὐτῆς τοῦ πρῶτου βραβείου. Ἀπεδήμησε δις εἰς Σικε-

λίαν, τὸ πρῶτον πρὸς τὸν φιλομουσώτατον Ἰέρωνα, ὅφ' οὐ διαφροσύνως τιμηθεῖς, ἀνταπέδωκε τὴν τιμὴν, διδάξας καὶ ἐν Συρακούσαις τὴν ἱστορικὴν τῶν «Περσῶν» τραγωδίαν καὶ ἐγκωμιάσας τὴν κρίσιν τῆς νέας πόλεως *Αἰτνῆς*, ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁμωνύμου ἠφαιστείου συνοικισθείσαν, διὰ τῆς δραματικῆς αὐτοῦ Μούσης ποιήσας τὰς *Στινναίαις*. Ἀθυμήσας μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς «Ὀρεστείας», εἶτε διότι εἶδε σοβαρῶς κλονισθὲν τὸ σεμνὸν τοῦ Ἀρείου πάγου ἀξίωμα, τὸ ὑπὸ τῶν

«κερδῶν ἄθικτον ἐνεῖνο βουλευτήριον»,

διὰ τῶν δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Ἐφιάλτου καὶ Περικλέους, — διότι ὁ Αἰσχύλος ἦτο εἰς ἄκρον φιλόπατρις καὶ εὐσεβὴς Ἀθηναῖος, — εἶτε διότι καθηγορήθη, ὥσπερ ὁ Σωκράτης βραδύτερον, ἐπὶ *ἀσεβείαις*, ὡς ἀναβιάσας ἐπὶ σκηνῆς τὰ ἀπόρητα τῶν Ἐλευσινίων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῷ τρίτῳ δράματι τῆς «Ὀρεστείας», ταῖς «Ἐυμνείαις», — τὴν δίκην ταύτης ἐξέφυγεν ὁ ποιητὴς πρὸς δόξαν τῶν κλεινῶν Ἀθηναίων τῆς περιλάμπρου ἐποχῆς του — ἀθυμήσας διὰ πάντα ταῦτα ὁ μεγαλόφρων Αἰσχύλος, ἀπεδημίσε τὸ δεύτερον εἰς Σικελίαν, καὶ, τρίτον ἐπιβιώσας ἔτος, ἐτελεύτησεν ἐβδομηκοντούτης σχεδὸν εἰς τὴν προσφιλεῖ αὐτῷ πόλιν Γέλαν, ταφείς μεγαλοσρεπῶς ἐν τοῖς δημοσίοις μνημασιν ὑπὸ τῶν Γελῶν. Τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ γραφὲν ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα¹ ἐξαγγέλλει οὐχὶ τὴν ἀφθαρτοῦ *ποιητικῆν* του *δόξαν*, ἀλλὰ τὴν ἀλκιμον ἀνδρείαν, ἣν ἐπέδειξεν ὁ Ἀθηναῖος ὀπλίτης εἰς τὸ Μαραθῶνιον ἄλσος. Τόσον ἠγάλλετο ὁ ποιητὴς ἐπὶ τῷ λαμπρῷ ἔργῳ. Ὁ τάφος του ἐγένετο μετέπειτα τὸ προσκύνημα τῶν ποιητῶν καὶ τῶν εἰς Σικελίαν ἀποδημούντων.

Γ'. Χαρακτῆρες τῆς Αἰσχυλείου ποιήσεως. Αἰσχύλος καὶ Σαίξπηρ

Ἡ ποίησις τοῦ Αἰσχύλου εἶνε θαυμασίον λογοτέχνημα ἀληθῶς «φρενοτέκτονος» ἀνδρός, ὅπως εὐφρέστατα χαρακτηρεῖται τὸν τραγικὸν ἐν τῇ φιλολογικῇ κωμῳδίᾳ τῶν Βατραχῶν ὁ Ἀριστοφάνης. Χαρακτηριστικὴ ἐν τοῖς μάλιστα εἶνε ἡ *μεγαλορημοσύνη* τοῦ ποιητοῦ. «Τῶν μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν κατ' ἀνάγκην ἴσα πρέπει να εἶνε καὶ τὰ ῥήματα», ἀποκρίνεται πρὸς τὸν Εὐριπίδην, κατακρίνοντα τὸν ἀνυπερβλήτον αὐτοῦ στόμφον τῆς λέξεως ἐν τοῖς Βατραχίοις. Θέλει τὴν ποίησιν διδάσκαλον ὄχι τῶν παιδιῶν, ἀλλὰ τῆς ἐφηβικῆς καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας. Καὶ ἀληθῶς οὐδεὶς ποιητὴς εἶνε διδακτικώτερος τοῦ ὑψηλόφρονος τούτου καὶ φιλοπατρίδος Ἀθηναίου. Ἡ φράσις

1 ΣΗΜ.— Τὸ ἐπίγραμμα ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Αἰσχύλον Ἐνφροσύνος Ἀθηναῖον τοδε κενθεῖ
μνήμα καταφθιμενον πυροφόροιο Γέλας
ἀλκὴν δ' εὐδόκιμον Μαραθῶνιον ἄλσος ἂν εἴποι
καὶ βαθυκατῆεις Μῆδος ἐπιστάμενος.»

του εἶνε ἀγρίως ἰσχυρὰ καὶ γενναία, ὡς οἱ ὀπλίται τοῦ Μαραθῶνος. Ἐμποεῖ τρόμον μετὰ τὸν ὄγκον αὐτῆς καὶ τὸ βάρος, μετὰ τὴν τολμήν τῆς μεταφορᾶς, θαυμασίως ποιητικῆς, καὶ μετὰ τὸ σεμνὸν καὶ αὐθαδὲς τῆς εἰκόνας, «ῥήματα βραία, ὄφρως ἔχοντα καὶ λόφους, δεινὰ καὶ μορμοροπὰ, ὡς λέγει ὁ κωμικός, παντελῶς ἀγνωστα εἰς τοὺς ἀκροατάς!» Κυλινδρῶνται ἀλλεπάλληλοι οἱ στίχοι, σχεδὸν ἀσύντακτοι, ὡς *στιβάδες* καὶ ὄγκοι χιόνος καταφερόμενοι ἀπὸ βράχων, αὐτόρριζα ἀνασπῶντες τὰ δένδρα. Κροτοῦσιν ὡς δοῦπος πίπτοντος πολεμιστοῦ, φέροντος τὴν βαρεῖαν αὐτοῦ νοσηλίαν, τὸ δόρυ, τὸν θώρακα, τὴν ἀσπίδα:

«πέπτοκεν ἀνδρῶν ὄβριμον κομπάσματα»,

ἀναφωνεῖ ὁ κηρὺς, ἀναγγέλλον τὴν ἦταν τῶν θεοστυνῶν στρατηγῶν, τῶν ὁποίων «ἡ σιδηρόφρων ψυχὴ, ὑπὸ τῆς ἀνδρείας φλεγομένη, ἀπέπνεε πολεμικὸν μένος, ὡς λεόντων, μετὰ τὸ ἀρήϊον βλέμμα τῆς μάχης φερομένων».

»Ὡ θεῖος αἶθρῳ καὶ ταχύπεροι πνοαὶ
καὶ τῶν ποτιῶν κυμάτων γέλασ' ἀναρήμυτον».

Εἶνε ἡ πρώτη λέξις τοῦ «Δεσμώτου Προμηθέως» μετὰ τὸ τρομερὸν ἔργον τῆς ἀνασταυρώσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑψηλοζῶντων βράχων τοῦ Καυκάσου, εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. «Προῦσιπον τὴν πόλιν, πρὶν ὡς λαίλαψ ἢ πνοὴ τοῦ Ἄρεως ἐπιπέση μεθ' ὀρηῆς! Βοᾷ τὸ κύμα τὸ χερσαῖον τοῦ στρατοῦ!» — ἰδοὺ δείγματα τῆς ποιητικῆς βακχείας τοῦ Αἰσχύλου. «Εἶνε ἀτελής ἐκεῖνος, ὅστις ἀνευ μανίας τῶν Μουσῶν θά ἔλθῃ εἰς τὰς πύλας τῆς ποιήσεως, πεισθεὶς ὅτι *ἐκ τέχνης* δύναται νὰ διατρέψῃ ὡς ποιητῆς», λέγει ὁ Πλάτων ἐν τῷ ποιητικωτάτῳ Φαίδρῳ. «Ἡ ποίησις τοῦ σοφρονοῦντος ἐπισκιαζεται ὑπὸ τῆς τοῦ μαινομένου». Ἡ τραγικὴ Μοῦσα τοῦ Αἰσχύλου ἐπισκιαζει ἀληθῶς πάντας πάντων τῶν χρόνων τοὺς δραματικούς, πλην μόνου τοῦ ἀπαρμιλλοῦ Σαίξπηρ, βεβαχγεμένου καὶ αὐτοῦ φρενοτέκτονος, περὶ οὗ εἶπεν ὁ Καρλάυλ ὅτι δὲν τὸν ἀνταλλάσσει πρὸς τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν, διότι ἐκεῖνι μὲν θά παρελθῇ, ὁ δὲ ἥλιος τοῦ Σαίξπηρ θά παραμείνῃ ἀνέστερος εἰς αἰῶνας! Ὁ Αἰσχύλος διατείνεται ὅτι ἐξέθερεψε τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐποχῆς του μετὰ τὸν ἄκρατον οἶνον τῆς ποιήσεώς του «γενναίους καὶ τετραπύχεις, πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ θυμοὺς ἐπταβοείους». Τὸν ἰδανικὸν Ἀγγλον βασιλέα, τὸν Σαίξπηρ, οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε ἡ τῆχ, οὔτε Κοινοβούλιον ἐν ἡ πλείονα δύναται νὰ ἐκθρονίσωσιν, λέγει ὑπερηφάνως ὁ Καρλάυλ. Θά ἀκτινοβολῇ ὁ σκηπτοῦχος οἷτος βασιλεὺς μετὰ τὸ διάχρυσον αὐτοῦ στέμμα ἐπὶ πάντας τοὺς Ἀγγλοσάξονας ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ἄχρι τῆς Νέας Ὠρκῆς ὡς ἐράσιμον καὶ εὐγενὲς ἀλλ' ἅμα καὶ ἰσχυρότατον σύμβολον τῆς συγγενείας καὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν *ἐνόητος*, πραγματικῶς *ἀδιάρρητος* ὑπὸ τοῦ χρόνου. Εἶνε ἰδικὸς τῶν ὁ Σαίξπηρ, τοῦ αὐτοῦ αἵματος, τῆς αὐτῆς φυλῆς. Σκέπτονται, αἰσθάνονται,

ομιλοῦσι δι' αὐτοῦ, ἀναπνεύουσιν. Μία φωνὴ μελωδική, βουλευομένη καὶ λαλοῦσα ἀπὸ τῆς καρδίας πρὸς αὐτό, εἶνε μέγα, αὐτόχρημα θεῖον, εὐεργέτημα δι' ἕν ἔθνος! Οὕτω φρονεῖ ὁ φιλόσοφος.

Δ'. Ἡ μετὰ θάνατον δόξα τοῦ Αἰσχύλου.

Νίκαι καὶ δράματα τοῦ ποιητοῦ. Διδασκαλία τῶν Περσῶν. Τέλος τῆς Αἰσχυλείου ἐποχῆς

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ Αἰσχύλου ἀπεκάλουν αὐτὸν καὶ μετὰ θάνατον ἐν τοῖς Διονυσίοις, ὡς *πατέρα* τῆς *τραγωδίας*, καὶ διὰ ψηφίσματος ἐπέτρεψαν εἰς τὸν βουλόμενον νὰ ἀναδιδάσκη τὰ δράματα τοῦ φιλοπάτριδος ποιητοῦ, ὅστις καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου τὰ κεδνὰ βουλευματα τῆς φρονός του ἐκήρυττε πρὸς τοὺς ζῶντας. Ἡ ποίησίς του «δὲν συναπέθανε μετ' αὐτοῦ», ὡς λέγει εὐφωῶς ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ πολλὰς ἐκέκρδησε νίκας καὶ μετὰ θάνατον — τεκμήριον τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς λατρείας τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν βαθύβουλον αὐτῶν συμπολίτην. Αὐτὸς εἶχε διακηρύξη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ μεγαλείου του, ὅτι τὰς τραγωδίας του ἀναθέτει εἰς τὸν χρόνον. Καὶ ὁ χρόνος δὲν ἐκλόνησεν ἄχρι σήμερον τὸ ἐκ γρανίτου ποιητικὸν του μνημεῖον! Τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν θεσπέσιον Ὅμηρον ἐξέφρασε διὰ τοῦ πολυθρῦλῆτου ἀποφθέγματος, ὅτι «αἱ τραγωδίαί του εἶνε *τεμάχια* τῶν μεγάλων Ὀμηρικῶν δειπνῶν». Τὰ πολυτελῆ δειπνα τοῦ Ὀμήρου! — Εἰκὼν καὶ φράσις γνησίως αἰσχύλειος, ὑπομνησκουσα τὰ μέγαρα τῶν διωτρεφῶν ἀνάκτων τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως, τοῦ Νέστορος, τοῦ Μενελάου, τοῦ Ὀδυσσεῶς, τοῦ Ἀλκινόου. Ἐγραψεν ὁ Αἰσχύλος δράματα ἐνεργήζοντα, ὧν ἐβδομήκοντα τραγωδίας, σχεδὸν ἕτος παρ' ἕτος ἐπὶ *τέσσαρας δεκάδας* ἐνιαυτῶν ἀγωνιζόμενος ἐν τῷ θεάτρῳ. Ἡττήθη ὑπὸ τοῦ μελοποιῦ Σιμωνίδου, θαλεροῦ τότε πρᾶσβυτου, ἐν ἀγῶνι πρὸς ποιήσιν *ἐλεγείας* ἐπὶ τοῖς ἐν Μαραθῶνι πεσοῦνι. Ἡ ἀνδρική αὐτοῦ Μοῦσα ἦτο ἀλλοτριὰ τῶν θρηγῶν καὶ τῶν δακρύων. Πανηγυρική ἦτο ἡ διδασκαλία τῶν Περσῶν, τῷ ὀγδόῳ ἔτει μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἐπὶ τοῖς ἔγκαινίοις τοῦ νέου ὑπὸ τὸν ἱερὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως θεάτρου τοῦ Διονύσου. Ὁ ποιητὴς ἠξιώθη τοῦ πρώτου βραβείου. Θεαταὶ ἦσαν οἱ ἄλλοι οὐδὲν ὀλίγοι καὶ οἱ ναυάται, οἱ μεγαλόδοξοι ἦρωες τῶν ἀεμνίστων ἀγῶνων τῆς Σαλαμῖνος, τοῦ Ἀρτεμισίου, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Μυκάλης.

Ὁ νεαρὸς Σοφοκλῆς, ἀνταγωνισθεὶς τὸ πρῶτον πρὸς τὸν παλαιάμαχον τραγικόν, ἐνίκησεν αὐτόν, τὸν ἀγῶνα δὲ ἐκρίνειν ὁ δαφνοστεφὴς στρατηγὸς Κίμων, ἀφ' οὗ εἶχον διχασθῆ αἱ γνώμαι τῶν θεατῶν ἄλλ' ὁ Αἰσχύλος διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν του, ἐράσμιον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἦθος, καὶ ἀποδεχθεὶς τὰς καινοτομίας τοῦ ἀντιπάλου, ἐκέκρδη *δύο* ἔτι περιφανεῖς *νίκας*. Ἄλλ' ἡ ἀρχαιοπρεπὴς αὐτοῦ ποιήσις εἶχε περῶν ἑνδόξως, μὲ τὸν στέφανον τῆς νίκης, τὴν ἀποστολήν της. Νέα γενεά, θερμοπυρὸς καὶ ἀκράτους *νεωεριστικῆς*, κατήρχετο εἰς τὴν με-

γάλην κοίνιστρον τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας. Εἶνε οὗτοι οἱ «παρὰ δυνάμιν τολμηταί, οἱ παρὰ γνώμην κινδυνευταί, οἱ ἐν τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες», ὅπως ἐχαρακτήρισεν αὐτοὺς ὁ βαθυβούστατος ἱστορικός. Ἀρχεταὶ ἤδη ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους. Ἡ πρόδοδος τῶν ἰδεῶν χωρεῖ ἀκατάσχετος. Ἡ ἰστέφανος πόλις, ἀληθινὸν «ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος», ἀποβαίνει παιδευτήριον κοινὸν καὶ «Πρῦτανεῖον σοφίας», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Πλάτωνος. Πᾶσα γῆ καὶ πᾶσα θάλασσα ἐκδιάζεται ἀνὰ οἴκῃ πορείαν εἰς τοὺς τολμηροὺς ναυβάτας καὶ πεζομάχους τοῦ Κίμωνος. Νεαὶ ἰδέαι, νέα ἦθη, νέον σύστημα ἐκπαιδεύσεως ἐγκαινίζεται. Τριακόσαι πόλεις εἰσφέρουσι τοὺς θησαυροὺς τῶν εἰς κραταίωσιν τῆς ναυτικῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων. Ἡ Ἀκρόπολις κοσμεῖται μὲ τὰ ἀριπρεπῆ της μνημεῖα, τὰ Προπύλαια, τὸν Παρθενῶνα, τὸν ναὸν τοῦ Ἐρεχθέως· ὁ Φειδίας πλάττει τὸ ἀγάλμα τῆς θεᾶς τῆς Σοφίας καὶ τοῦ ὑπάτου τῶν οὐρανίωνων ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ὁ Περικλῆς διεκέρχεται μετ' ὀλίγον ὅτι ἡ δόξα τῆς πατρίδος του θὰ παραμείνῃ ἀείμνηστος.

Ε'. Ἡρωες τῶν τραγωδιῶν τοῦ Αἰσχύλου

Ἡ ποίησις τοῦ Αἰσχύλου εἶνε ὁμοία πρὸς τὰ ἀγάλματα τῆς *πρὸ Φειδίου ἐποχῆς*. Σεμνὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς, αὐστηρὰ καὶ ἀγέλαστος, ἀλλὰ καὶ ἀρχαϊκὸν καὶ περιεργὸν ἐμφανίονουσα κάλλος. Ὅλα εἶνε ἠρωϊκὰ παρ' αὐτῷ, γλώσσα, ἦθη, διάνοια, χαρακτῆρες. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μετρήσῃς τοὺς ἦρωας τῶν τραγωδιῶν του μὲ τὸ κοινὸν μέτρον τῶν συνήθων βροτῶν. Σχεδὸν φαίνονται *ἡμίθεοι*, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάνης, εἰς τὰ ὄμματα τῆς ἀνθρωπίνης μυωπίας. Ὁ χαρακτῆρ τοῦ Προμηθέως εἶνε ἀληθῶς τιτάνειος. Οὐδενὸς ποιητοῦ φαντασία ἐφθασεν εἰς τόσον ὕψος τολμηρᾶς ποιητικῆς δημιουργίας. Σαλεύεται ἡ γῆ, μυκάται ὑπό-ἔλικες τῆς ἀστραπῆς, σκιρτῶσιν οἱ ἄνεμοι, αἰθήρ καὶ πόντος συναρᾶσσονται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ δεσμώτου, καὶ ὁ Τιτάν κερανοῦμενος ἴσταται ἀτρόμητος! Ἐπειτα ἀναβαίνει αὐθὶς ἀπὸ μενα δι' ἡμέρας τὰ σπλάγγνα αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ αἵτου τοῦ Διός. Φρόνημα ἀληθῶς τιτάνειον.

Καὶ ἡ *τριλογικῆ* σύνθεσις τῶν ἀρίστων τραγωδιῶν του ἀποτελεῖ σχεδὸν μεγαλότεχρον. Ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις διήκει διὰ τῶν τριῶν τραγωδιῶν παραδειγμα ὁ «Προμηθεὺς», τὸ δράμα τῆς ἀνθρωπότητος, παλαιούσης πρὸς τοὺς σκληροὺς καὶ ἀέγκτους νόμους τῆς φύσεως, τοὺς ὁποίους ἐκπροσωπεῖ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ φρόνημα τοῦ Διός, οἱ «ἐπτά ἐπὶ Θήβας», οἱ «Πέρσαι» καὶ ἡ «Ὀρέστεια». Ἡ φοβερὰ *τριλογία* ἐδιδάχθη ἀπὸ τῆς σκηνης τοῦ 458 π. Χ., εἴκοσι καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸ τέλος τῆς Σαλαμῖνος. Ὁ ἐβδομηκοντούτης Αἰσχύλος, νικήσας τὸ ὕστατον, ἀπῆλ-

θεν εἰς Σικελίαν, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν. Ἄλλ' ἢ ποιήσῃς του δὲν συναπέθανε μετ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅστις καὶ ἐν Ἄδου ἀπονέμει αὐτῷ τὸν *θρόνον* τῆς τραγωδίας.

[Ἐν Κυθωνίας, 1912]

ΙΩΑΝ. ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΝΔΙΕΣ

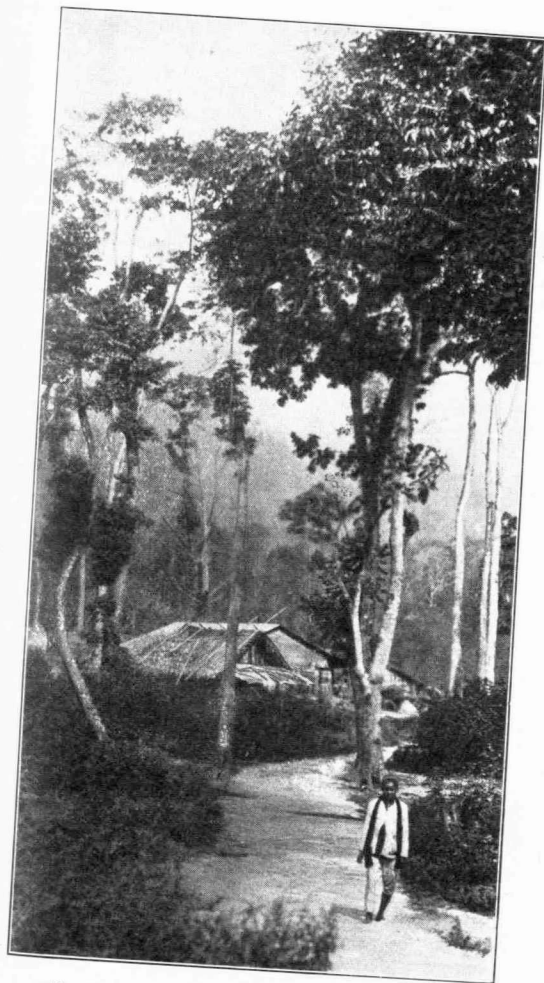
[Φίλτατε κ. Σκόκο,

Σὰς στέλνω καὶ φέτο μερικὲς φωτογραφίαις παρμένες στὰ Ἰμαλάια. Ἡ No 1 εἶναι σκηνὴς στὴν ἀγορὰ ἐνὸς μικροῦ χωριοῦ ἐπάνω στὰ βουνά. Οἱ τύποι εἶνε μογγολικῆς φυλῆς. Εἶνε ὅλοι ἀνῆθρωποι γεροί, ἀποτέλεσμα τοῦ βουνίσσιου ἀέρα. Ἡ No 2 καὶ 3 εἶνε δρόμοι χωριῶν. Τοποθεσίαι μαγικῆς αὐτὰ τὰ χωριουδάκια, καὶ τὰ δέντρα, ποὺ τὰ τριγυρίζουν, μεγαλοπρεπέστατα. Ἡ No 4 εἶνε μερικὰ ὄρχιδοειδῆ ποὺ φυτρῶνουν στὰ βουνά, στοὺς κορμούς τῶν δέντρων. Παράσιτα, μὰ χαριτωμένα λουλούδια, ποὺ στὴ χάρι καὶ στὴν ὀμορφιά δὲν ἔχουν ταῖρι. Ἡ No 5 εἶνε γυναῖκες καὶ κορίτσια τῶν βουνῶν, τύποι κ' αὐτοὶ τῆς μογγολικῆς φυλῆς.

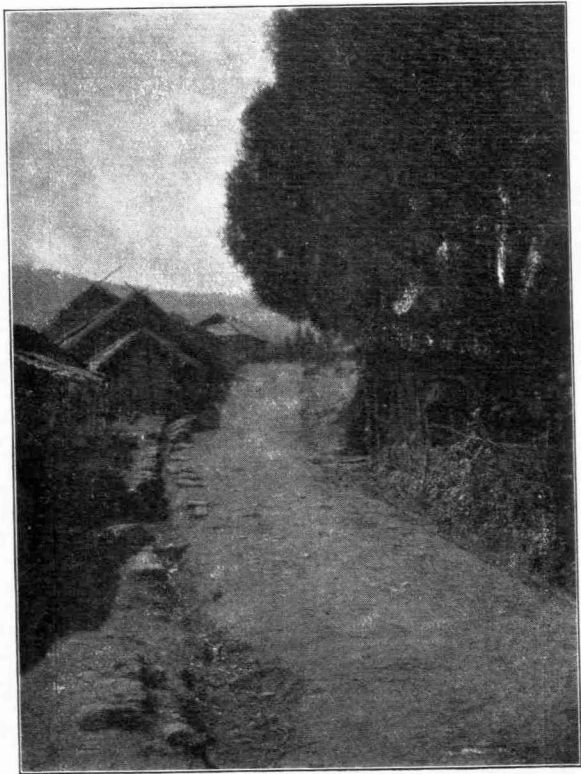
Καλκοῦτα, 1912. Δικός σας Κ. ΑΝΝΙΝΟΣ]

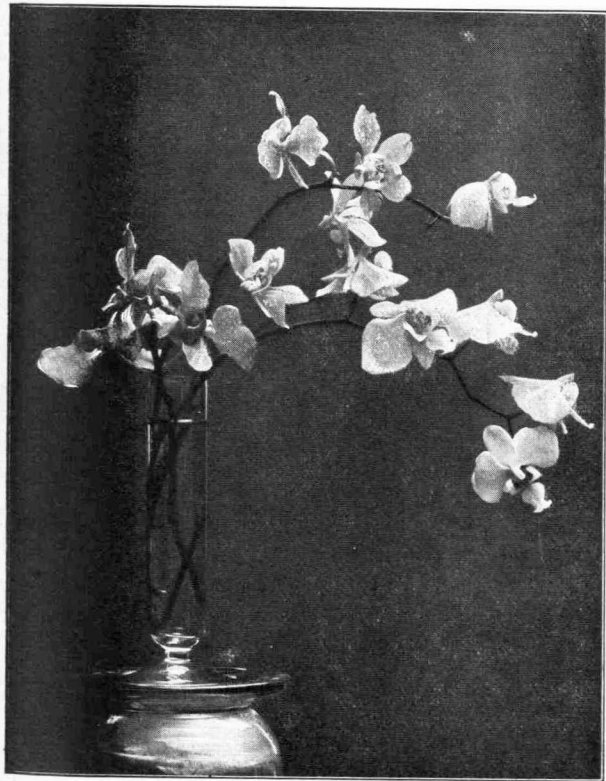
No 1.—Σκηνὴς στὴν ἀγορὰ μικροῦ χωριοῦ στὰ Ἰμαλάια

No 2.—Δρόμοι χωριῶν στὰ Ἰμαλάια

Νο 3.— Τοποθεσίες χωριῶν

Νο 4.— Παράσιτα ὄρχιδοειδῆ στὰ Ἴμαλάια

Νο 5.—Γυναίκες και κορίτσια, τύποι μογγολικής φυλής

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΑ

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΚΟΡΙΤΕΙ ἀγγελοκάμωτο κ' ἐρωτοπληγωμένο
 στὸ παραθύρι τοῦ γυαλοῦ ἐγλυκοτραγουδοῦσε,
 τὰ κύματα παρακαλεῖ καὶ στὸν ἀέρα λέει,
 ὅπου κι' ἂν ᾄδῃ τὸν ἀγαπᾶ νὰ τῆς τὸν χαιρετοῦνε.

Κ' ἐκεῖ καρᾶνι διάβαινε μὲ τὰ παιὰ ἀπλωμένα,
 ναῦτες π' ἀκοῦνε τῆ φωνῆ καὶ βλέπουν τέτοια κάλλη,
 ἀλημονᾶνε τὰ παιὰ κι' ἀφήνουν τὸ τιμόνι,
 νὰ ταξειδέψουν δὲν μοροῦν οὔτε καὶ ν' ἀρμενίσουν.

—Σύρειτε, ναῦτες, στὸ καλὸ καὶ στὴν καλῆ τὴν ὥρα,
 κ' ἐγὼ δὲν ἐτραγοῦδησα γιὰ βάρκες καὶ καρᾶνια
 παρακαλῶ τὰ κύματα καὶ τοῦ ἀέρα κραίνω
 καὶ στέλνω χαιρετίσματα στὸν κλέφτη τῆς ἀγάπης.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΓΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

[?Αφιερωμένο σὲ κάποιους κριτικούς μου].

ΠἈΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ἐκεῖνο δειλινό, ἀφοῦ διάβασε τὸν ἑσπερινὸ τοῦ ζτὴν Ἐκκλησίᾳ, ὁ παπᾶ-Ζήσιμος ὁ Κλοντηρᾶς καθότανε ζτὸ περιβολάκι του. Ἡ ψάθινη καρτέλα του ἦταν κάτω ἀπὸνα κιοσκάκι, ποῦ τὸ σχηματίζε φουντωτὸ περικλοζάδι, στολισμένο μὲ μεγάλα λουλούδια μαβιά, δίπλα σὲ μίαν ἀψηλῆ ταφόπετρα σάν τραπέζι. Στὴν ταφόπετρα αὐτῆ, ὅστερ' ἀπὸ τόνομα τοῦ μακαρίτη μὲ τὰ μασσωνικά σύμβολα, — διαβήτη καὶ γωνία, — ἦταν χαραγμένο τὸ ρητὸ: «*Εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγεν ἡμᾶς ἡ ζωή*». Συμμεμένος καὶ σκεπτικός ὁ παπᾶ-Ζήσιμος τὸ ξαναδιάβασε γιὰ χιλιοστὴ φορὰ, — εἶχε τουλάχιστο δυὸ χρόνια ποῦ ἐφημέρευε ᾗ ἐκεῖνο τὸν Ἄη-Γιάννη τοῦ Λογοθέτη, — μὰ γιὰ πρώτη συλλογίστηκε πὼς τὸ ρητὸ δὲν ἦταν καλὰ διαλεγμένο.

— *Εἰς χοῦν θανάτου* μᾶς φέρονε γιὰμὰ! ἡ ζωή; ἔλεγε μέσα του· οὐλα, πανατῆ, ἐδῶ-πᾶ τελειώνουνε; Μετὰ τὸ θάνατο ὁ τάφος, κι' ὄχι ὁ οὐρανός;... Ὁραῖα!.. Κ' ἔπειτα, σοῦ λένε, οἱ μασσωνοὶ εἶνε χριστιανοί. Μὰ δὲν κοπιάζετε νὰ ἰδῆτε τί γράφουνε ἀπάνου ζτὰ μνήματά τους;... — Μωρή!; τί θέλεις;... Καλόστη!

Τὰ τελευταῖα λόγια, μὲ πολὺ χαϊδευτικὴ φωνή, ἦταν γιὰ μιὰ μαῦρη γατούλα μὲ μαλωμάτα ἄσπρα, ποῦ σταμάτησε ἄξαφνα τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου, πηδῶντας ἀπὸ τὴν ταφόπετρα ζτὰ γόνατά του. Ἄρχισε νὰ τῆ χαϊδεύῃ μὲ τ' ἀγνοαίτρινα γεροντικά χέρια του, γελαστὸς καὶ τρυφερός, ἐνῶ ἡ ὄμορφη γατούλα ἔτριζε δυνατὰ ἀπὸ εὐχαρίστησι καὶ κουτουλοῦσε παιχνιδιάρικα μὲ τ' ὀλόμανρο κεφαλάκι τῆς, ζωηρῆ σάν κατσικάκι.

— Μωρή;... Ψιφίνα;... Ψιφινούλα;... Τί θέλεις, μωρή;...

1 Γιαμὰ, λοιπόν.

Τὸν ἀγαπᾶς τὸν ἀφέντη σου, ἔ; τὸν ἀγαπᾶς;... Ἄ, χαδιάρα! κατρεγάρα! μπιρμπιλομμάτα! μπιρμπάντισσα!... Ἔλα τώρα, φρόνιμα!... φτάνει!... κάτσε ἤσυχα!... κουλουριάσου! ἐδῶ! ἐδῶ!

Φαινόντανε πολὺ εὐτυχησμένοι γιὰ τὰ δειγμάτια αὐτὰ τῆς ἀγάπης ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, ποὺ τὴν ἐνόμιζε ξεχωριστή. Μὰ ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς σὲ κανένα δὲν ἔκανε τόσα ἢ ἀσπρόμαυρη γατούλα. Οὔτε εἰς τὴν κυρά-Παπαδιά, οὔτε εἰς τὴ Σουζάννα, τὴ μοναχοκόρη τους, οὔτε εἰς τὸν Ἄνθιμο τὸν ἀναγνώστη, τὸν ἀρραβωνιαστικὸ τῆς, οὔτε εἰς τὸν Χρῆστο τὸν κλαμπανᾶρο¹ οὔτε εἰς τὸ Νίνιο, τὸ παιδί τοῦ βοηθοῦσε εἰς τὸ Ἱερό. Ἄπ' ὅλους περισσότερο ἀγαποῦσε τὸν παπᾶ, κ' ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος κολακευότανε γι' αὐτὸ καὶ καμάρωνε. Προσπαθοῦσε τώρα νὰ τὴ βάλῃ νὰ καθήσῃ εἰς τὴν ἀγκυλιά του, μ' ἀνυπότακτη ἐκείνη τὸν πατοῦσε ὀρθῆ, στρηφογύριζε, καὶ πότε τὸν κῦτταζε μέσ' στὰ μάτια — μικρὰ καὶ λαμπερὰ μάτια, πολὺ ἔξυπνα, ποὺ μίκραιναν κ' ἔλαμπαν περισσότερο πίσω ἀπ' τὰ γυαλιά, — πότε ἔσκυβε τὸ κεφαλάκι τῆς, κάτω ἀπὸ τὰ δάκτυλα ποῦ τὸ χάιδευαν. Μιά στιγμῆ, καθὼς ἦταν σκυφτὴ καὶ γυρισμένη, ἡ γατούλα προσηλώθηκε εἰς τὴν ἐπιγραφή τῆς ταφόπετρας, — ποῖος ξέρει τί ζωῆφο ἀνακάλυψε νὰ περπατῆ εἰς τὸ μάρμαρο! — καὶ φάνηκε σὰ νὰ τὴ διαβάξῃ.

— Τί κυτῆς; τῆς ἔλεγε ὁ παπᾶ-Ζήσιμος μὲ ἀπορία· σοῦ φαίνεται παραξένο;... σοῦ χτυπάει ἀσχημα καὶ σένα;... Μὰ γιατί, λέω;... Γιὰ σένα ἢ ζωὴ μπορεῖ, ἀλήθεια, νὰ τελειώῃ ἐδῶ-πᾶ, εἰς τὸ θάνατο καὶ εἰς τὸν τάφο. Τί νὰ σοῦ κάμω, κακομοιρούλα μου, ποῦ τὰ ζᾶ εἶνε ξορισμένα ἀπὸ τὸν οὐρανό;... Οὔτε Κόλασι, μὰ οὔτε καὶ Παράδεισο... Ἔτσι θέλει ὁ ἀφέντης ὁ Θεός. Τὴν ἀθάνατη ψυχὴ τὴν ἐφύλαξε, βλέπεις, γιὰ μᾶς· ἐσεῖς δὲν ἔχετε παρὰ μία πρόσκαιρη πνοή. Ἄδικο, δίκιο, ἔτσι εἶνε! Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ κάμω τίποτα, νὰ σὲ χαρῶ! Ἄν μοῦ φορήσῃς τώρα — ποῦ νὰ μὴν τὸ ἰδῶ! — χίλια μνημόσυνα νὰ σοῦ διαβάσω, θὰ πᾶνε χαϊμένα ἢ... θὰ μὲ στείλουνε εἰς τὴν Κόλασι καὶ μένανε...

Ἄξαφνα, μ' ἕνα νιαούρισμα χαρωπὸ, ἡ γατούλα ἔξερψε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ παπᾶ-Ζήσιμου. Πήδησε εἰς τὸ γῶμα κ' ἔτρεξε ὀπίσθε εἰς τὸ κελλί τὸ σπιτόπουλο τὸ βαμμένον γαλάξιο, ποῦ εἶχε τὴν πορτοῦλα τῆς κουζίνας του ἀπάνω εἰς τὸ περιβόλι.

— Τί ἐπαθες; εἶπε σαστισμένος ὁ παπᾶς· τί σοῦ μύρισε;... Ἄ, ναί, ψάρι...

Κι' ἀπὸ τὴ θέσι τοῦ φώναξε κατὰ τὸ κελλί:

— Τί ψάρι παστρεύνεις, παπαδιά;

— Κάτι μαρίδες ποῦ νὰ χαθόνε! ἀποκρίθηκε ἀπὸ μέσα μιά φωνὴ σὰ θυμωμένης γαλοπούλας· ὁ Χρῆστος τοῖ φώνισε ἀπὸ τὸν Ἄμμο, μὰ φοβᾶμαι πῶς δὲν εἶνε καὶ τόσο φρέσκος...

— Καλὲς κ' εὐλοημένες εἶνε, εἶπε ὁ παπᾶς· δόσε, καίμηνι μου, δύο-τρεῖς καὶ τῆ γάτας.

¹ Κλαμπανᾶρος, καμπανᾶρος, ὁ κωδωνοκρούστης.

— Ὁχι, νὰ μὴν τῆ δώσω δέκα! ἀκούστηκε πάλι ἡ θυμωμένη φωνή· μιά καὶ πολὺ τῆ εἶνε!.. Νὰ χαθῆ, ἢ βρωμιόγατα!.. Ξαστόχηρες πάλι τὸ τί μᾶς ἔκαμε!..

— Φάε κηόλας τὴ γλώσσά σου! μουρμούρισε μ' ἕνα κωμικὸ μορφασμό, μὰ χωρὶς κακία, ὁ παπᾶς. Τὴν ἴδια στιγμῆ πῆρε ἕνα βιβλίο ποῦ τὸ εἶχε ἀφιμένον στὴν ταφόπετρα, τάνοιξε εἰς τὴν σημαδεμένη σελίδα κ' ἄρχισε νὰ διαβάξῃ. Ἦταν ὁ «Κόμης Μοντε-Ζήσιμος» τοῦ Δουμά. Φιλαναγνώστης ἀπὸ τὰ νεύατα του, ὁ παπᾶ-Ζήσιμος διάβαζε λογιῆς-λογιῆς βιβλία, ἀκόμη καὶ μυθιστορήματα. Καὶ μολονότι ὁ ἴδιος τὸ ἀρνιότανε μὲ ἀγανάκτησι, οἱ κακὲς γλώσσες ἐβεβαίοναν πῶς εἶχε γνωρίσι καὶ λιγάκι Πῶλ ντὲ Κόκ. Μὲ τοῦ Ροῖδη ὅμως τὴν «Πάπισσα Ἰωάννα», σίγουρα κάποτε εἶχε ξημερωθῆ, κ' ἐπειδὴ ἦταν ἄνθρωπος μὲ κάμποσο γούστο καὶ φιλελεύθερο πνεῦμα, δὲν ἐπιδοκίμαζε καθόλου τὸ συνοδικὸ ἀφορσισμό, ποῦ βάραινε τὸν ἔξυπνο ἐκεῖνο συγγραφέα. Ὡς αὐτὸ τὸ ἀναμεταξῶ, ἡ Ψυφίνα εἶχε καταβορῆθῃ τὸ μονάκιβιο ψαράκι ποῦ τῆς ἔρριξε ἡ φιλάργουρη παπαδιά, κ' ἀφοῦ νιαούρισε καὶ τριγύρισε τοῦ κάκου γιὰ νὰ τῆς ξεκολλήσῃ καὶ κανένα ἄλλο, ἀτελεισμένη ξαναβγήκε εἰς τὸ περιβόλι καὶ πῆδησε εἰς τὴν ἀγκυλιά τοῦ παπᾶ, σὰ νᾶθελε νὰ τοῦ κάμῃ τὰ παρόνοιά τῆς.

— Ἐ! μὰ νὰ μάψισης κηόλα νὰ διαβάσω! τῆς εἶπε ὁ παπᾶς χαϊδεύοντάς τῆς τὴ ραχὴ, μ' ἕνα χᾶδι ποῦ ἔμοιαζε κάπως μὲ σπράξιμο. Ἡ γατούλα ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ φύγῃ κ' ὁ παπᾶς ἔξακολούθησε νὰ τὴ χαιδεύῃ, μαλακώτερα τώρα, χωρὶς νὰ σηκώνῃ τὰ μάτια κ' ἀπὸ τὴ σελίδα ποῦ τὸν ἐμαγνήτιζε. Σὲ λιγάκι βγήκε κ' ἡ παπαδιά, γιὰ νὰ χύσῃ τὰ ζεπλύματα τῶν φαιδῶν τῆς εἰς τὸ γάτουλα ποῦ ἄρχισε ἀπὸ μιὰν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ κ' ἔβγαινε πέρα εἰς τὸ δρόμο. Ὅταν κατάλαβε τὴν συμβίτη, ὁ παπᾶ-Ζήσιμος, γρήγορα-γρήγορα, σὰ φοβισμένος, σὰ ντροπιασμένος, πέταξε τὴν Ψυφίνα ἀπὸ πάνω του. Ἡ παπαδιά ὅμως πρόφτασε τὸ κίνημά του κ' ἐκοῦνησε τὸ κεφάλι τῆς μὲ οἴκτο-ἔπειτα, τὴ στιγμῆ ποῦ γύριζε μὲ τὸν ἀδειανὸ κἀνταρο, γιὰ νὰ ξαναμπῆ εἰς τὴν κουζίνα, κοντοστάθηκε εἰς τὴν πορτοῦλα καί, — δὲ μπόρεσε πιά νὰ βαστάξῃ, — τὸ εἶπε:

— Μὰ πάλε, χριστιανέ μου, μὲ φτούνῃ τὴν παληόγατα;... τὴν καταραμένη;... τὴν ἀφορσισμένη;... Ἐ, μὰ εἶνε ἀμαρτία κ' ἀπὸ τὸ Θεό!.. Νὰ κάμῃ τέτοιο φοβερὸ πρᾶμμα, φριχτό, καὶ σὺ νὰ τὴν κανακεύῃς ἀκόμα καὶ νὰ τὴν χαιδολογᾷς σὰν παιδί σου;... ντροπῆς!.. Γαίτο, παληόγατα!.. ψοφῆμ!..

Ἔτσι ἡ παπαδιά τελείωσε τὸ μάλωμά τῆς μ' ἄγριο ξεφωνητό, κυτῶντας καὶ τὸ πόδι εἰς τὸ γῶμα, γιὰ νὰ τρομάξῃ τὴ γάτα, ποῦ εἶχε ζυγώσῃ καὶ μύριζε τὸν κἀνταρο. Καὶ τὴν ἔκαμε νὰ τρέξῃ ἀλαίσυμένη καὶ νὰ σαρφαλώσῃ εἰς τὸν τοῖχο τοῦ περιβολιοῦ, χωρὶς νὰ πηδήσῃ ὅμως εἰς τὸ γειτονικό, γιὰτί σὰ νὰ κατάλαβε πῶς

¹ Γάτουλας, ὁ ὀχეტός.

μιλούσαν γι' αυτή, στάθηκε 'κει-πάνω να τους βλέπη απρόσβλητη και να τους άκουη.

Αυτό του κακοφάνηκε του παπα-Ζήσιμου, γιατί δεν ήθελε να πειράζουν τη γάτα του. "Α, όλα κ' όλα!..

— Να σου πω που βουρλίστηκες; γύρισε θυμωμένος κ' είπε της παπαδιάς. Και τί φταίει, σέ παρακαλώ, τὸ ζώ' για ὅτι τῆς; Ζὸ' εἶνε! "Αν φοφούσε, παναπή, τώρα, σου φαίνεται πὼς θά τῆς ἔκανα μνημόσυνο;

— Μνη... μόνυνο;! ἐφώναξε κατάπληκτη ἡ παπαδιά. "Ελα, Χριστέ και Παναγία! τ' εἶν' ἐφτοῦνα πὸυ μοῦ ψάλλεις;

— "Ακου πὸυ σοῦ μιλω! ἐξακολούθησε ζωηρά ὁ παπάς, γιατί ξαναγύριζε εἰς τὸ νοῦ του ὁ συλλογισμὸς πὸυ εἶχε κάμη προτήτερα και τὸ νοῦ ἄρεσε. Μνημόσυνο θά τῆς ἔκανα; "Οχι βέβαια! Ἐἴμουν παλαβὸς, για δέσιμο. "Αλήθεια; "Ε, ἔτσι λοιπὸν θάμουν παλαβὸς και τώρα ἄν ξεσυνερίζομουν, σάν και σένα, τὴ γάτα, τὸ ζώ', για κείνο πὸυκαμε προχτές. Και ἄν εἶς τὴν ξεσυνερίζεσαι, σά νάταν ἄνθρωπος, πλάσμα τοῦ Θεοῦ λογικό, με νοῦ και με κρίσι, παναπή πὸς εἶς, ἡ παπαδιά, δὲν ἔχεις οὔτε νοῦ οὔτε κρίσι, και για νά εἰς τὸ πὸυ καλλίτερα, κάνεις τὰ μυαλά τοῦ γάτας!

"Ὅσο τῆς μιλοῦσε ὁ παπάς, ἡ παπαδιά πλησιάζε κάθε τόσο ἀπὸ ἓνα βήμα, σαστισμένη, σά νά μὴν πιστεῦε ταῦτιά της και νάθελε νάκούσῃ καλλίτερα. Και κάθε τόσο ἔκανε νὰ τὸν ἀντισκόπη, μὰ λὲς κ' ἡ φωνή της πνίγονταν εἰς τὸ λαμό της ἀπὸ τὸ θυμὸ και τὴν ἐκπληξί, ἐνῶ ὁ παπάς, θριαμβευτῆς εἰς τὴν λογικὴν του, τῆς τὰ ξεφώνιζε ὀλοένα δυνατώτερα. "Ετσι εἰς τὸ τέλος βρέθηκε κοντά του, μὰ δὲ μπόρεσε νά μιλήσῃ παρὰ λίγες στιγμὲς ἀφοῦ σόπασε πιά ἐκεῖνος.

— Και τί παναπή πὸς δὲν ἔχει νοῦ και κρίσι; τοῦ εἶπε. Μήπως δὲν τὸ ξέρουμε πὸς τὰ ζῶα δὲν ἔχουνε λογικό; "Η μήπως εἶχε τὸ φεῖδι, πὸυ τὸβαλε ὁ Διάολος νὰ κολάσῃ τὴν Εὔα; Τὴν ἐκόλασε ὁμως, γιατί ἦταν καταραμένο, ὄργανο τοῦ Σατανά. "Ετσι κ' ἡ γάτα σου, πὸυ τὴν ὑπερασπίσεσαι τώρα. Για νὰ πᾶν νὰ μαγαρίσῃ — Θε μου και συγκύρεσέ με! — ἀπάνου εἰς τὴν Ἁγία Τράπεζα, ἐγὼ λέω πὸς τὴν ἔβαλε ὁ Διάολος για νὰ μᾶς κολάσῃ. "Εὐὸ τὴ χαϊδεύεις ἀκόμα και τῆς γλυκομιλεῖς; μὰ ἐγὼ τὴ σιχάθηκα, πὸυ δὲ θέλω νὰ τὴ βλέπω στὰ μάτια μου. Και σοῦ ὀρκίζουμαι, παπα-Ζήσιμε, νὰ μὴν ἰδῶ Παράδεισο και στεφάνι εἰς τὴν Σουζάννα μας, πὸς ἂ μᾶς ματαζάμῃ τέτοια συφορά, θάν τὴ δώσω τοῦ Χρηστοῦ νὰ τὴν πετάξῃ εἰς τὸ πέλαο!

— Νιάου! ἔκαμε ἀπὸ τὸν τοῖχο ἡ γάτα, ἓνα τσαχλίνου νιαούρισμα σά νὰ κοροῖδενε.

— Καλά, γυιέ μου, καλά! ἀποκρίθηκε ὁ παπάς, με ἡρεμία τώρα ἀληθινὸν φιλόσοφου. "Εχουνε δικιο ὅσοι λένε πὸς ἡ γυναῖκα μόνο ἀπὸ λόγια δὲν παίρνει. Κάμε ὅπως θες! Ξεφορτώσου με μοναχά, γιατί τώρα θέλω νὰ διαβάσω.

— Νά σέ ξεφορτωθῶ, μὰ στὸ ματαλέω: Δὲν τὸ γλυτώνει τὸ

πνίξιμο, ἂ ματαζάμῃ ἄλλη μία βολὰ τὰ ἴδια, πὸυ νὰ με κάμῃς χρυσοῦ! Νά χαθῆς, παληόγατα! Τί νιάου, μωρή; Ξεραῖλα νὰ σέ κόψῃ! Μαγάρα!.. θεοσκοτωμένη!

Κ' ἐπειδὴ ὁ παπάς εἶχε βυθισθῆ εἰς τὸ βιβλίον του, μ' ἀπόφασι νὰ μὴν τῆς μιλήσῃ, ἡ παπαδιά σήκωσε τὸν κἀναρὸ της, ἔκαμε πὸς θά τὸν πετάξῃ τῆς γάτας, ἔτσι για νὰ τὴν τρομάξῃ, και ξαναμπῆκε εἰς τὸ σπιτάκι. Σὲ λίγο, ἡ Ψυρίνα ξεθαρρεύτηκε, κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἀσυλό της και με προφύλαξι πάντα, σίμωσε τὸ φίλον της, νιαουρίζοντας τόσο σιγανά, πὸυ τοῦ φάνηκε τοῦ παπα σά νὰ τοῦ κρυφομιλοῦσε για νὰ μὴ τὴν ἀκούσε ἀπὸ μέσα. "Η καινούρια αὐτὴ *ἐξυπνάδα* τῆς ἀγαπημένης του ἐνθουσίασε τὸν παπα-Ζήσιμο, πὸυ ξανάφισε τὸ διάβασμά του για νὰ τῆς μιλήσῃ.

— Για τὴν κυρά σου λὲς; τὴ ρώτησε σιγὰ και πονηρά.

— Νιάου! ἔκαμε ἡ γατούλα, μυρίζοντας τὸ χέρι του, χωρὶς νὰ τοῦ μᾶ νὰ πηδήσῃ ἀκόμα εἰς τὴν ἀγκαλιά του.

— Μὰ ἔχει και κάποιο δίκρο... για στογάσου! Δὲν ἦταν πράγματα ἐκεῖνα πὸυ μᾶς ἔκαμε προχτές... Και για μὴν τὰ ξανακάμῃς, κακομοιρά μου, γιατί — τᾶκουσες πὸυ τᾶπε; — δὲ γλυτώνεις τὸ πνίξιμο πὸυ νὰν τὴ κάμουμε χρυσοῦ. Τ' ἄκουσες;

Και λέγοντας αὐτά, ὁ παπα-Ζήσιμος σηκώθηκε, γιατί εἶχε σκοτεινιάσῃ πιά εἰς τὸ περιβόλι και δὲν ξεχώριζε τὰ γράμματα τοῦ βιβλίου. "Ἦταν ἡ ὥρα πὸυ περνοῦσε ἀπὸ τὸ γειτονικό μαγαζὶ τοῦ Γεροῦλμου, τοῦ φίλου του, — ἐνὸς ἐμπορικοῦ γραμμισμένου, ἀπὸ τοὺς «παπαδαθρόπους» τοῦ Λασκαράτου, — και τὸν ἔπαιρνε νὰ κάμουν κανένα σουλάτσο εἰς τὴν ὠραία Στράτα-Μαρίνα.

Πέρασε ἡσυχᾶ ἡ ἐβδομάδα. "Η Ψυρίνα, σά νὰ κατάλαβε τὴ φοβέρα καὶ τὴ συμβουλή, φυλάχθηκε νὰ μὴν ξανακάμῃ «τὰ ἴδια». Τὴν Κυριακὴ ὁμως τὴν ἀγῆ, μόλις σηκώθηκε ὁ παπα-Ζήσιμος κ' ἔκανε τὴν τουαλέττα του και τὴν πρώτη του προσεχῆ εἰς τὴν καμαρούλα του, κάποιος τοῦ κτύπησε τὴν πόρτα με χέρι βιαστικὸ και φοβισμένο. Τίποτα καλὸ δὲν προμηνοῦσε αὐτὸ τὸ κτύπημα! "Ὁ παπάς τὸ φοβήθηκε ἀμέσως.

— Ποῖος εἶνε; ρώτησε.

— Ἐγὼ, ὁ Χρηστος! ἀποκρίθηκε ἡ φωνὴ τοῦ κλαμπανάρου.

— Ἐμα μέσα... τί εἶνε, παιδί μου;

"Ὁ Χρηστος ὁ κλαμπανάρος μπῆκε εἰς τὴν καμαρούλα χλωμὸς.

— Πάλε τὰ ἴδια, παπα μου!

— "Ε;

— "Η γάτα, π' ἀνάθεμά τη!..

— "Ω, συφορά μου!.. Στὸ ἴδιο μέρος;

— "Οχι, εἰς τὴν Πρόθεσι...

— "Ω, μεγάλη συφορά!.. "Ὁ μεγάλη ἁμαρτία!.. "Ω, κατάρρα!..

"Ὁ, Θε μου και συγκύρεσέ με!.. ὦ!..

"Απελπισμένος ὁ παπάς, κτυποῦσε τὰ χέρια και σήκωνε τὰ

μάτια πρὸς τὸ ταβάνι, ζητώντας τὸν οὐρανό. Ὁ Χρῆστος ὁ κλαμπανάρος σόπασε μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ συμμερισθῇ μὲ τὰ ἴδια κινήματα τὴν ἀπελπισία τοῦ «ἀφεντός», κ' ἔπειτα εἶπε:

— Νὰν τὸ πῶ τῆ κυρά-Παπαδιάς νὰ μοῦ δώσῃ ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ παστρέψω, κ' ἔλα γλήγορα καὶ τοῦ λόγου σου νὰ συγυρίσῃς καὶ νὰ διαβάσῃς τὴν εὐχὴ γιὰ τὸ

— Ὁχι, εὐλογημένε, ὄχι! τὸν ἀντίσκοψε ὁ παπᾶς μὲ τρόπο ἐσὺ νὰ μὴν ἀγγίξῃς τίποτα καὶ νὰ μὴν πῆς λέξι τῆ παπαδιάς! Οὔτε τῆ Σουζάννας, οὔτε κανενός! . . . Τώρα, τώρα, ἔρχομαι ἐγὼ . . . Θὰ τὰ βολέψω . . . Ὁχι, παληόγατα, τί μοῦ κάνεις!

Δὲν ἦταν ὁμως καὶ τόσο εὐκολο τὸ βόλεμα, χωρὶς νὰ πάρῃ εἶδησι τὸ σπιτικό. Κρύβονται τέτοιες «συφορές»; . . . Νερά, σαποῦνια, πανιά, ξύδια, κουβαλήθηκαν εἰς τὸ Ἱερό, καὶ τὸ καθάρισμα ἔγινε κρυφά, ἀπὸ τὸν παπᾶ καὶ τὸν κλαμπανάρο, χωρὶς ὑποψία ἀπὸ μέρος τῆς παπαδιάς, ποῦ οὔτε τὴν ἐνώχλησαν καθόλου. Ἀλλὰ χρειάζονταν καὶ καινούργια «ροῦχα» γιὰ τὴν Πρόθεσι καὶ τὰ κλειδιά τῆς «μπιανκαρίας» τὰ εἶχε πάντα ἡ παπαδιά. Ὁ παπᾶς, — τί νὰ κάμῃ; — τῆς ἔστειλε τὸ Χρῆστο.

— Νὰ μοῦ δώκῃς, τῆς εἶπε, δύο παστρικά σκεπάσματα τῆς ἁγίας Πρόθεσης: ἓνα σκέτο γι' ἀπὸ κάτου, κ' ἓνα χυλισμένο¹ γι' ἀπὸ πάνω.

— Μὰ δὲν τ'ἀλλάξαμε τὴν περασμένη Κυριακή; ρώτησε μ' ἀπορία ἡ παπαδιά.

— Naί, μὰ . . . δὲν ἐβάλαμε τὰ καλά, ἀποκρίθηκε ὁ Χρῆστος. Ὁ Αἰδεσιμώτατος θέλει ἐκεῖνο μὲ τὰ μέγλα καὶ μὲ τοῦ κόκκινους φιόγκους, ποῦ τὸ ἔκαμε ἡ σόρα-Σουζάννα.

— Ὁ ἴδιος εἶπε;

— Ὁ ἴδιος, ναῖσθε.

— Ἐλα, Χριστέ καὶ Παναγία! Πάει, ὁ γέρος μου ξεκουτιάστηκε καὶ δὲν ξέρει ἄλλο τί κάνει! Μὰ τ' εἶνε σημερα; Χριστοῦ, Λαμπρῆ ἢ τ' Ἁγ-Γιαννίου; Κυριακὴ εἶνε! Ἄπλῃ Κυριακὴ!

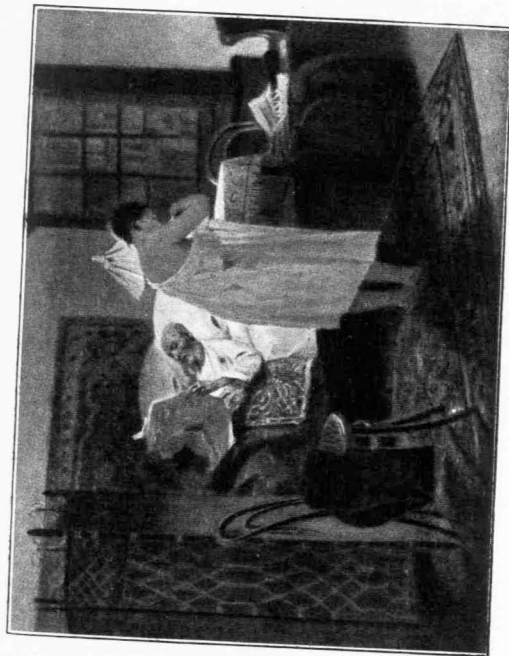
— Naί, μὰ ξέρεις, κυρά-παπαδιά . . . Προχτὲς μοῦ χύθηκε τὸ μοτοσαλάκι μὲ τὸ κρασί . . . λίγο πάντα . . . μὰ ὁ Αἰδεσιμώτατος δὲ θέλει νὰ βλέπῃ μιάκας².

Πρέπει νὰ μτέρδευε λιγάκι τὰ λόγια τοῦ ὁ Χρῆστος, γιὰτὶ μ' αὐτὸ ἡ παπαδιά ὑποψιάστηκε ἀμέσως.

— Μωρέ, Χρῆστο, τοῦ εἶπε μὲ γελᾶς! . . . Ἐδῶ κάτι τρέχει! Γιατί τί πανατῆ; . . .

Καὶ διαμιάς σόπασε, κτύπησε τὸ μέτωπό της, καὶ ὅπως ἦταν, ἀσυνγύριστη, μὲ τὴν πρωϊνὴ τῆς **σκαμπαβία**, ροβόλησε τὴ σκαλίτσα, βγήκε εἰς τὸ περιβόλι, ἔτρεξε εἰς τὰ χαλίκια μὲ τὶς παντοῦφλες τῆς καὶ μπῆκε εἰς τὴν Ἐκκλησιᾶ ἀπὸ τὴ γυάλινη πόρτα τοῦ περιβολιοῦ.

— Καλέ, τί μοῦ λέει ἐτοῦτος-ἐδῶ; ἄρχισε ἀμέσως νὰ φαναζῆ

ΠΡΟΣ ΥΨΗΛΟΝ

1 Χυλισμένο, κολλαρισμένο. — 2 Μάκας, κηλίδες.

τοῦ πατᾶ. Θέλεις, ἀλήθεια, νὰλλάξῃς τὰ σκεπάσματα τοῦ Προθέου; ... Μὰ γιατί;

— Ὦχ, ἀδερφή! ἀποκρίθηκε ἀπὸ τὸ Ἱερὸ ὁ πατᾶ-Ζήσιμος, σπαιπώντας τὴν εὐχὴ τοῦ μουρμούριζε· ζήτημα θὰν τὸ κάμῃς καὶ τοῦτο; Ἔτσι θέλω! ἔτσι μαρέσει!

Ἡ παπαδιά στάθηκε ἐπὶ σκαλοπατία τοῦ Ἱεροῦ καὶ πιάστηκε ἀπὸ τὸ κλειστὸ μισοθυροφύλλο τῆς ἀκρινῆς θύρας. Σὰ γυναίκα, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μῆν πάρα μέσα, κ' αὐτὸ τὴν ἐφούρκιζε τώρα πὶο πολὺ.

— Ἄς τα ἐφτοῦνα καὶ λέγε μου! Μὴν ἐμαγαρισε πάλι ἡ γάτα; Μὴν τὴν ἔκαμε πάλι τὴν κουτσουκέλλα ἢ καταραμένη; ἔ; ...

— Μὴ μὲ σκοτίζῃς, ἀποκρίθηκε ὁ πατᾶς, μόνο δόσε τοῦ Χρηστοῦ ὅ,τι σοῦ εἶπε, καὶ γλήγορα! Ἔλα! γιὰ τὰ λιγότερα, γιατί σήμερα δὲ μοῦ περισσεύει ὄρεξι.

Ἡ παπαδιά ἐκύνταζε μέσα ἐπὶ τὸ Ἱερὸ, γιὰ νὰ καταλάβῃ ἀπὸ τὰ σημάδια. Ἡ Πρόθεση ἦταν γυμνὴ καὶ σὰ βρεμένη. Χωρὶς ἄλλο εἶχαν ξεπλύνῃ τὸ βαμμένον ξύλο, μέσα ἐπὶ τὴν κόχη τοῦ τοῦρου, ποῦ εἶχε ζωγραφισμένη μιὰν Ἀποκαθίλωσι. Δίπλα, ἔς ἓνα σκαμνί, ἦταν τοποθετημένα ἀνάτακα τὰ ἱερὰ σκευή, μὰ τὰ λευκὰ σκεπάσματα, ποῦ τὰ εἶχαν σηκώσῃ, δὲν φαίνονταν ποθενά. Ἄν δὲν ἦταν συναχωμένη ἡ παπαδιά, θὰ αἰσθανόταν καὶ μιὰ δυνατὴ μυρωδιά ἀπὸ ξεῖδι δοιμῷ. Μὰ τῆς χρειάζονταν κ' αὐτὸ γιὰ νὰ καταλάβῃ; Ἦ ἄλλα σημάδια ἦταν ὀλοφάνερα.

— Πατᾶ, τί μοῦ τὸ κρύβεις; ἔξαναφώναξε· τὴν ἔκαμε πάλι ἡ παληόγατα!

— Ἐ, λοιπὸν ναῖσκε! ἀποκρίθηκε ἀπὸ μέσα ὁ πατᾶς· θὰ σὲ φοβηθῶ; τὴν ἔκαμε πάλι ἡ παληόγατα! Εἶνε ἄλλο;

— Αἱ!... οὐρλιασε ἡ παπαδιά καὶ δάγκασε μὲ λύσσα τὸ δάκτυλό της. Ποῦ εἶνε; τώρα, τώρα, θὰ τὴν εὔρω! Κι' ἂ δὲν τὴ σκοτώσω ἀπὸ τὸ ξύλο, νὰ μὴ μὲ ματαῆς Μαρία!

Γύρισε, ἔσπρωξε τὸ Χρηστὸ ποῦ τὴν εἶχε ἀκολουθήσῃ καὶ στεκόταν ἀπὸ πίσω της, καὶ βῆκε ἔξω γιὰ νὰ βρῇ τὴν πῆξα, τὴ δῖξα, τὴν παληόγατα. Ὁ πατᾶς τὴν πῆρε ἀμέσως τὸ κατόπι, σπρώχνοντας κ' αὐτὸς τὸν κακόμοιρο τὸ Χρηστο, ποῦ βρέθηκε κεὶ νὰ τοῦ φράξῃ τὸ δροῖο.

— Νὰ μοῦ φέρῃς πρῶτα τὰ σκεπάσματα νὰ σιγουρίσω τὴν Ἀγία-Πρόθεσι, τῆς ἐφώναξε ἐπὶ περιβόλι, κ' ἔπειτα νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὴ γάτα καὶ μακάρι νὰ τὴν σουβλίσης. Ἐμένα μοναχὰ νὰ μὴ μοῦ πῆς λόγο. Τάκουξ, Κύταξε, μὴ μὲ κολάσης ἀμπονόρα, γιατί σήμερα θὰ λειτουργήσω!...

— Σὰ νὰ μὴν ἔφτανε, βλέπεις, τὸ κόλασμα ποῦ σὺ κάνει ἡ γάτα! ἀποκρίθηκε ἡ παπαδιά καθὼς ἔμπαινε ἐπὶ σπιτάκι. Βλέπε τα τώρα, ποῦ δὲ μᾶφριες νὰν τὴν πετάξω μὲ τὸ πρῶτο!...

Ἡ παπαδιά — τί νὰ κάμῃ; — ἔβγαλε τὰ καλά σκεπάσματα, τὰ ἔδωσε τοῦ Χρηστοῦ, κλαύτηκε ἐπὶ Σουζάνα, ποῦ ἅμα ἄκουσε τὴν καινούρια «σφρορά» ἔκαμε χίλιους στανρούς, κ' ἔπειτα ἄρ-

χισε νὰ ψάχνῃ γιὰ ναῦρη τὴ γάτα. Μὰ ἡ Ψιρίνα δὲν ἦταν ποθενά.

— Καπνὸς ἐγίνηκε καὶ χάθηκε; ἔλεγε μὲ φούρκα ἡ παπαδιά.

— Νόημα ὡστόσο ποῦ ἔχει ἐφτοῦνο τὸ ζωντανό! ἔλεγε ἡ Σουζάνα. Δὲν τὸ ματαεῖδα! Τὸ κατάλαβε πῶς κἀτι μεγάλο κακὸ ἔκαμε, καὶ κρύβεται!...

— Μπορεῖ νὰ τὴν ἐκρυψε κ' ὁ πατέρας σου, γιὰ νὰ μὴν τοῦ τῆ σκοτώσω, εἶπε ἡ παπαδιά. Ξέρεις ἀγάπη τοῦ τοῦ ἔχει;

Μ' αὐτὸ ἦταν καθαρὴ συκοφαντία. Οὔτε στιγμή δὲ συλλογίστηκε ὁ πατᾶ-Ζήσιμος νὰ κρύψῃ τὴ γάτα ἀπὸ τὴν ὄσγη τῆς συμβίας του. Μάλιστα, μποροῦμε νὰ ποῦμε, πῶς τὴν εὗρισκε δίκαιη, γιατί, ἀλήθεια, ἡ ἀγαπημένη του τὸ παράκανε. Ὁχι πάλι ἴσαμε κεὶ!... Κι' ἐνῶ ἀποτελείωνε τὸ συγκύρισμα τῆς Πρόθεως, μὲ τίς σχετικὰς εὐχές, συλλογίζονταν πῶς ἔπρεπε νὰ καταπνίξῃ τὴ συμπάθειά του καὶ νάρψῃ τὴν παπαδιά νὰ ξεκάμῃ τὴ γάτα ὅπως ἤθελε. Σιγά-σιγά ὅμως ἡ σκληρὴ αὐτὴ σκέψη ὑποχώρησε ἔς ἄλλη μαλακώτερη. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψῃ ἐπὶ τὴν παπαδιά νὰ βασανίσῃ ἄδικα τὸ ζῶο. Γιατὶ κ' ὁ Διάβολος ἂν τὸ ἔκανε ὄργανό του, τί ἐφταιγε κείνο τὸ κακόμοιρο; Ὁχι, δὲ θὰ τῷδινε τοῦ Χρηστοῦ νὰ τὸ πετάξῃ ἐπὶ θάλασσα. Θὰ τῷδινε τοῦ Γερόλυμου τοῦ φίλου του, νὰ τὸ κρατήσῃ ἐπὶ μαγαζί. Καὶ πάλι ἀργότερα, ἀφοῦ «πῆρε καιρὸ» κ' ἄρχισε νὰ ντύνεται τάμφια του γιὰ τὴ λειτουργία, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ μικροῦ Νιόνιου, ἀκόμη μαλακώτερη σκέψι τοῦ ἦλθε: Θὰ κρατοῦσε τὴ γάτα καὶ θὰ πρόσεχε μόνο, κάθε βράδυ, νὰ κλεῖ καλά καὶ τίς τρεῖς θύρες τοῦ Ἱεροῦ. Ἀλήθεια, γιὰ τὰ ποντίκια τῆς Ἐκκλησίας τὴν εἶχε καὶ τὴν ἄφινε νὰ μταινοβγαίνῃ ἐλεύθερα. Μ' ἀφοῦ ἦταν τέτοια, ἔπρεπε νὰ τὴν περιορίσῃ.

Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, ἡ Ψιρίνα ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶνε κρυμμένη. Κανεὶς ἀπὸ τὸ «κελλί» δὲν τὴν εἶδε, μολονότι τὴν ἔφρουσαν ὅλοι. Ἄλλοίμονό της ἂν «ἐκομπαριόριζε» ἐκείνη τὴν αὐγή! Μὰ ἦταν πολὺ πονηρὴ, ἡ πολὺ τυχερὴ, καὶ δὲν ἐφάνηκε καθόλου ὡς τὸ μεσημέρι. Μόνο τὴν ὥρα ποῦ ἡ παπαδιά ἐκένωνε ἐπὶν ἀπλάδα τὸ ραγοῦ, ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ περιβόλι ἓνα δειλὸ νιαούρισμα. Ὁ πατᾶ-Ζήσιμος, περιμένοντας ἐπὶν τραπεζαρία, πετάχτηκε ἀμέσως. Ἀλαφιασμένη, πετάχτηκε μαζί του κ' ἡ παπαδιά, μὰ ὁ πατᾶς τὴν ἐκράτησε ἐπὶν πορτοῦλα τῆς κουζίνας.

— Στάσου, τῆς εἶπε· εἶνε δικὴ μου δουλειά! Ἔγνοια σου, καὶ θὰν τὴ κάμω ἐγὼ ποῦ νὰ μὲ θυμάται!

Ἡ παπαδιά ὑποχώρησε, γιατί εἶχε καὶ τὸ φαί, κ' ὁ πατᾶς ἔκρασε μὲ γλῦκα τὴ γάτα καί, μόλις ἐξύγωσε, τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τομα ἀπὸ τὴ μέση.

— Ἔλα ἐδῶ, τῆς εἶπε· ἔλα ἐδῶ, νὰ σὲ μάθω ἐγὼ πῶς...

Δὲν ἀπόσωσε τὴ φράσι, μόν' ἀνέβηκε τὴ σκάλα τῆς κουζίνας, πέταξε κεὶ μέσα τὴ γάτα, τὴν κλειδώσε, πῆρε τὸ κλειδί καὶ κατέβηκε.

— Τσῆ ἔδωσα κάτι κλωτσιές, ποῦ θὰ τοὶ θυμάται! εἶπε ψέματα τῆ στιγμῇ ποῦ κάθουνταν στὸ τραπέζι, τάχα θυμωμένος. Τ' ἄλατιού τὴν ἔκαμα!

— Ἐοῦ; οὔτε δὲ θὰ τὴν ἄγγιαξες, κάνω ὄρκο! εἶπε ἡ παπαδιά. Ἄς εἶνε, ἔπειτα τὴ συγκριζῶ ἐγώ.

— Νάι, ἀν τὴ βρῆς!

— Τῶσκάσε;

— Ἀμὴ ματαγουρίζει ἐφτούνη, ἄμα εἶδε πῶς τὴ δέρνω κ' ἐγώ; Μέρως θὰ κάμη τώρα νὰ πατήση ἐδῶ - μέσα.

*Ἐτοὶ ὁ παπᾶ - Ζήσιμος κατόρθωσε νὰ προφυλάξῃ τὴ γάτα του ἀπὸ τὸ θυμὸ τῆς παπαδιάς, ὡς που πέρασαν ἢ πρώτες ἐπικίνδυνες ὥρες. Ὑστερα ξανανέθηκε κρυφὰ στὴ σοφίτα γιὰ νὰ τῆς ριζῆ λίγο φαί καὶ προσπάθησε νὰ μερέψῃ τὴ συμβία του μὲ λόγια. Ἦταν ἐκεῖ κ' ὁ Ἀνθίμος ὁ ἀναγνώστης, κ' ὁ φίλος του ὁ Γερόλυμος, κ' ἕνας ἄλλος ἐνορίτης, ποῦ εἶχαν μάθη ἐμπιστευτικά τὴν αὐγινὴν συφορὰ καὶ λυπήθηκαν πολὺ.

— Ἐ, παιδιά μου! τοὺς ἔλεγε ὁ παπᾶ - Ζήσιμος, ἐνῶ ἔπιναν τὸν καφέ στὴ σάλα. Πόσοι κ' ἀπὸ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους δὲ μαγαρίζουν τὰ Ἅγια καὶ δὲ βεβηλοῦν τὰ Ἱερά καθεμέρα, χωρὶς νὰ ἔχουν περισσότερη συναίσθηση ἀπὸ τὴ γάτα μου! Εἶδα ἐγὼ στὴ ζωὴ μου!... Πρέπει ὅμως νὰ συχωρᾶμε αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους, ὅπως συχωρᾶμε κ' ἕνα ζῶ* ποῦ δὲν ἔχει λογικὸ. Δὲν τὸ κάνουν ἀπὸ κακὸ. Μοναχὰ δὲν ξέρουν τί κάνουν. «Οὐκ οἶδασι τί ποιοῦσι!»

— Καλὰ λέει ὁ παπᾶς! ἐπιδοκίμασε ὁ Γερόλυμος. Νά, κ' ἐγὼ προχθὲς ἄκουσα ἕνα παιδαρέλι, ἐν' ἀγοράμματο ποιητάκο ποῦ γράφει κάτι στίχους γιὰ γέλια, νὰ βριζῆ ποιόν; — τὸν ἀθάνατο Σολωμὸ μᾶς! Χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ κ' αὐτός, δὲν ἐμαγάρισε τὴν Ἅγία Τράπεζα; Κόλιασε σὺ νὰ τοῦ βάλῃς πέτρα στὸ λαίμω καὶ νὰ τὸν πετάξῃς στὸ πέλαο σάν τὴ γάτα! Δὲ βαρυνεῖσαι!

— Μπορεῖ νὰ λέη καλὰ ὁ παπᾶς, εἶπε τότε ἡ παπαδιά. ἐγὼ ὅμως, ἀν ξανακάμῃ τέτοιο πρᾶμμα ἢ γάτα του, θὰ τὴν πνίξω. Δὲ μοῦ γλυτώνει!

(Ἰούνιος, 1912)

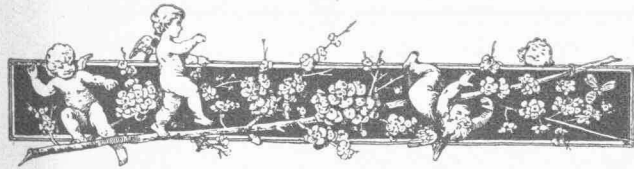
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΤ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Εἰς κάποιον ἀπελπισμένον

⊕' αὐτοκτονήσῃς; καὶ θαρροεῖς πῶς ἦσυχος θὰ μείνῃς
Δυστυχιομένε! « Ἀνάγνωσμα πεντάλεπτον » θὰ γίνῃς!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΓΑΠΗ ΣΤΟΝ ΚΡΕΜΝΟ*

⊕ νάσκος τοῦ Ἀρχαγγέλου προσέβαλλε λευκός, ἀφελής, κάτω τῆς ἀποτόμου κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἐπὶ πρόσωπον τῆς ὀφρύος τοῦ ἄρου, ἀνὰ τὸ κλίτος τὸ ἐλαιόφυτον. ὑψόθεν τῆς χαριτωμένης κοιλιάδος* τὸ ἱερὸν βῆμα μὲ τὴν μικρὰν χιθῶδα του προσέκυπτεν ὡς μέτωπον ἀγνόν καὶ θεῖον* καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἱερὸν βῆμα, εἰς τοὺς πόδας τῆς χιθῶδας, ἀνέβλυζεν ἡ πλουσία, ὁροσερὰ βρύσις. Ξαθεδὸν πᾶς ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἔχει μίαν βρύσιν βλύζουσαν. Τὸ αἶτιον τὸ λέγει ὁ Συναξαριστής (Σεπτεμβρίου 6). Ἄλλ' ὅστις διεξέλητῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος τοῦ φιλέλληνος στρατηγοῦ Γόρδωνος, θὰ μάθη ἀπὸ ξένον ἀξιόπιστον μάρτυρα τὴν συνέδη εἰς τὸ Ἀνατολικόν, οὐ μακρὰν τοῦ Μεσολογγίου, ὅταν οἱ πολιορκουμένοι Ἑλληγες ἐλιποψύχουν δι' ἔλλειψιν νεροῦ. Βόμβα δὲ πεσοῦσα, καὶ κτυπήσασα εἰς τὸν τοῖχον τῶν Ἁγίων Ἀσωμάτων, ἔκαμε ν' ἀναβλύσῃ ἀφθονος πηγὴ κρύου νεροῦ ἀπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀρχαγγέλου. Καὶ οἱ γενναῖοι ἔλαβαν θάρρος, καὶ δὲν ἐσυνθηκολόγησαν.

Κατήλθομεν εἰς τὸν κῆπον, ὅστις θὰ εἶχε πολὺ περισσοτέραν χάριν καὶ ὄροσον, ἀν δὲν ἔλειπε τὸ Πετρί. Ἡ Μαριῶ τὸ Πετρί εἶχε μακρὰν ἱστορίαν. Εἶχε νυμφευθῆ πρό χρόνων, δεκατριῶν ἐτῶν παιδικῆ, ἕνα ρῶσσον ἢ ρουμάνον ἀπὸ τὴν Βεσσαραβίαν, θαλασσινόν, ὅστις, ναυτολογημένος εἰς ἑλληνικόν σκάφος, ἐλθὼν εἰς τὰ μέρη αὐτὰ, συνήντησε τὴν Μαρίαν, ἐγκαταλειμμένην ὄρφανήν, καὶ τὴν ἐρητεύθη, ἐστεφανώθηκα, συνέζησεν ὀλίγους μῆνας μ' αὐτήν, εἶτα ἐξερητεύθη, ἐπήγχε μὲ ξένα καρὰβια καὶ δὲν ἐγύρισε πλέον. Εὐτυχῶς

* ΣΗΜ.— Ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν μετὰ θάνατον εὐρεθέντων ἀνεκδότην του καὶ παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν κληρονόμων του διὰ τὸν ἀνά χειρὰς τόμον τοῦ Ἡμερολογίου. Παρελείφθη ὁ πρόλογος, ἀσχετος κατὰ τὴν κρίσιν μας πρὸς τὸ σύνολον τοῦ δηγηθήματος. Θὰ τὸ εἴδουν ὅμως πλήρως ὅσοι θέλουν εἰς τὴν προσεχῇ ἐκδοσὴν Γ. Φέξη.

ἡ Μαριώ, ὅταν ἠλικιωθῆ, ἐλευθέρα οὖσα, καὶ ἱκανὴ νὰ διαθέσῃ τὰ καθ' ἑαυτήν, ἐπειθὴ, ὡς εἰκόσ, «τῆς χήρας τὸ τάξιμον πιάνεται», ὄχι ὁμῶς καὶ τῆς παντρεμμένης οὕτε τῆς κόρης, κατὰ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ἔταξε κ' αὐτὴ, ἂν εἴρῃσκε δευτέρου ἄνδρα, νὰ τὸν ὑπανδρεύθῃ. Κ' εὔρε μετ' οὐ πολὺ τὸν Γιάννην, ἀνεψιὸν τῆς Ζήσαινας καὶ τὸν ὑπανδρεύθῃ. Ὁ Γιάννης ἦτο καλὸς καὶ πρόθυμος ἄνθρωπος, κηπουρός, βολευτῆς καὶ κτηματίας. Τέκνα δὲν εἶχε γεννήσει τὸ Πετρί, ἀπὸ τοὺς δύο γάμους. Μόνον ἓνα ψυχογυιὸν εἶχαν ἀποκτήσει ἐσαφῶς κ' ἐκεῖνος τοὺς ἔφυγε.

Εἰς τὸν κῆπον ἦτον ὁ Γιάννης, καὶ μᾶς ὑπεδέχθη πολὺ καλά.

Μᾶς προσέφερον ἀγγούρια, κερᾶσια καὶ τζάνερα, κ' ἐπίομεν τρεῖς γύρες ἄγνόν ρακί, τῆς ἰδίας κατασκευῆς τοῦ κηπουροῦ. Εἰς τὰ βουνὰ τῶν μερῶν τούτων τὸ «τοῖπουρο» πίνεται ὡς νερόν, καὶ πρέπει νὰ ἔχη τις ἰσχυρὰν θέλησιν διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ «Τρισσεύσατε καὶ ἐτρίσευσαν», καὶ νὰ τὸ διακόψῃ. Πλὴν ἐγὼ καὶ ὁ φίλος μου ἤξευραμεν ὅτι τὸ τοῖπουρο εἶνε «κακὸ θεμέλιο γιὰ τὸ κρασί», καὶ ἐκ προμηθείας, ὄχι ἐξ ἔγκρατίας, ἐφυλάχθημεν.

Ἦσαν ἐκεῖ τρεῖς γυναῖκες, ἀδελφαί. Ἡ μία εἶχε βρέφος εἰς τὴν ἀγκάλην, αἱ δύο ἦσαν κόραι. Ἡ πρώτη μᾶς εἶπεν :

— Εἴμαστε Φραγκούλαινες. Ἐγὼ εἰμ' ἡ γυναῖκα τ' Παναγῆ τ' Κουμπῆ. Αὐτὲς εἰν' ἀδερφάδες μου. Θὰ μᾶς ἔρθῃ τὸ πρωτὶ ὁ Παναγῆς, καὶ τὸ Πετρί, μαζί θὰ ἔρθουν. Θὰ λειτουργήσουμε τὸν Ἄϊν-Ταξιάρχου. Βοήθεια τους. Ἦσαν μακρυναὶ συγγενεῖς μου.

— Γενηὰ μου εἰσθε καὶ σεις. Χαίρομαι.

— Νὰ κοιπάζετε ἀπάνω στὸ χαγιατί, μαζί νὰ φάμε, εἶπεν ὁ Γιάννης ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κήπου.

— Εὐχαριστοῦμε, εἶπα ἐγὼ καὶ ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ συντρόφου μου, ἐπειδὴ ἤξευρα πῶς ἦτον ἐνδομύχως σύμφωνος. Ἡμεῖς θὰ τὸ στρώσωμε ἐκεῖ κάτω, ἔς ἐκεῖνη τὴν παραγκίτσα ποὺ μᾶς ἀρέσει πολὺ, καὶ νὰ κοιπάζωμε νὰ μᾶς κάνῃς συντροφιά, νὰ πάρῃς καὶ μεζέ, ὅταν εὐκαιρήσῃς.

— Ὅπως ἀγαπάτε.

Τὸ «χαγιατί» τοῦ ἐξοχικοῦ οἰκίσκου ἦτο ἀπλωταριὰ ἀνοιχτὴ, στεγασμένη, ἀγεθὸν μεγαλειτέρα τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὸ τεχιστόν οἴκημα. Ἐκεῖ διενυκτέρευαν τὸ θέρος φιλικαὶ οἰκογένεια, ὅταν ἀνήρχοντο διὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐξοχικῆς διατριβῆς, συνήθως μετὰ λειτουργίας εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ταξιάρχου. Ἐκεῖ θὰ διενυκτέρευαν αἱ τρεῖς ἀδελφαί, ὁ δὲ Γιάννης ἐκοιμάτο, ὡς εἰκόσ, ὑπαίθριος. Ἡ παραγκίτσα, τὴν ὅποιαν ὠνόμασα, ἦτο εἰδος ταρατσῆς ξυλίνης, μὲ τεσσαρας στύλους εἰς τὰς γωνίας, ἐξ ὧν οἱ δύο ἐσειόντο ἐπαισθητῶς, μὲ στέγγην ἀπὸ φυλλάδας καὶ χόρτα, καὶ μὲ λικνίζόμενον πάτωμα. Εἶχε τόσῃν ἔκτασιν, ὅση ἤρκει διὰ τοὺς δύο μας νὰ καθήσωμεν ἐν ἀνέσει, νὰ δειπνήσωμεν καὶ εἶτα νὰ κατακλιθῶμεν. Πλὴν ἦτο εἰς μέρος ἀποτόμως κατωφερές, ὅπως ἦτο κατωφερῆς ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ βουνοῦ ὅλος ὁ κήπος, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς κ' ἐκεῖ ἤρχιζε κρμνός.

Ἐκουβαλήσαμεν τὴν μικρὰν ἀποσκευὴν καὶ τὰς προμηθείας μας. Εἶχονμε μέγα ποῦτι μὲ σκόρδο (ἦτο δὲ ἡ ἑβδομάς τῆς Πεντηκοστῆς, Ἰουνίου δ') τυλιγμένον, ζεστόν ἀκόμα ἀπ' τὸν φούρνον, κεφτέδες ἀπὸ βοδιῶν, τηγανιστὴν συναγριδα, καὶ πέριες. Ἐδώκαμεν μέρος ἐξ ὧων εἰς τὸν Γιάννην καὶ τὰς γυναῖκας, ἐκεῖνος μᾶς ἔστειλε νωπὸ τυρί καὶ καλάθιον πλήρες ἀπὸ φρούτα.

Ἦλθε ὁ Γιάννης νὰ μᾶς κἀμῃ συντροφίαν εἰς τὰ ἐπιδόρπια. Ἀδειάσαμε τὴν μίαν ἀπὸ τῆς δύο φλάσκας ποῦ εἶχαμεν, τὴν μικρὰν, ἀφήσαντες τὴν μεγάλην δι' αὐριον, ὡς μέλλοντες νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐκδρομήν. Θὰ ἐγυρίζαμεν αὐριον πέντε ἢ ἕξ ὄρας καθάλλα, εἰς διάφορα μέρη τῆς νήσου. Δυστυχῶς ὁ Γιάννης, ἀπλοϊκός, μᾶς ἐχάλασε ὀλίγον τὸ κέφι. Κἀποῖος ἄλλος Γιάννης, διαμένων εἰς τὸ Πόρτο-Σαῖθ, ἔλεγεν ὅτι τοῦ εἶχεν ἀποπλανῆσαι τὸ κοπέλλι ποῦ εἶχε, τὸν παραγυιὸν του, καὶ τὸν ἐπῆρε μαζί του εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὁ Γιαννάκης τ' Ἀργυροῦ, ὁ φίλος μου, διέτριβε καὶ αὐτὸς ἀπὸ χρόνων περὶ τὸ Σουέζ, εἰς Ἰσραηλῖαν, καὶ ἦτο ὀνομαστός πιλότος τῆς Γαλλικῆς Ἐταιρείας, ἔχων ἀποδοχὰς ἴσας περὶπου μὲ τὰς τοῦ Πρωτοπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, εἶχε δὲ ἔλθει τότε ἐπ' ἀδείας εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ Γιάννης τ' Πετριοῦ, Γιάννης αὐτός, συνέχες τὸν ἄλλον Γιάννην τοῦ Πόρτ-Σαῖθ μὲ τὸν καπιτάν Γιαννάκη τὸν παρόντα, καὶ ὀθω δι' ἄλλοκότου παραλογοῦ ἐγίνετο εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ἀληθῆς χορὸς Γιάννηδων. Εὐτυχῶς ὁ φίλος μου, ἐπῆγεν καὶ ἱποτικὸς μεταξὺ ὧων τῶν πατριωτῶν μας, δὲν τὸν εὐενερίσθη. Ἄλλως θὰ ἦτο δεινὸν τὸ πρᾶγμα, ἂν ἔλειπε ἡ μακροθυμία καὶ τὸ μεγαλόψυχον τοῦ φίλου μου. Ὁ Γιάννης τ' Πετριοῦ ἦτο πρᾶγματι ἄξιος πολλοῦ καὶ βαθέος οἰκτιροῦ διὰ τὴν παρανόησιν.

Τέλος μᾶς ἄφησε τὴν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπῆλθε νὰ κοιμηθῇ. Ἀνελάδομεν ἡμᾶς αὐτούς, κ' ἐδέησε ν' ἀνοίξωμεν τὴν δευτέραν φλάσκαν, διὰ νὰ λησμονήσωμεν τὸ δυσάρεστον γελοῖον. Εἶτα εἶχον περάσει τὰ μεσάνυχτα, καὶ ἦτο καιρὸς νὰ κατακλιθῶμεν.

Τὸ μικρὸν ξυλινον δῶμα ἦτο εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρηνοῦ κ' ἐσειέτο ὄλον. Ἰπὸ τὸ πάτωμα διήρχετο τὸ αὐλάκι τοῦ νεροῦ, μικρὸς κλάδος τῆς πλουσίας πηγῆς τῶν Ἀγ. Ταξιάρχων, καὶ μ' ἔθελεν ὁ κελαρυσμός καὶ ὁ μόρμυρος τοῦ νεροῦ, ὑπὸ τὸ αὐτοσχέδιον προσκεφάλόν μου, τὸ ἕποτον συνίστατο ἀπὸ μέγαν πλακαρὸν λίθον καὶ τὸ ἐνδομά μου διπλωμένον ἐπάνω του. Μοῦ ἐνθύμιζε παλαιούς τινας ἀγνώστους στίχους, ὅπως τοὺς ἑξῆς :

Σύνατα, τὰ ὄναικια σέρουνη — τὸ νερό μουμουροιστά,

καὶ τὰ δένδρα σειοῦνται, γέροννη — κ' ἡ ψυχὴ μου πῶς βαστά.

Δένδρα καὶ θάμνοι καὶ χόρτα ὑψήλα, γλοσερὰ ἀκόμα, διότι ἐφαίνετο ὡς νὰ ἦτο Μάϊος καὶ εἶχε παραταθῇ ἡ Ἄνοιξις ἔνεκα τῶν πολλῶν βροχῶν καὶ χιόνων, μᾶς περιεκύκλωσαν ἐκεῖ εἰς τὴν περιστατικὴν κλίνην μας τῆς νυκτὸς ἐκείνης. Κῆποι καὶ περιπλοκάδες ἀνεῖρπον περὶ τὴν στέγγην μας, κλημάτα ἀνήρχοντο περιπτυσσόμενα τοὺς κλάδους τῶν δένδρων. Ἐφαίνετο ἡ φωλεὰ ἐκεῖνη ὡς ἄλλη

αἰώρα ἢ κούνια, τόσον ἐλκιννίζετό τις, ἐξαπλωμένος ἐκεῖ. Τὴν ὄραν ὀποῦ κατεκλίθημεν, ὁ Γιαννάκης μοῦ εἶπε, καθότι τὸν ἐκνίξε κάπως τερπνῶς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τοῦ ξυλίνου δώματος :

— Τοῦ Πετριοῦ θὰ εἶνε τὸ σχέδιο χωρὶς ἄλλο.

Ἐπλάγιασα ἐγὼ κατὰ τὸν κρημνὸν κατὰ μῆκος, κ' εἴπεισα τὸν φίλον μου νὰ κατακλιθῆ κατὰ τὸ ἔσω μέρος, ἐπειδὴ ἤξευρε κ' αὐτὸς τὸ ἐλάττωμά του. Εἶχε συνήθειαν καθ' ἕννον νὰ κυλισταὶ ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα. Διότι εἶχομεν κάμει ἁμῶν παμπόλλους ἐξοχικὰς ἐκδρομὰς κατὰ τὰ θέρη, ἀνὰ τρία ἔτη, ὅταν εἶχεν αὐτὸς τριμηνὸν ἀδειαν ἀπουσίας ἀπὸ τὴν Ἑταιρείαν τοῦ Σουεζ, καὶ συνέπιπτε νὰ ἔλθω κ' ἐγὼ τὸ θέρος εἰς τὴν μικρὰν νῆσον μας : εἶχε, λέγω, συνήθειαν νὰ τανύεται, ν' ἀναστενάξῃ, νὰ μουρμουρίζῃ μέσα στὸν ἕννο του, νὰ παραπέφτη, καὶ πολλάκις ἔτυχε νὰ κοιμηθῶμεν τὸ ἀπομεινόμερον ὑπὸ πλάτανον ἢ πεῦκον, καὶ τὴν νύκτα ὑπὸ τὰ ἄστρα καὶ τὴν σελήνην' καὶ ὅταν τὸ μέρος ἦτο ὀλισθηρὸν, τὸν ἔδλεπα ἐξαφαι νὰ κείται δέκα μέτρα κατωτέρω, πότε ἀνάσκελα, πότε ἐπίστομα, ἐπάνω στὰ χόρτα καὶ τὰ χαμολούλουδα. Ἵπομονή ἂν ὁ κατήφορος ἦτο πλαγινός. Ἄλλ' ἐὰν ἦτο ἀπότομος, θὰ ἠδύνατο νὰ κακοπαθήσῃ καὶ νὰ μωλωπισθῆ ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸ τὸ ἰδιώμα του τὸ ἤξευρα, καὶ κάποτε εἶχα ἀγρυπνήσει νὰ τὸν φυλάγω. Τώρα δὲ ἐπάνω εἰς τὸ ἰδιορρυθμὸν ἱκρίον, ὅπου ἐκοιμώμεθα, ἐὰν ἐκατρακυλοῦσε κατὰ τὸν κρημνὸν — φεῦ! κ' ἐγὼ θὰ ἠμποροῦσα νὰ τὸ πάθω, διότι δὲν εἶχομεν πῆ ὀλίγον' πλὴν μᾶς ἐφύλαττεν, ἂν εἶχεν ἀποστῆ ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἦτο σιμὰ ἐκεῖ εἰς τὸν πενιχρὸν ναύσκον του, ὁ θεὸς καὶ ἀγαθὸς ἄγγελος — ἄλλως θὰ ἦτο φόβος καὶ κίνδυνος.

Τέλος διῆλθεν ἡ νύξ θεσπεσία, μεθ' ὅλα τὰ μικρὰ δυσάρεστα, ὑπὸ τὰ ἄστρα. Δροσερὸς ἄστατος ἄνεμος ἐφύσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, καὶ ἐλαφρὰ σύννεφα ἐπέπλωναν τὸ φεγγαράκι, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀρχίσει ἀρτίως νὰ σμικρύνεται. Ἡ Πεντηκοστὴ γίνεται ὡς ἔγγιστα μεταξὺ τῆς ὀγδόης καὶ τῆς δωδεκάτης ἡμέρας τῆς σελήνης. Ἐσηκώθημεν, ἐνίφθημεν καὶ ἐδροσίσθημεν. Ὁ Γιάννης ἦλθε φαῖδρος καὶ εἶπεν : — Ὅπου εἶνε, θὰ φθάσῃ τώρα τὸ Πετρί, κ' ὁ παπᾶς τώρα ἦρθε ἀπ' τὸ μοναστήρι γιὰ νὰ λειτουργήσῃ.

Πιστεύω ὅτι εἶχε λησμονήσει: ὀλοσχερῶς τὴν περιεργὸν ἱστορίαν, τὴν ὁποῖαν μᾶς εἶχε διηγῆθῆ τὴν νύκτα σχετικῶς μὲ τὸν παραγυιὸν του καὶ τὸν ἄλλον Γιάννην, ὅστις τὸν εἶχεν ἀποπλανήσει, καὶ τοῦ «εἶχε σηκώσει τὸ μυαλό, γιὰ νὰ γυρεύῃ κ' αὐτὸς ξηνητιὰς καὶ καζάντια, κ' ἐρημιὰς καὶ σκοτεινιάς, κ' ἔτσι πλειά, πάσι τὸ παιδί, σουρτοῦκεψε. Ἦρ πρῶτῃ, καθάρια τραμουντάνα».

Μᾶς διηγῆθῃ δὲ τότε μεταξὺ τοῦ καφέ μὲ τὸ γάλα, τοῦ ἀγγουριοῦ, τῆς βραχῆς καὶ τοῦ τσιγάρου, τὰ ἐπόμενα :

— Πιστεύω, περάσατε καλὰ ἀπόψε, τ' ἀδέρφια. Δὲν ἔχει κανεὶς τόπο, καὶ μὴδὲ τρόπο, τὰ ἔρμα, γιὰ νὰ φιλέψῃ μὲ τσερμόνια, κατὰ πῶς πρέπει, τέτοια προσώπατα, σὰν ἐλόγου σας, ποῦ εἴστε, πάσι νὰ πῆ, τὸ καμάρι τοῦ χωριοῦ μας. Αὐτὸ τὸ τσαρδάκι, τὸ λοιπὸν, θὰ μοῦ πῆτε, πῶς μοῦ ἦρθε νὰ τὸ φτιάξω; Ἄπο καπρίτσιο τῆς γυναί-

(... Τὸ μικρὸν ξύλινον δῶμα ἦτο εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρηνοῦ καὶ ἐσειέτο...)

κας μου. Τὸ βλέπετε ποῦ στέκει, καὶ σειέται καὶ λυγίεται, ἐπάνω στό χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ. Εἶχε ἀδυναμία τὸ Πετρί νὰ ἐρχεται νὰ περνᾷ τὴν ὥρα της ἐδῶ, ἀνάμεσα στά δεινράκια καὶ τὰ σκιαζοῦρ' αὐτά (ἔδειξε δύο σκιάχτρα, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀνεσταυρωμένα εἶπὶ πασσάλων, ἀλεξιτήρια κατὰ τῶν ὀρνέων), καὶ συχνὰ ἐφτιανε κούνια, ἢ ἀπόκοτη, καὶ τῆς ἐβαστοῦσε νὰ κουνιέται ψηλά ἐδῶ, σῦρριζε στόν κρεμό. "Ὀλη νύχτα εἶχα τὸ νοῦ μου, πῶς θὰ περάσετε ἀπόψε, ποῦ φροσοσε κι' ἀεράκι, γιατί αὐτὸ ἐδῶ εἶνε σάν κούνια, καὶ κουνιέται, βλέπετε, ὅπως ἐκουνιῶταν τὸ Πετρί, ὅταν τῆς κατέβαινε νὰ κάμη κούνια. Τῆς ἔλεγα: «Μά, ψυχὴ μου, τώρα δὲν εἶσαι πλειά ὅπως ἦσουν ἕναν καιρὸ, μικρὴ καὶ μικροπανδρεμμένη. Τώρα εἶσαι νοικοκυρὰ μὲ διπλὸ στεφάνι». Μοῦ λέει: «Κάμη μου ἕνα τσαρδάκι ἐδῶ, μικρούταικο, ὄμορφο, μὲ τὰ ξύλα χαλαρά, ποῦ νὰ κουνιέται λιγάκι, νὰ κοιμᾷμ' ἐδῶ τὸ μεσημέρι, νὰ μὴ γυρεύω καὶ παιδεύωμαι νὰ κάμω κούνια, κάθε δύο κάθε τρεῖς μέρες, ὅπου θὰ μοῦ ῥθῆ τὸ κέφι' νὰ με βγάλῃς ἀπ' τὸν κόπο, νὰ σ' ἀγαπῶ». Σάν μοῦ εἶπε «νὰ σ' ἀγαπῶ» — ἀγάτη χωρὶς πείσματα, λέει, πῶς τὸ λένε τὸ τραγοῦδι; — ἀποφάσισα κ' ἐγὼ κ' ἔκαμα αὐτὸ τὸ πραιματόνι, καὶ τὸ στέγασα καλὰ ἀπὸ πάνω, γιὰ νὰ μὴ μοῦ παραπονιέται τὸ Πετρί. Εἶπα, μαθές, τώρα, δόξα σοι ὁ Θεός, σιγουράραμη, δὲν εἶνε φόβος μὴν πέση ἀπ' τὴν κούνια καὶ κυλισθῆ κάτω στόν κρεμό, καὶ σκοτωθῆ, ἢ ἀγάπη. "Αχ! ποῦ νὰ τῶξερα! "Ὡς τόσο, θὰ τὸ πιστεύατε καὶ σεῖς; φαίνεται, 'ς αὐτὸν τὸν κόσμο, ὅσο σιγουράρει κανεῖς, τόσο περικόουλος βρίσκειται. Καταλαχοῦ, ἐν' ἀπομεσήμερο, καθὸς τὴν εἶχε πάρει ὁ ὕπνος ἐδῶ, δὲν ξέρω πῶς ἔκαμη, ξαφνίσθηκε, ἄτυχα τῆς ἤρθε, καὶ πέφτει κατακέφαλα στόν κρεμό. "Αχ! ὁ ἄϊς Ταξιάρχης μὰς ἐλυπήθη, κ' εἶπε: δὲν εἶνε καιρὸς νὰ πάρω τὴν ψυχὴ της ἀκόμα.

«Καθὸς ἔπεσε, κ' ἔθαλε μιὰ φωνὴ καὶ τὴν ἄκουσα, ὦχ! "Θέ μου, μέσ' 'ς τὸν ὕπνο μου — εἶχα ἀποκοιμηθῆ ἐκεῖ, ἀνάμεσα στῆς δυὸ κολώνες τῆς ἀπλωταριάς τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ βλέπετε, καὶ ἀπάνω. "Ὁ καλὸς ἄγγελος μ' ἐξύπνησε. Ἐαφνίζομαι, σηκώνομαι τρέχω τ' εἶνε, "Θέ μου; Ταμάϊμα τρέχω, ντουγρού, κατάλαθα' ἢ ἀγάπη εἶχε πέσει στόν κρεμό. Δὲν ἐστοχάστηκα, δὲν ἀπέικασα, τίποτε, δὲν ἀγροίχησα, μόν' ἔκαμα τὸ σταυρὸ μου, κ' ἐρρίχτηκα μὲ τὰ μούτρα κάτω στόν κρεμό. Μονοκοπανιά, στὴν πλαγιὰ κάτω. "Ελαφρά, μὲ τὰ τσαρουχάκια μου πατοῦσα, ἐκρατοῦμαι ἀπ' τὰ κλαδιά, ἀπ' τὰ χορτάρια, ἀπ' τῆς κῶχες τοῦ γκρεμοῦ, ἀπ' ὅτι εὑρίσκαν τυφλά τὰ χέρια μου, ἀπ' τῆς κοτρώνες, ἀπ' τὰ στουρνάρια. Τὸ Πετρί εἶχε κυλισθῆ δεκαπέντε ὀργυιές, κ' ἦτον τάπιστομα 'κεῖ κάτω ποῦ βλέπετε, στόν ὄχτο, μέσ' 'ς τὸ βέμμα. Ζωντανή, λαθωμένη, πεθαμμένη; "Ἐνας Θεός τῶξερε. Ξερή, κούτσουρο, δαυλί, δὲν τὴν ἔδλεπα νὰ σειέται μήτε νὰ κουνιέται. Ποῦ εἶν' ἢ κούνιες σου, ἀγάπη μου, καὶ ποῦ τὰ κουνήματά σου, ποῦ μοῦθελες κούνια καὶ τσαρδάκι κουνιστά στόν κρεμό. Κατεβαίνω, πκτῶ, πιάνομαι, ἦθελα νὰ τρέξω, γιὰ νὰ πάρω τὴν ἀπόφαισι γλήγορα, ἀνίσως ἦτον λαθωμένη ἢ νεκρή, σκατάσινα ἢ λιγωμένη. Πῶς νὰ τρέξω χωρὶς νὰ γκρεμιστῶ; Καὶ

δὲν μοῦ ἔπρεπε νὰ γκρεμιστῶ τάχα; Καθὼς τὸ συλλογιζόμενον, ταμάϊμα, χάνω τὸ κλαδί, χάνω τὸ

στουρνάρι, καὶ πέφτω, καὶ κυλιέμαι κατακέφαλα κάτω στὸ βέμμα. Θυσία, θὰ πῆ- γαινα μαζί με τὴν ἀγάπη. Καθὼς ἐκυλίστηκα, θὰ τὸ πι- στέψετε; ἐπῆγα, ὄχι ἐγὼ, μ' ἐπῆγε ὁ ἄγγελος ποῦ μ' ἐφύ- λαγε, ὁ πόνος ποῦ μ' ἐκυβερ- νοῦσε, ὁ Θεὸς ποῦ ἔστειλε τὸν πόνο, ἔστειλε καὶ τὸν ἄγγελο καὶ βρέθηκα σὲ μιὰ στιγμή μὲς 'ς τὴν ἀγκαλιά τῆς ἀγά- πης. Πῶς ἔγινε αὐτό, κ' ἐγὼ δὲν ἀγροίχησα. Νὰ βρεθῶ μονοκοπανιά 'ς τὴν ἀγκαλιά τῆς! Κ' ἐνῶ πρὶν τὴν ἐδλεπα πῶς ἦτον ταπίστομα, πῶς γύ- ρισε ἀπ' τὸ ἓνα πλευρό, κ' εὐ- ρέθηκα στὴν ἀγκαλιά τῆς;

Τὸ Πετρί δὲν εἶχε βαρέσει, ἦτον μόνο λιγοθυμισμένη ἂν ἐθάρσεσε καὶ κάπου, δὲν τῶ- λεγε. Ἐγὼ εἶχα βαρέσει καὶ καλὰ, στὸ χέρι, στὸ πλευρό, στὸ κεφάλι, μὰ δὲν ἀγροικοῦ- σα τὸν πόνο. Κ' εἰμίναμε μου- διασμένοι ὥρα πολλή, ἀγκα- λιαστά, στὴ δροσιά, μέσα στὸ βέμμα, κ' ἀναστενάξαμε, καὶ δὲ λέγαμε τὸν πόνο μας. Ἄχ,

(... Ἐκρατούμανε ἀπ' τὰ κλαδιά.

πὸς σὰς φαίνεται αὐτό; ὅσα χρόνια κ' ἂν ζήσω, δὲν θὰ τὸ ἐξαίσω».

— Καὶ δὲν εἶνε γιὰ ἐξέχασμα, Γιάννη, εἶπεν ὁ Γιαννάκης τ' Ἀργυροῦ. Αὐτὸ εἶνε γιὰ νὰ περάσῃ στὰ χρονικά, καὶ θαρρῶ πῶς θὰ περάσῃ.

Δὲν ἔρριψε βλέμμα πρὸς ἐμὲ ὁ Γιαννάκης, ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα. Δὲν καταδέχετο νὰ «ἐνεύη ὀφθαλμῷ μετὰ δόλου», ἀλλὰ τὰ «βλέφαρά του ἐνευαν δίκαια καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδλεπον ὀρθά». Καὶ ὁμοῦς ἢ πρόρρησίς του ἐπηλήθευσε.

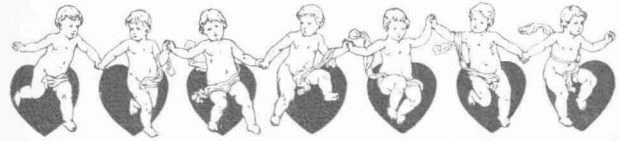
† ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Εἰς κάποιον ἥρωα τῆς τιμῆς...

Τῆς ἔτρωγε ὅσα δούλευε ξενύχτια ἢ ἀδελφῆ του...

Στὸ τέλος τὴν μαχαίρωσε «ἐνεκα... τὴν τιμῆ του!»

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΕΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩΝ/ΑΙΝ

Η ΓΕΦΥΡΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΚΕΡΑΤΟΣ

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ὡς θέαμα ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου, εἶνε ὄνει- ρωδῶς ὠραία. Γοητεία γραμμῶν καὶ χρωμάτων. Ἄλλὰ εἶνε τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν διάρκειαν ὄνειρου. Τὸ ἤγγισες; ἀπειδιθά- σθης εἰς τὸ Καράκιοι; Ἡ ὄπτα- σία διελύθη. Θὰ ἀφωτισθῆς εἰς τὴν πλεον οἰκτρὰν πραγματικό- τητα. Τρίβεις τὰ μάτια σου ἐκ- πληκτος. Ἀμφιβάλλεις ἂν εὐρέ- θης ἔξαφνα εἰς πόλιν ἢ μέσα εἰς φρενοκομεῖον. Σοῦ ἔρχεται αὐτο- μάτως ἢ σκέψης νὰ φύγῃς μετ' τὸ ἴδιο βαπόρι. Ἄλλ' ἀφοῦ ἀπετόλ- μησες τὸν ἠρωϊσμόν τῆς ἀποδι- δάσεως, θὰ εἶνε κριμα βέβαια νὰ μὴ ἐπισκεφθῆς τὴν Σταμπούλ, τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, τὸ Φανάρι, τὰς ὠραίας ἐκπλήξεις τῶν Πριγκιπωνήσων, τὸ θαῦμα τοῦ Βοσπόρου, τῆς ἐμ- μορφίης καὶ τὰ θέλγητρα τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Ἄλλὰ πῶς; Διὰ νὰ διευθυνθῆς εἰς ἄρα αὐτὰ τὰ σημεῖα, πρέπει νὰ περάσῃς ἀπὸ τὸ φοβερὸν πουργατόριον— τὴν ξυλίνην πλωτὴν γέφυραν τοῦ Κερατίου, ἐπὶ τῆς ὁποίας δια- σταυροῦνται συγκρουόμενα ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βραδύ ὀγκώδη καὶ πολὺδοσα ἀνθρώπινα ρεύματα, βαρῦγδουποὶ καταρράκται κοσμικῆς κινήσεως. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς σὲ ἀναμένει ἡ σκληροτέρα δοκιμασία. Κύματα λαῶν ἀπ' ἀντικρῶ ἐκδραζόμενα πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς Γεφύρας, ἀλλὰ κύματα πλήθους κατερχόμενα ἀντιθέτως ἀπὸ τὸ Πέραν καὶ τὰ δαιδαλώδη σοκάκια τοῦ Γαλατᾶ πλημμυροῦν τὴν

Ὁ χαλβατζῆς τοῦ Γαλατᾶ

πρό αὐτῆς στενὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν μόλις θὰ ἐχωροῦσε νὰ ξεδιπλωθῇ ἀνέτως μία φούχτα ἀθηναίων διαδηλωτῶν. Καὶ ὁμοῦ ἀπὸ τὴν μικρὰν αὐτὴν πλατεῖαν . . . πλατεῖαν; καθεῖ ἄλλο! Πλατεῖται δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ. Ἡ ἀχανὴς μεγαλοῦπολις ἀναπνέει χωρὶς πνεύμονας. Δι' αὐτὸ κινεῖται ὡς ἀσθηματικὴ. Ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ μεγάλα ἀρτηρία κυκλοφορίας — εὐρεῖται λεωφόροι. Ἡ λεγομένη Μεγάλῃ Ὁδῷ τοῦ Πέραν εἶνε ἕνας ἀστειὸς εὐφημισμὸς, σκολιὸς, ἐλικοειδής, ἀπελπιστικὸς. Εἰς τὴν στενόχωρον λοιπὸν αὐτὴν γούβαν τοῦ Γαλατᾶ, τὴν διαρκῶς ξεχειλίζουσαν, εἰσρέουν καὶ ἐξορροῦν παταγωδῶς, ὡς εἰς μισγάγκειαν, ἀέναοι χεῖμαρροι πλήθους πάσης φυλῆς καὶ ἐθνικότητος.

Ἐὰν θέλῃς νὰ ἰδῆς ὅλην τὴν Κων/νιν παρελεύουσαν ὡς ἀτελείωτον ταινίαν κινήματογράφου, δὲν ἔχεις ἢ νὰ σταθῆς ἐπὶ δύο-τρεις ὥρας εἰς ἄκρον τῆς Γεφυρας ἢ ἀπὸ τὸ ὕψος γειτονικοῦ ἐξώστου. Ἐμπρὸς σου θὰ ἐκτυλιχθῇ τὸ περιεργότερον, τὸ πλέον ἀλλόκοτον καὶ ἐξωφρενικὸν θέαμα τοῦ κόσμου. Μὴ λησμονῆς ὅτι ἡ Γέφυρα τοῦ Κερατίου ἐνώνει δύο κόσμοις, δύο πολιτισμοὺς ἀντιθέτους, τὸν ἀνατολικὸν καὶ τὸν ἐυρωπαϊκόν: τὸ Σταμποῦλ μὲ τὸν Γαλατᾶν καὶ τὸ Πέραν. Δι' αὐτῆς ἐπικοινωνεῖ ἡ μισὴ Κων/νις μὲ τὴν ἄλλην μισὴν. Ἡ ταμειυτικὴ σοφία τῶν τούρκων ἐκανόνισε τὰ πράγματα οὕτω πως, ὥστε ὀκτώ-δέκα πόλεις καὶ ὑπερεκατὸν προάστεια νὰ διέρχονται μοιραίως διὰ τοῦ ξυλίου ἐκείνου γεφυρώματος, τὸ ὅποιν σαλεύει καὶ στενάζει τρίζον σπαρακτικῶς ὑπὸ τὸν ἀνθρώπινον φόρτον. Ἄρκει νὰ μάθῃς ὅτι καθεῖ διαδάτῃς πληρῶναι ὡς διόδια ἕνα μεταλλίει — δέκα παράδες. Εἶνε ὁ ἐντερικὸς σωλὴν, ἀπὸ τὸν ὅποιον περνοῦν ἑκατοντάδες χιλιάδων λιρῶν κατ' ἔτος!

Ἐτοί ἡ Γέφυρα, καθ' ὅλον τὸ μήκος, μυρμηκιᾶ ἀπὸ πλήθη πυκνά καὶ πολύμορφα. Καὶ διασταυροῦνται τούρκοι, ἀρμένιοι, ἔλληνας, ἔβραιοι, φραγκολοεβαντίνοι, κούρδοι, κираάσιοι, τάταροι, ἀτσιγγανοί, καραμανλήδες, ἄραβες, εὐρωπαῖοι, ὄλαι αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ βλέπεις νὰ κινῶνται: ὀλονὲν συγχέομενα, συντιθέμενα, διαλυόμενα καὶ ἀναγεοόμενα ἀνὰ πᾶν δευτερολεπτον μουσικὰ κεφαλῶν, τύπων, κουστουμιῶν, στολῶν, χρωμάτων: φε-

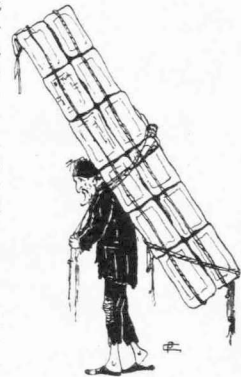
Ἄ γειμιστῆς
(πωλῶν ὀπωρικᾶ)

Ἄ μαλουκτῆς

συντιθέμενα, διαλυόμενα καὶ ἀναγεοόμενα ἀνὰ πᾶν δευτερολεπτον μουσικὰ κεφαλῶν, τύπων, κουστουμιῶν, στολῶν, χρωμάτων: φε-

σάκια κόκκινα ἐπιπολάζοντα ὅταν παπαροῦνες τοῦ ἀγοῦ, καὶ μέσφ αὐτῶν, ὡς λευκάνθημα, πετὰ καὶ δαντελλώματα γυναικείων καπελλῶν, καφτάνια γαλάζια, σαρίκια ἄσπρα, φαθάνια κίτρινα, ἴψηλά καπέλλα, βεμπούπλικες, καλυμαῦχια, γιασμακίγια βουσινιά, φερετζέδες, κεφαλόδεσμοι πράσινοι, τιάραι, κιουλάφια. Καὶ περνοῦν, περνοῦν καὶ συμψύρονται ἀντεριά, τσουμπέδες, βεντιγκότες, τσεμπέρια, τουζλούκια, βάσα, γούνες τριχωτές, βράκες, ἀταξωτὰ περικόρμια, φουστανέλλες ἀρβαντικές, σάλια νταμιωτὰ, στολές χρυσοκέντητες καὶ κουρέλια ξεθωριασμένα, μορφαὶ γαλακτώδεις καὶ ὄψεις βερνικωμένα, πρόσωπα φαρφοῦρένια καὶ μούτρα χαλκοπράσινα. Ἐδῶ γύφτισσες ἀκτένιστες καὶ ξυπόλυτες μὲ δέρμα προῦνται καὶ διπλά ἀφράτες ἀρμένισσες μὲ γοβάκια ὀλομέταξα. Νεράιδες τῶν σαλονιῶν καὶ Μέγαραι τοῦ κανουνοῦ. Νά, καὶ δύο ἀδελφαὶ τοῦ ἐλεύους μὲ πρόσωπα φεγγαρένια ὑπὸ τὸν κάτασπρον πέτασον. Καὶ παραπλευρῶς σαντέζα φκειασιδωμένη μὲ στήθη προπετή. Καὶ διολισθαίνου συχνὰ μέσα εἰς τὴν διεθνή αὐτὴν σαλάταν χανοῦμισσες λιγερές ὡς μεταξωτὰ ντόμνια ἀποκρηάτικα. Ἰδοὺ καὶ μία φαλάκρα καπουτσίνοῦ στίλβουσα καὶ ἐπιπλέουσα ὡς κολοκύνθη. Καὶ διπλά πυργούμενος περσικὸς κιδαρὶς. Ἐδῶ καθάσῃς προξενεῖοι μὲ φόρμαν καὶ ὕψος ἀρχιστρατήγου. Καὶ παρέκει ἀλθανὸς στρηφομούσταξ μὲ ὀλόκληρον ὀπλοστάσιον εἰς τὴν ζώνην. Καὶ συνωτίζονται φόρδην-μύγδην ἱμάμιαδες, οὐλεμάδες, δερβιθῆδες, φλάροι, παπάδες, κουλουρτσῆδες, ῥωποπῶλαι, λούστροι, χαμίνια, ἀγάδες, ζαπτιέδες, ζεϊμπέκιοι, χαμάλιδες φορτωμένοι, ζητιάνοι ψωραλέοι, μπέηδες ὀλοστρόγγυλοι. Σύνπλεγμα γλωσσῶν, φυλῶν, θρησκείων, ἐπαγγελματῶν, κοινωνικῶν τάξεων. Ἐκεῖ διαγκωνίζεται ἡ βελουδένια ἀριστοκρατία μὲ τὰ ῥάκη τοῦ ὄχλου, ἡ χλιδῆ μὲ τὴν ἀθλιότητα, ὁ πλοῦτος μὲ τὴν πείναν. Καὶ διὰ νὰ διασχίσῃς ὅλην ἐκεῖνην τὴν ἀνθρωπόμαζαν, πρέπει νὰ ἴσῃς ὀπλιωμένος μὲ εὐστροφίαν αἰλούρου καὶ δεξιότητα ἀκροβάτου. Μιμῆσαι τὸ σοφὸν μιστριωτικὸν βᾶδισμα: τρία βήματα ἐμπρός καὶ ἕνα σημειωτόν. Δὲν βαδίζεις σπρώχνεσαι, κάμπτεσαι, ξεγλιστράς, παραμιρίζεις, ζυμώνεσαι, πηθᾶς. Πηθᾶς, διότι εἰς κάθε βῆμα δια-

Παλοτενεκετῆς ἔβραιος

Λαντενατῆς

σκελιζεις κοπρόσκυλα συσφαιρωμένα εις θπον κατά γης. Εινε οι μόνοι άμερίμνοι και ασύδοτοι υπήκοοι του Σουλτάνου. Δεξιᾶ και

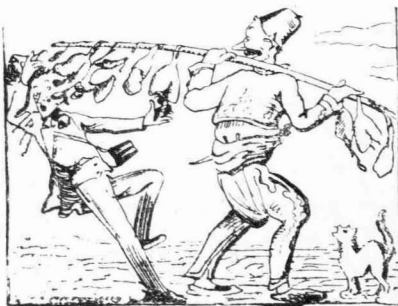
Ὁ Ψγαυοετζής

αριστερᾶ ἀραμπάδες, ἀμάξια, διφφροι, κάρρα, βωδάμαξια, γαϊδούρια, ἄλογα ἐπελευνόντα ἀντιμέτωπα, παταγούντα, ἐπιτείνοντα τὸν ἴλιγγον. Ἐπὶ τὸ πανδαιμόνιον αὐτὸ δὲν λείπουν οἱ στεντορόρειοι ἐφημεριδοπῶλαι, διαλαληταὶ φρούτων και τρωγαλίων, σμήνος μικροπωλητῶν πλανοδίων, φυστικᾶδες, λεμονατζήδες, γεμιτζήδες. Καὶ μέσα εις δλην αὐτὴν τὴν ὄχλοοιήν, ἰδοὺ εις μίαν ἄκραν και ὁ σχετικὸς ἀπαραίτητος λαντερνατζής, ἀλέθων κάποιον ἀμανέν ἀνατολίτικον. Πρόσθεσ εις ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθνη και ἔκειθεν ἀδιάκοπα οὐρλιάσματα τῶν μικρῶν βαποριῶν, τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων, τὰ ξε-

φωνητὰ τῶν ἀθοφόρων, τὰ ξελαργγίσματα τῶν χαμινίων, τὸ ποδοβολητὸν τῶν ἀλόγων, τὸ πλατάγισμα τῶν τροχῶν, και ἡ δμολογήσῃς ὅτι κωμικοτραγικώτερον θέαμα δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἀπὸ τὴν Γέφυραν τοῦ Κερατίου, ἡ ὁποία ἀξίζει, μὰ τοὺς δαίμονας, νὰ ὀνομασθῇ ἡ Γέφυρα τοῦ Ἐξωφρενισμοῦ! . . .

[Ἐν Κων/λει, Μάιος τοῦ 1908]

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

Σκηναὶ και θεάματα εις τοὺς δρόμους τοῦ Γαλατᾶ

ΝΑΥΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Ὡς γνωστόν, ὁ κ. Κ. Ῥάδος ἀπὸ μακροῦ ἤδη φιλοτεχνεῖ κατ' ἔτος σκεδὸν και ἀνὰ ἕν ναυτικὸν διήγημα ἀποκλειστικῶς και μόνον διὰ τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον». Οὕτω βαθμίδον ἀπετελέσθη ἡ πρὸ τριετίας ἐκδοθεῖσα θαυμασία ἐκείνη σειρά τῶν δέκα διηγημάτων του, τὰ ὁποία ἀνήγαγε διψῶν ὁ ἑλληνικὸς πνευματικὸς κόσμος, και τὰ ὁποία θὰ παραμεινουν ὡς ἕν τῶν ὄραιότερων μνημείων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. «Ἡ ναὺς τοῦ Παύλου» — «Ἡ ἀραγὴ τῆς Γονζάγας» — «Ἡ κόρη τοῦ Πετροκάραβου» — τὸ περυνόν του «Ὁ πιλότος τοῦ Λὰρ Μπόγδρη» — τὸ ἐφετεινόν του, «Ὁ πειρατὴς τῆς Γραμβούσης», μὲ τὸ ὁποῖον πλουτίζει και κατακοσμεῖ τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον, δὲν εἶνε μόνον λόγῳ συνθέσεως, τεχνικῶν ἀναλογιῶν, μορφῆς και ὕφους ἀπὸ τὰ ὀλίγα ἀριστοτεχνήματα. Εἶνε ἐσλίδες ζῶντα, ἀνάγλυφα τέλεια, εἰκόνας παλλόμενοι ἀπὸ φῶς και δύναμιν και ψυχὴν ἐκ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς Ἐλλὰ τὸ ἐφετεινόν του πρὸ πάντων «Ὁ πειρατὴς τῆς Γραμβούσης», μία ἐπὶ πλέον ἐκπληξίς και ἀποκάλυψις τοῦ δημιουργικοῦ του ταλέντου, τὸν τάσσει ἀσφαλῶς μεταξὺ τῶν πρώτων διηγηματογράφων τοῦ κόσμου. Οἱ γνωρίζοντες μίαν τινὰ ξένην γλῶσσαν δὲν ἔχουν ἡ νὰ τὸ παραβάλουν μὲ τὰ διηγήματα τῆς Λογκερλώφ ἢ τοῦ Ζάχαρ Ματζῶχ, διὰ τὰ ὁμοιολογήσουν ὅτι ὁ ἡμέτερος Ῥάδος εἶνε ἀνώτερος και δὴ ἐθνικώτερος. Ὁλη ἡ ἐποχὴ, ἦν ζωγραφίς, πρόσωπα, πράγματα, τύποι, σκηναί, ἦθη, ἔθιμα, βίος, περιβάλλον, ψυχολογία, αἰσθησιμὰ, γλῶσσα, — ὡ! ἡ ναυτικὴ ἰδίως φρασεολογία, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ῥάδος μὰς δίδει τέλεια ἀποτυπώματα ἐκάστης γλωσσικῆς περιόδου — ὅλη ἡ θαλασσινὴ ζωὴ τῶν χρόνων ποῦ ζῶντανεῖν, κάθε λεπτομέρεια, κάθε γραμμὴ δονοῦνται ἀπὸ τὴν δύναμιν ἀληθείας, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ τὰ ἀναπνῆ, νὰ τὰ ἐνσαρκώνεται, νὰ τὰ ζῆ. Ἡ Δευτέρου τοῦ Ἡμερολογίου πλὴν τῆς ἀνυποκρίτου χαρῆς και εὐγνωμοσύνης, αἰσθάνεται και δικαίαν ὑπερηφάνειαν σεμνυνομένη ὅτι πρώτη αὐτὴ ἔδωκεν ἀφορμὴν εις ἐκδήλωσιν τῆς λογοτεχνικῆς δημιουργικότητος τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ. Μολοντοὶ δὲ ὁ κ. Ῥάδος, ἀφιρωμένος κυρίως εις θετικὰς ἐρεῖνας και μελέτας, θεωρεῖ τὸ φιλολογικὸν του ἔργον ὡς ὅλας πᾶρεγον, ἐν τοῖτοῖς τὰ «Ναυτικὰ Διηγήματα» του θὰ ἐπιζήσουν ὡς ἀνεφθικα και ἐπιφθονα πρότυπα εις τὸ εἶδος των διὰ τε τὴν ἑλληνικὴν και τὴν διεθνήν τέχνην].

Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΗΣ

ἘΝΑΣ δὲν ἦτανε νὰ καθαντζάρῃ τὴν Καλλὴ — Ἄκρα και νὰ μὴ εἶρεξῃ τὰ μάτια του πέρα, ψηλά στὴ ρίζα τοῦ κάστρου, ποῦ ἐχώριζε κάτασπρο μέσ' στῆς πρασινάδα, τὸ σπῆτι τοῦ Νταλαμάγκα. «Τὰ Νταλαμαγκέτικα!» φωνάζαν χαρούμενοι οἱ Ἀσπροθαλασσιταὶς και οἱ μούτσοι λέγανε: «Ἄντε νὰ μᾶς ζήσης, καπτάν Γιάννη, πότε θὰ πιάσουμε πάλι στὸ Πόρτο-Σικὸ νὰ σοῦ φιλήσωμε τὸ χέρι!»

Τὸ σπῆτι τοῦ καπτάν Γιάννη τοῦ Νταλαμάγκα, πρώτου καραβο-

κύρη του νησιού, ἀτράνταχτα χτισμένο ἀπάνω σὲ δυὸ ζουνάρια καισάρι, τὸ τριγυρίζαν ἢ λεμονιαῖς καὶ ἢ πορτοκαλλιαῖς καὶ βαρειαῖς κληματάριας σκεπάζαν τὴν μαρμαρένια αὐλή του μετῆς ἀλτάναις γύρω, πνιγμέναις στὸ λουλουδί. Τρεῖς πήχαις ψηλὴ ἢ φιγούρα τοῦ παλῆου τοῦ καρδιού στεκότανε ἀπὸ πάνω στὴ μεγάλη πόρτα, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, σάν βάρδια σὰ μπεντένια, κι' ἀπὸ κάτω ἀληθινὸς φύλακας, ξαπλωμένος στὴ πέτρινη τῆ σκάλα, ὁ Ἄράρης, δὲν κούναγε τὴν οὐρά του σ' ἄλλον ἀπ' τὴ κυρά του, τὴν καπτάν Γιάννενα, ποὺ κάθε φορά περνώντας τοῦλεγε μὲ τὴ γλυκειὰ καὶ συρτὴ φωνή της: «μπρέ, τί κάνει ὁ Ἄράρης μας! μπρέ, τί κάνει τὸ καλὸ σκυλι' μας!» καὶ τὸν χάζευε στὸ κεφάλι. Ἡ καπτάν Γιάννενα, ἢ κυρὰ Μαντίνα, ἀρχοντοπούλα Τεσομελήτισσα, ἦταν ὄμορφη σάν τὴ Παναγιὰ καὶ χαλοῦσ' ὁ κόσμος σάν ἐθαῖξε τὸ σμυρνέικο νὰ πάη στὴν Ἐκκλησιά. Εὐγενικιά καὶ καταδεχτικὴ, εἶχε πάρει τὴν ψυχὴ ὅλων τῶν γυναικῶν στὸ νησί. Ὅλο «κοκόνια μου καὶ κοκόνια μου» τὸ πηγαίνανε, τὴ βάζανε στὴ μέση καὶ μὲ τὰ τραγοῦδια τὴ φέρνανε στὸ σπίτι της. Ὁ καπτάν Γιάννης, ἕνας ἀνδρούκαρος Ἰσα μ' ἐκεῖ πάνω, εἶχε βαρύνει πιά — τὸν εἶχαν πειράξει τὰ πόδια του — καὶ δὲν τοῦπαρνε πολλὰς κουβένταις¹ μὰ ἦτανε κι' αὐτὸς καλὸς ἄνθρωπος. Στὸν καιρὸ τοῦ ξακουστός, κινήγαγε τοὺς Μπαρμπάρεσους Ἰσα μὲ μέσα στὴ Γκουλέτα καὶ στὸ Σφᾶξ, νὰ ξεσκλαθῶν τούς χριστιανούς καὶ μόνος αὐτὸς πήγαине ἄφοβα νὰ φορτώσῃ φέσια στὸ Τούνεζι γιὰ τοὺς ραγιαῖδες, κι' οἱ Ἀμπελακιώτες οἱ Θεσσαλοὶ μόνο σ' αὐτὸν δὶναν σίγουροι τὰ νήματα γιὰ τὸ Τριέστι. Οἱ Τοῦρκοι βάλανε τὸν δραγουμάνο τοῦ ντοναμά² νὰ τοῦ πῆ: «Ὁ σερασκέρης τῆς Ἀσπρῆς καὶ Μαύρης θάλασσας σὲ θέλει γιὰ μάζα-ρεῖς³ στὴ καπιτάνα». Τοῦ λέγανε καὶ στὸ νησί: «Ἄντνε, καπτάν Γιάννη, νᾶχωμε κι' ἐμεῖς ἐν' ἀπακοῦμπι». Μὰ ὁ Νταλαμάγκας ἀγρίεψε: «Δὲν πάω μὲ τὴ Τοῦρκο!» καὶ στὸ γινάτι πάει καὶ παίρνε γυναικὴ τὴν Μαντίνα ἀπ' τὸν Τεσομέ, ἀπ' τοὺς Παπαζογλαίους, ποὺ ἴσαν ἀνιάρταις καὶ πολεμοῦσαν κοντὰ στὸν Μπωναπέρτε στὸ Μισίρι.

Ταῖξειδι στὸ ταῖξειδι, τὼνα καράβι γίνινχε τρία κι' ὁ Νταλαμάγκας μεγάλος καὶ τρανός. Ὅταν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἦρθε τὸ Εἰκοσιένα, ἔδωσε τρία πιθάρια κολονάτα γιὰ τὴν ἄρματα. Ὅλα θὰν τᾶθινε, ἂν δὲν εἶχε τὸ κορίτσι. Ἐδῶσε καὶ τὰ καράβια καὶ τὸ παιδί του. Θὰ πήγαине κι' ὁ ἴδιος, μὰ ἢ ποθᾶγρα τὸν εἶχε δεμένο. Μιά ὄρα ἤθελε νὰ πάη στὴ Καντοσλαρία, πούητανε δημογέροντας, καὶ τὸν βαστοῦσε κι' ὁ γραμματικὸς καὶ κοντὰ τὸ παλληκάρι μὲ τὸ σκαμνί. Πήγαине ὁμως, γιατί χωρὶς τὴ γνώμη του δὲν γινότανε τίποτα καὶ τὸ λεφοῦσι φώναξ' ἀπὸ κάτω: «Τὼπες ἡ καπτάν Γιάννης; Νᾶβγη νὰ μᾶς τὸ πῆ ὁ ἴδιος!» Ὁ γιός του ὁ Ἀχιλλέας ἔμοιαξε τῆς μάννας του, ἀσίχνης καὶ ντελικάτος, μὰ στὸ πόλεμο ἦτανε ὁ

1 Ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος. — 2 Ὁ ὕπαρχος τῆς ναυαρχίδος καὶ πράγματι κυβερνήτης. Ὁ πρῶτος πάντοτε Τοῦρκος ἦτο μάλλον στρατιωτικὸς.

ἴδιος ὁ πατέρας του. Τὶ καρδιοχτύπια εἶχε περάσει γι' αὐτὸν ἢ μάννα του, ὅταν τὸν πήρανε στὴ Πόλι σφερλή¹, καὶ τί κλάμματα σάν ἄκουγε τοὺς μούτσους ποὺ μπαρκάρανε γιὰ τὸν Ταρσανά νὰ τραγοῦδανε:

Κλάψε με, καϊμένη μάννα,
Ἦσαν νὰ μὲ πάουνε,
Στὰ καράβια τοῦ Σουλτάνου,
Σκιάβο νὰ μὲ βάλουνε.

Τώρα πάλι ἦταν στὸ πόλεμο: «μὰ δόξα σοι ὁ θεὸς ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴ σημαία τοῦ σταυροῦ. Γεννηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου». Εἶχανε καιροὺς νὰ τὸν δοῦνε. Τοὺς ἔμενε παρηγοριὰ ἢ Χρυσὸ, τὸ καλὸ κορίτσι. Μὲ τὰ γέλια του καὶ μὲ τὰ χᾶδια του γέμιζε χαρὰ τὸ σπίτι. Πιὸ ὄμορφη κι' ἀπ' τὴ μάννα της, νὰ σκορποῦσε τὰ χρυσὰ μαλλιά της κρεμοῦσαν ὡς τὸν ποδοστράγαλο. Λαιμὰ καὶ μπράτσα ἦτανε σάν τὸ γάλα καὶ τριανταφυλλένια τὰ μάγουλά της καὶ τὰ μάτια της γεμάτα γλύκα. Ἡ μάννα της πῆθαινε γιὰ δαύτη. Δεκοχτὼ χρονῶν κορίτσι καὶ τὴν νανούριζε στὴν ἀγκαλιά της σὰ μωρὸ παιδί.

Τὸ σπίτι τοῦ Νταλαμάγκα ἦταν ἀνοιχτό. Καλοὶ καὶ κακοὶ ἐρχόνταν νὰ ποῦν τὸν πόνο τους² ὁ καπτάν Γιάννης δὲν ἀπόδιωχνε κανένα. Τώρα κάμποσο καιρὸ εἶχε στὸ κεφάλι του τὸν καπτάν Γιωργίτση τὸν Μπαρρῶς μὲ τὸν ἀδερφό του. Ἄν ἦτανε ὁ Ἀχιλλέας παρών, θὰν τοὺς ἐθαῖξε ὅσω. Πολλὰς φορὰς τὸ Ἐχτελεστοικὸ εἶχε γράφει γιὰ δαύτους στὸ νησί: «Μαῖεῦτε τοὺς Μπαρρῶς. Μάθαμε πὼς χτυπᾶνε καὶ χριστιανούς». Ἦτανε Ντουλτσινιώταις, καταγωγῆς φυσικοὶ μπαντιδοί. Ἀρχίζοντας τὸ Εἰκοσιένα ὁ καπτάν Γιωργίτσης εἶχε μιὰ σκούνα, καλὴ καὶ γλήγορη. Παρουσιάστηκε λοιπὸν στὴ διοίκησι καὶ εἶπε: «Ὁ πατέρας μας ἦτανε μὲ τὸ Μητρομάρκα καὶ μεῖς κάναμε μὲ τῆς φούσταις³ καὶ τὴν ξέρομε τὴ δουλειά. Δόστε μας μιὰ ὀρνθία γιὰ κοῦρσα καὶ θὰ ὄητε τί ἔχομε νὰ κάνομε τῶν Ἀγαρηθῶνε!» Βγῆκαν λοιπὸν κουρσάροι, δυὸ μερδικὰ αὐτοὶ κι' ἕνα τὸ γκουβέρνο ἀπ' τῆς πρέζαις. Μὰ χτυποῦσαν ἀδιάκριτα τὴν τοῦρκικη μπαντιέρα χωρὶς νὰ κυττᾶνε, τοῦρκοι εἶναι μέσα ἢ ρωμηνοί. Χτυποῦσαν καὶ τὰ φράγκικα. Γιὰ καιρὸ δὲν τοὺς εἶχαν πάρει χαμπάρι. Ὁ λύκος στὴν ἀνεμοζάλη χαιρέται. Ἄλλὰ τοὺς ἦρθε καὶ μιὰ ἀνάξερθη καὶ τοὺς ἔπιασε στὸν κάβο-Σίγρι ὁ ναύαρχος τῶν Φαριανῶν. «Βρέ κερατάδες, τοὺς λέει, ποῦ τοὺς πάτε αὐτονοῦς! αὐτοὶ ναι χριστιανοί. Ἡ καμῶνεστε πὼς δὲν καταλαβαίνετε. Μπᾶς καὶ γυρεύετε νὰ σᾶς βουλιάξω; Ἄτε νὰ μοῦ χαθῆτε ἀπὸ ἴπρος μου!» Κι' ἔδωσε διαταγὴ καὶ κόψαν τὸ ρυμῶλλι κι' ἔμεινε λεύτερο τὸ χριστιανικὸ καράβι. Ἐγραψε ἀμέσως ὁ ναύαρχος στὸ νησί τους, ἀλλὰ οἱ Μπαρρῶς τὰ καταφέρνανε καὶ τὰ μπαλώσανε. Τώρα ὁμως τέλος-τέλος, εἶχανε κάνει, φαίνεται, μεγάλη βρωμοδουλειά. Τοὺς λέγανε πὼς εἶχανε βουλιάξει ἕνα ὀλλαντέζικο

1 Ὁ κληρωτὸς διὰ τὸ ναυτικὸν τοῦ Σουλτάνου. — 2 Κοπήλατα πειρατικά.

ἀφοῦ τὸ γδύσανε καὶ σκοτώσανε κι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ξένοι ναυάρχοι στείλανε μαντάτο, κι' ὅταν τοῦ λόγου τους γυρίσανε φρέσκοι-φρέσκοι στὸ νησί, ἡ Καντσελλαρία τοὺς ἔπιασε νὰ τοὺς ἐξετάσῃ. «Ὅχι, δὲν εἶμαστε 'μεῖς. — Ὅχι, σεῖς εἴσαστε!» Δὲν ὑπῆρχανε ὅμως καὶ μαρτυρίες. Ἡ Καντσελλαρία μ' ὄλον τοῦτο τοὺς πῆρε τὴν ὀρθινίαν τῆς κούρσας πίσω, τοὺς κράτησε τὰ χαρτιά τους καὶ δὲν τοὺς ἄφινε νὰ ξεμυτῆσουν ἀπ' τὸ λιμάνι. Ἐγραφε καὶ στὴν ἀρμάτα νὰ φροντίσῃ νὰ μάθῃ τὸ τί καὶ πῶς γιὰ τὸ ἄλλαντέζικο. Νὰ τοὺς ἔχουνε μπλόκο, δὲν τοὺς ἄρσσε τῶν μπαντιδῶν καὶ μουρμουρίζανε ποῦ ὁ καπτάν Γιωργίτσος δὲν τοὺς τρύπωσε στὴ Γραμβοῦσα. Νὰ μπορούσε τώρα νὰ ξεγελάσῃ τὸ ἐλάχιστο τοὺς προσοτοῦς νὰ τοῦ δώσουν ἄδεια νὰ 'βγῇ στὸ καρενάγιο¹ νὰ μερεμτίσῃ καὶ νὰ παλαμίσῃ τάχατε; Ἀπὸ κεῖ τῆ νύχτα τοὺς ἔφευγε μὰ χαρά. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πήγαῖνε κι' ἐρχότανε μὲ τὸν ἀδερφό του στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦλεγαν καὶ τοῦλεγαν, τοῦχαν πιπιλήσει τὸ μυαλό: «Στὸ χέρι σου εἶναι, καπτάν Γιάννη». «— Ἐνας φῆγος εἶμαι», ἔλεγε ὁ Νταλαμάγκας, «μὰ θὰ σὰς φροντίσω τέλος πάντων» κάντε ὑπομονή. Ἀφοῦ εἴσαστε παστρικοί, περιμένετε τὰ χαρτιά ἀπ' τὴν ἀρμάτα νὰ πάτε δουλειά σας μὲ τὸ καλό». Κεῖνοι τὸ χαθᾶ τους, τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια, νὰ βγοῦν στὸ καρενάγιο. Ἐτσι κι' ὁ καπτάν Γιάννης τοὺς ἄκουγε βερεσὲ καί, κρίκι-κρίκι, παιδεύτανε νὰ φιάνη ἓνα μοντέλο τσερνικιοῦ, ποῦχε μπροστά του στὸ τραπέζι γιὰ νὰ περνᾷ τὸν καιρὸ του, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ περπατᾷ. Κανένας δὲν τοὺς χώνευε στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦ Ἀράπη ἓνα δάχτυλο σηκώνονταν ἢ τρίχα, ὅταν τοὺς ἔβλεπε, κ' ἤθελε νὰ χυμῆσῃ νὰ τοὺς ξεσχίσῃ. Τῆς ψυχοπαίδας, τῆς Βασίλωσ, ἐδῶ τῆς κάθουνταν, στὸ στομάχι, ποῦ τῆς κουβαλοῦσαν τὴ λάσπη ἀπὸ τὸ δρόμο² καὶ τῆς Μαντινάς κοβότανε τὸ αἶμα σὰν γύριζε καὶ τοὺς ἔβλεπε μὲ τὸ σκουλαρίκι στ' αὐτὶ καὶ τὰ σκυλόφαρα καὶ τῆς γοργώναις κεντημέναις στὰ μπράτσα τους. Μιὰ 'μέρα τοῦεπε τ' ἀνδρὸς τῆς τὴν ιδέα της.

— Ἐμένα θὰ μοῦ τοὺς πῆς, τοὺς στραβοσουγιάδες, εἶπε ὁ καπτάν Γιάννης κι' ἄφησε τὸ σιδεράκι ποῦ λιμάριζε γιὰ τὸ μοντέλο. Ἐμένα θὰ μοῦ τοὺς πῆς; Κλέφταις καὶ μπαντιδοὶ κι' ἄπιστα σκυλιά!

— Ἄμ, τότε, τί τοὺς μπάζεις στὸ σπῆτι μας, χριστιανέ μου!

— Τί θέλεις νὰ τοὺς κάνω! Νὰ τοὺς διώξω; Ἐρχονται παρακαλετῶς.

Ἐναπῆρε τὴ λίμα κ' εἶπε χαμογελῶντας:

— Τώρα τοὺς ἔχει θερίσει ἡ διαταὴ τῆς Καντσελλαρίας νὰ μὴν τὸ κουνήσουν ἀπ' τὸ πόρτο. Ἄκουσες γιὰ τὸ ἄλλαντέζικο. Ἡ διοίκησις ἔγραψε τοῦ ναυάρχου νὰ στείλῃ στὸ Γιεράπετρο νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια. Τοῦτοι ἀπὸ 'δῶ φωνάζουν πῶς δὲν ἦταν αὐτοὶ, κι' ὄλο φοβερίζουν «κινεοὺς ποῦ θέλουν τὸ κακό τους». Μ' ὄλαις ὅμως τῆς φοβέραις δὲν κάνουν πάσο. Ἡ μεγάλη τάμπια ἔχει διαταή, μόλις κάνουν στὰ πανιά, νὰ τοὺς βουλιάξῃ.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ

— Μωρέ δὲν τοὺς ἀφίνετε καλλίτερα νὰ πᾶνε στὰ κομμάτια! εἶπε φοβισμένη ἡ Μαντίνα. Τί τὰ στενοχωρεῖστε τέτοια θηρία!

— Μποροῦμε; Νᾶρθουν οἱ φράγκοι νὰ μᾶς ποῦνε πῶς ἔμεις τοὺς βγάζουμε νὰ γδύνουν τὸν κόσμο!

Ὁ καπτάν Γιάννης πῆρε πάλι τὸ σιδηράκι ἢ καπτάν Γιάννινα στήλωσε στὴ ζώνη της τὴν ἀσημένια βέργα γιὰ τὸ πλέξιμο καὶ δουλεύανε κι' οἱ δυὸ σὰ νᾶνε μεροκάματο. Σουρπώνοντας μονάχα, ἡ Μαντίνα σηκώθηκε καὶ πῆγε στὸ παράθυρο.

— Πῶς σοῦ φαίνεται μ' αὐτὸ τὸ βλογημένο τὸ κορίτσι. Ὅταν πάη κάτω στὴς ξαδέρφαις της, στοῦ καπτάν Γιώργη, κολλάει. Ἄς ἔρθῃ καὶ τὴ φιάνω γώ!

Κεῖνη τὴ στιγμή πάφ! ἄνοιξε ἡ πόρτα καὶ μιὰ χαρούμενη φωνή, νά'μαι, γέμιος τὸ σπίτι. Ἡ Χρυσὴ ἔτρεξε καὶ φίλησε τὸν πατέρα της κι' ἔκανε τάχατε πῶς ἤθελε νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ τσερνίκι γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ νὰ φωνάξῃ «Αἱ! αἱ, παλαβομάραις!» Ἐπεισὶ ἔπειτα στὴν ἀγκαλιά τῆς μητέρας της κι' ἐκείνη νὰ τὴν χαϊδεύω, «ὦχ, κορίτσι ποῦ τῶχω γώ, ὦχ, κορίτσι ποῦ τῶχω γώ». Ποῦ μάλωμα, ποῦ τίποτα!

Ἐπειτα ἡ Χρυσὴ τράβηξε ἀπ' τὴ μπροστέλλα της ἓνα πακέτο καὶ τὸ σήκωσε ψηλά.

— Τί ἔχω δῶ, τί ἔχω δῶ;

Καὶ πρὶν τῆς δώσουν ἀπάντησι τῶθαλε στὸ τραπέζι καὶ τ' ἄνοιξε. Τὸ πορτραῖτο τοῦ Ἀχιλλέα! Νά τον, σὰν νὰ σοῦ μιλά, ἀπαράλαχτος. Ἄκουμπισμένος στὸ κανόνι, τὸ χέρι στὴν πάλλα. Εἶχε ἔρθῃ εὐκαιρία στοῦ καπτάν Γιώργη κι' ὁ Ἀχιλλέας ἔστειλε γράμμα καὶ τὸ πορτραῖτο ποῦ τοῦ εἶχε κάνει ἓνας φιλέλληνας. Ἦταν ἔτοιμοι νὰ σηκωθοῦν στὰ πανιά μὲ τὸν ἀρχιναύαρχο λόρ Κοκράνη. Ὁ καπτάν Γιάννης πῆρε τὸ κἀδρο καὶ τὸ κῦτταξε πολλὴ ὥρα. Δυὸ χονδρὰ δᾶκρυα κύλισαν ἀπ' τὰ μάτια του. Τὸ πῆρε καὶ πῆγε κούτσα κούτσα νὰ τὸ κρεμάσῃ μονάχος ἀνάμεσα στὸν μέγα Ἀλέξανδρο καὶ τὸν Πατριάρχη. Ἡ Μαντίνα συλλογιζόταν μελαγχολικῆ:

— Πόσον καιρὸ ἔχω νὰ δῶ τὸ παιδί μου. Ὁ Χριστὸς κι' ἡ Παναγιά νὰ μᾶς τὸ φυλᾶνε ἀπ' τῆς μπάλλας τῶν Τουρκῶν κι' ἀπ' τὰ κακὰ τῆς θάλασσας.

Κι' ἡ Χρυσὴ φανταζότανε χαρούμενη τὸν καιρὸ ποῦ θάρχότανε ὁ Ἀχιλλέας καὶ θὰ τῆς ἔδωκε τὴν Κυριακὴν περιπάτο, μὲ τῆς ξαδέρφαις της, στὸ μουράγιο καὶ στὰ περιβόλια!

* *

Ὅσο πέρναγε ὁ καιρὸς κι' ἡ σκοῦνα δὲν ἔπαιρνε τὸ πράτιγο, τόσο κι' ὁ καπτάν Γιωργίτσος Μπαρρούς γινότανε σκυλι ἀπ' τὸ κακό του.

— Τὸν βρήκαμε τὸν μεπελλὰ μας γιὰ καλὰ, μ' αὐτὴν τὴν ἄτιμη τὴν Καντσελλαρία, φώναξε μέσ' τὸν καφενὲ τοῦ Τριτσιμπίδα. Τί κἀναμε καὶ μᾶς ἔχουν δεμμένους; Ἄχ, μωρέ, ἤθελα νὰ τὸν μάθαινα τὸν παραγάδι, ποῦ μᾶς ἔφιαξε αὐτὴ τὴ δουλειά! Χτυπήσαμε φράγγ-

κιο καράβι! Ἐμεῖς! Ἐλα, Παντοδύναμε, καὶ ποῦ τρεῖδαμε τὸ φράγγικο καράβι; Ἀνήμερα τοῦ Χριστοῦ μᾶς στείλανε στοὺς Καραμανλήδες γιὰ ζωντανὰ γιὰ τὴν ἀρμάτα. Τῆς δυὸ τοῦ Φλεβάρη εἴμαστε πίσω στὴν ἀρμάτα στὰ Βάτικα, κι' ἀπὸ καὶ ἐδῶ. Τρεῖς μῆνες στὸ πέλαο καὶ γιὰ τὸ εὐχαριστῶ δὲν πλερώσανε καὶ τὰ μερτικά τῆς τσοῦρμας!

— Καπτάν Γιωργίτσος, μὲ τὸ συμπάθειο. Κανένας δὲν πλερώθηκε. Οὔτε οἱ ἄνθρωποι τῆς φλόττας.

Εἶπ' ἓνα γεροντάκι μὲ μαύρη σκούφια, ποῦ καθότανε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ καφενέ.

— Τί μὲ νοιάζει, μωρέ, μένα, ξετινάχτηκε ὁ Γιωργίτσος. Ποιὸς μοῦ ταῖζει; μένα τὴ τσοῦρμα, σαράντα νοματαίους; Γιατί δὲν μ' ἀφίνουνε νὰ σαλπάρω, νὰ πάω νὰ κἀνω πρέζαις!

Τράβηξε δυὸ τρεῖς φοραῖς βιαστικὰ τὸν ναργιλέ του καὶ εἶπ' ἀκόμη, χτυπώντας τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι:

— Δὲν ἔχουμε παράδες! Γιὰ μερικοὺς εἶναι παράδες! Γιὰ τοὺς τρανοὺς μὲ τῆς κοιλαιῖς! Ἐμεῖς πετοσκοδοῦμαστε κι' ἐλόγου τους φάνουν τὰ κεμῆρια τους. Μᾶς φάγαν οὐλαῖς τῆς πρέζαις² καὶ τώρα μᾶς βγάζουν καὶ μπαντιβους, γιὰ νάβγουν λάδι μπροστὰ τῆς φράγκοι. Ἐχουν δίκιο. Εἶναι μεγάλοι κι' εἴμαστε μικροί. Μικροὶ καὶ κουτοὶ καὶ γι' αὐτὸ πάντα θάμαστε σκλάβοι καὶ μὲ Τούρκικο καὶ μὲ Ρωμέϊκο!

— Πέσ' τα, πέσ' τα, καπτάν Γιωργίτσος! πετάχτηκε κᾶποιος.

Μὰ τὸ γεροντάκι τοὺς ἔκοψε πάλι τὸ βῆμα.

— Καπτάν Γιωργίτσος, δὲν ἔχεις δίκιο. Ἐφτὰ χρόνια ποῦ πολέμαμε τὸν ἔχθρό, τὸν πολέμαμε μὲ τὰ γρόσια τῶν μεγάλων.

Ἄφρισε τότε ὁ Μπαρρούς.

— Θάφαγες καὶ σὺ ἀπ' τὸ ἐγγλέζικο δάνειο, λέω γώ.

— Ἐγὼ δὲν ἔχω φέσι νὰ φορέσω, πετράχτηκε τὸ γεροντάκι, μὰ οὔτε ζήτησα, οὔτε πῆρα κανενοῦ παράδαις. Κεῖνο ποῦ ἔβρω εἶναι πῶς οἱ μεγάλοι δόσανε τὰ καράβια τους, τὸ βίος τους, κρατᾶνε ψηλά τὴν μπαντιέρα μας καὶ βάζουνε καὶ κάθε κατρεγάρη στὸν μπάγκο του, εἶπε μὲ μιὰ φιλή φωνή ποῦ τριβέλισε τὸν Γιωργίτσος.

Ἐτοίμαστηκε ν' ἀπάντησῃ, μὰ εἶδ' ἄξαφνα στὴν πόρτα τὸν Μανώλη τῆς Τρανῆς, τὸ λαστρόμο του, νὰ τοῦ γνέφῃ καὶ πετάχτηκε ἀπάνω.

— Τί τρέχει, Μανώλη; τοῦειπε σιγά.

— Ἡ ἐξουσία θέλει νὰ βγάλλῃ τὰ κανόνια ἀπ' τὴ σκοῦνα!

Ὁ Γιωργίτσος ἔγινε κίτρινος σὰν τὸ φλουρί καὶ βγήκε ὄξω.

Τὸ γεροντάκι χαμογέλασε κι' εἶπε τοῦ καφετζῆ:

— Κανένα καινούριο κωλικόπονο ἔχει ὁ φίλος μας, βρέ Τριτσιμπίδα;

— Ἡ ἐξουσία θέλει νὰ τοῦ πάρῃ τὰ κανόνια, καπτάν Λεφτεράκη μου, καὶ θάχωμε ντράβαλα.

— Δέ βαρυνέσαι! Θάν τὰ δώση μιὰ χαρά. Ἐπό τέτοιους! Αὐτ' εἶναι καλοὶ γιὰ τοὺς πραγματευτάδες τοὺς Ὀλλαντέζους μονάχα. Ἐδῶ ἔναι τρομπόνια καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ καντιζελλιέρη τοῦ Ἄριστείδη. Θάν τὰ δώση.

— Μά, καπτάν Λεφτεράκη μου, εἶναι μέσ' στή σκοῦνα ὁ Σταμάτης.

— Ἄλλᾶζει τὸ πρᾶγμα! Αὐτὸς εἶνε λεοντάρη καὶ κρῖμα τὸ παιδί. Μά νὰ ἰδῆς, θὰ πάη ὁ ἴδιος ὁ Μπαρρούς νὰ τὸν πάρη ἔξω.

Ἐδῶ κόπηκε ἡ κουδέντα. Ὅλοι βγήκαν ἀπ' τὸ μαγαζὶ καὶ πιάσαν τὸ μουράγιο νὰ ἴδουν τί θὰ γίνη. Κι' ὁ ἴδιος ὁ Τριτσιμπιδᾶς μάζεψε τὴ ποδιὰ του καὶ βγήκε. Ὁ καπτάν Λεφτέρης δὲν χαλοῦσε τὰ σκότια του γιὰ τέτοια τσιφουτ-πατιρντί. Ἐγειρε στὴ γωνιά του νὰ πάρη ἕναν ὕπνο.

Ἐπειτα ἀπὸ καμιὰ ὥρα τὸν ξύπνησε ὁ Τριτσιμπιδᾶς.

— Συδιδαστήκανε, εἶπε. Πῆγαν οἱ Μπαρρούς στὸν Νταλαμάγκα καὶ μετὰ τὰ πολλὰ στανὰ πῆραν γράμμα νὰ μὴ τοὺς κάνουνε τὴν προσβολή, κ' εἶσι ὁ Ἄριστείδης, ὁ γραμματικὸς δέχτηκε. Μά θάν τοὺς δέσση τὴ σκοῦνα στὸ μῦλο, θὰ βάλῃ βάρδια μέσα καὶ θενὰ βγῆ κι' ὅλη ἡ τσοῦρμα ἔξω. Τώρα πάει ὁ ἴδιος ὁ Γιωργίτης νὰ πάρη τὸ Σταμάτη. Μοῦ μήνους γιὰ γιαντάκι, μὰ δὲν ξέρω μὰ τὸ Θεό...

— Πάρ'το τάρφανό, εἶπε τὸ γεροντάκι.

— Καπτάν Λεφτεράκη μου, ὁ Μπαρρούς μοῦ χρωστάει εἰκοσιτάλλαρα ἴσα μὲ τὴν ὥρα.

— Ὅσο γι' αὐτὸ κάνε καινούργια τσέπη! Μὰ τὸν Σταμάτη πάρ'τον, ἀφοῦ τὸ δύνασαι.

Νύχτωνε. Ὁ Τριτσιμπιδᾶς ἔγειρε τῆς πόρτας, τὸ παιδί τοῦ μαγαζιοῦ ἄρχισε νὰ μαζέβη τὰ σακμινιά, ὅταν μπῆκε ὁ Σταμάτης. Πέταξε χάμω ἕνα μπόγο ποῦ κρατοῦσε, κάθησε σ' ἕνα σακμινί, κούμπησε τοὺς ἀγκῶνες του στὰ γόνατα, ἔβαλε τὸ κεφάλι του στὰ χέρια κι' ἄρχισε νὰ κλαίη.

— Ἐλα, βρὲ Σταμάτη, εἶπε τὸ γεροντάκι, ντραῖπου καὶ λίγο, σὺ τὸ πρῶτο παλληκάρη τοῦ νησιοῦ!

— Τί νὰ ντραπῶ, καπτάν Λεφτέρη! Νὰ μᾶς βγάλουσε ἀπὸ τὴ σκοῦνα καὶ νὰ γυρίζουμε σάν τοὺς ζητιάνους γιὰ γιαντάκι! Ἐγὼ ἤθελα νὰ δώσω φωτιὰ στὸν τσέπανέ' μαρπούτη... Ἄς εἶναι καλά ὁ ψυχοπατέρας.

Ἀνασήκωσε τὸ κορμί του, σταύρωσε τὰ χέρια, καὶ τὰ μάτια του σταθῆκανε στὸ εἰκόνημα τοῦ Ἀϊ-Νικόλα ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ τεζάκι. Τὸ γεροντάκι τὸν παρατηροῦσε προσεκτικά, τὸν ψυχογιοῦ τοῦ Μπαρρούς! Ἦταν ἕνα ἄραιότατο παιδί, ἕνας λεβέντης ἀπὸ κείνους ποῦ δὲ βγάζει πιὰ ἢ Ἄσπρη θάλασσα. Ἦτανε μαζεμένος σάν τὴ κοπέλλα, μὰ ἀλλοίμονο ὅταν ἔδαζε τὸ χέρι του στὸ γιαντάκι. Γιὰ τὸν Μπαρρούς ὁ Σταμάτης ἄξιζε ὅσο ὅλη ἢ ἄλλη τσοῦρμα μαζί. Τὸ γεροντάκι τὸ σεβότανε καὶ τ' ἄκουγε. Τοῦ φίλαγε τὸ χέρι καὶ

τοῦλεγε πῶς νόμιζε ὅτι ἔθλεπε τὸν παπούλη του. Μιὰ μέρα ὁ καπτάν Λεφτέρης τὸν ἤρε νὰν τὰ κόβῃ μὲ τοὺς μπόγγηδες τοῦ Γιωργίτη, τὸν φώναξε καὶ τοῦεἶπε: «δὲν εἶναι καλὸ πρᾶγμα τὸ χαρτί» καὶ ὁ Σταμάτης δὲν τὸ ξανάπιασε στὸ χέρι του.

— Ἄλλὰ τί νὰ σοῦ κάνῃ τὸ κακόμοιρο, ἔλεγε ὁ καπτάν Λεφτέρης, μὲ δάσκαλο τὸ Γιωργίτη καὶ τὴν τσοῦρμα του!

Τώρα ποῦ τὸν ἔθλεπε εἶσι τὸν λυπήθηκε περισσότερο.

— Πόσων χρονῶν εἶσαι, Σταμάτη; τὸν ῥώτησε.

— Λέω νᾶμαι εἰκοσιένα. Λίγο πρὶν μὲ πάρουν, ἢ μητέρα μοῦλεγε πῶς ἦμουνα ἑπτὰ καὶ λογαριάζω νὰ πέρασαν καμιὰ δεκαπενταριά χρόνια.

— Κι' ἀπὸ ποῦ σὲ πῆραν; ποιὸς σὲ πῆρε;

— Ὁ καπτάν Γιωργίτης, ἀπ' τὸ Ἄϊβαλί. Σκοτώσαν οἱ μπαντιδοὶ τὸν πατέρα μου καὶ τὴ μητέρα μου, κάψανε τὸ σπίτι μας, ἀλλὰ μένα μὲ γλύτωσε ὁ καπτάν Γιωργίτης, καὶ μ' ἔκανε σάν παιδί του· αὐτὸς μ' ἀνάστησε.

— Καὶ πῶς βρέθηκε ὁ καπτάν Γιωργίτης ἐκεῖ;

Ὁ Σταμάτης σήκωσε τοὺς ὄμους του. Ὁ Τριτσιμπιδᾶς ἔσκυψε κ' ἔξυσε τὸ κεφάλι του. Ὁχι, τὸν κακοῦρε, εἶπε μέσα του ὁ καπτάν Λεφτέρης, αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μπαρρούς θὰ τοὺς σκότωσε, βάζω τὸ κεφάλι μου, καὶ πῆρε τὸ παιδί γιὰ νὰ σκεπασθῇ. Γύρισε τὴν κουδέντα.

— Σταμάτη, γιατί δὲν πᾶς στὸ πόλεμο μὲ τὴν ἀρμάτα;

— Δυὸ φοραὶς γράφτηκα στὸ Ἡφαιότειο τοῦ καπτάν Δημημᾶ καὶ δυὸ φοραὶς μ' ἔσβυσε ὁ ψυχοπατέρας. Μὲ θέλει κοντά. Μὲ τὴ σκοῦνα, λέει, θὰ κάνουμε πὸ κακὸ τῶν Τουρκῶν, κουρσάρη.

— Χτυπήσατε κανένα πολεμικὸ ἴσα μὲ τώρα;

— Χτύπησα γὼ πέρου μὲ τῆς φελούκις ἕνα κότερο μὲσ' στὸ Μπουντροῦμι, εἶπε μὲ ὑπερηφάνεια ὁ Σταμάτης.

— Ἄκουσε, Σταμάτη, εἶπε τὸ γεροντάκι. Τώρα ἢ σκοῦνα κάθετα, ὀρνιθίαις γιὰ κούρσις δὲ βλέπω πιὰ. Θέλεις νὰ μπαρκάρησες ὁ ἕνα πολεμικὸ;

— Ἄχ, καπτάν Λεφτέρη, δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀφήσω! Ὁ ψυχοπατέρας τώρα κοντὰ μ' ἔκανε ἀδερφοποιτὸ μὲ τὴν τσοῦρμα!

— Μ' αὐτουνούς! εἶπε ὁ καπτάν Λεφτέρης κι' ἀνατριχίωσε δολοκλήρος...

Ὁ μπεζῆς ἔπερας ἀπ' ἔξω κ' εἶπε τοῦ Τριτσιμπιδᾶ νὰ σβύσῃ τὰ φῶτα του. Ὁ καπτάν Λεφτέρης σηκώθηκε, πῆρε τὸ ραβδάκι του, κλονόχτισε καὶ τράβηξε πέρα κατὰ τὸ Λαζαρέτο. Δὲν εἶχε ὄρεξι νὰ κοιμηθῇ κείνο τὸ βράδυ.

* * *

Ἄλλον ἕναν ἀκόμη δὲν τὸν κόλλαγε ὕπνος κείνη τὴ βραδυά, τὸν καπτάν Γιωργίτη. Ὅλα τὰ κακὰ τοῦσαν ἔρθει μαζί του κεφάλι. Ἀφοῦ ἔστειλε τὸν Σταμάτη στὸ Τριτσιμπιδᾶ καὶ τὴν

τούρμα στη Σηλιά, πήγε να κοιμηθῆ στοῦ ξαδερφοῦ του, τοῦ Μίτζα, μὰ κεῖ τὸν περίμενε μιὰ Μάλτα-Χαλίνα. Αὐτὸς ὁ Μάλτζος εἶχε περάσει ἀπ' ἀντικρὺ κ' ἔλεγε πὼς ἐρχότανε τὰχατε ἀπ' τὰ Κουρτζολάρια. "Ὅταν μείναν μονάχοι, ἀλλάξαν σημεῖο κ' ὁ Μάλτζος τοῦδωκε ἕνα μπαστοῦνι ἀπ' τὸν ἀδερφοποῦ τοῦ τὸν Γεμενῆ, ποῦητανε σπιούδος του στὴν ἀρμάτα. Ὁ Μπαρρὺς ξεβίδωσε τὸ μπαστοῦνι, ἐβγαλε τὸ γράμμα καὶ διάβασε:

«Ἀδερφέ, καπτάν Γιωργίτση, σὲ χαιρετῶ. Ἐρχομαι μὲ τὸ παρὸν νὰ σοῦ πῶ κατεπιείρον πὼς τὰ πράγματα δυσκολέφανε. Πιάνοντας στὴ Κρήτη ὁ ναύαρχος, ἔστειλε δυὸ ἀφικιάλους στὸ Γιεράπετρο νὰ μάθουν γιὰ τὸ ὀλλαντέζικο. Ὁ ἕνας ἦτανε ὁ Ἀχιλλέας τοῦ Νταλαμάγκα, ποῦ καθὼς ἔξερεις μᾶς κυνηγᾶει. Ἐχете τὴν ιδέα πὼς ἦταν ἔλοι σκοτωμένοι καὶ πήγαν φοῦντο μὲ τὸ καράβι. Λοιπὸν ὄχι! Δυὸ ἦταν μονάχα λαθωμένοι καὶ κἄναν τὸν φόδιο. Κολλήσαν ἀπάνω στὰ ξύλα καὶ τὸ πρωτὶ τοὺς γλυτώσαν οἱ Κρητικοί. Στὸ γελέκο τοῦ ἐνοῦ ἦταν ἀκόμη ἡ κάμα τοῦ Ἀσιμῆ κ' ἔγραφε ἀπάνω «Ἀσιμῆ τῆς Χρήστιανας. Σκοῦνα «Ἀγγελικῶ». Δὲ θέλαμε καὶ καλλίτερο. Οἱ Ὀλλαντέζοι καυχήθηκαν πὼς γνωρίζουε ὄλα τὰ προσόπατα. Ὅταν εἶδα πὼς τοὺς φέρναν στὸ ναύαρχο, ἔπασα στὴ ντισπέντζα κ' ἔσπασα τὰ μούτρα μου. Ὁ γιατροῦς μὲ γιόμισε τοῖρατὰ καὶ δὲ γνωρίζομαι. Μὲ τὸ πρῶτο θὰ φύγω. Σῆχω τὴ σκοῦνα κ' ἔλα καὶ σὺ στὴ Γραμβούσα, ποῦ εἶμαστέ ἀτράνταχοι. Ὁ Ἀσιμῆς μᾶς πῆρε στὸ λαιμὸ του».

Ὁ Γιωργίτσης τᾶχασε. Γύριζε ἀπάνω καὶ κάτω. Πήγαινε νὰ τοῦ φύγη τὸ μυαλό. Νὰ σηκώση τὴ σκοῦνα! Ἐνας λόγος εἶταν. Δεμένη στὸ μῶλο, μὲ τὴ βάρδια μέσα, ἡ ντάπια ἔτοιμη νὰ τὴν βουλιάξῃ! Λοιπὸν νὰ τοὺς μαζέψῃ καὶ νὰ περάσῃ στὴ στεριά, νὰ πιάσουν τὰ βουνά. Καὶ τί νὰ κἄναν στὰ βουνά; Ποιὸς ἔξερει νὰ περπατήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς, ἀπὸ παιδιὰ στὴ θάλασσα! Τὴν ἄλλη μέρα ἡ ἐξουσία θὰ στείλῃ τοὺς Ρουμελιώταις νὰ μᾶς πιάσουν. Τί νὰ γίνῃ λοιπὸν!

Ἐπῆμερσε, χωρὶς νὰ πέσῃ στὰ βούχα. Τὸ πρωτὶ φώναξε τὴν Μάλτα-Χαλίνα καὶ τὸν Μίτζα, τί λέν κ' αὐτοί.

Ὁ Μάλτζος, ποῦ ἦτανε παλῆος στὴ τέχνη, τοῦ λέει:

— Ντὲν μπορεῖ πάρη ντικὸ του καράβι, πάρη ξένο. Ἐκεῖ ἕνα μεγαλὸ καραντίνα. Εἶντα ἐγκώ.

Ἡ ιδέα δὲν ἦτανε κακῆ. Ἐνα σκοπελίτικο περγαντίνο ἦταν στὴν καραντίνα. Δὲν εἶχε παρὰ δυὸ βάρδιας μέσα. Ὁ Καπετάνιος κ' ἡ τσοῦρμα κοιμώντουσαν ὄξω στὰ καλυδάκια μὲ τὸ φύλακα. Κἄναν τὸ σκέδιο. Νὰ πᾶνε τὰ παιδιὰ μὲ τὸ σκοτάδι στὸ καρενάγιο, ἀφοῦ φύγουν οἱ καλαφάταις, νὰ ρίξουν δυὸ βάρκες, νὰ περάσουν ἀντικρὺ στὴ καραντίνα καὶ νὰ πάρουν τὸ καράβι.

— Βρέ, λέει ὁ Μίτζας, μιὰ φορὰ ποῦ θὰ φτιάξωμὲ τὴ δουλειά, δὲν τὴ σιάχνωμὲ σωστῆ; Νὰ πάρωμὲ καὶ τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα κ' ἄσ' τους νὰ βουρλιζώμει. Τότε νὰ βῆς πὼς θὰ μᾶς διαφεντέθῃ ὁ καπτάν Γιάννης. Νὰ μᾶς βουλιάξουν; θὰ πάη καὶ

τὸ κορίτσι. Θὰν τᾶχωμὲ δίπορτο. Ἡ πᾶμε στὴ Γραμβούσα, ἡ ζητήμει τὸ «ἀφῶνται θμιν αὶ ἀμαρτίαι» καὶ τὰ λύτρα κοντά.

— Τὸ κορίτσι νὰν τὸ πουλήῃ καλλίτερα στὸ Τζοβαέρ-πασᾶ. Ντῆκα κιλιάντες κολονάτα παίρνει, εἶπε ἡ Μάλτα-Χαλίνα.

Ἐλλάσανε καὶ ὄσανε τὰ χέρια.

— Ἄιντε τώρα, στὰ τέσσερα, μπουχός! εἶπ' ὁ Γιωργίτσης στὸν Μίτζα, τρέξτε νὰ διαβάσῃς τὸ Σταμάτη. Νὰ τοῦ πῆς πὼς οἱ ἐχθροὶ μου μοῦ σκάθουν τὸ λάκκο, καὶ μὲ κάθε τρόπο πρέπει ν' ἀφῶσωμὲ τὸ νησί. Νὰ πάρη τοὺς μισοὺς καὶ τὸ Μανώλη τῆς Τρανῆς καὶ νυχτώνοντας νὰ κατέβουν στὸ καρενάγιο καὶ νὰ περάσουν στὴν καραντίνα νὰ πάρουν τὸ σκοπελίτικο. Ἐγὼ μὲ τὸ Μάλτζο θὰ πάρωμὲ τοὺς ἄλλους καὶ θὰ πᾶμε νύχτα νὰ πατήσωμὲ τὸ σπῆτι τοῦ Νταλαμάγκα, κ' ἀπὸ κεῖ θὰ κατέβωμὲ καὶ μῆς στὸ καρενάγιο, νὰ ῥηθῆτε νὰ μᾶς πάρετε. Ἐνὰψωμὲ τρεῖς μικραῖς φωτιαῖς στὴν ἀκρῆ στὸν κάβο. Ἐμπρὸς λοιπὸν, μιλημένα, τιμημένα!

Κ' ὁ Γιωργίτσης πετάχτηκε σέβελτος ὄξω μὲ τὴ Μάλτα-Χαλίνα καὶ τραβήξανε κατὰ τὴ Σηλιά.

Στὴ Σηλιά μαζώμενοι, ἡ τσοῦρμα τοῦ Μπαρρὺς, οἱ μισοὶ τὰ κόβανε κ' οἱ μισοὶ παίζανε τρίλλια. Ἦτανε κἄτι τι νὰ τοὺς δῆς. Κοντὴ τὴ βράκα, τραβηγμένη πίσω ψηλά, περασμένη στὸ ζουναρι, οἱ περισσότεροὶ ξεσκουφῶται, τὰ μαλλιά σὰν τὸ στουπὶ, τὸ σουλαρίκι στ' αὐτὶ, τὰ μούτρα τους τομάρι ἀπ' τὰ μισὰ τοῦ ταμπάκου, ὁ ἕνας ἦτανε κολουχέρης κ' ἄλλοι γκαϊθῶι, κουτσομυτηδες καὶ βλογοκορμῆνοι. Ἀπ' ὄλαις τῆς φυλαῖς τοῦ Ἰσραήλ, ποῦ στὸ διάλογο τοὺς εἶχε μαζέψει ὁ καπτάν Γιωργίτσης, Μάλτζους, Ντουλτσινωῖταις, Σκλαθούρους, ξεβράσματα ἀπ' τὰ νησιά μας, Κακαβούλια, διωγμένα ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Τζανέτ-μπεη, κ' ἕναν Ἀράπη ἀκόμη; Τὸ βρισθῆ: πήγαινε κ' ἐρχότανε.

— Ἄς τον, μωρὲ Γρηγόρη, κἄτω τὸν ἄσσο! Ἄς τον λοιπὸν!.. τὸ σταυρὸ σου!

— Γιατί, μωρὲ Καπιλλάρη, τί λὲς τώρα στὴ μπίστη σου!

— Τί νὰ σοῦ πῶ, μωρὲ, ποῦ νὰ σοῦ πῆ ὁ παπᾶς στ' αὐτὶ κ' ὁ διάκος στὸ κεφάλι!

— Μὰ τὰ μαλῶνει τώρα, πάρει διάλογο πατέρα σας! πετάχτηκε μὲ θυμὸ ὁ Ἀράπης ποῦκανε τὰ χαρτιά.

— Ἐχουνε μωρ' αὐτοὶ πατέρα, εἶπ' ὁ γκαϊθὸς Μπαρδάκας, ποῦ τοὺς ἔκανε ἡ μάνα τους μ' ἀρκοῦδες!

— Χά, χά, χά, γελάσαν ὄλοι.

Μονάχα ὁ κολουχέρης δὲ γέλασε, κ' εἶπε χολιασμένος:

— Ἐλάτε, μωρὲ παληόσκυλα; Σᾶς πάει νὰ γελᾶτε; Μπλόκο δῶ μέσα, κοντεῖομὲ νὰ φογήσωμὲ τῆς πείνας! Ὅλα τὰ φράγκικα καράβια περάσαν φορτωμένα γιὰ τὴ Σκάλα-Νόβα καὶ γιὰ τὴ Πόλι, κ' ὅταν θὰ σαλπάρωμὲ, θὰ πᾶμε γιὰ ἀχινούς καὶ γαιδουροπόδαρα!

— Τί θέλεις λοιπὸν νὰ κάνωμὲ, μωρὲ Φουντανέλλα, εἶπε μὲ παράπονο ὁ Καραγάτσης, νὰ σκάσωμὲ ἢ νὰ κάνωμὲ ρέμπλο νὰ βγάλωμὲ τὸν καπτάν Γιωργίτση καὶ νὰ βάλωμὲ σένα;

— Θέλω νά γδύσωμε τὴν προεστοί, νά σκοτώσωμε τῆς βάρδιας τῆς ντάμπιας καὶ νά φύγωμε! εἶπε ὁ κουλόρ.

Νά σου καὶ κείνη τὴν ὥρα ἔμπαινε στὴ σπηλιά ὁ Γιωργίτσος καὶ τ' ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ κουλοῦ.

— Σωπάτε καὶ κατὶ θὰ γίνῃ, παιδιά, εἶπε.

Ἄλλοι πεταχτήκαν ἀπάνω, μαζέψαν τῆς τράπουλαις, οἱ ἄλλοι σβύσαν τῆς τρίλλιας καὶ τραβηχτήκανε στῆς ἄκραις. Ὅταν τοὺς τάειπε ὁ καπτάν Γιωργίτσος πῆγαν νά τρελαθοῦν ἀπ' τὴ χαρὰ τους.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, ἔλεγε ὁ κουλόρ κ' ἔκανε τὸ σταυρὸ του. Τὸ δεξί του χέρι τὸ εἶχε καὶ ἤτανε μάλιστα ἀπ' τοὺς πιὸ δυνατούς. Ἦτανε ὁ πιὸ παληός σύντροφος τοῦ Μπαρρούς κ' εἶχε τὸ μυστικὸ του ἥθ' ἰδοῦμε. Ὁ Γιωργίτσος τοὺς ἔδωκε ἀπὸ ἓνα τάλλαρο, τοῦ κουλοῦ δύο, καὶ τοὺς εἶπε νά ἐτοιμασθοῦνε:

— Πρὶν τὰ μεσάνυχτα ἢ δουλειὰ θάναι τελειωμένη. Οἱ μισοὶ θάρηθε κοντὰ μου, ξυπολιά καὶ μουντζουρωμένοι. Θὰ πέσωμε στοῦ Νταλαμάγκα. Θὰ τοὺς μπουκώσωμε τὸ στόμα καὶ θὰ δέσωμε τοὺς γέροντες στῆς καριόλαις. Τὴν τσοῦπα καὶ τὴν ψυχοπαῖδα θὰ τῆς κόψωμε στὸν ὦμο. Ὁ Ἀράπης νά κἀνὴ φόλλα γιὰ τὸ σκυλί. Τὸν ξέρεις, Ἀράπη, τὸ σκύλο τοῦ καπτάν Γιάννη;

— Ἐέρει! Ἀράπη τὸ λέν καὶ κείνο. Μὰ ἔχει δαγκάση μένα, πάρη διάλογος ἀφέντη του!

— Οἱ ἄλλοι μισοὶ θ' ἀνταμῶστε τὸ Σταμάτη στοῦ καρενάγιο, σκόρπια, ἓνας-ἓνας, νά μὴ σὰς πάρουν χαμπάρι.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ καπτάν Γιωργίτσος, ἔστειλε κ' ἓναν ν' ἀνάψῃ ἓνα κερι στὸν Ἀϊ-Νικόλα καὶ ξαναγύρισε στοῦ Μίτιζα, πλύθηκε καὶ συγυρίστηκε, πῆρε τὸ κεχριμπαρένιο κομπολόι του καὶ πήγε καὶ κάθησε στὴν πλατέα κέκανε τὸν φόφιο. Ὅταν εἶδε τὸ γραμματικὸ μὲ τὴν πάλλα καὶ τῆς πιστόλαις:

— Αἱ, κύρ Ἀριστεῖδη, τοῦ φώναξε μὲ τὸ γέλιο, ἦρθαν οἱ Τοῦρκοι κ' ἔβαλες τάρματα; Ἐλ' ἀπὸ 'θὼ νά σοῦ πῶ τὰ καινούρια. Εἶχα γράμματα ἀπὸ κάτω. Οἱ Τοῦρκοι πᾶν' στὴ κόκκινη μηλιά!.. Τώρα ἀν νοιάξῃσαι καὶ γιὰ μὲ λιγάκι, ἔλα νά σοῦ πῶ τί γράφουνε. Ἐγίνε φῶς γιὰ τὸ Ὀλλανδέζικο. Πιάσανε τοὺς μπαντίδους καὶ κοντὰ θάχθετε τὸ μαντάτο ἀπ' τὴν ἀρμάτα, νά γίνῃ καὶ γιὰ μένα δικαιοσύνη.

— Ὁ Θεός νά δώσῃ, καπτάν Γιωργίτσος. Θάμαι ὁ πρῶτος νά χαρῶ, εἶπε ὁ καντσελλιέρης, μὴ πιστεύοντας τίποτα ἀπ' αὐτὰ, κ' ἀνέθηκε τὴ σκάλα τῆς Καντσελλαρίας, λέγοντας μέσα του, «ἄς ἔρθουν τὰ χαρτιά καὶ σέ συγυρίζω!»

**

Στὸ σούρπωμα ὁ νοτιάς δυνάμωσε καὶ φαινότανε ὅτι θὰ πᾶν ἔτσι ὅλη τὴ νύχτα. Τὸ πέλαγος εἶχε ἀφρίσει. Πολλὰ καράβια ποδιζάνε. Ἀπ' τὸ καρενάγιο στὴν καραντίνα, ἀντίκρυ στὴ στεργιά, ἤτανε τέτοια σκοτεινία, ποῦ δὲν ἔβλεπεσ οὔτε τὸ δάχτυλό σου!

ΣΕΦΥΡΟΣ ΚΑΙ ΦΛΩΡΙΣ

("Ἐργον τοῦ L. Crosio)

φαινότανε και δὲ φαινότανε τὸ φανάρι τοῦ σκοπελιτικού, ποῦταν ἀραγμένο ἀρόδο.

Ὁ καφενὲς τοῦ Τριτοσιπίδα εἶχε κλείσει ἀπὸ νωρίς. Τὸ γεροντάκι ἦτανε μέσα εἶχαν ἀποφάσει και τὰ λέγανε. Ἡ ἔλευθερία εἶνε πιά και σιγά-σιγά θὰ μποῦνε τὰ πράγματα στὸν τορὸ κι' ὁ Κυβερνήτης θὰ ἐξαφρίση τὴ θάλασσα ἀπ' τοὺς μπαντίδους, ἔλεγε ὁ καπτάν Λεφτέρης κι' ἔβαλε τὸν Τριτοσιπίδα νὰ τοῦ διαβάση τὴν «Γενικὴν Ἐφημερίδα» νὰ ἰθοῦν τί λέει γιὰ τὴν ἐκστρατεία τῆς Ρουμέλης. Στὸ τέλος ἀποκοιμήθηκεν ὁ ἔνας στὴν μὴν ἀκρη τοῦ τραπέζιου κι' ὁ ἄλλος στὴν ἄλλη. Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα ἄξαφνα ὁ γέρος ἐξεπατάχτηκε. Ἐνας δυνατὸς ἀέρας χτύπησε τὸ παντζουρι, ἀνοίξε τὸ τζαμλίκι και τοὺς ἐσθυσε τὸ φῶς.

— Μωρέ, τί καιρὸς εἶναι τοῦτος; εἶπε ὁ καπτάν Λεφτέρης.

Ὁ Τριτοσιπίδας σηκώθηκε νὰ κλείση τὸ παράθυρο.

— Μωρέ Τριτοσιπίδα, λέει: ὁ καπτάν Λεφτέρης, δὲν κυτᾶς, στὸ θεὸ σου, εἶναι ἡ σκοῦνα στὸ λιμάνι!

— Εἶναι. Βλέπω τὸ φανάρι τῆς.

— Ἡ βάρδιας εἶναι στὴ ντάπια;

— Εἶναι. Ἡ κούλια εἶναι ἀνοικτὴ κι' ἔχουν φῶς μέσα. Ἐχουν και μὰ βάρδια στὸ μῶλο, τὴν καταλαβαίνει ἀπ' τὸ κλεφτοφάναιο ποῦ φέγγει ἀπὸ δῶ. Νά, τώρα τῶκλεισε!

— Καλά, καλά. Ἐρῶ πῶς ὁ Ἀριστείδης δὲ χωρατεύει, εἶπε τὸ γεροντάκι και ἠσύχασε, μὰ σὲ λίγο πάλι ἀνασηκώθηκε.

— Βρὲ Τριτοσιπίδα, ποῦ κοιμάται ἡ τσοῦρμα τοῦ Μπαρρούς;

— Ἀπάνω στὴ Σηγηλιά, ὄλοι μαζί.

— Κακό!

Ἐπειτα πάλι σὲ λίγο.

— Βρὲ Τριτοσιπίδα, ἀπάνω εἶναι ὁ Σταμάτης;

— Ὅχι! Τὸν πήρανε στοῦ Μιτζῆ ἀπὸ νωρίς. Εἶχανε τραπέζι.

— Τόπως κανεοῦ;

— Ὅχι, ποιανοῦ θέλεις νὰν τὸ πῶ.

— Τοῦ Ἀριστείδη ἔπρεπε νὰν τὸ πῆς! Δὲν ξέρω τί μοῦ λέει πῶς κὰτι μαγερεύουνε.

— Σῶπα, καπτάν Λεφτέρη, μὴ μοῦ κόβης τὸ αἶμα! Ἡ σκοῦνα εἶναι δῶ, τί μποροῦνε νὰ κάνουνε.

Πήγαινε νὰ μιλῆση ὁ καπτάν Λεφτέρης, δταν δλάκαιορο τὸ σπῆτι τρανάχτηκε. Μπράμμ!!

— Μωρ' αὐτὸ ἴτανε τρομπόνι ἀπὸ χρόνια γεμάτο, λέει ὁ καπτάν Λεφτέρης. Λὲς και νάτανε τὸ τρομπόνι τοῦ Νταλαμάγκα.

Κατόπιν ἀκουστήκανε κι' ἄλλαις τουφεκιάς, μπαταριάς δλόκληραις, στὸν ἀπάνω μαχαλά. Ἐπειτα φωναίς και τρεχάματα, και σὲ λίγο καμπάναις, ὄλαις ἢ ἐκκλησίαις μαζί κι' ἡ μεγάλη καμπάνα τῆς Καντσελλαρίας, κι' ἔρριξε κι' ἡ μεγάλη ντάπια, ποῦ σείσθη ὄλο τὸ νησί. Ὁ Τριτοσιπίδας πετάχτηκε ὄξω. Τὸ μουράγιο εἶχε γιομίσει κόσμο.

— Τί τρέχει, ἀδέρφια!

— Οἱ μπαντίδοι πατήσαν τὸ νησί και πήρανε τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα!

— Μωρέ, γιὰ μιλάτε καλά! Ποιοὶ μπαντίδοι!

— Νά, οἱ μπαντίδοι! Ἐξέρω και ἡμεῖς! Ἐτσι λένε. Βγήκανε τὴν πίσω μεριά, στὸν Γάρτανο, και πατήσαν τὸ νησί.

Ὁ καπτάν Λεφτέρης ἄκουγε ἀπ' τὴν πόρτα. Πῆρε τὸ βραδί του και βγήκε ὄξω. Τώρα εἶχαν ἀρχίσει: νὰ τουφεκοῦν κι' ἀπ' τὰ μουράγια.

— Ἐλα δῶ, Τριτοσιπίδα, λέει. Βγάλε βεστίνια ὄξω. Ἀνάφτε φωταίς. Παντοῦ φωταίς! Νά ἰθοῦμε τί γίνεται, νὰ μὴ σκοτωθοῦμε κι' ἀναμεταξὺ μας.

Ἀντικρὸ κἀναν σὲ λίγο τὸ ἴδιο κι' ὄλο τὸ λιμάνι φωτίστηκε.

— Πάρε τὸ τουφέκι σου, κλείσε τὸ μαγαζι κι' ἔλα κοντά!

Στὸ δρόμο τὰ μάθανε. Οἱ κλέφταις εἶχαν μῆθι στοῦ Νταλαμάγκα. Τοῦ βουλῶσανε τὸ στόμα και τὸν δέσανε ἀπάνω στὸ κρεβάτι. Μὰ τέτοιο θερίο ἦταν ὁ καπτάν Γιάννης, ποῦ σιγά, -σιγά τάσπασε τὰ σχοινιά, πέταξε τὴν τάπα ἀπ' τὸ στόμα κι' ἐμπήξε τῆς φωναίς. Μὰ κανεῖς δὲ τοῦμίλαγε. Ψάχνοντας γῆρε τὴ τσακμακοπέτρα και τὴν ἴσα, ἀναψε τὸ φῶς κι' εἶδε τὴ γυναῖκα του δεμένη. Ἐκοψε τὰ σχοινιά και τρέξανε κι' οἱ δυὸ στὰ κορίτσια. Ψυχὴ! Ἡ Μαντίνα ἔβαλε μὴ φωνή:

— Γιάννη μου, μὰς κλέψαν τὴ Χρυσὴ, και λιγοθύμησε. Ὁ Νταλαμάγκας χύμηξε, σθαρνῶντας τὸ πόδι του στὴ παρακάμαρη ποῦξε τ' ἄρματα κι' ἄραψε τὸ τρομπόνι. Στὸν κρότο οἱ γειτόνοι ἀνοίξαν τὰ παράθυρα, ἄκουσαν τῆς φωναίς του κι' ἀρχισαν τὸ τουφέκι.

Ὁ καπτάν Λεφτέρης κι' ὁ Τριτοσιπίδας τρέξαν στοῦ Μιτζῆ.

— Μιτζῆ, Σταμάτη, κυρὰ Μιτζίχη, φωναίς ὁ Τριτοσιπίδας.

Ναί, οὔτε φωνή, οὔτε ἀκράσι. Γυρίζει τότε τὸ κοντάκι και χτυπάει τὴν πόρτα. Ἐρχονται κι' ἄλλοι κι' ὄλοι μαζί με τῆς πλάταις τῆς δίνου και πάει μέσα. Βρισκουν τὴ γρηῆ και κανε τὴν κουφή.

— Ἐλα δῶ, γρηῆ πομπή, ἀρχικλεφτρίνα, ποῦ εἶναι ὁ Μπαρρούς!

— Πάρτε τὴν στὴν Καντσελλαρία!

Τὴν ἴδια ὄρα φέρανε στὰ χέρια και τὸ γέρο Νταλαμάγκα κι' ἡ Μαντίνα ἀπὸ κοντὰ ἐξέμλλη, κι' ἔτρεμε σὰν τὸ ψάρι.

Ὁ Ἀριστείδης, ἄσπρος σὰν τὸ σάβανο, ῥωτάει τὴ γρηῆ Μιτζῆ:

— Γρηῆ στρίγγλα, οἱ δικοὶ σου μὰς τὴν φιάξανε; Μίλα, γιατί θὰ φέρω τὸ τσοῦράπι με τὸν ἄμμο!

— Μωρέ, κάψτε αὐγὰ νὰ τῆς βάλωμε στῆς μασχάλαις και καπνὸ στὰ ρουθούνια, λέει ὁ Τριτοσιπίδας ποῦξε καινε ἑσπίτης¹ στὸ χωριό του. Ὁ γλωσσοδέτης τῆς Μιτζῆνας λύθηκε.

— Παιδιά μου, φάγανε ἀπὸ νωρίς στὸ σπῆτι και λογαριάζανε νὰ πᾶν στὸ καρενάγιο, μοῦ φάνηκε. Μοῦ λὲν ἔμένα τίποτα;

— Φτάνει, δὲ θέλωμ' ἄλλο, πετάχτηκε ὁ καπτάν Λεφτέρης. Εἶναι καρδίε στὴν καρεντίνα;

1 Ἀστυνόμος.

— Εἶν' ἓνα σκοπελίτικο, εἶπαν οἱ καλαφάταις ποῦ δούλευαν τὴν ἡμέρα στὸ καρναγίο.

— Αἱ, τελείωσε. Περᾶσαν ἀντίκρυ, πήραν τὸ σκοπελίτικο καὶ φύγαν μὲ τὰ κορίτσια. Δὲν εἶναι γιὰ νὰ χάνωμε καιρό. Ἀραδιάστε τὴν τσοῦρμα. Ποιοί θὰ μπαρκάρουν στὴ σκοῦνα; ἄλλο καράβι δὲν ἔχομε.

Διαλεχτήκαν σαράντα νὰ ξεκινήσουν μὲ τὸν κύρ Ἀριστείδη. Ὁ Νταλαμάγκας τὸν τράβηξε κοντά του νὰ τοῦ πῆ, μὰ δὲν μποροῦσε. Τὸ μούτρο του ἦταν ἀλικο κ' ἦ γλώσσα του μπερδεβόταν. Ἡρθ' ὁ γιατρός κ' ὁ μπαρμπέρης καὶ τοῦ πήραν ἓνα αἷμα γύρισε στὸ καλλίτερο καὶ τὸν πήραν πάλι στὸ σπῆτι. Ἡ Μαντίνα ἐκλαίγε καὶ τὴν παρηγοροῦσαν. «Μὴ φοβῶσαστε καὶ τὴ Χρυσὴ θὰ τὴν φέρουν πίσω. Ὅστε τρίχα τῆς κεφαλῆς της δὲν ἀγγίζου. Γιὰ τὸν παρὰ τὸ κάνανε μονάχα!»

— Νὰ τὰ δώσωμε ὅλα, ἔλεγε ἡ Μαντίνα, νὰ τὰ δώσωμε, ὅτι ἔχομε καὶ δὲν ἔχομε.

Κ' ἤθελε νὰ κρατηθῆ γιὰ τὸ χατήρι τοῦ καπτάν Γιάννη, μὰ καὶ πάλι ὅλο τὴν ἔπαιρνε τὸ παράπονο. Καὶ ποῦ νὰ κρατηθῆ, ὅταν ἦρθαν κ' ἡ ἀξαρέρφαις τῆς Χρυσῆς!

Ὁ Ἀριστείδης μὲ τὰ παλληκάρια μπαρκάραν στὴ σκοῦνα καὶ σαλπάρησαν. Ἡ Καντοελλαρία ἔβγαλε κ' ἓνα τρεχαντήρι νὰ δώσῃ ἀδικο στὴν ἀρμάτα καὶ σ' ὅλα τὰ πόρτα, νὰ βάλῃ ντελάληδες νὰ φωνάξουν: «Ὁ Γιωργίτης Μπαρρούς εἶναι μπαντιδὸς ἀποδειγμένος καὶ εἶναι ὄξω ἀπ' τὸ Νόμο, αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ τσοῦρμα του. Ὅποιος τοὺς εὔρη νὰ τοὺς βουλιᾶξῃ. Ἄν τοὺς πάρῃ μὲ τράκο, νὰ τοὺς πᾶχ' στ' Ἀνάπλι καὶ τὸ καράβι εἶναι δικό του. Ὅποιος πάλι φέρει τὸ κεφάλι τοῦ Μπαρρούς, ἔχει δέκα χιλιάδες γρόσια, κ' ἂν εἶναι συμμορίτης τοῦ χαρίζεται ἡ ζωὴ κ' ὅ,τι ἔκανε, ξεχασμένα. Ὅποιος πάρῃ ἀπ' τὰ χέρια τῶν μπαντιδῶν τὴν ἀρχοντοπούλα Χρυσὴ Ἰωάννου Νταλαμάγκα, ἔχει δέκα χιλιάδες γρόσια ἀπ' τὸν πατέρα της κ' ἂν εἶναι συμμορίτης, γλυτώνει τὸ κεφάλι του!»

* * *

Γλυκοχάραζε πιά, ὅταν ἡ σκοῦνα βγήκε ἀπ' τὸ λιμάνι. Ἀνάμεσα στοὺς ὀχτὼ καιροὺς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἤξερε ποιὸν νὰ διαλέξῃ. Ἦξερε πὼς ἡ Γραμβούσα ἦτανε τὸ μετερίζι! τῶν κλεφτῶν, μὰ ὁ καπτάν Λεφτέρης τοῦ εἶχε πῆ: «ὁ Γιωργίτης δὲν μοῦ φαίνεται ἀνθρῶπος νὰ πᾶχ' νὰ κλειστῆ στὴ Γραμβούσα» γιατί ἔφερε πὼς αὐτὴ ἀργὰ ἢ γλήγορα θὰ πῶσῃ στὰ χέρια τῆς ἐξουσίας. Θὰ πᾶχ' στὴν Ἀνατολή, γιὰ νὰ κρυφτῆ καὶ γιὰ νὰ κἀνῃ καὶ πρέζαις». Ἦτανε κ' ἄλλαις δυσκολίαις. Ἄν τοῦ πέφτανε κοντὰ μὲ τὰ κανόνια, θὰ χάνοντο καὶ τὰ κορίτσια. Νὰ τοὺς ξεγελοῦσαν καὶ νὰ τοὺς πέρναν μὲ τράκο, καὶ πάλι. Δὲν ἔμεινε πραγματικῶς παρὰ νὰ τοὺς βροῦν καὶ νὰ τοὺς βάλουν σινιάλο μπῆσα γιὰ μπῆσα νὰ μιλήσουν γιὰ τὰ

1 Ὁ προμαχών.

λύτρα. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τοὺς βροῦν; αὐτὸς θάχε κόψῃ σαράντα μιλία τώρα. Τέλος πάντων ὁ καντζιλιέρης, ἀφοῦ κῦταξε πολλὰς φοραὶς τὸ χαρτί τοῦ μπουσούλα, ἔβαλε πλήρη σρόκο - λεβάντε νὰ πῶσῃ στὰ νησιά τῆς Ἀνατολῆς. Στὸ δρόμο ἔπιανε τὰ κατκία καὶ τὰ ρωτοῦσε, ἂν εἶδανε ἓνα καράβι: ἔτσι κ' ἔτσι μὰ ἀνώφελα.

Τὶ ἔκανε σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ ὁ Μπαρρούς; Αὐτὸς τράβηξε ὅλο καὶ γραγοτραμουντάνα, ἀπὸ κεῖ ποῦ δὲ θὰ πῆγαινε ὁ νοὺς τοὺς καὶ λίγο ἀπ' τὸ ξημέρωμα ἔπιανε σ' ἓνα ῥημόνησο καὶ κρυμμένος ἀνάμεσα σὲ δυὸ κάβους ἄλλαξε τὴ βαρὴ τοῦ περγαντινοῦ, κόντεψε τὸ τοιμποῦκι του κ' ἔβγαλε δυὸ φανάρια τοῦ λούσου, ποῦχε στὴ πρῆμ' ὅλα ὅπως τὰ εἶχε σχεδιάσει. Ὁ ἴδιος ὁ καρβοκούρης ὁ σκοπελίτης νὰ τῶδλεπε, δὲν θὰ τὸ γινόριζε. Σηκώθηκε πάλι νύχτα στὰ πανὰ καὶ μὲ μέραις ἔπιανε στὴ Ῥόδο γιὰ κουμπάνια. Ὁ Ἀριστείδης εἶχε περάσει μιά μέρα μπροστά. Ἀπὸ κεῖ ὁ Μπαρρούς τοῦδωκε γιὰ τὴ Γιάφα.

Τὰ κορίτσια τᾶχανε στὴ πρῆμ, στὴ καλὴ τὴ κάμαρη. Δὲν ἀγγίζανε τὸ φαί κ' ὅλο κλαίγανε. Ἡ Χρυσὴ ὅλο «μαννοῦλα μου καὶ μαννοῦλα μου!» τὸ πῆγαινε. Οἱ μπαντιδοὶ τῆς ἀκούγανε καὶ γελοῦσαν καὶ τὸ χωρατὸ τοὺς στὴν πλῶρη ἦτανε «μαννοῦλα μου, μαννοῦλα μου!» Ὁ Ἀράπης ἔκανε πὼς μεζόκλαγε καὶ τοὺς ἔλεγε γιὰ μιά βεστιάνα ποῦξερε αὐτὸς, νὰ μὴν κλαῖν ἢ γυναικες, κ' οἱ ἄλλοι τοῦ δίνανε καρπαζαῖς κ' εἶχανε γλέντι.

Ὁ Σταμάτης εἶχε τὸ γιατάκι του στὴ πρῆμ κ' ὅταν ἀκουγε τὴ Χρυσὴ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λέῃ «μαννοῦλα μου», βάζε τὴ καρδιά του καὶ θυμώτανε καὶ τὴ δικὴ του τὴ μάννα τὴν ἀδικοσκοτωμένη. Ἐνας ἄλλος λόγος τὸν σεκλέτιζε πολὺ. «Ὅ,τι κάνανε ὡς τώρα, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του, ἦταν κούρσομα: ἔτσι τοῦλεγε δηλαδὴ ὁ ψυχοπατέρας του. Μὰ ἀπ' τὴν ὥρα ποῦ εἶδε νὰ φέρνουνε τραβικοπῶντας αὐτὰ τὰ δυστυχημένα τὰ κορίτσια καὶ νὰ τὰ κρατοῦν σιλάδαις, ἄρχισε νὰ τὰ ἐξετάξῃ τὰ πράγματα κάπως ἀλλοιώτικα. Αὐτὴ φαινότανε καθαρὰ μπαντιδικὴ δουλειά. Μὰ γι' αὐτὸ λοιπὸν μὲ στείλανε νὰ πάρω τὸ σκοπελίτικο καράβι; Δὲν τὸ θέλανε λοιπὸν γιὰ νὰ λευθερωθοῦν, ἀλλὰ γιὰ ν' ἀρπάξουν τὴν κόρη τοῦ Νταλαμάγκα, νὰ πάρουν σιλάδα τὴν πρώτην ἀρχοντοπούλα τοῦ νησιοῦ, γιὰ γρόσια! Κι' ὁ νοὺς του σταματοῦσε ὅραιο δλόκληραις ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴν ὥραϊα κοπέλλα, τὴν πιὸ ὄμορφη, ποῦ εἶχε ὀδῆ ποτὲ στὴ ζωὴ του. Ἀπὸ σκέψι σὲ σκέψι ἀποφάσισε μιά μέρα νὰ μιλήσῃ τοῦ ψυχοπατέρα του. Μπορεῖ κ' αὐτὸς νὰ μετάνοιωσε τώρα. Μπορεῖ νὰν τῶκανε ἀπάνω σ' ἓνα θυμὸ καὶ τώρα νὰ τὴς στείλῃ πίσω. Ἔτσι λοιπὸν ἓνα βράδυ, ποῦ ἀλλάζανε βάρδια, γιατί ὅταν δὲν ἦταν ἀπάνω ὁ Γιωργίτης ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἀδερφός του ἢ ὁ Σταμάτης, — τοῦ ἀνοιξε κουβέντα. «Γιατί τὸ κάναμε, πατέρα, αὐτὸ τὸ κακό!» Ὁ Μπαρρούς δὲν τὸ περίμενε, δὲν τοῦ ἄρρεσε αὐτὸς ὁ λόγος. Ταράχηκε καὶ τοῦ εἶπε: «Τὶ λὲς τώρα, παιδί μου: Ἦθελες νὰ ὀδῆς τὸν ψυχοπατέρα σου κρημασμένο; Στὸ νησί δὲν μποροῦσαμε νὰ σταθῶμε πιά μὲ τὸν Ἀριστείδη καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐχθροὺς μας. Στὸ πέλαγος

πάλι δὲν θάμαστε σίγουροι, ἀν δὲν πέρναμε τὸ κορίτσι τοῦ Νταλαμάγκα. Ἄς μᾶς δώσουν βράϊ μπουγιουρντί!», νὰ πάρουν τὸ κορίτσι πίσω!» Ὁ Σταμάτης ἐσκυψε τὸ κεφάλι του καὶ κατέβη. Ἔπεσε στὰ ροῦχα, ἔπειτα ἀπὸ ἕξη ὥρες βάρβια μὰ πού νὰ κλείσει μάτι. Πολλὰ πράγματα γυρίζανε στὸ κεφάλι του, ἡ κουβέντα μὲ τὸν καπτάν Λεφτέρη στοῦ Τριτομηπίδα καὶ γιατί τὸ κρύθανε γιὰ τὸ Ὀλλανδέζικο. Λεπτόν, δὲν εἶχαμε δικαίωμα νὰ τὸ κουρσέψουμε καὶ νὰ σκοτώσουμε καὶ τοὺς ἀνθρώπους, εἴμαστε μπκντίδοι! Θὰ πάω νὰ φύγω! Μὰ θὰ μοῦ λένε πὼς φροθήηκα, καὶ πὼς ν' ἀρήσω τὸν ψυχοπατέρα καὶ τοὺς ἀδερφοποιτούς, πού θὰ μὲ λένε ἄτιμο καὶ θὰ μὲ σκοτώσουν σάν τὸ σκυλί ὅπου μὲ βροῦν!

Γλυκοχράζοντες ἀκουσε πὺ πλένανε ἀπάνω τὴν κουδέρτα κ' ἔπειτα τῆς κουδένταις τοῦ κολουχέρη καὶ τοῦ Ἀράπη τοῦ κατεδήκανε νὰ συγυρίσουν. Μπράψ! ἔβωκε μιὰ κλωτσιὰ ὁ κουλός, — πούταν ὁ πὸ κκορροζίκος ἀπ' ὅλη τὴν τσοῦμα, — στὴ πόρτα τῶν κοριτσιῶν καὶ τὴν ἀνοίξε: «Σηκώτε, μωρὲ θηλυκά, νάμπη ὁ Ἀράπη νὰ σκουπίση! Ἐλα, ἔλα γλήγορα καὶ πάψε καὶ τὰ κλάμματα! Μίρι καὶ μίρι ὅλο ἐνα ἕλὸ τὸ πηγαινέτε, κλαψοπαναγιάδας!» Ἡ κοπέλλαις πάψανε τὸ κλάμμα, μὰ δὲν κουνηθήκανε. Ὁ Σταμάτης ἀκούγ' ἀνασηκώθηκε στὸ γιαντάκι καὶ πέρασε τὸ γελέκο του. Ὁ κουλός ξανάρχισε: «Θὰ σηκωθῆτε νὰ βγῆτε ὄξω ἢ θὰ σὰς στείλω τὸν Ἀράπη νὰ σὰς χαιδέψῃ!» Ὁ Σταμάτης ἀνατριχάνει. Ἡ Βασίλω σηκώθηκε κ' ἔκλεισε μὲ ὀρμὴ τὴν πόρτα. Τότε ὁ κουλός ἐφρένιασε: «Ἐμένα θὰ μοῦ κλείστε, κυλοφακλάνας, τὴ πόρτα στὰ μούτρα!» Ἐβῶσε μιὰ καὶ ἔμπασε μέσα τὴν πόρτα. Ἡ Βασίλω στάθηκε μπροστὰ στὴ κυρά της μὰ κουλός καὶ Ἀράπη σηκώσανε τῆς βρεμέναις τσοῦπαις κ' ἀρχίσανε τὰ κορίτσια στὸ κεφάλι. Τὰ κκούμοιρα τρέμανε σάν τὰ ψάρια.

Τότε ὁ Σταμάτης δὲ βροτάχτηκε πιά καὶ πετάχτηκε ὄξω. Ὁ Ἀράπη κατάλαβε καὶ τῶθαλε στὰ πόδια. Ὁ κουλός ὁμως δὲν κατάλαβε καὶ τοῦ λέει: «Δὲ βλέπεις, καπτάν Σταμάτη, αὐταῖς τῆς κκραντόσαις, πού θέλουν νὰ μᾶς κάνουν βέμπελλο!»

Ὁ Σταμάτης τὸν ἀρπαξε ἀπ' τὸ λαϊμό. Τότε κατάλαβε, τραβήχτηκε πίσω καὶ φώναξε κατακόκκινος ἀπ' τὸ θυμό. «Γιατί, καπτάν Σταμάτη! Δὲν ἔχομε δικαίωμα νὰ μιλήσουμε στῆς σκαλάδες!» Ὁ κουλός ὁ Φουντανέλλας ἦτανε δυνατός, μὰ τὰ χέρια τοῦ Σταμάτη ἦταν ἀτσαλένια. Τὸν ἔφερε δυὸ βόλταις, τὸν ἔριψε κάτω καὶ τὸν ἀρχισε στῆς κλωτσιαῖς. Ὁ κουλός περσιμένος ἀνάσκελα τράβηξε τὴν κάμα του ἀπ' τὸ ζουνάρι κ' ἔβωσε μιὰ μπηχτὴ γιὰ νὰ βρῆ τὸν Σταμάτη στῆν κοιλιά, μὰ δὲν τὸν ἤρε καὶ μόλις πού τὸν ἀγγίξε καὶ τοῦ ἔξυγισε τὸ ροῦχο. «Μπινέ, τοῦ εἶπε, δάσκαλο σὲ βάλανε στὸ κεφάλι: μαζ' ἰγὼ δὲ λοχηριάζω τὸν ἴδιο τὸ Μπαρρούς, κ' ἔκανε ν' ἀνασηκωθῆ νὰ τοῦ χτυπήσῃ δεύτερη μὲ τὴν κάμα. Τότε ἔγινε θηρίο ὁ Σταμάτης, τ' ἀρπαξε τὸ χέρι, τοῦ τὸ ἄσρηψε, τοῦ πάτησε

1 Τὸ ὑπο τὸν δρον τῆς ἀμνηστίας ἐγγράφον ὑποταγῆς.

μὲ τὸ γόνα τὸ στήθος, τοῦ ξεκόλλησε τὸ μαχαίρι ἀπ' τὰ δάχτυλα καὶ τὸν χτύπησε... τὸν χτύπησε γιὰ καλά.

— Μ' ἔφαγε... μούγγρισ' ὁ κουλός. Ἐμειν' ἀκίνητος κ' ἔκλεισε τὰ μάτια.

Ὁ Σταμάτης ἀνασηκώθηκε, τοῦπες ἡ κάμα ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸν ἔκοψε κρύος ἰδρώς. Ἐσκυψε, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν τράβηξε στὸ γιαντάκι του, τοῦσγισε τὸ πουκάμισο κ' ἔφαγε νὰ τοῦδρη τὴν πληγὴ. Ὁ Φουντανέλλας ἀνοίξε τὰ μάτια του, κούταξε καλά τὸν Σταμάτη καὶ τοῦειπε μὲ σβυσμένη φωνή:

— Ἀνώφελα, καπτάν Σταμάτη, εἶμαι τελειωτικός.

Τὸν Σταμάτη τὸν πῆραν τὰ κλάμματα ἀνασήκωνε τὸ κεφάλι τοῦ βαρμένου καὶ τοῦλεγε νὰ τὸν συχωρέσῃ.

— Τί νὰ σὲ συχωρέσω, εἶπε μὲ δυνατότερη φωνή. Μοῦπρεπε, παιδί μου, νὰ πάω ἀπ' τὸ χέρι σου. Ὅλα πλερώνονται! Παίρνεις πίσω τὸ αἷμα τῶν γονέων σου. Ἐγὼ κ' ὁ Γιωργίτης εἴμαστε οἱ φονιάδες τους!.. Ἡμουνα δούλος τοῦ πατέρα σου. Ἐκρυφα τὸν Μπαρρούς στὸ σπῆτι, πήραμε τὰ χρήματα καὶ βάλανε φωτιά κ' ὁ Γιωργίτης σ' ἔπηρε γιὰ νὰ σκεπάζῃ τὸ κρῖμα. Σὲ κρατούσαμε στὰ χέρια καὶ πρέξαμε στὸν Κάιμακάμη φωνάζοντες «βγῆκαν οἱ μαντιδοὶ καὶ σκότωσαν τ' ἀφεντικά!»... Ἀνάθεμά σε, Μπαρρούς, μὲ πῆρες στὸ λαϊμό σου!..

Δὲν μπόρεσε νὰ πῆ ἄλλο τὸ αἷμα τὸν πῆρε ἀπ' τὸ στόμα, τὸ κεφάλι τοῦ ἔξφυγε ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Σταμάτη κ' ἔπεσε γιὰ νὰ μὴ σηκωθῆ πιά.

Ὁ Σταμάτης εἶχε πετρώσει. Σὲ μιὰ στιγμή ὁ κόσμος εἶχε ἀλλάξει ὄψη γι' αὐτόν. Ὁ Μπαρρούς, πού τὸν θεωροῦσε πατέρα του, ὁ ἀρχηγός του, ἦτανε ὁ φονιάς τῶν γονέων του. Τὸ χέρι αὐτοῦ πού δεκαπέντε τώρα χρόνια φιλοῦσε κάθε πρωτὴ καὶ κάθε βράδυ, αὐτὸ τὸ χέρι τοῦς ἔσφαξε. Σουλτάρησε ἀπάνω πῆρε τάρματά του νὰ πάη νὰ σκοτώσῃ τὸν Μπαρρούς καὶ νὰ πέσῃ στὴ θάλασσα νὰ τὸν φᾶν τὰ ψάρια. Περνώντας ὁμως μπροστὰ στὴ κάμαρη τῶν κοριτσιῶν στάθηκε. Ἡ Ἥρσω στὰ γόνατα ἔλεγε προσευχαίς «Ἄγιος ὁ Θεός» καὶ «μέγας εἰ Κύριε!» μὲ μιὰ φωνὴ πού σοῦ ἄρχιζε τὰ φυλλοκάρδια. Συλλογίστηκε τί θ' ἀπογίνῃ αὐτὴ ἡ ἀρχοντοπούλα στὰ χέρια τοῦ κεφάλι του μ' ἕνα μαῦρο μαντῆλι κ' ἀνέθηκε τὸ κάσσορο.

Ὁ Γιωργίτης πήγαινε κ' ἐρχότανε στὸ κάσσορο δὲν εἶχε ἀκούσει τίποτ' ἀπ' τῆς φωναῖς καὶ τὸν καυᾶ, γιατί τὸ μελτέμι ἦτανε δυναμωμένο καὶ τὰ σχοινιά σφυρίζαν σάν τίς ὀχαιαῖς. Ὅταν εἶδε τὸ Σταμάτη μὲ τὸ μαντῆλι τοῦ εἶπε:

— Χῆρφεψ, Σταμάτη;

— Ὅχι! Σκότωσα.

— Καὶ ποιόν σκότωσες, τοῦπε γελώντας.

— Τὸν Φουντανέλλα!

— Βρὲ μίλα καλά! Ἡ χωρατεῖεις;

Ὁ Σταμάτης τοῦ εἶπε τότε τὴν ἱστορία κ' ὁ Μπαρρούς ἔμεινε.

— Δὲν ἤθελα νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ φονικὸ μέσ' ἔστὸ καρὰβι, εἶπε σὲ κάμποση ὥρα, καὶ μάλιστα ἀπ' τὸ χέρι σου.

— Θὰ ἰδῆς κι' ἄλλο ἀπ' τὸ χέρι μου, εἶπε μέσα του ὁ Σταμάτης. Ὁ Γιωργίτης πέρασε στὸ καμποῦνι κι' ἔστειλε τὸ λουτρόμο καὶ μερικὸς ἄλλος νὰ πάρουν στὴ πλώρη τὸν πεθαμμένο. «Ὁ Φουντανέλλας, εἶπε, θεὸς σωθῆς» τον, ἔφταιγε. Αὐτὸς τράβηξε τὸ μαχαίρι». Κανένας δὲν εἶπε τίποτα. Ἡ τσοῦρμα ἦταν συνειθισμένη ἀπὸ τέτοια. «Τὸν ἔφαγε. Καλὰ φαγωμένος. Μποροῦσε νὰ τὸν φάῃ κι' ὁ ἄλλος». Τοῦ Γιωργίτη πάλι δὲν τοῦ ἄρσε βέβαια τὸ μέρος ποῦ παίρνε γιὰ τὰ κορίτσια ὁ Σταμάτης, μὰ γιὰ τὸν κουλό δὲν ἦταν καὶ μέσα του πολὺ λυπημένος. «Μονάχα ὁ κουλὸς ἤξερε το μυστικὸ μου. Τώρα τὸ πῆρε μαζί του». Ποῦ νᾶξερε πῶς τὸ εἶχε ἀφήσει στὸ Σταμάτη!

**

Ὅταν πέρασε κάτω ἀπ' τὴ Γιάφα ὁ καπτάν Γιωργίτης, ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπ' τὴ χαρὰ του. Δὲν φοβότανε πιά νὰ τὸν κυνηγήσουν οἱ δικοὶ μας μέσ' ἔστὰ νερά τοῦ Μεμέτ-Ἄλῃ. Ἐστρίψε λοιπὸν κατὰ τὴ Δαμιέτα κι' ἔκοψε βόλταις νὰ πῆσῃ κοντὰ σὲ κανένα χαλντουπικο μὲ χατζήδες τῆς Μέκκας νὰ τὸ πάρῃ. Μὰ δὲν φάνηκε τυχερὸς κι' εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ζαερέ. Κλωθογύριζε λοιπὸν στὸ κεφάλι του τὸ σχέδιο τοῦ Μαλτζέζου, νὰ πουλήσῃ τὰ κορίτσια. Ὁ Σταμάτης, ἔλεγε μέσα του ὁ Μπαρρούς, θὰ μουγκαθῆ, τώρα ποῦναι φονιάς. Ἐπρεπε ὅμως νάβρῃ τὸν Τζοβαέρ-πασά, τὸ μεγάλο πραγματευτὴ τῶν σκλάβων, ποῦ πλερώνει. Ὁ Τζοβαέρ ὅμως θ' ἀργοῦσε κι' ἔπρεπε νὰ γυρίζον τῆς θάλασσας σὰν τὴν ἄδικη κατάρρα. Οἱ συντρόφοι μουρμουρίζαν, καρδιοχτυποῦσαν μὴν τοὺς μπλέξουν ἢ ἀρμάταις κι' ἤθελαν νὰ γυρίσουν καὶ νὰ τρυπώσουν στὴ Γραμβούσα, ποῦχαν σὺναξι ὅλοι οἱ μπαντίδοι καταλαβαίνοντας κοντὰ τὸ τέλος τους. Μὰ ὁ Γιωργίτης ἔλεγε «μέσ' τὴ φάκα δὲν πάω ἴω. Θὰ πουλήσω τὰ κορίτσια, θὰ πάρω τοὺς παράδες καὶ θὰ πάω στὸ Τουνεζι ν' ἀγοράσω γῆς ἀπὸ τοὺς Ἀραπάδες, νὰ κάνω ἓνα τοιφλίκι πρώτης μὲ τοὺς φελλάχους. Ὅποιος θέλει, ἄς μείνῃ» κι' ὅποιος θέλει, ἄς πάρῃ τὸ περγαντίνο νὰ πᾶῃ στὰ κομμάτια. Στὰ βρωμέικα τὰ νερά δὲ γυρίζω πιά, οὐτ' ἀνοίγω κουδέντα γιὰ λύτρα. Σήμερα θὰ μοῦ τὰ δώσουνε καὶ αὔριο θὰ μὲ σκοτώσουνε».

Ἄρμενίζοντας ὄξω ἀπ' τὸν Κάβο-Μπόνο σταυρώσανε μ' ἓνα ἄλλο καρὰβι τῆς τέχνης καὶ κουβεντιάσανε μὲ τὴν τρόμπα-μαρίνα «Ἔρα καλὴ στὴ πρύμνη σας κι' ἀέρα στὰ πανιά σας» γιὰ ποῦ τὸ βαρέσατε». «Γιὰ τὴ Γραμβούσα, στοὺς ἀδερφοποιτούς. Θὰ ζητήσωμε ὅλοι μαζί τὸ «ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι»¹ καὶ νὰ μᾶς δώσουν βᾶμ-μπουγιουρντί». Ὁ καπτάν Γιωργίτης τοὺς φώναξε λίγο μὲ κοροῦδία «εἴσατε σίγουροι;» — «Σίγουροι, ξεσίγουροι, πᾶμε γιὰ τ' ἀδέρφια κι' ἀλλοίμονο σὲ κείνον ποῦ δὲν ἔρθῃ!» Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ

¹ Ἡ ἄμνηστεια κατὰ τὴν φρασεολογίαν τοῦ μεγάλου διερμηνέως τοῦ ὄθωμ. στόλου. Εἶχαν μάθει νὰ τὴν καλοῦν οὕτω καὶ οἱ πειραταί.

ΞΕΙΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΧΩΡΙΣ ΑΣΥΛΟΝ

(Τοῦ ὁῶσου ζωγράφου Χόμ)

μέσ' στο περγαντίνο άρχισαν τὰ μαλλώματα κι' όλο πηγαίναν στο Σταμάτη και τού λέγανε νά τούς πάη στη Γραμβούσα, γιατί ό Γιωργίτης τούς παίρνει στο λαμόνι του. 'Απάνω σ' αυτά πιάσαν στη Τζουέρμα και μάθαν πώς ό Τζοδαέρ είναι κοντά. Τούς κατάφερε λοιπόν ό Γιωργίτης νά περιμένουν λιγάκι ακόμα.

'Ο Τζοδαέρ-πασάς ήρθε ως τό γιαιλό καθάλλα σ' ένα άράπικο μέ χρυσάει σιάλαις και γύρω στη ζαμπράκα όλο ζουμπρούτε και διαμαντόπετραις. Κρατούσε περιήφανα τό τζιρίτι κι' από κοντά του τ' άσκέρι όλο μέ μακροτούφεκα άπάνω στη χιτζίνα. 'Ο Μπαρρούς βγήκε μέ τήν πάσσαρα νά τόν πάρη, μά ό Τζοδαέρ δέν κατέβαινε άπ' τάλογο. Έβγαλε και στήσαν ένα τσαντήρι νά κατέβουν ή γυναίκες, νά γυμνώσουν, νά τής δ'ή και νά μετρήση τούς παραδες. Πήρε λοιπόν ό Γιωργίτης τούς χαντούμηδες¹ και μία λάλα άραπίνα κ' ήρθε στο καράβι. Βγάλαν άπάνω τής κοπέλλαις κι' ή Χρυσώ τό κατάλαβε κ' έπωσε κάτω κ' έκλαιγε. «Εμεις πάμε νά σε κάνουμε σουλτάνα και σ' ό κλαίς;» ειπε μέ τήν χοντροφωνάρα του ό Μανώλης τής Τρανής, σκασμένος άπ' τ' άγέλια. Μά ό Μπαρρούς έχασε τήν ύπομονή κι' έμπηξε μίαν άγρια φωνή: «Έλα, πάρτε τήν, δέν είναι νά χάνουμε καιρό» και βούτηξε ό ίδιος, τήν άρπαξε άπ' τ' ά μαλλιά και τήν έσερνε στη κουβέρτα, τή δυστυχισμένη τήν άρχοντοπούλα.

Κείνη τή στιγμή έγινε σ' ά μία βοή μέσ' στο καράβι, ή τσούρμα άνοιξε, και κατέβηκε άπ' τό κάσαρο όχι άνθρωπος, αλλά ένα θηρίο, ό Σταμάτης άρματωμένος!

— Στάσου, Μπαρρούς! 'Ασ' τό κορίτσι!

Γυρίζει ό Μπαρρούς και τόν κυττάει καλά. 'Ηταν άγνωριστος!

— Βρέ, τρελάθηκες, Σταμάτη! 'Ελα σ' ά συγκαλά σου!

— Μπαρρούς, σού λέω, άσ' τό κορίτσι! Μήν τό κάνης αυτό στην κόρη του Νταλαμάγκα!

— Τι λές, μωρέ; τού λέει τότε μέ θυμό ό Γιωργίτης: από πότε μάς έγινες καπετάνιος; 'Η νομιζεις πώς έχεις νά κάνης μέ τόν Φουντανέλλα!

Τού γύρισε τής πλάταις, έβγαλε τό γιαταγάνι, κέντησε στον ώμο τή Χρυσώ και τής λέει:

«Σήκω, μωρή σκρόφα, και περπάτα!»

'Ο Σταμάτης τόν τράβηξε τότε άπ' τό ζουνάρι και τού ειπε σ' άν τρελός.

— Άλλη μία φορά, Μπαρρούς! Μήν τό κάνης αυτό τό κακό σού λέω!

'Ο Γιωργίτης άφρισε τότε, γύρισε, σήκωσε τό γιαταγάνι και τού ειπε:

— Είσαι βέμπελλος και σού παίρνω τό κεφάλι!

— 'Όχι! ειπε τότε μέ μία φωνή σ' άν βροντή ό Σταμάτης, δέν θά σ' άφήσω νά μου τό πάρης όπως τό πήρες τού πατέρα μου!

1 Εθνούχους.

Κι' έλαμψε σ' άν άστραπή τό δαμασκι σπαθί του καθώς μέ βία τό τράβηξε άπ' τό ψηλάρι.

Κέρωσε για μία στιγμή ό Γιωργίτης και κατάλαβε πώς έρχότανε τό τέλος του. Μά έκανε κουράγιο: τραβήχτηκε πίσω κι' άφησε τό γιαταγάνι για νά βγάλη τήν πιστόλα. Μά δέν πρόφτασε νά τού βίξη: ό Σταμάτης χύμησε σ' άν τ' ό γεράκι, τόν χτύπησε μέ τό σπαθί κι' ό Γιωργίτης Μπαρρούς έπωσε τ' άνάσκελα νεκρός και τράνταξε ή κουβέρτα. 'Ο Σταμάτης πήδησε τότε στο κανόνι τής πύργης, τό γύρισε, τό ζύγισε άπάνω στην τσούρμα.

— Άλλά, τού λέει: ει δέ μή, βράω φωτιά!

'Όλοι πιάσαν στον άργάτη και ή άγκυρα άρχισε νά σκάνεται.

— Οί τιμονιέροι εδ' ό! φώναξε. Κι' οί τιμονιέροι ήρθαν πίσω.

'Ητανε καπετάνιος!

* *

Στο Νταλαμάγκα, στο νησί, όσο περνούσε ό καιρός, τόσο και χάναν τό κουράγιο τους. 'Ο καντζελλιέρης έγραφε «θ' άς τή φέρομε, ει δέ μή, δέν γυρίζομε ζωντανοί!», ψευτοπαρηγοριαις για νά κρατήση τόν καπτάν Γιάννη και τήν Μαντίνα. Οί ύδοιχοι ειχαν σωρώσει. «Πάει ή Χρυσώ μας» λέγανε. Τό σπιτί του Νταλαμάγκα δέν ήταν πιά κείνο πού ξέραμε. Κανείς δέν τ' άσπριζε πιά κάθε Σάββατο, τ' ά παραθυρόφυλλα άστήλωτα χτυπούσανε στους τείχους, λές και δέν κάθονταν άνθρωποι μέσα. 'Αράχνους ύφαινανε σ' έλαις τής γωνιάς. 'Η Βασίλω δέν ήτανε πιά νά κάνη νά λάμψη ή αήλη. 'Η άλτάνας μαραθίκαν και γιόμισαν τσουνιδαίς. 'Ο 'Αράπης δέν ήτανε πιά νά γαυγίση τής ξένας κατοίκαις πού μαζούσαν ελεύθερα τό περιβόλι. Τού καπτάν Γιάννη δέν τούπαίρνε πιά μιλι' ά ειχε πετάξει σ' ά μία άκρη και σκαρπέλο και τριβέλια και μοντέλα και καθότανε όλο σκυμμένο τό κεφάλι. 'Η Μαντίνα μαζεμένη κοντά του δέν τόν άφισε παρά μία στιγμή νά πάη ν' άνάψη ένα κερι στη Παναγία. Μά και σ' όλο τό νησί ειχε πέσει μία έρημιά και μία μουγκάδα. Και τ' ά τελευταία παλληκάρια ειχαν φύγει, παιδι' ά δεκαχτώ και δεκαφτά χρονών, για τόν πόλεμο, τόν μακρό και τόν σκληρό τόν πόλεμο για τήν ελευθερία. Τό πόρτο ήταν άδειανό στο καρενάγιο πέντ-έξη παλγά μπρίνια, κόνινα άπ' τής μπάλαις, σαπίζανε δεμένα. Φτώχεια και πείνα έσερνε τόν κόσμο. 'Ο καφενές του Τραμουντάνα ήτανε πάντ' άνοιχτός, μά, μά τό θεό, για τό όνόρε μονάχα. 'Άλλος άπ' τόν καπτάν Λεφτέρη δέν ήτανε μέσα.

— Βρέ Τριτομπίδα, φέρανε τή «Γενική Έφημερίδα»;

— Τή φέρανε, καπτάν Λεφτεράκη μου, μά τήν έχουσε στο Νταλαμάγκα.

— Μπ' ά! τή ζητήσανε;

— 'Όχι! Μά έλεγε για τή Χρυσώ και τήν έστειλα άπάνω. 'Ελεγε πώς έγινε ένέργεια άπ' τούς φράγκους στο Μισίρι¹, άν είναι πουλη-

1 Αίγυπτον.

μένει, να τή δώση πίσω ο Μερμέτ Ἀλῆς. Ἄν είναι στή Μπαρμπαραιά, στείλανε τὰ λύτρα στά ἔγγλέζικα, μέ τό πρώτο μπαρμπαραέσιμο ποῦ πιάσουν, νά φροντίσουν.

— Ὁ Θεός νά δώση! Λέει τίποτ' ἄλλο ἢ ἐφημερίδα;

— Λέει πὸς ὁ Κυβερνήτης σύμφωνος μέ τό μιλιτρόβο μπλοκαργήσαν τή Γραμβούσα κι' ἔδους μαζί τοὺς μπαντιδους μέσα. Θά τοὺς πέρασουν ἔδους ἀπό σπαθὶ κι' ἀπό κρεμάλα.

Πραγματικῶς, τὰ δικὰ μας ἀπ' τ' Ἀνάπλι κι' ὁ κομποδόρος Χαμιλτῶν ἀπ' τοὺς Μύλους σηκωθήκαν νά πάν νά χτυπήσουν τή Γραμβούσα. Στά Μονεβασία κόλλησε κοντά κι' ὁ καντζελλιέρης μέ τὴν ιδέα, μήπως κι' ὁ Μπαρρῶς τρύπωσε στή Γραμβούσα, νά τοῦ μιλήσῃ γιὰ λύτρα καί ξεσκλαβώσῃ τὴ Χρυσὴ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ κανόνι.

Δεύτερη μέρα, Ρωμηροὶ καί ξένοι ἀρμένιζαν ὅλοι μαζί. Πέρα, μέσα στή καταχνιά, μαῦρο, θεόρατο, ἀρχίζε νά ξεχωρίζῃ, μέ τῆς μεγάλης τάμπαις του καί τὰ φηλά μπεντένια, τὸ κάστρο τῆς Γραμβούσας. Στ' ἀπάνω καστέλι δὲν ἀνέμιζε πιά ἢ μπαντιέρα τοῦ Καλλέργη! οἱ καλοὶ εἶχαν φύγει καί τὸ φοβερό καί περὶ ἄφανο κάστρο εἶχε ἀπομείνῃ τὰ χέρια τῶν μπαντιδῶν ποῦ ξαφρίζανε τὴν Ἄσπρη θάλασσα. Τὰ τρομπόνια λάμπανε πίσω στῆς τουφεκίστριαις καί τὰ κανόνια χάσκανε στά μαζγάλια, γιομάτα ὡς τὸ λαϊμό ἀπὸ πάνω ἀπ' τῆς φόσσαις καί κόντρα φόσσαις. Ἡ δραγονέριαις εἶχαν μπόλινο νερό. Ἡ στέρναις κρύθανε τῆς πρέζαις, καί τοὺς σκλάβους τὰ μπουντρούμια. Ἀπάνω ἀπ' τὰ σαράντα μιστικά, σκολέβδαις καί περγαντίνα εἶχαν δέσει στά μουράγια, ἔτοιμα νά σηκωθοῦν σὲ πρώτο σινιάλο.

Ὁ καιρὸς ἦτανε στό μαῖστρο. Μπροστά οἱ δικοὶ μας, πίσω οἱ Ἑγγλέζοι, ὅλη ἡ λίνεα κρατοῦσε ἕνα μίλι. Κεσέμι πήγαινε μπρὸς ὁ καπτάν Ἀχιλλέας Νταλαμάγκας μ' ἕνα καινούργιο κορβετάκι, ποδῆχανε φτειάξει στό Πόρο. Ὁ Χαμιλτῶνας τοῦβαλε σινιάλο νά ξεκόψῃ ἀπ' τὴ λίνεα νά πάῃ νά μιλήσῃ μέ τὸ κάστρο. Πῆρε λοιπὸν κάμπουσαις βόλταις, ἦρθε κοντά, στάθηκε ἀλά κάπα, ἔριψε μιὰ κανονιά καί σήκωσε σινιάλο παρλάρα. Ἀμέσως βγήκε ὄξω μιὰ σκολέβδα.

Ὁ Ἀχιλλέας ἔδωσε τὰ χαρτιά τοῦ ἀρχηγοῦ καί τοὺς εἶπε καί μέ τὸ στόμα:

— Νά κάνετε βράϊ!

— Κάνομε βράϊ μέ τὸ ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι!

— Νά κάνετε βράϊ παστρικό, τέϊ πέρ τέϊ, ἀλλοιώτικα θά σὰς κάψωμε.

— Δὲν κάνομε κι' ἐλάτε!

Τὸ κορβετάκι πήγαινε ὄλο ξεπέφτοντας καί ζυγῶνε τὸ κάστρο. Ἐβλεπαν τῆς βάρδαις καί τῆς σιδερέναις πόρταις μέ τὰ μεγάλα τὰ καρφιά καί τὸ λεοντάρι τοῦ Ἀτ' Μάρκου ἀπὸ πάνω. Ὁ Ἀχιλλέας συλλογιζότανε τὴν ἀδερφή του: νᾶτανε ἀρα γε κι' αὐτὴ σκλαβωμένη καὶ μέσα, καί τοὺς ῥώτῃσε: εἶναι μέσα ὁ Μπαρρῶς;

1 Νά παραδοθῆτε.

— Ὅχι! Ὁ Μπαρρῶς εἶναι: ἄτιμος καί πάτησε τὸν ὄρκο του. Ὁ Ἀχιλλέας ἀνάσανε.

Ἡ σκολέβδα πόδισε καί μπήκε στή Γραμβούσα.

Τὸ πρῶτ' ὄλη ἢ ἀρμάτα μπήκε στή λίνεα κι' ἔφερνε γύρω τὸ κάστρο! ὄλα τότε τὰ μπαντιδῖκα ἀρχίσαν νά λάμνουν νά βγοῦν ὄξω καί νά πολεμήσουν στά πανιά. Μὰ δὲν πηγαίνανε μ' ἕνα σινιάλο. Ἀνακατωθήκανε κι' ἀρχίσαν νά ποδιζόν. Τὸ κανόνι ὡς τόσο βρόνταγε. Οἱ Ἑγγλέζοι λεβάντε κι' οἱ Ρωμηροὶ πονέντε βουλιάζανε πολλά. Ἄλλα τὰ βουλιάζανε οἱ ἴδιοι οἱ μπαντιδοὶ ἀφοῦ βγάλανε τὰ κανόνια στή στεριά. Μὲ τὸ βασιλεῖμα τοῦ ἡλίου τὰ βατσέλα πάφανε τὴ φωτιά, τραθηχτήκανε κι' ἀφήσανε τὸν Ἀχιλλέα, ποῦ μπορούσε νά ζυγώσῃ στά βήχᾶ νά δῆ τὸ κάστρο κι' ἀπ' τὸ μέρος τῆς Κισσάμου, γιὰ νά δώσουν τὸ πρῶτ' τὸν τράκο ἀπ' ὄλαις τῆς μερταῖς. Ὁ καντζελλιέρης ἀπὸ κοντὰ ἔθελοντῆς ἔριψε τὴν πάσσαρα καί πήγε ἀπάνω στὸν Ἀχιλλέα. Ἐκεῖ ποῦ κυττάζανε μέ τὸ κιάλι, ὁ Ἀριστείδης φωνάζει: «ἕνα περγαντίνο πεσμένο στῆς ξέραις τῆς Γραμβούσας, κι' εἶναι ὁ Μπαρρῶς, βάνω τὸ κεφάλι μου!» Κοντοζυγῶνον καί βλέπουν μιὰ φελοῦκα ποῦφευγε στή Κισσαμο. Τῆς ρίχουν μιὰ κανονιά κι' ἔβαλε ἄσπρη παντιέρα κι' ἐρχότανε ἀπάνω. Ἡ βάρδια φωνάζει ἀπ' τὴν κόφα: «καπετάνιο, ἢ φελοῦκα ἔχει γυναίκας μέσα». Ὅταν ἦρθε κοντὰ ὁ Ἀχιλλέας, ξαναπαίρνει τὸ κιάλι, τί νά δῆ! τὴ Χρυσὴ μέσα! «Ἐλα, Χριστέ μου, δοξασμένο τ' ὄνομά σου!» Ὅταν ζύγωσ' ἢ φελοῦκα, ὁ Ἀχιλλέας πήδησε μέσα κι' ἀρπάκε στὴν ἀγκαλιά τὴν ἀδερφή του. Στὸ τιμόνι στεκόταν ὁ ἴδιος ὁ Σταμάτης ὀρθός, χωρὶς ἄρματα, τὰ μάτια χαμηλωμένα. Τοὺς πήγαινε ὄλους ἀπάνω κι' ὁ Ἀριστείδης λέει τοῦ Σταμάτη: «Ποῦ τὰ πηγαίνανε τὰ κορίτσια;»

— Στὴν Κισσαμο, στὸν πρωτόπαπα, νά τὰ στείλῃ στό νησί.

— Ὁ Μπαρρῶς σὰς ἔστειλε;

— Ὁ Μπαρρῶς δὲν εἶναι πιά σὲ τοῦτο τὸν κόσμο!

Ὁ Ἀριστείδης κύτταξε τὸ Σταμάτη κι' εἶπε πάλι πειραχτικά:

— Δὲ θά βρῆκατε νά πουλήσετε τὰ κορίτσια, μὰ ἔχετε διάφορο τὰ λύτρα!

Ὁ Σταμάτης ἀποκριθῆκε ταπεινά:

— Βρῆκε ὁ Μπαρρῶς κι' ἐγὼ δὲν τὸν ἄφησα...

Τότε μπαινει στή μέση ἢ Βασίλω καί λέει ὄλη τὴν ἱστορία. Ὁ Ἀχιλλέας, ποῦ στὴν ἀρχὴ μόλις κρατιώτανε νά βγάλλῃ τὸ σπαθὶ νά τρυπήσῃ τὸ Σταμάτη, τώρα τὸν κυττάζει ἀλλοιώτικα καί σὸ τέλος τοῦ πᾶνει τὰ χέρια καί τοῦ λέει: «σοῦ χρωστάω τὴ ζωὴ τῆς ἀδερφῆς μου καί τὴ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ μου! Κάτσε μαζί μας κι' ἐγὼ ἀποκρίνομαι γιὰ τὸ κεφάλι σου!»

— Κάτσε, τοῦ λέει καί ὁ Ἀριστείδης, δὲν ἔχεις φόβο. Νά, τί λέει τὸ χαρτί: «... Κι' ἂν εἶναι ἀπὸ τοὺς συμμορταῖς, τοῦ χαρίζεται ἢ ζωὴ...»

— Ὅχι! λέει ὁ Σταμάτης, μὴν τὸ διαβάξῃς!... Μιὰ χάρι: σὰς ζητάω μονάχα! ἀφήστε με νά περάσω στή Γραμβούσα!

Ἄχιλλέας δὲ βαστάχτηκε.

— Θέλεις λοιπόν, Σταμάτη, νὰ πεθάνης μπαντιδός;

— Δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀφήσω. Εἶμαι ἀδερφοποιτός. Κ' ἔπειτα τί μὲ θέλετε; Τὰ χέρια μου ἔχουν αἵματα ποὺ δὲν ξεπλένονται. Ἐγὼ εἶμαι οὐδυσμέμος πιά...

Ἄ Σταμάτης πήδησε στὴ φελούκα.

— Κρίμα τὸ παλληκάρι, εἶπαν ὄλοι ἀπάνω στὸ κορβέτο.

Ἄ Ἀχιλλέας κατέβηκε στὴ σκάλα.

— Ἐνα λόγο, τοῦ λέει ἀκόμα, Σταμάτη, μιὰ χάρι! Μὴν πολέμησες ἀπ' τὸ μέρος τοῦ δικό μας, μὴ σταθῆς ἀπ' τὸν πουνέντε, ἀπ' τὸ μέρος ποὺ θὰ χτυπήσουν τὰ καράβια τὰ ἑλληνικά!

Ἄ Σταμάτης ἔγνεψε «καλά!» κι' ἔπιασε τὸ τιμόνι. Ἡ φελούκα ἀβάραρισε κι' ἔφυγε σιγά-σιγά. Ἡ Χρυσὴ ἤρθε ἀκρη-ἀκρη στὴ πρύμη καὶ τὴν κύτταζε, ἴσα μὲ ποὺ χάθηκε στὸ σκοτάδι, τὴ φελούκα ποῦφευγε μ' ἐκείνον ποὺ τὴν γλύτωσε. Κ' ἐκείνος! κύτταζε κ' ἐκείνος! Τὴν ἔβλεπε καὶ κατάνιξε τὰ δάκρυά του, ὅπως ἔκρυβε τὸ ντέρτι του ποὺ κανεῖς δὲν τὸ κατάλαβε ποτέ, οὔτε ἡ ἴδια!..

Ἄ καντζελιέρης πήρε τὸ κορίτσο κ' ἔβαλε πλώρη κατὰ τὸ νησί.

Τὴν ἄλλη μέρα ἄρχισε τὸ ἀσάλτο ἀπ' ὄλαις τῆς μεριαῖς. Τὰ καράβια ἤρθαν κοντὰ κ' ἔδειξαν μὲ μιὰς ὄλα μαζί, βαστώντας τὰ ὄρτσα, τῆς ἀριστεραῖς μπαταρίας κι' ἀρχίσαν ἀμέσως τὴ φωτιά. Κάθε μπαταρία ἔρριχνε ὄλα τὰ κανόνια μαζί καὶ τὸ κάστρο σενότανε ἀπ' τὰ θεμέλια, μ' ἀντιχτυποῦσε ἀνδρεία. Τοὺς ἔσχιζε τὰ πανιά, τοὺς ἔρριχνε τὰ κατάρτια, τοὺς ἔσπαζε τῆς βάρκαις ἀπάνω στὰ καπόνια καὶ τοὺς σκότωνε ἀνθρώπους. Στὸ κάστρο πάλι, ὅταν πέφταν ἡ μπάλλαϊς τῆς ἀρμάτας, σηκώνανε κολόναις τὸν κορνιαχτό, κι' ὅταν πῆγαιναν στῆς καμάραις ποῦτανε ἡ ριζαῖας τῶν κανονιῶν, νόμιζες πὼς ἔπεφτε ἀστροπελέκι. Ὁραῖς πολεμοῦσαν κι' ὁ «Κάμπριαν», ἡ φεργάδα τοῦ Χαμιλιτῶνα, σιγά-σιγά ἤρθε σὲ μιὰς τουφεκιάς τόπο ἀπ' τῆς ντάπιας καὶ γυρίζοντας γιὰ νὰ μὴ πέση ἀπάνω σ' ἕνα σύντροφο κάθησε στὰ ριχτά. Μὰ ὁ Χαμιλιτῶνας δὲν τὸ λογάρισε καὶ τραβοῦσε χαλαζὶ τὰ ομιβράλια. Δυὸ τοσχανέδες τινάχτηκαν στὸν ἀέρα. Ὅλος ὁ τόπος ἦτανε γεμάτος καπνὸ καὶ δὲν ἔβλεπες τὸ δαχτυλὸ σου ποὺ καὶ ποὺ ξεχώριζαν τὰ πίπολα τῶν καταρτιῶν καὶ τὰ καστελλία τοῦ κάστρου. Σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ ξέσκεπος, ἐλόρθεος ἀπάνω στὸ μπεντένι στεκότανε ὁ Σταμάτης μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, κυττάζοντας κατὰ τοὺς Ἑγγλέζους. Ὁ «Κάμπριαν» εἶχε ἀρχίσω νὰ κἀνη νερά κ' ἔρριχνε τῆς βάρκαις του νὰ γλυτώσῃ τὴν τοσύρμα του. Μὰ πρὶν ἀφήσουν τὸ καράβι τους, θελήσαν νὰ δώσουν τὸ τελευταῖο χτύπημα στὸ κάστρο. Γεμίσανε διπλά καὶ ρίξαν ὄλα τὰ κανόνια μαζί στὴ ρίζα τοῦ καστελιῶ, ποῦταν ὁ Σταμάτης. Τὸ καστελί ἀφῆσε μιὰ λάμψη. Θεώρατη κι' ἕνα καπνὸ ἀπὸ πάνω καὶ σφραβαλιάστηκε δλόκληρο κάτω στὴ θάλασσα μὲ τῆς ντάπιας του, τὰ κανόνια καὶ τοὺς ἀνθρώπους του!..

Τὸ τί γίνηκε μὲ τὸ γυρισμὸ τῆς Χρυσῆς στὸ νησί, τὸ φαντάζεστε. Ὅλοι σηκωθῆκανε στὸ ποδάρι, λὲς κ' ἡ Χρυσὴ δὲν ἦταν

μονάχα τὸ παιδί τοῦ Νταλαμαγάκα καὶ τῆς Μαντινας, μὰ ὄλου τοῦ νησιού. Ρίχνανε ομπάρα, ἀνοίξανε τῆς ἐκκλησιαῖς, χτυπάνανε τῆς καμπάναις, φιλιόντουσαν μὲς στὸ δρόμο σὰν νάτανε Ἀνάστασι, γιὰ τὴν χαρὰ τοῦ καπτὰν Γιάννη. Ἡ γυναίκες φωνάζανε ἡ μιὰ στὴν ἄλλη ἀπὸ τὰ λακωτά: «Ἦρθε τὸ Χρυσὸ», «Ἦρθε τὸ Χρυσὸ», καὶ καταβαίνανε καὶ τρέχανε στὸ πόρτο γιὰ τὸ καλὸς ὄρισε. Τὰ παλληκάρια φωνάζανε γιὰ τοὺς μπαντιδούς: «Θράφι, θράφι! οὔτε ρουθουθὺν!» καὶ τὰ παιδιὰ χωρατεύανε ὁ Μπαρρούς, ἔλεγε ὁ ἕνας «μπα-ρουθῆ», ἔλεγε ὁ ἄλλος. «Στάχτη καὶ μπούλμπερη» ὁ παρὰ πέρα, καὶ γελοῦσαν σὰν παλαβά. Ὅλοι μαζί τὴν πῆγαν στὸ σπίτι τῆς. Τὰ Νταλαμαγκέικα πῆγαν νὰ πέσουν ἀπ' τὸν κόσμο. Ὅλοι θέλαν νὰ ἴδου. Ἡ Χρυσὴ καθότανε ἀνάμεσα στοὺς γονεούς τῆς ποὺ κλαίγανε, τούτη τὴν φορὰ ἀπὸ χαρὰ, κ' ἡ Βασίλω κατάχαμα μὲ τὸ κεφάλι τῆς ἀκουμπισμένο στὰ γόνατα τῆς κυρὰς τῆς. «Καλῶς τὰ δεχτήκατε!» φωνάζαν ἀπ' ὄλαις τῆς μεριαῖς μὲ γέλια καὶ χαραῖς. Μὰ ἡ στενοχώρια καὶ τὸ σπρωξίδι ἦταν τρομάρα κι' ὄλο ἕνα ἐρχότανε. Ἐτοί κι' ὁ καπτὰν Λεφτέρης σηκώθηκε, πήρε ἀπ' τὸ χέρι τὴν Χρυσὴ καὶ φώναξε: «Ἀνοίχτε, ρε παιδιὰ! Θὰ κατέβῃ κάτω τὸ Χρυσὸ νὰ χορέψωμε!» καὶ τράβηξε μπροστὰ μὲ τὸ σκουφὶ τοῦ ἀπάνω στὸ ραβδί. Ἐμπουκάρησαν τότε ὄλοι στὴν αὐλὴ κι' ἀνάσανε στὸ σπίτι ἀπάνω. Πέντε μερόνυχτα χορεύανε, μπροστὰ ὁ Τριταμπίνας, σαλτώνοντας ἀπὸ πάνω ἀπ' τὰ τραπέζια καὶ τραγουδώντας «λεϊμονιά, λεϊμονισμένη» ἴσα μὲ ποὺ τοῦ κόπηκε ἡ φωνὴ κ' ἡ μέση καὶ πῆγε καὶ κοιμήθηκε.

Ἡ Χρυσὴ ξαναῦρε τὰ παλῆτὰ τῆς γέλια κ' ἦταν ὄλο χαρὰ ποὺ ξαναγύρισε στοὺς γονεούς τῆς καὶ στὸ νησί. Ὅλη τὴ σέψι τῆς τὴν εἶχε σ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς ξανάβλεπε τόσο ἀνέλπιστα καὶ τοὺς ἤθελε ἤσυχους καὶ εὐτυχισμένους. Μὰ μὲ ἡμέραις, ὅταν εἶχαν πιά τελειώσει τὰ ταβατοῦρια καὶ καθένας ξανάπιασε τὴ δουλειά του, ἡ Χρυσὴ πολλὰς φοραῖς πῆγε καὶ κάθησε στ' ἀκρογιάλι καὶ κυττάζοντας πέρα κατὰ τὸ Νοτιὰ τὸ ἀτελείωτο τὸ πέλαγος, συλλογιζότανε τὸ Σταμάτη καὶ τὸν ἔκλαιε κρυφά.

(Ἐν Πλαϊζάνς τῶν Παρισίων, Μάιος 1912)

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΡΑΔΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς ἀρχιψεύστην

Τοσο ζυμώθηκ' ἡ ψευτιά μὲς στὸ δικό σου αἷμα,
ποῦ καὶ ἀλήθεια ἀκόμ' ἄν πῆς, μοιάζει πὼς εἶνε ψέμμα.

Εἰς φιλάργυρον

Εἶδε ὄνειρο πὼς ἠμπήκανε κλέφτες στὴ κάμαρά του,
καὶ τρομαγμένος σηκώθηκε καὶ μέτραε τὰ λεφτά του!

ΣΤΑΝΑΞ

ΜΩΣΑΪΚΟΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΔΗΜΙΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΩΝ

Ἡ ἐπιδημία αὐτοκτονιῶν — περιέργον ἀλλ' ἐξηκριβωμένον κοινονικὸν φαινόμενον — συχνὰ φέρεται συμβῆναι καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν. Παράδοξος τοιαύτη ἐπιδημία εἶναι τῶν παρθένων τῆς Μιλήτου, τὰς ὁποίας ἐκυριεύσεν ὅλας συγχρόνως ἡ μανία τῆς αὐτοκτονίας, «δεινὸν πάθος καὶ ἀλλόκοτον ἐκ τινος αἰτίας ἀδήλου» ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἠτοκτόνησαν ἀπαγχονιζόμενοι παρὰ τὴν αὐστηρὰν ἐπίβλεψιν τῶν οἰκείων. Ἐσταμάτησε δὲ τὸ κακὸν μόνον ὅταν διὰ νόμου ὠρίσθη νὰ διατομπεύονται τὰ πτώματα τῶν αὐτοκτόνων, φερόμενα διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων ὁ διδάξας καθαυτὸ τὴν κατάργησιν τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας — θεωρητικὸς ἀρχηγὸς τῶν νεωτέρων ἀναρχικῶν εἶναι ὁ Θεόδωρος, μαθητῆς τοῦ νεωτέρου Ἀριστίππου, ὁ ἐπικαλούμενος *ἀσεβής*. Ἐδίδασκεν ὅτι θεοὶ δὲν ὑπάρχουν, ἀλλ' ἐπενοήθησαν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην μορῶν κοινωνία καὶ οἰκογένεια κατεσκευάσθησαν ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ἡ ἰδιοκτησία εἶναι δικαιολογημένη ἀδικία ἡ φιλία εἶναι χίμαιρα, διότι μεταξὺ μὲν τῶν ἀνοήτων δὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ σοφὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη φίλων, διότι εἶναι αὐτάρκτης ὁ φρόνιμος δὲν πρέπει νὰ κινδυνεύῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, διότι ἄλλην πατρίδα δὲν ἔχουν παρὰ τὸν κόσμον, καὶ μωρὸν εἶναι νὰ θυσιάζεται τις διὰ πλῆθος ἀφρόνων. Κακὸν δὲ κανὲν πράγματι δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διὰ λόγους συμφέροντος ἐχώρισαν αὐθαιρέτως τὰς πράξεις εἰς ἀγαθὰς καὶ πονηράς. — Τὸν Θεόδωρον δι' αὐτὰ τὰ ἐπικίνδυνα διδάγματα του οἱ Κυρηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς τὸν ἔσωσεν ἀπὸ δίκην ἐπὶ ἀσε-

βεῖα καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγος τὸν ἐφιλοξένησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἕως οὗ, καθὰ ἀναφέρει ὁ Ἀμφικράτης, καταδικασθεὶς ὁ πρῶτος ἀπὸς ἀναρχικὸς φιλόσοφος εἰς θάνατον ἀπέθανε διὰ κωνείου.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΟΥ

Ἡ περιήγησις περὶ ἠθικῆς θεωρία τοῦ Ἐπικούρου συγκεφαλαιούται εἰς τὰ ἐπόμενα. Σκοπὸς καὶ μέσον τοῦ βίου πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἡδονή. Ἀλλ' ἡ ἡδονὴ πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ἐπιφέρει ταχέως πόνον, ἀλλὰ νὰ ἔχη διάρκειαν. Τοιουτοτρόπως ἡ ἡρεμία εἶναι ἐνδελεχῆς ἡδονή. Καὶ μόνον οἱ φιλόσοφοι δύνανται μάλιστα νὰ ἔχωσι πραγματικὰς ἡδονάς. Τοῦ πνεύματος αἱ ἡδοναὶ εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπὸ τὰς σωματικὰς, διότι ἔχουν μεγαλυτέραν ἔκτασιν καὶ διάρκειαν. — Ὀλίγοι ἄνθρωποι γνωρίζουν νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τὴν ζωὴν, διότι ὅλοι σχεδὸν καταφρονοῦν τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν θέλοντες νὰ ζήσουν εὐτυχέστεροι εἰς τὸ μέλλον πρὶν ὅμως τὸ κατορθώσουν, ἀποθνήσκουν ἐντεῦθεν ἢ δυστυχία. Ὅθεν φρόνιμον εἶναι νὰ ἀπολαύῃ τις τοῦ παρόντος, χωρὶς νὰ φροντίζει διὰ τὸ μέλλον. Ἄλλως ἡ εὐδαιμονία δὲν μετράται μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐτῶν, ποῦ ζῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ πλῆθος τῶν ἡδονῶν ποῦ γεύομεθα ζώντας. Ἀνησυχίαν δὲ διὰ τὸν Ἄδην καὶ τὰ δεινὰ τὸν δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν, διότι περὶ μύθων πρόκειται καὶ μωρὸν εἶναι καὶ ἀδικία εἰς τὴν ζωὴν μας τὸ νὰ πιστεύομεν εἰς μύθους.

ΟΡΘΟΣ — ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΚΑΠΟΙΟ μυστήριον κρύβουνε τὰ οὐράνια
Μέσ' στὸ θολὸ μανδύα, ποῦ τὰ σκεπάζει
Σὰν θόλους ἐκκλησιᾶς ποῦ καὶν' λιβάνια
Καὶ μύθων συννεφιά τὸν σκοτεινιάζει.

Τὰ δένδρα φυλλοροίχουν βαρυσμένα
Κι' ἀνοιξὸς κορυφαγᾶτες πεῖα δὲ λένε,
Σὰν γοῆες ποῦχανε νεῖατα κολασμένα
Καὶ πάνε στὸ ναὸ πουρῶ καὶ κλαῖνε.

Τ' ἀγέρι μουρομορίζει εὐχὴ μεγάλη
Ἀτέλειωτη, ποῦ δὲ γροικᾶς μιὰ λέξι,
Σὰν τὸν πατᾶ ποῦ κοιμισμένα ψάλλει
Στὴν ἐκκλησιὰ τὸν ὄρθρο ποῖν νὰ φέξη.

(Νικομήδεια, 1912)

ΚΩΝ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΝΥΚΤΕΡΙΝΑ ΑΠΡΟΟΠΤΑ

ἘΝΑ χειμωνιάτικο βράδυ στὸ Παρίσι περνοῦσα τὴν νύκτα τὴν ὁδὸν Βωζιριά. Ὁ δρόμος ἤσυχος, οἱ διαβάται σπανιότατοι. Ἦταν μεσάνυχτα.

Ἐξώ ἀπὸ τὴν Γερουσίαν μιὰ γρηά, ἡ ὁποία θὰ ἦτο τοῦλάχιστον ἐνενηντα ἑτῶν, μὲ σκουφάκι εἰς τὸ κεφάλι, μὲ ἓνα καλάθι εἰς τὰ χέρια, σκυφή, ἰσχνή, ὅλη δεκαετηρίδας καὶ κόκκαλα, ἐπλησίασε βραδέως εἰς τὸ κιγκλίδωμα τοῦ κήπου. Ἐκεῖ ἀφῆκε τὸ καλάθι της, ἔβαλε τὸ κεφάλι της εἰς τὰ κάγκελα καὶ ἐφώνησε μὲ μίαν σδυσμένη φωνήν, μέσα εἰς τὸ σκότος:

— Νινέττα! Νινέττα!

Κανεὶς δὲν ἐφαίνετο. Ἡ γρηά, μὲ κόπον μεγάλον, ἐπρόφερε πάλιν τὴν λέξιν «Νινέττα!» Τέλος ἠκούσθη ἓνα σάλευμα κλαυθίων εἰς τὸν κήπον τοῦ Λουξεμβούργου καὶ ἡ Νινέττα ἐνεφανίσθη. Ἦτο μία μαύρη γάτα.

— Τί ἔγινες, ἀγάπη μου; εἶπεν ἡ γρηά, ἐνῶ συγχρόνως ἔδωσε μὲ τὴν ζαρωμένην της παλάμην μίαν πλατυτάτην ὠπεῖαν εἰς τὸ τρίχωμα τῆς γάτας, ἀπὸ ταυτιά ἕως τὴν οὐρά. Τί ἔγινες καὶ δὲν ἔρχεσαι; Ἐγὼ σοῦφερα γεῦμα. Δὲ θὰ πεινάσης ἀπόψε.

Κ' ἐξετύλιξεν ἓνα χαρτί ποῦ ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ καλάθι. Ἡ γάτα ἤρχισεν ἀμέσως νὰ τρώγῃ μὲ πείναν, καὶ εἰς ἓνα λεπτό τὰ κατεβρόχθισεν ὅλα. Τότε ἐστάθη εὐχαριστημένη, ἐθωπεύθη, ἔτριψε τὸ κεφάλι της εἰς τὸ ῥόυχο τῆς γρηᾶς, καὶ ἔρονρόνισεν ὀλίγον, ἀρθρώσασα τὸ «εὐχαριστῶ» τῆς γάτας. Ἀλλὰ ὅταν ἐπλησίασα ὀλίγον, ἡ γάτα ἐθεώρησεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παρίσταται τρίτος εἰς αὐτὴν τὴν σκηνὴν τῆς ἀγάτης, καὶ ἐχώθη μέσα εἰς τὸν κήπον.

Ἡ γρηά τότε ἐγύρισε καὶ μὲ ζήτησε. Μερικοὶ ἄνθρωποι ντρέπονται, ὅταν τοὺς πιάνη κανεὶς ἐπ' αὐτοφῶρον εὐεργετοῦντας. Ἡ γρηά λοιπὸν, σηκώνουσα μὲ κόπον τὸ σκυτὸν κεφάλι της πρὸς ἐμὲ καὶ ἀνοίγουσα δύο μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμούς, εἰς τοὺς

ὀποίους ἔπλεε τὸ λυκόφως τῶν παλαιῶν καιρῶν, μοῦ εἶπε δία νὰ δικαιολογηθῇ:

— Ζεῦρετε, αὐτὰ τὰ κακόμοιρα τὰ ζῶα δὲν τρῶνε συχνά.

— Πῶς δὲν τρῶνε συχνά; Ἡ γάτα αὐτὴ ἐβγήκεν ἀπὸ τὴν Γερουσίαν. Ἡ Γερουσία τῆς Γαλλίας δὲν τρέφει τῆς γάτες της;

— Ἀ! οἱ Γερουσιασταὶ συζητοῦν, δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ τρέφουν γάτες. Ἐπειτα εἶνε πολλὰς γάτες εἰς τὸ μέγαρον. Δὲν ξέρω ἂν ὅλες αὐτὲς εἶνε τῆς Γερουσίας καὶ ἂν τρέφονται. Ἡ γάτα ὅμως, ποῦ τῆς ἔδωσα καὶ ἔφαγε πρὸ ὀλίγου, ξέρω ὅτι πεινᾷ.

— Πῶς τὸ ξέρετε;

— Πῶς νὰ μὴ τὸ ξέρω, ἀφοῦ μὲ περιμένει τακτικά τὰ μεσάνυχτα νὰ περάσω. Εἰς τὰς δώδεκα τὴ νύκτα ἔρχεται πρὸς αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ κήπου καὶ μόλις τῆς φωνάξω τ' ὄνομά της «Νινέττα» παρουσιάζεται ἀμέσως.

— Ὄνομάζεται Νινέττα;

— Τὴν ὀνόμασα ἐγώ. Ἴσως δὲν εἶχε κανένα ὄνομα. Ἀλλὰ καὶ ἂν εἶχε, ἀκούει αὐτὸ ποῦ τῆς ἔδωσα.

— Καὶ περνάτε τακτικά τὰ μεσάνυχτα;

— Ναι, τὰ μεσάνυχτα. Γυρίζω ἀπὸ ἓνα σπίτι, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπηρετῶ, καὶ πηγαίνω στὸ δικό μου. Ὅταν ἔχη κανεὶς — καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅσο λίγο καὶ νὰ τρῶμε, ἔχομε κάποιον περισσεύμα γιὰ μιὰ γάτα — ὅταν ἔχη λοιπὸν κανεὶς κάτι τι ποῦ θὰ πετάξῃ, γιατί νὰ μὴ τὸ δώσῃ μιὰς γάτας; Τὸ ἀποφάγι μιὰς ὑπηρετριάς, ὅπως ἐγώ, εἶνε γεῦμα γι' αὐτήν. Εἶνε πολὺς καιρὸς ὅπου τὴν τρέφω. Ζεῦρετε τί εὐγνωμοσύνη αἰσθάνεται! Οἱ ἄνθρωποι κακομεταχειρίζονται τὰ ζῶα, ἐνῶ εἶνε ἀγαθὰ.

— Ἐχετε παιδιά;

— Δὲν ἔχω κανένα στὸν κόσμον, ἐκτὸς αὐτῆς τῆς γάτας, ποῦ δὲν τὴν γνωρίζω καὶ αὐτήν, ἐπειδὴ πάντοτε εἶνε νύκτα ὅταν τὴν τρέφω.

Ἐβαδίσαιεν ἀργά ἕως τὸ Ὁδεῖον. Ἡ γρηά μόλις ἐσύρετο, ἐν τούτοις βαστούσε τὸ καλάθι της καὶ πήγαινε.

Ἐνενηντα τοῦλάχιστον ἑτῶν κόκκαλο, μὲ μία μπλὲ ποδιά, μὲ τὸ ἄσπρο σκουφάκι τῆς ὑπηρετριάς, μὲ τὸ κεφάλι καταβασμένον εἰς τὸ στήθος ἀπὸ τὸ βαθυτάτον γήρας, οκιά, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ βυθίξῃ καὶ νὰ ὀμιλῇ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ποῦ μισοῦν τὰ ζῶα. Ὁσάκις μιλοῦσεν, ἐστέναζε σχεδόν τὸσον αἱ λέξεις τῆς ἔκαναν κόπον.

— Μὲ τὰ ψίχουλα ποῦ πετοῦν οἱ ἄνθρωποι, εἶπε, πόσα πουλιὰ ἤμποροῦσαν νὰ τραφοῦν. Ἐμένα καὶ τὸ τελευταῖο ψίχουλο μοῦ τὸ παίρνει κάποιος σπουργίτης.

Ἐίχαμε φθάσει ἤδη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ὁδεῖου, ὑπὸ τὸ μνημεῖον τοῦ Ὁλιε. Αἰφνης ἡ γρηά ἐσήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ μοῦ εἶπε:

— Δὲν ἐνθυμείσθε τοὺς στίχους τοῦ Ρακίνα;

— Ὁχι, εἶπα ἐκκληκτος, δὲν τοὺς ξέρω.

— Τους στίχους τῆς « Ἀθαλίας » γὰρ τὰ πουλιὰ καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ; ὦ, μὰ εἶνε τόσοσ μεγαλοπρεπεῖς.

*Dieu, laisse-t-il jamais ses enfants aux besoins ?
Aux petits des oiseaux il donne leur pâture
Et sa bonté s'étend sur toute la nature...*

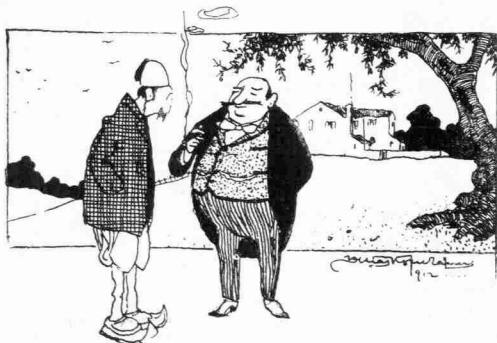
Τοὺς τρεῖς αὐτοὺς στίχους τοῦ Γάλλου τραγουχοῦ ἢ γερά ἐστάθη καὶ μοῦ τοὺς ἀπήγγειλε με ὄλον τὸν τραγουδοιστὸν τόνον τῆς γαλλικῆς θεατρικῆς παραδόσεως, ἀνακηθεῖσα ὅλη καὶ προσπαθοῦσα νὰ ὑψώσῃ τὴν κυρτὴν σπονδυλικὴν τῆς στήλην, ὡσεὶ νὰ ἐπέρασεν αἰφνιδίως ἀπὸ τὸ κουρέλι τῆς ὑπάρξεώς τῆς ἑσῆμα ἔνθεον καὶ τὸ ἀναψε. Ἡ ἀπαγγελία στίχων τοῦ Ρακίνα ἀπὸ μίαν ὑπερέτριαν ἐνενηντα ἐτῶν εἰς τὴν ἔρημον Παρισινὴν πλατεῖαν, τὰ μεσάνυχτα, ἐνώπιον τοῦ κλεισμένου ἐθνικοῦ θεάτρου τῆς Γαλλίας, μέσα εἰς τὸ σκότος, ἦτο ἀπὸ τὰ ἀπρόοπτα τῆς ζωῆς μου.

— Τί στίχοι ! εἶπε. Τί πράγματα ἔχει γράψει καὶ πόσα ὁ Ρακίνας ! Ἄ, εἶνε φοβερὸ νὰ γεράσῃ κανεὶς τόσο πολὺ, νὰ πεθάνῃ καὶ νὰ μὴν ξανακούσῃ πλέον τοὺς στίχους τῶν κλασικῶν !

Ἐβγαλα τὸ καπέλλο μου, τὴν ἀπεχαιρέτηκα καὶ ἐχάθη εἰς κάποιον σοκάκι.

Ἐπάρχουν ἰδεώδη ὄντα εἰς αὐτὸν τὸν παληόκοσμον !

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Χωριάτικα κοπλιμέντα

Ἄ κτηματίας. — Ἄν ἐξακολουθησῇ αὐτὴ ἡ κακοκαιρία, θὰ μᾶς φοφήσουν ὅλα μας τὰ ζῆρα.

Ἄ χωριάτης. — Ἄ Θεός, ἀφέντη, νὰ φυλάῃ μονάχα τὴν ἀφεντιά σας...

ΕΥΦΥΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἄθηναῖος τις, κωμικολογῶν, εἶπε ποτὲ εἰς τὸν Ἀντακίδα :

— « Ἡμεῖς ἐδιώξαμεν ὑμᾶς πολλὰκις ἐκ τοῦ Κηφισοῦ ».

— « Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀντακίδας, ἀλλ' ἡμεῖς οὐδέποτε ἐδιώξαμεν ὑμᾶς ἐκ τοῦ Ἐδῶτα ».

*

Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, ἠθέλησε κάποτε νὰ διορθώσῃ φάτιγν ἰνὰ ἀλλ' οὔτως, διὰ νὰ μὴ ἐλέγξῃ ἀποτόμως τὸν Φίλιππον ὡς ἀμαθῆ, τῷ ἀπήτησεν εὐσχήμως :

— « Μὴ γένοιτό σοι, ὦ βασιλεῦ, κακῶς οὔτως, ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῆς ».

*

Ἄ Ἀντίπατρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Παρμενίων ἐφορεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς ἐπιβούλος, μὴ θέλων δὲ οὔτε ἐκείνον νὰ ἐνοχοποιήσῃ, οὔτε τὸν βασιλέα νὰ μεμφθῆ, εἶπεν :

— « Εἰ μὲν ὁ Παρμενίων ἐπεβοῦλενος τῷ Ἀλεξάνδρῳ, πρὸς ποῖον πιστεύσωμεν πλέον ; Εἰ δὲ μή, τί πράξομεν πλέον ἐκείνον ; »

*

Ἄ Ἀντίπατρος νικήσας τοὺς Σπαρτιάτας ἀπῆτει παρ' αὐτῶν ὡς ὀμύρους πενήγοντα παῖδας. Ἄλλ' ὁ ἐφορευὼν Ἐτεοκλῆς ἀπέστρεψε μὲν νὰ προσφέρῃ παῖδας, ἵνα μὴ μείνωσιν ἀπαίδευτοι τῆς παιρῶν ἀγωγῆς, ἐδεχτο ὅμως ἀντ' αὐτῶν νὰ προσφέρῃ διπλασίους γέροντας ἢ γυναικας· ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀντίπατρος ἐπέμενε πολλὰ δεῖνὰ ἀπειλῶν, οἱ Σπαρτιάται ἀπήτησαν πρὸς αὐτόν :

— « Ἐὰν χυλεπώτερα θανάτου ἐπιτάτῃς, ἐνζολώτερον ἀποθανοῦμεθα ».

*

Ἄτε ὁ Φίλοπόμην, προσηγῆθεις ποτε τοῦ στρατεύματος, ἔφθασε μόνος εἰς τὸ ὠρισμένον πρὸς καταλισμὸν μέρος, ἢ προπαρασκευά-

ζουσα τὸ δεῖπνον γυνὴ ἐξέλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀπλοῦκοῦ ἐξωτερικοῦ του ὡς τυγαῖον τιᾶ καὶ ἄσημον καὶ προσέταξεν αὐτὸν νὰ σχίση ξύλα παρακεῖμενα, ὅτερο καὶ προθύμως ἤρχισεν ἐκτελεῶν ὁ σεμνὸς καὶ μετροπαθὴς ἀνὴρ. Ὅταν δὲ καταφθάσαντες μετ' ὀλίγου ἀξιωματικοὶ τινες ἤπόρουν, ὁ Φιλοπόιην ἀπεκρίθη :

— « Αποδίδωμι τὴν ποιήν τῆς ὄψεώς μου ».

*

Ὁ Παιδάγωγος τῆς Σπάρτης, καίτοι ἐκ τῶν ἐξεχόντων Σπαρτιατῶν, μὴ ἐκλεγείς μεταξὺ τῶν τριακοσίων — τιμῆ, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ πρώτη — ἀπήχθετο ἰλαρὸς καὶ μειδιῶν, χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἔκφρασην δυσφορίας. Ἐρωτηθεὶς δὲ πὺς χαίρει οὕτω ἀποτυχῶν, ἀπεκρίθη :

— « Οὐ ἡ πόλις ἔχει τριακοσίους ἀνδρας κορῖττονας ἐμοῦ ».

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΔΕΣ

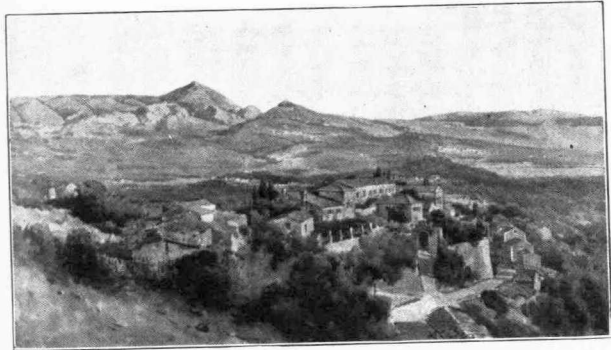
Η Δ' Σ ΗΒΗ ΠΑΝΑ

ΠΟ τὰ σπάνια παρ' ἡμῖν μουσικὰ τάλαντα. Ἀριστοῦχος τοῦ Ὁρβείου Ἀθηναίων, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ διδάσκει ἀπὸ τριετίας ἤδη, ἀφ' ὅτου ἀπεφοίτησεν, ἀν καὶ νεαρὸς ἔσται.

Ἐπὶ τῆς μαθήτρια τοῦ Βασανόθεν ἢ — κυριολεκτικώτερον — ὁ θρίαμβος, τὸ ἀπαύγασμα καὶ τὸ σέμνωμα τῆς ὑπερόχου διδασκαλίας του. Διήλθε τὰς τάξεις τοῦ Ὁρβείου μετ' ἄλλα ἐκπληκτικὰ τιμηθεῖσα δι' ὄλων τῶν βραβείων καὶ μεταλλίων ἰδιοφυίας καὶ ἐπιδόσεως. Καὶ βραβεῖται ἤδη ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ διδασκάλου της. Θεωρεῖται καὶ εἶνε μία ἀπὸ τὰς δύο ἢ τρεῖς παρ' ἡμῖν ἀριστοτέχνης ἐκτελεστρίας τοῦ

πιάνου, τὸ ὁποῖον, ἀν καὶ ὄργανον ἀχάριστον καὶ ἀτίθησον, χειρίζεται οὐχ ἧττον μετ' εὐχέρειαν, μετ' δύναμιν, μετ' ἐμπνευσιν, μετ' πάθος. Δὲν εἶνε μόνον μοναδικὴ ἐκτελέστρια soliste. Ἡ ἐκτέλεσίς της εἶνε ἀληθινὴ δημιουργία. Οἱ τόνοι ὑπὸ τὰ δάκτυλά της λαμβάνουν χρῶμα, φῶς, ζῶν, κάλλος, ποιήν. Ὅταν παίξῃ συνθέσεις κλασσικὰς, δὲν ἀποδίδει ἀπλῶς. Διαισθάνεται τὸσον πολὺ καὶ ἐνσαρκιώνεται τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, ὥστε μαζί μετ' ἑλπίδας ἐννοίας καὶ αἰσθαντικότητος τούτου, σκορπίζει ἐπὶ τῶν πλήκτρων καὶ τῆς ἰδικῆς της ψυχῆς ὄλην τὴν ὀρασιότητα καὶ τὴν εὐγένειαν.

Τὸ γραφικώτατον χωρίον Καρουσάδες τῆς Κερκύρας

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Α Μ Α Ρ Τ Η Σ Ε ;

ΓΙΤΑΝΕ μία δρασερή ἀπριλιάτικη αὐγή : ἡ αὐγή τῆς Λαιμητρῆς. Ὁ ἥλιος δὲν εἶχε βγῆ ἀκόμα, κ' οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ ἐσημαῖναν καλῶντας τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν λειτουργίαν. Καὶ ἔμπαιναν ἀπ' ὅλες τῆς πόρτες οἱ ἀνθρώποι, πολλοὶ τῆ φορὰ, καθαροὶ, χαρούμενοι, ντυμένοι μετ' ὀρθῶν καινούρια, καὶ κατόπι ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, μετ' ἐπιβραχίονος καὶ εὐλαβείας, ἐπροσκυνούσαν τῆς εἰκόνας κ' ἐσταμάταιναν ἀπέκει εἰς τὴν μέση τῆς ἐκκλησίας κ' ἐπαίρναν θέση εὐλαβείας. Καὶ οἱ γυναῖκες ἐρχόνταν μπουλούκια - μπουλούκια, μετ' ἄσπρους μπόλιες τοὺς εὐλαβητικῶς στολισμένους, κ' ἐμύναν ὅλες μαζί ξεχωριστὰ εἰς τὸ βάθος τῆς ἐκκλησίας, πού δὲν εἶχε γυναίκα.

Ὅλοι ἐπρόσμεναν τώρα ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀκολουθία.

Ἡ θύρα τοῦ ἱεροῦ ἀνοίξε, ἀκούσθηκε ἕνας μικρὸς σάλαγος ἀνθρώπων πού κινῶνται, ὁ πατῆρ ἀποτέλειωσε τὰ μυστικὰ του, ἐθυμίτισε, ἐκοντόθηξε, ἔμεινε μία στιγμή σιωπηλὸς καὶ κἀνόνας τὸ σταυρὸ τοῦ ἀρχίνησε μετ' ἐπιβραχίονος τῆς ἱεροτραξίας. Ὅλα τὰ χέρια ἐκάμαν τοῦ σταυροῦ τὸ σημάδι.

Ἦταν γέροντας ὁ χρυσοφορεμένος λειτουργὸς· μικρὸς, μετ' ἐπιβραχίονος λευκὰ γένεια, μετ' ἐπιβραχίονος μαλλιά ἀσημένια καὶ κείνα,

λυγνός, με ζάρες στο γερασμένο μέτωπό του, με γαλανά μάτια που τὰ γέρα κ' οἱ νήστειες τᾶχαν ξεθωριάσει. "Όλο τὸ χωριὸ τὸν ἐσεβόνταν.

Μὲ τὴν φιλή του φωνή, ποῦ ὀλοένα ἐγενότουں σταθερότερη, ὁ γέροντας ἐδιάβαζε ψαλτὰ τις εὐκές του, ποῦ τις ἤξερε ὄλες ἀπ' ὄξω, καὶ ἡ ἀκολουθία ἐπροχωροῦσε καθὼς πάντα, ἐπίσημη, κατανυκτικὴ, μεγαλόπρεπη, κ' ὁ κόσμος, ποῦ κρατοῦσε ἀναμμένες λαμπάδες στὰ σταυρωμένα του χέρια, ἀφοκραζόταν μὲ πίστη κ' ἀπὸ καρδιάς ἐδεότουں, σὰ νᾶδινε μεγαλειότερη ἀξία στὴν προσευκὴ ἢ μεγάλη γιορτὴ ἐκείνης τῆς μέρας.

Μὰ ὁ παπᾶς ἦταν ἀνήσυχος.

Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ ἐπρόβαλε στὴ θύρα γιὰ νὰ βλοῆσει τὸ σθυμένο του βλέμμα ἀναζήτησε κάποιου μέσα στὸν κόσμο, καὶ μὲ χτυποκάρδι ξεταστικά ἐκοίταξε ἓνα γέροντα ποῦ ἐστεκότουں στὴν πρώτη γραμμὴ, καὶ ποῦ ἐφαινόταν συγχυμένος κ' ἐκείνος, γιατί δὲν ἔμνεσκε ὅπως ὁ ἄλλος κόσμος ἀκίνητος καὶ δὲν ἐπροσενυόταν μὲ εὐλάβεια. Κ' εἶπε ὁ παπᾶς μὲ τὸ νοῦ του: «Ἐδῶ θᾶνε καὶ κείνη». Μὰ τὸ βλέμμα του δὲν ἔλαβε καιρὸ νὰ τὴν εἶρη ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες.

Κ' ἐγιόμιζαν τώρα τὴν ἐκκλησιὰ οἱ ἕμνοι, ποῦ τοὺς ἐψαλλαν καλόφωνοι ψάλτες, καὶ ἡ εὐωδία τοῦ λιβανιοῦ, καὶ στὴν τρεμάμενη δέηση τοῦ ἱερέα ἀποκρινότουں σὰ μ' ἓνα στόμα ἢ βοή τοῦ λαοῦ, ποῦ μὲ πίστη θερμὴ ἐξητοῦσε ἀπὸ τὰ ὑπερκόσμια τὸ ἔλεος, κ' ἤθελε ν' ἀνεβάσει τὴ δέησή του ὡς στοῦ θεοῦ τὸ θρόνο, ποθώντας νὰ ὑποτάξει τὰ στοιχεῖα, καὶ νὰ λυγώσει τὴ θέληση τῆς παντοδυναμίας.

Ὁ παπᾶς ἐδιάβαζε πάντα πότε μὲ χαμηλὴ φωνὴ ψιθυριστά, πότε μεγαλόφωνα καὶ ψάλλοντας, μὰ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἢ στενοχώρια τοῦ ἄξαινε καὶ μηχανικά μόνο ἐδιάβαζε τ' ἅγια τὰ ρήματα τῆς θυσίας: ἄλλα ἐδεότουں ἢ καρδιά τοῦ στὸν οὐράνιον πατέρα, ἄλλες ἐγνοιες τοῦ ἀνησυχόσαν τὸ νοῦ. Τοῦ ἦταν μελλάμενο ν' ἁμαρτήσει;

Ἐκεῖ ἦταν κ' ἐκείνη. Τὴν εἶχε ξαγναντήσει, ὅταν ἐθυμιάσει τὸ πλήθος σὰν κρυμμένη ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες. Ἦταρχὴ τῆς, ὁ φόβος τῆς, ἡ συγκίνησή τῆς ἦταν ζωγραφισμένη ἀπάνω στὸ μορφο τὸ πρόσωπο τῆς νέας. Ὡ, ἡ δύστηχη, οὔτε αὐτὴ δὲν ἔφταιγε. Τόχε ἀπαιτήσε ὁ πατέρας τῆς, ὁ γέροντας ποῦ ἐστεκόταν ὀρθὸς στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ ποῦ δὲν ἐπροσευκότουں. Πῶς εἶχε κλάψει προχτές στὴν ξημολόγησή τῆς, ὅταν μὲ συντριμμένη καρδιά τοῦχε μαρτυρήσει τὴν ἀτυχη καὶ ἀτελεισμένη ἀγάπη τῆς, τὸ μεγάλο τῆς τὸ φταῖσμα, μ' ἓναν ἄντρα παντρεμένον. Ἐκείνη ποτέ δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ ζητήσει τὰ θεῖα δῶρα,

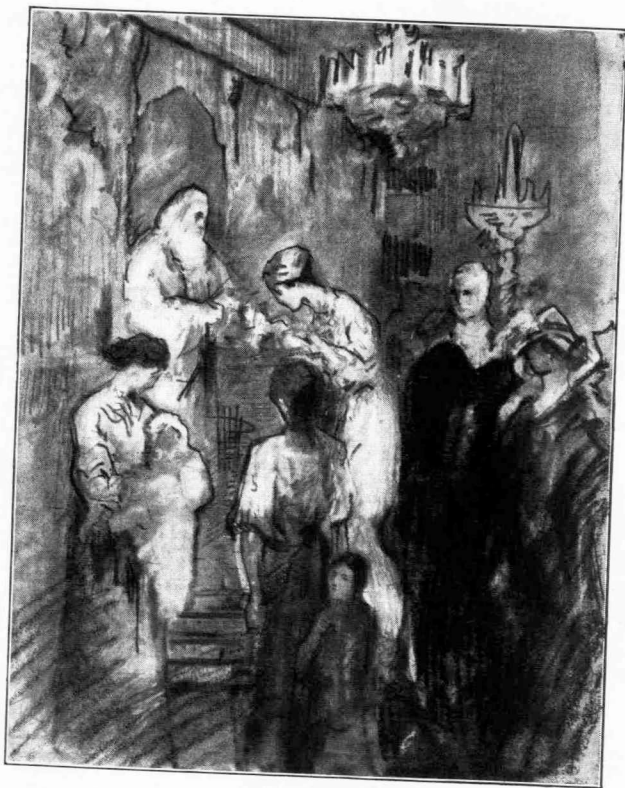
μὰ ὁ πατέρας τὴν ὑποχρέωσε, ὁ πατέρας ἤθελε βεβαίωση, ἤθελε ἢ νᾶνε περήφανος ἀπὸ τὴ θυγάτερα του ἢ νὰ ξεπλύνει τὴ ντροπὴ του στὸ αἷμα! Τί θάκανε ἡ δύστηχη; Καὶ πόσο εἶχε συγχυστεῖ ὁ παπᾶς ἀκούοντάς τὴν: γιατί τὸν εἶχε ἀφήσει ὁ θεὸς νὰ ζήσει, καὶ στὰ ἴστερά του χρόνια τὸν ἐρριχνε σὲ τέτοια στενοχώρια; γιατί δὲν ἐσπλαγχνίζόταν τὸν κόσμο του, παρὰ τὸν ἄφινε νὰ ἁμαρταῖν καὶ δὲν ἐδέσμενε ὀλότελα τὴ δύναμη τοῦ πειρασμοῦ;

Καὶ ἡ λειτουργία ἐπροχωροῦσε: Μὲ τὸ βασιλέα τοῦ κόσμου στὰ χέρια ἀνάμεσα σὲ δύο λαμπάδες, ἐβγήκε στὸ πρεσβυτέριο κ' ἐστάθηκε μπρὸς στὸ πλῆθος. Ἄκρα σιωπὴ ἐβασίλευε, γιατί κανένας δὲν ἐσάλευε. Ψιλόφωνα ἐδεήθηκε γιὰ τὸν κόσμο, μία ἀνατοιγήλα ἐδιάβηκε ἀπ' ὄλα τὰ κορμιά, καὶ τὸ **κύριε ἐλέησον** ποῦ βγήκε ἀπ' ὄλα τὰ χεῖλη, ἐβγαῖνε ἀπὸ τὰ βαθύτατα τοῦ εἶναι, ἀπὸ φοβισμένες καρδιές ποῦ τὶς ἐταπεινῶνε ἐκείνην τὴ στιγμὴ ὁ τρόμος τῆς ἀδυναμίας τους. Μὰ ὁ γέροντας δὲν εἶχε σὰ πάντα κατεβασμένο τὸ βλέφαρο. Τὸ σθυμένο του βλέμμα ἐκοίταξε στὸ βάθος τῆς ἐκκλησιᾶς, ὅπου εἶταν οἱ γυναῖκες, σὰ νᾶθελε ν' ἀνταμώσει τὴν ματιὰ τῆς καὶ νὰ τῆς συστήσει ὅ,τι τῆς εἶχε παραγγεῖλει προχτές στὴν ξημολόγησι.

Δὲν ἤμποροῦσε, τῆς εἶχε εἰπεῖ, νὰ τὴν κοιωνήσει. "Ὁχι, τέτοια ἁμαρτία δὲν τὴ χωροῦσε ὁ νοῦς του. Ἄς μὴν ἐρχότουں καλῆτερα τὴ Λαμπρὴ στὴν ἐκκλησιὰ, ἄς εἴρρισκε μία πρόφαση, ὅποιαν ἤθελε, ἄς ἔκανε τὴν ἄρρωστη. Μὰ ἂν πάλι δὲν ἤμποροῦσε νὰ κάμει ἄλλοιῶς κ' ἂν ἔπρεπε νὰ παρουσιαστεῖ γιὰ νὰ κοιωνήσει, ἄς ἐρχότουں ἀνάμεσα στὶς ἄλλες γυναῖκες, κ' αὐτὸς σῆμα μόνο θάκανε πὼς τῆς μεταδίνει τὴ σάρκα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Σωτήρα. "Ὁχι, δὲ θὰ τὴν κοιωνοῦσε: αὐτὴ τὴν ἁμαρτία δὲν τὴ χωροῦσε ὁ νοῦς του.

Καὶ ἡ λειτουργία ἐπροχωροῦσε. Εἶχε διαβάσει κ' ὄλας τὸ Βαγγέλιο καὶ βιαστικά ἐψαλμοῦδιζε τώρα τοὺς ἐπίλοιπους ἕμνους: κ' ὄλο ἡ καρδιά του ἐστενοχωροῦτουں περισσότερο. Θάθελε ὁ θεὸς νὰ κάμει τὴν ἁμαρτία; ἢ θάφινε νὰ χυθεῖ ἐξ αἰτίας του αἷμα στὸ χωριὸ του, νὰ κλάψει κόσμος, καὶ νὰ χαιρέται ὁ πειρασμὸς στὴν ἄβυσσο; Ναι, ἐφοβότουں τώρα ὁ παπᾶς πὼς δὲ θὰ πετύχαινε ἐκεῖνο ποῦχε συμφωνήσει. Ἐβλεπε πὼς ὅσο ἡ ὥρα τῆς κοιωνίας ἐσίμωνε, τόσο περισσότερο ἀνησχοῦσε ὁ πατέρας, ποῦ ἴσως θάθελε νὰ ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του τὴν κόρη του νὰ κοιωνοῖται γιὰ νὰ λάβει ἀπόλυτη βεβαίωση.

Κ' ἡ λειτουργία ἦταν τώρα πρὸς τὸ τέλος. Εἶχαν εἰπεῖ τὸ «πιστεῖω» καὶ τὸ «πάτερημῶν», οἱ ψάλτες ἐψαλλαν τὸ κοιωνικό, κ' ὁ τιμημένος γέροντας χρυσοφορεμένος ἐπρόβαλε στὴ μεσινὴ τὴ θύρα καλῶντας τοὺς πιστοὺς νὰ μεταλάβουν. Τὰ χέρια του

(... ἐνῶ μὲ τῆ ψιλῆ του φωνῆ ἐπρόφερνε τὰ τυπικά: «Εἰς ἄφρσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον».)

ἔτρεμαν, σὰ νὰ ἦταν πάρα βαρὺ τ' ἀσημένιο ποτήρι. Τῆς ἐρριξε μία ματιὰ κι' ἄρχισε νὰ κοινοῦναι τὸν κόσμον, ποῦ κατὰ τὸ συνήθειο ἦταν πολὺς αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Κ' ἐκοινοῦσαν πρῶτοι οἱ γέροντες, ποῦ ἔστρεφαν πρῶτα πρὸς τὸ λαὸ ζητώντας συχώρηση, καὶ κατόπι οἱ ἐπίλοιποι οἱ ἄντρες καὶ τέλος οἱ γυναῖκες. Κι' ἀνάμεσὸ τους ἦταν κ' ἐκεῖνη. Κάθε τόσο ὁ παπᾶς τὴν ἐκοίταζε. Μὰ ἔβλεπε κι' ὅλας πῶς κι' ὁ γέροντας πατέρας ὅλο ἀνησυχούσε περισσότερο, βλέποντας ν' ἀφίνει νὰ διαβαίνουν ἄλλες μπροστά της, τὸν εἶδε νὰ παρατηρεῖ προσεχτικῶς τὴν κόρη του καὶ νὰ ζυγόνει σιμὰ της. Κι' αὐτὴ ὄχρῃ τότες, μὲ δειλὸ βῆμα καὶ σὰν ἀλαλιασμένη, ἔβαλε τὸ πόδι της στὸ πρῶτο σκαλί. Ὁ πατέρας σιμὰ της ἐκοίταζε. Καὶ μ' ἀναγῆλυσή του εἶδε τὸν ἅγιο γέροντα νὰ τῆς βάζει, ἀτάραχος τώρα, τὴ λαβίδα μὲ τὴν κοινωνία στὸ στόμα, ἐνῶ μὲ τὴν ψιλῆ του φωνὴ ἐπρόφερνε τὰ τυπικά: «Εἰς ἄφρσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον».

Καρουσάδες Κερκύρας 1912)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

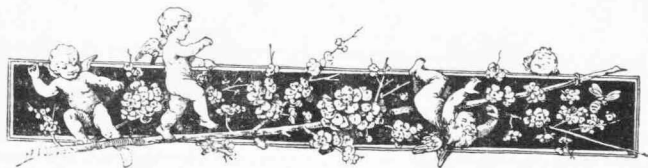

Ἡ πλέον εὐχάριστος σκέψις

Ὁ φωτογράφος.—Τώρα πρέπει νὰ δώσετε μίαν ἔκφρασιν εὐχάριστον εἰς τὸ πρόσωπόν σας, ἕνα ὕψος χαρωπὸ. Σκεφθῆτε ἕνα πολὺ καλὸ πρᾶγμα... λόγον χάριν τὴν γυναῖκα σας...

Ὁ πελάτης.—Μὰ... ἔχω πάρει διαζύγιο ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια...

Ὁ φωτογράφος.—Ἄ, μπράβο! περιφημία! Αὐτὸ ἴσα-ἴσα σκεφθῆτε αὐτὴ τὴ στιγμῆ.

Τ Ο Μ Ι Σ Ο Σ

❉ Τρεις γερόντοι, αχώριστοι κρασοπατέρες και συντρόφοι του παλιού καιρού, αφήκανε στη μέση την κηδεία και μπήκανε στην ταβέρνα.

Θυμωμένοι μοιάζανε, κ' ίσως ήταν διψασμένοι μοναχά. Όρθοι προσμένανε να φτάση ή έρημη *μισή*, που άργοῦσε· κ' άμα την εϊδανε γιομάτη, ήσυχα καθήσανε. Και καλό τέλος τώρα!

Από τους τρεις ο ένας ήταν ο πειό σκυθρωπός. Ο άλλος κερνούσε σιωπηλός, κ' ο τρίτος έφλυαρούσε. Έκανε και τον άστειο άκαιρα. Ήθελε να πειράξη τον άλλον, τó σκουντούφλη. Ήξερε την άδυναμία του, τó μίσος ποῦχε για τó μακαρίτη. Κ' έλεγε, έλεγε :

— Κηδεία, μωρέ παιδιά, κ' αυτή. Μητε και βασιληάς. Δέ θά ματαγήνη τέτοιο ξόδι. Έπρεπε κ' ήμεις να πάμε ίσα με τόν τάφο του... Άμαρτία, γέρο Καρτέρη, που δέν τόν άνασπάστηκες τó Ναύαρχο — κ' ήμεις τó ίδιο. Μά πώς να τονέ ζήγωνε κανείς; Τόσοι έπίσημοι, χιλιάδες κόσμος! Έτσι πεθαίνουνε, Καρτέρη· όχι, αν θέλεις, πέθανε και σύ. Δέ λές πώς φοφοζής, όχι να συλλογίζεται και καλό θάνατο. Ήτανε τυχερός εκείνος στη ζωή του, και στο θάνατό του τυχερός!

Που λές, εσύ (έλεγε στον άλλον) ο γέρος άπ' έδω ήτανε με τó μακαρίτη στον πόλεμο μαζί. Συντρόφοι στο μπουρλότο, άμα κάψανε την Καπετάνα στη Χιό. Συντρόφοι και στην Τένεδο, και που; Όλοῦθε! Τούτος ήτανε πειό παλληκάρι, μά τί βγήκε; Σύνταξη είκοσι δραχμές, και ψόφα! Ο άλλος, ναύαρχος, ψηλός, τρανός, ύπουργός, κ' έχει ο Θεός! Γιομάτος δόξες, πλούτη! Πέθανε. Άν θέλεις, πέθανε και σύ, Καρτέρη! Πόσες φορές δέν τοῦγραφε, άναφορές δέν τοῦκαμε, στην έρημεριόδα διατριβές; «Θυμήσου! Έσύ είσ' εσύ, κ' εγώ είμ' ο Καρτέρης.

“Όλα τά λησιμόνησε. Σ' έμένα όλα τά χρωστάς! Έσύ με τά χρουσά, τά διαπλάτα γαλόνια! Κ' εγώ κελευτής!»

Φαντάσου όμως νάρχονταν άλλοιώς τά πράγματα, νάσουν εσύ αυτός. Νάχες της δόξες του και τά καλά του. Πόσο θα καμάρωνες! Κι' ούτε θα τόν καταδεχόσουνα τόν εαυτό σου — τόν άλλον πά να πη. Φαντάσου την κηδεία σου. Ο βασιληάς θάρχότανε να σε φιλήση μέσ' στη κάσα. Κ' εκείνος θάταν άπ' όξω.

(...· Από τους τρεις ο ένας ήταν ο πειό σκυθρωπός· ο άλλος κερνούσε σιωπηλός, κ' ο τρίτος έφλυαρούσε...·) *

κακομοίρης, και κανένas δε θα τόν έπρόσεχε. Κ' εμένα χιλιάδες κόσμος θα σε τριγουρίζανε. Κ' εσύ, καμαρωτός, βαρύς — θα τ'όθελες;

Έλεγε πονηρά, κ' έβλεπε τόν Καρτέρη. Αυτός άκουγε βαρυσώπος και κακοκαρδισμένος, ή δέν άκουγε καθόλου. Τού μεγάλου ανθρώπου ο θάνατος τόν εϊχε φαρμακώσει.

Άμίλητος κτάζε μπροστά του. Τό κρασί δέν τ' άγγιξε καθόλου. Καμμιάν απόκριση δέν έδωκε στοῦ φίλου τά πειράγματα. Πέρασε κάμποση ώρα. Κι' άξαφνα, όρθός σηκώθηκε, και φώνασε μιλώντας με τόν εαυτό του :

— Γιατί όχι, βρέ; Δέ θα τ' άξιζες; Πές την άλήθεια, δε θα τ' άξιζες;

* ΣΗΜ. — Η εικόν αυτή έφιλοτεχνήθη χάριν του διηγήματος υπό της κυρίας Θαλαίης Φλωρά-Καραβία.

— Βρὲ κουτέ, τοῦ λέει ὁ ἄλλος τότε, ἂν ἦσουν πεθαμμένοι, θὰ τὸ τραβοῦσες τώρα τὸ κρασάκι σου μὲ τὴν παρέα σου; Μ' αὐτὸ τὸ βάρσαμο γίνεσαι καὶ ναύαρχος, καὶ βασιλεῦς καὶ ὅ,τι θέλεις.

Τὴν ἴδια στιγμή ἀκούστηκε τὸ κανόνι νὰ βροντᾷ. Ὁ ναύαρχος κατέβαινε στὸν τάφο του.

Ὁ γέρο Καρτέρης, ἔδωκε μιὰ στοῦ ποτηρι καὶ τὸ σύντριψε στὸ πάτωμα.

Κ' ἔφυγε ἀμάλαχτος κι' ἀμείλιχτος γιὰ τὸ νεκρὸ.

(1912)

ΙΩ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

[Ὁ ἐν Κεφαλληνία γνωστός ἀνὰ τὸ Ἑλληνικὸν δημοσιογράφος καὶ ποιητὴς κ. Γεώργιος Μολφέτας εἶνε παλαιὸς τοῦ Ἡμερολογίου γνώριμος καὶ συνεργάτης. Ἀπὸ εἰκοσαετίας περίπου ἐκδίδει ἐν Ἀργοστολίῳ τὸ «Ζιζάνιον», ἔμμετρον κυρίως σατυρικὸν φύλλον, εἰς τὸ ὁποῖον πρόσωπα καὶ πράγματα, ζητήματα

τῆς ἡμέρας, ἐπικαιρα γεγονότα πολιτικά καὶ κοινωνικά παρελαύνουν καὶ ἀναστῶν εἰς στίχους παγινώδεις καὶ χαριτωμένους, πλήρεις χιοῦμορ καὶ λεπτῆς εἰρωνείας. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, μὲ τὸ τοπικὸν τῆς νήσου γλωσσικὸν ἰδίωμα, μᾶς ὑπενθυμίζουν τὸν θαυμασίον Λασκαράτον. Ἡ σάτυρα καὶ τὸ σκῆμμα του εἶνε εὐγενικὰ καὶ ἀχολα, ὅπως ἐκεῖνα τοῦ «Ρωμηοῦ» τοῦ Σουρῆ. Διὰ τοῦτο τὸ «Ζιζάνιον» εἶνε ἰδιαίτερος ἀγαπητὸν εἰς τοὺς ἄπαντα τοῦ Καφαλληνίας].

ΟΡΚΟΙ

Με βροῖσκει ἓνας νὰ μοῦ πῆ μὲ τρέμοντα τὰ χεῖλη,
πὼς βλέπει τὴν κυρία του σὰν νᾶχη **ἐξοκείλει**,
καὶ μάλιστα πὼς κάποιος στὸ σπῆτι του τὸν βλέπει
εἰς ὥρας ποῦ τὸ Σύνταγμα ποσῶς δὲν ἐπιτρέπει...

Κ' ἐγὼ σὰν φίλος τὴν ρωτῶ
μὲ ἕφος κάπως δυνατὸ;

Τὸν εἶδες; Εἶσαι βέβαιος περὶ τοῦ μὴ ἐπίμον;...

Κι' αὐτὸς ὁ βλάκας μ' ἄπαντᾷ: — Τὸν εἶδα σὴν τιμὴ μου!

Ο Κ Λ Η Ρ Ο Σ

Γυρίζοντας Ρωσσίας καὶ Βλαχίας
ἔκαμ' ἓνα σωρὸ ἐπιτυχίας
μὲ βοωμοθήλυκα.

Καὶ τώρα παντρεμένος μ' ἐρωτᾷ
πὼς διάλογο θὰ πᾶη ὀμνηροστᾷ
πῶχει κι' ἀνήλικα.

Καὶ τοῦτα: «Εἶν' ἡ γνώμη μου νὰ πᾶς
νὰ βγάλῃς τὰ χαρτιά σου γιὰ παπᾶς».

Τὴν εἰδὼκε σωστὴ τὴ θεωρία μου
κι' ἐγίνηκε παπᾶς σὴν ἐνορία μου.

ΚΕ' ΜΑΡΤΙΟΥ

Ἔσοις τ' ἀνδρειωμένα λεοντάρια
ἐκοπανίστε μ' ὄλο τουφεκιές
κι' ἐφάστε τωρᾶνους τουρκαλάδες.
Κ' ἐμεῖς τ' ἀντάξιά Σας παλληκάρια
κτυπάμε τὰ κοπάνια στῆς κανκιές
καὶ τρώμε μπακαλάους μὲ τ' ἄληδες!

ΣΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

(Τὸ πανηγῦρι τοῦ Δραπάνου)

Ἀπὸ μέσα, κυπαρίσσια
καὶ σεμνοὶ κεκοιμημένοι
ὄξου, γλέντια καὶ μεθύσια
ποῦ χαλάει ἡ οἰκουμένη.

Μέσα, κόκκαλα καὶ κάρες
καὶ φρικτῶν θανάτων σκοτῆ
ὄξου, τζογογυναικάρες
ποῦ ζουρλαίνουν τὸν Δεσπότη.

Μέσα, τέφρα τῶν ψυγμάτων
ποῦνε φρίκη τοῦ ματιοῦ
ὄξου, ἄμιλλα χορωμάτων
μὲ φιασιδία τοῦ κοντιοῦ.

Τί χαρὰ συγκροασμένη
μὲ λαγύρα σκοτεινὴ!
Μέσα κλαίει ὀ πεθαμμένοι,
κι' ὄξου χαιροῦν ζωντανοί.

(Ἀργοστόλιον)

ΓΕΩΡ. ΜΟΛΦΕΤΑΣ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

- * Κάμε τοῦ λαγοῦ καλὸ νὰ σηκοθῆ νὰ φύγη.
- * Ὁ μικρὸς διάλογος μπαίνει στοὺς ξένους' μὰ ὁ μεγάλος μπαίνει στοὺς δικούς.
- * Ὅποιος πίνει βερσεέ, μεθάει δυὸ φορές.

ΤΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΚΛΑΡΑΣ

Ἡ Κλάρα δὲν τὴν ἀγάπησε ποτὲ κανεὶς. Πῶς εἶ-
τανε τόσο ἀσκημὴ δὲν ἠθέλε νὰ τὸ πιστέψει κι' ἄς
τὸ φοβότανε. Ὡστόσο δὲν τὴν ἀγάπησε ποτὲ κανεὶς καὶ
στὶς συντρόφισσές της, πού φλυαροῦσανε καθεμιά τοὺς
ἐρωτῆς της, ἔπρεπε νὰ κάθεται νὰ πλάθει καὶ
νὰ διηγᾶται κι' αὐτὴ φανταστικῆς ἱστορίες γιὰ
νέους, πού τὴν ἀγαπήσανε μιὰ φορὰ, καὶ γι' ἄλ-
λους, πού τὴν κυνηγοῦνε ἀκόμα. Πότε διηγότανε
ῥομαντικούς περιπάτους μέσα στὰ δάση μὲ τὸν
ἕναν, πότε ταξίδια μὲ τις βάρκες καὶ τὰ βαπο-
ράκια στὸ ποτάμι καὶ στὶς λίμνες μὲ τὸν ἄλλον.
Αὐτὰ ὅλα γινόντανε τὶς Κυριακῆς, πού ἡ Κλάρα
ἔμενε στὸ σπίτι καὶ συντρόφεβε τὴν ἀρρωστη
μητέρα της ἢ ἔβγαινε τὸ ἀποβραδὶς στάπομερα
γιὰ νάνασάνει καὶ νὰ πλάσει καλῆτερα ὄξω στὸν
ἀέρα τὸνεῖρο, πού θὰ ἰστοροῦσε τὴν ἄλλη μέρα

στὶς συντρόφισσές της. Ὁ φίλος, πού εἶχε τώρα, εἶταν ἕνας ξέ-
νος μὲ μελαψὴ θωριά, μὲ μαῦρα μάτια καὶ μαλλιά. Εἶτανε ἀπὸ
μακρισμὸν τόπο, ἀπὸ μιὰ χώρα, ὅπου δὲν πέφτει χιόνι ποτέ,
ὅπου οἱ κάμπου χάνονται στὸ ἀπειρο μᾶκρος σὲ πυρὴ ἄχνα, τὰ
δέντρα κρεμοῦνε πρὸς τὰ κάτω τὰ κλαδιά, μέσα στὰ δάση ζοῦνε
πουλιὰ παράξενα καὶ τὰ λευκά, τὰ σιωπηλά παλάτια καθρε-
φτίζουνε τὶς κολώνες τους καὶ τὶς κορφῆς στάζινητα κίτρινα
νερά τῶν ποταμιῶν. Οἱ συντρόφισσές της τεντώνανε τὰ μάτια
ὅταν ἡ Κλάρα ἔλεγε πῶς ἔχει κι' ὁ φίλος της ἕνα παλάτι καὶ
θὰ τὴν πάρει νὰ πάνε κεὶ νὰ ζήσουνε μαζί.

Κ' ἡ Κλάρα τὸν περιμένε νάρθει, ὅπως εἶχε περιμένει καὶ
τοὺς ἄλλους, πού δὲν ἦρθανε. Κ' ἕνα βράδι, ἐκεῖ πού γύριζε στὸ
σπίτι της κ' ἐνοιωσε ξαφνικὰ νὰ τὴν ἀκολουθοῦνε σιγὰ κι' ἀργὰ
σάν τὰ δικὰ της κάποια πατήματα, ὑποψιάστηκε μὴν εἶναι κεί-
νος ἀληθινά. Μὰ σὰ νὰ τὴς σταμάτησε ἄξαφνα τὸ αἷμα, ἡ καρ-
διά της χτυποῦσε τόσο, πού δὲν μπόρεσε νὰ στρίψει πίσω νὰ

τονὲ δεῖ. Μόνο σάν ἔφτασε στὴν πόρτα της καὶ μῆθε μέσα,
γύρισε κ' ἔρριξε πίσω γλήγορη ματιά καὶ εἶδε ἀντίκρι τὰ μάτια
του, πού λάμπανε κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ. Ἀνέθηκε
βιαστικὰ τὴ σκάλα κ' ἔτρεξε στὸ παράθυρο. Ἐκεῖνος στεκότανε
ἀκίνητος κοντὰ στὸ στύλο τοῦ φαναριοῦ κ' εἶχε τὰ μάτια καρ-
φωμένα στὸ παράθυρό της.

Ἡ Κλάρα δὲν κοιμήθηκε οὔτε κείνη τὴ νύχτα οὔτε τὴν ἄλλη.
Γιατὶ τὰ βήματα τοῦ ἀγνώστου τὴν ξαγαπήσανε κοντὰ καὶ τὸ
ἄλλο βράδι κι' ὅταν ἀνέθηκε στὸ σπίτι, ἐκεῖνος ξαναστήθηκε σὰ
στύλος ἀντίκρι στὸ παράθυρο μὲ τὰ μάτια γυρισμένα ἐκεῖ. Τὸ
τρίτο βράδι δὲ βαστοῦσε ἄλλο ἢ Κλάρα. Φόρεσε πάλι τὸ καπέλο
της καὶ ξανακατέθηκε στὸ δρόμο. Κατέθηκε ἀποφασισμένη νὰ
πάει ἴσια στὸν ἀγνώστο, ἀθέλητα ὅμως τράβηξε ἴσια στὸ δρόμο
χωρὶς νὰ ξέρει πού τραβᾷ. Ὁ ἕνας δρόμος ἐβγαζε στὸν ἄλλον
καὶ κείνος ὄξω στὸ μεγάλο πάρκο. Ἡ Κλάρα πέρασε τὸ μέρος
πού εἶτανε γεμάτο φῶς καὶ κόσμο καὶ μῆθε σ' ἐν' ἀπὸ τὰ στενά
μονοπάτια, πού φιδωτὰ καὶ μισοφωτισμένα χάνοντανε κάτω ἀπὸ
τοὺς μαύρους θόλους τῶν κλαδιῶν. Χώθηκε μέσα σ' αὐτοὺς καὶ
προχωροῦσε. Πίσω της ἐνοιουθε νὰ τὴν ἀκολουθοῦνε τὰ πατή-
ματα τοῦ ἀγνώστου, ἀργὰ, σιγὰ σάν τὰ δικὰ της πάντα. Καὶ
προχωροῦσε ὅσο πού ἔφτασε στὸ μέρος, ὅπου μιὰ λίμνη μισο-
κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα ἐκοβε τὸ πάρκο. Ἄμα σταμάτησε,
σταματήσανε καὶ τὰ βήματα κοντὰ της κι' ὅταν κάθησε στὸ
κάθισμα, πού εἶτανε κεῖ στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ, βρέθηκε καθι-
σμένος σιμὰ της κι' ὁ ἀγνώστος. Ἐνα φανάρι, κρεμασμένο
ἀνάμεσα στὰ δέντρα, τὴς ἔφεξε καὶ κεῖ νὰ ξαναδεῖ τὴν ὄψη
του. Εἶτανε μελαψή, μὲ μαῦρα μάτια καὶ μὲ μαῦρα μακριὰ
μαλλιά. Εἶτανε κείνος.

Ἡ Κλάρα τὸν κοιτάζε ἀμίλητη κι' ἀσάλευτη, σὰ βυθισμένη σὲ
ὄραμα. Δέντρα ψηλά, δέντρα κοντὰ, λιγνά, σκυφτά, γυροκόλιωνα,
δέντρα μὲ φύλλ' ἄρια, μακριὰ, λεπιδωτὰ, πολύχρωμα, παράξενα
χρυσοφεγγίζανε σὰ γνώριμα, σάν ἄγνωρα στὴ ρόδινη ἀντηλιά, ἢ
ἐκστασι τῶν πλατιῶν κάμπου, πού χάνονται πέρα μακριὰ σὲ
πυρὰ βάθη, ἀνοιγότανε γλανκόμετρα μπροστά της. Εἶχε διαβά-
σει στὰ βιβλία γιὰ τὰ μεσαθε τὰ μάτια, πού κάποτε βλέπουνε
πρωτύτερ' ἀπὸ τὰ πραγματικὰ τὰ μάτια καὶ κοιτάζε πάντα τὸν
ἀγνώστο καὶ περιμένε νὰ τὴς μιλήσει κι' ὀνειρεδότανε καὶ λα-
χάριζε νὰ τὴς μιλήσει γιὰ τὸ μακρινὸν τὸν τόπο του, γιὰ τὰ
παράξενα πουλιὰ, πού ζοῦνε στὰ δάση, γιὰ τὰ κίτρινα, τὰ κίτρινα
νερά, πού καθρεφτίζουνε τὰ λευκὰ παλάτια. Μὰ ὁ ἀγνώστος δὲν
ἄνοιγε τὰ χεῖλη, παρὰ τὴν κοιτάζε καὶ κείνος σιωπηλὸς κι' ἀσά-
λευτος. Ἔτσι σιωπηλὸς ὅλο τὸ βράδι ἐκείνο, ἔτσι ἀσάλευτος καὶ
τάλλα βράδια στὴ σειρὰ, ὅταν ἡ Κλάρα τὸν ἔσερνε κατόπι της
καὶ ῥχόντανε καὶ καθίζανε κοντὰ κοντὰ στὸ ἴδιο κάθισμα ἐκεῖ
στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ.

Ἡ Κλάρα τώρα δὲ μιλοῦσε λόγο στὶς συντρόφισσές της γιὰ

τὴν ἱστορία αὐτή. Ἔμενε σιωπηλή, σιλλογισμένη ὅλη τὴν ἡμέρα, σὰ νὰ ὄνειρεότανε καὶ νὰ περιέμενε μόνο νάρθει τὸ βράδι.

Τέλος, ἓνα βράδι σκοτινὸ καὶ σιωπηλὸ σὰν ὅλα τὰλλα, ἓνα βράδι ποὺ σὰν πάντα τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ ἔπεφτε στὸ πρόσωπο τοῦ ἀγνώστου καὶ σερόντανε στὰ πόδια του καὶ τρεμόπαυζε κίτρινοπὸ ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ, ἢ Κλάρα σίμωςε πῶ κοντὰ τὸν ἄγνωστο καὶ τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι.

Ἐκεῖνος δὲν κουνήθηκε· τὴν ἄφησε νὰ τὸ κρατᾷ, τὴν κοίταξε στὰ μάτια καὶ τὴ ρώτησε :

«Πῶς σὲ λένε ;»

Ἡ Κλάρα εἶπε τὸνομά της.

Κι' ὁ ἄγνωστος κοιτάζοντας τὴν πάντα τῆς εἶπε :

«Δὲν εἶσαι σύ».

Ἡ Κλάρα τέντωσε τὰ μάτια.

«Δὲν εἶσαι σύ, τῆς μοιάζεις μόνο. Τῆς μοιάζεις στὴν ἀσημιὰ—»

Ἡ Κλάρα ἔκαμε νὰ τραθήξει τὸ χέρι της, μὰ ἐκεῖνος τὸ κρατοῦσε.

«— Τὰ ἴδια κρεμασμένα χεῖλη, τὰ ἴδια τὰχαμινά, τὰ κοκαλιά-
ορινα τὰ μάγουλα, τὰ πεταμένα ὄσω· τὰ ἴδια τὰ μικρά, τὰχρωμα,
τὰλαμπα τὰ μάτια, τὸ ἴδιο τὸ κλιποκριασμένο τὸ κορμί. Εἴτανε
ἢ πιὸ ἀσημη καὶ κείνη ἀπ' ὅλες. Κανεὶς δὲν τὴν κοίταζε, κανεὶς
δὲν τῆς μιλοῦσε, κανεὶς δὲν τὴν ἀγάπησε. Οἱ ἀνθρώποι δὲν μπο-
ροῦνε νὰ δοῦνε τὴν ψυχὴ. Καὶ κείνη εἶχε καλὴ ψυχὴ. Δὲ μίλησε
ποτέ, δὲ γέλασε ποτέ μὲ μένα ἐκεῖνη. Καθότανε μοναχὴ στὴν
ἄκρη, μαζεμένη, καὶ κοίταζε βουβή, σὰν ἀρδαλιὰ ἀπὸ τὸ κλουβί,
τίς ἄλλες, ποὺ γελοῦσανε μὲ μένα. Ἐκεῖνη δὲν ἔμοιαζε μὲ αὐτές,
δὲν ταίριαζε μὲ αὐτές, δὲν ταίριαζε στὸν κόσμο. Γι' αὐτὸ τὴ
σκοτώσα».

Ἡ Κλάρα τινάχτηκε, μὰ ὁ ἄγνωστος δὲν τῆς ἄφησε τὸ χέρι.

«Τὴν ἀγαποῦσα καὶ τὴ σκοτώσα», ξακολούθησε, «μὰ μὴ φοβᾶ-
σαι, ἐσὲ δὲ σ' ἀγαπῶ. Ἐσὺ δὲν εἶσαι κείνη, ὅπως φαντάστηκα σὰ
σὲ εἶδα πρώτη φορὰ. Νόμισα πὼς πέρασε ἢ ψυχὴ τῆς σὲ σένα,
πὼς ἀναστήθηκε σὲ σένα, πὼς ξαναῆρθε στὴ ζωὴ μὲ σένα. Μὰ
ὄχι, ἐσὺ δὲν εἶσαι κείνη. Ἐσὺ τρέμεις. Ἐκεῖνη δὲν ἔτρεμε. Ξέ-
πλεξε μόνη τὰ μαλλιά καὶ μοῦ τάδωσε στὸ χέρι. Μοῦ τάδωσε
καὶ τῆς τὰ πέρασα γύρω στὸ λαμποῦ θηλιά, τραθήξα, ἔσφιξα τὴ
θηλιά γερά καὶ τὰ μάτια της, τὰ μικρὰ τὰ μάτια της ἀνοῖξαν
πλατιά σὸ χάος, τεντωθήκανε πόρτες ὀρθάνοιχτες στὴν ἄβυσσο·
σὰν πλάκες σμάλτο ἀσπροφεγγίσανε τὰχρωμα τὰ μάτια, σὰν αἰ-
μοστάλαχτα ρουμπίνια ἀστράφανε τὰλαμπα τὰ μάτια. Τρόμαξα
καὶ τῆς σκέπασα τὸ πρόσωπο. Ἐβλεπα μόνο τὸ γυμνὸ κορμί.
Παίζανε φέγγη χλωμοκίτρινη, ἀγγορόδινα κι' αὐτοῦ, πνιγόντανε
ἀσπρογάλαξες, πρᾶσινοπές, θαμπόχρυσες ἀναλαμπές. Πῶς πνί-
γονται μουντὰ μιά μέρα θαμπερὴ τὰ χρώματα στὸ φίλντισι,
πὼς τρεμοφέγγει ἐκεῖ στὰ νερά τὸ λευκὸ φεγγάρι, ποὺ τρυπᾷ
τοὺς κλάδους— ἔτσι ἔφεγγε μπροστά μου τὸ γυμνὸ κορμί».

Ἡ Κλάρα κοίταξε στὴ λίμνη, ὅπου εἶδειε τὸ χέρι του. Τὰ
νερά εἴτανε σκοτινά, φεγγάρι δὲ φαινότανε μόνο στὴν ἄκρη,
ἐκεῖ μπροστά, θαμπότερμε ἢ λάμψη τοῦ φαναριοῦ κίτρινοπὴ.
Ἔτσι τὴ σκοτώσα γυμνή, ξακολούθησε ὁ ἄγνωστος: «γυμνώ-
θηκε σὰν εἶδε πὼς τὴν ἤθελα γυμνὴ κι' ἔφερε σὸ κρεβάτι. Ἐσὺ
δὲ θέλεις, ἐσὺ δὲ λύνεις μόνη τὰ μαλλιά—»

Ἐφερε τὸ χέρι του σὸ λαμποῦ της, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τῆς ξεθη-
λωκώσει τὴν τραχηλιά.

Ἡ Κλάρα ξανατινάχτηκε.

«Μὴν τρομάζεις· δὲ σὲ θέλω ἐσένα», εἶπε ὁ ἄγνωστος καὶ
κατέβασε τὸ χέρι. «Ἐκεῖνη ἄφησε καὶ τὴ γυμνωσα κι' ἔπεσ' ἔτσι
στὸ κρεβάτι. Δὲν τὸ μόλνυα. Σκέπασα τὸ γυμνὸ κορμί, γιατί
μὲ τρόμαξε κι' αὐτὸ ὅπως ἔφεγγε. Τῆς φίλησα μόνο τὸ χέρι, γιατί
κρεμότανε κάτω ἀσκέπαστο. Εἴτανε τόσο μικρὸ, τόσο ἀπαλὸ τὸ
χέρι της. Τὸ δικό σου εἶναι ἀσημη, δὲν τὸ φιλοῦ. Τραχὺ, πλατύ,
κακοπλασμένο. Δὲν εἶσαι κείνη ἐσὺ, δὲν ξαναβγήκες ἀπὸ τὸ
κίτρινο νερό, ποὺ πῆγα καὶ τὴν ἔριξα γιὰ νὰ μὴν τῆς δεῖ κανέ-
νας ἄλλος τὸ γυμνὸ κορμί. Δὲν εἶσαι σύ, τῆς μοιάζεις μόνο. Ἐσὺ
δὲ θέλεις νὰ πεθάνεις, δὲ θέλεις νάγαπήσεις, δὲν μορεῖς— Ἡ
θέλεις ; Λέγε !»

Ἔμενε κρατώντας, σφιγγοντας δυνατὰ τὸ χέρι της.

Ἡ Κλάρα ἔσκυψε τὸ πρόσωπο. Δὲν μπορούσε νὰ νάντιζέει τὸ
δικό του, δὲ βαστοῦσε νὰ βλέπει τὰ μάτια του, ποὺ ἀστράφτανε
μεγάλα, μαύρα, κρύα κάτω ἀπὸ τὸ κίτρινο τὸ φῶς.

Σὲ λίγο ἔνοιωσε πὼς τῆς ἄφησε τὸ χέρι κι' ὅταν τόλμησε καὶ
ξανασήκωσε τὴν ὄψη, ὁ ἄγνωστος εἶχε χαθεῖ.

Τὴν ἄλλη μέρα, σὰ γύριζε τὸ βράδι σπιτί της, δὲν ἄκουσε
πίσω της τὸ βῆμα του. Καὶ σὰ βῆκε σὸ παράθυρο, δὲν τὸν
εἶδε νὰ στέκει ἀντίκρι, νὰ περιμένει. Περίμενε, περίμενε κι' αὐτή.
δὲ φάνηκε. Ὅστερα κατέβηκε σὸ δρόμο καὶ δίχως νὰ τὸ νοιώ-
σει βρέθηκε σὸ πάρκο καθισμένη ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ.
Ἔμενε ὄρες μόνη, ἀσάλευτη, σκυφτὴ, βουβή. Ὁ ἄγνωστος δὲν
ἦρθε. Ἄμα ὅμως σηκώθηκε νὰ φύγει καὶ μῆθε σὸ στενὸ σκο-
τινὸ μονοπάτι, τότε τῆς φάνηκε πὼς ἄκουσε νὰ σβῆνει σὰν ἀπο-
πίσω της, σὰν ἀπὸ μακριὰ ἢ κοντὰ, ἢ σὰν ἀπομέσα της μονάχα
ἓνα μαζρὺ, τρικυμιστὸ, χαχνηστὸ ἄγριο γέλιο.

(Μόναχο, 1912)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

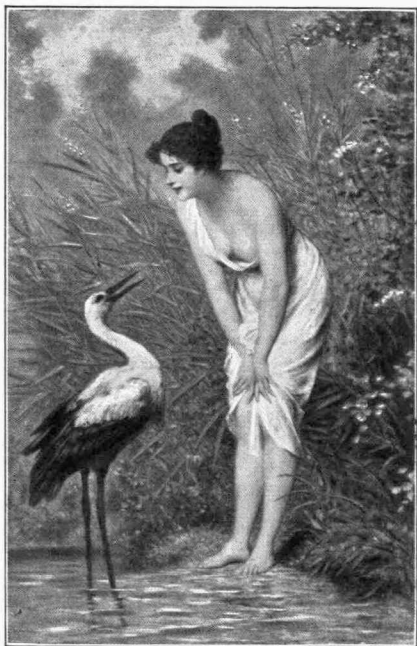
Εἰς ἀδέξιον στιχοιργόν

ΚΑΒΑΛΑ εἰς τὸν Πήγασον σὲ βλέπω — ὠμίμενα !

Ἔτσι ἦσαν πάντα σύ : σκληρὸς στὰ ζῶα τὰ καίμενα !

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΕΞΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΙΣ

(Έργον C. Schweninger)

CAMILLO ANTONA-TRAVERSI

ΠΑΤΕΡΑΣ!

ΔΡΑΜΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ

ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΟΥΡΝΑΣ, ἑτῶν 60. — ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΒΕΛΙΑΝ, ἑτῶν 23.
Ο ΦΡΟΣΑΡ, θυρωρός, ἑτῶν 56 — Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΑΡ, σύζυγός του, ἑτῶν 45.
ΦΛΩΡΑ, αἰοδός καφέ σαντάν, ἑτῶν 25. — ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ.

Σκηὴ σύγχρονος. Εἰς Παρισίους.

[Αἰθουσα οἰκίας κοκότας. Ἀριστερῶ θύρα ἀνοικτὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διακρίνεται μία ἀνταίγεια, σὰν νὰ ἦνε ἀναμμένα εἰς τὸ γειτονικὸν δωμάτιον κηρία. Εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ μέσον, μία θύρα εἰσόδου. Ἀριστερῶ ταύτης παράθυρον βλέπον εἰς μικρὰν αὐλήν. Δεξιὰ ἐμάρι με καθρέπτην. Δεξιῶ ἕν σκοτεινὸν καμαρινάκι. Εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς τραπέζι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε δέμα πενθιμὸν προσκλητηρίων].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΑΡ

(Εἶνε μόνη. Καὶ γειμίζει σιωπηλῶς ἓνα χονδρὸν σάκκον μὲ ἀντικείμενα τουαλέτας. Φαίνεται θέλονσα νὰ κοῦψη τὴν προῶν τῆς. Περιπατεῖ εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν τῆς κτυπάζουσα γόφω. Ὅταν γειμίσῃ τὸν σάκκον προσεκτικῶς, τὸν ἐναποθέτει εἰς τὸ σκοτεινὸν καμαρινάκι. Ἐπειτα ἀπλόσασα ἐπὶ τῆς τραπέζης πελώριον κόκκινον μανδῆλι ἀοχάζει νὰ βάξῃ μέσα διάφορα ἀσημικά, ἀντικείμενα χρυστάλλινα κ.λ.π. Αἰφνης κάποιος κτυπᾷ εἰς τὴν θύραν. Ἡ γρηῃ κάμνει κίνημα δυοαρσεκείας. Ἐπειτα χῶνει τὸν μύλον κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι. Κλείνει τὸ ἐμάρι καὶ πηγαίνει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΦΛΩΡΑ ΚΑΙ Η ΑΝΘ

Φλώρα. Ἐπιτρέπεται;

Ἡ Φρσο. Ἄ! Σεῖς εἰσθε, δεσποινίς Φλώρα; Βέβαια ἐπιτρέπεται.

Φλώρα. Μήπως σὰς ἐνοχλῶ;

Ἡ Φρσο. Καλὲ τί λόγος!

* ΣΗΜ. Ὁ Camillo Antona Traversi θεωρεῖται ὡς εἰς τῶν καλλιτέρων συγχρόνων δραματικῶν τῆς Ἰταλίας. Πνεῦμα λεπτὸν καὶ εἰρωνικόν, σατυροῦζει καυστικώτατα τὰς ἠθικὰς ἀσχημίας, τοὺς ἐκφυλισμοὺς καὶ τὰς

Φλώρα. Σὰς ἐρωτῶ διότι ἔχετε μίαν ὄψιν φοβισμένου ἀνθρώπου.
Ἡ Φροσ. Ἐννοεῖται... Ἦκουσα αἰφνιδίως κτύπημα! Καὶ ἔρχον-
 ται μερικῆς ἀσχημῆς ἰδέες ὅταν ἔχει κανεῖς πεθαμμένο στό σπίτι του.

Φλώρα. Δυστυχισμένη Νέλλη! Τί δυστύχημα! Εἴκοσι τεσσάρων
 χρόνιον! Καὶ ἓνα κρυολόγημα τὴν συνεπῆρε!

Ἡ Φροσ. Δὲν εἶνε τίποτε ἢ ζωή!

Φλώρα. Μπορῶ νὰ τὴν ἰδῶ;

Ἡ Φροσ. Σὲ μιὰ στιγμὴ... Ὅταν θὰ φύγῃ ὁ κύρ Μαυρίκιος...

Φλώρα. Ὁ ἐραστὴς τῆς; Εἶνε ἐκεῖ;

Ἡ Φροσ. Ναί! Τί καλὸ παιδί! Ἔμεινε ὅλη νύχτα νὰ τὴν φυ-
 λάῃ πεθαμμένην. Ἦτον μανιώδης εἰς τὸν ἐρωτὰ του.

Φλώρα. Θὰ παρηγορηθῆ!

Ἡ Φροσ. Δὲν θὰ δυσκολευθῆ νὰ εὕρῃ ἄλλην. Πλοῦσιος, νέος,
 εὐμορφος! Καὶ γενναῖος.

Φλώρα. Ἔτσι, αἶ;

Ἡ Φροσ. Τῆς ἔδωκεν ὅ,τι ἤθελε. Ἐκείνος τῆς ἔδωσε ὅλα, ὅσα
 ὑπάρχουν ἐδῶ μέσα! Ἐπιπλα, ἀσπύρρουχα, ἀσημικά, ὅλα. Γουνα-
 ρικά, κοσμητάτα. Καὶ ἓνα περιδέραιο πού ἔχει ἱστορίαν.

Φλώρα. Εἰπέ μου τὴν.

Ἡ Φροσ. Ὅταν ἡ Νέλλη ἦτον ἄρρωστη, τοῦ ἐξήτησεν ἓνα περι-
 δέραιον μὲ μαργαριτάρια. Ἐκείνος ἔπραξε καὶ τῆς τὸ ἀγόρασε.
 Ἀριστούργημα. Κοστίζει ὀκτὼ χιλιάδας φράγκα. Ὅταν τὸ εἶδεν ἡ
 Νέλλη ἐπηθούσε ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς. Ἐγελοῦσε. Ἐτραγουδοῦσε.
 Τόσο πού ἐχειροτέρευσε. Καὶ ἀνάμεσα στοῦ βήχα τῆς τοῦλεγε «Ἄδωθε
 μου τὸ λόγο σου ὅτι δὲν θὰ μοῦ τὸ πάρῃς ποτέ... καὶ ὅτι ἂν
 πεθάνω θὰ τὸ θάψῃς μαζί μου». Καὶ ἐκείνος τῆς τὸ ὑποσχέθη. Καὶ
 τώρα ἀπεφάσιος νὰ τὴν θάψῃ μαζί μὲ τὸ περιδέραιο.

Φλώρα. Μ' αὐτὸ εἶνε τρέλλα!

Ἡ Φροσ. Ποιὸς μπορεῖ νὰ βάλῃ μυαλὸ σ' ἓνα ἐρωτευμένον;

Φλώρα. (μετὰ μικρὰν διακοπὴν). Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα
 πού εἶνε ἐδῶ μέσα τί θὰ τὰ κάμῃ;

Ἡ Φροσ. Μερικὰ ἔδωσε σ' ἐμένα, ἀσπύρρουχα, φορέματα...

Φλώρα. Καὶ τὰ ἐπιπλα, τὰ στολίδια;

Ἡ Φροσ. Μά... θὰ συνεννοηθῆ μὲ τὴν οἰκογενειὰν τῆς. Εἶνε
 στὴν ἐξοχὴ ὁ πατέρας τῆς. Ἐνας γέρος χωριάτης, ἀνθρώπος αὐ-
 στηγρός, ἐνάρτετος, καθῶς φαίνεται. Ἡ Νέλλη τὸν εἶχε πείσῃ, ὅτι

ψυχικὰ διαστροφὰς τῆς νεωτέρας κοινωνίας. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ παρατιθε-
 μένου δραματίου, ὃ ἐπιτυχῆς μετάφρασις ἐξεπρόσθη ἐπιτηδὲς διὰ τὸ
 ἡμέτερον *Ἡμερολόγιον* ὃ ἐν Ρώμῃ φιλάτος συνεργάτης κ. Κ. Καίροφύ-
 λας, ἰσως φανῆ εἰς τινὰς ὡς ἀπίθανος καὶ ὑπερβολικὴ, ἔξω τῆς ἀληθείας
 καὶ τῆς πραγματικῆς ζωῆς, καὶ χαλαρώνουσα ἄρα τὴν ἐκ τῆς ὁμοιαλη-
 θείας καλλιτεχνικὴν ἐντύπωσιν. Διὰ τοὺς δυσκόλους τούτους ὁ συγγρα-
 φεὺς βεβαίως ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου του, ὅτι εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ
 ὄχεν ὡς βάσιν «ἐν γεγονόσι ἀληθεῖς καὶ διαδραματισθῆν εἰς τὴν πραγματι-
 κότητα τῆς ζωῆς». Καὶ ὄντως ἡ νεωτέρα κοινωνία, ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως
 καὶ ἐπικρατήσεως τῶν ἀτόμων δεινῷ ἀγῶνι, παρουσιάζει ἐνίοτε μεγαλεί-
 τερα φαινόμενα ἐκφυλισμοῦ καὶ πορώσεως ἐκείνου, τοῦ ὁποῖου θὰ συν-
 ἀντήσῃ εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν δραματίον ὁ ἀναγνώστης.

ἐξῆ ἐδῶ ὡς καμαριέρα στό σπίτι μου. Καὶ κάθε μῆνα τοῦ ἔστελνε
 εἴκοσι φράγκα... ἀπὸ τὸ μισθὸ τῆς, ὅπως τοῦ ἔλεγε.

Φλώρα. Γιατί ἔδλες αὐτὲς ἢ ψευτιές;

Ἡ Φροσ. Διότι τὸν ἐφοβεῖτο. Εἶνε ἓνας ἀνθρώπος, πού δὲν
 ἀστενεύεται γιὰ ζητήματα τιμῆς.

Φλώρα. Καὶ θὰ ἔλθῃ ἐδῶ;

Ἡ Φροσ. Φυσικά... Τοῦ ἐτηλεγράφησα. Δὲν μποροῦσα νὰ
 κάμω ἄλλῶως... Δὲν θέλω μελαδῆς ἐγώ!

Φλώρα. Μά... ποιὸς ξεῦρε! Γνωρίζω πολλοὺς πού τὸ πῆραν
 ἀπόφασιν... Ὁ δικός μου μπαμπάς, ἐπὶ παραδείγματι, φθάνει νὰ
 ἔχῃ τὸ καλὸ του φαί, τὸ πιστὸ του καὶ λίγο χαρτζιλίκι... καὶ δὲν
 τὸν νοιάζει τίποτε!

Ἡ Φροσ. Δὲν ἠξεύρω ἐγώ. Ὅποιος φυλάει τὰ βούχα του ἔχει
 τὰ μισά!

Φλώρα. Ἄς εἶνε. Ἄκου τώρα ἄργότερα νὰ μοῦ συστήσῃς
 τὸν Μαυρίκιον.

Ἡ Φροσ. Δὲν μοῦ φαίνεται κατάλληλος ἢ στιγμὴ.

Φλώρα. Ἐννοεῖται... ὄχι τώρα... Ἐννοῦ ἄργότερα.

Ἡ Φροσ. Ἔως τότε βλέπουμε... (ἀκούεται κτύπημα εἰς τὴν
 εἴσοδον). Κτυποῦν! Σιωπή! (πηγαίνει νὰ ἀνοίξῃ).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ο ΜΠΑΡΜΠΙΑ ΓΟΥΡΝΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΝΩ

Γουρνάς (δειλός, κρατῶν τὸ καπέλλο στό χέρι του). Καλημέρα,
 δεσποινίς!... Ἡ κυρία Φροσάρ;

Ἡ Φροσ. Ποῖος εἶσθε; Τί θέλετε;

Γουρνάς. Ἦθελα νὰ πῶ μιὰ λέξι στὴν κυρίαν Φροσάρ. (Πρὸς
 τὴν Φλώραν). Εἰσθε σεῖς;

Ἡ Φροσ. Ὅχι... Εἶμαι ἐγώ.

Γουρνάς. Μὰ ἡ κυρία Φροσάρ πρέπει νὰ εἶνε μιὰ γυναίκα... μιὰ
 κυρία, ἐπὶ τέλους!

Ἡ Φροσ. Καὶ μήπως ἐγώ δὲν εἶμαι κυρία;

Γουρνάς. Ναί... δὲν λέω (κιντίζων τὴν Φλώραν). Ἀλλὰ τότε...
 ἐκείνη ἐκεῖ;

Φλώρα (γελῶσα). Ἡ δεσποινίς Φλώρα, εἰς τὰς διαταγὰς σας!

Γουρνάς. Φλώρα! *Ω! Τί ἀστεῖον ὄνομα!

Ἡ Φροσ. Μὰ ἐπὶ τέλους μπορῶ νὰ μάθω... Ἡ κυρία Φροσάρ
 εἶμαι ἐγώ, σὰς λέγω!

Γουρνάς. Αἶ, τὸ κατάλαβα (χαίρειν). Σεῖς εἶσθε ἡ κυρία (συγ-
 κινούμενος) τῆς δυστυχισμένης τῆς Ροζίνας μου;

Ἡ Φροσ. (γελῶσα). *Α! Εἰσθε ὁ πατέρας... σεῖς;

Γουρνάς. Βέβαια! Καὶ μοῦ φαίνεται, δὲν εἶνε τίποτε τὸ γελῶν!

Ἡ Φροσ. (συγκρατομένη). Πράγματι... παρντόν!

Γουρνάς (συγκρατομένη). Ἐλαβα ἓνα τηλεγράφημα... πῶς ἡ
 Ροζίνα μου πέθανε! Ἦτον μόλις εἴκοσι τεσσάρων χρόνιον! Τί δυστυ-

χία! Ἐπήρα λοιπόν ἀμέσως τὸ τραῖνο στὸ Μελμπουρνά. Αἶ, κυρία μου, ἔχω βάρσανα! (Βραχεία διακοπή). Μπελάδες ἐκεῖ κάτω! Καὶ κοστίζει ἀρκετὰ ὁ σιδηρόδρομος γιὰ τὸ Παρίσι... ἀλλὰ δὲν μποροῦσα νὰ κάμω διαφορετικὰ, αἱ; Μιά θυγατέρα τόσο καλή, δουλεύτρα, τίμα!

Ἡ Φροσ. Ἀλήθεια (προσφέρουσα κάθισμα). Καθίστε!

Γουρνάς. Εὐχαριστῶ. (Κάθεται). Εἶμαι κουρασμένος! Εἶμαι γέρος! Ἀλλὰ ἤθελα ὁμῶς νὰ τὴν ἰδῶ ἀμέσως! (κάνει κίνηση ὡς ὁμοιωθῆ).

Ἡ Φροσ. (ἀνήσυχος). Ἀμέσως ὄχι... σὲ λιγάκι.

Γουρνάς. Γιατί;

Ἡ Φροσ. (ὡς ἄνω). Εἶνε... εἶνε ἓνας φίλος ἐκεῖ μέσα.

Γουρνάς (ὑποπνεύμενος). Ἐνας φίλος;

Φλώρα (μὲ ἐτοιμότητα). Ναι... ἓνας φίλος... ἓνα λαμπρὸ παιδί, ποῦ ἔκαμε τόσα καλά στὴν καὶ μένῃ τὴν Νέλλην...

Γουρνάς. Ποιαν Νέλλην; (μὲ ἐκπλήξιν).

Φλώρα. Ἄ! ναι, τὴν Ροζίαν... ὅπως τὴν λέτε σεῖς!

Γουρνάς. Μὰ τότε γιατί τὴν λέτε σεῖς Νέλλην;

Φλώρα. Νέλλη εἶνε ἓνα χαϊδευτικὸ ὄνομα ποῦ τῆς ἔδιδαν αἱ φίλαι τῆς.

Γουρνάς (μὴ πεισθεῖς). Ἄ! καὶ σεῖς ποῖα εἶσθε;

Φλώρα. Σὰς τὸ εἶπα. Μία φίλη τῆς... μία σύντροφός τῆς.

Γουρνάς. Σύντροφός τῆς; Εἶσθε καὶ σεῖς ὑπηρέτρια;

Φλώρα. Μὰ, πῶς, ὑπηρέτρια;

Γουρνάς. ὦ! (πρὸς τὴν Φροσά). Ἡ Ροζίνα δὲν ἦτο ὑπηρέτρια στὸ σπίτι σας;

Ἡ Φροσ. Βέβαια! (σιγὰ πρὸς τὴν Φλώραν). Πρέπει νὰ λάθωμιν ἐπὶ τέλους μίαν ἀπόφασιν... ἔτσι κι' ἔτσι θὰ ξεσκεπασθῆ ἡ δουλειὰ ἀργότερα (παρουσιάζουσα αὐτὴν πρὸς τὸν Γουρνάς). Ἡ δεσποινὶς Φλώρα, τοῦ «Ἐλδωράδο».

Γουρνάς (ἐκπληκτικῶς). Τοῦ Ἐλδωράδο; Καὶ τί πράγμα εἶν' αὐτό;

Φλώρα. Καλλιτέχνης τραγουδίστρια.

Γουρνάς (συρόμενος πρὸς τὰ ὀπίσω μαζί μὲ τὸ κάθισμα). Μιά τραγουδίστρια;

Φλώρα. Ἀκριβῶς! Γιατί παραξενεύεσθε;

Γουρνάς. Αἶ! Καταλαβαίνω... καὶ μὲ καταλαβαίνετε κι' ἐσεῖς... Ἐγὼ ζῶ στὴν ἐσοχὴ... ἀλήθεια... ἀλλὰ ξέρω τὸν κόσμο... Εἶθα τραγουδίστριες στὸ Μιλβοῦ. Εἶνε γυναῖκες... γυναῖκες γιὰ στρατῶνα!

Φλώρα (ἐξηγουμένη). Αἶ, παλχοχωριάτη! Μέτρα τὰ λόγια σου!
Γουρνάς (σταβοκνιτάζων τὴν Φλώραν). Καὶ ἡ Ροζίνα ἦτο σύντροφός σας; Καὶ ἔμεινε ἐδῶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν; (κνιτάζων γύρω του) Διάβολε! Ἄλλ' αὐτὸ φαίνεται τὸ σπίτι μᾶς... (ἐκρήγνυται εἰς εἰλικρινῆ πόνον). ὦ! φοβοῦμαι ὅτι κατάλαθα!...

Ἡ Φροσ. (συγκεκινημένη). Αἶ, καλὲ μου ἄνθρωπε, ἀφήστε τε αὐτά! Μὴν ἀπελπίζεσθε! Θὰ σὰς τὰ εἰποῦμε ὅλα!

Γουρνάς. Σεῖς εἶσθε ἢ οἰκοδέσποινα;

Ἡ Φροσ. Ὅχι. Εἶμαι μονάχα ἡ θυρωρὸς τοῦ σπιτιοῦ!
Γουρνάς (κνιτάζων γύρω). Μὰ τότε... ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα ἐδῶ μέσα τίνος εἶνε;

Ἡ Φροσ. Μὰ... δικὰ τῆς!

Γουρνάς. Τίνος; Τῆς Ροζίνας μου;

Ἡ Φροσ. Μὰ βέβαια... Τῆς Νέλλης!

Γουρνάς (τελλιμμένος). Κι' ὄλ' αὐτὰ τῆς τὰ πλήρωσαν οἱ ἄνδρες!;

Ἡ Φροσ. (μὲ ἐτοιμότητα). Δηλαδή ἓνας μονάχα ἄνδρας.

Γουρνάς (σφίγγων τὸ κεφάλι μὲ τὰς χεῖράς του). Θεέ μου! Ἡ Ροζίνα ἐχάθηκε! Ἀμάρτησε! Τὸ καλὸ μου τὸ παιδί!

Φλώρα (παρηγοοῦσα αὐτόν). Ἐλάτε... Μὴν ἀπελπίζεσθε ἔτσι!

Ἡ Φροσ. Τώρα πλεῖα ἡ δυστυχισμένη ἐπλήρωσε τὸ σφάλμα τῆς!

Γουρνάς. Ὅχι, ἀρκετὰ! (μὲ δέναν). Ὅχι, ἀρκετὰ! Ἄ! δυστυχισμένη Ροζίνα μου! (Μικρὰ διακοπή). Καὶ μοῦ ἐτηλεγραφήσατε γιὰ νὰ μοῦ ἀναγγεῖλετε αὐτὴν τὴν ἀτίμωσιν! Καλλιτέρα νὰ μὲ ἀφίνατε ἔτσι! Ἐπρεπε νὰ μὲ ἀφίνατε στὸ χωριό μου! Εἶμαι γέρος! Θὰ πέθαινα ἡσυχῶς... χωρὶς νὰ μᾶθω... Γιατί μὲ ἐκράξατε; Γιατί;

Ἡ Φροσ. Ἄλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ...

Γουρνάς. Εἶμαι ἓνας πτωχὸς χωριάτης! Ἐργάσθηκα σ' ὄλην τὴν ζωὴν μου! Καὶ δὲν εἶχα ποτὲ τύχην... Τὰ δύο ἀρσενικά μου παιδιὰ μοῦ σήκωσαν δίκην. Καὶ μὲ τὰ ἔξωδα ποῦ ἔκαμα κινδυνεύω νὰ χάσω τὸ τελευταῖο κομμάτι τῆς γῆς... νὰ μοῦ τὸ κατασχέσουν... Δὲν εἶχα πειὰ παρὰ τὴ Ροζίνα... Μονάχα αὐτὴν ἀγαποῦσα. Γι' αὐτὸ ἤλθα! Τὴν ἐνόμιζα τίμιαν! Ἄ! μὰ θὰ σκρίψω τὸ λαμπρὸ ἐκείνου ποῦ τὴν κατέστρεψε... Ποῦ εἶνε; Στὴν τιμὴ μου, δὲν θὰ φύγῃ ζωντανὸς ἀπὸ τὰ χέρια αὐτά!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΩ, ἔπειτα Ὁ ΦΡΟΣΑΡ

Μαυρ. (εἰσέρχεται ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς νεκρᾶς, ἐκνισθεὶς ἀπὸ τὸν θόρον) εἶνε ὠχρὸς). Τί συμβαίνει, κυρὰ Φροσάρ; Τί συμβαίνει;

Γουρνάς. Ἄ! αὐτὸς εἶνε... Στοιχηματίζω ὅτι εἶνε αὐτός... Ἄ! ἄτιμε, κατεργάρη! (ὀρᾷ νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τοῦ Μαυρικίου). Ἡ Φλώρα τὸν ογκραεῖ!

Μαυρ. (ἐκπληκτικῶς). Μὰ...

Φλώρα. Θεέ μου! Βοήθειαν! (κρατοῦσα τὸν Γουρνά).

Ἡ Φροσ. (εἰς τὸ παράθυρον, φωνάζουσα). Γιάννη! Γιάννη! Βοήθεια! Ἐλα ἐπάνω!

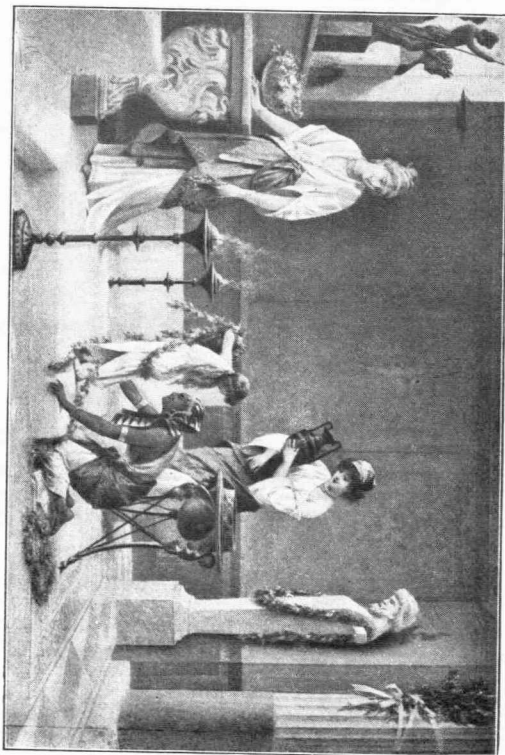
Γουρνάς (παλαῖον). Ἀφήστε με ἐλεύθερον! Θὰ τὸν στραγαλίσω!

Ἡ Φροσ. (εἰσορχόμενος). Τί συμβαίνει;

Γουρνάς (ὡς ἄνω). Χαμένε! Δειλέ!

Ἡ Φροσ. Αὐτὸς ὁ θεότρελλος θέλει νὰ πνίξῃ τὸν κύριον Μαυρικιον!

Ἡ Φροσ. Ἀφήστε ἐμὲ νὰ τὸν σιγουρίσω! (ἀρπάζει τὸν Γουρνά ἀπὸ τὸν ὄμον καὶ τὸν ὄπτει ἐπὶ πολυθρόνα κρατῶν αὐτὸν ἀκίνητον).

Γουρνάς. "Α! τύχη άπιμη! "Όλοι λοιπόν έναντίον μου! Έναντίον ενός πτωχοῦ πατέρα.

Μαυρ. Μά επί τέλους ποῖος εἶνε αὐτός;

Ἡ Φρσο. Εἶνε ὁ πατέρας ἐκείνης τῆς δυστυχισμένης...

Μαυρ. (κατάπληκτος). "Ο πατέρας;

Γουρνάς (πάντοτε κρατούμενος ἀπὸ τὸν Φροσάρ καὶ τὴν Φλώραν). "Ο πατέρας, ναί, ὁ δυστυχισμένος τῆς πατέρας, ὁ ὁποῖος ἔρχεται ἐγκλίμως γιὰ νὰ σοῦ δώσῃ ἓνα καλὸ μᾶθημα, παλάνθρωπε!

Μαυρ. (λίαν συγκινημένος). Πιστεύσατε, μπάρμπα Γουρνάς, ὅτι ἐνοῦθ' καὶ σέβομαι τὴν λύπην σας... "Αλλ' ἐγὼ δὲν πταῖω διόλου... "Εκαμα ὅ,τι μποροῦσα γιὰ νὰ τὴν σώσω!

Ἡ Φρσο. (προλαμβάνουσα). "Όσο γι' αὐτό, ἀλήθεια.

Γουρνάς (πρὸς τὸν Μανρίκιον). Δὲν φταῖς, αἰ; Τί εὐκολα ποῦ τὸ λές! "Εσεῖς ἢ νεολαία τῶν καλῶν οἰκογενειῶν... ἀρπάζετε τὰ κορίτσια ἀπὸ μᾶς τοὺς χωριάτες καὶ τὰ γλεντάτε... γιατί ἢ χωριατοπούδες κοστίζουν φθηνότερα ἀπὸ τῆς πρωτευουσιάνες... τῆς παρισινῆς...

Μαυρ. (ἀγανακτισμένος). "Ω! μπάρμπα Γουρνάς!

Γουρνάς. Εἶνε ἀλήθεια ἢ ὄχι; ὅτι μοῦ παραστράτισες τὴν Ροζίνα μου;

Μαυρ. "Όχι, ὄχι, ὄχι! Συνήντησα τὴν Νέλλην... τὴν Ροζίνα... σ' ἓνα καφέ — σαντάν. "Ἦτο ἐρωμένη ἐνός φίλου μου. "Εφέβηκα πάντοτε σὰν τίμιος ἄνθρωπος πρὸς αὐτήν.

Γουρνάς. Καλέ, τί μοῦ τσαμπουνάς; "Εσὺ δὲν τὴν ἔβαλες στὸν κακὸ δρόμο;

Μαυρ. "Όχι. ("Ομιλεῖ μὲ γλυκύτητα). Τί θέλεις; Δὲν μποροῦσα νὰ προῖδω μίαν τέτοιαν συμφορὰν! "Ἦτο τόσο χαριτωμένη καὶ τὴν ἀγαποῦσα τόσο πολὺ. "Επηγαίναμε τόσο σύμφωνοι! Κι' ἐκείνη ἄλλως τε μὲ ἀγαποῦσε εἰλικρινά. Πρὶν ἀπὸ ἐμὲ εἶχε γνωρίσῃ ἄλλους ἄνδρας; Πιθανόν. Αἰ, τί θέλετε! Δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπαιτήσῃ!... "Αλλ' ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ συνηντήθημεν ἔκαμνε μίαν ζωὴν μονήρη. Μοῦ ἦτο πιστή! Δὲν ἔβγαине παρὰ μονάχα μαζί μου. "Επηγαίναμε συχνὰ στὰ προάστεια καὶ ἐρρεμβάζαμε στὰ περιβόλια. "Εζούσαμε εὐτυχεῖς, μίαν ζωὴν βέβαιον, ποιήσεως, λατρείας! Κ' ἐγὼ τὴν εὐχαριστοῦσα σ' ὅλα. "Αλήθεια, κυρὰ Φροσάρ; "Όταν ἀρρώστησες, δὲν τῆς ἔλειψε τίποτε. Γιατροί, συμβούλια, φάρμακα. Δὲν εἶμαι σὲ τίποτε ἄξιος κατακρίσεως!

Γουρνάς (μετὰ βραχείαν σιωπὴν). "Όταν σὰς ἀκούει κανεὶς, νομίζει ὅτι εἰσθε τίμιος ἄνθρωπος! "Αλλ' εἶνε ὅμως σκληρὸ γιὰ ἓνα πατέρα... ποῦ ἐπίστευσε πάντα τῇ θυγατέρα του τίμιαν... νὰ μᾶθη αἰφνιδίως τὴν γυμνὴν ἀλήθειαν... καί...

Μαυρ. "Εκαμα ἐκεῖνο ποῦ μποροῦσα...

Γουρνάς (διακόπτων). Μά ναί! Στὸ κάτω τῆς γραφῆς πραγματικῶς δὲν πταῖτε σεῖς... μάλιστα τῆς ἐκάματε καλὸ... "Αλλ' αὐτὴ δὲν εἶνε δικαιολογία γιὰ ἐκείνην...

Μαυρ. (μὲ τόνον πειθοῦς). Μά ὄχι, ἢ δυστυχισμένη! Δὲν ἔπταιε

και αυτή! 'Ητο τόσο χαριτωμένη! Τι θέλτε; 'Ετσι έπρεπε να τελειώση! 'Ητο τόσο εὖθυμος, πεταχτή, περιπαθής! Βέβαια θά ζούσαμε αρκετά μαζί. Δέν μπορούσα να τήν στεφανωθῶ... ἀλλά... θά ἦτο εὖτυχιμένη! 'Αλλ' ἄρπαξε ἕνα κρουλόγημα... μία τρομερή ἀρρώστεια τοῦ στήθους!... 'Εφυγε διά παντός! Δέν θά τήν ξαναθῶ πιά! Πόσο ἦτο θλιβερόν αὐτό! (κλαίει σχεδόν ἐπὶ τοῦ ὄμου τοῦ Γουρνάς στηριζόμενος).

Γουρνάς. 'Ελάτε δά! Δέν πρέπει ν' ἀπελπίζεσθε τόσο! Θ' ἀρρωστήσετε. Εἶσθε καλός νέος, τό βλέπω! 'Αλλ' ἐγώ εἶμαι πατέρας καί ἔχω ἄλλες ιδέες.

Μαυρ. Δέν τήν εἶδατε ἀκόμη;

Γουρνάς. "Οχι, καί..."

Μαυρ. "Ὁ! ἄλλαξε τόσο! Εἶν' ἐκεῖ μέσα! Θέλετε νά τήν ἰδῆτε;

Γουρνάς. Βέβαια. 'Αλλ' αὐτές ἡ δουλίες μ' ἔκμαν ἄνω-κάτω. Εἶμαι γέρος τώρα πλειά.

Μαυρ. Πηγαίνετε νά τήν ἰδῆτε γιά τελευταίαν φοράν!

Γουρνάς. Ναι, ναι! Εὐχαριστῶ. "Α! Τι δυστύχημα!... δυστυχημένη Ροζίνα! δυστυχημένη κόρη μου! (εἰσέρχεται εἰς τὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ δωμάτιον).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΟΙ ΑΝΩ, πλὴν τοῦ ΓΟΥΡΝΑΣ

Μαυρ. "Α! ἀλήθεια, τί συμφορά! 'Ὁ πατέρας της! Καί ποιος τὸν ἐπερίμενε; Καλὸς μπελας κι' αὐτός! (εἰς τὴν Φροσάο). Εἶχε λοιπὸν πατέρα ἢ Νέλλη;

Ἡ Φροσ. Καθὼς φαίνεται...

Μαυρ. Δέν μοῦ εἶχε ποτὲ μιλίση.

Ἡ Φροσ. Φαίνεται πὼς θά τὸν ἐθαρόνετο. Αἱ! "Ενας χωριάτης!

Μαυρ. (πρὸς τὸν Φροσάο). 'Επήγγε στο καταστάσημα τῶν ἐργολαβειῶν τῶν κηδεῶν;

Ἡ Φροσ. Μάλιστα, κύριε Μαυρίκιε! "Ὅλα εἶνε συμφωνημένα γι' αὐτο... κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας... Δέν μένει παρὰ νά γίνη ἡ πληρωμή!

Μαυρ. "Α, βέβαια!

Ἡ Φροσ. Πρέπει νά πληρώσετε προκαταβολικῶς...

Μαυρ. Ναι. Θά πάω ἀμέσως! Ποῦ εἶνε τὸ καπέλλο μου;

Ἡ Φροσ. 'Εστάλησαν αἱ προσκλήσεις.

Φλώρα (οἰγὰ πρὸς τὴν κυρὰ Φροσάο). Προυσίασέ με! 'Η ὦρα εἶνε κατάλληλος.

Ἡ Φροσ. Ναι. (πρὸς τὸν Μαυρίκιον). Κύριε Μαυρίκιε...

Μαυρ. Τι συμβαίνει;

Ἡ Φροσ. (παρουσιάζουσα αὐτήν). 'Η δεσποινὶς Φλώρα.

Μαυρ. (χαριεῶν). "Εχω εὐχαρίστησι...

Ἡ Φροσ. Μία φίλη πολὺ καλὴ ποῦ ἦλθε νά με συντροφεύση.

Φλώρα. Ναι, ἀκριβῶς! Καλημέρα, κύριε Μαυρίκιε! "Ὁ! ἡ καὶ-

μένη ἢ Νέλλη! Τὴν ἀγαποῦσα τόσο! 'Ενωθ' τὴ λύπη σας! 'Αλλά δέν πρέπει νά σας καταβάλῃ καί ν' ἀρρωστήσετε!

Μαυρ. (στεναζών). "Αχ!

Φλώρα. Κουράγιο!

Μαυρ. (τείνων αὐτὴ τὴν χεῖρα). Εὐχαριστῶ, δεσποινίς! Πρέπει νά βγῶ μιὰ στιγμῆ... Γυρίζω ἀμέσως... θά σας ξανάδρω; 'Ὁρεδουάρ... (ἐξέρχεται).

Ἡ Φροσ. Σὰς συνοδεῶ, κύριε Μαυρίκιε.

Ἡ Φροσ. (πρὸς τὸν σύζυγόν της οἰγὰ). Ναι, ἔως τὴν πόρτα. 'Αλλά γύρισε ἀμέσως. Σὲ χρειάζομαι. (Ἡ Φροσάο καί ὁ Μαυρίκιος ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Η ΦΡΟΣΑΡ, ΦΛΩΡΑ, ἔπειτα Ὁ ΓΟΥΡΝΑΣ

Φλώρα. Τι συμπαθητικὸς νέος. Εἶδατε; Μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι. Μιλησέ του γιά μένα. Μοῦ τὸ ὑπόσχεσθε;

Ἡ Φροσ. Ναι. Σὰς τὸ ὑπόσχημα. 'Αλλά κάμε μου μιὰ χάρι!

Φλώρα. Τι θέλτε;

Ἡ Φροσ. Κράτησέ μου κατὰ μέρος τὸ γέρο μιὰ στιγμῆ.

Φλώρα (ἐπινοήσασα). Πολὺ καλά.

Γουρνάς (ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς νεκρῆς). 'Ανάθεμα τὴν τύχη! (πρὸς τὴν Φροσάο). Εἶχατε δίκιο! "Αν ἡ Ροζίνα ἀμάρτησεν, ἀλλ' ἐπλήρωσεν ἀκριβὰ τὸ ἀμάρτημά της.

Ἡ Φροσ. "Η δυστυχημένη!

Γουρνάς. Πὼς κατήντησε! (Διακοπή. Ἡ Φροσάο κάμνει νεύματα εἰς τὴν Φλώραν). "Εφυγεν ἐκεῖνος ὁ νέος;

Ἡ Φροσ. 'Επήγε γιά τὴν κηδεῖαν. Θά γίνη αὐριο.

Γουρνάς. Αὐριο; Στὴν ἐκκλησία;

Ἡ Φροσ. Βέβαια. Θά διαβάσουν τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία κι' ἔπειτα μὲ καρότσες θά τὴν πάνε στο νεκροταφεῖο.

Γουρνάς. 'Εκκλησία... λειτουργία... καρότσες... ὅλα πράγματα ποῦ κοστίζουν ἀκριβὰ!

Ἡ Φροσ. Αἱ, βέβαια, κοστίζουν ἀκριβὰ.

Γουρνάς. Κι' ἐγώ δέν ἔχω παράδες νά χαλάσω! Εἶμαι πτωχός! Μὲ τὸ στανεὶο κερδίζω τὸ ψωμί μου... Τὸ κτήμα μου τὸ κατάσχεσαν... καί δέν μπορῶ νά χαλάσω τόσο!

Ἡ Φροσ. Μὴν ἀνησυχῆτε. Δέν θά σας ζητήσουν τίποτε.

Φλώρα. Παράδες ἐδῶ μέσα δέν λείπουν.

Γουρνάς. Δέν λέω ὄχι! 'Αλλ' ὅταν οἱ γέροι εἶνε πτωχοί, δέν πρέπει νά πετῶνται τὰ χρήματα, αἱ οικονομίαι.

Ἡ Φροσ. Μὴ στενοχωρῆσθε. Φροντίζει ὁ κύριος Μαυρίκιος. 'Ακριβῶς γι' αὐτὸ ἐβγήκε τώρα.

Γουρνάς. Πληρῶνε ἐκεῖνος; 'Ὁ κύριος Μαυρίκιος; "Α! ὦρατα! λαμπρά!

Ἡ Φροσ. "Ὅσα ἀφήκεν ἡ καὶμένη ἡ Ροζίνα, εἶν' ὅλα δικὰ σας... ἔτσι παράγγειλε.

Γουρνάς. Δυστυχισμένη κόρη! Μ' αγαπούσε φοβερά!

Φλώρα. Αφού είσθε πατέρας, φυσικά τὰ κληρονομείτε όλα!

Γουρνάς. Τό ξεύρω! τὸ ξεύρω! Διάβολο! Ξεύρωμε τούς νόμους κι' ἔμεις οἱ χωριάτες!

Ἡ Φροσ. Ὅλα αὐτὰ εἶνε δικά σας λοιπόν... Ἐπιπλα, ἀσπρόρροχα, ἀσημικά...

Γουρνάς. Βέβαια... βέβαια... τὰ ἐπιπλα, τ' ἀσπρόρροχα! Μὰ τί νὰ τὰ κάμω όλα αὐτὰ στο Μελθούα... στοὺς κάμπους;

Ἡ Φροσ. Θὰ σὰς βοηθήσωμεν ἔμεις... νὰ τὰ πουλήσετε... ἂν θέλετε.

Γουρνάς. Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ καλωσύνη σας!

Φλώρα. Ἐπειτα, εἶνε τὰ κοσμήματα...

Γουρνάς. Τὰ κοσμήματα; Ἄ! αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερο!

Φλώρα. Ἀξιζοῦν σεβαστὸν ποσόν.

Γουρνάς. Θὰ ἰδοῦμε! Θὰ ἰδοῦμε!

Φλώρα. Γνωρίζω ἕνα ἔμπορον ποῦ ἀγοράζει σὲ καλὴ τιμὴ κοσμήματα.

Γουρνάς. Καλά... καλά... Κι' ἐκεῖνο τὸ πρᾶμμα ποῦ ἔχει στο λαιμὸ τῆς... εἶνε μαργαριτάρια;

Ἡ Φροσ. Ναί... καὶ πολύτιμα μάλιστα!

Γουρνάς. Θὰ κοστιζοῦν πολλοὺς παραδες!

Φλώρα. Τὸ πιστεύω (γεῶσα). Καὶ πολλοὺς παραδες μάλιστα Ὀκτὼ χιλιάδες φράγκα.

Γουρνάς. Ποίος σὰς τὸ εἶπε;

Φλώρα. Ἡ κυρὰ Φροσάρ!

Γουρνάς. Ἄ! Καὶ γιατί τότε τῆς τὸ ἀφήσαν στο λαιμὸ; Αἱ;

Φλώρα. Μία ἰδέα τοῦ κυρίου Μαυρικίου... ποῦ θέλει νὰ τὴν θάψῃ μ' ἐκεῖνο τὸ κόσμημα.

Γουρνάς (ἀποδοκιμάζων). Χοῦμ! Ὁραία ἰδέα! (πρὸς τὴν Φροσάρ). Ἐλάτε εἴθ' νὰ ἰβήτε!

Ἡ Φροσ. Ἄ! ὄχι... Δὲν πρέπει νὰ ἐγγιχθῇ! Πρέπει νὰ ῥωτησωμεν πρῶτα τὸν κύριον Μαυρικίου!

Γουρνάς. Ὅχι... ὄχι! Γιὰ νὰ ἰδοῦμε μονάχα... χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσωμεν.

Φλώρα. Ἐρχομαι ἐγὼ, κύριε Γουρνάς.

Γουρνάς. Ὁραία. Ἐλάτε λοιπόν! (Εἰσέρχεται μὲ τὴν Φλώραν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νεκρᾶς).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Ἡ ΦΡΟΣΑΡ, ἔπειτα Ὁ ΦΡΟΣΑΡ

Ἡ Φροσ. (Πηγαίνει εἰς τὸ παρόθηρον. Προβαίνει, σφουρίζει καὶ κάνει νεῦμα εἰς κάποιον ὅπως ἀναβῇ.—Ἐπειτα βεβαιωθείσα ὅτι οὐδείς τὴν κυττάζει ἀπὸ τὸ δωμάτιον πηγαίνει εἰς τὴν οἰκεινὴν ἀποθήκην, τῆς ὁποίας ἀνοίγει τὴν μικρὰν θύραν.—Εἰσέρχεται ὁ Φροσάρ. Ἐκεῖνη τοῦ δείχνει τὸν σάκκον καὶ τοῦ κάνει νεῦμα νὰ τὸν ἀπαγάγῃ.—Ὁ

Φροσάρ διαμαρτύρεται. Σιωπηλὴ σκητῆ.—Ἐκεῖνη μὲ νεύματα τοῦ τὸ ἐπιτάσσει. Ἐκεῖνος δείχνει τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖνη σηκώνει τοὺς ὄμους. Ἐκεῖνος διὰ νευμάτων τὴν κάμνει νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἡ κλοπὴ τῶν νεκρῶν εἶνε ἐγκλημα. Ἐκεῖνη ὀργίζεται. Ἐκεῖνος κάνει νεῦμα ὅτι νίπτει τὰς χεῖρας του καὶ ὅτι ἀφήνει τὴν σύζυγόν του ὑπεύθυνον.—Ἡ γράϊα πάντοτε διὰ νευμάτων ἐπιταλαμβάνει τὴν διαταγὴν ἐπιτακτικῶς. Ἐκεῖνος ὑπεκλίνει τέλος φροτάνεται τὸν σάκκον εἰς τὸν ὄμον του καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν ἐξόδον, ὅτε ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ Μαυρικίου).

Ἡ φωνὴ τοῦ Μαυρικίου (καλοῦσα). Θυρωρῆ.

Ὁ Φροσ. (σιγά). Ὑψιστε Θεέ!

Ἡ Φροσ. (σιγά). Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! (Μένει ἀμφίβολος, ἀκίνητος ἐν καταπλήξει).

Ἡ φωνὴ τοῦ Μαυρικίου. Θυρωρῆ.

Ἡ Φροσ. Ἀναβαίνει ἐπάνω!

Ἡ Φροσ. Στὸ παράθυρο. (πηγαίνει καὶ κυττάζει). Κανείς. Πέταξέ τὸ κάτω!

Ὁ Φροσ. Μά...

Ἡ Φροσ. Βρὲ πέταχ' το! Δὲν σπάζει τίποτε!

Ἡ φωνὴ τοῦ Μαυρικίου. Θυρωρῆ!

Ὁ Φροσ. (ὀπίσθον κάτω τὸν σάκκον). Οὐφ!

Ἡ Φροσ. (τρέχουσα ὅπως ἀνοίξῃ). Ἀμέσως, κύριε Μαυρικίε, ἀμέσως!

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΩ

Μαυρ. Ποῦ στο διάβολο εἶνε ὁ σύζυγός σου;

Ὁ Φροσ. Ἴδού με, κύριε Μαυρικίε. Ἐρχόμουν!

Μαυρ. Δὲν ἔχω λιανά. Κάμε μου τὴ χάρι νὰ πληρώσῃς τὸν ἀμαξά.

Ὁ Φροσ. Ἀμέσως (ἐξερχόμενος, καθ' ἑαυτὸν). Ἄ τιμὴ τύχη!

Ἡ Φροσ. (πρὸς τὸν Μαυρικίου). Κύριε Μαυρικίε, ὁ γέρος εἶνε ἐκεῖ... μαζὶ μὲ τὴν φίλην μου!

Μαυρ. Πολὺ καλὰ. (Εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

Ἡ ΦΡΟΣΑΡ, μόνη — Ἐπειτα Ὁ ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ, Ἡ ΦΛΩΡΑ
καὶ Ὁ ΓΟΥΡΝΑΣ

Ἡ Φροσ. (μὲ κίνημα σημαίνον «ὡς γίνῃ ὅτι κι' ἂν γίνῃ!» Βγάζει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι τὸ δέμα, τὸ ὁποῖον εἶχε κρύψῃ κατὰ τὴν πρότην σκηνήν, τὸ βάζει ἐπάνω εἰς μιὰν καρτέκλαν, σφίγγει τὰ λουριά ποῦ τὸ περιβάλλον καὶ ετοιμάζεται νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε εἰσέρχεται ὁ Μαυρκίος).

Μαυρ. Θυρωρῆς!

Ἡ Φροσ. (καθ' ἑαυτήν). Παναγία μου!

Μαυρ. Τί κάνεις;

Ἡ Φροσ. Τακτοποιῶ, κύριε Μαυρίκιε, τακτοποιῶ!

Μαυρ. Πές μου ἓνα πράγμα. Σὺ ἔβγαλες τὸ μαργαριταρένιο περιδέραιο ἀπὸ τὸν λαμὸ τῆς Νέλλης;

Ἡ Φροσ. Ἄ, ὄχι, κύριε Μαυρίκιε! Ἐγὼ ὄχι! Ὁρῶμαι!

Μαυρ. Μὰ τότε ποῖος ἐτόλμησε; Ποῖος τὸ ἔβγαλεν ἐναντίον τῆς διαταγῆς μου;

Γουρνάς (ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀκούσῃ, ἰσάμενος εἰς τὸ κατώφλι). Ἐγὼ!

Μαυρ. (μὲντοι συγκροτούμενος). Ἐτολμήσατε νὰ κάμτετε ἓνα τέτοιον πράγμα σεῖς;

Γουρνάς. Ἦθελα... νὰ τὸ ἰδῶ.

Μαυρ. (ἔσπαθῶν). Παληγάνθρωπε!

Γουρνάς. Αἱ!

Φλώρα (ἡ ὁποία εἰσῆλθε ὀπισθεν τοῦ Γουρνάς). Σὰς τὸ εἶπα ἐγὼ... νὰ τὸ ἀφήσετε στῆ θέσι του!

Μαυρ. (ὑψῶν τὴν φωνήν). Καὶ ποῦ τὸ ἐβάλετε;

Γουρνάς. Στὴν τσέπη μου!

Μαυρ. (μὲ τόνον ἐπιτακτικόν). Δώσέ μου το.

Γουρνάς. Τί νὰ τὸ κάνης;

Μαυρ. Νὰ τὸ ξαναβάλω ἐκεῖ ποῦ ἦτο.

Γουρνάς. Νὰ τῆς τὸ ξαναφορέσης; Καὶ γιὰ πόσο;

Μαυρ. Γιὰ πάντα!

Γουρνάς (δεικνύων τὴν Φλώραν). Εἶνε λοιπὸν σωστὸ αὐτὸ ποῦ μοῦ ἔλεγε τὸ κορίτσι αὐτὸ;

Μαυρ. Τί;

Γουρνάς. Ὅτι θέλετε νὰ θάψετε τὴ Ροζίνα μ' αὐτὸ τὸ περιδέραιο;

Μαυρ. Ἀληθῆστατο!

Γουρνάς (ὑψώνων τοὺς ὄμους). Μὰ τί ἰδέα!

Μαυρ. Τῆς τὸ ὑποσχέθηκα καὶ θέλω νὰ κρατήσω τὴν ὑπόσχεσί μου!

Γουρνάς. Μὰ ποῦ ἀκούσθηκε ποτέ νὰ θάψουν τοὺς πεθαμένους μὲ τὰ κοσμήματα;

Μαυρ. Τί σ' ἐνδιαφέρει;

Γουρνάς. Εἶνε παράδες πεταμένοι... ποῦ δὲν ὠφελοῦν κανένα!

Μαυρ. (ἀοχιζῶν νὰ χάνῃ τὴν ὑπομονήν). Μὰ ἐπὶ τέλους.

Γουρνάς. Ἄλλως τε... δὲν εἶνε φρόνιμον.

Μαυρ. (ὡς ἄνω). Γιατί;

Γουρνάς. Αἱ, διάβολε! Ἄν ἐγίνετο γνωστόν! (ὑποοῶν τὰς δύο παρούσας γυναῖκας καὶ μουσικεῖον ἰὸ μάτι). Μερικὰ πράγματα μαντεύονται. Καὶ ὑπάρχουν λωποδύτες ποῦ μποροῦν νὰ ξεσκάψουν τὸν τάφο...

Μαυρ. (ὑψῶν τοὺς ὄμους). Μὰ ἀφῆσ' τα αὐτὰ!

Γουρνάς. Αὐτὸ ποῦ λέγω, συνέχη.

Μαυρ. Ἐλα, ἀφῆσε τὰ παραμύθια... καὶ δώσέ μου το.

Γουρνάς. Μιὰ στιγμὴ! Μπᾶ, διάβολε! Ἐπὶ τέλους, γιατί θέλετε νὰ κρύψετε μέσα στὴ γῆ αὐτὰ τὰ μαργαριτάρια;

Μαυρ. (μετὰ κόπον συγκροτούμενος). Διότι, ναί, ἔτσι τῆς ὑποσχέθηκα. (Βραχεία σιγή). Εἶνε αἰσθήματα, ποῦ σεῖς δὲν μπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε!

Γουρνάς. Τὰ αἰσθήματα; Χρ! Εἶνε μονέδα κάλπικη, ποῦ δὲν περνᾷ στὸ χαράπικο!

Μαυρ. (χάνων τὴν ὑπομονήν). Μὰ ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ περιδέραιο εἶνε δικό μου. Δόσε μου το!

Γουρνάς. Πῶς; δικό σου; Ἄς συνεννοηθοῦμε, παιδί μου. Τὸ ἐχάριτες εἰς τὴ Ροζίνα... ναί ἢ ὄχι;

Μαυρ. (ὡς ἄνω) Μὰ...

Γουρνάς. Δὲν ἔχει μὰ καὶ ξεμά. Ἄν τῆς τὸ χάρισε, εἶνε δικό της... ὄχι δικό σου!

Μαυρ. Ἔστω!

Γουρνάς. Πολὺ ὄρατα! (μὲ ἀταραξίαν). Ἐγὼ ὅμως εἶμαι ὁ πατέρας τῆς... δηλαδή ὁ κληρονόμος ὅλων ὅσα εἶχε! Εὐύρουμε τὸ νόμο κι' ἐμεῖς οἱ χωριάτες, δά! Ἐκατάλαβες;

Μαυρ. Ἐκατάλαβα, γέρο καταγέρη, ὅτι σὺ τὴν στιγμὴν αὐτὴν γυρεύεις νὰ γδύσης μιὰ πεθαμένην καὶ νὰ κλέψῃς ἐμένα!

Γουρνάς. (ὡς ἄνω). Ἄσ' τὰ λόγια, παιδί! Κανένας ἀπ' τὸ σπίτι μας δὲν ἔκλεψε ποτέ! Μὰ ἐκεῖνο ποῦ εἶνε «δικό μου», εἶνε «δικό μου»... καὶ τὸ κρατῶ!

Μαυρ. Γέρο μπερμπάντη!

Γουρνάς. Αἱ, μοῦ παράγινες! Μὰ νομίζεις στὰ σοβαρὰ λοιπὸν ὅτι ἐνῶ ἐγὼ πεθαίνω ἀπὸ τῆ φτώχεια καὶ κινδυνεύω νὰ ψοφήσω στὸ ψαθὶ... θ' ἀφήσω 8,000 φράγκα νὰ θαφτοῦν στὴ γῆ, ἔτσι, γιὰ ἓνα κουτσοαίσθημα μονάχα; Ἄ! ὄχι, ὄχι, ὄχι!

Μαυρ. Ἐλα, μπάρμπα Γουρνάς. Σοῦ εἶδω ὅλα, ὅσα εἶνε ἐδῶ μέσα... ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ κόμημα ἦτον ἡ τελευταία ἐπιθυμία τῆς κόρης σου. Τῆς ὠρκίσθηκα πῶς δὲν θὰ τὴν ἀφήσῃ ποτέ!... Καὶ οἱ ὄρκοι πρὸς τοὺς νεκροὺς εἶνε ἱεροί... Δόσε μου το, δόσε το σ' ἐκεῖνην... Νά! (τοῦ δίδει τὸ κλειδί). Αὐτὸ εἶνε τὸ κλειδί τοῦ χρηματοφυλακίου... Θὰ βρῆς χρυσάφι, χαρτονομίσματα, στολίδια... Ἦ κυρὰ Φροσάρ, ἡ θυρωρὸς, θὰ σοῦ δώσῃ τὰ κλειδιὰ τοῦ ἀρμαριοῦ... Ὅλα εἶνε δικὰ σου... Ἐπιπλα, ἀσημικὰ, βούχα... Ὅλα! Σοῦ τὰ εἶδω ὅλα... ἀλλὰ...

Γουρνάς. Τὰ ἐδόσατε ὅλα αὐτὰ μιὰ φορὰ στὴ Ροζίνα... Ναὶ ἢ ὄχι; Τότε δὲν μπορεῖτε νὰ τὰ ξαναδώσετε ἄλλῃ μιὰ φορὰ!

Μαυρ. (ἐκτός ἑαυτοῦ). Δόσε μου λοιπὸν πίσω ἐκεῖνα τὰ μαργαριτάρια...

Γουρνάς. Κι' ἂν δὲν σ' τὰ δώσω;

Μαυρ. (ὡς ἄνω). Μὰ εἶσαι ἓνας λωποδύτης! Καὶ θὰ σέ ἀναγκάσω νὰ μοῦ τὰ δώσης μὲ τὴν ἀστυνομίαν!

Γουρνάς. Μὲ τὴν ἀστυνομίαν; Μὲ κάνετε νὰ γελάσω!... Σὰν νὰ φοβόμουν!... Μὰ ἐγὼ βρισκομαι στὸ δικηο μου...

Μαυρ. (μὲ τόνον εἰρωνικόν). Ἔτσι αἱ; Πολὺ καλὰ! Θὰ ἰδοῦμε!

Γουρνάς. (χωρὶς νὰ ταραχθῆ). Θὰ ἰδοῦμε! Ναὶ!

Μαυρ. (πρός τὴν Φροσάφ). Μείνε ἐδῶ, θυρωρός... καὶ μὴ τὸν ἀφήσεις νὰ φύγῃ.

Γουρνάς. Νὰ φύγω; Ἐγώ; Καλέ, μείνε ἡσυχοῦς! Δὲν τὸ κουνῶ!

Φλώρα (πρὸς τὸν Γουρνάς δεικνύουσα τὸν Μαυροίκιον). Ἔλα, μπάρμπα Γουρνάς, δόσε του ἐκεῖνο ποῦ ζητεῖ.

Γουρνάς (πρὸς τὴν Φλώραν). Καλέ, ἀφῆσέ με ἡσυχο... μὴ μὲ σκοτίζῃς κι' ἐσύ!

Φλώρα. Τί παληάνθρωπος! (πρὸς τὸν Μαυροίκιον). Ἔρχομαι μαζί σας!

Μαυρ. (πρὸς τὴν Φλώραν). Ναί, ἐλάτε, εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἐδῶ ἀπέναντι...

Φλώρα. Δὲν σὰς ἀφήνω, καλέ, πλέον!

Ἡ Φροσ. (πρὸς τὴν Φλώραν). Πῆς στὸν ἄνδρα μου ν' ἀνεδῆ ἐπάνω! (Ἡ Φλώρα νεύει καταφαικτικῶς καὶ ἐξέρχεται μαζί μὲ τὸν Μαυροίκιον).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Ο ΓΟΥΡΝΑΣ καὶ Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΑΡ

Γουρνάς. Νὰ θάψῃ ἓνα περιβέραιο μᾶς τέτοιος ἀξίας! Μ' αὐτὸ εἶνε τρέλλα!... Εἶνε ἐγκλημα! (πρὸς τὴν Φροσάφ, ἣ ὁποία ζητεῖ νὰ ἀπαγάγῃ τὸ δέμα ποῦ εἶχεν ἐτοιμάσῃ). Τί παίρνεις, καλέ;

Ἡ Φροσ. Πράγματα δικὰ μου, ποῦ...

Γουρνάς (ὑποτινεύόμενος). Πράγματα δικὰ σου; Για δεῖξε μού τα!

Ἡ Φροσ. Μά...

Γουρνάς. Τότε ἀφῆσέ τα ἐκεῖ ποῦ βρίσκονται!

Ἡ Φροσ. Μά εἶνε δικὰ μου πράγματα.

Γουρνάς. Ἄφῆσέ τα ἐκεῖ, σοῦ λέω!

Ἡ Φροσ. Καλὴ δουλειὰ κι' αὐτή! (ἐτοιμάζεται νὰ κλεισῇ τὸ ἀμμάρι).

Γουρνάς (ξηρῶς). Τὸ κλειδί!

Ἡ Φροσ. Τί;

Γουρνάς. Δός μου τὸ κλειδί!

Ἡ Φροσ. Πρέπει νὰ τὰ τακτοποιήσω!

Γουρνάς. Τὸ κλειδί σοῦ λέω!

Ἡ Φροσ. Μά πρέπει...

Γουρνάς. Διάβολε! Ἄφῆσε τὰ λόγια! (τῆς παίρνει διὰ τῆς βίας τὸν ὀρμαθὸν τῶν κλειδιῶν).

Ἡ Φροσ. Καλέ, τί τρόπος εἶν' αὐτός; Παληόγερε!

Γουρνάς. Εἶνε δικὰ μου!

Ἡ Φροσ. (ἀπὸ τὸ παράθυρον). Βοήθεια! Γιάννη, ἔλα πάνω! Βοήθεια!

Γουρνάς. Φύγε ἀπ' ἐδῶ! (Ἀκούεται θόρυβος. Εἰσέρχεται ὁ Ἀστυνομός, ὁ Μαυροίκιος καὶ ἡ Φλώρα).

Γουρνάς. Ἐγὼ εἶμαι ὁ νοικοκύρης ἐδῶ μέσα!

Ο ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ, ΦΩΡΑ, Ο ΦΡΟΣΑΡ, Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ
καὶ ΟΙ ΑΝΩ

Μαυρ. Κύριε Ἀστυνόμει, αὐτός εἶνε ὁ ἄνθρωπος ποῦ σὰς ἔλεγα...
Γουρνάς. Μπράβο, κύρ Ἀστυνόμει!... Σεῖς ἐχρειάζεσθε! Νά, τί τρέχει... Ἡ κόρη μου πέθανε... νά την ἐκεῖ! Ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας τῆς... ἀντιπροσωπεύω τὴν οἰκογένειαν ἐδῶ... Καὶ αὐτοὶ ἐδῶ γύρω θέλουν νά με κλέψουν. Δέν τοὺς γνωρίζω τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς... Κάμε μου τὸ ψυχικὸ νά με γλυτώσης ἀπὸ τὴν παρουσίαν των!

Μαυρ. Παληάνθρωπε!

Ἀστυνόμος. Συγγνώμην, κύριε! Ἐν ὀνόματι τίνος εἶνε νοικιασμένο τὸ σπίτι αὐτό;

Ὁ Φροσ. Ἐν ὀνόματι τῆς δεσποινίδος Νέλλης Γουρνάς... τῆς πεθαμμένης!

Ἀστυνόμος. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὁ πατέρας τῆς πεθαμμένης;

Μαυρ. Μάλιστα.

Ἀστυνόμος. Δέν μοῦ εἶχατε εἰπῆ τὴν λεπτομέρειαν αὐτὴν! Λυποῦμαι, ἀλλὰ δέν μπορῶ νά σὰς κάμω τίποτε!... Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς βρισκεται στὸ σπίτι του... Ἀπευθυνῆτε στὸ δικαστήριον!

Μαυρ. Μ' αὐτὸ εἶνε ἀτιμία!

Ἀστυνόμος. Εἶνε ὁ νόμος, κύριε!

Γουρνάς. Βγάλε τους ἀπὸ μπροστά μου ὄλους, κύρ Ἀστυνόμει!

Μαυρ. Δέν μπορεῖ νά μείνῃ ἢ πεθαμμένη μοναχὴ!

Γουρνάς. Εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ! Μὴ ἀνακατεῦθε σεῖς!

Μαυρ. Ἄλλ' ἢ κηδεῖα;

Γουρνάς. Αὔριο, αὔριο. Ἐχετε πληρώσει ὄλα; Ἐχετε δικαίωμα νά ἔλθετε!

Μαυρ. Μά...

Γουρνάς. Σήμερα ἀφῆστε με ἤσυχο. Δέν σὰς γνωρίζω... Ἐξω ὄλοι!

Ἀστυνόμος. Δέν μένει τίποτε ἄλλο παρὰ νά ἀποσυρῆτε, κύριε!

Μαυρ. Θά μοῦ τὸ πληρώσης, παληοκλέφτη!

Γουρνάς. Θά ἰδοῦμε!

Ἡ Φροσ. Λωποδότη... χαμένε!

Ὁ Φροσ. Ληστή!... ἀδιάντροπε!

Γουρνάς. Ἐξω... ἔξω... στήν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ... ὄλοι... ὄλοι!
(ἔξοργοιται ὄλοι).

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΓΟΥΡΝΑΣ μόνος.

Γουρνάς (βλέπων αὐτοὺς ἐξερχομένους). Τρελλοί! Παλαβοί!
Καὶ τώρα πλεῖα ἐσώθηκα! Δέν θά μοῦ κατάσχουν τὸ κτήμα μου

πλεῖα... Ὁ νοικοκύρης εἶμαι ἐγὼ... Ὁ νοικοκύρης! Ὅλα αὐτὰ εἶνε δικά μου... εἶνε δικά μου... ὄλα!... ὄλα!...

(Πίπτει ἢ Ἀδελαΐα).

(Ρώμη, Ἀπρίλιος 1912)

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ

ΘΕΛΩ νά χτίσω ἓνα σπιτάκι
στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπῇ
ἔξω μιά πρόσκινη ὀρχοῦλα
Δὲ θά τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ἐέρω στὴ χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺ
μὲ τὰ παλάτια καὶ τοὺς κήπους
Δὲ θά τὸ χτίσω ἐκεῖ.

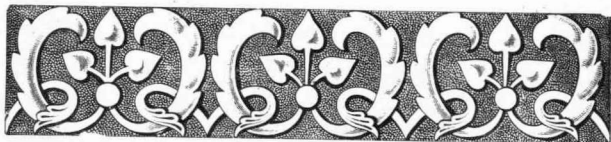
Ἐέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιάλι
ὄλο τὸ κύμα τὸ φίλει,
κρινόσπαρτ' εἶνε ἢ ἀμμουδιά του
Δὲ θά τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβᾶει μιά στράτα,
σκίζει μιά χέρσα ἀπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἀγορκαῖοι
κι' ὁ λίβας τὴ χτυπᾷ.

Μιά στράτα χλιοπατημένη
τὸν καβαλλάρη νηστικό,
τὸν πεζοδρόμο διψασμένο
θάφτει στὸν κουρνιαχτό.

Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θά χτίσω
μὲ μιά βουσοῦλα στὴν αὐλή
πάντα ἢ γωνιά του θά καπνίζῃ,
κι' ἢ θύρα του ἀνοιχτή.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ἄ ΤΥΣ ὁ υἱὸς τοῦ Κροῖσου ἦτο ἄλαλος. Ἄλλ' ὅταν εἷς τινα μάχην εἶδεν ἐχθρὸν ἐφορμῶντα ἐκ τῶν ὀπισθεν, ὅπως φρονέουσι τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς τινα ἄγνωστον ἢ τυχαῖον, τρομάξας ἐφώναξε: — «Στρατιώτα, μὴ κτείνει Κροῖσον».

* *

Τυριβάξης, ὁ σατράτης τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὑποπεσὼν εἰς τὴν δυσμένειαν αὐτοῦ, συνεπλάκη πρὸς τοὺς κατ' αὐτοῦ σταλέντας ὅπως τὸν συλλάβουν στρατιώτας. Ῥωμαλέος δὲ καὶ ἀκίμμος ὢν θὰ τοὺς ἐφόνευε ὅλους διὰ τοῦ ἀκινάκου. Ἄλλ' ὅταν ἤκουσε ὅτι συλλαμβάνεται κατὰ προσταγὴν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, παρεδόθη εἰς αὐτοὺς ὡς ἀνδράποδον ἀνευ ἀντιστάσεως.

* *

Ὁ Κραταῖος καὶ πανένδοξος Καίσαρ τῆς Ῥώμης ἦτο ἐν τούτοις τόσον δεισιδαίμων, ὥστε μετὰ τρόμου ἐπέβαινε τῆς ἀμάξης. Οὐδέποτε δὲ ἐκάθητο ἐπ' αὐτῆς, πρὶν ἀπαγγεῖλη τρεῖς στίχον τινά, ὅστις, ὡς ἐπίστευεν, εἶχε τὴν μαγικὴν δύναμιν νὰ προλαμβάνῃ τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἀμάξης.

* *

Ὁ Τραϊανός, αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, τόσον ἦτο φιλοδίκαιος καὶ φιλόνομος, ὥστε ἐγχειρίσας ποτὲ ξίφος εἰς τὸν ἐπαρχὸν τῆς Ῥώμης εἶπεν αὐτῷ: — «Λάβε τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ ἂν μὲν φυλάττω τοὺς νόμους, μεταχειρίζου αὐτὸ ὑπὲρ ἐμοῦ· ἂν ὅμως τοὺς παραβαίνω, στρέψον κατ' ἐμοῦ».

* *

Καποτε ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, νυστάζων, ἐδίκασε κακῶς ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν. Ἄλλ' ὁ ἀδικηθεὶς, ἐκπλαγείς, ἀνεβόησε μετὰ θάρρους: «Ἐκκαλοῦμαι τὴν δίκην βασιλεῦ!»

— «Ἄλλ' ἐνώπιον τίνος ἐκκαλεῖς;» ἠρώτησεν ἀπορῶν ὁ Φίλιππος. — «Εἰς σὲ αὐτόν, ὅταν ἀκούσης ἐγγηγορός». Ὁ Βασιλεὺς, συνελθὼν ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἀναηλαφής, ἀνεγνώρισε ὅτι ἐξέδωκεν ἀδικον τφόντι ἀπόφασιν, ἀπεξημῶσε δὲ ἐξ ἰδίων τὸν διάδικον.

* *

Ὁ Ἀντίοχος, ὁ υἱὸς τοῦ Σελεύκου, ἠσθάνετο κρύφιον σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς τὴν μητριαν αὐτοῦ Στρατονίχην. Ἄλλ' ἐπινγεν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ πάθος ἐκ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν πατέρα. Καταβαλλομένης οὕτω καὶ φθινούσης τῆς ὑγείας τοῦ ἐρωτολήπτου νέου, ὁ ἰατρός, ἐξαντλήσας ὅλα τὰ μέσα τῆς θεραπείας, παρετήρησεν ὅτι, ὁσάκις ἡ Στρατονίκη εἰσήρχετο εἰς τὸν θάλαμον τῆς νοσηλείας, οἱ σφυγμοὶ τοῦ ἀσθενοῦς ἐταράττοντο αἰφνιδίως καὶ τὸ πρόσωπον ἐξίππετο. Διαγνώσας δὲ τὸ μυστικὸν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν πατέρα. Καὶ ὁ Σέλευκος, δι' ἀγάπην τοῦ υἱοῦ, παρεχώρησεν αὐτῷ ὡς σύζυγον τὴν ὥραϊαν Στρατονίχην.

* *

Ὁ Ἄτταλος, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Εὐμένης ἀπέθανεν ἐξ ἐνέδρας τοῦ Περσέως, ἀνέλαβε κατὰ τὰ ἑλληνικὰ ἔθιμα τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκα ἐκεῖνον Σατρονίχην. Ἄλλὰ μετὰ μικρὸν, διαφρευθεὶς τῆς εἰδήσεως τοῦ φόνου, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Εὐμένης ζῶν ἐβέστρεφεν οἴκαδε, ὁ Ἄτταλος σπεύσας εἰς προϋπάντησιν ἀπέδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν βασιλίαν.

Ὁ Εὐμένης καὶ τὸν ἀδελφὸν φιλοστόργως ἐδέχθη καὶ τὴν σύζυγον ἠσπάσατο. Ἀποθνήσκων δὲ μετὰ τινα χρόνον ἀνηγόρευσε τὸν Ἄτταλον διάδοχον τοῦ θρόνου καὶ τῆς Σατρονίκης.

* *

Ὁ Καλλίνικος Σέλευκος νικηθεὶς ὑπὸ τῶν Γαλατῶν διεσώθη ἀγνώριστος εἰς τὰ δάση καὶ καταφυγὼν εἰς καλύβην χωρικοῦ ἐξήτησεν ἄστρον καὶ ὕδωρ, εἶτα δ' ἐκοιμήθη. Τὴν πρωΐαν, ὅταν ὁ χωρικός τὸν προέπεμπε, ἀγνωφίσας τὸν βασιλέα καὶ μὴ συγκρατῶν τὸ μυστικόν, τῷ εἶπεν: — «Υγίαινε, βασιλεῦ Σέλευκε». Ἐκείνος δὲ, ἀνησυχήσας καὶ φοβηθεὶς, ἐξέτεινε φιλίως τὴν δεξιὰν καὶ ἔλκυσας τὴν κεφαλὴν τοῦ χωρικοῦ ὡς διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῇ, ἐνευσεν εἰς ἓνα τῶν ἀκολούθων, ὅπως ἀποκόψῃ αὐτήν, ὅπερ καὶ ἐγένετο αὐτοστιγμῇ.

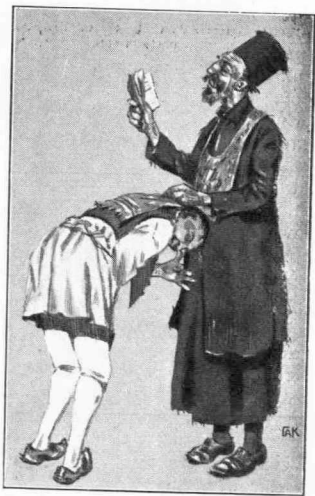
* *

Εἰς τὸν φιλόσοφον Πιττακὸν, ὅστις ἐφρόνει ὅτι ἡ σιωπὴ εἶνε πολλῶν πολιτικῶν λόγων, ἔπεμψε ποτὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ἱερεῖον, μὲ τὴν ἐντολήν ὅπως ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτοῦ «τὸ

χείριστον ἅμα καὶ κάλλιστον μέρος». Ὁ δὲ Πιπτακὸς ἐξέβαλε τὴν γλώσσαν τοῦ σφαγίου, συμβολίζων ὅτι αὐτὴ διὰ τοὺς ἡγεμόνας ἀποβαίνει ὄργανον *κακῶν ἅμα καὶ ἀγαθῶν*.

* *

Νέος τις Σπαρτιάτης, αἰμαλωτισθεὶς εἰς μάχην κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀντιγόνου καὶ ἐξανδραποδισθεὶς, περιήλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀγοράσαντος αὐτὸν κυρίου. Καὶ καθ' ὅλα μὲν τὰ ἄλλα ἐφέρετο ὑπήκοος, ὅσα ἐφρόνει ὅτι ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὡς ἐλεύθερος ἄνθρωπος. Ἄλλ' ὅταν διετάχθη νὰ κομίσῃ καὶ τὸ νυκτερινὸν δοχεῖον τοῦ κοιτῶνος, ἠρνήθη εἰπών: «Οὐ δουλεύσω». Ἐπιμένοντος δὲ τοῦ κυρίου, ὁ φιλότιμος δοῦλος, ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς στέγης, ἐκρημνίσθη προτιμήσας τὸν θάνατον ἀντὶ τῆς καταισχύνης.

Ἐξομολόγησις Θεομπαίχτη
[Γελοιογραφία Γεωργ. Ἀγαθ. Κωνσταντινίδου]

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΝΑΣ ΘΑΝΑΤΟΣ *

Μῆ εἶπαε τὸ σκυλί!
Δυὸ πιστολιές ἀκούστηκαν στὸ σούρουπο, καὶ κατα-
μεσῆς στὴ σκάλα τοῦ λιμανιοῦ, πλημμυρισμένη ἀπὸ
κόσμο — ὅτι ἦταν φτασμένο τὸ βαπόρι — ἓνας ἄνθρω-
πος ἔφερε βιαστικά τὴν ἀπαλάμη στὸ στήθος, κλονί-
στηκε στὰ πόδια του κ' ἔγειρε ἀπάνω σὲ δυὸ ξένα χέρια, ποῦ ἀπλώ-
θηκαν νὰ τὸν βαστήξουν. Ὁ φονηᾶς τοῦ τὴν εἶχε ἀνάψει ἀπὸ κοντὰ,
στῆθος μὲ στήθος, πρὶν προφτάσῃ καλὰ-καλὰ νὰ τὸν καταλάβῃ.

Ὅυτε λογοφέρανε, ὅυτε τίποτε! Κανένας δὲν εἶχε νοιώσει πῶς
ἔγινε τὸ κακὸ. Σαστισμένοι ὅλοι γύρω, ντόπιοι καὶ νεοφερμένοι,
πρὶν προφτάσουν ἀκόμη νὰ ἴδουν τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἔπεφτε, καὶ τὸν
ἄνθρωπο ποῦ τρεχε σὰν τρελός, σκίζοντας καὶ τσαλαπατώντας τὸν
κόσμο, ἀφήκανε τὸ φονηᾶ καὶ χάθηκε. Ὅλοι μαζεψτήκανε ὕστερα
γύρω ἀπὸ τὸ χτυπημένο, μὲ πρόσωπα χλωμά καὶ ξαφνιασμένα, μὲ
τῆς τρίχες σηκωμένες. Ἡ λιγιστὴς γυναίκες, παίρνοντας τὰ παιδιά
τους ἀπ' τὰ χέρια, τρέχανε νὰ σωθοῦνε μακριὰ ἀπ' τὸ φονικό, τρέ-
μοντας στὴ σάστισή τους περισσότερο τὸν χτυπημένο ἀπ' τὸ φο-
νηᾶ, ποῦ βρισκότανε μίλλια μακριὰ — ποιοὺς ξέρεε ποῦ — αὐτῆ τῆ
στιγμῇ. Ἐνα ὄργανέτο ἔπαιξε ἀκόμα μπροστὰ στὸ καφενεῶδακι,
τελειώνοντας βιαστικά κάποιον οκοπὸ παληᾶς ὄπερας, ποῦ ξυπνοῦσε
μέσα στὸ σύθαμπο τοῦ δειλινοῦ ξεθωριασμένους πόνους.

— Κάνετε τόπο, βέ παιδιά, νὰ σηκώσουμε τὸν ἄνθρωπο. Θὰ μᾶς
μείνῃ στὰ χέρια...

Ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ παρακαλεστικὴ καὶ τρομασμένη μαζί.

— Δὲν εἶνε τίποτα. Μὴν κάνετε ἔτσι... εἶπε ὁ χτυπημένος.

Ἡ φωνὴ τοῦ ὁμοῦ ἦτανε πνιγμένη κ' ἀδύνατη. Ὁ κόσμος παρα-
μέρισε νὰ κάνῃ τόπο στοὺς δυὸ νέους, ποῦ μὲ τὰ γερά τους μπρά-
τσα σηκώνανε, στερεὰ καὶ ἀναπαυτικά, τὸ παραλυμένο κορμί. Δυ-
νατὰ τὰ χέρια τους τὸ δένανε, μὰ τὰ πόδια τους τρέμανε καθὼς
ἀγροπατοῦσαν καὶ πρόβαιναν. Οἱ ἄλλοι δλόγυρα σκύδανε ἀλαλια-
σμένοι, νὰ γνωρίσουνε τὸ χτυπημένο.

* ΣΗΜ.— Τὰς εἰκόνας τοῦ διηγήματος ἐκαλλιτέχνησεν ἡ κυρία Θάλεια
Φλωρὰ Καραβία.

... Ο Σοφοκλής, ο οποίος δούλεψε, από μέ τή γράρά τους μετρίτητα
παιδιά, το παροδημένο κορμί.
... τοπο στούς δύο νέους, και πάλι κείνο ανθρωπίνον Σοφοκλή Ο.

— 'Ο Γιώργης ὁ Πολυζώης δὲν εἶναι;

— 'Ο Γιώργης ὁ καλαφάτης!

— Καλὲ αὐτός! Δὲν τότε βλέπεις;

Κάνανε τὸ σταυρὸ τους.

— Πῶς ἔγινε πάλι τοῦτο τὸ κακό;

— Εἶχε τίποτε μὲ κανένα; Μαλλώσανε;

— Κύριε ἐλέησον! Εἴρω κι' ἐγὼ τί νὰ πῶ;

— 'Ἡ δυστυχισμένη ἡ γυναῖκα του! Καὶ νεϊόπαντροι!...

'Ο χτυπημένος ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του.

— Δὲν ἀφίνετε, βέ παιδιά, νὰ περάσουμε; Κάντε μας τὴ χάρι.

Κάνανε τόπο πάλι.

— Στὴ σπεταρία! ἔμπρός!

— 'Ο ἀνθρωπος ἔχει σπίτι. Στὸ σπίτι του νὰ τὸν πᾶμε, εἶπε ἕνας ἀπ' τὰ παιδιά πού τὸν κρατούσανε.

— 'Ὅχι, βέ Μήτσο, εἶπε ὁ ἄλλος. Νὰ μὴν τὸν ἰδῆ ἔτσι ἡ γυναῖκα του. Ἄσε νὰ τὸνε δέσουνε πρώτα οἱ γιατροὶ στὴ σπεταρία.

— Στὸ σπίτι! Καλύτερα στὸ σπίτι! εἶπε ὁ χτυπημένος. Δὲν ἔχω τίποτε. Στὸ σπίτι νὰ μὲ πᾶτε!

Τὰ μάτια του σκορπίσανε μιὰ παράξενη λάμψη.

— Στὸ σπίτι σὰς λέω! Ξαναεἶπε.

— Μὴ συχύξασαι, Γιώργη! εἶπε ὁ Μήτσος. Σὰ θέλεις στὸ σπίτι, στὸ σπίτι σὲ πᾶμε...

— Δὲν πειράχτηκα! εἶπε ὁ Γιώργης μὲ καλωσύνη τώρα. Μὴ με ἔσουνερίζεσθε. Στὸ σπίτι εἶπα!...

Τὰ λίγα λόγια πού εἶχε πᾶι τὸν κουράσανε. Ἔβαλε τὴν ἀπαλάμη στὸ στήθος του κι' ἔγειρε τὸ κεφάλι του ἀπάνω στὸ στήθος τοῦ φίλου του.

Ἐκινήσανε. 'Ο κόσμος πίσω μαζεμένος τώρα, συντροφίεσ - συντροφίεσ, μιλούσανε ζωηρὰ καὶ λογοφέρνηνε, ἄλλοι φεύγανε μὲ τὰ κεφάλια σκυφτά, κι' ἄλλοι τοὺς σταματούσανε νὰ μάθουνε τὸ τί ἔγινε. Κανένας δὲν ἤξερε τὸ πῶς καὶ τί.

— Ἄλλο πράμα πάλι τοῦτο! Ἔτσι, χωρὶς λόγο κι' αἰτία!

* *

'Ο Μήτσος ὁ Προκίλης κι' ὁ Βαγγέλης ὁ Ζωσιμᾶς, τὰ δύο παιδιά πού συντροφεύανε τὸ χτυπημένο, ἦτανε παλιοὶ του φίλοι καὶ συντεχνίτες. Ὅταν ἔπεσε ἡ πιστολιά, καθισμένοι παράμερα σ' ἕνα καφενεδάκι, τρέξανε κι' αὐτοὶ μὲ τοὺς ἄλλους νὰ ἰδοῦνε τί ἔγινε. Σὰ γνωρίσανε τὸ Γιώργη τὸν Πολυζώη, μείνανε ξεροί. 'Ο Γιώργης δὲν ἦτανε ἀνθρωπος γιὰ τέτοιεσ δουλειέσ. Ἦσυχος καὶ γλυκομίλητος, μὲ κανένα δὲν εἶχ' ἔχθηρητα, κι' οὔτε πείραξε ποτὲ κανένα στὴ ζωὴ του. Πέσανε ἀπάνω του καὶ τὸν ἀγκαλιάσανε.

— Βρέ Γιώργη; Τ' εἶνε τοῦτο τὸ κακό; -- τοῦ εἶπε ὁ Μήτσος σκύδοντας στὸ πρόσωπό του μὲ ψυχολόνια.

— Γραφτὸ μου ἦτανε! Εἶπε ὁ Γιώργης.

— Ένοια σου, δὲν ἔχεις τίποτε 'κουράγιο! τοῦ ξαναεῖπε.
 — Τὸ βλέπω κι' ἐγώ. Θά με πῆρε ξυστά! Δὲν πονῶ...
 Ὁ Μητσοῦς τὸν ἔψαξε στὸ στήθος. Δὲ φαινότανε τίποτε ἀπ' ἔξω.
 Σταλιά αἷμα δὲν εἶχε χυθῆ.
 — Ἐδῶ στὸ βυζὶ! μὲ χτύπησε! Ξαναεῖπε ὁ Γιώργης κρατώντας
 πᾶντα τὴν ἀπαλάμη του στὴν πληγὴ του.
 Σήκωσε τὰ μάτια του κατὰ τὸ Μητσοῦ γυρεύοντας θάρρος.
 — Δὲν ἔχεις τίποτε! Δεξιῶ εἶνε! Ἐλπ' ἐκεῖνος.
 Μέσ' στὴ σάστισί τους κανένας δὲν τὸν ῥώτησε ποιὸς τὸν χτύ-

«— Στὸ χωριό σου δὲν καλησπερίζουνε; εἶπε προκλητικὰ ὁ Σταῦρος».

πηρε, οὔτε ὁ ἴδιος εἶπε τίποτε. Καθὼς τὸν ἀνασηκίωνανε, ὁ Βαγγέ-

λης τὸν ῥώτησε:
 — Τὸν εἶδες; Τὸν πῆρε τὸ μάτι σου; Ποιὸς σὲ βάρεσε, ρὲ Γιώργη;
 — Τὸν εἶδα! Εἶπε ξερά ὁ Γιώργης.
 — Ποιὸς ἦτανε; Μίλα, μωρέ!
 — Αὐτός!.. ὁ φιλικατζῆς!..
 Δὲν εἶπε τ' ὄνομά του. Ἐκανε μοναχὰ ἓνα μικρὸ χαμόγελο.
 — Τοῦ λόγου του! Ξαναεῖπε. Ἄς εἶνε! Δικιοῦ εἶχε...
 Δὲ μιλήσανε πλιά. Σηκώσανε πιὸ γερὰ τὸ φίλο τους καὶ ἀνηφο-

* *

ἴο φιλικατζῆς! Ὁ Σταῦρος ὁ Γιαννακός! Ποιὸς ἄλλος νὰ ἦτανε;
 Καὶ νὰ μὴ τοὺς τῶλεγε, θὰ τὸ καταλαβαίνανε. Θυμηθῆκανε ἀμέσως
 τὰ χθεσινοβραδυὰ στὴν ταβέρνα τοῦ Σωφρόνη. Σκολάζοντες ἀπ' τὴ
 δουλειά τους ὁ Γιώργης καὶ οἱ δυὸ τους, κάτσανε νὰ πιοῦνε ἓνα

κρασί γιὰ ὄρεχτικό. Ὁ Γιώργης μάλιστα δὲν ἤθελε νὰ κάτση.
 Ἦτανε ἀπὸ μέρες συλλογισμένος κι' ἤθελε καὶ τώρα νὰ πάη στὸ
 σπίτι του.

— Καθῆστε ἐσεῖς, ρὲ παιδιά. Ἐγὼ θὰ πάω στὸ σπίτι. Δὲν εἶμαι
 τόσο καλά, δὲν εἶμαι στὰ σύγκαλά μου τοῦτες τῆς μέρες.

Ἐκεῖνοι τὸν βιάσανε νὰ κάτση. ἴσια-ἴσια γιὰ νὰ τ' ἀλλάξουνε
 λιγάκι τὸ κακὸ κέφι. Ἦπιανε ἓνα κρασί στὰ βουδά. Ὁ Γιώργης δὲ
 μιλοῦσε καθόλου. Ἐκεῖ ποῦ στρήθανε ἀπὸ ἴνα τσιγάρο, τοὺς ζύγωσε
 ὁ Σταῦρος ὁ Γιαννακός!

— Γειά σας!

— Γειά σου! τοῦ εἶπαν οἱ ἄλλοι δυὸ. Ὁ Γιώργης ἔσκυψε καὶ
 σάλωσε τὸ τσιγάρο του δίχως νὰ τὸν καλησπερίσῃ.

— Στὸ χωριό σου δὲν καλησπερίζουνε; τοῦ εἶπε προκλητικὰ
 ὁ Σταῦρος.

— Ἄσε με ἡσυχο! ἔκανε ὁ Γεώργης. Δὲν ἔχω ὄρεξι γιὰ κου-

βέντες...
 Ὁ Σταῦρος τὸν κύτταξε λοξά, ἔστρηψε τὸ μουστάκι του, ξερό-

θῆξε καὶ, κάνοντας ἓνα γέλιο παράξενο, βγήκε ἀπ' τὴν ταβέρνα σφυ-

ρίζοντας χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ κανένα.
 — Ἐχετε τίποτε; ῥώτησε ὁ Μητσοῦ σὲ λίγο.

— Τί νάχουμε; εἶπε ὁ Γεώργης' στὸ σπίτι του μέσα δὲν εἶνε
 ἀφέντης κανένας;
 — Θέλει καὶ ῥώτημα;
 — Θέλω νὰ πῶ, στὸ σπίτι του μέσα δὲν δρίζε κανεὶς ποιὸν νὰ
 βάλῃ καὶ ποιὸν νὰ διώξῃ; Αἶ, λοιπὸν δὲν τὸν ἤθελα στὸ σπίτι μου.
 Ὅχι πῶς μοῦκανε τίποτε ὁ ἄνθρωπος, μὰ δὲν τὸν ἔκανα γούστο...
 Αὐτὸ ἦτανε!

— Τὸν ἐδιώξες; ῥώτησε ὁ Βαγγέλης.

— Κι' ἂν τὸν ἐδιώχνα δηλαδὴ, τί ἦτανε; Δὲν δρίζω;...

— Ὅχι! ῥωτάω δηλαδὴ!..

— Τὸν ἐδιώξα. Βέβαια τὸν ἐδιώξα. Σὰν δὲν ἤθελε νὰ τὸ κατα-

λάβῃ μοναχός του. Δὲν τῷδλεπε τάχα; Ἄμα γίνεσαι βάρος σ' ἓνα
 σπίτι, δὲν τὸ καταλαβαίνεις; Τοῦδωκα νὰ καταλάβῃ πῶς ἡ συχνοδί-

ζιτες δὲν μ' ἀρέσουνε. Αὐτὸς τίποτε. Ποῦ τὸν ἔχανες, ποῦ τὸν εὐρι-

σκες, στὸ σπίτι μου. Ἐπὶ τέλους, ἄνθρωποι εἶμαστε, θέλει νὰ πῆ
 κανεὶς κ' ἓνα λόγο μὲ τὴ γυναῖκα του. Ὁ ξένος πάντα ξένος εἶνε.

Μιά μέρα τ' ἀποφάσισα καὶ τοῦ μίλησα. «Ἄκου, Σταῦρο, τοῦ
 εἶπα...
 — Δὲν βαρεῖσαι! τὸν ἔκοψε ὁ Μητσοῦ. Λόγο θὰ δώσης; Δὲν τὸν
 ἤθελες, τελείωσε...
 — Ὅχι, ἔχω νὰ σοῦ πῶ, ξαναεῖπε ὁ Γεώργης, γιὰ νὰ καταλάβετε
 τί ἄνθρωποι εἶνε στὸν κόσμο. «Ἄκου, Σταῦρο, τοῦ λέω λοιπὸν,
 πόσο σὲ θέλουμε στὸ σπίτι μας, τὸ ξέρεις. Κανένα παράπονο δὲν
 ἔχω μαθεῖς. Μὰ ὁ κόσμος εἶνε κακός. Τὸ πολὺ ἔμπα-ἔβγα σ' ἓνα
 σπίτι, καταλαβαίνεις... Πῶς νὰ στὸ πῶ; Οἱ γειτόνοι, ὁ κόσμος...
 Δὲν εἶπα νὰ κόψουμε τῆς φιλίες, μὰ μιά φορά καὶ τόσο ὅπως ἔρχον-

ται κ' οἱ ἄλλοι φίλοι, νᾶρχεσαι νὰ μᾶς βλέπης. Μὴν τὸ πάρης ἀλλοιῶς... Μὲ συμπαθῆς μάλιστα...» Αὐτὰ τοῦ εἶπα.

— Μωρέ, τέτοια γαϊθούρια σὰν κι' αὐτόν, ἔκανε ὁ Μῆτσος, μὲ τὸ γλυκὸ θέλωνε, ἢ νὰ πάρης τὸ στυλιάρι τοῦ μποτζαργάτη!

— Καὶ νὰ τοὺς γκρεμίσης ἀπ' τῆ σκάλα! Ἄποτελειώσε ὁ Βαγγέλης.

— Δὲν τῶκανα, εἶπε ὁ Γιώργης, εἶμαι μαλακός, βλέπεις...

— Αὐτός τί σοῦπε; ρώτησε πάλι ὁ Μῆτσος.

— Τί νὰ μοῦ πῆ. Σηκώθηκε, πήρε τὴ σκουφία του καὶ κίνησε νὰ φύγη, δίχως νὰ καλονυχτίσῃ. Καὶ στὴν πόρτα κοντοστάθηκε καὶ μούπε: «Τί νὰ σοῦ κάνω, κακομοίρη; Ἡξέρα νὰ σοῦ μιλήσω σὰν πρόστιχος ποῦ εἶσαι καὶ φαίνεσαι. Μά, ἄς ἔχῃς χάρι, ποῦ εἶναι μπροστά ἡ γυναίκα σου.» Καὶ φεύγοντας μουμούρισε «... ποῦ δὲν σοῦπρεπε, κακομοίρη...» Εἶπα νὰ σηκωθῶ νὰ τὸν γκρεμίσω, μὰ βαστήχτηκα πάλι. Ἄς πᾶχ στοῦ διάλογο, εἶπα μιά φορά κι' ἄς μείνω μὲ τὰ λόγια του. Ἐφυγε.

— Κ' εἶχε μούτρα νὰ σε ζυγώσῃ σήμερα! εἶπε ὁ Βαγγέλης· χαρὰ στὴν ἀδιαντροπιά!

— Τὸν εἶδατε! Τί νὰ σᾶς πῶ...

— Ἄς τον νὰ κουρέυεται! εἶπε ὁ Μῆτσος. Τὴν κουδέντα του θάχουμε τώρα; Πολὺ τοῦ πάει.

Πρόσταξε ἕνα ἑκατοστάρι ἀκόμα. Τὸ ἤπιανε καὶ σηκωθήκανε νὰ φύγουν. Αὐτὸ ἦταν ὄλο! Σὰν ἔγινε τὸ κακό, οἱ δυὸ φίλοι θυμηθῆκανε τὰ χτεσινά.

* *

— Δὲν στῶλεγα ἐγὼ, Γιώργη μου; Καλύτερα νὰ σε πηγαίναμε στὴ σπεταρία. Τὰ βλέπεις τώρα;

Εἶπε ὁ Βαγγέλης, καθὼς ἀπιθώσανε, μὲ τὰ πολλὰ τὰ βάσανα, τὸ χτυπημένο στὸ κρεβάτι, καὶ κούταζαν νὰ τὸν συγυρίσουν. Ἦθελε νὰ πῆ ὁ Βαγγέλης γιὰ τὴν Ἀσημίνα τὴ γυναίκα του, ποῦ λιγοθυμισμένη στὸ πάτωμα γυρούανε νὰ τὴ συνεφέρουνε ἢ γειτόνισσε. Καθὼς εἶδε τὸν ἀντρα της νὰ τὸν φέρνουνε στὰ χέρια, ἔμπηξε μιά φιλή φωνὴ καὶ σωριάστηκε χάμι. Ἀνασηκώθηκε μιά στιγμῆ, φώναξε, δάρθηκε, ἔκανε νὰ πᾶσ ἀπάνω του, μὰ πάλι, ξανασωριάστηκε στὸ πάτωμα, μὲ μικρὰ πνιγμένα βογγητά. Μέσα στὴ στενὴ καμαρούλα, γεμάτη ἀπὸ γυναίκες καὶ παιδιὰ, μὲ τὸ χτυπημένο ἀπ' τὴ μιά μεριά, μὲ τὴ λιγοθυμισμένη ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἕνα σάστισμα εἶχε χυθῆ ὀλόγυρα, μὲ ξεφωνητὰ, τρεξίματα κι' ἀντάρα.

— Δὲ στῶλεγα ἐγὼ, Γιώργη μου, ξαναεἶπε ὁ Βαγγέλης πασιζόντες νὰ ξεκουμπώσῃ τὸ χτυπημένο. Στὴ σπεταρία ἔπρεπε νὰ σε πᾶμε...

— Δὲν πειράζει, ἔκανε ὁ Γιώργης, ρίχνοντας μιά λοξὴ ματιὰ στὴ γυναίκα του, ποῦ κοίτουσαν κατάχαμα. Καλύτερα ἐδῶ... Καλύτερα ποῦ μὲ φέρατε ἐδῶ...

Ἐνα χαμόγελο, σὰ χαρούμενο καὶ κακὸ μαζί, χάραξε στὰ χεῖλια

του καὶ γύρεψε ἕνα ποτήρι νερό. Στὴν ὥρα ἔφτασε κι' ὁ γιατρός. Ἐσκίσε τὸν κόσμο βιαστικὸς καὶ πέρασε ὡς τὸ κρεβάτι τοῦ λαθωμένου.

— Ἐννοια σου, παιδί μου, εἶπε λαχανιασμένος ὁ ἀγαθὸς γέροντας, σκύβοντας ἀπάνω του. Ἐννοια σου, καὶ θὰ σε κάνω καλὰ ἐγὼ. Κουράγιο μόνο! Νὰ ἰδοῦμε τώρα τὴ λαθωματιὰ σου.

Τοῦ σήκωσε τὰ βουχὰ του, πήρε ἀπ' τὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ τῆς σπεταρίας ποῦ ἤρθε κοντά του τὰ χρεαζόμενα, κι' ἄρχισε νὰ πλένη καὶ νὰ καθαρίζῃ τὴν πληγὴ.

— Αἶμα σοῦ ἤρθε ἀπ' τὸ στόμα; τὸν ρώτησε.

— Ὅχι! εἶπε ὁ Γεώργης.

Κᾶτι πῆγε νὰ πῆ ἀκόμα, μὰ ὁ γιατρός τοῦγενεψε νὰ σωπάσῃ.

— Ἐσὺ νὰ μὴ μιλάς. Ν' ἀκούς μονάχα. Ὅ,τι θέλεις, μὲ τὰ νοήματα νὰ τὸ γυρεύης.

— Γιατρέ μου, δὲν κούταξ ἀποδοῦ καὶ τὴ γυναίκα; Θὰ μᾶς μείνῃ στὰ χέρια! Ἐξφώνησε μιά γυναίκοῦλα.

— Δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἡ γυναίκες! ἔκανε ὁ γιατρός. Νὰ κάνουνε τὴ δουλειὰ μᾶς πρώτα.

Κ' ἔσκυψε πάλι ἀπάνω στὸν χτυπημένο. Ἐπλυνε καλὰ τῆς πληγῆς, τῆς καθάρισε, συγύρισε τὸν ἄρρωστο κ' ὕστερα τὸν χάριδεψε στὴς πλάτες.

— Ηουχία τώρα, εἶπε. Οὔτε νὰ μιλάς, οὔτε νὰ κουνίσεις πολὺ. Ἐσὺ, παλληκάρι μου, εἶπε πάλι στὸ Βαγγέλη, νὰ κάτσης ἐδῶ νὰ τὸν προσέχης καὶ νὰ κἀνης τὰ δὸσα θὰ σοῦ πῶ.

Τὸν πήρε πάρα πέρα καὶ τὸν ἐρμήνεψε.

— Τὰ κρύα πάντα ταχτικὰ θὰ τοῦ τἀλλάξῃς, τὸ γιατρικὸ στῆς ὄρες του θὰ τῷ δίνης καὶ θάχῃς τὸ νοῦ σου νὰ μὴν πατάῃ κανεὶς ἐδῶ ἐξὸν ἀπ' τὴ γυναίκα του. Καὶ λίγα λόγια. Ἄκουσε, παιδί μου; Ὁ ἀνθρωπος εἶνε βαρεία. Ἀπ' τὴ λάτρα ποῦ θὰ τοῦ κἀνης κρέμεται νὰ τὴ γλυτώσῃ. Καὶ πάλι: ὁ Θεὸς ἔφερε. Ἀπὸ στιγμῆ σὲ στιγμῆ τί μᾶς παρουσιάζεται δὲν τὸ ξέρουμε.

Στὴν ὥρα εἶχε συνεφέρει κ' ἡ γυναίκα του. Παραπατώντας καὶ γατζώνοντας ἀπάνω στῆς γυναίκες ποῦ τὴν κρατοῦσαν, σίμως τὸ γιατρό.

— Γιατρέ μου, πῶς τόνε βλέπεις; Μίλα μου, γιατρέ μου...

Κ' ἔμπηξε ἕνα ξεφωνητὸ πάλι.

— Ἦσυχα, εἶπαμε, γιατί θὰ σὲ βγάλω καὶ σένα ἔξω, εἶπε αὐστηρὰ ὁ γέροντας. Νὰ μὴ μᾶς χαλᾶς ὅτι φτειάνομε.

Κατάκατε λιγάκι καὶ ξαναρώτησε σιγά:

— Πῶς τόνε βλέπεις, γιατρέ μου;

— Θὰ γίνῃ καλὰ! εἶπε μασσημένα ὁ γιατρός. Λάτρα μονάχα θέλει: καὶ προσοχὴ μεγάλη. Ἐγὼ θὰ ξαναρθῶ τὸ βράδυ.

Πῆρε τὸ καπέλλο του καὶ τὸν μπαστοῦνι μὲ τὸ κοκκαλένιο χερουλι, χάριδεψε πάλι τὸν ἄρρωστο τοῦ στῆς πλάτες, ἔγενεψε κᾶτι στὸν Βαγγέλη, ποῦ καθότανε δίπλα του καὶ φεύγοντας παράγγειλε στῆς γυναίκες νὰδεύσουνε τὸν τόπο. Ἐκείνες φύγανε μουμούρι-

ζοντας κι' αποπίσω τους ο γιατρός. 'Η 'Ασημίνα, σφίγγοντας τὸ κεφάλι της μὲ τὰ δυὸ της τὰ χέρια, σὰ νάθελε νὰ κρατήσῃ τὰ συλλογικά της, προχώρησε κατὰ τὸ κρεβάτι τοῦ ἀνδρός της, κάθισε δίπλα του στὸ σκαμνὶ κι' ἀκούμπησε τὸ πρόσωπό της ἀπάνω στὰ γόνατά του, πιάνοντάς του τὸ χέρι.

'Εκείνος τῆς τὸ τράβηξε ἀπρόσχετα. Ὑστερα ἀνασηκώνοντας τὸ

«... 'Η 'Ασημίνα ἔσκυβε ἀπάνω του πασχίζοντας νὰ βρῇ ἀκρὴ μέσα στ' ἀταίριαστα λόγια του...».

κεφάλι της καὶ κυττάζοντας τὸν ἄντρα μὲ μιὰ σβυσμένη ματιὰ, ἀναστέναξε.

— Τί ἦταν πάλι τοῦτο, Γιῶργη μου;

— Τί νάταν! εἶπ' ἐκεῖνος ξερά καὶ πάσχισε νὰ χαμογελάσῃ. Μὰ τὸ χαμόγελο ἀνακατόηθηκε μ' ἓνα ζάρωμα πόνου δλόγυρα στὰ μάτια του.

— Πῶς καταλαβαίνεις τὸν ἑαυτό σου τώρα; Ξαναεἶπε ἐκείνη θελά, πασχίζοντας νὰ τοῦ πάρῃ ἓνα λόγο, σὰν νὰ τὸν ἤθελε γιὰ παρηγοριά.

'Εκείνος ἔκλεισε τὰ μάτια του.

— Δὲν μοῦ μιλάς, Γιῶργη μου;

— Καλά! εἶπ' ἐκεῖνος καὶ γύρισε τὸ κεφάλι του ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά. Ὁ Βαγγέλης ἔσκυψε καὶ τοῦ ἄλλαξε τὰ βρεμμένα πανιά. Ἡ 'Ασημίνα ἔγυρε πάλι τὸ πρόσωπό της ἀπάνω στὰ γόνατά του καὶ τὸ σῶμα της ἀναδοκατέβαινε ἀπὸ κάποια βουδὰ ἀναφυλλητά. Ἄλλος δὲν ἤτανε γύρω ἀπ' τὸν ἄρρωστο παρά οἱ δυὸ τους καὶ ἡ Ἑλλά, ἡ σκύλα του, κουλουριασμένη στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ, κρατώντας κι' αὐτὴ τὴν ἀνάσα της, μέσα στὴ θλιθερὴ σιγαλιά, σὰν νὰ καταλάβαινε τὸ μεγάλο κακό, ποῦχε πλακώσει τὸ σπίτι.

*
*
*

Ὁ Γιῶργης ἐβάρυνε... Τρία μερόνυχτα τὸν ἔδερνε ἡ θέρμη, τὸ πλάκωμα, ἡ στενοχώρια. Ὁ γιατρός ἐρχότανε κ' ἔφευγε κουνώντας τὸ κεφάλι του. Ὁ Βαγγέλης ἀπ' τὴ μιὰ μεριά τοῦ κρεβατιοῦ, ἡ γυναῖκα του ἀπὸ τὴν ἄλλη, πάντα οἱ ἴδιοι, σκυφτοὶ κι' ἀμίλητοι.

— Πέσε, κυρὰ 'Ασημίνα, νὰ ξεκουραστῆς λιγάκι κ' ἐγὼ τὸν παραστέκο. Θάρρωστίσης καὶ σύ. Πήγαινε, πέσε.

Ντυμένη ἔγερνε λιγάκι στὸν καναπέ ἡ γυναῖκα του. Σηκωνότανε, κ' ἔπεφτε ὁ Βαγγέλης. Αὐτὸ γινότανε τρεῖς μέρες τώρα.

— Θέλεις τίποτε, Γιῶργη μου. Λίγο νεράκι νὰ βρέξῃς, τάχειλι σου; Πέσε μου, Γιῶργη μου.

— Τίποτα! Ἄσε με νὰ ἴσυχάζω...

'Ἐκλείνει τὰ μάτια του κ' ἔπεφτε σὲ βῆθος.

Τὸ στήθος του τότε ἀνεδοκατέβαινε σὰ φυσαρμόνικα, τὸ κορμὶ του σπαράζότανε, τὰ χέρια του τινάζονταν ὀξω ἀπ' τὰ παπλώματα. Ἐπειτα τὸν ἔπιανε τὸ παραμιλητό. Λόγια, ὀνόματα, φωνές χωρὶς νόημα. Ἡ 'Ασημίνα ἔσκυβε ἀπάνω του, πασιζοντας νὰ βρῇ ἀκρὴ νόημα στ' ἀταίριαστα λόγια. Κάτι τὴν ἔτριωγε νὰ καταλάβῃ τί γινότανε μέσα στὸ παραζαλισμένο κεφάλι τοῦ ἀνδρός της. Εἶχε τάχα κανένα παράπονο μαζί της; Ἡ ἔξερνε τίποτε, ποῦ δὲν τῆς τῶχε πῆ στὰ καλά του; Γιατί πάντα τὰ λόγια του λίγα ἦτανε σὰν μπερδεμένα τώρα τελευταῖα καὶ τὰ παράπονά του πάντα τᾶπνιγε μέσα του, περήφανος κι' ἀκατάδεχτος στὸν πόνο του. Τρεῖς μέρες ἄρρωστος κι' ἀπ' τὴν πρώτη ἀρχῇ, ποῦ ἦτανε καλύτερα ἀκόμα, δὲν εἶχε βγάλει λέξι οὔτε γιὰ τὸ φωνῆ, οὔτε γιὰ τὰ ὅσα τρέξανε τὸν τελευταῖο καιρὸ στὸ σπίτι του, οὔτε γιὰ τίποτε. Τάχα τὴν εἶχε ἀποσταχαθῆ τόσο πολὺ, τάχα τὴν ἐχθρευότανε ἀπὸ μέσα του, τάχα τοῦχανε σφυρίζει τίποτε στ' αὐτιά; Μὰ πάλι, γιατί, διὰ τὸν χτυπήσανε, γύρευε καὶ καλά νὰ τὸν φέρουν ἀμέσως, στὴ στιγμῇ, στὸ σπίτι του; Ἡ ἔθελε τώρα ἡ 'Ασημίνα τὴν ἀγάπη του καὶ τῆς ἔκανε κακό νὰ συλλογίζεται πῶς φεύγει ἀπ' τὸν κόσμο ὁ ἄντρας της μ' ἓνα παράπονο καὶ πῶς τὴν καταριέται ἴσως, χαροπαλεύοντας, ἡ ψυχὴ του. Ἡ ἰδέα τοῦτῃ τὴν τρώμαζε κ' ἐνοιωθε μέσα της τὴ λαχτάρα τοῦ φωνῆ κ' ἓνα σύγκρου τῆς περνοῦσε τὰ κόκκαλά της. Καὶ γυρευότανε νὰ λυτρωθῇ ἀπ' τὸ σάρκι ποῦ τὴν ἔτριωγε, παρακαλοῦσε ἀπὸ μέσα της νὰ ἴσυχάζῃ μίαν ὥραν ἀρχήτερα, νὰ κλείσῃ τὰ μάτια

του και να πάρη μαζί του αυτό που την τάραζε και την άγριεψε. Έτσι της φαινότανε πώς εύρισκε το λυτρωμό της. Ύστερα πάλι έφευγε δ νοῦς της κ' ἡ φαντασία της ἀλαφροπατοῦσε δειλὰ και φοβισμένα, σὰ γυναίκα κυνηγημένη, στὸν ἄλλον, σ' ἐκείνον, στὸ φονηὰ τοῦ ἀντρός της. Τάχα πὸ εἶνε κρυμμένος; Τάχα τὸν πιά-σανε; Τάχα...; Ἄχ! Θεὲ μου!

— Ἀσημίνα! φώναξε, μεῖ ἕνα τίναγμα στὸ βῦθος τοῦ ὄ ἄρρωστος.

«... Ἡ Ἀσημίνα ἐμπηξε τώρα λεύτερα τὰ ξεφωνητά.»

— Ἐδῶ εἶμαι, Γιώργη μου, τί θέλεις, παιδι μου;
— Ἄνοιξε τὰ μάτια του τρομαγμένα και κύτταξε γύρω του ἐκείνος.
Ύστερα τὰ ξανάκλεισε πάλι.
— Τίποτε. Δὲ σὲ φώναξα...

Ἡ Ἀσημίνα ἔνοιωθε πῶς δὲν μπορούσε νὰ βαστάξῃ πιά. Ἔχανε τὸν κόσμο. Σηκώθηκε σιγά-σιγά, σκούνηξε τὸ Βαγγέλη νὰ σηκωθῇ κ' ἔπεσε στὸν καναπέ. Ὁ Βαγγέλης σηκώθηκε και τρίβοντας τὰ μάτια του πῆγε κ' ἔκατσε κοντὰ στὸν ἄρρωστο.

— Ἐσύ 'σαι, Βαγγέλη;

— Ἐγώ, Γιώργη.

— Νὰ βρέξω τὸ στόμα μου... λίγο νεράκι...

Πῆγε και τοῦφερε νερά, τοῦ ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του κ' ἐκείνος τὸ βούφηξε μεῖ λαχτάρα σὰν τῆ διψασμένη γῆ.

— Δὲν κοιμήθηκες ἀκόμη, Βαγγέλη; Βασανίζεσαι, καῦμένε...

Εἶπε ἀναστενάζοντας μεῖ κλωσούνη.

— Δὲν ἔχω τίποτε. Κοιμήθηκα! Ἐσύ νὰ γίνης καλά! τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Βαγγέλης καταπίνοντας τὰ δάκρυά του.

Ἐνα χαμόγελο χάραξε μιὰ στιγμὴ κ' ἔσβυσε γρήγορα στὰ χεῖλια τοῦ ἄρρώστου.

— Θὰ γίνω!... εἶπε και ξανάκλεισε τὰ μάτια του.

* *

τ' Ὁ Βαγγέλης καθότανε και τὸν κύτταξε. Μιὰ στιγμὴ δὲν τοῦ φάνηκε διόλου καλά. «Ἀγγελοκροῦζεται», εἶπε μέσα του. Σηκώθηκε και ζύγωσε στῆ γυναίκα μεῖ τρομάρα.

— Κυρὰ Ἀσημίνα... καλέ, κοιμάσαι, καλέ;

— Τί εἶνε; ἔκανε κείνη ξαφνιασμένη και τινάχτηκ' ἔπάνω.

— Δὲν τὸν βλέπω καλά. Τὸν χάνουμε. Κουράγιό τώρα. Νὰ σύρω νὰ μιλήσω στῆ γειτόνισσα...

Πῆγε νὰ μπηξῇ τῆς φωνῆς ἐκείνη. Ὁ Βαγγέλης τῆς ἔφραξε τὸ στόμα μεῖ τὸ χέρι, μὰ ἔτρεμε ὀλόσωμος κ' ἐκείνος. Δὲν τὸν περιμέ-νανε τόσο γρήγορα.

— Τί κάνεις ἐκεῖ; Γιὰ τὸ Θεό! τοιμουδιά!

Ζυγώσανε κ' οἱ δυὸ στὸ κρεβάτι. Ὁ ἄρρωστος ἄνοιξε τὰ μάτια του θολὰ και σαστισμένα σὰν νὰ μὴν ᾔξερε πὸ βρισκεται.

— Δὲ γνωρίζεις!... Ἀσπριε στὸ μάτι του!...

— Ἀλλοίμονο! Δυστυχία μου!

Κάτι πῆγε νὰ πῇ ὁ ἄρρωστος, μὰ δὲ μπορούσαν νὰ ξεχωρίσουνε τί ἔλεγε.

Ἡ Ἀσημίνα ἔκανε νὰ μπηξῇ πάλι τῆς φωνῆς. Τῆν ἔσφιξε ἀπ' τὸ χέρι ὁ Βαγγέλης. Ὁ ἄρρωστος ἀπλωσε ἄξαφνα τὰ χεῖρια του μεῖ δύναμι σὰν ν' ἀντρειεύτηκε, ἄρπαξε τὸν Βαγγέλη ἀπ' τὸν ὦμο, τινάχτηκε ἄπάνω κ' ἀκούμπησε πάλι στὰ στήθια τοῦ φίλου του, τοῦ-γενε πῶς θέλει: ἀέρα, ἄνοιξε τὸ στόμα του ν' ἀνασάνῃ βαθειά, μὰ ὁ ἀέρας τοῦλειπε, κ' ἀνεσοκαταίθαζε τὰ σαγόνια του μεῖ λαχτάρα.

Ἡ Ἀσημίνα τὸν βαστοῦσε ἀπὸ τῆς πλάτης ἀλαφιασμένη, τὰ δόν-τια της χτυπούσανε ἀπὸ τὸ σύγκρυο.

Ύστερα ἤσυχασε πάλι μιὰ στιγμὴ. Τὸ σῶμα ἔγυρε ἄπάνω στὰ χεῖρια ποῦ τὸν κρατοῦσανε.

— Μὴ φοβάσαι, Γιώργη! θὰ περάσῃ! ἐδῶ εἶμαστε! κ' ἡ Ἀσημίνα κ' ἐγώ... Κουράγιο!...

Τὰ λόγια τοῦ Βαγγέλη βγαίνανε τρεμουλιαστά, κομμένα, μισά. Ὁ ἄρρωστος γύρισε τὸ κεφάλι του μεῖ κόπο, σὰν νὰ γύρευε κάποιον.

— 'Εσένα γυρεύει! φώναξε ὁ Βαγγέλης στὴν Ἀσημίνα.
 'Εκείνη ἔσκυψε μπροστά του πακίζοντας τὴν χαμογελάση.
 — Τί θέλεις, Γιώργη μου;

Μὰ τὰ μάτια ἐκείνοῦ ἦτανε καρφωμένα στὸ πάτωμα, δίπλα στὸ τραπέζι ποῦ κοίτονταν κουλουριασμένη ἡ Ἐλγά. Ἐκανε νὰ παίξῃ τὰ χεῖλια του σὰν νάθελε νὰ τῆς φωνάξῃ. Ὑστερα γύρισε κατὰ τὸ Βαγγέλη:

— Κανένα κόκκαλο! εἶπε τραυλίζοντας. Εἶνε νηστικό τὸ κακόμ...

— Ὁχι! παραμιλάει! εἶπε ἡ Ἀσημίνα.

— Τὸ κακόμοιρο! ἀπόσπασε τὸ λόγο του ὁ Γιώργης.

Τινάχτηκε πάλι καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια του σὰ γάντζους.

Καὶ μονομιᾶς ἔγειρε τὸ κεφάλι του στὸν ὄμο τοῦ Βαγγέλη καὶ τὰ χέρια του πῆσανε ξερὰ ἀπάνω στὸ στρῶμα...

— Συχωρέθηκε! εἶπε ὁ Βαγγέλης, κ' ἔβαλε τὰ δάχτυλα νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ μάτια.

Ἡ Ἀσημίνα ἔμπηξε λευτέρα τώρα τὰ ξεφωνητά...

(Μάρτης τοῦ 1912)

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Διάγνοις Θεραπείας

Ἁ σὺζυγος.— Τί ἔπαθες, γυναίκα σήμερα; Πονεῖς πουθενά; ..

Ἡ σὺζυγος.— Ὁχι! ναί... δὲν εἶμαι καλά... αἰσθάνομαι πόνους σ' ὅλο τὸ σῶμα: στὸ κεφάλι, στὴ μέση, στὰ νεφρά, ὡς τὰ πόδια...

Ἁ σὺζυγος.— Κατάλαβα, κατάλαβα! Αὐτὴ τὴ φορὰ χρειάζεσαι καινούρια ἀπ' τὸ καπέλλο ὡς τὰ παπούτσια...

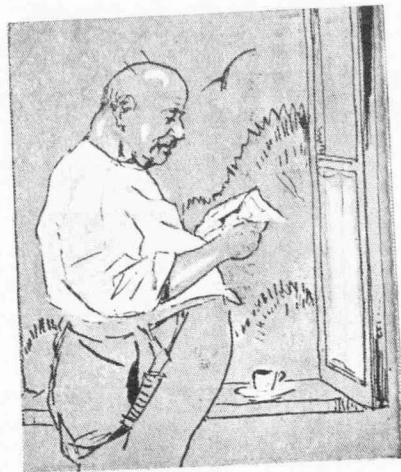
ΧΩΡΙΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΕΩΤΙΚΟ*

«Αγαμένω σε, ἵνα εἰς θήραν ἐκδράμωμεν. Πολλοὶ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται καὶ πολλαὶ πέροδικες ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ ταῖς κλιτύσι τῶν ὄρεων πέτονται...» μὲ ἔγραφεν ὁ φίλος μου δημοδιδάσκαλος Γραμματικίδης ἀπὸ τὸ χωριὸν Κωθῶνι τοῦ δήμου Βουβαλίων...

Ἄν καὶ ὁμολογῶ, ὅτι προτιμῶ τὸ κυνήγιον τῆς ἀγορᾶς, ἀπεφάσισα νὰ δεχθῶ τὴν πρόσκλησιν τοῦ φίλου μου δημοδιδάσκαλου, βέβαιος ὅτι, ἂν ἐν ταῖς «κοιλιάσι καὶ ταῖς κλιτύσι τῶν ὄρεων» δὲν πέτονται πέροδικες, πέτονται ὅμως ὄρνιθες ἐν ταῖς αὐταῖς. Ὁπλίσθην λοιπὸν μὲ μίαν γενναίαν ὄρεξιν καὶ μὲ ἓν δίκαιον ὄπλον, παπικὴν κληρονομίαν, τὸ ὅποιον οὐδέποτε εἶχε τὴν σκληρότητα νὰ κτυπᾷ εἰς τὸ κρέας ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἀνεχώρησα. Ἐθεώρησα ὅμως φρόνιμον νὰ κάμω μικρὰν παρεκτροπὴν τοῦ ταξιδίου μου διερχόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸν Βλακάτο, διὰ νὰ δοκιμάσω τὰ κοτόπουλα τοῦ κουμπάρου μου Τσανάκα, περὶ τῶν ὁποίων εἶχα τὴν ἀρίστην ἰδέαν.

* ΣΗΜ.— Τὰς ἐν τῷ κειμένῳ χαριστάτας γελοιογραφίας ἐκαλλιτέχνησεν ὁ ἐν Βελγίῳ σπουδάζων τὴν ἀρχιτεκτονικὴν νεαρότατος φίλος κ. Γεώργ. Ἀγαθ. Κωνσταντινίδης.

«Μοῦ ἔγραφεν ὁ φίλος μου Γραμματικίδης»

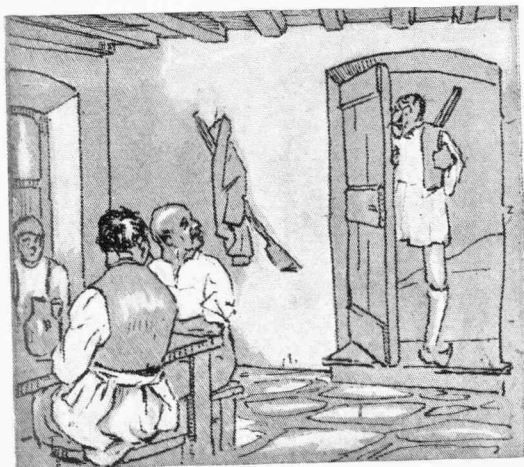
Ἦτο σάββατο βράδυ, δταν ἐφθασα στο μαγαζάκι τοῦ χωριού. Τὴν πρώτη μαστίχα μ' ἐκέρασε ὁ κουμπάρου μου ὁ Τούβλας ὁ καταστηματούχος, τὴν δευτέραν ὁ κουμπάρου μου Σαλάτας, τὴν τρίτην ὁ κουμπάρου μου Γαρδέλης, καὶ οὕτω καθεξῆς, δὲν θυμώμαι κ' ἐγὼ πόσοι κουμπάρου μὲ τράταραν. Μὴ σὰς φαίνεται παράξενον πῶς εὐρέθησαν τόσοι κουμπάρου μου εἰς ἓνα χωριό, χωρὶς μάλιστα νάχω σκοπό νὰ ἐκθέσω κάλλη εἰς τὰς ἐκλογάς. Εἰς τὸ χωριό, ἀρκεῖ νὰ βαπτίσῃς ἓνα παιδί, καὶ ὁ συμπεθέρος τοῦ κουμπάρου σου εἶναι καὶ αὐτὸς κουμπάρου, καὶ ὁ τρίτος ἐξαδέλφος τοῦ συμπεθέρου τοῦ κουμπάρου σου εἶναι καὶ αὐτὸς κουμπάρου, καὶ ὁ μπατζανάκης τοῦ τρίτου ἐξαδέλφου τοῦ συμπεθέρου τοῦ κουμπάρου σου εἶναι καὶ αὐτὸς κουμπάρου, καὶ ἔτσι πάει λέοντας. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἔχουν εἰς τὸ σπίτι σου τὰ ἴδια δικαιώματα, ποῦ ἔχει καὶ ὁ πραγματικὸς κουμπάρου.

«Ὠπλίστην μὲ ἓν δίκαννον ὄπλον»

Τὸ βράδυ-βράδυ τρία κοτόπουλα στρηφογυρίζόμενα στὴ σούβλα διέχυναν ὀρεκτικὴν κνίσσαν ἀνὰ τὸ δωμάτιον τοῦ κουμπάρου μου, ἢ ὅποια ἐγαργάλιζεν εὐχαρίστως τοὺς βῶθυνας. Μὲ ὄλην τὴν ἀνυπομονησίαν ποῦ εἶχα νὰ ψηθοῦν τέλος πάντων τὰ εὐλογημένα αὐτὰ κοτόπουλα, παρετήρησα κάποιαν ἀνησυχίαν ζωγραφισμένην εἰς τὰ πρόσωπα τῶν κουμπάρων μου. Κάτι κρυφές καὶ σιγανές ὀμιλίες, κάτι ἀνήσυχια κυττάγματα ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο μὲ ἔπεισαν πῶς κάτι τρέχει. Κατ' ἀρχὰς ὑπέθεσα ὅτι ἡ παρουσία μου δὲν τοῖς ἦτο εὐχάριστος· ἀλλ' ἔχουν ὑπ' ὄψιν μου τὰς προτέρας ἐνθέρμους ὑποδοχάς, ἀπέκλεισα τοιαύτην ὑπόψιν. Τέλος πάντων, τὰ κοτόπουλα ἐψήθησαν, ἡ τράπεζα ἐστρώθη ἄλλη καὶ γύρω αὐτῆς ἐποθετήθημεν σταυροπόδι πάντες. Κάποια μελαγχολία καὶ προαισθησις συμφορᾶς ἐχαρκτηρίζε το δειπνον μας κατὰ τ' ἄλλα πλούσιον ἐν τῇ ἀπλότητί του. Ἐβάλαμε πλέον χέρι στὸ τρίτο κοτόπουλο, ὁπότεν ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ εἰσέρ-

χεται μεσόκοπός τις ὄπλισμένος μὲ ὄπλον γκρά, τὸ ὅποιον ἀπέθεσε εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ δωματίου καὶ ἀπρόσκλητος ἐκάθησεν εἰς τὸ τραπέζι. «Δραγάτης θὰ εἶνε», εἶπα μέσα μου. Ἐπὶ τοῦ προσώπου του παρετηρεῖτο ἡ αὐτὴ ἐκφρασις ἀνησυχίας καὶ τὰ λόγια του ἦσαν σιγανὰ καὶ διακεκομμένα. Δὲν ἐπέρασε πολλὴ ὥρα καὶ εἰσέρχεται δευτέρος ὄπλισμένος, κατόπιν τρίτος, ἔπειτα τέταρτος, ἔξ ἐν ὄψιν. Ὅλοι ἀνήσυχτοι, σιωπηλοὶ, προσέβλεπον ἀλλήλους καὶ ἀντήλλασσαν λέξεις τινάς, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἠδυνάμην νὰ ἐν-

«... ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ εἰσέρχεται μεσόκοπός τις ὄπλισμένος...»

νοῦσω. «Θὰ τοῦ ρίξω!» ἔλεγεν ὁ ἕνας, καὶ ἡ φωνὴ του ἐπάγανεν ἐκ τοῦ τρόμου εἰς τὸν λάρυγγά του.

— Ὅχι! δὲν γίνεται! ἀπεκρίνετο ἄλλος εἰς τὸν αὐτὸν τόνον.

Τὸ πρᾶγμα ἤρχισεν ὀπωσδήποτε νὰ μὲ ἀνησυχῇ καὶ προσεπάθουν νὰ εὐρω τὴν λύσιν τοῦ περικυκλούντος με μυστηρίου.

— «Μήπως ἐπέπεσαν λησταὶ εἰς τὸ χωριό;» ἐσκεπτόμην. Ἄλλὰ τί νὰ ἔρουν ἀπὸ ἓνα πτωχὸ χωριό, ποῦ ὄλον-ὄλον δὲν ἀπετελεῖ οὐτ' ἓνα μέτρο σπῆτι τῶν Ἀθηνῶν;»

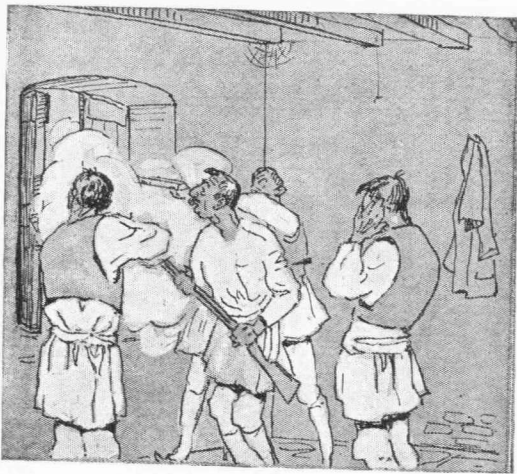
— «Μήπως ἦλθαν Τούρκοι;»

Ἄλλὰ, καθὼς ἐγνώριζα ἐκ τῶν ἐφημερίδων, αἱ σχέσεις μας μετὰ τῆς ὀμοῦρον ἐπικρατείας ἦσαν ἐγκάρδιαι, χάρις εἰς τὴν ἄσφογον στάσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς.

— «Μήπως θέλουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ ληστεύσουν ἐμένα;»

Ἄλλα και ἡ σκέψις αὐτὴ ἦτον ἀδύνατος, πρῶτον μὲν διότι οὐδὲν τὸ ζηλευτὸν εἶχεν ἢ οἰκονομική μου κατάστασις και δεύτερον, δὲν ἀπηγεῖτο πρὸς τοῦτο και τόσοσ μεγάλη πολεμική παρασκευή. Ἐκτός δὲ τούτου ὁ φόβος ἐκεῖνος ἦτο ἀνεξήγητος. Και τὸ μυστήριον ἀπέμενε μυστήριον.

Ἐξαφνα ἠκούσθη μακρινός τις πυροβολισμός και ὄλοι ἐπάγωσαν κυριολεκτικῶς ἐκ τοῦ τρόμου. Δειλά-δειλά ἤνοιξαν τὸ πρὸς τὴν ὄδον παράθυρον, ἐκένωσαν ἐν δμοδροντία τὰ ὄπλα των εἰς τὸν ἀέρα και κλειόντες μετὰ πατάγου τὰ παραθυρόφυλλα συναμαζεύθη-

«Θὰ τοῦ ῥίξω! Ἐλεγεν ὁ ἓνας και ἡ φωνὴ του ἔτρεψε ἐκ τοῦ τρόμου...»

σαν περίτρομοι εἰς τὴν ἀπωτέραν γωνίαν τοῦ δωματίου. Ἀμέσως δὲ εἰς ἀπάντησιν ἠκούσθησαν ἀπὸ ὄλα τὰ σημεῖα τοῦ χωριοῦ πυροβολισμοί.

— Μὰ ἐπὶ τέλους, τί τρέχει, κουμπάρε; ἠρώτησα.

— Ἄχ! κουμπάρε μου, ὀργή Θεοῦ ἔπεσε στὸ σπίτι μου και ὄ' ὄλο τὸ χωριό.

— Τί ἐπαθες; Μὴν ἐσκότῳσες κανένα και σὲ φυλάνε οἱ χωριανοὶ σου ἀπὸ τοὺς χωροφύλακας;

— Μακάρι νάταν αὐτό... Μὰ εἶνε κάτι χειρότερο...

— Μὴν ἐμαλλῳσάτε στὸ χωριό και θέλετε νὰ σκοτωθῳτε ἀναμεταξύ σας;

— Ἀκόμα χειρότερο!

— Μὰ τί εἶνε λοιπὸν αὐτὸ τὸ φοβερό πρῳγμα;
— Τί εἶναι;... Μὴν τὰ ῥωτῳς τί εἶναι. Εἶναι... εἶναι... ἓνα ξωτικὸ!.. ἐπρόφερε γρήγορα-γρήγορα ὁ κουμπάρος μου, κ' ἓνας σπασμός συνεκλόνησε τὰ μέλη του μόλις ἐξεστῳσε τὴν λέξιν.

— Ξωτικό!!! μὴ χειρότερα! Και πιστεύετε στὰ ξωτικά σάν μωρὰ παιδιὰ; Δὲν ντρεπόστε;

— Πιστεύομε, λέε; Τὸ βλέπομε ὀλοφάνερα κάθε βράδου, κουμπάρε μου! ἐπρόφερε μὲ κλαυθμηγρὰν φωνήν ὁ θυ-
στουχῳς κουμπάρος μου ἔστομος νὰ ξεσπάσᳱ στὰ δάκρυα.

— Ναί! ἐφῳναξαν ὄλοι ἐν χορῳ — ὀλοφάνερα! Κι' ἀν δὲν πιστεύῳς, θὰ τὸ ἰθῳς σὲ λίγο και τοῦ λόγου σου, ἀν δὲν φο-
θάσαι.

— Μὰ, γιὰ πέτε μου, πῳς εἶναι αὐτὸ τὸ φο-
βερό ξωτικὸ;

— Νὰ! σάν ἓνα γαῖ-
δοῦρι, και στὸ λαϊμό του ἔχει περασμένο ἓνα πρῳμ-
μα... πῳς νὰ τὸ πῳ; ἓνα πρῳμμα σάν ἓνα με-
γάλο καπέλλο, σάν ἓνα
τουλπάνι ποῦ κουνιέται
πέρα-δῳθε. Κάθε βράδου
ἔρχεται στὸν κῳπο μου
και ῳκναέει τὰ λάχνα-
να σάν γαῖδοῦρι, κ' ἡ
πατησιές του κ' ἐκείνες
ἀκόμα γαῖδουρίσιες εἶνε.

— Και πῳς δὲν τὸ σκοτῳνετε λοιπὸν, ἀφοῦ ἔχετε τόσα ὄπλα;

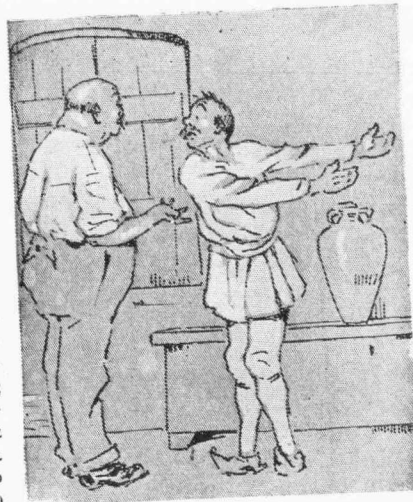
— Νὰ τὸ σκοτῳσομε; Τί λέῳς, κουμπάρε μου; Μπῳ! σὲ καλὸ
σου! Και σκοτῳνεται ποτὲς ὁ ῥῥ' ἀπὸ ὄδῳ;

— Νὰ το!.. νὰ το!.. ἐφῳναξεν ἓνας ἀπὸ τοὺς γενναιοὺς αὐτοὺς
βλέπων διὰ τινος ὀπῳς τοῦ παραθύρου πρὸς τὸν κῳπον.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο, ὄλοι ἔμειναν κόκκαλο ἀπὸ τὴν τρομάρα
τους, και ὁ ἀναβεξιμός μου ἐχώθη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῳς κουμ-
πῳρας μου προβάλλων αὐτῳν ὡς ἀσπίδα κατὰ τοῦ ξωτικοῦ.

Περίεργος νὰ ἰθῳ κ' ἐγῳ τὸ φοβερόν αὐτὸ τέρας, τὸ ὀποῖον ἐνέ-
σπειρε τὴν φρίκην και τὸν τρόμον εἰς ὀλόκληρον τὸ χωριόν, ἐπλη-
σῳσα εἰς τὸ παράθυρον και παρετήρησα διὰ τῳς ὀπῳς.

Πρῳγματι, ἓνα γαῖδοῦρι, στωϊκῳτάτα, μὴ ὑποπετοῦν τὴν φρίκην

«Μὰ τί εἶνε λοιπὸν αὐτὸ τὸ φοβερό πρῳγμα;
— Τί εἶνε; εἶνε... εἶνε... ἓνα ξωτικὸ!»

πού ἐνέπνεεν εἰς λογικά δίποδα, ἔδωκε εἰς τὸν κήπον καὶ ἔρροκά-
νιζε τὰ τρυφερά λάχανα τοῦ κουμπάρου μου καὶ τὸ εὐθαλές τρι-
φύλλιόν του. Ἄλλα καὶ τι ἐκρέμετο ἐκ τοῦ λαιμοῦ του, ἀληθῶς
περίεργον, τὸ ὁποῖον ὠμοῖαζε πρὸς σημαίαν. Περίεργος νὰ ἐξα-
κριβῶσω τί ἦτο ἐκεῖνο, διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἀλλὰ ὁ κουμ-
πάρος μου ἔτρεξε καὶ μοῦ ἔκλεισε τὴν διόδον μετὰ τὸ μεγαλῶσω-
μον παράστημά του :

«... ὁ ἀναδεξιμός μου ἀπ' τὴ τρομάρα του
κώθηκε κάτω ἀπ' τὸ φουστάνι τῆς κουμπάρας»

— Γιὰ ποῦ, κουμπάρε;
— Νὰ πιάσω τὸ ξω-
τικό!...

— Νὰ πιάσῃς τὸ ξω-
τικό; ἐρώτησε μετὰ φρί-
κην σταυροκοπούμενος.
Ἄτὸ μόνον δὲν γίνεται.
"Ὅλα κι' ὄλα, μὰ δὲν
σ' ἔχω γιὰ ξεπάτωμα.

— Χριστὸς καὶ Πανα-
γιά! ἐφώνηξε τρομαγ-
μένη καὶ ἡ κουμπάρα
μου ἀναπηδήσασα ἀπὸ
τὴν θέσιν τῆς καὶ τρέ-
ξασα εἰς ἐπικουρίαν τοῦ
συζύγου τῆς.

— Ἀκούστε με, τοὺς
λέγω — ἐγὼ εἶμαι σαθ-
θατογεννημένος καὶ δέ
με πιάνουν τὰ ξωτικά.
Ἔπειτα ἔχω κ' ἓνα μέ-
σο ποῦ τὰ κάνω ἡμερα
σάν ἀρνάκια.

— Ποιό; ποῖο; μετὰ ἡρώ-
τησαν ὅλοι ἐν χορῷ.

— Τὸ «Θεοτόκε Παρ-
θένη» ἅμα τὸ πῆς τρεῖς φορές, οὔτε ὁ Βεελζεβοὺλ δὲν τολμᾷ νὰ σε
πλησιάζῃ... Ἄλήθεια, κουμπάρε, ὅσοι μου δυὸ σπιριά λιθάνι νὰ
κρατῶ στο χέρι...

— Μετὰ χαρᾶς, κουμπάρε μου. Ἔχω καὶ κερὶ τοῦ Ἐπιταφίου.
— Μπρὲ τί μοῦ λές! Κερὶ τοῦ Ἐπιταφίου; Ἄμ' φέρ' το ἐδῶ λοι-
πόν. Ἐννοία σας, θὰ σᾶς τὸ φέρω ἐδῶ τὸ ξωτικό ἀπὸ τ' αὐτιά...

— Ἄ, μπᾶ! Θεὸς φυλάξῃ! Δὲν μᾶς χρειάζεται! ἐφώνησαν ὅλοι.
Καλλίτερα ἂς πάῃ ἀπὸ καὶ ποῦ ἦρθε, στὰ μὴ γυρίσματα.

Ἐπειδὴ δὲ ἤθελα νὰ γελᾶσω λιγάκι μετὰ τὸν τρόπον των τοὺς εἶπα:

— Τώρα ποῦ θὰ βγῶ ἐξω, ὅση ὥρα λείπω, σεῖς νὰ κάνετε μετά-
νοιες ἢ μπρὸς στὰ εἰκονίσματα. Κ' ἐξεπόρτισα.

Ὅταν ἐφθάσα εἰς τὸν κήπον, ὁ γάϊδαρος ἐξηκολούθει νὰ βόσκη
μετὰ τὴν ἰδίαν φιλοσοφικὴν στωϊκότητα, ἔφερε δέ, δὲν γνωρίζω πῶς,

καὶ μίαν παλαιὰν λινάτσαν περασμένην εἰς τὸν λαιμόν. Τὸν ἔπιασα,

τὸν καλὸ σου, ἀπ' τ' αὐτιά
καὶ τὸν ὠδήγησα εἰς τὴν
αὐλήν. Ὅταν ἀνέβηκα στὸ
δωμάτιον κρατῶν τὸ περι-
δέραιον τοῦ γαϊδαροῦ, ἤρρα
ἀλλους μὲν εἰς τὸ σήκωμα
τῆς μετάνοιαις καὶ ἄλλους
στὸ πένσιμο, καὶ ἐν γένει πα-
ριστάνοντας ἓνα ἀστεῖο σύμ-
πλεγμα μετὰ τὰ μούτρα κι-
τρινομένα ἀπὸ τὸν τρόπον.

— Τὸ ξωτικό εἶνε κάτω
στὴν αὐλή, τοὺς εἶπα νά,
καὶ ἡ σημαία ποῦ εἶχε στὸ
λαιμόν του! Καὶ ἔριψα ἐμ-
πρὸς των τὴ λινάτσα.

— Μπᾶ! ἡ παλαιολινάτσα
ποῦ εἶχα κρεμασμένα στὴν
πόρτα τοῦ περβολιοῦ! εἶ-
πεν ἡ κουμπάρα, σάν τὴν
ἐκύτταξες καλὰ-καλὰ.

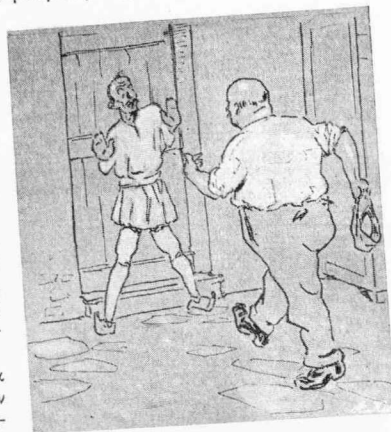
— Καὶ τὸ γαϊδοῦρι θάνε
τὸ γαϊδοῦρι σας, τοὺς εἶπα.

Καὶ πράγματι ἔτσι ἦταν. Σάν κατεβίχαμε στὴν αὐλή, ὁ κουμ-
πάρος μου ὑπὸ τὸ φοβερὸ ξωτικό ἀνεκάλυψε τὸν Μουντζούρη του,

«... τὸν ἔπιασα τὸν καλὸ σου ἀπὸ τ' αὐτιά...»

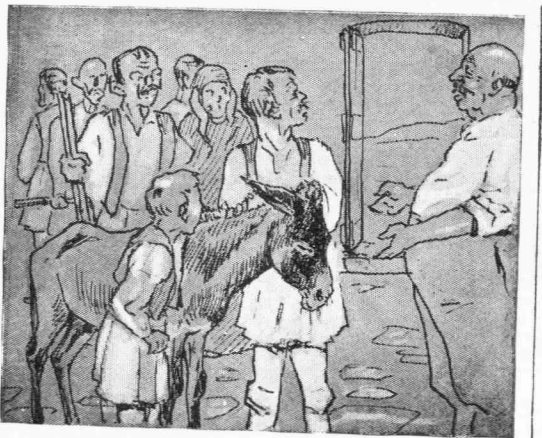
βοηθῶ. Ὅταν δὲ τὴν πρώτην φορὰν ἐμῆλθε, παρέσυρε καὶ τὴν

«— Νὰ πιάσῃς τὸ ξωτικό; Ἄτὸ δὲν γίνεται,
ὄλα κι' ὄλα! Δὲν σ' ἔχω γιὰ ξεπάτωμα!»

σχισμένην λινάτσαν, ἣ ὁποία ἐκρέματο εἰς τὴν θύραν τοῦ κήπου, καὶ ἣ ὁποία ἔμεινε στὸν λαιμὸν του.

— "Ἄκουσε, κουμπάρε, τοῦ εἶπα' δὲν ἔκαμες διόλου καλά, καὶ δι' αὐτὸ ἐτιμωρήθης καὶ σὺ καὶ μαζί σου ὅλο τὸ χωριό. Ὁ Μουντζούρης σέ ἐδούλεψε τόσα χρόνια κ' ἔτρωγε, ὁ φουκαράς, πολὺ ἔδλο καὶ λίγο σανό. Κι' ὅταν ἐγέρας κ' ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὴ σύν-

— «Ἄκουσε, κουμπάρε· δὲν ἔκαμες καλά καὶ δι' αὐτὸ ἐτιμωρήθης...»

ταξί του, τὸν ἄφησες νὰ φορῆσῃ τῆς πείνας στὸ λόγγο, ἀντί νὰ τὸν κρατήσῃς στὸ σπιτί σου ἕως νάλλῃ ἡ ὥρα καὶ νιὰῶξῃ μόνος του τὰ πέταλα. Λοιπὸν δτι παρέλειψες τότε, νὰ τὸ κάμῃς τώρα.

Κ' ἔτσι κ' ἔγινεν. Ὁ Μουντζούρης, ἔσαμάρωτος, ἐπέρασεν εὐχάριστα τὰ τελευταῖα τοῦ χρόνια, ὡς αἱ ἡμίονοι τοῦ Παρθενῶνος.

[1912]

Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Εἰς θρησκευτικὸν ἱατρὸν

ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ εἰς ἀνάστασιμ νεκρῶν; Ἀλλοίμονό σου,
ἀν σκηνοῦθ' ὅλοι αἰτοὶ πῶθ' πήρες στὸ λαμὸ σου!

ΣΑΤΑΝΑΣ

Ἐπαίθριον δικαστήριον

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΞ ΑΒΗΣΣΥΝΙΑΣ

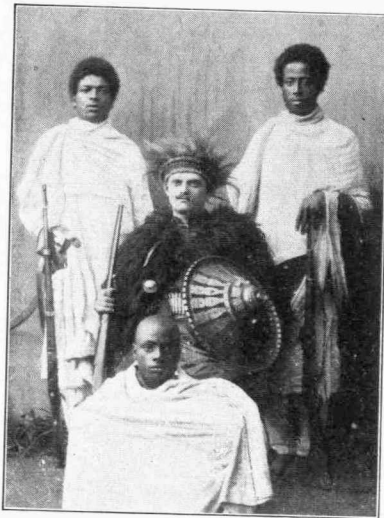
[Ὁ ἐν Addis-Abeba τῆς Ἀβησσυνίας, γνωστός ἤδη καὶ ἐκ προηγουμένων δημοσιευμάτων του, ἐγκριτός φίλος καὶ συνεργάτης κ. Ἀλεξ. Α. Σαρατζόπουλος εὐηρεστήθη νὰ τιμήσῃ καὶ τὸν ἀνά χειρας τὸμον τοῦ Ἡμερολογίου διὰ τῆς ἀξίαναγνωστοῦ συνεργασίας του, γνωρίζων ἡμῖν καὶ ἄλλας ἐνδιαφερόσας σελίδας τῆς ἀβησσυνιακῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν περιγράφει με τὸσσην χάριν καὶ εὐθυμον ζωηρότητα. Εἶνε ὄντως εὐδοίων καὶ παρήγορον ὅτι εἰς τὴν ἔσχατιάν ἐκείνην τῆς Ἀφρικῆς, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ, εὐρίσκονται νεοὶ φιλομαθεῖς καὶ φιλόπονοι, οἱ ὁποῖοι, πλὴν τῶν ἔργων τῆς καθημερινῆς βιοπάλης, καταγίνονται καὶ εἰς εὐγενεστέρας ἀσχολίας, ἀντιπροσωπεύουσιν οὕτω παντοῦ τὸ νεοελληνικὸν πνεῦμα.]

Addis Abeba, Ἰούnius 1912

φιλιτάτῃ μοι κ. Σκόκε,

ΜΗ σταυροκοπηθῆτε, σὰς παρακαλῶ, ἀν ἐμφανίζομαι ἐφέτος εἰς τὸ κομπὸν σκαλονάκι τοῦ Ἡμερολογίου σας ὡς ἀρειμάνιος ἀθησαυρὸς πολεμιστής, ἐν συνοδείᾳ μάλιστα καὶ τοῦ ἐπιτελείου τῶν τριῶν δούλων μου, οἱ ὁποῖοι, ἀν καὶ τοὺς ἐτύλιξα ἐπιτήδεες, δικὴν ντολμάδων, μ' ἓνα συνδόνι ἕκαστον δι' εὐνοήτους λόγους καὶ διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον τῆς συνήθους ἀδαμιαίας περιβολῆς των — σὰς ὀρκίζομαι ὅτι εἶνε ἀθῶοι καὶ ξένοι τοῦ πραξικοπήματος. Θὰ νομίσετε ἴσως ὅτι ἔχομεν ἐξωφρενικὰ καρναβάλια ἐδῶ, ὅτι βέβαια

τὸ θερμόμετρον ἀνῆλθεν εἰς βαθμὸν φρενολογικῶς ἐπικίνδυνον, ἢ καὶ οὐ προσελήφθη ὡς διοργανωτὴς εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Μενελίκ! Τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν συμβαίνει. Ἄλλὰ τί τὰ θέλετε; Dulce est disipere in loco, ὅπως λέγει καὶ

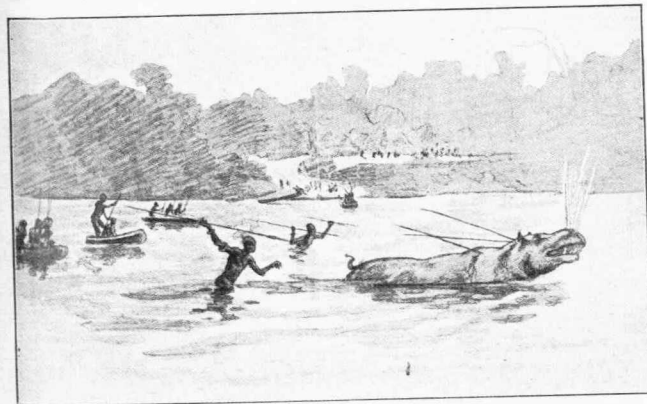

Ἐν στολῇ πολεμιστοῦ

καί ποιοι ἄνθρωποι εἶνε φύσει ζῆλον... γλαστικόν. Γελαῖ, ἄρα ζῆ. Καὶ ὅταν κανεῖς δὲν κατορθῶναι νὰ γελαῖ μὲ τοὺς ἄλλους, τί βλέπτει ἂν γελαῖ μὲ τὸν ἑαυτὸν του; Ἐπειτα, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, λάθετε ὡς ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν ὅτι ἡμεῖς ἐδῶ οἱ τρισάθλιοι ἐγκάθετο λευκοὶ οὔτε θέατρα ἔχομεν, οὔτε Φάληγρα ἢ Κηφισιάν ἢ Ἄλυσίδα, οὔτε κἂν ἓνα ξύλινον Φασουλὴν ἢ ἓνα χάρτινον Καραγκιόζην νὰ μᾶς δροσίξουν τὴν πληγὴν καὶ τὴν μονοτονίαν μὲ τὰς χονδροκομμένας ἀνοησίας των.

Δὲν λέγω βέβαια ὅτι λείπουν τὰ εὐθυμα καὶ ξεκαρπύουσι μὲχρι ἀηδίας. Ἐν τοιοῦτον λ. χ. εἶνε καὶ τὰ ὑπαίθρια δικαστήρια τῶν ἰθαγενῶν, τὰ ὅποια αὐτοσχεδιάζονται καθὲς λίγο καὶ λιγάκι ἐν μέσῳ ὁδοῦ, εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὸ πρῶτον τυχόν σταυροδρόμι, εἰς τὰ πεζούλια τῶν παραθύρων εὐρωπαϊκῆς οἰκίας, εἰς τὸν ἀγρόν, εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου δὴποτε τέλος πάντων δύο ἐνδιαφερόμενοι σταματῆσουν ἐν ὀνόματι τοῦ Μενελίκ τὸν πρῶτον τυχαῖον ἀνύποπτον διαβάτην νὰ καθήσῃ καὶ τοὺς δικάσῃ! Τί νὰ κάμῃ! Εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ μεταβληθῇ εἰς δικαστὴν τῆς στιγμῆς — à la minute — ἔστω καὶ ἂν δὲν ξεύρῃ «νὰ μοιράσῃ δυὸ γαῖδουριῶν ἄχυρα» — ποῦ λέει ὁ λόγος μὲ τὸ συμπάθειο. Καὶ ἀμέσως τότε, γρήγορα-γρήγορα, ἄνε — οὐδὲ, ἀρχίζει ἡ διαδικασία, χωρὶς διατυπώσεις, πληρεξουσίους δικηγόρους, κώδικας, χαρτόσημα, προκαταβολὰς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα βασιανιστήρια, μὲ τὰ ὅποια ἡ ἰδικὴ μας ἑλληνικὴ Θέμις τραβᾷ: τὰ μαλλιά της καὶ τὸ διάβολό της, ἢ κακομοῖρα. Κάποτε οἱ διάδικοι εἶνε πολλοὶ καὶ διά-

φοροὶ καὶ οἱ δικασταὶ περισσότεροί. Καὶ τοὺς βλέπετε τότε νὰ χρονομενοῦν, νὰ πηδοῦν, νὰ μορφάζουν, νὰ γρυλλίζουσιν, νὰ δακτυλοδεικτοῦν καὶ νὰ καταγγέλλουσιν οἱ μὲν τοὺς δέ, νὰ ἀπολογούνται, νὰ οὐρλιάζουσιν ἕως ναθρῶν τὸ δίκη τους. Τὸ νόστιμον εἶνε ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν τῶν ὑπαίθριων δικαστῶν — ἄς τοὺς ποῦμε — τοῦ κάρου, εἶνε ἐκ τῶν προτέρων σεβαστὰ, ἐπικυρούμεναι καὶ ἀπὸ τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Ἐφέσεις καὶ ἐνστάσεις καὶ ἀναβολαὶ καὶ ἀναιρέσεις, καὶ ἄλλα τέτοια κολοκῦθα δὲν περνοῦν. Νέτα-σιέτα. Ἐνα καὶ ἓνα κάνουν δύο. Μὰ καὶ τρία ἂν κάμουν καμμιὰ φορά, καλὰ καμωμένα. Καὶ ναὶ μὲν συχνὰ δὲν λείπουν καὶ τὰ σκανδαλὰ καὶ τῆς δωροδοκίας — καὶ ποῦ δὲν λείπουν σὰς παρακαλῶ; Μὰ

Ἄλιεῖα ἱπποποτάμου

τὸν Πλούτωνα ὅμως φοβοῦμαι ὅτι αἱ ἀποφάσεις των ἐνίοτε εἶνε πλεόν σοφαὶ καὶ ἀκριβοῦσι μὲν ἀπὸ ἐκείνας ποῦ ἐξεφουρνίζαν μερικὸι ἰδιοὶ μας εἰρηνοδίκαι ἐπὶ φαυλοκρατίας: ἀθωοτικὰς διὰ τοὺς «δικούς μας» καὶ καταδικαστικὰς διὰ τὸ ἀντίθετον κόμμα!

Ἐπειτα ἐδῶ, καθὼς σὰς ἐξήγησα καὶ ἄλλοτε, ἡ δικαιοσύνη παρέχεται δωρεάν. Τοῦμα πρᾶγμα, ποῦ λέει ὁ ἄλλος. Ὅστε καὶ ἐκεῖνοι ποῦ χάνουν τὴν δίκην, βγαίνουν πάντα κερδισμένοι. Δὲν τὸν τρῶνε τοῦλάχιστον οἱ δικηγόροι καὶ ἄλλοτε, ἡ δικαστικὰ ἔξοδα. Ἐνῶ ἡμεῖς ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸ κλασικὸν βωμῆκο, ἐξεργόμεθα συχνὰ ἀπὸ τὰ δικαστήρια νικηταί... συντετριμμένοι! κερδίζοντες δηλαδὴ «Καθμεῖαν νίκη» καὶ φρέσκον ἀέρα! Ἡ ποινικὴ των μάλιστα ζυγαριὰ δὲν μοῦ φαίνεται διόλου λιποβαρὴς ἢ ἐνύκη. Διὰ τὰ ἐγκλήματα τοῦλάχιστον τοῦ φόνου ἔχουν ἓνα μέτρον: «ὄφθαλμὸν ἀντιὸφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντιὸδόντος». Μὲ ὅποιον τρόπον ἐφόνευσε,

κύριε, με τὸν ἴδιον θά θανατωθῆς χωρὶς τὴν παραμικρὰν τροποποίησιν. Κάποτε ἔγινε αὐτόπτης εἰς τὴν ἐξῆς χαρισιστὴν δίκην, ἢ ὅποια ἤμπορεῖ, θαρρῶ, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θέμα κωμωδίας.

Ἐνας ἀβησσυνὸς εἶχεν ἀναρριχηθῆ ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου· αἴφνης δὲ κλάδου, ἐφ' οὗ ἐκάρθητο, ἐθραύσθη, καὶ κρημνισθεὶς ἐ κακόμενος ἐφόνευσε κάποιον ἄλλον, πού ἐστέκετο ὑποκάτω, αὐτὸς σωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος. Τέσσαρες συγγενεὶς τοῦ θύματος καταγγέλλουν τὸν ἀκούσιον φονέα. Ἡ πρᾶξις βεβαιούται καὶ ἡ σπαρακτικῶς κωμικὴ ἀπόφασις ἐκδίδεται αὐθωρεῖ: «νὰ θανατωθῆ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀκριβῶς καὶ ὁ δράστης!» Ἐξέκρινον λοιπὸν δικασταί, διάδικοι καὶ ἀκρατήριον εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ φονεὺς τοπο-

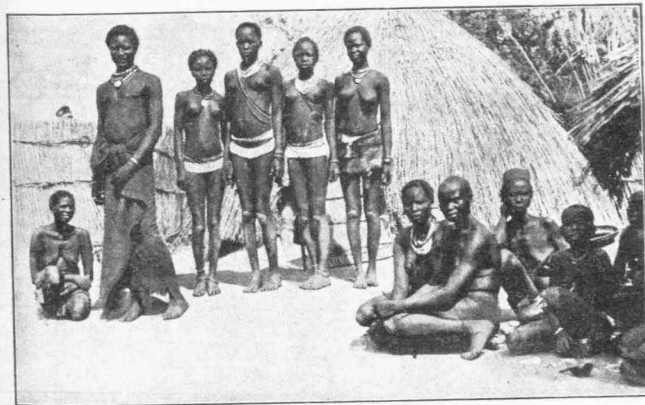

Ὁ χορὸς τῶν παπάδων

θετίζεται κάτω τοῦ δένδρου εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, καὶ διατάσσεται δὲ πρῶτος ἐκ τῶν μηνυτῶν νὰ σκαρφαλώσῃ ἐπάνω, εἰς τὸ ἴδιον ὕψος, νὰ στοργηλοκαθήσῃ εἰς ἓνα κλαρί, νὰ τὸ κόψῃ μ' ἓνα πριονάκι, καὶ ἔτσι πίπτων — ἄς ποῦμε — ψηλοκορμαστὰ νὰ σκοτώσῃ τὸν κατάδικον! Ὁ μηνυτὴς ἀνέβη, ἐσκυψε κάτω, ἐμέτρησε τὸ ὕψος καὶ . . . ἔκρινε φρόνιμον νὰ κατεβῆ. Διετάχθη δὲ δεύτερος, ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος ἀλληλοδιαδόχως. Ἀλλὰ καὶ αὐτοί, ἅμα εἰρέθησαν ἐκεῖ ἐπάνω, ἠκολούθησαν τὸ σοφὸν παράδειγμα τοῦ πρώτου. Καὶ ἔτσι ὁ κατηγορούμενος τὴν ἐγγλύτωση, ἀθῶος παμφηφεῖ, ἐνῶ οἱ δικασταὶ ἐξεκαρδιζόντο στὰ γέλια, ἡμεῖς δὲ οἱ ἀδιάκριτοι θεαταὶ ἐχειροκροτοῦμεν παταγωδῶς τὴν πρωτότυπον ἐκδασιν τῆς δίκης. Μὰ δὲν τοὺς ἤξιζε τάχα;

Ἄλλο θέαμα αξιοπερίεργον εἶνε καὶ ἡ ἀλειψία τῶν ἱπποποτάμων,

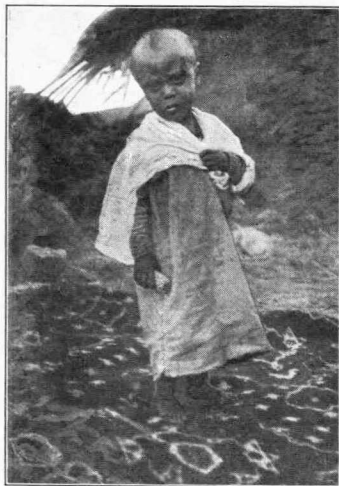
εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἰθαγενεῖς εἶνε μοναδικοί, ἰδίως οἱ Γιάμπο, ἢ πρὸς θυμὰς ἀπωτέρα φυλὴ τῆς Αἰθιοπίας. Ὅλη ἡ τέχνη ἔγκειται πῶς νὰ ἐξαπατηθῆ τὸ τρώστιον παχύδερμον νὰ πλησιάσῃ τὴν ὄχθην. Ἀμέσως βροχὴ δροσάτων καὶ ἀκοντίων πίπτει ἐπάνω του. Τὸ θῆριον πληγώνεται, ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, ἀνοίγει στόμα ὑπερμέγεθες μὲ δόντια ἀληθινὰ παλούκια ἀπὸ φίλδεις, σφαδάζει καὶ βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ. Γύρω του τὸ αἷμα κοκκινίζει τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ δὲν ἐκπνέει ἀμέσως. Οἱ τολμηρότεροι ὄρμου ἐἰς τὸ ὕδωρ διὰ νὰ τὸ θανατώσουν ἐκ τοῦ πλησίον. Πρὸς στιγμὴν ἀνατινάσσεται ἄγριον. Οἱ διώκται του φεύγουν τότε ἐντρομοὶ καὶ ταχεῖς πρὸς τὴν ὄχθην. Τὰ πλήγματα ἐξακολουθοῦν. Διὰ μίαν στιγμὴν τὸ ζῷον

Ἀβησσυνιακαὶ καλλοναὶ ἐν τῇ ἀδαμαίᾳ τῶν περιβολῆ

ἐξαντληθὲν φαίνεται ἐπιπλέον ἐπὶ τῶν νώτων μὲ προέχουσαν τὴν τερατώδη λευκὴν του κοιλίαν. Νέα ἐφοδος ἀπὸ ὄλας τὰς διευθύνσεις. Ὅλα τὰ ἀκόντια καρφώνονται ἐπὶ τῆς κοιλίας του. Ἀλλὰ ἀντέχει ἀκόμα. Ἐπὶ τέλους τὸ ζῷον ἐφονεύθη. Τὸ βῆμα τοῦ ποταμοῦ ἐξοκέλλει τὸν ἄπνον ὄγκον ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὅπου πενήντα ζευγὴ βραχιόνων τὸ ἔλκουν ἔξω καὶ ἰσάριθμοι ἰθαγενεῖς μαῦροι ὡς κόρακες καὶ πειναλέοι ἐφορμοῦν λυσσωδῶς κατὰ τῆς λείας, μὲ ἰαχάς, μὲ φωνὰς βραχνάς, μὲ ἀλαλαγμοὺς φρενητιώδεις. Λόγγαι καὶ ἔιφη σχίζουν τὸ γλοιώδες δέρμα, ἀποσποῦν τὰ σπλάγγνα, ξερρίζουν τὰς σάρκας, ἐνῶ γύρω, εἰς μεγάλῃν ἀπόστασιν μία δυσσομία ἀποπνικτικῆ, ὡς ἀπὸ ὑπόνομον, μολύνει φρικωδῶς τὴν ἀτμοσφαιρὰν ἰκανὴ νὰ τρέψῃ εἰς ἐπαίσχυτον φυγὴν καὶ χοίρους ἀκόμα. Τὰ μαῦρα γυμνά των σώματα, λιγδωμένα ἀπὸ τὸ ὕδωρ, ἀπὸ τὸ αἷμα,

από ιλύν δυσώδη, γυαλιζούν άπαισία υπό τόν κοκκινωπόν ήλιον. Πάλη άγρία, άπεγνωσμένη συνάπτεται, ποίος νά άρπάξη τό μεγαλύτερον και έκλεκτότερον τεμάχιον. Καί φεύγει δρομαίος έκαστος άποκομίζων τό μερίδιον τής λείας, διά νά μή του τό άρπάξη άλλος. Μετά τινα ώραν δέν άπομένει τίποτε από του πεδίου τής οργιώδους μάχης, ή μόνον ο άμορφος σκελετός του κατακερματισθέντος θηρίου. Κατά τήν θηριώδη αυτήν σιγήν επί τής άπέναντι οχθης περιπατεί με βήμα άργόν ο βασιλεύς τής επαρχίας, τυλιγμένος εις μαύρα και έρυθρά ύφάσματα, φέρων ως κάλυμμα επί τής κεφαλής διπλωμένην τήν αιθιοπικήν σημαίαν. Έπιβλέπει και έπιστατεί εις τό καννιβαλικόν ξεκοιλιασμα, μή λησμονών όμως νά κρατήσῃ και διά λογαριασμόν του μίαν σεβαστήν δέσμην έντέρων ως τόν όρεκτικώτερον μεζόν!!

Τό εύμορφο άβησσυνόπουλο

τύμπανα τά νυσταλέα των τροπάρια και τούς άσυναρτήτους ψαλμούς των. Δέν ήξεύρω άν αι σπαρακτικά αυτά εύχητήριοι τυμπανοκρουσία φθάνουν εις τά μακρόθυμα ώτα του Ήγίσιου, ασφαλώς όμως ήμποροϋν νά διατριψήσουν τά ακουστικά τύμπανα ήμων εδω των ευρωπαϊων. Πρέπει δέ νά σημειώσετε ότι τό έορτολόγιόν των δέν έχει παρά μόνον τριάντα δλους-δλους άγιους, όσαι δηλαδή και αι ήμέραι του μηνός. Έπομένως κάθε Άγιος, θέλων και μή, έορτάζεται και δοξολογείται έν τυμπάνοις και χορωΐ δωδεκάκις του έτους! Έξ όλων όμως τās έντονωτέρας τυμπανοκρουστικās επιθέσεις ύφίσταται ο Άγιος Γεώργιος, εις όν οι Άβησσυνοί τρέφουν ιδιαίτερον ύπόληψιν, άφ' ότου μάλιστα συνέπεσε πρό έτών ή επέτειος — ή μάλλον ή επιμήνιος — έορτή του με τήν Ιστορικήν έκείνην ήτταν των Ίταλών, τούς όποιους ύποτίθεται ότι κατετρόπασεν έπαισχύντως ο εύνοούμεός των άγιος Καβαλλάρης! Διά τούτου και

ή επ' όνόματί του άφιερωμένη έκκλησία, πλουσία εις άφιερώματα και πολυτέλειαν οικοδομικήν και διακόσμησην, έστοίχισεν έκατομμύρια, όφειλεται δέ εις έλληνικās χειρας, όπως άλλως τε και πάν ό,τι εύπρεπές κτίριον έχει νά επιδείξη ή πρωτεύουσα εις έργον Έλληνών.

Όχι ήττον περίεργον και άξιοθέατον εις και τό ώραϊον φύλλον εδω, τό όποιον φαίνεται νά άφθονή πολύ, άφου εις τό νόμιμον μερίδιον κάθε άδηςσυνουδού με τό «Μενελικ ήμουτ» αναλογούν δώδεκα τό ολιγώτερον γυναίκες και όσας άλλας δωδεκάδας εύαρεστηθή ή νά λάβη διά τής άριστερās χειρός. Ένδύονται δέ ολαι, ως βλέπετε, κατά τόν συρμόν τής προμήτορος Έβας, ήτοι με έν άπλοϋν φύλλον συκής! Αί μάλλον εύποροι φέρουν περιδέραια, περί δέ τά σφυρά πολυτίμους άδαμαντοκολλήτους δακτυλίους, τούς όποιους ποτέ δέν φοροϋν εις τά δάκτυλα των χειρών. Η σχετική εικων παριστά προϋχοντα επαρχίας εις τό έσωτερικόν με τās εξ συζύγους του και τά τέσσαρα θυγάτριά του ήλικίας 7-10 έτών, ώριμα δηλαδή προς γάμον, διότι αι άδηςσυνίδες — άς μή έκπλαγοϋν αι έλληνίδες αναγνώστριά μου — μετά τό δέκατον έτος, εάν δέν φροντίσουν νά υπανδρευθοϋν, γίνονται... γεροντοκόραι φύσει και θεσει. Τό κλιμα εδω δέν επιτρέπει χρονοτριβās και παρεκλύσεις. Όριμάζουν ένωρίς και γηράσκου ταχύτερα. Η εικων αυτή ήμπορεί νά χρησιμεύσῃ και... ως μαγική εικων, από εκείνας που δημοσιεύει ή «Διάπλασις». Σας έρωτώ λοιπόν: που εις ο άνδρας; Αμφιβάλλω άν θα τον έσχωρίστε. Τόσον πολύ εις ανακατωμένα τά όρια του ώραϊου φύλου και του ασχήμου! Ίδιες φάτσες, ίδια χάλια.

Σας προσθέτω ότι «δράματα τιμής» δέν έχομεν εδω. Έάν μια σύζυγος έσορτίσῃ με άλλον, ώρα της καλή. Ό γάμος διαλύεται τήν ιδίαν στιγμήν. Αν πάλιν βαρυνθή και επιστρέψῃ, καλως νά όρση. Γίνεται δεκτή. Τίθεται μόνον εις τό άριστερόν, ως σκιάδα, ο δέ πρώτος σύζυγος δικαιούται νά διεκδικήσῃ ως... ιδικά του νόμιμα τέκνα όσα έν τή μεταξυ εγέννησεν ή δραπέτης με τον δεύτερον άνδρα, ως ανήκοντα εις τό ιδικόν του χωράφι! κατά τό νομικόν αξίωμα: «Τά υπερκείμενα τοίς υποκειμένοις». Παρέστην

Τό υδροκέφαλον άβησσυνόπουλο

κάποτε αὐτόπτης μιᾶς τοιαύτης συγκινητικῆς σκηνῆς, καθ' ἣν ἕνας τοιοῦτος εὐτυχῆς σύζυγος, ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ τῆς «ἀπολωλυίας προβατίνας» του, διεφιλονείκησεν, ὡς ἰδικόν του ἀναφαίρετον κτῆμα, τὰ δύο τέκνα, τὰ ὅποια ἐγέννησεν αὐτῇ μετὰ τὸν προσωρινόν της δευτέρον κάτοχον, διὰ τὰ ὅποια ἐπομένως δὲν ἐκοπίασεν διόλου ὁ πρῶτος, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα τὸ ἓν ἦτο... ὑδροκέφαλον! Καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν σὰς ἐπισυνάπτω καὶ τὰς εἰκόνας των.

**

Ἄλλὰ, ἀγαπητέ κ. Σκόκε, βλέπω ὅτι ὑπερεπήδησα τὰ ὅρια τοῦ φιλοξενούντος με χώρου καὶ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου. Σταματῶ λοιπὸν ἐδῶ, ἂν καὶ εἶχα νὰ σὰς ἀφηγηθῶ πλεῖστα ἄλλα ξεκαρδιστικά καὶ περιεργὰ ἐκ τῆς ἀθησονιακῆς ζωῆς.

Ἀ. Α. ΣΑΡΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ὑποκτος ὁμοιότης

- Ἐξώω ἕνα ζύγιον, ποῦ σοῦ μοιάζει τρομερά... Ὅποτε τὸν 'δῶ, ξαφνάζομαι... τὸν παίρω γὰρ σένα...
- Δὲν πιστεύω νὰζαμες λάθος καὶ νὰ τοῦδωσες τὰ δέκα φράγκα ποῦ μοῦ χρωστᾷς!...

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΕΙΣ

[Ἐκ τῆς ἀνεκδότου «Γαστρονομίας»]

ΚΑΤΑ τὸν μεσαιῶνα ἅπαντες οἱ μεγιστάνες διήγον βίον μονήρη, αἱ διασκεδάσεις ἦσαν σπάνιαι, δοάκις δὲ ἐπαρουσιάζετο τοιαύτη τις εὐκαιρία οἱ μεγιστάνες ἐνεκολλοῦντο ταύτην προθύμως διὰ νὰ ἐπιδειχθῶσι πολυτελῶς καὶ νὰ ἀποκτήσωσι φήμην. Τὰ θεαματικώτατα δὲ καὶ τὰ καλλιτεχνικώτατα τῆς ἐποχῆς ταύτης ἦσαν τὰ θεάματα (cours plénières), αἱ ὄπασκίαι (tournois), αἱ ἐρωτοθεραπείαι (cours d'amour). Ἐπίσης συνήθεια ἦτο νὰ συγκροτῆται αὐλὸν σύνμποσιον, (cour plénière), πανήγυρις, εἰς ἣν πλούσιός τις ἄρχων ἢ αἱ κοινότερες προσεκάλουν δλόκληρον τὸν λαόν νὰ συμμετάσχη.

Αἱ προπαρασκευαί τῶν τελετῶν τούτων ἐτελοῦντο μετ' ἀπίστευτον πομπῇ εἰς ταύτας προσέτρεχον αἰοῖδοι, ὄργανοπαῖκται, θαυματοποιοί, ἀγύρται, σχοινοβάται, γελωτοποιοί, λαμβάνοντες ἐνδύματα, τροφήν καὶ χρήματα. Τράπεζαι παρετίθεντο ἐν ταῖς αὐλαῖς καὶ ἐπὶ τῆς χλόης, διὰ πάντα παρουσιαζόμενον, καὶ δὲν ἄφηνον ν' ἀπέλθῃ οὔτε βαρῶνον, οὔτε ἄρχοντα, χωρὶς νὰ λάβῃ δῶρα ἀνάλογα τῆς τάξεώς του. Εἰς τοὺς γάμους τοῦ Βονιφατίου, πατρὸς τῆς περιφήμου κομήσσης Μαθίλδης, τὰ συμπόσια διήρκεσαν ἐπὶ τρεῖς μῆνας' δοῦκες προσήλθον μετ' ἵππους, ὧν τὰ πέταλα ἦσαν ἀργυρᾶ' ὁ οἶνος ἠντλείτο ἐκ φρεάτων, μετὰ κάδον κρεμάμενον ἐκ χρυστεῆς ἀλύσεως, καὶ ἔβλεπέ τις ἐπίσης καὶ ἄλλας μεγαλοπρεπείας. Ὅταν ὁ Cande la Scala ἀνέκτισε τὴν Βερώνην, προσεκάλεσεν εἰς αὐλικά συμπόσια ἐπὶ ἕνα μῆνα' καὶ μόνον ἐν τῇ πόλει ἠρίθμησαν πέντε χιλιάδας ξένους ἵππους. Τῇ 1252 ἐλαβε χώραν ἐν ἄλλο συμπόσιον ἐν Μιλάνῳ, παρὰ τῇ θύρᾳ Verquél'. Ὅμάδες εὐγενῶν καὶ ἀστῶν κατὰ ἑκατοντάδας, ὧν τὸ ἐμβλημα ἦτο ἐρυθρόλευκον, κατεσκευάσαν πλῆθος σιαιδῶν ἐκ φυλλωμάτων, ἕνθα ἕκαστος εὗρισκε τράπεζαν ἀφθόνως παρσκευασμένην. Καθ' ἑκάστην, ὅλοι οἱ πολῖται τῶν

τριῶν συνοικιῶν τῆς πόλεως εὐχοχόντο· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στεροῦνται καὶ οἱ λοιποὶ, ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις ὑπῆρχον τράπεζαι, ἐνθα ἔτρωγον καὶ ἔπινον.

Ὁ Banamente Aliprando περιγράφει λεπτομερῶς τὸ αὐλικὸν συμπόσιον τῶν αὐθεντῶν τῆς Gonzague διὰ τὸν τριπλοῦν γάμον των. Πολλοὶ ἄρχοντες συνήλθον πανταχόθεν, φέρων ἕκαστος δῶρα, φορέματα ἐκ βελούδου ἢ ἑριούχου, φαῖα ἢ ὑγινοθαφῆ, με μηλωτάς ἀμνῶν, ἀλώπεκος ἢ κονίικου καὶ ἀργυρᾶ κομβία. 338 τοιαῦτα φορέματα ἐδωρήθησαν εἰς γελωτοποιούς καὶ ἄρχοντας. Οἱ μὲν ἔδιδον ἀργυρᾶ κύπελλα, οἱ δὲ κοχλιάρια, καὶ ἄλλοι ἀγγεῖα, ὧν τὸ βάρος τινῶν ἀνήλθεν εἰς 250 μάρκα. Ἄρχων τις προσέφερε ἄβακας καὶ κύλικας ἐκ ξύλου ἐπαρκεῖς δι' ὅλην τὴν δμήγυριν. Ἡ συντεχνία τῶν ἐμπόρων ἐδώρησεν 150 χιλ. δουκάτα· πολλοὶ ἔφερον κρέατα καὶ πτηνὰ καὶ τινες λαμπροὺς πολεμικοὺς ἵππους.

Οἱ Gonzague ἔξ ἄλλου ἔκχιαν διάφορα δῶρα, μεταξύ ἄλλων 28 ἵππους ἀξίας 2,200 δουκάτων· αἱ δὲ τὸ χόρτον, τὴν βρώμην καὶ τὰ τρόφιμα δαπάναι ἀνήλθον εἰς 52,000 λίτρας. 25 ἵπποταὶ ἐκ τῶν εὐγενεστέρων ἐνεβύθησαν καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν διαφόρων ὄπλασκιῶν, χορῶν καὶ συναυλιῶν διήρκεσεν ὡτὼς ἡμέρας. Ὑπῆρχον περὶ τοὺς τετρακοσίους μουσικοὺς καὶ γελωτοποιούς, οἱ ὅποιοι ἀπῆλθον με δῶρα εἰς χρήματα καὶ ἐנדύματα. Ἐν τῇ αὐτῇ αἰτῇ μετὰ 20 ἔτη ἔλαβον χίοναν ἑορταὶ διὰ τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς τοῦ G. Visconti με τὸν Lionnel, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Ἐκατὸν συνδατιμῶνες παρεκάθησαν ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν· οἱ ἄλλοι ἔτρωγον εἰς τὰ ἄλλα διαμερίσματα, καὶ τοσοῦτον ἦτο τὸ πλῆθος τῶν ὀργάνων, ὥστε οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ μουσικῆν ἠκούετο. Αἱ τράπεζαι (services) ἐκομίζοντο ἐφ' ἵππων συνοδευόμεναι με δῶρα· αἱ πρῶται τράπεζαι συνέκειντο ἐκ δελφάκων χρυσομένων, με δύο λεοπαρβάλλεις πλουσίως ἠητρεπισμένας καὶ 12 ζευγῶν θηρευτικῶν ἢ δευτέρα τράπεζα ἐκ λαγωῶν καὶ ισόκων (brochets) χρυσομένων, ἀκολουθουμένων ὑπὸ ἔξ ζευγῶν λαγωνικῶν ἐστολισμένων ἐκ μεταξῆς καὶ ἀργύρου καὶ 6 πτηνοῶν ἢ τρίτη τράπεζα ἐκ μόσχου καὶ πυρῶν truites, με δῶρον 6 πεδίων κεκοσμημένων με βελούδον με πόρπας χρυσομένας καὶ μεταξωτάς μαύρας ταινίας. Ἡ τετάρτη τράπεζα συνέκειτο ἐκ περδικῶν, ὀρνίθων καὶ ἰχθύων (umbrs) χρυσομένων, με 12 ἰεράκας με ἀργυροὺς κωδωνίσκους, με 24 κύνες ἰχνηλάτας. Ἡ πέμπτη τράπεζα εἶχε νήσους, κυπρίνους, με 12 κίρκους με λωφία κεντημένα με μαργαρίτας. Ἡ ἕκτη περιεῖχε βόεια κρέατα, κάπονας καρυκευμένους με σκόροδα, καὶ αἰλούρους καὶ δώδεκα ἵπποσκευὰς δι' ὄπλασσίας. Κατὰ τὴν ἑβδόμη τράπεζαν παρέθεσαν κάπονας με λειμώνια καὶ τύλωνας με δώδεκα λόγγας καὶ ἰσάριθμα χρυσομένα ἐπίπτια. Εἰς τὴν ὀγδόην ἔφερον ἐγγέλεις, περικεκομμένον βόειον κρέας ζυμωμένον με τυρὸν καὶ σάκχαριν, με 12 πολεμικὰς ἀποσκευὰς πλήρεις καὶ πλουσιωτάτας κατὰ πάντα. Εἰς τὴν ἐνάτην ἐπαρουσίασαν κρέατα πτηνῶν, καὶ ἰχθῶς ἐν πηκτῇ, με 12 χρυσοῦφῃ καὶ ἰσάριθμα μεταξοῦφῃ ὑφάσματα

χρωματιστά. Εἰς τὴν δεκάτην προσέφερον κογχύλια με εὐχυμοτάτας πηκτάς καὶ χονδρούς γαλοὺς με δῶρον δύο βραβεία οἴνου, ἔξ λεκάνας καὶ ἰγθία ἀργυρᾶ χρυσομένα. Ἡ ἐνδεκάτη συνέκειτο ἔξ ἐριφίων, χιγαριῶν καὶ ἀγώνων, με δῶρον ἔξ κέλιδας ἐπεστρωμένους με φάλαρα, ἰσαρίθμους λόγγας, πέλτας καὶ περικεφαλαίας ἐκ χάλυθος, ὧν ἡ μία στολισμένη με μαργαρίτας. Ἡ δωδεκάτη εἶχε λαγωὺς καὶ δορκάδας εἰς βράμια καὶ ὄψαριον σακχαρωμένον, με 6 πολεμιστηρίους ἵππους, 6 λόγγας καὶ ἔξ περικεφαλαίας. Ἡ δεκάτη τρίτη συνέκειτο ἐκ βόειων κρεάτων καὶ ἔλαφου καρυκευμένης με σάκχαριν καὶ λειμώνιον, τύλωνας καὶ ἄλλα ὄψαρια, με ἔξ ἵππους πομπῆς πολυτελῶς δισκευασμένους. Ἡ δεκάτη τετάρτη ἀπὸ τύλωνας καὶ πτηνᾶ, με δύο ἵππους δι' ὄπλασκιῶν. Ἡ δεκάτη πέμπτη συνέκειτο ἐκ λαχάνων, ὄσπριον καὶ τεταριχευμένων γλωσσῶν, με μίαν κορδέλλαν με κολόδιον κατεργασμένον εἰς διαχωρίσματα καὶ με μηλωτῶν λευκοκίττιδος. Ἡ δεκάτη ἕκτη συνέκειτο ἀπὸ κονίικου, ταοὺς, καὶ ἐγγέλεις καρυκευμένους με κίτρα, με μεγάλην ἀργυρᾶν λεκάνην, κόσμημα ἔξ ἀνθρακος (rubis) καὶ ἀδαμάντων, ἐνὸς μαργαρίτου μεγάλης ἀξίας καὶ τέσσαρας ζώνας ἀργυρᾶς χρυσομένας. Ἡ δεκάτη ἑβδόμη με χλόην καὶ τυρούς, με δῶρον 12 βοῶν. Αἱ ὄψαρια ἐφθασαν εἰς τὸ ἐπιδόριον· ἀκολούθως ἐφθασαν οἱ οἶνοι (ἐπινον, ὡς βλέπει τις, ἀρχαιοτρόπως) καὶ 150 ἵπποι διὰ τοὺς βαρῶνους καὶ ἵπποτάς με διάφορα ἐנדύματα καὶ κοσμήματα. Οἱ γελωτοποιοὶ ἔλαβον εἰς τὸ μέρος των 150 ἐנדύματα, μετὰ πολλὰ δὲ παίγνια καὶ ὄπλασσίας ἕκαστος ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μεμονωμένης ὑπάρξεως, καθ' οὓς αἱ λαμπραὶ διασκεδάσεις ἦσαν σπάνια, ἐπεβιώκοντο ἀφειδῶς αἱ παραστάσεις, με ἄς ἠδύνατό τις νὰ ἐπιβεῖξη τὸν πλοῦτόν του καὶ νὰ ἀποκτήσῃ φήμην. Ἐσκέπτοντο πρό ἐνὸς ἔτους καὶ ἐδαπάνων ἐν μιᾷ ἡμέρῃ, ὅ,τι δαπανᾷ τις ἐν ταῖς σημεριναῖς ἐκλεκταῖς κοινωνίαις καθ' ἑκάστην εἰς συνήθεις ἀπολαύσεις. Σήμερον πᾶς πλούσιος ἔχει εἰς τὴν τράπεζάν του δεκα φαγητὰ, πηγαίνει τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ θέατρον, συγχάζει εἰς χορούς, ἐνθ' ὃ τότε πυργοθεσπότης, ζῶν μεμονωμένος ἐν τῇ κατοικίᾳ του, ἐδαπάναι μόνον ἅπαξ διὰ παντός ποσὰ ὑπέρογκα ὑπῆρχε παρ' αὐτῷ περισσότερο ἐπιφάνεια τῆς πραγματικότητος, περισσότερο πομπὴ παρὰ εὐζωία.

Ὅσοι δὲν παρατηροῦσι τὸ κοῖφον μέρος τῶν πραγμάτων θὰ παρετήρησαν ὅτι ἡ ἀποδιδομένη σπουδαιότης τῆς πράξεως ἦτο νὰ συμπάγῃ καὶ πῆ τις, αἰσθημα κοινόν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οἱ Ἐβληγες ἔλεγον ὅτι ἡ τράπεζα γίνεται προέξουσι φιλίας, ἡ δὲ Ἡδὴ ἐκίρνα κυλιγδὸν τὸ νέκταρ εἰς τοὺς θεοὺς των. Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις οὐδέποτε ἐλάμβανον χίωραν ἄνευ συμποσίου συνθήκαι, συμφωνίας, ἑορταί, οὔτε τελεταί. Οἱ Γερμανοὶ συνεζήτων ἐν συμποσίοις τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πολέμου, τὸ δὲ ὄνομα «ὀμοτροπέζος τὸ βασιλέως» ἦτο παρὰ διαφόρους βαρβάρους λαοὺς τίτλος τιμητικὸς καὶ διακριτικὸν σημεῖον τῆς καταστάσεως τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου. Εἰς πάντα δὲ φιλοξενούμενον τὸ ποτόν καὶ ἡ τροφὴ

είναι τὸ πρῶτον δεῖγμα πάσης φιλοξενίας. Τὰ μεσαιωνικά συμπόσια ἦσαν πανηγύρεις δημοτελεῖς ἅμα καὶ ἀριστοκρατικά.

Ἐν Μιλάνῳ προσεφέρθη λαμπρὸν συμπόσιον ὑπὸ τοῦ Galéas Visconti ἐν τῇ ἀλλῇ Atengo. Ἐπαρουσίασαν κατ' ἀρχάς εἰς ἑκατὸν συνδαιτυμόνα δι' ὑλισμένον βῶρ μεμυρωμένον πολυτελεῶς διὰ νὰ νίψῃ τὰς χεῖράς του. Αἱ τράπεζαι ἐκομίσθησαν ἀκολούθως μὲ σαλπίσματα καὶ ἄλλους ἤχους ὀργάνων. Ἡ πρώτη συνέκειτο ἐκ περμάτων καὶ γλυκῶν κεχρωσμένων μὲ τὰ οἰκόσημα τοῦ γαλιγοτάτου αὐτοκράτορος καὶ τοῦ νέου δουκός, καὶ λευκὸς οἶνος εἰς χρυσᾶ κύπελλα. Ἀκολούθως ἔφερον ὄρνιθα μὲ ἰοιζὲς βάρμια, ἕκαστον ἐντὸς χωριστῆς παροψίδος μὲ ἄρτον χρυσομένον ὑστερον δύο χοίρους μεγάλους χρυσομένους καὶ δύο μόσχους ἐπίσης χρυσομένους ἔπειτα ἐντὸς δύο μεγάλων δίσκων τέσσαρα στήθη μόσχων, 4 ἄλλάντας μὲ λευκὸν βάρμια καὶ ἑλλ. οἶνον. Ἐπὶ δύο ὁμοίων δίσκων, ὀκτὼ τεμάχια ψητοῦ μόσχου, τέσσαρα ἐρίφια, τέσσαρας λαγωούς, δώδεκα μεγάλας περιστεράς καὶ τέσσαρα πτηνά. Μετὰ ταῦτα ὀκτὼ ταοὺς ψημένους καὶ ἐνδυμένους μὲ τὰ πτερά των, τέσσαρας νέας ἄρτους χρυσομένας, μὲ βάρμια γλυκόμενον καὶ οἶνους λίαν ἐκλεκτοῦς. Εἶτα ὀκτὼ φασιανούς ἐνδεδυμένους μὲ τὸ πτίλωμά των. Ἐπειτα ἐντὸς ἀργυρῶν κογχυλῶν ἔλαφον χρυσομένην, ὁμοίως δὲ καὶ μίαν δορκάδα, καὶ δύο δορκάδια εἰς πηκτὴν. Ἀκολούθως, ἐπὶ μεγάλων ἀργυρῶν πινάκων, μέγαν ἀριθμὸν ὀρτύγων καὶ περδίκων.

Οἱ πυργοδοσπότες ξενίζουσι πάντοτε τοὺς προσκυνητάς καὶ ἐπαίτας, εἰς τὰς ἐπισημοὺς δ' ἑορτάς ἐλόκληρος ὁ λαὸς προσκαλεῖται. Κόμης τις τοῦ Warwick ξενίζει μέχρι 30,000 συνδαιτυμόνων ὅταν ὁ πυργοδοσπότης, ὁ υἱός, ἢ ἡ κόρη αὐτοῦ νυμφεύονται, ἐορτάζουσι ἐπὶ ἑβδομάδας. Ὁ Σιγισμόνδος ἐορτάζει ἐπὶ ἔτος ἐλόκληρον τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ του. Ἡ φιλοξενία, ἣν οἱ ἡγεμόνες μεταχειρίζονται μεταξύ των, ἐκτυλίσεται μὲ τὴν αὐτὴν ἀσπτεῖαν καὶ τὰς ἀνηκούστας πομπάς. Ἀπὸ τὰς ἀρχαῖς τοῦ 17 αἰῶνος εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Ἀγγλίας Ἰωάννην μεταβαίνοντα εἰς Γαλλίαν, ὁ Φίλιππος Αὐγούστος τῇ προπαρασκευάζει τιμητικὴν θέσιν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγ. Διονυσίου, ἐνθα ὀδηγεῖται μὲ μοναδικὴν τελετήν, τὸν φιλοξενεῖ ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Παρισίων, τῇ προσφέρει παντὸς εἶδους οἶνους, πᾶν ὅ,τι τότε ἤδύνατο νὰ προσφερθῇ εἰς τράπεζαν ἀφθόνως, λεπτιῶς ἐπιδαφιεύων τὰ πλουσιώτερα δῶρα. Ὅποια δὲ ἀφθονία συνοδεύει πρὸ πάντων τὰ συμπόσια τῶν γάμων! Εἰς Saint-Quentins ἐδέχθη νὰ περιορισθῶσιν αἱ μαγειρικά αὐτα σπατάλαι τῶν βουργουνδιῶν γάμων εἰς τριάκοντα, ὡς ἐν Μασσαλίᾳ τῶν προσκεκλημένων, ἀποκλεισθέντος εἰς πάντα μὴ κεκλημένον νὰ λαμβάνῃ μέρος, καὶ νὰ κανονίσουν εἰς 12 σολδία τὸν μισθὸν τῶν βαρδιστῶν. Τὸν 16 αἰῶνα ἤδη τὰ ἑκτακτα συμπόσια ταῦτα συνώδενον τοὺς γάμους τῶν βασιλέων, π.χ. τοὺς γάμους τῆς Ἐλεονώρας καὶ Λουδοβίκου τοῦ Παιδίου, καθ' οὗς ὁ κόσμος ἔτρεξε πανταχόθεν, ὁ δὲ δημόσιος θησαυρὸς σχεδὸν ἐκενώθη. Εἰς τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς τοῦ Ραϋμόνδου Κινκίας, κόμητος τῆς Προδηγγίας μὲ τὸν

ΕΞΗΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΑΡΜΟΝΙΑ

(Ἔργον Α. Seifert)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η MANNA ΤΟΥ ΓΡΙΖΑ*

ΗΤΑΝ ἔρημιὰ ἑκείνη τὴ νύχτα στὴν παραλία. Εἶχε βρέξει τὸ πρωῒ καὶ εἶχε γίνῃ ὁ καιρὸς ὑγρὸς καὶ ψυχρὸς. Κάτι σύννεφα μαύρα εἶχανε σταθῆ πέρα στὸν ὀρίζοντα καὶ φαίνοντανε σὰν νάτανε ἡ προφυλακὴ τοῦ χειμῶνα. Τὰ φῶτα τῆς πλατείας φωτίζανε μόνο τὸ ἄσπρο χῶμα τῆς. Ἡ καρτέκλες ποῦ ἄλλοτε σκεπάζανε τὴ γῆ σὲ μεγάλη ἀπόσταση εἶχανε σαρωθῆ καὶ μόνο σὲ μιὰ γωνιά, κοντὰ στοὺς τοίχους τοῦ μεγάλου καφενείου, εἶχανε μαζευτῆ λίγοι ἀπὸ τοὺς τόσους περιπατητὰς τῆς πλατείας. Πέρα στὸ μεγάλο δρόμο, ποῦ ἔφερνε στὴν πόλι, τὰ περισσότερα καταστήματα ἦτανε σκοτεινὰ καὶ μόνο σ' ἓνα ὑπῆρχε φῶς καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐρχόντανε φωνῆς ὀργάνου καὶ τραγοῦδια.

Καθισμένοι στὴν ταράτσα τοῦ μικροῦ ξενοδοχείου μιλοῦσαμε. Εἶχα ἐγὼ μελαγχολήσει μὲ τὴν ἀλλαγὴ ἐκείνη τοῦ καιροῦ, μὲ τὰ μαύρα σύννεφα, ποῦ πέρα στεκόντουσαν σὰν νὰ μᾶς κιντάνε ἄγρια.

Στηριγμένοι στὸ πεζοῦλι τῆς ταράτσας δὲν ἄκουγα τί λέγανε, κίτταξα τὴν ἔρημη πλατεία καὶ ἄκουγα, ἔτσι χωρὶς νὰ θέλω, τὸν κρότο τοῦ ὀργάνου ποῦ ἔπαιζε στὸ μεγάλο δρόμο καὶ τὴ φωνὴ τοῦ μεθυσμένου, ποῦ τραγουδοῦσε.

Ξαφνικὰ ἄκουσα τὴ φωνὴ τοῦ γέρο Φουλαρά νὰ λέη καίτι, ποῦ μοῦ κίνησε τὴν περιέργεια καὶ μ' ἔκανε νὰ προσεξῶ.

— Αὐτὴ τὴ ἱστορία, ποῦ θὰ σᾶς πῶ, ὅλοι τὴ γνωρίζουνε, ὅλοι στὸν τόπο μας, ἀλλὰ πολλοὶ φοβοῦνται νὰ τὴν πῶνε, γιατί λένε

* ΣΗΜ.— Αἱ παρεντιθέμεναι ἐν τῷ κειμένῳ εἰκόνες ἐκαλλιτεχνήθησαν ἐπιτηδῆς, κατὰ παρακλήσιν τῆς Διευθύνσεως, ὑπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διακεκοῦς ζωγράφου κυρίας Θαλαίης Φλωρᾷ Καραβία.

πὼς ἡ γρηά, ἡ μάνα τοῦ Γρίζα, βγαίνει καὶ φωνάζει τὴ νύχτα μεταμορφωμένη σὰ νυχτοπούλι, πάνω ἀπ' τὰ σπίτια ἐκεῖνον, ποῦ τὰ διηγούνται.

Ἦτανε παλιὰ καὶ δυνατὴ ἡ οἰκογένεια τοῦ Γρίζα μέσα στὴν ἐπαρχία μας. Εἶχε, λένε, ἴσα μὲ ὀγδόντα τουφεκία συγγενικά, ἀδελφοξάδελφα, γαμπροί, κουνιάδοι. Ἀλλὰ τώρα, πάει, πάει. Ξεκληρίστηκε. Καὶ οὔτε ἓνας πιά φέρνει αὐτὸ τὸ ἐπώνυμο. Σὰν νὰ εἶχε πέσει κατὰρα! Ἀπ' τὴν ἡμέρα ποῦ ἔφυγε καὶ χάθηκε ἓνα παιδί του, ἴσαμε δέκα-ἑφτά, δέκα-ὀχτῶ χρονῶν, ἀπ' τὴν ἡμέρα κείνη πιά καλὰ δὲν ἐπῆγε κείνο τὸ σπίτι!.. Τὸ πιστεύετε;... Πὼς; Ἐδῶ εἶνε τὸ μυστήριο! Λοιπόν!.. Ὁ καπετὰν Γρίζας σκοτώθηκε λίγα χρόνια μετὰ τὸν χαμὸ τοῦ γιου τοῦ, κατὰ λάθος, λένε, σ' ἓνα πανηγύρι. Οἱ δύο του ἄλλοι γιοὶ σκοτωθῆκανε ἀπ' τοὺς Τούρκους λίγες μέρες πρὶν ἀρχίσῃ τὸ τουφεκί, ποῦ γίνονταν φόνοι, μὰ τὸ θεό, περισσότεροι ἀπ' τὸν πόλεμο!

Μετὰ τὸν φόνο τῶν παιδιῶν — καὶ αὐτὸ ἦτανε μιὰ αἰτία, ποῦ ἔξεσπασε στὴν ἐπαρχία μας πρὶν τῆς ὥρας τῆς ἡ ἐνανάστασι,— τὰ βουνὰ γεμίσανε ἀπὸ πολεμιστὰς καὶ κάθε τόσο ἀκουγόταν ὁ κρότος τοῦ τουφεκιοῦ. Καὶ ἀρχίσανε πάλι ἡ νύχτες νὰ φωτίζονται συχνά, μὰ πολὺ συχνά, ἀπὸ πυρκαϊῆς χωριῶν, ἐλαιῶνων!.. Ἄ! ὁ πόλεμος εἶνε κακὸς, κακὸς! Ἀλλὰ ὅταν πρόκειται γιὰ ἐλευθερία, ὅλα, μωρέ, ὅλα στάχτη, νὰ γίνονται, στάχτη!.. Καὶ δὲν ὑπῆρχε ἔλεος σὲ κανένα αἰχμάλωτο! Τὸν πιάσανε; Θὰ τὸν τουφεκίσουν; ἄλλο δὲν εἶχε. Καλλίτερα ἀπ' αὐτό! Γιατί νὰ σταθῆ νὰ τὸν πιάσουν; Ἄς εἶνε... Στὴν ἱστορία μας τώρα.

**

Ἐνα πρωῒ ὁ καπετὰν Ἀντώννακας, συγγενὴς τοῦ Γρίζα καὶ ξακουστὸς πολέμαρχος, ἀνέβηκε πάνω στὸ σπίτι τοῦ καπετὰν Γρίζα. Τὰ ξεμερώματα εἶχε ἔρθει στὸ χωριὸ μ' ἓνα σωρὸ αἰχμάλωτους, ποῦ ὅλοι λέγανε πὼς τοὺς εἶχε φέρει νὰ τοὺς θυσιάσῃ ἔκει στὸ χωριό, γιὰ νὰ εὐχαριστηθοῦνε λίγο ἡ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τῶν σκοτωμένων.

Ὁ ἄνθρωπος γίνετα πολὺ πλιὸ αἰμοβόρος ἀπ' τ' ἄγρια θηρία ἅμα τοῦ καλλιεργήσης τὸ κακό, ποῦ κάθε ἄνθρωπος ἔχει, ποῖος λίγο, ποῖος πολὺ! Καὶ ὁ πόλεμος τί ἄλλο εἶνε;

Ἡ γρηά τοῦ Γρίζα καθότανε, μὲ τρεῖς ἄλλες γυναῖκες σκοτωμένων στὸν πόλεμο, κοντὰ στὸ παράθυρο ποῦ ἔβλεπε πέρα τὴν ἄγριεμένη θάλασσα. Μένανε σιωπηλῆς σκεδόν. Καίτι λόγια φεύγανε κάποτε ἀπ' τὸ στόμα τους καὶ εὐθὺς τὰ χεῖλια των κλεινόντανε πάλι καὶ ὁ νοὺς των βυθίζοντανε στὴ λύπη. Ἐτσι ἔμεναν, ὅταν φάνηκε ὁ καπετὰν Ἀντώννακας μὲ βγαλμένο τὸ σκούφο του χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ καὶ αὐτός.

Μιλῆσανε τὸ λίγο. Καίτι τοὺς εἶπε αὐτὸς γιὰ τὴν πατρίδα, γιὰ τὴν ἐλευθερία, καὶ ἡ γυναῖκες, ἀφοῦ στενάξανε, σκίψανε τὸ κε-

φράλι χωρίς λέξι νά ποῦμε. Ὁ καπετάν Ἀντώνακας στεκότανε ὄρθιος καὶ φαινότανε κάποια στεναχώρια νά τὸν βασάνιζε πολὺ. Ἐβήξε, ξανάβηξε, καὶ τὸ μέτωπό του βράχηκε ἀπὸ ἰδρώτα. Ἐπὶ τέλους ὄρθωσε τὸ κορμί του καὶ εἶπε στὴ γηρὰ πὼς κατὶ θέλει νά τῆς πῆ.

Ἡ τρεῖς γυναῖκες σηκωθήκανε καὶ φύγανε σὰν ἀκούσανε ἔτσι, καὶ ὁ καπετάν Ἀντώνακας ἀρχίνησε νά τῆς λήη γιατί εἶχε πάει ἐκεῖ. Τῆς εἶπε ὅτι μέσα στους αἰχμαλώτους ποῦ εἶχανε φέρει, ἦτανε κάποιος ποῦ ἔμοιαζε πολὺ, μὰ πολὺ, ἀπ' τὸ σῶϊ των, ἀπ' τὸ σῶϊ τοῦ Γρίζα, καὶ πρὸ πάντων μὲ τὸ παιδί τὸ χαμένο!... Τῆς εἶπε ὅτι ἔκανε αὐτός, ὁ Ἀντώνακας, νά τοῦ πάρη λόγια, ἀλλὰ ὁ αἰχμάλωτος τοῦ μίλησε τούρικια! Ἐκανε πὼς δὲν ἤξερε τάχα ἄλλη γλῶσσα, ἀλλὰ ποῦ ἔμοιαζε ἔτσι!...

Ἡ γηρὰ εἶχε γίνει κίτρινη-κίτρινη, καὶ ἔτρεμε ὄλη, ἀλλὰ σχίστηκε:

— Παιδι δικό μου!... παιδι τοῦ Γρίζα τούρκος!... Τί λές; Μουράλθηκαν, καπετάν Ἀντόνακα;

Κάνει ὁ καπετάν Ἀντόνακας νά τῆς πῆ τί ἄλλο ἤθελε, μὰ ποῦ ν' ἀκούση αὐτή! Δὲ δεχότανε οὔτε λόγο! Ὁ Ἀντόνακας ὁμως, ἀντὶ νά φύγη, ἐπέμενε. Ὁ πολεμιστὴς ὁ ἄγριος, ποῦ δὲ λυπότανε κανένα, εἶχε γίνει ἐκεῖ καλὸς καὶ γλυκὸς σὰν ἅγια γυναῖκα! Καὶ τῆς ἔλεγε μὲ γλυκὰ λόγια ὅτι δὲν ἔφταιγε αὐτός, ἀλλὰ ἡ μεγάλη ὁμοιότης, ποῦ εἶχεν ὁ αἰχμάλωτος μὲ τὸ παιδί τοῦ χάθηκε, καὶ ὅτι κι' αὐτουνοῦ ἦτανε ἀνήγη καὶ γι' αὐτὸ ἔκανε ἔτσι, καὶ φρόντιζε μὴν πάρη στὴν ψυχὴ του αἷμα συγενικό!...

Καὶ μὲ τὰ λόγια αὐτὰ καὶ ἄλλα τὴν κατάφερε νά κατεβῆ νά τὸν ὀῆ.

— Γιά κῦττα καὶ σύ. Μάννα εἶσαι!... Κ' ἂν εἶναι, νά τὸν ἀφήσω νά φύγη! Ξερῶ γὼ πὼς... Κι' ἂς πάη ὅπου ὁ θεὸς τὸν φωτίση!... Θέλει τούρκος νά μένη, θέλει Ἑβραῖος νά γενῆ! Ἔτσι τῆς μίλησε.

Τὸ μέρος ποῦ εἶχανε τοὺς αἰχμαλώτους ἦτανε δίπλα σὸ σπίτι τῆς, σ' ἓνα χαμηλὸ σπιτάκι, ἐρημο, τοῦ Ἀντόνακα. Καὶ ἀπὸ μιά πορτούλα, ποῦ συγκοινοῦσε τὸ σπίτι τοῦ Γρίζα μὲ τοῦ Ἀντόνακα, μπηχανε στὴ μάνδρα του καὶ πλησιάζανε κατὶ καμαράκια, ποῦ μέσα ἦτανε οἱ αἰχμάλωτοι.

Μόλις ὁμως πλησιάζανε, ἡ γηρὰ δὲν θέλησε νά πᾶνε μέσα.

— Κάλιο νά κνιτάξω ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Ὅπως θέλεις! τῆς εἶπε ὁ Ἀντόνακας.

Ἦτανε ἓνα παράθυρο μεγάλο σιδερόφραχτο, μὲ κάγκελλα. Ἡ γηρὰ ζύγωσε κίτρινη-κίτρινη καὶ κῦτταξε.

Οἱ αἰχμάλωτοι ἦτανε δεμένοι καὶ καθισμένοι κατὰ γῆς. Τὰ μάτια τῆς γηρᾶς στηλωθήκανε σ' ἓνα αἰχμάλωτο μὲ μαῦρα γενάκια, μελαχροινὸ καὶ μὲ σμιχτὰ φρύδια, ποῦ τῆς θύμιζε τὴ μορφή τοῦ ἀντροῦ τῆς, ὅταν ἦτανε νέος. Αὐτὸς ἔμενε μὲ τὰ μάτια καρ-

φωμένα στη γῆ. Φαινότανε νά σκέπτεται. Ξαφνικά ὁμως σήκωσε τὸ κεφάλι, καὶ τὰ μάτια του πέσανε στὸ παράθυρο, ποῦ στεκότανε ἡ γρηά. Τὴν εἶδε καλά κ' ἔκανε νά τιναχθῆ ὡς νά ἤθελε νά φύγῃ, μὰ τὸ σχοινὶ τὸν κράτησε καὶ τὸν ἔρριξε κεῖ κοντὰ στὴ γῆ. Σήκωσε μόνο τὰ μάτια πάλι στὸ παράθυρο, ὅπου

«Ξαφνικά ὁμως σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὰ μάτια του πέσανε στὸ παράθυρο ποῦ στεκότανε ἡ γρηά...»

ἀντίκρουσε τὰ σκοτεινὰ μάτια τῆς γρηᾶς καὶ τὴ γλωμισμένη μορφὴ τῆς.

— Αἱ; τῆς ἔκανε ὁ καπετάν Ἀντώνιας.

Ἡ γρηά, χωρὶς νά γυρίσῃ τὸ κεφάλι ἀπ' ἐκεῖ ἀπ' τὴ θέσι τῆς, τοῦ λέει:

— Τί λές, καπετάν Ἀντώνιας; ... Παιδὶ δικό μου, στὸ εἶπα, τοῦρκος δὲ γίνεται!... Παιδὶ τοῦ Γρίζα!... Ἐκεῖνο πάει, χάθηκε!...

Καὶ ἀφήνοντας τὸ παράθυρο ἔφυγε γρήγορα γιὰ τὸ σπίτι τῆς, ἐνῶ πίσω τῆς ὁ καπετάν Ἀντώνιας, ἔλεγε, ἐπιμένοντας ἀκόμα μὲ μανία:

— Ἐγὼ ὁμως δὲν τὸ πιστεύω, δὲν τὸ πιστεύω. Τί μὲ μέλλει ὁμως ἔμενα; ... Μιὰ καὶ ἡ μάννα τὸν διώχνει, κί' ἔχει δίκηρο καὶ δίκηρο, δὲ λέγω ὅχι, ἕκατὸ ὁμως φορὲς, χίλιες ἔχω γὼ!...

* *

Ἡ γρηά κατὰ τὰ ξημερώματα ἀνέβηκε ἄνω στὸ δῶμα. Τὰ ἄστρα εἶχανε χαθῆ καὶ ἓνα μόνο φαινότανε κοντὰ στὴν κορυφὴ ἑνὸς βουνοῦ νά λάμπῃ.

Ἄκουσε κάτω, δίπλα, τῆς πόρτες ν' ἀνοίγουνε καὶ περπατησιὲς πολλὲς στὸ δρόμο.

Πέρασε ἀκόμη λίγη ὥρα.

Μιὰ ψυχρὴ πνοὴ τῆς ἔφερε σύγκρου στὸ κορμί τῆς, ἔπειτα

«Ἐνα μοιρολόι θλιβερό-θλιβερό ἀνέβηκε στὰ χεῖλι τῆς...»

ἄκουσε τὸν πετεινὸ τοῦ σπιτιοῦ νά λαλῆ, ὅπως λαλοῦσε μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ, στῆς εὐτυχησμένες μέρες.

Ἐνα μοιρολόι θλιβερό-θλιβερό ἀνέβηκε στὰ χεῖλια τῆς, κί' ἄρχισε σιγά-σιγά νά τὸ τραγουδῆ...

Δὲν ἔκλαιγε τὸν ἄνδρα τῆς μ' αὐτὸ, οὔτε τὰ δύο τῆς παιδιὰ ποῦ μαζί εἶχανε βρῆ τὸ θάνατο. Ἐκλαιγε γιὰ μιὰ ἄλλη μεγάλη συμφορὰ καὶ μοιρολογοῦσε γιὰ κάποιον δικὸ τῆς, ποῦ δὲν ἦτανε δικὸς τῆς... ποῦ πέθανε!...

Τὸν ἔβλεπε μικρὸ μικρὸ, ἔπειτα παιδὶ χαριτωμένο, καὶ ὕστερα λεβέντη νά στολιῆ τὸ σπίτι, καὶ πολλὰ του λόγια, ποῦ θυμὸ-

τανε, περνούσαν απ' τὸ μοιρολόϊ, γιὰ νὰ νοιώσῃ τὴ φωτιά τοῦ πόνου πλιὸ βαθειά!..

* * *

Ἔνας κρότος πυροβολισμοῦ ἀκούστηκε πέρα, μακρὰ λίγο. Καὶ τὰ βράγια τὸν ξαναεῖταν. Ἄλλος ἔπειτα, ἄλλος!..

Ὅλος ὁ τόπος γύρω-γύρω ἀντιλάλησε τὴν ἐκδίχησι τοῦ γόντανε!..

Ὅταν ὁμως ζητήσανε τὴ γρηὰ τοῦ Γριζα, τὴ βρήκανε ἀκίνητη, νεκρὴ ἐπάνω στοῦ δῶμα.

Καὶ τὴν ἱστορία αὐτὴ ὅλοι τὴ ξέρουνε στὸν τόπο, ὅλοι, ἀλλὰ φοβοῦνται νὰ τὴν ποῦνε, γιὰτὶ ἡ γρηὰ τοῦ Γριζα γίνεται νυχτοπούλι καὶ φωνάζει τὴ νύχτα πάνω στὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν ἐκεῖνων τοῦ τὴ διηγῶνται!..

ΔΗΜ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΟΙΑ Η ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΠΡΟΣ ΓΑΜΟΝ ΗΛΙΚΙΑ ;

Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου ἀπηγόρευον τὸν γάμον εἰς μὲν τοὺς ἄνδρας πρὸ τοῦ 37^{ου} ἔτους, εἰς δὲ τὰς γυναῖκας πρὸ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου.

Ὁ Ἀριστοτέλης, φρονῶν ὅτι οἱ πρόωροι γάμοι εἶνε ἐπικίνδunami ὑπὸ ἔποψιν ὑγείας καὶ καλλιγονίας, δὲν ἐπέτρεπε τὸν γάμον πρὸ τοῦ 40^{ου} ἔτους εἰς τὸν ἄνδρα, ὅστις ὤφειλε νὰ ὑπερβαῖν κατὰ 20 τοὐλάχιστον ἔτη τὴν γυναῖκα.

Ὁ δὲ Πλάτων, ὑπερθεματίζων, ἀποφαίνεται ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» αὐτοῦ, ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ νυμφεύεται μεταξὺ τῶν 20 καὶ 45 ἐτῶν, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ πέμπτου, πᾶν δὲ τέκνον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐγεννᾶτο πρὸ τῶν ἡλικιῶν τούτων, ἤξιον νὰ μὴ θεωρῆται νόμιμον.

Καὶ ὁ ἱστορικὸς Τάκιτος ἀναφέρει ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Γερμανοῖς, οἵτινες ἐφημιζόντο διὰ τὴν ἑκτακτον σωματικὴν ἡῶμην, οἱ γάμοι ἦσαν ὄψιμοι.

Ἀπ' ἐναντίας οἱ Ἀνατολικοὶ λαοὶ ἐνυμφεύοντο λίαν προῶμως. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπέτρεπον τὸν γάμον μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι μετὰ τὸ δέκατον. Ἐν δὲ τῇ Ἀθησυνίᾳ, καὶ τῶρα ἀκόμη, νυμφεύονται μεταξὺ τοῦ ἑννάτου καὶ τοῦ δεκάτου. Ὁ ὑπερβάς τὸ 14^{ον} ἔτος καὶ μὴ νυμφευθεὶς, θεωρεῖται ἄξιος περιφρονησεως. Κατ' ἀναλογίαν δὲ ἡ ἀθησυνή, ἡ μένυσσα ἀγάμος μέχρι τοῦ 20^{ου} ἔτους, εἶνε πλέον περιφρονημένη γεροντοκόρη.

Ἐπίσης προῶμώτατα νυμφεύονται ἐν Λατωνίᾳ, Σιθρηίᾳ καὶ λοιπαῖς πολιτικαῖς χώραις.

Καὶ ἐν γένει, εἰς τὰς λίαν θερμὰς ὅσον καὶ εἰς τὰς λίαν ψυχρὰς χώρας ἡ ζωὴ διανύει συντόμως τὰ στάδια αὐτῆς, προῶμως ἀκμαΐουσα καὶ παρακμαΐουσα.

Εἰς τὰς Ἰνδίας λ. χ., τὴν Περσίαν, τὸ Μαρόκον καὶ ἄλλους θερμούς τόπους ἀπαντᾷ τις γυναῖκας μόλις τριακοντούτιδας ἐν ἑσάτῳ γήρατι, πλήρεις ὀυτίδων καὶ ἀποστεωμένες, εἰς ἡλικίαν δηλαδὴ, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες τῶν ἰδικῶν μας εὐκραῶν κλιμάτων εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἀκριβῶς σημεῖον τοῦ κάλλους καὶ τοῦ σφρίγους τῶν.

Ἡ κατάλληλος ὄθεν ὥρα τοῦ γάμου ἀναγκαίως παραλλάσσει κατὰ τόπους, κλίμα καὶ περιβάλλον, ἢ ἀσφαλεστέρα δὲ σύμβουλος καὶ ἀσφαλεστέρα ὁδηγὸς εἶνε αὐτὴ ἡ φύσις ἢ διεγείρουσα ἢ κατασιγάζουσα τὴν ἐρωτικὴν κλίσιν τῶν φύλων πρὸς ἄλληλα.

Γυναικεῖες κουβέντες

Ἡ μία.— Πές μου, νὰ χαρῆς; ἡ Αἰλὴ καὶ ὁ Ντιντῆς ἐξακολουθοῦν πάντα νὰ ἦνε ἐρωτευμένοι;

Ἡ ἄλλη.— Ἄ, μὲ! Τώρα πλεῖα; Κοντεύουν δυὸ μῆνες ποῦ παντρευτήκανε.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΤ. ΤΣΕΧΩΦ

ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ

(ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΥΠΟΔΙΚΟΥ)

ΚΑΚΟ σημάδι, αφεντικό! Είπεν ὁ ἀμαξᾶς καὶ στραφεὶς πρὸς ἐμὲ μοῦ ἔδειξε μὲ τὸ μαστίγιόν του ἕνα λαγόν, ποῦ μᾶς ἔκοψε τὸν δρόμον.

Ὅτι τὸ μέλλον μου ἦτο κακὸν καὶ ψυχρὸν, δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ τὸ μάθω ἀπὸ τὸν λαγόν. Μετέβαινα εἰς τὸ κακοργοδικεῖον τῆς πόλεως Σ. διὰ νὰ καθήσω εἰς τὸ ἐδώλιον ὡς ὑπόδικος, κατηγορούμενος ἐπὶ διγαμία. Ὁ καιρὸς ἦτο ἐλεεινὸς καὶ τρισάθλιος. Ὅταν τὴν νύκτα ἔφθασα εἰς τὸν ταχυδρομικὸν σταθμὸν, ἐφαινόμουν σάν ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον πασσάλειψαν μὲ χιόνια, περέχουσιν μὲ νερὸ καὶ ἐμαστίγωσαν στὰ γερά· τόσον εἶχα κρυώσει, μουσκέψει καὶ παλαβώσει ἀπὸ τὸ μονότονον νταρνάνισμα στὸν δρόμον. Εἰς τὸν σταθμὸν μὲ ὑπεδέχθη μὲ τὸ ὀργωτὸ του ἐσώβροακον ὁ ἐπιστάτης, ἕψηλὸν ἀναστήματος, φαλακρὸς, νυσταγμένος καὶ μὲ κάτι μουστάκια ποῦ ἐφαίνοντο σάν νὰ εἶχαν φυτρώσει μέσα ἀπὸ τὰ ρουθούνια καὶ τοῦ ἐμπόδιζαν τὴν ὄσφρησιν.

Καὶ ὁμως, ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι εἶχε κάτι νὰ μυρίσῃ. Ὅταν ὁ ἐπιστάτης μουμουρίζων, ὄσφρωνίζων καὶ ξυνόμενος ὀπίσω ἀπὸ τὸν κολλάρων, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ σταθμοῦ καὶ χωρὶς νὰ εἰπῆ λέξιν, μοῦ ἔδειξε μὲ τὸν ἀγκῶνα τὸ μέρος ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀναπαυθῶ, μία δυνατὴ μυρωδιὰ ξυνήλας, βουλοκεριοῦ καὶ τακισμὸν κοριοῦ μὲ ἀρπάζει ἀπὸ τὴν μήτην ποῦ παρ' ὀλίγον νὰ πάθω ἀπὸ ἀσφυξίαν. Μία τενεκεδένια λαμπίτσα ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι ἐφώτισε τοὺς ξυλίνους ἀχρωματιστοὺς τοίχους καὶ ἐκιάπτειε σάν πελεκουδί.

— Μὰ ἐδῶ μέσα, σινιόρε, ἡ βρωμία δὲν ὑποφέρεται! εἶπα εἰσερχόμενος καὶ θέτων τὸν σάκκον μου εἰς τὸ τραπέζι.

Ἐπιστάτης ὄσφρανθη τὸν ἀέρα καὶ μὲ δυσπιστίαν ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν.

— Μυρίζει ὅπως πάντα, εἶπε ξυνόμενος. Σᾶς φαίνεται γιὰ ἤλθατε ἀπὸ τὸ κρῦθ. Οἱ ἀμαξᾶδες βρωμολογοῦν ἀλόγιλαν καὶ ὁμως δὲν βρωμοῦν στοὺς ἀφεντάδες.

Ἀπέπεμψα τὸν ἐπιστάτην καὶ ἤρχισα νὰ ἐπιθεωρῶ τὸ προσωρινὸν μου ἐνδιαίτημα. Ὁ καναπές, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπρόκειτο νὰ πλαγιάσω, ἦτο πλατὺς σάν διπλοκερέββατο, σκεπασμένος μὲ μουσαμά, καὶ κρῦος σάν πάγος. Ἐκτὸς τοῦ καναπέ τὸ δωμάτιον περιεῖχε μίαν μεγάλην σιδερένιαν θερμάστραν, τὸ τραπέζι μὲ τὴν λαμπρίσαν, τὰ μάλλινα ὑποδήματα κάποιου, τὸ τραντάκι κάποιας καὶ ἕνα παραβάν εἰς τὴν γωνίαν, ὀπισθεν τοῦ ὁποῖου ἐκοιμάτο κάποιος ἤσυχα. Τελειώσας τὴν ἐπιθεώρησιν, ἔστρωσα εἰς τὸν καναπέ καὶ ἤρχισα νὰ γδύνωμαι. Ἡ μήτη μου γρήγορα ἐσυνείθισεν εἰς τὴν βρωμίαν. Ἐβγάλα τὸ σουρτοῦκο μου, τὸ πανταλόνι καὶ τὰ παπούτσια μου, τεντωνόμενος ἀκατάπανστα, χαμογελὼν, συσπειρούμενος, ἐπιδούσα γύρω στὴ θερμάστραν, σηκώνων ἕψηλά τὰ γυμνά μου πόδια... Τὰ πηδήματα αὐτὰ μὲ ἐξέστειναν ἀκόμη περισσότερον καὶ δὲν ἔμεινεν ἄλλο τίποτε νὰ κάμω, παρὰ νὰ ξαπλωθῶ στὸν καναπέ καὶ ν' ἀποκοιμηθῶ, ὅταν ἔξαφνα μοῦ συνέβη ἕνα μικρὸ ξαφνικό. Ἀνελπίστως τὸ βλέμμα μου ἔπεσεν εἰς τὸ παραβάν καὶ... φαντασθῆτε τὴν φρίκην μου! Εἶδα νὰ μὲ κυττάξῃ ἄτ' ἐκεῖ ἕνα γυναικεῖο κεφάλαι μὲ χυμένα μαλλιά, μὲ μαῦρα μάτια καὶ μὲ σκοπιτὰ δοντάκια. Ἡ κίνησις τῶν φρυδιῶν του καὶ τὰ εὖμορφα λακκάκια ποῦ ἔλαιζαν στὰ μαγουλάκια του, ἐδεικνυον φῶς φανερόν ὅτι ἐγελοῦσε. Τάχασα; ἀλλὰ καὶ τὸ κεφάλαι ἐπίσης, μόλις παρετήρησε ὅτι τὸ εἶδα, ἀπὸ τὴν ταραχὴν του ἐκρύφθηκε. Σάν νὰ ἔκαμα ἐγκλημα, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα, ἐτράβηξα ἤσυχα ἤσυχα κατὰ τὸν καναπέ, ἐπλάγιασα καὶ ἔκουκουλώθηκα μὲ τὴν γούναν.

«Μορὲ δουλειὰ ποῦ τὴν ἔπαθα! Ἄρα μὲ εἶδε ποῦ πηδοῦσα! Ἄσχημα...»

Καὶ ἀναπολὼν τὰ χαρακτηριστικὰ ποῦ εἶχε τὸ εὖμορφο προσωπάκι, χωρὶς νὰ θέλω ἐμβυθίσθην εἰς ῥεμβασμοὺς. Αἱ εἰκόνες ἢ μία ὄρασιότερα καὶ δελεαστικώτερα τῆς ἄλλης ἐπρόβαλαν εἰς τὴν φαντασίαν μου καὶ... καὶ, ἔξαφνα, σάν τιμωρία διὰ τὰς ἀμαρτωλάς σχέψεις μου, ἠσθάνθην εἰς τὸ δεξιὸν μου μάγουλον ἕνα δυνατὸν, τσουχτερόν πόνον. Ἀραξα τὸ μάγουλον καὶ μολονότι δὲν ἔπιασα τίποτε, ἐνόησα ὁμως περὶ τίνος ἐπρόκειτο ἀπὸ τὴν δυσωδίαν σπασμένου κοριοῦ.

— Μπᾶ στὴν ὄργη, τί κακὸ εἶν' αὐτό! ἤκουσα συγχρόνως μίαν γυναικαίαν φωνίτσαν. Οἱ ἀναθεματισμένοι κοριοὶ θέλουν νὰ μὲ φᾶνε, φαίνεται!

Χμ!... Ἐθνημήθηκα τὴν καλὴν μου συνήθειαν νὰ παίρνω πάντοτε μαζὶ μου εἰς τὸν δρόμον περσιχὴν σκόνην διὰ τοὺς ζορετοὺς. Καὶ ἐπειδὴ καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν δὲν εἶχα ἀλλάξει τὴν

συνήθειάν μου, εις ένα λεπτόν ἔβγαλα ἀπὸ τὸν σάκκον μου τὸ κοτυί μετὴν σκόνην, καὶ δὲν ἔμεινε παρὰ τὸ προτείνω εἰς τὸ εὐμορφο κεφαλάκι τὸ «Ξακουστό» φάρμακον καὶ... ἡ γνωριμία ἀμέσως θὰ ἐγίνετο. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ προτείνω;

— Εἶνε φοβερόν!

— Κυρία, εἶπα γλυκαίνων ὅσον ἡμποροῦσα τὴν φωνήν μου. Ἐὰν κατάλαβα καλά ἀπὸ τὴν φωνήν σας, φαίνεται σὰς δαγκαλῶν οἱ κοριοί. Ἐγὼ περικεῖται σκόνην. Ἐὰν θέλετε, ἡμπορῶ...

— Ἀχ, σὰς παρακαλῶ!

— Αἶ, τότε, ἀμέσως... μιὰ στιγμή νὰ φορέσω τὴ γούνα μου καὶ σὰς τὴν φέρω, εἶπα μετὰ χαρὰν...

— Ὅχι, ὄχι... Μοῦ τὴν διδετε ἀπὸ τὸ παραπάν, νὰ μὴ ἐλθετε ἐδῶ!

— Τὸ ξεῦρω δὰ ὅτι πρέπει ἀπὸ τὸ παραπάν. Ἀλλὰ μὴ φοβεῖσθε: δὲν εἶμαι δὰ κανέναν πασιμπουζούκος...

— Καὶ ποῖος σὰς ξεύρει! Εἶσθε ἀγνωστος ταξιδιότης...

— Χμ!.. Ἀς εἶνε λοιπόν, ἀπὸ τὸ παραπάν... Αὐτὸ δὲν ἔχει νὰ κάμῃ τίποτε... μάλιστα ἀφοῦ εἶμαι καὶ ἰατρός — τῆς εἶπα ψεύματα — καὶ καθὼς ξεύρετε, οἱ ἰατροί, οἱ ἀστυνόμοι καὶ οἱ κομμωταὶ τῶν κυριῶν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ χώνονται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν.

— Ἀλήθεια λέτε πῶς εἶσθε ἰατρός; Δὲν με γελᾶτε;

— Λόγον τιμῆς. Ἐπιτρέπετε, λοιπόν, νὰ σὰς φέρω τὴν σκόνην;

— Αἶ, ἂν εἶσθε ἰατρός, τότε ὄριστε... Ἀλλὰ διατὶ νὰ κοπιᾶστε; Μπορῶ νὰ σὰς στείλω τὸν σύζυγόν μου... Φέγκια! εἶπεν ἡ μεγαλχοινοῦλα, χαμηλώσασα τὴν φωνήν. — Φέγκια! Ζύνησε λοιπόν, φώνια! Σήκω καὶ ἔβγα ἀπὸ τὸ παραπάν. Ὁ ἰατρός εἶνε τὸσον καλὸς ποῦ μᾶς προσφέρει σκόνην γιὰ τοὺς κοριοὺς.

Ἡ παρουσία τοῦ «Φέγκια» ὀπίσω ἀπὸ τὸ παραπάν ἦτο δι' ἐμὲ ἀνέλπιτον γένον. Ἔτσι μετὰ παραξάλισε, σὰν νὰ μοῦ εἶχαν δώσει κατακεφαλαίως... Ἡ ψυχὴ μου ἠθάνθη κατὰ σὰν ἐκεῖνο ποῦ δοκιμάζει, καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας, ὁ πειτεινὸς τοῦ τουφεκιοῦ, ὅταν δίδει ἀφλογιστίαν: ἐντροπὴν, ἀγανάκτησιν, οἰκτον... Τέτοια ἀηδία μετὰ ἐλάβε καὶ τὸσον ἀχρεῖος μοῦ ἐφάνη αὐτὸς ὁ Φέγκιας, ὅταν ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παραπάν, ποῦ παρ' ὀλίγον νὰ βάλω τῆς φωνῆς! Ἦτο ὑψηλὸ ἀναστηματος, νευρώδης ἀνθρωπος, πενηντάρης καὶ ἀσπρομάλλης, μετὰ συμπιεσμένα χεῖλη γραφειοκράτου, καὶ μετὰ μελανὲς φλέβες ποῦ ἔτρεχαν ἀτάκτως ἐπὶ τὴν μύτην καὶ τοὺς κροτάφους του. Ἐφοροῦσε κοιτώντην καὶ παντόφλες.

— Εἶσθε πολὺ περιποιητικὸς, ἰατρέ... εἶπε λαμβάνων τὴν σκόνην καὶ ἐπιστρέφων ὀπίσω ἀπὸ τὸ παραπάν... Merci... Ἐπιασε κατ' ἐσᾶς ἐπὶ τὸ δρόμο ὁ χιονοστρόβιλος;

— Ναί! — ἐμουρμούρισα ξαπλωμένος ἐπὶ καναπέ καὶ τραβῶν ἐπάνω μου μετὰ λύσαν τὴν γούναν. — Ναί!

— Ἔτσι λοιπόν... Ζίνα, ἐπὶ τὴν μύτι σου τρέχει ἓνα κοριό! Στάσου νὰ τὸν πιάσω!

— Πιάσ' τον! — εἶπε γελῶσα ἡ Ζίνα. — Δὲν τὸν ἔπιασε! Κοττάμ σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας, νὰ σὲ φοβοῦνται ὅλοι, καὶ νὰ μὴ μορῆς νὰ τὰ καταφέρεις μετὰ ἓνα κοριό!

— Ζίνα, ἔμπροσθὸν σὲ ξένον ἀνθρώπον... (ἀναστεναγμός). Πάντα ἡ ἴδια... Μὰ τὸν Θεόν...

— Γουρουνία, δὲ μ' ἀφίνουν νὰ κοιμηθῶ! — ἐμουρμούρισα θυμωμένος χωρὶς νὰ ξεύρω καὶ ἐγὼ τὸ διατὶ.

Γρηγόρα ὅμως τὸ ἀνδρόγυνον ἠσύχασεν. Ἐκλείσα τὰ μάτια μου καὶ ἔπαυσα νὰ σκέπτομαι διὰ τὰ μετὰ πᾶρῃ ὁ ὕπνος. Ἐπέρασε ὅμως μισὴ ὥρα, μία... χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ κλείσω μάτι. Ἐπὶ τέλους ἤρχισαν καὶ οἱ γείτονές μου νὰ στορηφογυρίζουν καὶ νὰ βλασθημοῦν χαμηλοφώνως.

— Περιεργον πράγμα, οὔτε ἡ σκόνη δὲν βοηθεῖ! — ἐπιθυροῦσεν ὁ Φέγκιας. Ἀναρίθμητοι εἶνε αὐτοὶ οἱ κοριοί! Ἰατρέ! Ἡ Ζίνα μετὰ παρακαλεῖ νὰ σὰς ρωτήσω, γιὰ τὴν οἱ κοριοὶ βρομοῦν ἔτσι συχαμερά;

Ἐπιάσαμε κομβέντα. Εἶπαμε διὰ τοὺς κοριοὺς, τὸν καιρὸν, τὸν ὄσσεικὸν χεμῶνα, διὰ τὴν ἰατρικὴν, τὴν ὁποίαν τὸσον πολὺ νοιώθω ὅσον καὶ τὴν ἀστρονομίαν: εἶπαμε διὰ τὸν Ἐδισσον... καὶ ὅταν ἐτελειώσαμεν καὶ μὲ αὐτὸν, ἤκουσα τὸν Φέγκιαν νὰ ψιθυρίζη:

— Μὴ ντρέπεσαι, Ζίνα... ἀφοῦ εἶνε ἰατρός! Ἄφησε τοὺς διαταγμούς καὶ ρώτησε... Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ φοβῆσαι. Ὁ Σερβετσόφ δὲν σοῦ ἔκαμε τίποτε, ἴσως σοῦ κάμῃ αὐτὸς.

— Ρώτησέ τον ἐσύ! — ἐπιθυροῦσεν ἡ Ζίνα.

— Γιατρέ, ἀπετάθη πρὸς ἐμὲ ὁ Φέγκιας, γιὰ τὴν ἡ σύζυγός μου αἰσθάνεται ἐνοχλήσεις ἐπὶ τὴν στήθος; Τὴν στενοχωρεῖ, ξεύρετε... ὁ βήχας, σὰν νὰ βράζῃ κατὰ, ξεύρετε...

— Αὐτὸ εἶνε μακρὰ ἱστορία, δὲν ἐξηγεῖται εὐκόλα... προσεπάθησα νὰ ὑπεκφύγω.

— Καὶ τί με τοῦτο; Ἐχομεν καιρὸν... τὸ ἴδιο κάμνει, κατ' ἔτσι δὲν κοιμοῦμεθα... Ἐξετάσατέ τιν, φίλτατε! Πρέπει νὰ ξεύρετε ἐπὶ τὴν θεραπείαν ὁ Σερβετσόφ... Εἶνε καλὸς ἀνθρώπος, ἀλλὰ... ποῖος τὸν ξεύρει; Δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην ἐπὶ αὐτόν! Καμμίαν ἐμπιστοσύνην! Μὰ γιὰ τί διατάζετε; Σὰς παρακαλῶ, λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ τὴν ἐξετάσετε, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐγὼ θὰ πάγω ἐπὶ τὴν ἐπιστάτην καὶ θὰ πῶ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ σαμοβάρι.

Ὁ Φέγκιας ἐξῆλθε σύρων τῆς παντόφλης του καὶ ἐγὼ ἐπῆγα ὀπίσω ἀπὸ τὸ παραπάν. Ἡ Ζίνα ἐκάθητο εἰς ἓνα πλατὺν καναπέ, περιτριγυρισμένη ἀπὸ πολλὰ μαξιλάρια καὶ ἐκράτει τὴν δαντελένιαν τραχηλιάν της.

— Δειξάτέ μου τὴν γλῶσσα σας! ἤρχισα καθίσας πλησίον της καὶ συνοφρυωμένος.

Μὲ γέλιο μοῦ ἔδειξε τὴν γλῶσσαν της, ἡ ὁποία ἦτο συνειθισμένη, κόκκινη. ἤρχισα νὰ ἐξετάζω τὸν σφυγμόν.

— Χμ!.. ἐμουγγύρισα διότι δὲν εὗρισκα τὸν σφυγμόν.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποίας ἐρωτήσεις ἔκαμα ἀκόμη παρατηρῶν τὸ γελαστὸ προσωπάκι της, ἐνθυμοῦμαι ὅμως ὅτι πρὶν ἀκόμη τελειῶσω τὴν διάγνωσιν, εἶχα καταστήσει τέτοιος βλάβας καὶ ἡλίθιος ποῦ δὲν ἤμουν πλέον διόλου γιὰ ἐρωτήσεις.

Μετ' ὀλίγον καθήμενος μαζί με τὸν Φέγκιαν καὶ τὴν Ζίνα κοντὰ στὸ σαμοβάρι, ἐπρεπε νὰ γράψω τὴν συνταγὴν, τὴν ὁποίαν συνέταξα καθ' ὄλους τοὺς κανόνας τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης:

Rp. Sic transit 0,95
Gloria mundi 1,0
Aquaе destillatae. 0,1

Κάθε δύο ὥρας ἀπὸ ἓνα κουτάλι τῆς σούπας

Διὰ τὴν Καν Σιέλοβα

Ἰατρός Ζάϊτσεφ

Τὸ πρωῖ, ὅταν ἤμουν ἐντελῶς ἔτοιμος νὰ ἀναχωρήσω, με τὸν σάκκον στὸ χέρι καὶ ἀποχαιρετοῦσα διὰ παντὸς τοὺς νέους μου γνωρίμους, ὁ Φέγκιαν με κρατοῦσε ἀπὸ τὸ ῥοῦχο καὶ προσπαθοῦσε νὰ με πείσῃ νὰ δεχθῶ ἓνα χαρτονομίσμα τῶν δέκα ρουβλίων.

— "Α, πρέπει νὰ τὰ πάρετε! Συνειθίζω νὰ πληρώνω κάθε τίμιον κόπον! Γιὰ νὰ σπουδάσετε ἐκοπιάσατε! Ἀπεκτιήσατε τὰς γλώσσας με ἰδρωτὰ καὶ αἶμα! Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνω!

Ἐπειδὴ δὲν μποροῦσα νὰ κάμω διαφορετικά, ἀναγκάσθηκα νὰ πάρω τὰ δέκα ρουβλία.

Ἔτσι εἰς γενικὰς γραμμὰς ἐπέρασα τὴν νύκτα πρὸ τῆς δίκης μου. Δὲν θὰ περιγράψω τί ἐδοκίμασα ὅταν ἐμπρός μου ἠνοιξεν ἡ θύρα καὶ ὁ κλητῆρ μου ἔδειξε τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου· ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶπω ὅτι, ὅταν ἔστρεψα ὀπίσω μου καὶ εἶδα χιλιάδες μάτια νὰ με κυττάζουν, ἀπὸ τὴν ταραχὴν μου ἔχασα τὸ χρώμα μου καὶ ὅταν ἀντίκρουσα τὰς σοβαρὰς καὶ ἐπιβλητικὰς φυσιογνωμίας τῶν ἐνόρκων, ἤρχισα νὰ ψάλλω μέσα μου τὴν νεκρῶσιμον ἀκολουθίαν μου...

Ἄλλ' οὔτε ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ περιγράψω, οὔτε ἐσεῖς νὰ φαντασθῆτε τὴν φοβὴν μου, ὅταν στρέψας τὰ μάτια μου πρὸς τὴν τράπεζαν με τὸ κόκκινον ἀλύμμημα, εἶδα στὴν θέσιν τοῦ εἰσαγγελέως — ποῖον βάζει ὁ νοῦς σας; — τὸν Φέγκιαν! Ἐκάθητο καὶ κάτι ἔγραφε. Τὸν ἐκύτταξα καὶ θυμήθηκα τοὺς κοριοὺς, τὴν Ζίνα, τὴν διάγνωσίν μου, καὶ ὄχι κρῦο, παρὰ δλόκληρος ὁ παγωμένος ὠκεανὸς χύθηκε στὴ ῥάχη μου... Ὅταν ἐτελείωσε τὸ γράψιμον, ἤφωσε πρὸς ἐμέ τὰ μάτια. Κατ' ἀρχὰς δὲν μ' ἐγνώρισε, κατόπιν ὅμως αἱ κόραι τῶν ματιῶν του ἐπλάτυναν, τὸ κάτω σιγόνι του κρεμάσθηκε ἑλαφρὰ... τὸ χέρι του ἄρχισε νὰ τρέμῃ. Σηκώθηκε σιγὰ σιγὰ καὶ ἐκάρφωσε ἐπάνω μου τὸ μολυβένιο βλέμμα του. Σηκώθηκα κι' ἐγὼ χωρὶς νὰ ξεύρω διατί, κι' ἐκόλλησα τὰ μάτια μου ἐπάνω του...

— Κατηγοροῦμενε, πῶς ὀνομάζεσαι; ποῦ ἐγεννήθης; κτλ.

"Ἦρχισε νὰ μ' ἐρωτᾷ ὁ πρόεδρος.

Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ὁ εἰσαγγελεὺς ἀπεφάσισε νὰ με ζεματίσῃ.

Δὲν ἔπαυε νὰ ἐρεθίζεται, ἀνεσκόλευε τὰς μαρτυρικὰς καταθέσεις, ἐμουρμουρίζεν, ἐγρίνιαζε...

Καιρὸς ὅμως νὰ παύσω.

Γράφω τὸ παρὸν ἐντὸς τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὸ διάλειμμα τοῦ γεύματος... Τώρα θὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀγόρευσίν του ὁ εἰσαγγελεὺς.

Τί θὰ συμβῇ;....

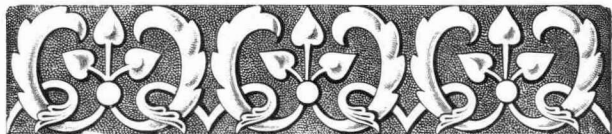
ΚΟΝΣΤ. Σ. ΚΟΚΟΛΗΣ

"Υποπτος φιλοφρόνησις

Ὁ ποιητής. — Σεῦρετε, δεσποινίς, ἡ ἐξαδέλφη σας μοῦ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τῆς ἀπαγγεῖλω ἀπόψε μερικά μου ποιήματα...

Ἡ δεσποινίς. — "Α! θὰ τῆς κάμετε καλόν... ὑποφέρει ἡ καὶ μὲν συχνὰ ἀπὸ ἀπνίαν....

ΠΑΝΤΡΟΛΟΓΗΜΑΤΑ*

(ΠΑΛΑΙΑ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ)

ΤΟΥΤΟ συνέβη ένα-ένα μισο μήνα πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος 1881. Τὸ 9ον πεζικὸν τάγμα, μὲ δύναμιν 1800 ἀνδρῶν, ἦτο κατεσκηνομένον εἰς τὸ δάσος τῆς Μάκρυνσης, εἰς τὴν Φθιώτιδα.

Ὁ Β' λόχος, τοῦ ὁποίου εἶχα τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι τότε δεκανεὺς, ἔλαβε διαταγὴν ἕνα πρωτὶ τοῦ Ἰουλίου νὰ μεταβῆ εἰς Μοχλοῦζαν, πρὸς κατασκευὴν στρατιωτικῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ διέλθῃ μέρος τοῦ καθ' ὅλην τὴν Φθιώτιδα ἐστρατοπεδευμένου καὶ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλίας προωρισμένου ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Διορισθεὶς προσωρινῶς σιτιστῆς τοῦ ἀποσπάσματος, ἠκολούθησα τὸν λόχον εἰς τὰ ὑψώματα τῆς Μοχλοῦζας καὶ ἀνέλαθον τὰ καθήκοντά μου, τὰ ὁποῖα συνίσταντο εἰς τὴν ἡμέραν παρ' ἡμέραν διανομὴν τοῦ ἄρτου εἰς τοὺς ἀνδρας, εἰς τὴν καταγραφήν τῶν ἡμερομισθίων τῶν ἐργαζομένων καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἀλληλογραφίας μεταξὺ τοῦ διοικοῦντος τοῦ ἀποσπάσματος καὶ τοῦ διοικητοῦ τοῦ λόχου μας, ὄντος καὶ ὑποδιοικητοῦ τοῦ τάγματος.

Ἡ ἐργασία αὐτὴ μὲ ἀπασχολεῖ μίαν ὥραν τὸ πρωτὶ καὶ μίαν τὸ βράδυ, ὅτε ἐσχόλαζον οἱ ἀνδρες. Καὶ τὸ πρωτὶ μὲν μετέβαινον εἰς τὴν μίαν ὥραν ἀπέχουσαν ἐπὶ τῶν συνόρων στάνην, ὅπου ἔκαμνα τὸ πρόγευμά μου μὲ παχύτατον γάλα καὶ κωπὸν τυρὸν ἠαυμάσιον, τὸ ἀπόγευμα δὲ ῥαχάτι ὑπὸ τὴν σκηνήν.

Ὁ Τσέλιγκας τῆς στάνης κύριος Μήτσος μὲ ὑπεδέχετο πάντοτε

* ΣΗΜ.— Τὰ παρατιθέμενα σκίτσα ἐκαλλιτεχνήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Βελγίῳ ἐκπαιδευμένου υἱοῦ τοῦ συγγραφέως, τοῦ νεαροῦ κ. Γ. Ἀγαθ. Κωνσταντινίδου, γνωστοῦ εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας διὰ τὰς χαριεστάτας γελοιογραφίας του, δι' ὧν ἐκόσμησε πολλὰς, μικρὰς ἐπι παῖς, τὰς σελίδας τοῦ Ἡμερολογίου.

μὲ ἐξαιρετικὴν φιλοφρόνησιν. Ἦτον ἕνας σαραπεντάρης ἀνδρας ἠλιοκαμένος, εὐκίνητος καὶ στιβαρός, μὲ αἰώνιον χαμόγελον εἰς τὰ χεῖλη. Ἦτον οἰκογενειάρχης καὶ κατοικοῦσεν εἰς μίαν καλύβην σχετικῶς εὐπρεπῆ. Μόλις μ' ἔβλεπε πλησιαζοντα, ἤθελε διατάξει νὰ μου ἑτοιμάσουν τὸ γάλα καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν μιᾶς πυκνοφύλλου πεύκης ἀπελάμβανον τῆς ὥραιας θέας τῆς παιῆδος τοῦ Σπερχειοῦ, ποῦ ἀνοίγετο ἐμπρὸς μου πανοραματικῶς.

Ἦτον ἡ τρίτη ἡμέρα, ποῦ ἐπεσκεπτόμην τὴν στάνην καὶ, ἐκτὸς δύο μικρῶν ἀγοριῶν ποῦ ἔπαιζαν τριγύρω ἐκεῖ, καὶ τῆς γυναίκας τοῦ τσέλιγκα — μιᾶς γυναίκας ἰσχνῆς καὶ ἀσθενικῆς, ἄλλον κανένα δὲν εἶχα ἕως τότε παρατηρήσει.

Ὁ κύριος Μήτσος ὁ τσέλιγκας εἶχε καθυφορίσει πρὸς τὸν κάμπον καὶ ἐχάθη μέσα εἰς τὸν πυκνὸν λόγγον, ἡ δὲ γυναῖκα του ἐπῆρε τὴν στάνην καὶ ἐτάβηξε κατὰ τὴν πλαγιὰν διὰ κάποιαν δροσοερὰν βρουσοῦλαν, κρυμμένην, ποιὸς ξεῖρει, σὲ ποιὰν χαράδραν.

Εἶχα ἀπομείνει μόνος καὶ, καθισμένος ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, εἶχα προσήλωσει τὸ βλέμμα εἰς τὴν πεδιάδα, ὅταν ἔξαφνα ἀπὸ τὴν θύραν καλύβης βλέπω νὰ προβάλλῃ δειλὰ-δειλὰ ἕνα κεφαλάκι κορασιδος 16-17 χρόνων, μὲ δύο λαμπερά, ἔνοχα καὶ φοβισμένα μάτια, ποῦ μ' ἐκύτταζαν μὲ μεγάλην περιέργειαν. Δὲν ἐπρόφθασα καλά-καλὰ νὰ τὸ ἀντιληφθῶ, καὶ τὸ κεφαλάκι ἐκεῖνο ἀπεσύρθη ἀποτόμως καὶ διὰ μιᾶς. Ἦτο στιγμιαία ἡ ἐμφάνισις, ἀλλὰ ἀρκετὴ, ὥστε νὰ μου προσένησιν κάποιαν ταραχὴν. Δὲν εἶναι δυνατὸν τὸ κεφαλάκι αὐτὸ νὰ μὴ ξαναπροβάλλῃ, εἶπα μέσα μου, καὶ προσήλωσα τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸ μέρος τῆς θύρας, γεμάτος ἀπὸ περιέργειαν καὶ προσδοκίαν.

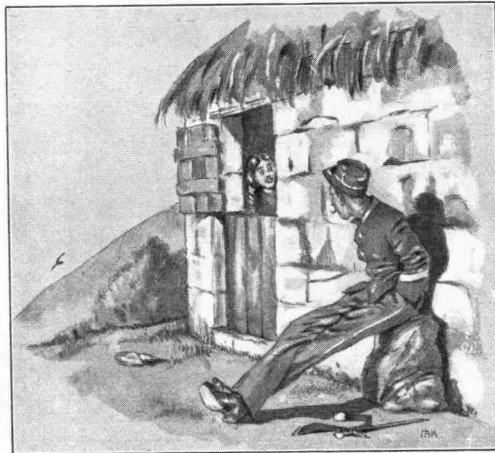
Ἦτο θαλπερά ἡ πρωῖα ἐκεῖνὴν τοῦ Αὐγούστου. Μία ἀδιατάρακτος ἠρεμία ἐβασίλευε πέριξ, διακοπτομένη ἀπὸ τὸν βόμβον τῶν ἐντόμων καὶ κάπου-κάπου ἀπὸ τὸν κρότον πελέκως κάποιου ὑλοτόμου εἰς τὴν ἀπέναντι κατάρτυον πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ. Ὁρα καὶ τόπος, διαθέτοντες εἰς ἐρωτικὰς σκέψεις. Νά, μία σκηνὴ εἰδυλλίου. Μία βοσκοπούλα ἐρωτευμένη μὲ ἕνα ἄγωνιστον εἰς αὐτὴν νέον· ἐρωτικαὶ διαχρῆσεις, τρυφεροὶ ἐναγκαλισμοί, φιλήματα φλογίζοντα... Τὰ περαιτέρω ποιὸς τὰ συλλογίζεται.

Ἡ λογικὴ ἀπῆτει νὰ μὴ κινήθω ἀπὸ τὴν θέσιν μου καὶ νὰ ἀναμένω τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης μου σκέψεως. Ἐπῆρασε

Ὁ τσέλιγκας τῆς στάνης

Ένα τέταρτον τῆς ὥρας ὀηληροτάτης καὶ ματαιῆς ἀναμονῆς. Διὰ νὰ τὴν προκαλέσω νὰ ξαναπροβάλλῃ, ἐσκέφθην νὰ κάμω κάποιον θόρυβον, τάχα ὅτι ἐτοιμάζομαι νὰ φύγω καὶ ἔβαλα εὐθύς εἰς πρᾶξιν τὴν σκέψιν μου. Δὲν εἶχα προχωρήσει τρία βήματα καὶ ἐστράφην ἀποτόμως διὰ νὰ ἰδῶ ἂν ἐπέτυχε τὸ τέχνασμά μου. Ἡ κορασὶς εἶχε προβάλλει ἀπὸ τὴν θύραν τὸ ὄρατον τῆς κεφαλᾶκι καὶ τὸ φουσκωμένον στήθος τῆς, σκυμμένη σχεδὸν καὶ συγκρατουμένη μὲ τὰ δύο τῆς τὰ χεῖρια ἀπὸ τὸν παραστάτην τῆς θύρας. Καθὼς ἦτον οὕτω πὼς πρὸς τὴν

«... Ὅταν ἔξαφνα ἀπὸ τὴν θύραν τῆς καλύβης βλέπω νὰ προβάλλῃ ἓνα κεφαλᾶκι κορασιδος...»

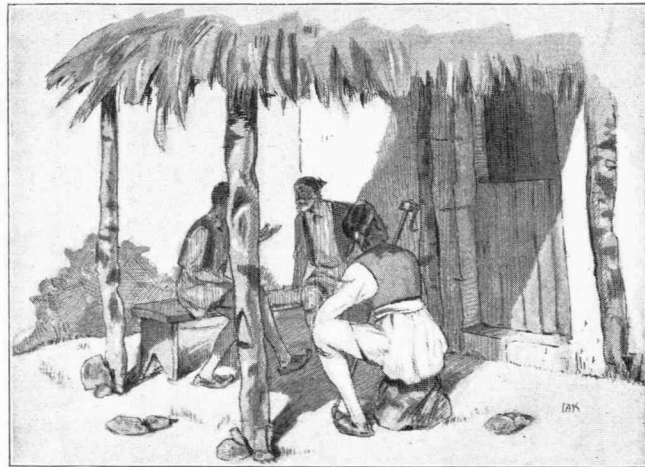
διεύθυνσίν μου ἐστραμμένη, ἓνας ὀλόξανθος χονδρὸς πλόκαμος εἶχε κρεμασθῆ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς. Μόλις ὅμως μὲ εἶδε στρεφόμενον, ἀπεσύρθη παραγοῖμα καὶ ἐκλεισε μετὰ κρότου τὴν θύραν....

* *

Θά εἶναι ψεύματα ἂν εἰπῶ, ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην καὶ ὀλόκληρον τὴν νύκτα ἤμην ἡσυχος. Ὁ πόθος καὶ ἡ ἀνυπομονησία νὰ τὴν ξαναἰδῶ τὴν ἐπαύριον μ' ἐκρατοῦσαν εἰς διαρκῆ ταραχὴν. Βεβαίως, θά ἦτο κόρη τοῦ τσέλιγκα. Τὴν ἐφανταζόμενη ἓνα αἰθέριον, ἀγγελόμορφον πλάσμα τὴν βοσκοπούλαν αὐτὴν, μὰ νεράιδαν τοῦ βουνοῦ, καὶ τέτοια πρέπει νὰ ἦτον, ἀφοῦ χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ τὴν ἰδῶ, μὲ εἶχε τὸσον μαγεύσει.

Πρῶτῃ-πρῶτῇ λοιπὸν ἐπῆρα τὸν δρόμον διὰ τὴν στάνην, ὅπου ἔφθασα μὲ ἓνα φοβερὸ καρδιοκτύπι. Θά τὴν ξαναἰδῶ τάχα; Θά ἤμην εὐχαριστημένος καὶ μόνον ἂν τὴν ἔβλεπα. Τὸ νὰ κατορθώσω γὰ τῆς ὀμιλήσω, τὸ ἄφρινα πλέον εἰς τὸν καιρὸν. Κάποια εὐκαιρία πρὸς τοῦτο δὲν ἤμποροῦσε παρὰ νὰ παρουσιασθῆ.

Εὗρήκα εἰς τὴν στάνην τὸν τσέλιγκα Μῆτσον καὶ δύο ἄλλους φουσταναλλοφόρους, ποῦ πρῶτην φορὰν τοὺς ἔβλεπα. Ὁ ἓνας ἦτον ἡλικίας 50-55 ἐτῶν ὁ ἄλλος, νέος λεβέντης 22-23 ἐτῶν.

«... Ἐκάθητο καὶ οἱ τρεῖς κάτω ἀπὸ τὸ σκεπαστὸ τῆς καλύβης...»

Ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα ἐσυμπέρανα ὅτι ὁ δεύτερος ἦτο υἱὸς τοῦ πρώτου. Ἦτον ἡμέρα Κυριακὴ καὶ ἐφοροῦσαν τὰ εορτινὰ τῶν. Ἐκάθητο καὶ οἱ τρεῖς κάτω ἀπὸ τὸ σκεπαστὸ τῆς καλύβης καί, ἅμα μὲ εἶδαν, ἐπροσηκώθησαν καὶ μ' ἐχαιρέτησαν. Ἐκάθησα μαζί των, ἔκαμα τὸ συνειθισμένον πρόγευμά μου, ἀλλὰ ὁ νοῦς μου καὶ τὸ βλέμμα μου ἦσαν ἀδιακότως προσηλωμένα εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης.

Ταυτοχρόνως ὅμως ἀντελήφθην κατὶ λαθραῖα βλέμματα τοῦ νέου πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον ποῦ ἔβλεπα καὶ ἐγὼ καὶ κάποιαν ἀνησυχίαν εἰς τὴν μορφήν του. Εἰς τὴν ὁμιλίαν τῶν δύο ποιμένων δὲν εἶχεν ἀναμιχθῆ ὁ νέος καθόλου ἔκαθητο παράμερα καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σκεπαστοῦ οὕτως, ὥστε ἡ ῥάχιν του ἐπυρπολεῖτο ἀπὸ τὸν ἥλιον. Εὗρίσκετο ὅμως ἀπέναντι καὶ πλαγίως τῆς

θύρας τῆς καλύβης καὶ εἰς στάσιν ἀναμονῆς. Εἰς κάθε κρότον βημάτων ἐντὸς τῆς καλύβης, τὸν συνελάμβανα ταρασσόμενον ζωηρῶς ἐπροσηκώοντο μάλιστα ἀπὸ τὴν πέτραν ποῦ ἐκάθητο, ἀκουσθημένοι εἰς τὴν γκλίτσαν του. Δὲν μοῦ ἔμειναν ἀμφιβολία πλέον, ὅτι κάποιου τὴν ἐμφάνισιν ἀνέμενε, διότι ἡ λαχτάρα ἦτο ζωγραφισμένη εἰς τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ κάποιος δὲν ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴν ὡραίαν βοσκοπούλαν.

Ἔνα πελώριον κῆμα ταραχῆς ἠσθάνθη νὰ κυλισθῆ μέσα εἰς τὰ στήθη μου τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ εἶδα διαμιάς κατακρημνισθέντα τὸν πύργον τῶν ὄνειρων, ποῦ εἶχα οἰκοδομήσει εἰς τὴν φαντασίαν μου.

Ὁ νέος αὐτὸς λεβέντης, δὲν εἶναι παράδοξον νὰ εἶναι ἐπίδοξος μνηστὴρ τῆς ὡραίας ποιμενίδος, καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν δύο ποιμένων εἰς τὴν στάνην τοῦ Μήτσου ἄλλον σκοπὸν δὲν ἔχει παρὰ τὴν διαπραγματεύσειν συνοικισίου. Ἐθεώρησα λοιπὸν ἀπαραίτητον τὴν ἀπομάκρυνσίν μου καὶ μὲ ὀδύνην εἰς τὴν ψυχὴν, ἐσηκώθην νὰ φύγω.

— Γιατί τόσο νωρίς, κύρ δεκανέα; ἠρώτησεν ἔκκληκτος ὁ τσέλιγκας Μήτσος.

Ἐγὼ ἐπροφασίσθην ἐργασίαν, ἀπεχαιρέτησα καὶ ἐπροχώρησα νὰ φύγω. Ὁ τσέλιγκας μ' ἠκολούθησε, μὲ κατέφθασε καὶ θέσας ἐπὶ τοῦ ὄμου μου τὴν σπιβαρὰν του παλάμην μοῦ εἶπε χαμογελῶν:

— Νᾶρθης αὔριον προῦ ποῦχομε γάμους! Νὰ μὴν τὸ ξεχάσης, τ' ἀκούς;

— Καὶ ποιὸς παντρεύεται; ἠρώτησα ξεψυχυσμένα.

— Ἐλα αὔριο καὶ θὰ τὸ μάθης.

* * *

Ἐπῆρα τὸν κατήφορον συντετριμμένος. Μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς δὲν εἰμποροῦσα νὰ λογοδοτήσω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου διατὶ ἔπασχα τόσον. Ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία ὅλης αὐτῆς τῆς ταραχῆς, ποῦ ἔκαμνε τὴν ψυχὴν μου νὰ ὑποφέρῃ τόσον; Ἐκάθησα κάτω ἀπὸ μίαν πεύκην καὶ ἀνεπόλησα τὴν ἐξέλιξιν τῶν συμβάντων καὶ εὗρισκον ὅτι ἦτο μωρία νὰ θέλω νὰ καταγνώσω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ἔρωτα πρὸς μίαν κόρην, ποῦ καλὰ-καλὰ δὲν τὴν γνωρίζω. Εὐθὺς ἀμέσως ὁμοῦ μοῦ παρουσιάζετο ἐκεῖνο τὸ ζευγάρι τῶν λαμπερῶν καὶ φοβισμένων ματιῶν τῆς κόρης καὶ ἠσθάνομην εἰς τὰ μύχια τῆς καρδιάς μου τὰ ὀξέα κεντήματά των.

Κάθε ἀμφιβολία μου μὲ τὴν πρόσκλησιν τοῦ τσέλιγκα εἶχε διασκεδασθῆ πλέον καὶ ἤμην ἔτοιμος νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν μοῖραν μου. Εἶχα ἀποφασίσει νὰ μὴ μεταβῶ εἰς τοὺς γάμους ἐκείνης, ἡ ὁποία τόσῃν τρικυμίαν διηγείρεν εἰς τὴν ψυχὴν μου: ἐν τούτοις τὴν ἐπαύριον, μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἄρτου εἰς τοὺς ἄνδρας, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶ καλὰ-καλὰ, εὐρέθην εἰς τὰ μιά τῆς εἰς τὴν στάνην ἀγούσης ἀτραποῦ.

ἠσθάνομην κρότους εἰς τ' αὐτιά μου καὶ τὸ ἀπέδωσα εἰς τὸν ἀτομακρυσμένον κρότον τῶν νταουλιῶν διὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων.

Μὲ κατάπληξιν ὁμοῦ εἶδα, ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν στάνην, ὅτι χαμμία προετοιμασία δὲν εἶχε γίνει. Ὁ Μήτσος, μὲ τὴν καθημερινὴν του φουσανέλλαν, στηρίζων τὸ πηγούνι εἰς τὴν μακρὰν γλίτσαν του, ἐστέκετο ἐπάνω εἰς ἕνα κοτρώνι καὶ παρετήρει τὰ μέσα εἰς περιφραγμένον περιθόλον μανδρισμένα γίδια του.

Δὲν εἴξευρα τί νὰ ὑποθέσω μὲ τὴν κατάστασιν ποῦ ἔβλεπα τὸν

« — Μὴ βιάζεσαι, μοῦ εἶπε, τώρα θὰ ἰδῆς καὶ τοὺς γάμους... »

κύρ Μήτσου, πᾶν ἄλλο ἢ ἐορτάσιμον. Μέσα εἰς τὴν παραζάλην μου δὲν θὰ ἤκουσα ἴσως καλὰ τί μοῦ εἶπε χθές, διελογίσθην.

Τὸν ἐπληρίασα, τὸν ἐκαλημέρησα καὶ τοῦ ἐξέφρασα τὴν ἀπορίαν μου.

— Μὴ βιάζεσαι, μοῦ εἶπε: τώρα θὰ ἰδῆς καὶ τοὺς γάμους.

Σταθεῖς σιμά του, ἔβλεπα κ' ἐγὼ μηχανικῶς πρὸς τὸ μέρος τῆς μάνδρας, ποῦ ἔβλεπε καὶ ὁ τσέλιγκας Μήτσος καὶ παρετήρησα δύο διαμερίσματα μανδρωμένα. Εἰς τὸ ἕνα ἦσαν χαμμία πενηνταριά πελώριοι καὶ ἄγριοι τράγοι εἰς τὸ ἄλλο τετρακόσσια καὶ πλέον αἴγες. Τὰ δύο αὐτὰ διαμερίσματα συνεχίζονται μετὰ τῶν διὰ θύρας σκεπαστῆς ἄνωθεν μὲ κλάδους. Παρὰ τὴν θύραν ἐστέκετο ἕνας γέρον βοσκός, ὅστις εἶχε τὰ βλέμματά του ἐστραμμένα πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἐστεκόμην ἐγὼ μὲ τὸν τσέλιγκαν.

Εἶχα ἀποστρέψει πρὸς στιγμήν τὸ πρόσωπον ἐκ περιοργείας, μήπως θὰ ἔβλεπα ἴσως ἐρχομένην τὴν συνοδίαν τοῦ γαμβροῦ ἢ ἄλλο τι προμήνυμα γαμηλίου πομπῆς, ὅταν ἔξαφνα ἀκούω τὴν φωνὴν τοῦ τσελιγκα ἀπευθυνομένην πρὸς τὸν γέροντα βοσκόν:

— Ἀνοιξε.

Θόρυβος δαιμονιώδης ἐπηκολούθησε τὴν κραυγὴν ταύτην τοῦ τσελιγκα, βρυχηθμοὶ σπαρακτικοὶ ἠκούσθησαν ἀπὸ τὸ διαμέρισμα τῶν τράγων, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας, ἐξώρμησαν ἀκατάσχετοι πρὸς τὸ διαμέρισμα τῶν αἰγῶν...

— Πάμε τώρα νὰ πιοῦμε τὰ καλορροϊζικα, εἶπε, ξεκαρδισμένους στὰ γέλια, ὁ τσελιγκας.

(Πειραιεύς, 1912).

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ

(Ἀπὸ τὰ «Σμυρνιώτικα»)

— Πόσο πουλᾶς τὴ ζάχαρι — Πόσο πουλᾶς τῶν δυὸ φρουδιῶν
ἀπ' τὰ γλυκά σου χειλία; — τὰ μαῦρα τὰ τοξάρια;
— Διαβάτη, δὲν σοῦ τὴν πουλῶ — Ποιὸς εἶδε καὶ ποιὸς πούλησε
κι' ἂν δωσῆς γρόσια χίλια. — δυὸ ὑστερνὰ φεγγάρια;

— Πόσο πουλᾶς τ' ἀστραφτερά — Πόσο πουλᾶς τῶν ἀσπρων σου
στὰ μάτια σου διαμάντια; — λαμῶν τ' ἀγνά τὰ χιόνια;
— Τ' ἀστέρια ποῦ τὰ χαιρόνται — Ρῶτα ἓνα ἀητὸ ποῦ στοῦ βουνοῦ
τὰ βλέπουν ἀπ' ἀγνάντια. — ζῆ τῆς κορφῆς αἰώνια.

— Καὶ πόσο τὰ τριαντάφυλλα — Πόσο πουλᾶς τοῦ στήθους σου
στὰ φρέσκα μάγουλά σου; — τ' ἀφροπλάσμενα κίτρα;
— Τοῦ Κόσμου τῆς τριανταφυλ- — Ὁ γάμος εἶν' ἢ ζυγαριά
πρὶν μᾶσε καὶ φαντάσου. [λιὲς — κ' ἢ Ἐκκλησιά πουλήτρα.

— Καὶ τῶν μαλλιών σου δὲν που- — Πόσο πουλᾶς τὰ κάλλη σου
τὸν ἔβενο; καὶ πόσο; [λᾶς — καὶ τῆς τιμῆς τὰ κρῖνα;
— Τῆ Νύχτα ποιὸς ἀγόρασε, — Ἐτοῦτα εἶν' ἀπλήρωτα
γὰ πουλήμα νὰ δώσω; — κι' ἀτίμητα εἶν' ἐκεῖνα.

Σ μ ὕ ρ η η, 1908.

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΣΤΑΠΑΙΟΙ

(ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡΧΗΘΟΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ)

I

Ὁ μεταξὺ Ῥώμης καὶ Καρχηδόνας πόλεμοι ὑπῆρξαν φοβερὰ γιγαντομαχία τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ἡ Ῥώμη εἶχεν 70,000,000 ὑπηκόων καὶ τὸ κράτος αὐτῆς ἐξετείνετο μέγιστον. Ἡ δὲ Καρχηδὼν, ἀποικία τῶν Φοινίκων ἐπὶ τῆς Μεσογείου, εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τοῦ μέρους, ἔπου σήμερον κεῖται ἡ Τύνις, ἦτο κραταιοτάτη ὡσαύτως δύναμις.

Ἐπὶ ἑπτακόσια ἔτη ἦνθει ἡ λαμπρὰ Καρχηδὼν, πλουσιωτάτη καὶ ἰσχυρά. Βασιλεὺς τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἤρχε πολλῆς γῆς καὶ θαλάσσης καὶ νήσων καὶ εἶχε μέγαν πολεμικὸν στόλον, τριῖναις δὲ ἰδίως ὑπὲρ τὰς 300, καὶ ἀρίστους ναυτικούς· ὡσαύτως εἶχε πολυάριθμον καὶ μαχιμώτατον στρατόν, ἀνεξάντλητα δὲ πολεμικὰ ὕλικά, ἐν οἷς καὶ ἀπείρους ἐλέφαντας, οἵτινες τὸ πάλαι χρησιμοποιοῦμενοι εἰς τὰς μάχας, ἦσαν ἡ κυριωτέρα δύναμις τοῦ στρατοῦ. Ἐπὶ πλείον δὲ ἠτύχησε ἡ ἀναδείξῃ ἀρχιστράτηγον τὸν περιώνυμον Ἀννίβαν, τὸν κατὰ τὸν Μοντέσκιον κολοσοῦν τῆς ἀρχαιότητος, ὅστις διὰ τῆς ἀνδρείας, τῆς τόλμης καὶ τῆς στρατηγικῆς του κατέπληξε τὸν κόσμον. Ἐνέπρησε 400 πόλεις, ἐφόνευσε ἐν μάχαις μόνον 300,000 ἀνδρῶν, μετέφερε τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ θριαμβεῶν πανταχοῦ ἔφθασε μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Ῥώμης, περιήγαγεν αὐτὴν εἰς ἔσχατον κίνδυνον καὶ κατέστη ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν ὑπερφηφάνων Ῥωμαίων.

II

Ἐμείνετο δευτέρος Καρχηδονικὸς πόλεμος (218-201 π. Χ.) ἐν Ἰδηρία, ὡς ἐλέγετο τότε ἡ Ἰσπανία. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέστειλαν εἰς αὐτὴν τὸν Πόπλιον Κορνήλιον Σκιπίωνα καὶ τὸν ἀδελφόν του Γναίον Κορνήλιον Σκιπίωνα μετὰ 10,000 πεζῶν καὶ 700 ἰππέων ἐπὶ 60 πλοίων.

Ἐπτά ὄλα ἔτη ἐπολέμησαν εὐδοκίμως ἐν Ἰσπανίᾳ οἱ δύο Σκιπίονες πρὸς τοὺς Καρχηδονίους. Ἐχωρίσθησαν ὁμοῦ ὑστερον

ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐφρονεῦθησαν ἐν πανωλεθρία κατὰ τὸ ἔτος 211 π. X. Πρῶτος ἔπεσον ὁ Πόπλιος καὶ μετὰ 29 ἡμέρας ἐφρονεῦθη ὁ Γναίος, μετ' αὐτῶν δὲ κατεστράφη καὶ τὸ στράτευμα αὐτῶν σχεδὸν δλόκληρον. Μολαταῦτα δὲν ὑπέκυψαν, οὔτε ἀπηλπίσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι. Τὰ λείψανα τῆς στρατιᾶς ἐκείνης περισυνέλεξε καὶ συνέταξεν ὁ ἱππεὺς Λεύκιος Μάρκιος καὶ διψήκισεν αὐτὰ μέχρι τῆς ἀφίξεως νέου ἀρχιστρατήγου.

Τοιοῦτος διωρίσθη ὁ Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων, ὁ ἐπικληθεὶς Ἰφρικανός, υἱὸς τοῦ τέως στρατηγοῦ Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος, τοῦ πεσόντος ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἦτο νέος 24 ἐτῶν, γενναῖος, σάφρων καὶ πολεμικώτατος, προετιμηθὴν δ' ἐν τῇ ἀρχιστρατηγίᾳ αὐτός, ὡς ἐκδικητῆς τοῦ πατρὸς, τοῦ θείου καὶ τῆς πατριδος.

Ἀπῆλθεν εἰς Ἰσπανίαν μετὰ 10,000 πεζῶν καὶ 500 ἱππέων, ἀνέλαβε πυρετωδῶς τὴν ἀρχηγίαν, διωργάνωσε τὸ στράτευμα καὶ ἐπεράτωσε τὸν πόλεμον αἰσίως νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος.

III

Τοῦ πολέμου ἐκείνου θαυμάσιον ἐπεισόδιον εἶνε τὸ ἑξῆς:

Ἔιχε διορίσει ὁ νέος ἀρχιστρατήγος ὑποδιοικητὰς ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιπέδων τὸν Σιλανόν, ἐπὶ δὲ τῶν πεζῶν τὸν Λαίλιον καὶ τὸν Μάρκιον.

Ὁ Μάρκιος οὗτος ἦτο νέος καὶ ἀνδρεῖος καὶ διεξήγαγεν ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπιτυχεῖς πολέμους καὶ θηώσεις. Ἦτο αὐτός, ὅστις εἶχε διασώσει καὶ ἀνασυντάξει τὰ λείψανα τῆς ἀτυχησάσης στρατιᾶς τῶν φρονεῦθῆναι Σκιπίωνων διεκρίνετο δὲ τόσον, ὥστε ἀνεπλήρου εἰς τὴν ἀρχιστρατηγίαν καὶ τὸν νέον Σκιπίωνα, ἀσθενήσαντα.

Ἐξακολούθησαν τὰς πολεμικὰς ἐργασίας τοῦ ὁ Μάρκιος ἐπολιόρκησε τὴν Ἀσταπάν. Ἡ Ἀσταπά ἦτο πόλις τῆς Ἀνδαλουσίας, πολὺ πλουσία καὶ σύμμαχος τῶν Καρχηδονίων, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνδρεῖοι, φιλότιμοι καὶ εἰς τὸ ἑπακρον φιλελεύθεροι.

Οἱ Ἀσταπαῖοι ἦσαν τόσον υπερήφανοι καὶ φιλελεύθεροι, ὥστε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ ὄρω οὐδ' ἐπὶ στιγμῇ ἐνόουν νὰ ὑποταχθῶσι, διότι ἡγάπων περιμανῶς τὴν ἐλευθερίαν των, ἐγνώριζον δὲ κάλλιστα, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἤθελον ξανθραποδίσει αὐτοὺς οἰκτρόως. Ἐβλεπον μάλιστα, πόσον ὁ πόλεμος αὐτός ἦτο λυσσώδης καὶ ἀμειλικτος. Ἡ Κάστακα, πόλις Ἰσπανικῆ καὶ φίλη τῶν Καρχηδονίων, κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἐφόνευσαν καὶ τὰ παιδιὰ ἀκόμη καὶ τὰς γυναῖκας καὶ ἐπικατέσκαψαν τὴν πόλιν! Ἀφ' ἐτέρου ἡ Ζάκανθος, ἀποικία τῶν Ζακυνθίων, ἀξία λόγου πόλις καὶ σύμμαχος τῶν Ῥωμαίων μετὰ ἐπάτημον πολιορκίαν κατεστράφη ἀγριώτερον. Οἱ Ζακυνθαῖοι, ἀπελπισθέντες ἔκαυσαν πρῶτον ἑαυτὰ πολύτιμα πράγματά των καὶ μετὰ τοῦτο ἐνέβαλον πῦρ εἰς τὰς οἰκίας των καὶ ἐκάησαν οἱ πλεῖστοι σὺν γυναίξῃ καὶ τέκνοις, ὅσοι δὲ διεσώθησαν ἐκ τοῦ πυρός ἀπέθανον ἐν στόματι μαχαίρας!*

* ΣΗΜ. — Ἡ Ζάκανθος ἡ Ζάκανθα ἦν ἀρχαία πόλις τῆς Ταρρακωνικῆς Ἰσπανίας, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς παραλίαν, χίλια βήματα ἀπέ-

Πολιορκούμενοι οἱ ἀνδρεῖοι Ἀσταπαῖοι εἶδον τὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς κίνδυνον. Δὲν ὑπελείποντο τῶν ἐχθρῶν κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἀσυγκρίτως πολυπληθέστεροι καὶ ὁ ἀγὼν ἀπέβη τὰ μέγιστα ἀνίσος.

Νὰ υποδουλωθῶσιν ἦτο ἀδύνατον. Οὐδεὶς τὸ ἐνέκρινεν, οὔτε κἀν ἡδύνατο νὰ τὸ ἀνεχθῆν ἕκ τῆς φυλῆς τῶν λεόντων ἐκείνων, οὔτε γέροντες, οὔτε ἀνήρ, οὔτε νέος, οὔτε γυνὴ ἀκόμη! Ἐπικουρίαν οὐδ' ἀμόθεν ἀνέμεινον. Ἐσφίγγοντο οὕτω καὶ ἐπνίγοντο, ὡς ἐν κλωθῆ, οἱ υπερήφανοι τῆς ἐλευθερίας αἰετοί. Ἰπὸ τοιαύτας δὲ συνθήκας ἀπεφάσισαν κοινῇ γνώμῃ ἅπαντες νὰ προβῶσι εἰς μέτρον ἔσχατον, ἀλλὰ τρομερόν, ἀξιοθαύμαστον καὶ ὑπεράνθρωπον. Προετιμήσαν ν' ἀποθάνωσιν ἅπαντες καὶ ἐξολοθρευθῶσι πανθίμει, ἀλλὰ ν' ἀποθάνωσιν ἐλεύθεροι, ὡς οἱ τριακόσιοι τοῦ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις.

Προέβησαν μάλιστα καὶ παραιτέρω. Οἱ ἀθάνατοι ἤρωες συνεκέντρωσαν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεως τὰ τιμαλφῆ πράγματα καὶ ὄλην ἐν γένει τὴν περιουσίαν των, ἐσώρυσαν δὲ περὶ αὐτὴν ἔβλα πολλά καὶ ἐποθετήσαν ἐκεῖ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας των. Μετὰ τοῦτο ἐξελέξαντο πενήχοντα ἕξ αὐτῶν, τοὺς ἀρίστους, καὶ τοὺς ἐξώρκισαν, ὅπως, ὅταν ἤθελε πέσει εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἢ πόλις, φρονεύσωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ, ἀνάμψαι πῦρ εἰς τὸν μέγαν τῆς ἀγορᾶς σωρὸν καὶ τὴν πόλιν καὶ αὐτοκτονήσωσι, κατασφάζοντες ἑαυτούς. Πάντες δὲ ὄμοσαν νὰ ἐκτελέσωσι πιστῶς τὴν πατριωτικὴν αὐτῆν ἀπόφασιν καὶ κατέστησαν μάρτυρας τοὺς θεούς. Τότε ἀντεπεξῆλθον ὅλοι αἰφνιδίως ἐναντίον τοῦ Μαρκίου μετ' ὀρμῆς δαμονίου. Μαχόμενοι δ' ἕξ ἀπογνώσεως, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς ἐλαφροὺς δπλίτας καὶ τοὺς ἱππεῖς αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἐπῆλθεν ἡ φάλαγγ καὶ ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυσαν οἱ Ῥωμαῖοι, ἀφοῦ ὄμως οἱ Ἀσταπαῖοι ἔπεσον ἅπαντες γεκροὶ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. Τότε οἱ ἐν τῇ πόλει πενήχοντα συνέπληρωσαν τὴν ὑψηλὴν θυσίαν. Κατέσφαξαν εὐθὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ, ἔθεντο πῦρ εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐρρίφθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν μεγάλην πυρκαϊάν.

Ὅτε τὸ πῦρ κατέφαγε τὰ πάντα, ὁ Μάρκιος προήλασεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ πυρκαυστον πόλιν, ἦν εὖρος σποδὸν καὶ τέφραν, ἀληθῆς κομητήριον. Ἀκόμη ἐφλεγε τὸ ἔδαφος, ἐτάκη δὲ καὶ ἔρρυσεν ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσός τῆς πλουσίας χώρας καὶ τόσον, ὥστε, ἀναζητούντες αὐτοὺς, ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρός πλεῖστοι τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν.

Εἰς τὴν φοβερὰν τῆς πανωλεθρίας σκηνὴν κατεπλάγη ὁ Μάρκιος καὶ θαύμασε τὴν ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν τῶν Ἀσταπαίων, οἵτινες διὰ

χουσα τῆς θαλάσσης καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς περιφήμου Βαλεντίας, ἦτις ἐπωνομάσθη Παράδεισος τῶν Μαύρων. Τὴν Ζάκανθαν καταστραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἄννιβου, ἀνήγειραν ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι πολὺ λαμπροτέραν, μετωνόμασαν δὲ Σάγουντον, ὅπερ ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων καὶ Πολύβιος, καὶ τοῦ οὐοίου τὴν θέσιν κατέχει σήμερον ἡ πολίχνη Μουβιεδρό (Murviedro).

τῆς κολοσσιαίας αὐτῆς καὶ ὑψίστης θυσίας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἄππιανός, «εἰργάσαντο ἀκερδῆ τοῖς πολεμίοις τὴν νίκην».

Ὁ ἡρώϊσμός αὐτὸς τῶν Ἀσταπαίων ἦτο ἀξιθαύματος, προξενεῖ δὲ κατάπληξιν καὶ θάμβος. Περιεφρόνησαν τὴν ζωὴν των, τὰς συζύγους, τὰ τέκνα των καὶ τὸ πᾶν χάριν τῆς ἐλευθερίας των. Ἄφου ἐπνίξαν τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας των καὶ πᾶσαν στοργήν, σφάξαντες τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των, ἀφου ἀπετέφρωσαν πᾶν ὅ,τι εἶχον ἱερὸν, προσφιλές καὶ ἀγαθόν, ἐξηφανίσθησαν ἀπαξάπαντες καὶ πανέστιοι ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἀπέθανον ἐλεύθεροι καὶ μετέστησαν εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Ὁ τρισάγιος βωμὸς τῆς ἐλευθερίας εἶδεν εὐγενέστατα δλοκαυτώματα καὶ ἡ φιλοπατρία ἀγιωτάτην θυσίαν.

(Ἐξ Ἀργους)

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

Ἡ ἱατρικὴ εἰς τὰ χωρία

- Ὁ ἱατρός.— Ἔχεις πυρετό; .. Καὶ βέβαια θάχεις. Δὲν σοῦ εἶπα να μὴ πάρης ἀπόψε τὸ γιατρικό; ..
 Ὁ ἀρρώστος.— Μὰ Ἰσα-Ἰσα ποῦ δὲν τὸ πήρα ...
 Ὁ ἱατρός.— Αἶ, μὰ τότε πρέπει νὰ τὸ πάρης χωρὶς ἄλλο.
 Ὁ ἀρρώστος.— ...!!! ..!!!; ...!!!; ...

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΒΑΤΡΑΧΩΝ

«Ἀμεινὸν ἐστι νοθεῖς καὶ μὴ
 πονηροὺς ἔχειν ἀρχοντας ἢ τα-
 ρακτικοὺς καὶ κακοθύγους».

Λίσιωπος.

Q I συνταγματολόγοι εὐρέως ἀπὸ πολλοῦ χρόνου συζητοῦσι τὸ θέμα, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐν συνταγματικῇ πολιτείᾳ πρέπει νὰ εἶναι εὐλίνοσ καὶ ἄψυχος, ὡσεὶ σφραγιστὴρ μηχανικῶς καὶ ἀνευθύνως ὑπογράφων τὰς ὑπουργικὰς πράξεις τῶν ὑπευθύνων τοῦ στέμματος συμβούλων, ἢ ἀρχων ἔμφυχος, ἐν ἀπάσαις ταῖς κυβερνητικαῖς πράξεσιν ἀπ' εὐθείας ἀναμειγνύμενος, ἀλλ' ὑπ' εὐθύνῃν τῶν ὑπουργῶν του.

Σημαιοφόρος τοῦ δόγματος «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει μὲν, οὐ κυβερνᾷ δέ» ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ ὁ Thiers, ὅτε Ἰκάρδος ὁ 1ος ἐξεδήλωσε τάσεις πρὸς τὴν παρβασιλείαν. Τῆς θεωρίας τοῦ Θιέρσου θιασώται δὴ πῆρξαν ὁ Sismondi καὶ ὁ Duvergier de Hauranne.

Ἄλλοι, ἀντιθέτως πρὸς ταῦτα, φρονοῦσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐν τῇ πολιτείᾳ εἰς ἀργόμισθος. Ὁ λόρδος Βρούχαμ γνωματεύει, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται χοῖρος, παχυνόμενος διὰ δαπάνης τριῶν ἑκατομμυρίων φράγκων ἑτησίως («... un cochon à l'engrais, à la ration de trois millions de francs par an»). Ἄλλὰ καὶ ὁ λόρδος Derby, ὡς ἀρχηγὸς τῶν Τόρειων, διεμαρτυρήθη ἐν τῇ βουλῇ τῶν Λόρδων ἐναντίον τῆς θεωρίας τῶν ὑποστηριζόντων, ὅτι ἡ βασίλισσα εἶναι πλαγγὼν (κούκλα) αὐτόματος². Καὶ ὁ Ν. Ι. Σαρίπολος, ἀνασκευάζων τὸ δόγμα τῶν θεωρούντων τοὺς ἀνωτάτους ἀρχοντας κηφήνας ἀργούς, ὑποστηρίζει, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ ἄξων τῆς πολυπλόκου κυβερνητικῆς μηχανῆς, κινούμενος δὲ κινεῖ πάντας τοὺς τροχοὺς τῆς συνταγματικῆς τοῦ κράτους ὀργανώσεως. Ἡ ἀντιθετος ἐκδοχὴ ἄγει

1 Lord Brougham, Hommes d'état I, 17.

2 Fiscoel, La constitution d'Angleterre liv. II ch. 1 tom. I p. 194-195.

εις τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀργόμοθος βασιλεία εἶναι περιττή, διότι «μαρμάρινον ἀγαλμα ἢ ξόανον ἐκ θρυῶς τὰ αὐτὰ τοιοῦτου βασιλέως θά ἡδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργα». Διὰ τοιούτων ἀπέφωον τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον ὑποστηρίζει, ὅτι «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ κυβερνᾷ, ἀλλὰ δὲν διοικεῖ».

Εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ἄξιον πολλῆς περιεργείας, ὅτι τὸ αὐτὸ συνταγματικὸν ζήτημα, εἰκόσι πέντε περίπου αἰῶνας πρὸ τοῦ Thiers, σοβαρῶς ἀνεκινήθη ἐν τῇ δημοκρατικῇ πολιτείᾳ τῶν... βατράχων μιᾶς λίμνης. Τοῦτο τοῦλάχιστον βεβαιῶ ὁ θαυμασίος μυθολογιστὴς Αἰσώπος¹, περὶ οὗ, ὡς πρὸς τὴν γενέτειραν πόλιν καὶ ἐν γένει τὸν βίον, ὑπάρχουσι τόσαι ἀμφιβολαί, ὅσαι καὶ περὶ τοῦ Ὁμήρου.

Οἱ ἐν ἑλληνικῇ τινι λίμνῃ βατράχοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δημοκρατικῶς κυδερνώμενοι, ἔνεκα ἀπειρίας καὶ ἐλλείψεως ἐπαρκούς πολιτικῆς μορφώσεως, δὲν εἶχον φαίνεται ἐννοήσῃ, ὅτι χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος θά ἦτο προτιμότερον νὰ ὀρίζωσι μόνοι ἐν γαλήνῃ τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων ἐκ τοῦ κύκλου αὐτῶν, ἀνευ ἀναμείξεως ἑξῆς δυνάμεως καὶ ἀνευ λιτανειῶν πρὸς τὸ θεῖον. Τοῦτου ἔνεκα διεσαλεύθη ἡ τάξις, περῆλθον δὲ οἱ βατράχοι εἰς ἀναρχίαν² ὅθεν οἱ συντηρητικοὶ καὶ οἱ οἰκοκυρατοὶ, ἴσως καὶ οἱ πρόεδροι τῶν συντηριῶν, ἐπεμψαν πρέσβεις εἰς τὸν Δία, ὅπως παράσχω εἰς αὐτοὺς βασιλεία. Ὁ ἐφέστιος καὶ ἀστεροπητῆς θεὸς ἐθώρῃσεν βλακώδη τὴν κοινωνίαν τῶν βατράχων, ἔνεκα τῆς τοιαύτης ἰκεσίας των, ἐφ' ᾗ καὶ ἔριψεν εἰς τὸ μέσον τῆς λίμνης των ἓν τεράστιον ξύλον, ἀντὶ βασιλείως. («Ὁ δὲ συνιδὼν αὐτῶν τὴν εὐθῆθειαν, ξύλον ἐπηξε μέσον τῆς λίμνης»). Ὁ κρότος τοῦ ξύλου καὶ ἡ αὐθυποβολὴ τῶν ἀδικοιολογῆτως αἰτούντων πολιτικῆν μεταβολὴν βατράχων, συνετέλεσαν, ὥστε ἐκ φόβου ν' ἀποσυρθῶσιν οὗτοι καθ' ὁμάδας καὶ τροχάδην εἰς τὰ βῆθη τῆς λίμνης ἡσυχάζοντες. Ἐμεσοῦλθον οὕτω χρόνος τις ἡσυχίας, ἣτις ἀπεδόθη εἰς τὴν εὐεργετικὴν ἐπιβρασίαν τοῦ νεοαρχθέντος σωτήρος. «Ἄλλ' οἱ ἠθαρραλέωτεροι «ὡς ἐώρων τὸ ξύλον ἀκίνητον, ἀπεβάλλοντο τὸν φόβον». Πεισθέντες ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῶν γενομένων ἀποπειρῶν τῶν προοδευτικῶν — φιλελευθέρων, ὧς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, περὶ τῆς ἀβρανείας τοῦ θεοῦ θώρου (κατὰ τὸ «ἐλέφ θεοῦ»), προέβησαν εἰς τοσαύτην ἐναντίον τοῦ βασιλέως καταφρόνησιν, ὥστε ἐπικαθήμενοι τοῦ ξύλου κατεγέλων αὐτοῦ («... καὶ τοσοῦτον καταφρόνησαν αὐτοῦ, ὥστε ἐπιδαίνειν καὶ ἐπικαθέζεσθαι τούτῳ»).

Συλλαλητήρια ἀμπληγήθη συνεκροτήθησαν καθ' ὅλας τὰς γωνίας τῆς λίμνης. Οἱ τῶς περιφοδοὶ συνταγματικοὶ πολῖται, βεβαιωθέντες περὶ τοῦ ἀκινδύνου ἐγχειρήματος μιᾶς ἐπαναστάσεως, γενναίως ἐκ τῶν ὀπῶν των ἐξήλθον, στεντορείως κοάζοντες ὑπὲρ τῆς ἐξώσεως

τοῦ ξυλίνου βασιλέως. Λόγοι φλογεροὶ ἀπηγγέθησαν. Οἱ βάτραχοι διὰ βροντωδῶν κοασμάτων πανηγυρικῶς καθήρσαν τὸ ἄψυχον φόβητρον (μυστᾶν — κουκουσού, κατὰ τοὺς Τοῦρκους) ὡς ἄχρηστον, καίπερ μὴ παραπονοῦμενοι διὰ βαρείας ἐπιχορηγήσεις, καθ' ὅσον τοιαῦται δὲν εἶχον τότε ἐπινοήθῃ. Οἱ φιλελευθεροὶ ἐπωφελήθησαν τῆς ἔνεκα τῆς ἐπαναστάσεως πολιτικῆς μεταβολῆς. Διὰ πειστικωτάτων ἐπιχειρημάτων οἱ πανταχόθεν παρόντες «ἐπιτήδαιοι» ἔπεισαν διὰ μωρόπιστα πλήθη τῶν βατράχων, ὅτι ἡ ἀνόρθωσις ἀσφαλῶς θά ἡδύνατο νὰ συντελεσθῇ ἐν τῇ πολιτείᾳ, μόνον ἐὰν ἀπαράσιτος ὁ παντοπόπτης Ζεὺς νὰ ἀποστείλῃ ἀπὸ τοῦ θῶρος τῆς Ἰδῆς βασιλεία μετὰ πυγμῆς, ἵνα ἐπιβίβῃ τὴν πειθαρχίαν καὶ πατάξῃ τοὺς ἀναρχικοὺς. «Μόνον ἐν τῇ τάξει, ἐβροντοφώνουν οἱ ῥήτορες, ὑπάρχει ἡ ἐλευθερία, καὶ δι' αὐτῆς ἤθελον ἐκμεταλευθῆναι πρὸς τὸ κοινὸν καλὸν οἱ θησαυροὶ τῆς λίμνης καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ βόρροτος». Καὶ δὲν ἐψεύδοντο τῇ ἀληθείᾳ, διότι διὰ τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς ἐκ τοῦ βορρορώδους πλούτου τῆς λίμνης εὐκόλως θά ἡδύνατο νὰ παρθῶσιν αἱ γαστέρες τῶν πλατυγαστῶρων κηφήνων.

Τὰ ψηφίσματα ἐφάνησαν καρποφόρα. Ὁ φίλιος καὶ ὁ ξένιος καὶ ὁ ἑταιρῆσις Ζεὺς εἰς τὴν δευτέραν ἐπιτροπὴν, ἣτις θερμῶς παρεκάλεσεν αὐτὸν, ὅπως ἀποστείλῃ ἔμφυχον βασιλεῖα, ἔδωκε πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἐγγέλιον. «Ἄλλ' οἱ βάτραχοι, κατανοήσαντες τὴν εὐθῆθειαν «οὐκ ἀπεδέξαντο αὐτόν». Νέα πολιτικὴ ζύμωσις, κατὰ τὴν ἐφημεριδογραφικὴν φρασολογίαν. Νέα συλλαλητήρια. Τρίτῃ ἐπιτροπῇ ὑπέδειξε τὴν ἐπιείγουσαν ἀνάγκην τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ. Τότε πλέον ὁ νεφεληγερέτης καὶ ἐρίγδουπος θεὸς, ἐν σφοδρᾷ ἀγανακτῆσει κατὰ τοῦ ἀνοήτου γένους τῶν βατράχων, διότι τοῦτο δὲν ἐνόησεν, ὅτι ὤφειλε νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ τῆς σοφίας του, δέσπεζεν ὕδραν (νεροφίδα) νὰ καθήσῃ ἐπὶ τοῦ βασιλικῆς θρόνου τῆς λίμνης. Ἐκείνη δὲ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς διασαλευθείσης τάξεως ἤρξατο λαϊμαρτίσας τρώγουσα τοὺς ὑπηκόους βατράχους. («Καὶ ὁ Ζεὺς ἀγανακτῆσας κατ' αὐτῶν, ὕδραν ἐπέμψεν, ἣτις ἔνα καθ' ἕνα τῶν βατράχων ἤσθιεν»).

Ἐκτοσε ἡ λύσις τοῦ συνταγματικοῦ προβλήματος ἤρτητο ἐκ τῆς στομαχικῆς ἀνοχῆς τῆς βασιλίσεως τῶν βατράχων, οἵτινες ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατεβροχθίζοντο γηθσοῦνως ὑπ' αὐτῆς. Ἄναρχικοὶ πλέον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξωσιν. Ἡ λίμνη ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετεβλήθη εἰς κάτοπρον ἤρεμον. Οὐδαμῶς ἀπίθανον ἢ Αὐτῆς Βασιλικῆς Μεγαλειότης θριαμβευτικῶς νὰ εἰδοποιήσῃ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου τὸν Δία, ἀπαρραλλάκτως ὡς ὁ Σεβαστιάνης ἐθεότατος τὴν γαλλικὴν βουλὴν τῆ 1831 περὶ τῆς Βαρσοβίας: «Ἡ τάξις βασιλεύει ἐν τῇ λίμνῃ»!

Ὁ Αἰσώπος ὡς ἐπιμύθηον τοῦ μύθου συμβουλεύει, ὅτι εἶναι προτιμότερον οἱ λαοὶ νὰ ζῆτῶσι νωθροὺς καὶ μὴ πονηροὺς ἀρχοντας ἢ ταραχοποιούς καὶ κακούργους. Ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δισχιλίων καὶ πεντακοσίων περίπου ἑνιαυτῶν, νομίζομεν, ὅτι τὸ ζήτημα δὲν δύναται νὰ λυθῇ διὰ γενικῶν κανόνων.

1 Ν. Ι. Σαρίπολος, Συνταγματικὸν δίκαιον § 204 σημ. α.

2 Αἰσώπειον μῦθον συναγωγή 76 (S. 44. c. 167) καὶ 76b (C. 167 p. 355 F. 37).

Εἶναι μᾶλλον σχετικὸν καὶ λύεται ἀναλόγως τοῦ προσώπου τοῦ ἄρχοντος οἰουθήποτε βασιτοῦ. Ἐὰν μὲν οὗτος ἐξ ἀγαθῶν προθέσεων ἔχει ἀνάγκη ἰσχύος, ἐπωφελεὲς δὲν εἶναι τὸ τοῦ Θεῖρου ἀξίωμα, ὅτι «ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ δὲν κυβερνᾷ». Τί θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Μέγας Ναπολέων, εἰ ἦτο ξύλλινος; Ἐν ἡ ὁμοῦ περιπτώσει ὁ ἄρχων εἶναι λαοφάγος, ὡς ὁ Νέρων, προτιμότερον, μυριάκις προτιμότερον, νὰ στερῆται οὗτος ὀδόντων ἔθεν, εἰ ἔν τινι πολιτείᾳ οἱ πλείονες, μὴ ἀρεσκόμενοι εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, θεωρῶσι, ὡς οἱ βάρτραχοι, sine qua non τὸν βασιλέα, δέον οὗτοι νὰ ζητῶσιν ἀπὸ τὸν Δία ἀντιβῆρας ἐγγελευν, μᾶλλον δὲ ἀντι ἐγγέλυος ξύλλον.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐκ τοῦ θαυμασίου ἔργου, δι' οὗ ὁ Lafontaine ἐμμέτρως διέπλεσε τὸν Αἰσώπειον μῦθον «Les grenouilles qui demandent un roi», μεταφέρομεν μόνον στίχους τινάς, διδακτικῶς ἀπεικονίζοντας τὴν φιλοσοφικὴν τοῦ Αἰσώπου γνώμην:

*Les grenouilles, se lassant
de l'état démocratique,
par leurs clameurs firent tant
que Júpiter les soumit au pouvoir monarchique:
Il leur tomba du ciel un roi tout pacifique...*

Βασεθήκαν ὁ βασιράχοι
δημοκρατικὰ νὰ ζοῦνε
καὶ ἄρχισαν μὲ τῆς φωνῆς τοὺς
βασιλέα νὰ ζητοῦνε.
Καὶ ὁ Ζεὺς, σὰν εἶδε τέτοια
φαγομάρα καὶ κακό,
τοὺς ἐπέταξε ἕνα τέτοιο
κούτσουρο εἰρηνικό.

Ἐὸ ἀποσταλεῖς βασιλεὺς ἦτο un soliveau (κόττουρον ἦτοι κούτσουρον). Ὅταν δὲ οἱ βάρτραχοι ἐκορέσθησαν ἐκ τῆς ἄκρας πρᾶότητος τοιοῦτου ἡγεμόνος, τότε ἤρξαντο φωνάζοντας:

*Donnez-nous, dit ce peuple, un roi qui se remue.
Le monarque des dieux leurs envoie une grue
qui les croque, qui les tue,
qui les gobe à son plaisir.*

Δός μας, λένε, βασιλέα
νὰ κινῆται, νὰ μιλάη.
Καὶ ὁ Ζεὺς, βαρειοσημένιος,
ἕνα ὄρσιο τοὺς πετᾷει,

ποῦ ἀχόριατα κινῶντας
στόμα, νύχια σουβλερά,
ἄρχισε νὰ τοὺς μασοῇ
καὶ τοὺς χάβη μὰ χαρά!*

*Ἐν «Ἡλυσίῳ» (Καλλιθέας Ἀθηνῶν)

Τῆ 2α Ἰουνίου 1912.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

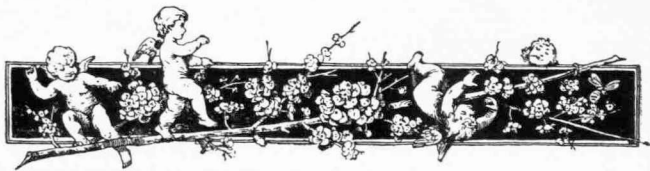
* Ἡ ἐλευθέρᾳ ἐμμετρος μετάφρασις εἰς γλῶσσαν δημώδη ἐγένετο ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἡμερολογίου κ. Κ. Φ. Σκόκου. Γ. Ν. Φ.

*Ἡ κακὲς γλῶσσαις

Ἡ μία. — Δὲν σοῦ φαίνεται, Κική, πῶς αὐτὸς ἐκεῖ ἔμπουσε
νὰ ἦταν ὁ πατέρας τῆς γυναίκας του;

Ἡ ἄλλη. — Βέβαια... Καὶ γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα θαροῦ πῶς δὲν
θὰ ἦνε ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν του...

ΦΡΑΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ

Ὁ μέγας Θεοδόσιος, αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὁ ἐπὶ ἀνεξικακίᾳ φημιζόμενος, ὅταν ποτὲ παρωξένετο πρὸς ἐπιδίκασιον κατὰ τινων κακοποιῶν λιθοβολησάντων τοὺς ἀνδριάντας αὐτοῦ, εἶπεν :

— « Οὐδεμίαν πληγὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου γενομένην ὀρῶ· ἀλλ' ὑγιῆς μὲν ἡ κεφαλὴ, ὑγιῆς δ' ἡ ὄψις πάσα ».

Ἡ Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας, ἰδοῦσα ποτὲ τὴν πενιχρὰν οἰκίαν τοῦ ἀρχιγραμματέως τῆς Βάκωνος, ἐξέφρασε τὴν ἐκπληξίν της ὅτι ἡ οἰκία τῇ φαίνεται πολὺ μικρὰ δι' αὐτόν.

— « Ὅχι, Μεγαλειότατη, ἀπεκρίθη ὁ Βάκων ἡ βασιλικὴ σου χάρις κατέστησεν ἐμὲ μέγαν, καὶ δι' αὐτὸ σοῦ φαίνεται μικρὰ ἡ οἰκία ».

Ὁ Ναπολέον παρήγγειλε κάποτε εἰς τὸν ἀλυγίστου ἀκεραιότητος δικαστὴν Κλαβιέρ νὰ ἐκδώσῃ καταδικαστικὴν ἀπόφασιν κατὰ τοῦ ἀθώου στρατηγοῦ Μορώ, βεβαίων ὅτι εὐθύς μετὰ τὴν ἀπόφασιν θέλει συγχωρήσει τὸν κατὰδικον.

— « Ἄλλ' ἐμὲ τίς συγχωρήσει ; » ἀπεκρίθη ὁ Κλαβιέρ.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι ἡ ὥραιότης εἶνε πρὸς τοὺς ἄλλους σύστασις ἀπείρωτος ἰσχυροτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλο συστατικόν. Καὶ ὅταν κάποτε ἠρωτήθη : « — Διατί ἀγαπῶμεν περισσότερον τοὺς ὥραίους ἀπὸ τοὺς ἀσχήμους ; » ἀπεκρίθη :

— « Τυφλοῦ ἐρώτησιν μοῦ προβάλλεις ».

Ὁ περιπατητικὸς φιλόσοφος Βίων ἔλεγε δι' ὄσους μὴ δυνάμενοι νὰ ὑψωθοῦν μέχρι τῆς φιλοσοφίας, ἀρχοῦνται καὶ βασίζονται εἰς τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις : « Ὅμοιάζουν τοὺς μνηστῆρας

τῆς Πηνελόπης, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο εἰς σχέσεις μὲ τὰς δούλας τῆς οἰκίας, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσουν τὴν οἰκοδέσποιαν ».

Ὁ φιλόσοφος Ἀντισθένης, θέλων κάποτε νὰ πειράξῃ τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς συνεβούλευε νὰ ζεύξουν δῆθεν εἰς τὰ ἄροτρα ὄνους, ἵππους καὶ βοῦς ἀδιακρίτως. Ὅταν δὲ τις τῶ παρητήρησεν ὅτι τοῦτο εἶνε μωρὸν, διότι οἱ ὄνοι δὲν δύνανται νὰ ὀργώσουν τὴν γῆν, ὁ Ἀντισθένης ἀπεκρίθη :

— « Ἄλλ' ὅμως αὐτὸ ἀκριβῶς κάμνετε διὰ τὰ δημόσια πράγματα, ἐκλέγοντες τυχαίως ἄρχοντας ἱκανοὺς μετ' ἀνικάνων διὰ νὰ σᾶς κυβερνοῦν ».

Ὁ Μέγας Φρειδερίκος περιηγούμενος κάποτε καὶ προγευματίσας ἐν τινι χωρίῳ ἠρώτησε τὴν τιμὴν τοῦ φαγητοῦ. Ἴδων δὲ ὅτι τὰ ἀγὰ ἐτιμῶντο πρὸς μίαν δραχμὴν ἕκαστον, ἠρώτησεν ἂν εἶνε τόσον σπάνια εἰς τὸ χωρίον. Καὶ ὁ χωρικός ἀπεκρίθη :

— « Ὅχι, Μεγαλειότατε· τὰ ἀγὰ δὲν εἶνε ἐδῶ σπάνια· σπάνιοι εἶνε οἱ περιηγούμενοι βασιλεῖς ».

Μ Π Ο Ρ Α

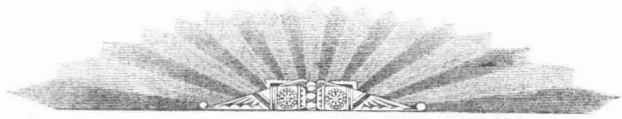
ΣΚΕΠΑΣ σὲ μαῦρο φερδεζὲ
λαχταριστὸ χορμιάκι,
βγαίνεις ψηλὴ καὶ παχουλή
ἀπ' τὸ παλρὸ σπιτάκι.

Μέσα σου νειώτης τρικνιμὰ
μαντεύω ἀπὸ τὸ βῆμα,
καὶ οἱ βορκοκωμένοι κόρφοι σου
τῆς τρικνιμᾶς τὸ κῆμα.

Θάλασσας Μάυρης κύματα...
νᾶμονα κᾶν ὁ ναῦτης
καὶ νᾶσβνα στὰ βᾶθη τους
τῆ γλόγα ποῦ μ' ἀνάγρεις.

(Νικομήδεια, 1912)

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Σπαρτιατικά νόμιμα

Ἐπὶ τὰ περίεργα τῶν Σπαρτιατῶν νόμιμα εἶναι ὅτι ἐπιμόρον τὸν ἀνεχόμενον νὰ ὑφίσταται πολλὰς ἀδικίας παρ' ἄλλων. Ἡ ἀνεξικακία δι' αὐτοὺς ἦτο ἐγκλημα. Καὶ εἰς ἓνα τοιοῦτον ἀνεξικακόν, τὸν Σκιραφίδα, οἱ ἔφοροι ἐπέβαλον πρόστιμον «ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἠδικοῦτο» ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος. — Ἄλλο περίεργον Λακωνικὸν νόμιμον εἶναι ἡ ἀνοχή τῆς κλοπῆς τροφίμων ὑπὸ νέων Σπαρτιατῶν, ἧρκει ὁ κλέπτης νὰ μὴ συνελμβάνετο ἐπ' αὐτοφώρῳ, διότι τότε διεπομπέυετο καὶ ἐμαστιγοῦτο. Ἦνεύοντο δὲ τὴν τοιαύτην κλοπὴν, διὰ τὰ συνεπιζήσαν οἱ Σπαρτιάται νὰ κλέπτουν τὰς ξένας τροφὰς ἐν καιρῷ ἐκστρατείας.

Ἡ παράδοσις περὶ Ἄτλαντιδος

Ἡ παράδοσις ὅτι πέρα τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης ὑπῆρχε μία μεγάλη νῆσος, ἡ Ἄτλαντις, παλαιότατα κατοικημένη ἀπὸ ἀνθρώπων πολιτισμένων καὶ εἰς προϊστορικὴν ἐποχὴν καταποτισθεῖσα, δὲν εἶναι εἶσθημα τοῦ Πλάτωνος, οὐδὲ κἂν ἑλληνικὴ, ἀλλὰ αἰγυπτιακὴ. Πρὸ τοῦ Πλάτωνος τὴν εἶχεν ἀκούσῃ ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Σόλων, ὁ ὁποῖος καὶ ἤρχισε περὶ τὰ τέλη τῆς ζωῆς του νὰ συνθέτῃ ποίημα περὶ τῆς Ἄτλαντιδος. Ἄλλ' ὁ θάνατος τὸν εἶρεν εἰς Κύπρον, πρὶν συμπληρώσῃ τὸ ποίημα. Καὶ φαίνεται ὅτι εἰς τὰ ἴχνη ἐκείνου τοῦ ποιήματος ὁ Πλάτων, ἀφοῦ ἤκουσε καὶ αὐτὸς τὴν παράδοσιν περὶ Ἄτλαντιδος ἐν Αἰγύπτῳ, ἔγραψε τὸν διάλογον τοῦ Κριτίαν. Ἄλλὰ μοιραίως καὶ ὁ διάλογος αὐτὸς ἔφθασε μέχρις ἡμῶν ἀτελής. Περίεργον εἶναι, ὅτι αἱ νεώτεροι γεωλογικαὶ θεωρίαι δέχονται ὡς πραγματικὴν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸν καταποτισμὸν τῆς Ἄτλαντιδος.

Ἡ ὑφαντουργία ἐν Ἰνδίας

Τὰς τελειοποιήσεις τῆς ὑφαντουργίας οἱ Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν κυρίως ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς, οἱ ὁποῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφέρονται ὡς ἀνεκαθεν ἔξοχοι ὑφαντοργοὶ κατασκευάζοντες τότε τὰς

λεγόμενας φλοῖνους ἐσθῆτας ἐκ τῶν ἰνῶν τοῦ φλοός, αὐτογενοῦς ἐκπῆ φρυτοῦ. Τὰ διάσημα ὑφάσματα γκίνγκαμ, ζακονά μονοσελίνα, κασιμί, τίμπει, λαχῶρ εἶναι ὀνομασίαι ἰνδικῶν γούπων καὶ φρυτῶν.

Οἱ τίτλοι εὐγενείας

Τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, ἀπήχρισις τοῦ ὁποῖου ἀπέμειναν σήμερον οἱ τίτλοι μόνον εὐγενείας, ἰδρύθη ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς εἰσβολῆς τῶν βαρβάρων, ἰδίως τῶν Γευτόνων. Ἐκάστη φυλὴ εἶχεν ἀρχηγόν, ὅστις εἰς τευτονικὴν γλώσσῃαν ἐλέγετο *Kap* καὶ ἔπειτα *King*. Ὑπ' αὐτὸν ἐκυβέρον καὶ ἐδίκαζεν ἐν συμβούλιον. Καὶ τοῦτο διένεμε τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν εἰς τοὺς ὑπαρχηγούς, οἱ ὁποῖοι ἐλέγοντο *Graf* καὶ ἐκ τοῦ λατινικοῦ *κόμητες*. Ἐκάστη κομητεία διηρεῖτο εἰς περιοχάς, *Mark*, τὰς ὁποίας εἶχον οἱ *μαρκήσιοι*. Καὶ ἕκαστη *Mark* κατενέμετο εἰς κτήματα, τὰ ὁποῖα κατεῖχον οἱ *βαρῶνοι* (*fari* ἢ *bari* ἢ *baroni*). Τὴν μεγαλύντεραν μερίδα ἐδίδαν εἰς τὸν ἀρχηγόν (*King*, βασιλεῦς), ὁ ὁποῖος μὴ δυνάμενος νὰ τὴν διαχειρισθῇ ὁ ἴδιος, τὴν ἐμοίραζε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀκολουθίας του ἀντὶ ὠρισμένου ἐτησίου μισθοῦματος καὶ ἐπὶ ὁμολογίᾳ ἀπολύτου ὑποταγῆς των. Τὸ εἶδος τοῦτο ἰδιοκτησίας ἐλέγετο *ἀγαθὰ τῶν πιστῶν* (*fee-od*, φέουδον). Καὶ οἱ κατέχοντες ἐλέγοντο ὑποχέριοι (*vassali*).

«Προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις»

- Ἄ Νικοῦ. — Κάτι στὴ μίτρα τῶριξες τώρα τελευταία, Μίμη.
- Ἄ Μίμης. — Μοῦ κάνει κακὸ ποῦ ἔφυγε ἡ ἀρραβωνιαστικά μου καὶ θέλω νὰ ξεσκάσω λιγάκι.
- Ἄ Νικοῦ. — Μὰ δὲ μοῦ εἶπες πῶς ἔφυγε τὴ προπερασμένη ἑβδομάδα;
- Ἄ Μίμης. — Ναι, μὰ... ἀπὸ τότε σήμερα μόνο ἐπῆρα παραδες.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΟΙ ΕΝ Τῷ ἘΞῷ ΕΛΛΗΝΙΣΜῷ

[Κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἤδη ἀνάκαθεν ἀρχὴν τοῦ *Ἡμερολογίου*, ἢ *Λιεύθυνσις* αὐτοῦ λαμβάνει τὴν εὐχάριστον εὐκαιρίαν νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ἓνα ἐπὶ πλέον ἐκλεκτὸν συνεργάτην, τὸν ἐν Ρουμανίᾳ ἐγκατεστημένον κ. Α. Βαλλιανῶτον, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισαν ἄλλως τε καὶ ἐξετίμησαν ἐκ τῆς κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τόμους τοῦ *Ἡμερολογίου* συνεργασίας του. Ὁ κ. Βαλλιανῶτος, παρὰ τὴν χαρακτηριζοῦσαν αὐτὸν μετριοφροσύνην, εἶνε οὐχ ἥττον ἐκ τῶν εὐγενῶν ἀγωνιστῶν τῆς σκέψεως καὶ τῆς γραφίδος, ὅσοι ἐκπροσωποῦσι ἀνά τὰ διάφορα κέντρα τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν πνεῦμα. Σπουδᾶσας εἰδικῶς καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ὡς

χημικὸς γεωπόνος, ἐγκυπτων δὲ εἰς μελέτας καὶ ἄλλων συναφῶν κλάδων, παρέχει ἡμῖν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν κάτωθι ἀξιαννῶστον συμβολὴν του].

ΦΥΤΙΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ

Ἡ ΠΡΑ καὶ πάλιν ἀνεξάντλητος εἰς ἐπιδεξιότητα ἢ ἰσορροπία, ἢ πολεμικὴ καὶ ἢ διαφωτιστικὴ φαρέτρα τῆς ἐρεῦνης, νέαν δ' ἐπιχειρεῖ ἐπικριτικὴν ἐφοδὸν ἐναντίον τοῦ φυτικοζωϊκοῦ μας statu quo. Ἡ σύγκρουσις καθίσταται τελείως ἀναπόφευκτος, λαμβανομένη δὲ ὑπ' ὄψιν τῆς πυρπολικῆς ζέσεως τοῦ νέου πνεύματος, τὸ πρόβλημα τῆς φυτικῆς εὐαισθησίας θίγει σκανδαλωδῶς σημαντικώτατα φυσιολογικὰ ζητήματα γρανιτικά καὶ ἐνιαῖα. Πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ αὐτό, εἰς πλείστας δὲ προσκροῦει δυσαναλογίας ἢ ἐπιλύσεις του.

Ἐὰν αἱ σχέσεις μεταξὺ ὀργανικῆς καὶ ἀνοργάνου φύσεως συμπιπτουσι κατὰ τινα σημεῖα, ἐὰν αἱ ἰδιότητες συνδέονται ἐνίοτε τόσο στενῶς, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ ἢ ἀπόλυτος καὶ ἢ συγκριτικὴ περὶ ζωῆς ἀντιληψίς, ὑπάρχουν περιπτώσεις φυτικῶν ἰδιορρυθμῶν λίαν χαρακτηριστικαί θέτουσαι εἰς ἀμηχανίαν τὴν ἐπιστημονικὴν διακρίσιν. Αἱ ἀντιθέσεις ἐπιπίπτουν ἀλληλένδοι, τὸ ἀνοικοδομητικὸν δ' ἐπὶ τῶν νέων θεμελιῶν ἔργον ἀποβαίνει δυσχερές, ἐφ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς εὐρύτερον ὄριζοντα, ἐφ' ὅσον δέχεται πλούσιον καὶ ἀπε-

ριώριστον φῶς γνώσεων. Ὁ ἀνεξέλεγκτος φραγμὸς τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν ἀρετῶν, τὸν ὁποῖον παρέκαμψαν αἱ μᾶλλον τολμηραὶ καὶ ρηξικέλευθοι ὑποθετικαὶ βλέψεις, χάνει πολλὰ στοιχεῖα πίστεως καὶ εὐλαβείας, πλησιάζει δὲ νὰ θεωρηθῇ ἀνεπαρκὴς εἰς τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας τῶν φυτῶν καὶ κατωτάτων ὀργανικῶν ὄντων. Ἡ ἐναντίον του ἀντίδρασις παρουσιάζει προφανεῖς ἀμφιβολίας, εἶνε δὲ ζήτημα ἂν δοθῇ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν κατὰ προσέγγισιν λυσιτελεῖ σωματῶν ἀνοργάνων θρέψιν, παρὰ τὴν βαθμιαίαν πράγματι ἀνάπτυξιν κρυστάλλων, τὴν ὑπὸ τύπον ἀορίστου ἀναπαραγωγικῆς ὀσμῆς ἁρμονικὴν ὑποδιαιρέσιν αὐτῶν, τὴν βυθμικὴν κανονικότητα μορφῶν καὶ τὴν ἐπιτυχῆ συγκέντρωσιν σπανίας ἐνεργείας εἰς τινὰς χημικὰς ἐνώσεις. Ἀπομακρύνονται πολὺ τῶν κυρίως ὀργανικῶν ἐκδηλώσεων, καίτοι δὲν ἀποκρύπτουν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὰ πρῶτα τῆς ζωῆς φαινόμενα ὀφείλουσι τὰς ἀπαρχὰς τῶν εἰς πηγὴν ἀνόργανον. Ἐὰν καθίσταται ἀδύνατον νὰ διακρίνωμεν ἐπακριδῶς τὸ στάδιον αὐτῶν, ἀδυνατοῦμεν περισσότερον νὰ διαγνωσώμεν τὰς πιθανὰς τοῦλάχιστον συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ὀργανικὰ ὄντα γεννῶνται ἐξ ἀνοργάνων.

Εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀρχικῆς καταβολῆς τῶν διαφόρων βιολογικῶν διοργανώσεων, συμβολικαὶ ἀποπλανήσεις παρεδέχθησαν τὴν δημιουργικὴν ἐνέργειαν τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν δυνάμεων τῆς ἀνοργάνου φύσεως, ὅπως δὲ παραβάλλουσαι τὰς ἰδιότητας τῶν δύο ἀντιθέτων καταστάσεων τῆς ὕλης, ἐξεσφενδόνισαν τὸ θεσπισμα τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, τὸ ὀργανικῶν καὶ θερραλέων, ἐξετάζουσαι τοὺς φυτικούς καὶ ζωϊκοὺς ὀργανισμούς, ἐζητήσαν νὰ ἐφαρμόσουσι σύστημα πιθανοτήτων θεωρητικῶν καὶ ἀνεξιχνιάστων. Ὑπὸ τὴν προστασίαν του πολλὰί ῥιφθεῖσαι σήμερον εἰς λήθην δοξασαί, ἐχρησίμευσαν ὡς ἀτυχῆ καὶ βλαβερὰ στοιχεῖα, πολλοὶ δὲ μετ' αὐτῶν ἐτάφησαν ὑπὸ ἰερσείπαι. Ἡ πλήρης καὶ ἀκριβολόγος ἔννοια τῆς ἀπολύτου συμφωνίας μεταξὺ φυτῶν καὶ ζῶων, ἐπροχώρησεν μὲν ταχέως πρὸς τὴν πρῶτον, εὐρέθη ὁμοῦ πρὸ διλήμματος θελήσασα νὰ θεωρησῇ ἐπιχειρηματικὰ καὶ βάσιμα τ' ἀποτελέσματα τοῦ δρόμου τῆς.

Τὸ σύνολον τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάγκην γενικοῦ βιολογικοῦ νόμου, παρουσιάζει ἑντάσιν σχέσεων ἀνωμάλων μὴ συμβιβασζομένων εὐχερῶς. Αἱ ἐξ αὐτῶν προκύπτουσαι διαφοραὶ παρεγνωρίσθησαν πολλάκις εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα τῆς διαφωτίσεως, ἢ ἀφοσιώσεως ἐν τούτοις πρὸς ἓνα ἀναμορφωτικὸν καὶ τελικὸν σκοπὸν δὲν βλάπτει, ἔστω καὶ ὅταν ἐξαντλή τὰ ὄρια τῆς θετικῆς διερευνήσεως, ἔστω καὶ ὅταν παραδέχεται, ὅτι, ὅπως μηχανικαὶ δυνάμεις καὶ κέντρα διάφορα ἐνεργεῖας ἐξηγοῦσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ οὐρανοῦ στερεώματος, οὕτω καὶ ἡ σειρά τῶν στοιχειωδῶν δυνάμεων τῆς ὀργανικῆς ἐξελίξεως θὰ λύσῃ τὸ αἰνίγμα τῆς δημιουργίας.

Ἐὰν ὁμοῦ αἱ διακρίσεις μεταξὺ ὀργανικῶν καὶ ἀνοργάνων μεθοδῶν τίθενται ὑπὸ διαμφισβήτησιν, ἢ φυτικῆ καὶ ζωϊκῆ προσέγγισις

προβάλλει ἔτι μᾶλλον δύσκολος εἰς τὴν ἐξέτασιν, διότι αὕτη περιπλέκεται μέχρις ἐξαφανίσεως τῶν ἀρχικῶν διαφορῶν, μέχρι μίας καὶ τῆς αὐτῆς ἀφετηρίας. Ὑπὸ τὴν ζωϊκὴν ἐνέργειαν οἱ δύο τύποι τῆς ὀργανικῆς ὑπάρξεως σχετίζονται καὶ συναντῶνται κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲ ἡ ζωὴ εἶνε δυνατὴ ἄνευ τελείας ὀργανώσεως, ἡ ἀπολυταρχία τῆς δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς πολὺπλοκον λειτουργίαν ὀργάνων, δὲν πρέπει ν' ἀποτελῆ κέντρον σταθερόν, περὶ τὸ ὅποιον ἀπλοῦσονται καὶ ἄμορφοι ὀργανικαὶ μονάδες στρέφονται. Οἱ ὑπεραμυνομένοι τῆς προσεγγίσεως ἀρκούμενοι εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν κοινῶν μόνον χαρακτηριστῶν, καταλήγουν εἰς τὴν παντελεῖ καὶ πλήρη συμφωνίαν μεταξὺ φυτῶν καὶ ζώων· οἱ πολεμουντες τὴν ἰδέαν ταύτην διατείνονται, ὅτι μεσολαβοῦσι σπουδαϊόταται διαφοραὶ, ὅτι ἡ ζωϊκὴ ἐκδήλωσις χωρίζεται ἐπαισθητῶς, ὅτι ἐλλείπουσαν παντελεῶς αἱ ψυχικαὶ ἐνδείξεις, ὅτι ὑπάρχουν τύποι ζωϊκοὶ ἱκανοὶ ἀναπτύξεως καὶ τύποι τῆς ζωῆς τελείως στάσιμοι. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ θέματος τοῦ ἐξετάζοντος τοὺς εἰδικούς τῶν φυτῶν χαρακτηριστῆρας, ἡ συζήτησις, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐπέμεινε εἰς τὰς ομάδας τῶν ἐλαχίστων ὀργανικῶν ὄντων, διέφυσσε πολὺς ἐλπίδας. Ἡ εὐρεια γραμμῆς διαχωριστικῆς δὲν ἐδείχθη καὶ τόσο εὐεργετικῆ, ἡ σπινθήροβολοῦσα δὲ κατὰ τὰ ἄλλα ἀπὸ λογικὴν καὶ πειστικὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγήν, δοκιμασθεῖσα ἐν τῇ περὶ πτωσεὶ ταύτη, ἠναγκάσθη νὰ υποχωρήσῃ ἀπρακτος. Ἐφάνη μᾶλλον γόνιμος εἰς τὴν ἀπολογητικὴν τῆς ἐπιμηγορίας ἢ ἀνασκευῆς, ἡ βασιθεῖσα ἐπὶ θέματος γενικωτέρου, τῆς τελείας δηλονότι ὀργανώσεως φυτῶν καὶ ζώων, ἡ γνῶμη τῆς δὲ δικαιολογεῖται ἐπαρκῶς.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ δύναμις τῆς ζωτικῆς μονάδος, ὅσον καὶ ἂν ὑποθεθῶν ἀπατηλαὶ αἱ διακρίσεις αἱ διεποῦσαι τὴν βιολογικὴν ἐνέργειαν τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν κυττάρων, ματαίως ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς συνδιαλλαγῆς, ἡ αὐτὴ δὲ χημικὴ σύνθεσις εἰς δύο διαφορὰ ἄτομα ὄχι μόνον παρουσιάζει χαρακτηριστῆρας εἰδικούς, ἀλλὰ μέχρις ἐνός σημείου καταλήγει καὶ εἰς ἀδυσώπητον βιοχημικὸν ἀνταγωνισμόν. Ἐὰν δύνανται νὰ προκύψουν ἔσπερογενῆ ἀποτελέσματα μεταξὺ φυτικῶν σωματίων τῶν αὐτῶν συστατικῶν βάσεων, κατὰ μείζονα φυσικὸν λόγον διατρέχει κίνδυνον ὁ σύνδεσμος φυτῶν καὶ ζώων. Ὀργανισμοὶ ἐν τούτοις ἀτελεῖς, ὑφ' ἧς λεπτεπιλέπτου, συγκεντρῶνοντες εἰς τὰς κινήσεις καὶ τὰς λειτουργίας των τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας ἀνωτέρων συστημάτων, χρησιμεύουσιν ὡς ἀσφαλτικὴ δικλείς, ὡς ρυθμιστὰς τῆς ζωϊκῆς καὶ φυτικῆς ταυτότητος, ὡσεὶ νὰ ἦτο εὐκόλον νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι οἱ παράδοχοι αὐτοὶ τύποι ἐδημιουργήθησαν διὰ νὰ δυσχεράνουν τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον, ὅταν ἀπ' ἐναντίας εἶνε φανερόν,

ὅτι ἡ φύσις καὶ εἰς τὰς μᾶλλον στρεφοδίους ιδιοτροπίας τῆς συνέδραμε τὴν ἐπιστήμην· ὑφ' οὗς ὄρους διενεργοῦνται ἡ κυκλοφορία, ἡ ἀνάπτυξις, ἡ ἀφομοίωσις κτλ. εἰς τὰ ἀνώτερα φυτὰ καὶ ζῷα, καίτοι ἔχουν κοινὴν ἐνέργειαν αὐξήσεως, εὐρίσκονται εἰς καταπληκτικὴν ἀντίφασιν. Εἰς τὰ φυτὰ ἡ συμμετρία πολλῶν διατάξεων, ὡς ἔ. π. τῶν κατ' ἐναλλαγὴν φύλλων, ἡ ἄρμονία τοῦ ὀργανικοῦ καταρτισμοῦ των, ἡ φιλόκαλος σύμπτεις καὶ διαπτυχὴ τῶν φύλλων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, πολλὰ περιέργου φυσιολογικὰ τῶν λειτουργίας, ὡς ἔ. π. τοῦ ἀσκοφύλλου τοῦ κοινοῦ (*utricularia vulgaris*), κινήσις τῆς καυστικῆς (*urtica urens*), ὁ κυτταρῶδης καὶ ὁ ἰνώδης ἰστός, αἱ τραχεῖαι, τὰ γαλακτοφόρα ἀγγεῖα, ἡ ἐπιθερμῖς, ὁ ὕμην, τὰ στόματα, τὰ πνευματικὰ χάσματα τῶν φύλλων κλπ. ἀναλογοῦνται πρὸς ἀντίστοιχα ζωϊκὰ ὄργανα, καθιστῶσι μὲν τὸ ἔργον τῆς φύσεως εἰς τὴν ὀργανοποίησιν τῶν φυτικῶν ὑπάρξεων οὐχὶ ὀλιγώτερον θαυμαστόν καὶ πολυθαύταλον, δὲν ἀκυρώνουν ὅμως οὕτε τὴν διαφορὰν τῶν οὐσιαστικῶν αὐτῶν ιδιοτήτων, οὕτε τὴν ἀνεξάρτητον καὶ ἐλευθέραν κίνησιν τῶν ζωϊκῶν ὀργανισμῶν, οὕτε τὴν τελειότητα τῆς ἀνωτέρας ἀναπτύξεως των. Προβάλλουν ἐξαιρέσεις ἀληθῆς, αἵτινες ὑπεκίνησαν σφοδρὰν καὶ ζωηρὰν πολεμικὴν ὑπὲρ τῆς φυτικῆς εὐαισθησίας. Καὶ ἂν ἀκόμη παραλείψωμεν τὴν ἐξαιρετικὴν κινήσιν τινῶν, ὡς λ. χ. τῶν στημόνων τῆς βερβερίδος, τῶν φύλλων τοῦ ἠδυσάρου, ἔχομεν παραδείγματα πολλῶν ἀνθέων, τὰ ὅποια ἀνοίγουν καὶ κλείουν τακτικὰ εἰς ὄρισμένον χρόνον, φυτῶν τινῶν δὲ ἡ γονιμοποίησις γίνεται κατὰ τὸ ῥόπον ἰδιότυπον. Ἀλλὰ ἀνεξαρτήτως τῶν ὀβίων τούτων ἡ παραδοξοτάτης φύσεως ταχεῖα συστολή καὶ κίνησις ὄλων ἐν γένει τῶν μερῶν τῆς ἀκακίας τῆς αἰδήμονος (*Acacia pudica*), ἡ ὅποια συμπτύσσει μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος οἰονδήποτε ὄργανόν της εὐθὺς ὡς ἤθελεν ἐγγίσῃ τις αὐτὸ, καὶ ἐπὶ πλέον ἡ ἐγγχειρηματικὴ, ἡ πονηρὰ καὶ καταπληκτικὴ ἐνέργεια τῆς διοναίας τῆς μυοπαγίδος (*Dionaea muscipula*), ἡ ὅποια με ἀπαράμιλλον τέχνην θέτουσα τάχιστα εἰς κίνησιν τοὺς δύο κορυφαίους καὶ ἀντιθέτους λοβούς τῶν φύλλων της συλλαμβάνει τὰ δυστυχῆ ἔντομα, ἅτινα ἤθελον καθῆσαι ἐπ' αὐτῶν, συσφίγγουσα μέχρις ἀπονεκρώσεως, καὶ πολλὰ ἄλλα περιπτώσεις ἀσφαλοῦς καὶ αἰμοβόρου ἐντομοκτονίας, πιστοποιούσαι σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ δυνατόν τῆς κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ ἀέρος παραλαβῆς θρεπτικῶν στοιχείων, δὲν εἶνε ἀποδείξεις ἐναργεῖς καὶ πειστικῶταται ὑπὲρ τῆς φυτικῆς αἰσθήσεως; δὲν εἶνε ἰσχυρὰ καταπολέμησις τῶν πλάκων προκαταλήψεων; δὲν εἶνε λειτουργία ζωηρότερα ἔνιοτε καὶ τῶν κινήσεων πολλῶν ζώων ἄνευ νευρικοῦ συστήματος; δὲν ἀποτελοῦν δειγμάτων ἀδρὰ, ἐπιφανῆ, φυτικῆς ἀντιλήψεως, λέγουσι οἱ ἀγρυπνοῦντες τῶν φυτῶν φρουροί;

Ἐκ πρώτης ὄψεως αἱ φυτικά αὐταὶ χαρακτηριστικαὶ κινήσεις πολὺ δικαίως θεωροῦν τὸν παρατηρητὴν. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν παραβληθῶν πρὸς ἀντιστοιχοῦς ἐνεργείας ζωϊκῶν ὀργανισμῶν, προδίδουν τὴν κοινὴν πορείαν τῶν ὀργανικῶν ὑπάρξεων εἰς χρόνους μακρὰς ἐξελίξεως, κατόπιν τῆς ὁποίας διαδοχικαὶ καὶ συνεχεῖς μεταβολαὶ ἐδημιούργησαν τύπον διάφορον. Αὐτὴ ὅμως κατ' ἐξοχὴν ἡ κίνησις εἰς τὰς μᾶλλον δραστηκωτάτας ἐκδηλωθείσας τῆς φυγομαχίης πρὸ τῆς θελήσεως τῆς ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτου. Συμφωνεῖ μᾶλλον μὲ λόγους μηχανικοῦς, φαίνεται ὑποτασσομένη εἰς ξένην ἐπίπρεια, εἰς τὴν διάκρισιν αἰτίας ἐξωτερικῆς, ἐὰν δὲ δὲν ἐγγίσῃ τις τὰ φύλλα τῆς αἰδήμονος μιμόζας, ἐὰν τὸ ἐντομον δὲν τοποθετηθῆ ἐπὶ τῆς διοναίας τῆς μυιοπαγίδος, ἡ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια ἢ προκαλοῦσα τὰς κινήσεις ταύτας παύει καὶ τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ ἀκίνητον. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὰ ζῷα. Ἡ κίνησις προϋποθέτει τὴν ἰδίαν θέλησιν των, μὴ λαμβανομένων βέβαια ὑπὸ σημείωσιν τῶν κατωτέρων ζωϊκῶν ὀργανισμῶν, διενεργεῖται δι' ὀργάνων, τῶν ὁσίων τὰ φυτὰ στεροῦνται, καὶ συνεπῶς ἡ αὔξησις καὶ ἡ κυκλοφορία, δύο κεφαλαῖα τῆς σταδία τῆς φυτικῆς ζωῆς, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶν βάσιμα, διότι δὲν ὑπόκεινται εἰς θέλησιν. Ἐξ ἐναντίας πλείστα ἐκτὸς τῆς θελήσεως τῶν ζωϊκῶν σωμάτων ἐνέργειαι δὲν τὰ παρεμποδίζουσι νὰ ἀντιδράσωσι στερρῶς, νὰ ἀμυνθῶσι, νὰ ἀνισταθῶν καὶ νὰ ἐπιτεθῶν ἐν τέλει.

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς φυτικῆς εὐαισθησίας ὁμοῦ ἐμφανίζονται ἀπρόσκλητοι, θρμῆεις καὶ γλαφυρότατοι συνηγοροὶ ὑποκινουντες νέας ἐξεγέρσεις, ῥίπτοντες εὐθετον θαυλὸν ἀναζωογονήσεως τῆς λανθανούσης πυρᾶς. Δὲν ἔχουν τρέψει ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς φυγὴν τοὺς ἀντιπάλους των, τοὺς ὑποβάλλουν ὁμοῦ εἰς σκληρὰν δοκιμασίαν, εἰνε δὲ ἄξιον πάσης ἐφεκτικότητος.

Ἐκτὸς τοῦ γεγονότος, ὅτι τὰ πράσινα μέρη τοῦ φυτοῦ διακείνται φιλικῶς πρὸς τὸ φῶς ἀποφεύγοντα τὸ σκότος καὶ τρεπόμενα πάντοτε πρὸς αὐτό, ἐκτὸς τῆς ἀδιαφιλονεικίτου σκοπιμότητος τῆς κατὰ κᾄθετον διεύθυνσιν ἀναπτύξεως τῆς ῥίζης τοῦ βλαστάνοντος φυτοῦ, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς μίαν ζώνην κυττάρων ἐδρεύουσαν ὑπὸ τὸ ἀπώτατον ῥιζικὸν ἄκρον, ὥστε ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι τοῦτο ἐκόπτετο, ἡ ῥίζα νεαροῦ φυτοῦ χάνει τὴν ιδιότητα τῆς καθέτου ἀναπτύξεως διευθυνομένη κατὰ τρόπον ἀκανόνιστον· ἐκτὸς τῆς θεωρίας τοῦ Haberlandt, καθ' ἣν τὰ κύτταρα προικίζονται μὲ εἰδικὰ λίαν δ' εὐκίνητα μερίδια τείνοντα διὰ τῶν κινήσεών των νὰ ἐπαναφέρουν τὸ φυτικὸν σῶμα εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ θέσιν, ὅταν ἐκ ταύτης μετακινήθῃ, ὄργανα τὰ ὁποία θὰ ἰδύνατό τις νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ἀποτελοῦσιν ἀποκλειστικούς παράγοντας αἰσθήσεως τοῦ νόμου τῆς βαρύτητος, δὲν ἐπιτρέπεται τῇ ἀληθείᾳ νὰ περιφρονήσωμεν οὔτε λεπτοφυῆ τινὰ κυτοπλασματικὰ ἰνίδια, ἅτινα ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ δρῶντα ἀπὸ τοῦ φυτικοῦ κυττάρου διασχίζουσι τὴν μεμβράνην του διὰ νὰ τὸ συνδέσωσι μὲ τὰ γειτονικά κύτταρα συναποτελοῦντα οὕτω εὐρύτατον καὶ εὐαίσθητον σύστημα συγκοινωνίας καθ' ὅλον τὸ

φυτικὸν σῶμα, οὔτε τὴν ἀπαρχὴν σθεναρῶν ὀργάνων αἰσθήσεως διὰ τὸ φῶς, τὰ ὁποία φαίνονται σχηματιζόμενα κατὰ τὴν μεμβράνην ἐπιδερμικῶν τινῶν κυττάρων. Τὰ τελευταῖα ταῦτα εἰς τὸ κάτω ἐσωτερικὸν αὐτῶν μέρος φέρουσι μικρὸν κύτταρον ἀμφίκυρτον ἢ κοῖλον, δι' οὗ τὸ φῶς ἀντανακλάται θαυμασίως.

Λίαν τερπναὶ καὶ δελεαστικαὶ αἱ λεπτομερεῖαι αὐταὶ συμπαράσωρον εἰς τὸ βῆμα των εὐκόλως, ὅπως δ' ὁ φυσικὸς ἀρέσκειται εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ φαινόμενα εἰνε ἀποτελέσματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ὅπως ὁ χημικὸς πιστεύει ὅτι πάντα τὰ γνωστά στοιχεῖα ἔχουν κοινὴν τὴν μητρικὴν ὑπόστασιν, εὐλόγον ἦτο ὁ φυσιοδίφης ἀνατρέπων τὰ οἰκοδομήματά του ὅχι μόνον ἐνόητα φυτῶν καὶ ζῴων νὰ παραδεχθῆ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ φυτοφυγῆν.

Ἡ ἐπιστήμη τίποτε δὲν χάνει, οὔδε θυσιάζει τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν ἐν τούτοις εἰνε ἄδικον νὰ διαμφισβητήσῃ τις τὴν φυτικὴν εὐαισθησίαν, αἱ βεβαιώσεις περὶ φυτικῆς ψυχῆς ἔχουν πολλὰ ζητήματα νὰ διασαφηνίσουν, ἔχουν νὰ συναντήσωσι εἰς τὸν δρόμον των πολλὰς ἀκόμη συμπληγᾶδας, χρειάζεται ν' ἀπαρνηθῶν τὰς μεταφορικὰς ἐννοίας καὶ τὰ δόγματα, δὲν θὰ ἐθεωρεῖτο δὲ σφάλμα ἐπιστημονικόν, ἐὰν ἐδέχετό τις τὰς λαμπρὰς αὐτὰς ἰδέας καὶ τὰς ὑποθέσεις μὲ πλήρη καὶ ἀπόλυτον εὐσεβειαν διὰ τὸ φιλοσοφικὸν καὶ τὸ εὐρῶ των θάρρος, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν ὁμοῦ γενναίας ἀναθεωρήσεως.

ἈΝΔΡ. ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΣ

ΑΡΜΟΝΙΞΣ

ΜΗ· τὸ ἀλαφροχάιδμα τοῦ μοῦ ἠλεκτριζοῦν
οἱ ὄμορφες ἀγάπες μου τὸ σῶμα,
καὶ μὲ τὸ αἰθέριον φῆγμα τοῦ μοῦ δροαίζουν,
τὸ διαρασμένο στόμα,
τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου λημμυρίζουν
οἱ ἁρμονίες καὶ τὸ χροῶμα.

Μεθυστικὲς καὶ ἀούγκριτες, ὧ ἁρμονίες,
ὧ χροῶμα,
ἀχράντων μυστηρίων λειτουργίες
πάνω στὸ οὐράνιο δῶμα,
ποιοὶ κόσμοι οἶς γεννήσαν, καὶ ποιεῖς θεοῖς
ἀφάνταστες ἀκόμα;

(Σαμψουῆς, 1912)

Χρ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

Η ΑΝΟΙΞΙΣ

“ΟΙ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΑΙ,,

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ

[Διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον τὴν 9 Σεπτεμβρίου 1911]

[Μεταξὺ τῶν νεωτέρων παρ' ἡμῖν δραματικῶν συγγραφέων ἐκλεκτὴν κατέχει θέσιν ὁ ἐν Μασσαλία ἤδη ὑπηρετῶν διπλωματικὸς ὑπάλληλος κ. Β. Κολοκοτρώνης. Ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν «Νέαν Σικηνήν» μετὸν Ἰταμένον παναμὰν τῷ 1907 καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος μετὰ τὰ ἀπρόοπτα τῆς ἀπογραφῆς, κωμωδίας, εἰς ἃς πρωτηγωνίστησεν ὁ μακαρίτης Σαγιῶρ. Ὁ «Ἰταμένον παναμὰς» ἠρίθμησε πρὸ διετίας μακρὰν σειρὰν παραστάσεων καὶ ἐν Κων/λει μετὸν Δεπενιώτην. Ἐτὶ 1910 ἔδωκε τὴν «Δολίταν», δράμα αὐτὸ, μετὰ πρωταγωνιστὰς τὸν Φύρστ καὶ τὴν διδά Κοτοπούλη. Τέλος τῷ 1911 ἔδωκε εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ τρεῖς μονοπρακτοὺς κωμωδίας του: «Τὸ ἀεροπλάνον», τοὺς «Ἐρασιτέχναις» καὶ τὸ «De effusis» μετὸς πρωταγωνιστοῦντας κωμικοὺς Χρυσομάλην, Παλιμπραν, Χαλκιοπούλου, κλπ. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων κωμωδιῶν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα τὴν δευτέραν, ἐν ἣ σατυρίζεται ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐρασιτεχνικὴ κίνησις τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΧΡΟΥΣΟΥΖΗΣ, τραπεζίτης.— ΚΑ ΧΡΟΥΣΟΥΖΗ.— ΛΙΑΗ, κόρη των.— ΠΙΤΣΟΥΝΗΣ, ἀδελφὸς τῆς Κας Χρυσούζης.— ΝΤΙΝΤΗΣ, ἀνθυπολοχαγός.— ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΡΟΥΠΗΣ, λόγιος.— ΚΑ ΠΟΥΚΑΛΥΣΤΟΥ.— ΔΑΝΑΗ, κόρη τῆς.— ΒΙΟΛΕΤΤΑ, καμαριέρα.

Ἡ σκηνὴ σύγχρονος ἐν Ἀθήναις

Π Ρ Α Ξ Ι Σ Μ Ο Ν Η

[Αἰθουσα ἐν τῷ μεγάλῳ Χρυσούζῃ. Τὰ ἐπιπλα εἶναι παραμερισμένα. Δεξιὰ εἰς ἓνα τραπέζι κλημνηρομένο ἀπὸ χαρτί γράφουν ὁ Πιτσούνης καὶ ἡ Λιλή. Εἰς τὸ βάθος καὶ δεξιᾷ θύρα ἀνοιγούσα εἰς τὸν διάδομον ἀριστερᾷ ἄλλη θύρα, διὰ τῆς ὁποίας φαίνεται δευτέρα αἰθουσα καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τράπεζα στρωμένη διὰ ταῦ. Ἡ Βιολέττα διευθετεῖ κατὰ ἐπ' αὐτῆς ἡ Κα Χρυσούζη τὴν ἐπιβλέπει μετὰ face - à - main. Ἐπικρατεῖ ἡμίφως, ἐνῶ ἡ αἰθουσα τοῦ βάθους εἶναι ἀπλέτως φωτισμένη].

Πιτ. (Φαλακρός, μονοτάκι ξυρισμένο, μονόκλ, γράφων ἀργά). Ὁ - δὸς Κα - ρα - γε - ὦρ - γη τῆς... (Μετὰ μικρὰν ἐκπλήξιν). Τῆς Σερβίας!;... Ἐπάρχει τέτοιος δρόμος στὰς Ἀθήνας; Κρίμα νὰ μὴ τὸ ἤξερα ὅταν ἤμουν ἐπιτετραμμένος στὸ Βελιγράδι.

Λιλή. (Έξυπνη, νόστιμη). Ούφ, πειά! αυτό τὸ Βελιγράδι, θεε!
'Από χθές ποὺ ἤρθατε μᾶς τῶπατ' ἑκατὸ φοραίς, κι' ἄλλαις ἑκατὸ
μᾶς εἶπε ὁ μπαμπᾶς γιὰ τὰ δαμάσκηνα, ποῦφαγε στὸ σταθμὸ στὰν
ἐγύριξε ἀπὸ τὴν Βιέννη.

Κα Χρυσ. (εἰσερχομένη, ἐνῶ ἡ Βιολέττα ἐξαφανίζεται). Καλέ
βλέπετε σεις ἀκόμη ἐδῶ; (Πηλοῖα εἰς τὸν τοῖχον, πρὸς τὸ μέ-
ρος, ὅπου γράφον ὁ Πισσοῦνης καὶ ἡ Λιλή, καὶ ἀνάβει τὰ ἡλε-
κτροκὰ τῆς αἰθούσας). Πῶς πάει λοιπόν ἡ κορνέε; 'Εγράψατε πολλὰ
εἰσιτήρια;

Λιλή. 'Εγὼ τριάντα, καὶ τρία ὁ θεὸς 'Αριστοτέλης...

Κα Χρυσ. Τρία ὁ θεὸς 'Αριστοτέλης!...

‘Ο κ. Κουρούπης, σαχλὸς καὶ ἀδέξιος, φιλεῖ τὸ χέρι τῆς κ. Χρυσούζης.

Λιλή. Ἄργει τόσο πολὺ, μαμά, ποὺ νομίζεις πῶς γράφει καμ-
μία νότα εἰς τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Βελιγραδίου.

Πισ. Ὅταν ἦμουν ἐπιτετραμμένος στὸ Βελιγράδι...

Κα Χρυσ. Ἄριστοτέλη, πρὸς Θεοῦ, μὴν ἀκούσῃ ὁ Βασιλάκης
Βελιγράδι καὶ μᾶς ἀρχίσῃ πάλι μὲ τὰ δαμάσκηνα ποῦφαγε στὸ
σιδηροδρομικὸ σταθμὸ. (Κωδωνομὸς)

Λιλή (σκιωτῶσα, κατ' ἰδίαν). ‘Ο Ντιντῆς! (Σηκώνεται).

Πισ. Ἐρχονται! (Σηκώνεται ἐπίσης).

Κα Χρυσ. (βλέποντα τὸ ὥρολόγι τῆς). Ἐξῆ παρὰ τέταρτο! Μὰ
πότε θὰ σταλοῦν χίλια εἰσιτήρια. Τὴν Κυριακὴν εἶναι ἡ παράστασις.

‘Ας εἶναι, μετὰ τὴν répétition θὰ σὰς βοηθήσω καὶ ἐγὼ.

Βιολ. (Ἀναγγέλουσα). ‘Ο κύριος Κουρούπης.

Λιλή. Οὔφ! (Κάθηται πάλι στὸ τραπέζι καὶ γράφει).

Κα Χρυσ. (σιτὸν Πισσοῦνη). ‘Ο συγγραφεὺς.

Πισ. ‘Α, μὴ ξεχάσῃς νὰ τοῦ πῆς νὰ μὲ βάλῃ ὑποβολέα.

Κουρ. (Φαλακρὸς, μεγάλη μουστάκια, ὀδοντόκοτα. Εἰσέρχεται ἀδέ-
ξιος, σαχλὸς καὶ φιλεῖ τὸ χέρι τῆς Κας Χρυσούζης). Κυρία μου!..
(Ἐποκλινόμενος πρὸ τῆς Λιλῆς). Δεσποινίς...

Κα Χρυσ. Σὰς παρουσιάζω καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὁ ὁποῖος μᾶς
ἤλθε χθὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. ‘Ο κύριος Πισσοῦνης, πρῆφην Γενι-
κὸς Πρόξενος...

Πισ. (ὑποκλινόμενος καὶ συμπληρῶν). Καὶ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέ-
ρας ἐπιτετραμμένος στὸ Βελιγράδι.

Κα Χρυσ. (δεικνύουσα τὸν Κουρούπην). ‘Ο κύριος Κώστας Κου-
ρούπης, λόγιος καὶ συγγραφεὺς τῆς μονοπράκτου τραγωδίας ποὺ
θὰ παραστήσωμεν.

Κουρ. (διορθῶν). Τραγικῆς εἰρωνείας, παρακαλῶ.

Κα Χρυσ. ‘Α, ἐλησμόνησα, pardon.

Πισ. (ἀνοίγων τὴν συνομιλίαν). Ἡ ἀδελφή μου, κύριε, μοῦ εἶπε
τόσους ἐπαίνους δι' ὑμᾶς, ὥστε... ὥστε...

Κουρ. Ἡ κυρία Χρυσούζη εἶναι μία πάρα πολὺ εὐγενὴς κυρία.

Πισ. Καθόλου... δηλαδὴ βεβαίως, εὐγενὴς εἶναι, ἀλλ' ὅτι
ἔλεγε δι' ὑμᾶς δὲν ἦτο καμμία ὑπερβολή. Μ' ἔννοεῖτε;

Κουρ. Παρακαλῶ.

Πισ. Ἐφέρετε λοιπόν, κύριε, τί μοῦ εἶπε ἡ πριγκηπέσσα Κολόννα,
ἡ εὐφυστέρα κυρία τοῦ διπλωματικοῦ σώματος στὸ Βελιγράδι,
ὅταν μ' ἐπαρουσίασαν εἰς αὐτήν; «Χαίρω πολὺ, διότι γνωρίζω τὸν
ἀντιπρόσωπον ἐνὸς ἔθνους, τὸ ὅποιον παρήγαγε τοὺς μεγαλειτέ-
ρους ποιητὰς καὶ λογογράφους».

Κουρ. (σιενοχωρημένος). Μὰ θὰ ἔννοοσε τοὺς ἀρχαίους.

Πισ. Παρακαλῶ. Ἐννοοσε σὰς! Μάλιστα σὰς ἀνέφερε ὀνομασί.

Κουρ. Ἡ πριγκηπέσσα Κολόννα!;

Πισ. Ὀλόκληρῆ μοῦ εἶπε, παραδείγματος χάριν, σὰν τὸν κύ-
ριο... (Πηλοῖα εἰς τὴν Καν Χρυσούζην). Ἐσχάσα τ' ὄνομά τοῦ.
(Ἀνταλλάσσει ὀλίγας λέξεις μετ' αὐτῆς καὶ εἶτα ἐπανερχόμενος). Σὰν
τὸν κύριο Κώστα Κουρούπη, tel que Monsieur Costas Couroupis.

Κουρ. (κατ' ἰδίαν). Μοῦ περνάει μὰ ἰδέα πῶς μὲ κοροῖδεῖ.

Ἐκτός πλέον, ἀν αὐτὴ ἡ πριγκηπέσσα ἐδιέβασε τὸ διήγημά μου
ποῦ ἐδημοσίευσε ἡ «Graecia» στὸ Παρίσι.

(Φαίνεται εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ βῆθους ὁ κ. Χρυσούζης)

Κα Χρυσ. (σιτὸν Κουρούπη). Ἀλήθεια, ἐλησμόνησα ὅτι εἰς τὴν
σημερινὴν δοκιμὴν θὰ παραστῇ καὶ ὁ σύζυγός μου. (Σιτὸν Χρυσ-
ούζην). Βασιλάκη! ‘Ο κύριος Κουρούπης...

Χρυσ. ‘Α, χαίρω πολὺ, κύριέ μου. (Χειραγία). Εἶμαι εὐτυχής,
κύριέ μου, ὅτι θὰ παραστῶ εἰς τὴν δοκιμὴν τοῦ ἔργου σας, μολονότι
ἐπέγινουσα ὑπόθεσις μ' ἐκάλει εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Ἄλλὰ, τί τὰ
ἔθελετε!; Πρὸ παντός τὸ πνεῦμά! Καὶ ἐπειδὴ ἡ παράστασις, τὴν
ὅποιαν ἀνέλαβε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἡ ἑξυργός μου, εἶναι ὑπὲρ
ἐνεργητικοῦ σκοποῦ, προσθέτω καὶ τὴν εὐποίαν. Πνεῦμα καὶ εὐ-
ποιία, ἰδοὺ τὸ συμβολόν μου.

Κουρ. Σὰς συγχαίρω. (Κωδωνισμός)

Λιλή (οκιοτάωσα). 'Ο Ντιντῆς!

Χρουν. Καὶ τὸ ἔργον σας, κύριε Κουρούπη, ἂν δὲν εἶμαι ἀδιάκριτος, ποῖον τίτλον φέρει;

Κουρ. (μὲ στόμφο). «*Ἡ Μαυρίλα*».

Χρουν. Εἶναι δρᾶμα, κωμῳδία, τραγωδία;...

Κουρ. Τίποτε ἀπ' ἑλα αὐτά. Εἶναι μία τραγική εἰρωνεία.

Χρουν. Δηλαδή;

Κουρ. Δηλαδή, μία εἰρωνεία... τραγική. Ἡ τέχνη, βλέπετε, καὶ ὅταν λέγω *τέχνη*, μ' ἐννοεῖτε βεβαίως τί θέλω νὰ 'πῶ... ἔ;

Χρουν. Βεβαίως, φυσικά.

Κουρ. Ἡ τέχνη λοιπόν, ὅπως σὰς ἔλεγα...

Ντιντ. (εἰσερχόμενος ζωηρὸς καὶ φαιδρός). Κυρία μου! (Φιλεῖ τὸ χέρι τῆς *Κας Χρουνσοῦζης*). Κύριε! («*Ἰστιάμενος εἶτα πρὸ τῆς Λιλῆς καὶ ἀπαγγέλλων*»). «*Ω. Θελεῖνόνη!* Ἐὰν νομίζεις ὅτι σὲ ἀπατῶ εἶσαι ἠπατημένη!»

Λιλή. Τί σαχλός!

Ντιντ. Σαχλός!;

Χρουν. Καλὰ σοῦ λέει ἡ Λιλή. Τί σαχλαμάρις εἶναι αὐταῖς ποῦ λές!;

Ντιντ. Σαχλαμάρις!; Καλὲ εἶναι ὁ βόλος μου.

Κα Χρουν. Καλὲ εἶναι τὸ δρᾶμα τοῦ κυρίου Κουρούπη.

Πισ. (σὺν *Χρουνσοῦζῃ* ἰδιαίτερος). Τὴν ἔκανες τὴν γκάφα πάλι.

Χρουν. Τὸ δρᾶμα τοῦ κυρίου Κουρούπη!; Μὰ τότε εἶναι θαυμάσιον! Τί ὄραϊο! (*Ἀπαγγέλλων δυνατά*). «*Ω! Φιλοξένη!*...

Κουρ. καὶ **Ντιντ.** (διορθώνοντες). Θελεῖνόνη!

Χρουν. Μάλιστα... Θελεῖνόνη! (*Δυνατά*). Ἄν νομίζεις ὅτι μὲ ἀπατᾷς...

Κουρ. καὶ **Ντιντ.** (διορθώνοντες). Ὅτι σὲ ἀπατῶ.

Χρουν.... ὅτι σὲ ἀπατῶ, εἶσαι ἠπατημένη!» Εὐγε, κύριε Κουρούπη. (*Χειραγία*). Ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα.

Πισ. (σὺν *Κουρούπῃ*). Τί κρίμα ἕνας μεγάλος συγγραφεὺς, ὅπως εἴσθε ἡμεῖς, νὰ μὴ ζῆτε σὸ Παρίσι!...

Χρουν. Ἄχ, τὸ Παρίσι, τὸ Παρίσι. Μπράβο, Ἄριστοτέλη. Μοῦ θύμισες ἐκεῖνα τὰ στρεῖδια καὶ τὴς γλώσσας ποῦ τρώγαμε, κάθε μεσημέρι... (*Στεφόμενος αἰγινιδίως πρὸς τὴν *Καν Χρουνσοῦζῃ**). Θυμάσαι, Καλλιόπη, ἐκεῖναις τῆς γλώσσας ποῦ...

Κα Χρουν. Μὰ ἄφησε προηγουμένως νὰ κάμω τουλάχιστον τὰς συστάσεις.

Χρουν. (*πλησιάζων τὸν Κουρούπη*). Μὰ καὶ γλώσσας, κύριε Κουρούπη, τόσας χωρὶς ὑπερβολὴν...

Κα Χρουν. (σὺν *Πισοῦνῃ*). Ἄριστοτέλη! (*Παρουσιάζουσα τὸν Ντιντῆ*). Νὰ σοῦ συστήσω τὸν κύριον Τριαράκη. (*Στὸν Ντιντῆ*). Ὁ ἀδελφός μου, ὁ κύριος Πισσοῦνης, πρῶην Γενικός Πρόξενος.

Πισ. (*συμπληρῶν*). Καὶ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας ἐπιτετραμμένος εἰς τὸ Βελιγράδι.

Χρουν. Ἄχ, τὸ Βελιγράδι. Θυμάσαι, Καλλιόπη, ἐκεῖνα τὰ θαμάσκηνα;...

Κα Χρουν. (θυμωμένη). Μὰ μ' ἀφίνης νὰ τὰ λησμονήσω;

Χρουν. (ἐπιστρέφων σὸν Κουρούπη). Μὰ καὶ θαμάσκηνα, κύριε Κουρούπη, σὺν κουρμάδες.

Κουρ. (κατ' ἴδιαν). Κι' ἔπειτα σοῦ λέει ὅτι τὸ σύμβολόν του εἶναι τὸ πνεῦμα.

Πισ. (σὺν *Ντιντῆ*). Ἐπιτρέψατέ μου, κύριε, νὰ σὰς συγχαρῶ καὶ διὰ τοὺς ἀρραβῶνας σας.

Ντιντ. (*κατάπληκτος*). Τοὺς ἀρραβῶνας μου!;

«... Μὰ καὶ γλώσσες, κύριε Κουρούπη, τόσες χωρὶς ὑπερβολὴν!...

Λιλή (ἐντρομος). Τοὺς ἀρραβῶνας του!;

Κα Χρουν. Καλέ, τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ λές, Ἄριστοτέλη!

Πισ. Μὰ τὸ μεσημέρι σὸ τραπέζι δὲν ἐλέγατε ὅτι ὁ κύριος Τριαράκης ἠρραβωνίσθη μὲ μίαν πλουσίαν Ἀμερικανίδα καὶ ὅτι...

Λιλή. Καλέ μαμὰ, λέει γιὰ τὸν Τεσσαράκη...

Πισ. Ἄ, ἐπρόκειτο περὶ ἄλλου; Τότε, pardon. Τριαράκης, Τεσσαράκης, ἔκανα βλέπετε λάθος στὰ νοῦμερα.

Χρουν. (βλέπων τὸ ὄρολόγι του). Λοιπόν, τί λέτε; Δὲν εἶναι ὥρα ν' ἀρχίσουμε;

Κουρ. Μ' ἀκόμα μᾶς λείπουν τόσα πρόσωπα.

Κα Χρουν. Δηλαδή, μόνον ἡ Mamzelle Πολυκλαύστου, διότι οἱ Λεμονάκηδες ἔγραψαν ὅτι δὲν θὰ εἰμπαρέσουν νὰ ἔλθουν σήμερα.

Κορ. Κρίμα! Ἡ κυρία Λεμονάκη ἔχει ἕνα βόλον τόσον δύσκολον!

Λιλή. Μὴν ἀνησυχῆτε διόλου, διότι τὸν ἔμαθε λαμπρά. Νά, τί μοῦ γράφει: (Διαβάζει ἀπὸ ἕνα γράμμα). «Ὁ Κύριος... Κουρούπησ δμως ἄς μὴν ἀνησυχῆ, διότι τὸν βόλον μου τὸν ἔμαθα λαμπρά. Δέγω ἔκείνον τὸν μονόλογον, ἔρχεται ὁ Δελῆς, τὸν διώχνω, μοῦ δίνει ἕνα φιλί, τοῦ δίνω ἕναν μπάτσο καὶ λιποθυμῶ».

Χρουν. Λαμπρά, ὦραϊα. Πάρα κάτω λοιπόν!

Κορ. Ὡστε ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν ἔκτην σκηνήν.

Χρουν. Ἀπὸ τὴν ἔκτην σκηνήν.

Κα Χρουν. (ὕπακουσα εἰς νῆματα τοῦ Πισούνη). Ὁ ἀδελφός μου, κύριε Κουρούπη, εὐχαρίστως θ' ἀνελάμβανε τὸ μέρος τοῦ ὑποβόλεως.

Κορ. (σὸν Πισούνη). Ἀλλὰ πολὺ εὐχαρίστως. Νὰ σὰς δώσω τότε τὸ χειρόγραφον. (Ἐξάγει ἀπὸ τὴν ὀπισθίαν τσέπηρ τον ἐν χειρόγραφον καὶ τοῦ τὸ δίδει). Ἐπιτρέψατέ μου ὅμως προηγουμένως νὰ σὰς ἐξηγήσω τὴν σκηνοθεσίαν. (Συνομιλοῦν ἰδιαιτέρως παρακολουθοῦντος αὐτοῦς τοῦ Χρουνούζη. Ἡ Κα Χρουνούζη πηγαίνει εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ βάνου, ὅπου ἐμφανίζεται καὶ ἡ Βιολέττα, καὶ ἐτοιμαῶν ἀμφοτέρω τὸ τοῦ).

Ντιν. (σταματῶν τὴν Λιλήν, ἐνῶ κινεῖται καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν αἴθουσαν τοῦ βάνου). Μὰ εἰσθε λοιπόν τόσον θυμωμένη γιὰ ἕνα ἀθώωτατον βάλς;

Λιλή. Ἀθώωτατον!

Ντιν. Ἐπὶ τέλους σὰς ζητῶ συγγνώμην. Δὲν θὰ μὲ συγχωρήσετε;

Λιλή (μὲ πείσμα). Ποτέ, ποτέ, ποτέ!

Ντιν. Ἐκτός;... Διότι βέβαια θὰ ὑπάρχη ἕνα «εκτός».

Λιλή. Ἐκτός, ἂν μοῦ ζητήσετε συγγνώμην γονατιστός. Ἄκουτε; Γονατιστός.

Ντιν. Προσέξατε μήπως συμβῆ τὸ ἐναντίον.

Λιλή (εἰρωνικά). Καλέ, τί μὰς λέτε; Ἀλήθεια; (Τοῦ στρέφει τὰ νῶτα καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ βάνου).

Πισ. καὶ **Κορ.** (προσπαθοῦντες νὰ ἐνθουσιάζωσι καὶ). Ἄ, ἄ, ἄ, ἰ, ἰ... Μπέ, μπέ, μπᾶ, μπᾶ... Μπαῖροῦτ!

Χρουν. Μπερούτ, δηλαδή!

Πισ. καὶ **Κορ.** Καλέ, τί Μπερούτ; Μπαῖροῦτ, ποῦ παίζουσι τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ.

Χρουν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ πέρασα ἀπ' ἐκεῖ.

Λιλή (ἐπισημάνουσα καὶ προσφέρονσα *fondants*). Πιθανόν νὰ πέρασες, μπαμπᾶ, καὶ νὰ μὴν ἔφαγες κανένα δαμάσκηνο γιὰ νὰ τὸ θυμάσαι.

Χρουν. Πιθανόν.

Κορ. (λαμβάνον ἕνα *fondant*). Merci. Ὡς τόσο ὅμως εἶναι ὦρα πλέον ν' ἀρχίσωμεν.

Λιλή (ἀφίνουσα τὰ *fondants*). Ἐγὼ εἶμαι στὰς διαταγὰς σας.

Κορ. Καὶ ὁ κύριος Ντιντῆς;

Ντιν. Κι' ἐγὼ ἐπίσης.

Κορ. Τότε, κύριε Πισούνη, λάβετε τὴν θέσιν σας.

Πισ. (πολοθετούμενος μὲ τὸ χειρόγραφον εἰς τὸ τραπέζι, δεξιᾶ). Εἶμαι ἔτοιμος.

Κορ. (πρὸς τὸν Ντιντῆ καὶ τὴν Λιλή). Ἐμπρός λοιπόν. Ἡ Mademoiselle...

Λιλή (ξεροβήχει, ἔπειτα ἀρχίζει μὲ ὑπερβολικὸν πάθος ἐπιβάλλοντος τοῦ Πισούνη). «ὦ, εὐσπλαγχνισθῆτε με, σὰς παρακαλῶ πάρα πολὺ! Ἰδέτε με πῶς ἴσταμαι γονατιστὴ ἐνώπιον τῶν ποδῶν σας!..»

Κορ. (διακόπιον). Μίαν στιγμὴν, παρακαλῶ. Πρέπει συγχρόνως νὰ γονατίσετε.

Λιλή. Νὰ γονατίσω; Ἐνώπιον τίνος, παρακαλῶ;

Κορ. Ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ κυρίου Ντιντῆ.

Ντιν. (περιχαρῆς). Βεβαίως, ἐνώπιόν μου.

Λιλή (τραγικά). Ποτέ!

Κορ. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, γονατίστε, δεσποινίς.

Ντιν. Μὰ γονατίστε λοιπόν, δεσποινίς.

Κορ. Εἶναι ὁ βόλος σας.

Λιλή. Αὐτὸν τὸν βόλον δὲν θὰ τὸν παίξω ποτέ!

Κορ. Ἀλλὰ τὸ ἀπαταιεῖ ἡ τέχνη, δεσποινίς.

Χρουν. Καλὲ τὸ ἀπαταιεῖ ἡ τέχνη, Λιλή.

Λιλή (κλαίονσα). Δὲν θέλω, σὰς λέγω, δὲν θέλω. Ἀφήστε με, δὲν θέλω! (Σπεύδει πρὸς τὴν Καρ Χρουνούζη, ἐρχομένην ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ βάνου).

Χρουν. καὶ **Κα Χρουν.** Πειράζει, κύριε Κουρούπη, νὰ παραλειφθῆ αὐτὸ τὸ μέρος.

Κορ. Μὰ μία ἑβδομάδα ποῦ κάνουμε τώρα δοκιμὰς ὄλφ παραλείψουμε.

Χρουν. Τί νὰ γίνῃ! Οἱ ἐρασιτέχνην ἔχουν βλέπετε τὰς ιδιοτροπίας των.

Πισ. Νὰ τὸ σῶσω λοιπόν;

Κορ. (δυσηρεστημένος). Ὅπως ἀγαπᾶτε. (Κατ' ἰδίαν). ὦ, Τέχνη, Τέχνη, συγχώρησάν με!

Ντιν. Τὸ δικό μου ὅμως μέρος θὰ μείνῃ. Ἐκαμα τόσον κόπο νὰ τὸ μάθω ἀπ' ἔξω.

Χρουν. Ἐμπρός λοιπόν, τοῦ λόγου σου, νὰ σ' ἀκούσουμε.

Ντιν. (προσπαθεῖ ν' ἀρχίσῃ καὶ ξεροβήχει. Αἰγνήτης ἀποτείνόμενος σὸν Πισούνη). Μὰ, κύριε Πισούνη, δὲν με βοηθεῖτε διόλου. Εἰπέτε μου τοῦλάχιστον τὴν ἀρχή.

Πισ. (ἐπιβάλλον). «Ἐγέρθητε!» (Ὁ Ντιντῆς δὲν ἐννοεῖ). Πέστε «ἐγέρθητε!» (Ὁ Ντιντῆς γονατίζει).

Κορ. Καλέ τί κάνετε αὐτοῦ;

Ντιν. Πέφτω διὰ νὰ ἐγερθῶ, ὅπως μοῦ λέγει ὁ ὑποβόλεως.

Κορ. Καλέ ὁ κύριος Πισούνης σὰς λέει νὰ πῆτε τὴν λέξιν: «ἐγέρθητε!»

Πισ. Βεβαίως.

Ντιντ. 'Α, τώρα θυμήθηκα. Μάλιστα! 'Εχετε δίκαιον. (Ὡς νὰ ἐκφωνῆ στρατιωτικὸν πρόσταγμα). 'Εσεσγέρθητε!!

Κουρ. Συγγνώμην. Πειὸ μαλακά. 'Αποτεινεσθε πρὸς μίαν δυστυχῆ γυναῖκα.

Ντιντ. Διάβολο! Κι' ἐγὼ ὅταν ἐδιάβαζα τὸν βόλον μου στὸ σπίτι, ἐνόμιζα πὼς ἐγύμναζα τίποτε στρατιώταις. 'Εν πάσῃ ὅμως περιπτώσει, ἀφ' οὗ ἡ Mademoiselle Λιλὴ ἀρνεῖται νὰ γονατίσῃ, εἶναι καὶ περιττὸν νὰ τῆς ποῦμε «ἐγέρθητε». Δὲν νομίζετε;

Χρουν. Καλὰ λέει ὁ Ντιντῆς. Προχώρει, 'Αριστοτέλη. (Ἡ Κα Χρουνσοῦζη καὶ ἡ Λιλὴ προσφέρουν τσάι)

Πισ. (ὕποβάλλων). «'Εγέρθητε!»

Ντιντ. Μὰ πάλι τὸ ἴδιο; Σθῦστε το, καλέ, καὶ προχωρήστε.

Ἡ κυρία Πολυκλαύστου καὶ ἡ δεσποινὶς κόρη τῆς Δανάης.

Πισ. (στρέφων σελίδα). «'Εγέρθητε». Καλὲ ὄλο «ἐγέρθητε» πρέπει νὰ λέτε.

Κουρ. Βεβαίως. Πρέπει νὰ τὸ ἐπαναλάβητε ἕξη φορές.

Λιλὴ (προσφέρονσα τσάι στὸν Κουρούπη). 'Ἐξη φορές «ἐγέρθητε». Αἶ, μὰ νὰ σὰς πῶ, γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ἐξηγέρθη!

Χρουν. Μπράβο, Λιλὴ! (Χειροκροτεῖ). Αὐτὸ, κύριε Κουρούπη, πρέπει νὰ 'μπῆ εἰς τὸ ἔργον. Εἶναι νοστιμώτατον!

Κουρ. Τί λέτε, καλέ!; Καλαμπούρια εἰς ἓνα θράμα, καὶ δὴ τραγικὴν εἰρωνειαν!

Χρουν. 'Α, ἐγὼ τὰ καλαμπούρια, ὅταν εἶναι καλὰ, τὰ ἐθρίσκω

ἀπαραίτητα! Εἶναι ἓνα θαυμάσιον μέσον διὰ νὰ ἀφυπνίζεται εὐαρέστωσ ὁ θεατῆς καὶ νὰ θύναται οὕτω νὰ παρακολουθῆ τὴν ὑπόθεσιν.

Κουρ. 'Εν τούτοις ὁ 'Αριστοτέλης εἶπεν...

Πισ. (ἀναπηδῶν). Pardon! 'Εγὼ δὲν εἶπα ἀπολύτως τίποτε.

Κουρ. Καλέ, δὲν πρόκειται περὶ ὕμνων. Σεῖς συγγέετε πάντοτε τοὺς ἀρχαίους 'Ελληνας μὲ τοὺς νεωτέρους.

Χρουν. Βεβαίως! Συζητοῦμεν περὶ τοῦ ἀρχαίου 'Αριστοτέλους! (Κωδωνισμός)

Λιλὴ. Θὰ εἶναι ἡ Δανάη.

Κουρ. Δόξα σοὶ ὁ Θεός. 'Ἐτσι τοῦλάχιστον ὑπάρχει ἐλπίς νὰ γίνῃ μία σκηνή.

(Ἐμφανίζεται ἡ Κα Πολυκλαύστου, μὲ face-à-main καὶ τουαλιέττα ὑπεροβολικὰ τετακτὴν, καὶ ἡ Δανάη, ἄσχημη καὶ ἄχαρις. Χαιροῖσμοί).

Κα Πολυκλ. 'Αρχίσατε;

Κα Χρουν. 'Ἡρθατε στὴν ὥρα. Δὲν εἶναι ἔτσι, κύριε Κουρούπη;

Κουρ. Τώρα ἀκριβῶς ἔρχεται ἡ σκηνὴ τῆς δεσποινίδος Δανάης. Δανάη. Ξέρετε; Εἶμαι ἐντελῶς ἀμελέτητη!

Κα Χρουν. 'Ελα δά! Πάντα ἔτσι λές. 'Αλήθεια νὰ σὰς γνωρίσω τὸν ἀδελφόν μου, 'Αριστοτέλη! (Πρὸς τὴν Καν Πολυκλαύστου). 'Ο κύριος Πισσοῦνης, πρῶην Γενικὸς Πρόξενος.

Κα Πολυκλ. Εἰξεύρω, εἰξεύρω.

Λιλὴ (προλαμβάνουσα τὸν Πισσοῦνην). Καὶ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέραις... καὶ κάτι ὥραις, ἐπιτετραμμένος στὸ Βελιγράδι. (Προλαμβάνουσα τὸν Χρουνσοῦζη). Τὰ θυμόμαστε τὰ θαμάσμανα, μπαμπά, ποῦφαγες στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμό, τὰ θυμόμαστε.

Κουρ. (ἐπιτεῖνον). Τόσα! Σὰν... κουρμάδες!

Κα Χρουν. (στὸν Πισσοῦνη). 'Ἡ κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Πολυκλαύστου.

Πισ. (φιλῶν τὸ χεῖρ τῆς Κας Πολυκλαύστου). Madame!... Δεσποινίς!

Κα Πολυκλ. (κατ' ἰδίαν). Νά, ἐπὶ τέλους καὶ ἓνας σοβαρὸς ἄνθρωπος γιὰ μένα. (Συνομιλεῖ μετ' αὐτοῦ καὶ χαριεντίζεται. Ἡ Λιλὴ τῆς προσφέρει τσάι, ἐν ᾧ ἡ Κα Χρουνσοῦζη προσφέρει στὴν Δανάη).

Κουρ. (τῇ Δανάη). Δεσποινίς, εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς σας, ἀν θέλετε ν' ἀρχίσετε...

Δανάη. Εἶμαι, ξέρετε, τὸσον ἀμελέτητη, εἶχα τόσας δουλειὰς αὐταῖς τῆς ἡμέρας. (Παρατηρεῖ τὴν Λιλὴ, τὴν ὁποῖαν παρακολουθεῖ παντοῦ ὁ Ντιντῆς).

Κουρ. Καλὲ αὐτὸ δὲν σημαίνει. 'Αρκεῖ νὰ σὰς ἀρέσῃ ὁ βόλος σας.

Δανάη. 'Α, ὁ βόλος μου σὰς βεβαίω μ' ἐνθουσιάζει.

Κουρ. Μὲ κολακεύετε πολὺ. Λοιπόν, ν' ἀρχίσωμεν. Κύριε Πισσοῦνη! (Ὁ Πισσοῦνης ἀφωσιωμένος εἰς τὴν μετὰ τῆς Κας Πολυκλαύστου συνομιλίαν του δὲν ἀκούει). Κύριε Πισσοῦνη!

Ὀλο. Μά, κύριε Πισσοῦνη!... 'Ἐλάτε λοιπόν. Θ' ἀρχίσωμεν.

Πισ. (ἀναπηδῶν, τῇ Κα Πολυκλαύστου). 'Α, pardon! Εἶμαι, ξέρετε, ὑποβολεὺς. (Ἐγκλίνεται καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ τραπέζι).

Κα Πολυκλ. (αίφνωδώς). "Αχ! καλέ, σταθήτε, σταθήτε μιὰ στιγμή! Παρ' ὀλίγον νὰ τὸ λησμονήσω. Δανάη, δόσε μου τὸν κατάλογο τοῦ λαχείου. (Ἡ Δανάη βγάζει ἕνα ἐπιμύημη κατάλογο ἀπὸ τὸ τσαντάκι της καὶ τῆς τὸν δίνει). Εἶναι, ξέρετε, ἕνα λαχεῖο ὑπὲρ μιᾶς πασχούσης οἰκογενείας. Μία δραχμὴ μόνον ὁ ἀριθμὸς. Ὁ πρῶτος κερδίζει ἕνα θαυμάσιον τοπεῖον τοῦ Μποκαταϊάμπη. Νὰ σὰς γράψω, κύριε Χρυσούζη, δέκα ἀριθμούς;

Χρυσ. Δέκα; "Οχι δά, εἶναι πολλοί. Πέντε, πέντε... (Ἡ Κα Πολυκλαίστου γράφει, ὁ Χρυσούζης βγάζει καὶ δίδει ἕνα τάληρον, τὸ ὁποῖον παίρνει ἡ Δανάη καὶ τὸ ὀπίκει σὸ τσαντάκι της).

Κουρ. (βλέπων, ἰδίᾳ). Διάβολο! Καὶ δὲν ἔχω πεντάρη!

Κα Πολυκλ. (πλησιάζουσα τὸν Πισούνη). Καὶ πέντε ὁ ἀγαπητὸς κύριος Πισούνης.

Πισ. Ἐγὼ δέκα, δέκα, παρακαλῶ.

Κα Πολυκλ. (γράφουσα). Μὰ τί aimable, τί aimable! (Πλησιάζει τὸν Κουρούπη μεγάλως δυσφοροῦντα). Καὶ σεῖς, κύριε Κουρούπη;

Κουρ. Δόσε μου, παρακαλῶ, καὶ μένα δύο ἀριθμούς. (Πλησιάζων περισσύτερον τὴν Κα Πολυκλαίστου, οἰαὶ καὶ μὲ μεγάλην συγκίνησην). "Ἦθελα μόνον νὰ σὰς παρακαλέσω... αὐτὸ... πῶς τὸ λένε;... ναι, τὴν προσεχῆ... ἀλήθεια, ξέρετε... (Μπερδεύει τὰ λόγια του).

Κα Πολυκλ. Καλέ, τί λέτε; Δὲν ἀκούω!

Κουρ. Λέω... νὰ σὰς δώσω τὸ ἀντίτιμον, ξέρετε, τὴν προσεχῆ... τριμηνια, διότι, ξέρετε...

Κα Πολυκλ. Καλέ, δὲν πειράζει. Βάνω μπροστά ἀπὸ τὸ ὄνομά σας ἕνα σταυρὸ...

Διλή (συμπληροῦσα). Καὶ γίνεσθε ἀμέσως ἀρχιεπίσκοπος.

Κουρ. (ἰδίᾳ). "Ἦθελα νὰ ἤξευρα ἂν ὑπάρχουν κι' ἄλλοι ἀρχιεπίσκοποι σ' αὐτὸν τὸν κατάλογο. (Παρατηρῶν αὐτὸν λοξά). Ὁλόκληρος ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, εὐτυχῶς.

Κα Πολυκλ. Καὶ σεῖς, κύριε Ντιντῆ;

Ντιντ. Ἐγὼ, κυρία μου, δὲν εἰμπαρῶ νὰ ὑποφέρω τὴν ζῶγραφικὴν. Ἰδίως τὰ τοπεῖα μοῦ κáθονται στὸν λαϊμὸ.

Διλή (ἰδίᾳ). Μπράβο, Ντιντῆ.

Δανάη (σαχλά). Μὰ δὲν πρόκειται τὸσον περὶ αὐτοῦ, ὅσον ὅτι τὸ λαχεῖον εἶναι ὑπὲρ μιᾶς πασχούσης οἰκογενείας.

Ντιντ. Καλέ, δὲ βραχεῖσθε, δεσποινίς! Τῆς δίνουμε κι' αὐτηνῆς ἕνα ποσὸν ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τῆς παραστάσεως καὶ οἰκονομεῖται. Ἐμπρὸς λοιπόν, κύριε Κουρούπη, ἄς προχωρήσῃ ἡ δοκιμὴ.

Κα Πολυκλ. (ἰδίᾳ). Μπίρμπο!

Κουρ. Ἡ δεσποινίς Δανάη ἔχει τὸν λόγον. Κύριε Πισούνη, εἰμπρός. Ἐπειτα σεῖς, κύριε Ντιντῆ.

Ντιντ. (ἰδίᾳ). Ἄς πάω κοντὰ στὸν ὑποβολέα γιὰ ν' ἀκούω.

Πισ. (ἐπιβάλλων εἰς τὴν Δανάη). «Καλὴν ἑσπέρα, ἄρχοντα!» (Ἡ Δανάη σοντέλλεται).

Κα Πολυκλ. (μὲ face-à-main). Ἐμπρός, Δανάη. Θάρρος, παιδί

μου! Voyons!... Μὰ τί περίεργον! Στὸ σπίτι τὰ εἶπε τὸσον ὠραῖα! (Τῷ Κουρούπη). Μὰ εἶναι τὸσον συνεσταλμένη, ξέρετε, τὸσον δειλὴ. Ἐχει ἀνάγκη ὀλίγης ἐνθαρρύνσεως.

Κουρ. Θάρρος, δεσποινίς, θάρρος!

"Ολοι. Ἐμπρός, θάρρος!

Δανάη (ἀπαγγέλλουσα μονότονα καὶ γοήγορα). «Καλὴν ἑσπέραν, ἄρχοντα! Παραξενεύεσαι βλέπω νὰ μὲ βλέπης ποῦ σὲ βλέπω! Ἔως ἐκεῖ ἔμωσ καὶ μὴ παρέκει. Δὲν ἦλθον διὰ κακὸν τί...»

«... Ἐμπρός, Δανάη μου! θάρρος, παιδί μου! Voyons!...»

Κουρ. (διακόπιον). Παρακαλῶ, θέλω νὰ μοῦ τονίσετε τὸ «τί», «εἰὰ κακὸν τί»...

Δανάη. «... Διὰ κακὸν τί, ἀλλὰ ἦλθον νὰ καθῆσω σιμά σου... καὶ κάθουμαι».

Κουρ. (προσφέρων κάθισμα). Καθῆστε παρακαλῶ συγχρόνως. (Ἡ Δανάη κάθεται).

"Ολοι Ὁραῖα, μπράβο. (Χειροκροτοῦν).

Κα Πολυκλ. (Τῷ Δανάη). Τὸ πόδι σου μάζεψε ἑλιγάκι. Ἔτσι. (Πρὸς τοὺς ἄλλους). Μὰ ἔχει ἕνα talent, ἕνα talent! Δὲν βρίσκετε; Καλέ, εἶδατε τί ὠραῖα ποῦ ἐκάθησε;

"Ολοι. Ὁραῖα! Θαυμάσια!

Κουρ. Σεῖς τώρα, κύριε Ντιντῆ! Ἐμπρός, κύριε Πισούνη!
Ντιντ. (ἐπιβάλλοντας τοῦ Πισούνη). «Ποῖά εἶσαι σὺ μὲ τὸ σουφριασμένο πρόσωπο καὶ μὲ τὰ τομπλιασμένα μάτια;...»

Δανάη (ἐγειρομένη). Καλέ, πῶς μιλεῖτε ἔτσι;

Ντιντ. Εἶναι ὁ βόλος μου!

Κουρ. Βλέπετε, εἰσθε γράψ!

Δανάη Γρηά!; Καλ' ἐγὼ γρηά!; "Αχ! (Κλαίει).

Κουρ. Ἄλλ' ἐν ὀνόματι τῆς Τέχνης, δεσποινίς.

Χρουνσ. Ἐν ὀνόματι τῆς Τέχνης, Δανάη!

Κα Πολυκλ. Καλέ, ἡ κόρη μου γρηά!

Κουρ. Δηλαδή, εἰς τὸ δρᾶμα εἶναι γρηά!

Πιτσ. Νά τῆ σβύσω κι' αὐτὴ τῆ σκηνή;

Κα Πολυκλ. Καί βέβαια νά τῆ σβύσετε. Ἡ κόρη μου γρηά!

Καλέ, τί περίεργο δρᾶμα εἶναι αὐτό;

Κουρ. Ἄλλά, κυρία...

Κα Πολυκλ. "Ο, τι νά μοῦ πῆτε, κύριε, εἰσθε ἀδικαιολόγητος. Ἡ κόρη μου δὲν θά παῖξῃ ποτὲ αὐτὴ τῆ σκηνή καὶ παρακαλῶ νά σβυσθῇ.

Κουρ. (δυσηροεστημένος). "Ὅπως ἀγαπᾶτε!

Πιτσ. (σβύων). Νά σβυσθῇ λοιπόν.

Κουρ. (ιδίᾳ). "Ω, Τέχνη, Τέχνη, ἡμάρτον, συγχώρησέ με!

Χρουνσ. Μένει τίποτε ἀκόμη, Ἀριστοτέλη;

Πιτσ. (διατρέχων τὸ χειρόγραφον). Μένει! «Πίπτει ἡ ἀλλαία».

Χρουνσ. Αἱ, ἄς πέσῃ λοιπόν νά ἰσχυράσουμε.

Κουρ. Μίαν στιγμὴν, παρακαλῶ. Νά κάνουμε τούλάχιστον τὸ τελευταῖο tableau...

"Ὀλοι. Μάλιστα, μάλιστα, τὸ tableau

Κουρ. Βλέπετε, ἂν εἰς κάθε τί ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, εἰς ἕν θεατρικὸν ἔργον εἶναι τὸ φινάλε.

Χρουνσ. Εἰς τὸ ἰδικόν σας μάλιστα θεατρικὸν ἔργον τὸ φινάλε κατήγτης νά εἶνε τὸ πᾶν. Πάρτε λοιπὸν τὰς θέσεις σας διὰ τὸ φινάλε.

Κουρ. Κύριε Πιτσούνη, διαβάστε, παρακαλῶ, προηγουμένως τὴν τελευταίαν παρένθεσιν.

Πιτσ. (ἀναγινώσκων). «Ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ δραστηρίου θηλητηρίου, πίπτουσι αἰφνιδίως νεκρά, ἐκτός τοῦ Δίνου (δεικνύει τὸν Ντιντῆ), ὅστις ἐξάγει φοβεράν κραυγὴν, κάμνει τέσσαρα βήματα ἔμπρός καὶ τρία δεξιᾶ καὶ αὐτοκτονεῖ βυθίζων τὸ ἔγχειριδίον εἰς τὴν καρδίαν του. Πίπτει ἡ ἀλλαία».

Κουρ. Θά παρεκάλουν τὰς κυρίας νά λάβουν μέρος εἰς τὸ tableau διὰ νά ἀναπληρώσουν τὰ ἐλλείποντα πρόσωπα.

Χρουνσ. Βεβαίως, βεβαίως. Θά ἀποθάνωμεν ὅλοι! (Εἰσέρχεται ἡ Βιολέττα μ' ἕναν δίσκο). Ἐλα, ἔλα καὶ σὺ Βιολέττα, ἄφησε τὸ δίσκο! (Ἡ Βιολέττα διατάζει, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπακούει).

Πιτσ. Ἐγὼ ἔμωσ, ὡς ὑποβολεὺς, ὑποθέτω ὅτι ἐξαρούμαι αὐτοῦ τοῦ γενικοῦ θανάτου.

Κουρ. Σεῖς μέινατε ὅπου εἰσθε καὶ θά σᾶς πῶ. Οἱ ἄλλοι, παρακαλῶ, νά πέσουν αἰφνιδίως κάτω. Αἱ κυρία στοὺς καναπέδες. (Ἐξαπλώνονται ἀμέσως ὅλοι εἰς κατ'ἀλληλα μέρη. Ἡ Διλή σ' ἕνα καναπέ δεξιᾶ, ἡ Δανάη σ' ἄλλον καναπέ ἀριστερᾶ ὁ Κουρούπησ ἐπὶ τοῦ παπέδου παρὰ τὸ ὑποβολεῖον. Τὰ λοιπὰ πρόσωπα εἰς τὸ βάθος

ὡς ἐξῆς: Δεξιᾶ, σ' ἕνα fauteuil ἡ Κα Πολυκλαύστου καὶ χαμαὶ ὁ Χρουνσούζης· ἀριστερᾶ, εἰς ἕν' ἄλλο fauteuil ἡ Κα Χρουνσούζη καὶ χαμαὶ ἡ Βιολέττα).

Ντιντ. (ιστάμενος μόνος ὄρθιος ἐν τῷ μέσῳ, ὄηγγύει εἰς ἕν νεῦμα τοῦ Κουρούπη τὴν φοβεράν κραυγὴν). Ἄ!!

"Ὀλοι (σκιωτῶντες ἔντρομοι). Καλέ, τί εἶναι; Τί συμβαίνει;

Κουρ. (ἡμεγευόμενος μὲ φωνὴν σιγανήν). Σσσς. Εἶναι ἡ φοβερά κραυγὴ!

"Ὀλοι (καθησυχάζοντες). Ἄ, λέω κι' ἐγὼ!

Κουρ. (τῷ Ντιντῆ). Ὁραῖα! Τώρα τὰ βήματα. Τέσσαρα ἔμπρός καὶ τρία δεξιᾶ καὶ ἔπειτα... αὐτοκτονήστε! Κύριε Πιτσούνη! Εἶναι νύχτα. Σβύστε παρακαλῶ τὰ φῶτα. (Ὁ Πιτσούνης σβύνει τὰ μισὰ φῶτα. Ἐπικρατεῖ σιόφωτος).

Χρουνσ. Τί σοῦ εἶναι τέλος πάντων αὐτὴ ἡ τέχνη!

Κουρ. Μά, κύριε Χρουνσούζη, μὴν ἐμιλήτε! Εἰσθε νεκρός!

Χρουνσ. Ἄ ναί, εἶμαι πεθαμμένος. Τὸ εἶχα λησμονήσει.

Ντιντ. (ἐκτελῶν τὰ βήματα). Ἐνα, δύο, τρία, τέσσαρα.

Κουρ. Τώρα τρία δεξιᾶ.

Δανάη (ιδίᾳ). Ἄχ, θά ἔρθῃ κατὰ μένα!

Ντιντ. (βλέπω δεξιᾶ του τὴν Δανάη καὶ ἀριστερᾶ του τὴν Διλή, ιδίᾳ). Προτιμῶ ἀριστερᾶ. (Ανατά). Μά, κύριε Πιτσούνη, σβύστε λοιπὸν ὅλα τὰ φῶτα. Εἶναι νύξ σκοτεινὴ.

Κουρ. Βεβαίως, σκοτεινὴ καὶ νεφελώδης.

Πιτσ. Τέλος πάντων γραφτὸ μου ἦταν ἀπόψε ὄλο νά σβύνω. (Σβύνει καὶ τὰ ὑπόλοιπα φῶτα).

(Τέλειον σκότος εἰς τὴν σκηνήν. Μόνον ἡ αἴθουσα τοῦ βάθους παραμένει φωτισμένη, διαγράφονται δ' ἐπ' αὐτῆς αἱ σκιαὶ μετακινουμένων τινῶν προσώπων, ἐνῶ συγχρόνως ἀκούεται ὁ ἐπόμενος διάλογος ἐν σιγανῇ φωνῇ).

Ντιντ. Τώρα μὲ συγχωρεῖτε;

Διλή. Τώρα ποῦ εἰσθε γονατιστός, ναί. (Ἡχος φιλημάτων).

Δανάη. Εἶμαι λοιπὸν ἀληθινὰ γρηά ποῦ μὲ ἀποφεύγετε ἐμένα; Καλέ, μὲ κλωτσάτε; Ἐννοια σας, δὲν σᾶς ἔχω ἀνάγκη.

Κα Πολυκλ. Κύριε Πιτσούνη!

Κουρ. (ἐντρομος). Διάβολε! Κάτι αἰσθάνομαι στὰ πόδια μου. Καλέ, ποῖς μὲ γαρφαλάει;

Δανάη. Ἐγὼ, κύριε Κουρούπη, ἐγὼ ἡ Δανάη. Σᾶς ἀγαπῶ!

Κουρ. Μά, δεσποινίς, μὴν κινεῖσθε. Θά μοῦ χαλάσετε τὸ tableau!

Δανάη (μὲ θυμόν). Εἰσθε βλάξ!

Κα Πολυκλ. Μά ποῦ εἰσθε λοιπόν, κύριε Πιτσούνη!;

Πιτσ. Μοῦ φαίνεται πῶς ἄκουσα τὸ ὄνομά μου.

Χρουνσ. (μὲ γλύκα). Σὺ εἶσαι, Βιολέττα;

Κα Χρουνσ. (μετὰ ἤχον ὁσιόματος). Ἐγὼ εἶμαι. Τί θέλεις;

Χρουνσ. Διάβολε! Ἡ γυναῖκά μου!

Κα Πολυκλ. Ἐπὶ τέλους, κύριε Πιτσούνη, σᾶς κρατῶ.

Πιτσ. Καλέ, ποῖς εἶναι; Ποῖς μὲ σφίγγει;

Κα Πολυκλ. Καλέ, μὴ φωνάζετε. Ἐγὼ εἶμαι.

Πισ. Καλέ, δὲ ἴβλέπω. Σταθῆτε ν' ἀνάψω τὰ φῶτα.

(*Ἀνάβει τὰ φῶτα καὶ φαίνονται: Ὁ Νινιῆς στὰ πόδια τῆς Αι-
λῆς καὶ φιλῶν τὰ χέρια τῆς. Ἡ Δανάη ἐπὶ τοῦ Κουρούπη. Ὁ Χρον-
σοῦζης κρατῶν σὴν ἀγκαλιά του τὴν Βιολέττα καὶ ἡ Κᾶ Πολυκλαῖ-
στον τὸν Πισοῦνη).*)

Ὀλοι (ἀλληλοβλεπόμενοι ἔκθαμβοι). Ἄγ!!!...

Αὐλαία

B. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

ΚΑΥΣΙΣ Ἡ ΤΑΦΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ;

Ἡ ΟΙΟΝ εἶνε προτιμότερον; Ἡ Ὑγιεινὴ ὑποστηρίζει τὴν καυσὶν τῶν νεκρῶν. Ἄλλ' ἡ Βιολογία ἐπιβάλλει τὴν ταφήν, ἐφ' ὅσον βέβαια ἡ καυσὶς δὲν πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον περιστατικῶν τῆς διαδόσεως μολυσματικῶν ἐπιδημιῶν. Τὸ περίεργον δὲ εἶνε ὅτι ἡ βιολογικὴ ἐπιστῆμη ἐνισχύει τὸ θρησκευτικὸν παράγγελμα: «Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει».

Ἴδού τὰ ἐπιχειρήματα τῆς βιολογίας.

Τὸ λεύκωμα, τὸ ὁποῖον εἶνε οὐσία ἐνέχουσα ἄζωτον ἐν **χημικῇ συνδέσει**, εἶνε ἀπαραίτητον πρὸς διατήρησιν οἰασδῆποτε ζωϊκῆς ὑπάρξεως. Καὶ τὰ μὲν σαρκοφάγα ζῶα πορίζονται τὸ ἄζωτον ἐκ τοῦ σώματος τῶν φυτοφάγων, ταῦτα δὲ ἐκ τῶν φυτῶν. Ἄρα τὰ φυτὰ ἀποτελοῦν τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς.

Ἀλλὰ πόθεν τὰ φυτὰ ἀρῶνται τὸ λεύκωμα, ἐξ οὗ τὸ προμηθεύονται τὰ ζῶα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως;

Τὰ φυτὰ, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀδύνατον νὰ σχηματίσουν λεύκωμα ἐκ τοῦ ἐλευθέρου ἄζωτου, ἀλλὰ μόνον ἐξ ἄζωτου **χημικῶς συνδεδεμένου** μετ' ἄλλων στοιχείων, ἰδίως ὕδρου, ὅπως εὐρίσκεται εἰς τὴν ἄμμωνίαν. Ἄλλ' εἰς τὴν Φύσιν ὑπάρχει ἐναποθηκευμένη ἐλαχίστη ποσότης **συνδεδεμένου ἄζωτου**, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ὁ μικρὸς ἢ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὀργανικῶν ὄντων. Ὅταν τὰ σώματα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων σήπωνται φυσικῶς, τότε τὸ ἄζωτον τὸ συνδεδεμένον μετ' ἄλλων οὐσιῶν δὲν ἀπόλλυται, διότι ἡ σήψις προχωρεῖ μόνον μέχρι τῆς ἄμμωνίας, ἥτις, ὡς ἄζωτον συνδεδεμένον, παραλαμβάνεται ὑπὸ τῶν νέων φυτῶν, τὰ ὁποῖα τρέφουν τὰ ζῶα, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Καίοντες ὁμῶς τὰ φυτὰ καὶ τὰ σώματα τῶν ζῶων παραδίδομεν εἰς τὴν ἀτιμοσφαιραν τὸ ἐν χημικῇ συνδέσει εὐρισκόμενον ἄζωτον ὄχι πλέον ὡς ἄμμωνίαν, ἀλλ' ὡς **ἐλεύθερον ἄζωτον**,

μὴ δυνάμενον ἄρα νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν παραγωγὴν λευκώματος, ἐπομένως διὰ τὴν παραγωγὴν νέας ζωῆς.

Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἀγροί, λέγει ὁ διάσημος φυσιολόγος Bunge, ὅπου ἡ ἄμμωνία εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἐλαχίστης ποσότητος, πᾶσα καυσὶς φυτικῶν ἢ ζωϊκῶν σωμάτων ἀποτελεῖ ἀρπαγὴν ἀπὸ τῆν ζώσαν Φύσιν. Ἐπὶ τῆς Γῆς ἡμῶν ὑπελογίσθη ὅτι ἀποθνήσκουν 20 περίπου τοῖς χιλίοις ἐπομένως ἐντὸς 50 ἐτῶν ἀποθνήσκουν τόσοι, ὅσοι ζοῦν ἐν τῷ συνόλῳ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἥτοι 10 ἄνθρωποι ἐφ' ἑκάστου τετραγωνικοῦ χιλιομέτρου, δεδομένου ὄντος ὅτι τὰ 135,000,000 τετραγ. χιλιομ. τῆς γῆς περιλαμβάνουν 1½ δισεκατομμύριον κατοίκων. Καίοντες ὅθεν ὅλα τ' ἀνθρώπινα πτώματα, ἀφαιροῦμεν ἀπὸ τὴν Γῆν 10 πτώματα ἐπὶ ἑκάστου χιλιομέτρου εἰς 50 ἔτη, χίλια δὲ εἰς 5,000 ἔτη. Ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιδράσῃ ὀλεθρῶς ἐπὶ τῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους, ἀφοῦ καὶ τώρα ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀφθονος φυτικὴ βλάστησις ἀνευ τῆς διὰ συνδεδεμένου ἄζωτου λιπάνσεως.

Τὸ συμπέρασμα εἶνε ὅτι, καίοντες τοὺς νεκρούς, στειροῦμεν ὁλονὲν καὶ λεληθότως τὰς πηγὰς τῆς ζωῆς, ἐνῶ, ὅταν ἀποδιδώμεν τὰ πτώματα εἰς τὴν μητέρα γῆν, ἥτις θὰ τὰ κατεργασθῇ φυσικῶς διὰ τοῦ αἰωνίου νόμου τῆς συναλλαγῆς τῆς ὕλης, τότε ἕκαστος θάνατος δὲν εἶνε ἢ τὸ ἀνοίγμα νέας πηγῆς διὰ νέων ὀρμῶν τῆς ἐν τῇ Φύσει ζωῆς.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ ἐλπίς ζωογονεῖ ἢ προσδοκία θανατῶνει.

Ὁ λόγος πρὶν ἐξέλθῃ τῶν χειλέων εἶνε δούλος μας· ἅμα ἐξέλθῃ, γίνεται κύριός μας.

Τὴν μεγαλειτέραν χρῆσιν τοῦ πνεύματός σου πρέπει νὰ κάμνης, ὅταν ὁμιλῆς μὲ μωρόν.

Ὅσοι βλέπουν τοὺς ἄλλους, προφασίζονται συνήθως ὅτι τὸ ἔκαμαν διὰ καλὸν των.

Λέγομεν ὅτι ὁ καιρὸς παρέρχεται· αὐτὸ εἶνε πλάνη· ὁ καιρὸς στέκει καὶ παρερχόμεθα ἡμεῖς.

ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΓΑΤΑ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟΣ

ΕΝ ἠδυνήθην ποτέ νά ἐξακριβώσω διατί ὑπάρχει καί ἀπό πότε χρονολογεῖται ἡ παρατηρουμένη αἰώνιος καί ἀμειλικτος ἔχθρα μεταξύ τοῦ σκύλου καί τῆς γάτας. Ὑποθέτω ὅτι εἰς τόν μακάριον τῆς Ἐδέμ κήπον, ὅπου συνηγελάζοντο μετά τῶν ἄλλων παντοίων ζώων, τῶν συνηγελάζοντο μετά τῶν ἄλλων παντοίων ζώων, τῶν ἐξεληθόντων νεωστί ἀπό τῶν ἐργασιασίων τῆς Δημιουργίας, τὰ δύο αὐτά τετραπόδα διήγον εἰρηνικῶς καί ἀναμαρτήτως ἀνάμεσον τῶν. Ἐπειδή δέ ἐξακολούθουν μὲν νά τρώωσαν ξύλον μέχρι σήμερον παρά πάσας τὰς φιλοζωφικὰς διατάξεις τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν, δὲν εἶνε ὁμως ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐφαγόν ποτε καί αὐτὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, δύνανται νά συμπεράνῃ τις ὅτι ἡ ἠθικὴ τῶν διαστροφῆ δὲν εἶνε ἐπακολούθημα ἰδικῶν τῶν προπατορικῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλ' ἐπῆλθε βαθμηδὸν καί κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς συγχρωτίσεως αὐτῶν μετά τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ, ὅστις κατὰ θεῖαν ἀπόφασιν, ἐτάχθη ὡς θεοπότης τῶν, καί τὸν ὅποιον ἠκολούθησαν εἰς τὴν ἔξοριαν, καί ἐκ τῆς ἐξοικειώσεως αὐτῶν μὲ τ' ἀνθρώπινα ἦθη. Ἐν τούτοις παραμένει πάντοτε ἀνεξιχνίαστος ὁ λόγος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη καί διατηρεῖται διαρκῶς ἄσβεστον τὸ μίσος μεταξύ τῶν δύο τούτων γενῶν τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου.

Δὲν διαφαίνεται τοῦλάχιστον ἐλαττήριόν τι, ἐξ οὗ νά προέρχεται τὸ αἰσθημα τῆς ἀμοιβαίας τῶν σφοδρᾶς ἀνιπαθείας, διότι οὐδὲ ἀφορμὴ σοβαρᾶς ἀντιζηλίας δύνανται νά ὑπάρχῃ μεταξύ τῶν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῶν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε καταπάτησις δικαιοματίων ἐκατέρωθεν, οὔτε βλάβη τις συμφέροντος. Ὁ σκύλος, λόγου χάριν, οὐδέποτε ὠρέχθη τὰ φάρια, τῶν ὁποίων τὰ ὑπολείμματα περιέρχονται ἀνεξαιρέτως εἰς τὴν λαίμαργον δικαιοδοσίαν τῆς γάτας, οὔτε καταπάτησέ ποτε τὰ ὑπερφῶα καί τὰ κεραμίδια, ἐπὶ τῶν ὁποίων αὐτὴ ἐξαοκεῖ ἀνεγνωρισμένην κυριότητα. Ἀφ' ἑτέρου ἡ γάτα οὐδέποτε διενόγη νά ἐπεκτείνῃ τὴν κυνηγετικὴν τῆς δικαιοδοσίας πέ-

ραν τῆς θήρας τῶν ποντικῶν, οὔτε ἐξήγησέ ποτε νά διορισθῇ θυρωρὸς τοῦ οἴκου, ἢ φύλαξ ποιμνίων ἢ ἀμπελῶν, οὔτε ἤγειρεν ἀξιώσεις νά παρακολουθῇ τὸν κύριον ἢ τὴν κυρίαν τῆς κατὰ τοὺς περιπάτους ἢ τὰς ἐκδρομὰς. Ἡ ἐξήγησις λοιπὸν τοῦ φαινομένου ἀπόκειται εἰς τοὺς φιλοσόφους, οἵτινες δι' ἀνευδρότου μελέτης θὰ ἠδύναντο ἴσως ν' ἀνεύρωσι τὸν ὑποκρυπτόμενον μυστηριώδη λόγον' ἀλλὰ μεταξύ τῶν σκύλων καί τῶν γάτων, οὔτινες θὰ ἦσαν οἱ ἀρμολιότεροι καί οἱ μᾶλλον ἐνδιαφερόμενοι, δὲν ὑπάρχουν — ἴσως κατ' εὐτυχίαν αὐτῶν — φιλόσοφοι καταγινόμενοι εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ψυχικῶν φαινομένων καί τῶν κοινωνιολογικῶν ζητημάτων, διὰ τοῦτο δέ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος δὲν φαίνεται πιθανή.

Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἔχθρα ὑπάρχει καί θὰ ἐξακολουθῇ νά ὑπάρχῃ, τοῦλάχιστον ἐφ' ὅσον τὰ ζῶα δὲν ἀποφασίζον νά ἐβρῶσιν διαιτητικὸν σῶμα λύσον εἰρηνικῶς τὰς φυλετικὰς τῶν διαφορὰς, μολονέτι τὸ παράδειγμα τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ συνέδριον τῆς Χάγης δὲν εἶνε λίαν ἐνθαρρυντικὸν πρὸς τιαυτὴν ἀπόφασιν. Ἐκδηλοῦται δέ ἡ ἔχθρα τῶν πάντοτε σχεδὸν θανάσις εὐρεθῶν ἀντιμέτωποι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δύο αὐτῶν πολεμιῶν φυλῶν, ὅχι μόνον ξένοι καί ἄγνωστοι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ — πλήν σπανίων ἐξαίρεσεων — καί γνωστοὶ οἰκοδοιοῦντο, ὑπὸ τὴν αὐτὴν διαιτητικὴν στέγην. Αἱ δὲ ἔχθροπραξίαι ὅτε μὲν περιορίζονται εἰς ἀμοιβαίας ἀπειλὰς δι' ἰδιαίτερων ὑλακῶν καί νιαουρισμάτων ἐκφερομένας, ἢ εἰς ἐπιθέσεις ἐγκαίρως ἀναστέλλομένας. Ἐτε δὲ ἀπολήγουν εἰς μονομαχίας κρατεράς καί λυσώδεις, ἀνταξίας τῶν ἐπικῶν ἡρώων τοῦ Ὀμήρου καί τοῦ Ἀριστοῦ, ποικιλλομένας δὲ ὑπὸ ἐπεισοδίων ἐξόχως συγκινητικῶν καί κάποτε ἐξικνομένων μέχρι τραγικοῦ μεγαλείου.

Εἰς μίαν τοιαύτην δραματικὴν πάλιν ἐτυχε ν' παρευρεθῶ, μολονότι δὲ παρήλθον πολλὰ ἔκτοτε ἔτη, διατηρῶ ζωηρότατην εἰς τὸν νοῦν τὴν ἀνάμνησιν τῆς σκηνῆς, ἧτις διεξήχθη ὑπὸ ὄρους ἀσυνήθεις, καί ἀφ' οὗ ἐπαρουσίασε πολλὰς παραδόξους φάσεις, ἀπέληξεν εἰς ἀπρόοπτον λύσιν ἰλαροτραγωδίας.

Τὸ δράμα συνέθη περί τὴν δεῖλγν θερνῆς ἡμέρας εἰς τὴν πικρα-θλάσσον πλατεῖαν ἐπαρχιακῆς πόλεως, μίαν πλατεῖαν ἐπίπεδον, ἀγανὴ τὴν ἔκτασιν. Διότι αἱ πλατεῖαι τῶν μικρῶν πόλεων συνήθως διατελοῦν εἰς ἀντιπεπονητά λόγον πρὸς τὸ μέγεθος καί τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν. Εἰς τὰς μεγαλοπόλεις φεῖδονται τοῦ οικοδομησίου χώρου καί αἱ πλατεῖαι τῶν εἶνε σχετικῶς μικραὶ ἐνῶ οἱ ἐπαρχιακῶν φιλοσοφῶν τὰς πόλεις τῶν μὲ ἀνέξοδον πολυτέλειαν ἐκτεταμένων πλατειῶν, αἱ ποταὶ καί κατὰ τὰς ὄρας τῆς συγκεντρώσεως τοῦ πλήθους παρέχουν πάντοτε τὴν ἐντύπωσιν ἐρημίας. Εἶνε καί αὐτὸ μία ἀπόδειξις ἀνθρωπίνης πτωχαλαζονείας, ὑπενθυμίζουσα τὰς τεραστίας πύλας τῆς μικρᾶς Μύνδου, πρὸς τοὺς κατόικους τῆς πόλεως ὁ σκόπητος Διογένης ἔλεγε: «Κλείσατε τὰς πύλας μὴ δρα-

πετεύση ἢ πόλις σαρ! » Ἐπί τῆς ἀπεράντου λοιπὸν αὐτῆς σκηνῆς καὶ ἐπὶ τῆς συνεχομένης μετ' αὐτῆς θαλάσσης — διότι ἡ μάχη, ὅπως τὸ ἀνδραγάθημα τοῦ Κίμωνος ἐν Μυκάλῃ, συνήφθη ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ — διεξήχθη τὸ δράμα ἐν ὑπαίθρῳ, ὅπως αἱ τραγωδίαί τῆς ἀρχαιότητος, μὲ ὀλίγους θεατὰς εἰς τὰ πέριξ καὶ μὲ μάρτυρα ἀνωθεν τὸν οὐρανόν, ὅστις, ὅπως λέγουσι οἱ ἱεροκλήρικες καὶ οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς, τιμωρεῖ πάντοτε τὴν ἀδικίαν.

Κατὰ τὴν ὄραν λοιπὸν ἐκείνην μιὰ γάτα ἐκινήσασα ἀπὸ τὴν οσειρὰν τῶν οἰκίῶν τὴν ἀποτελοῦσαν τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς πλατείας, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὴν πλευρὰν τὴν πλαισιουμένην ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Πῶς ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ ὕψη τῶν στεγῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἤθύναντο κυριαρχικῶς καὶ ἀνενοχλήτως νὰ διαιτᾶται, καὶ νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ χθιμαλὸν ἐκεῖνο πεδίον, ὅπου ἦτο ὑποκειμένη εἰς παντοίας ἀπρόοπτους καὶ κινδυνώδεις συναντήσεις; Ἦτο συνειθισμένη ἀρὰ γε εἰς τοιαύτας ἐκδρομὰς, ἢ παρακινήσεια ἐκ τῆς ἐπικρατούσης ἀκόμῃ ἐρημίας, ἐπεχειρεῖ μονήρη περίπατον διὰ νὰ συγκεντρώσῃ τὰς σκέψεις τῆς, νὰ βεμβάσῃ καὶ — τίς οἶδε — ὑπὸ τὸν οἴστρον προσφάτων ἀναμνήσεων νὰ συνθέσῃ ἴσως μελωδίαν ἐρωτικοῦ πάθους, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες μὲ τοὺς σπαρακτικὸς φθόγγους τῶν ἀντηχησῶν εἰς τὴν σιγὴν τῆς νυκτός ὡς γόοι βασιανίζομένων ψυχῶν; Ἡ μήπως ἢ γεινιαισὶς τῆς θαλάσσης εἶχε κεντήσῃ τὴν δρεξίν τῆς καὶ ἠθέλησε νὰ περιεργασθῇ ἐγγύθεν τὸ ὑγρὸν πεδίον, ὅπου διαιτᾶται τὸ θήραμα τὸ τόσο ἀρεστόν εἰς αὐτήν, μὲ τὸ ὁποῖον ὁμως, φεῖ, μόνον εἰς τὸ μαγεῖσθαι καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τῆς μαγεύσεως εὐτυχεῖ ἐνίοτε νὰ συναντᾶται;

Οὐδὲν περὶ τούτου δύναμαι νὰ βεβαιώσω.

Ἄλλ' ἐνφ' τὸ συνήθως τόσο ἐμφρον τετράποδον ἐπλανᾶτο ἀμερῖμως καὶ ἀπερισκέπτως τόσο μακρὰν τοῦ ἀσύλου τοῦ, διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ κατέφθανεν εἰς τὴν πλατεῖαν ὁμιλος περιπατητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐβρίσκατο νεαρὸς εὐπατρίδης, γνωστός εἰς τὴν πόλιν ὡς μέγας θηρευτῆς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου κνηγετικοῦ τοῦ σκύλου. Καὶ ἡ πρώτη πράξις τοῦ δράματος ἤρχισεν.

* *

Εἶνε γενικῶς ἀνεγνωρισμένον ὅτι κατὰ τὰς ἀδιαλείπτους ῥήξεις καὶ συμπλοκάς τὰς ὁποίας προκαλεῖ ἡ παροιμιώδης ἀδιάλλακτος ἔχθρα μεταξὺ σκύλου καὶ γάτας, πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων, ὁ πρῶτος εἶνε συνήθως ὁ ἐπιτιθέμενος καὶ ὁ ἀρχόμενος χειρῶν — ἢ μᾶλλον ποδῶν — ἀδίκων. Ἡ γάτα εἶνε ὑπομονητικώτερα καὶ ἐπιφυλακτικώτερα, ἀν ὑπῆρχον δὲ Μεγάλαι Δυνάμεις μεταξὺ τῶν ζῴων, δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ δημολογήσουν ἐπαινετικῶς ὅτι αὐτὴ τηρεῖ συνήθως ἄψογον στάσιν. Μόνον ἐν ἀναποδράστῳ ἀνάγκῃ ἀποφασίζει ν' ἀμυνθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς, ὅστις πάντοτε σχεδὸν εἶνε ὁ ἰσχυρότερος, διεξάγει δ' ἐνίοτε τὸν ἄνισον ἀγῶνα μετὰ τὴν γενναίω-

ΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΣ

(Ἔργον J. W. Cadward)

τητος και πρό πάντων μετά τήσως επιτηδειότητος, ὥστε νά νικᾷ ἐνίοτε και νά καταισχύνη τόν θρασύν ἀντίπαλον.

Ὁ κανών ἐφηρμόσθη και εἰς ἐκείνην τήν περίστασιν. Ὁ σκύλος τοῦ νεαροῦ κυνηγοῦ, μεγαλόσωμος, ῥωμαλέος, καλοθρεμμένος, πλήρης σφρίγγους και μένους, εἶδε μέ τό δξύ κυνηγετικόν του βλέμμα τήν περιδιαβάζουσαν ἐχθράν του, ἐστράφη πρός τόν κύριόν του ἀνυπόμονος, ὡσεὶ ζητῶν τήν συναίνεσίν του, και μετά τό ἐπιδοκιμαστικόν νεῦμα ἐκείνου, ὄρμηθεν ἀκράτητος εἰς καταδίωξιν τῆς.

Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι ἐξ ὄλων τῶν τιηασσομένων ζῴων, τῶν συνδιατιμώμενων μετά τοῦ ἀνθρώπου, ὁ σκύλος, ὅστις εἶνε και τό νοσημονέστερον αὐτῶν, ἐκληρονόμησεν ἐκ τῆς μακρᾶς μετά τῶν λογικῶν διπόδων συμδιώσεως περισσότερον τῶν λοιπῶν τὰς ἐξεις και τὰ τῆθ και τὰ πάνη αὐτῶν. Ὁ σκύλος τῆ ὄντι παρουσιάζει ἐν καταπληκτικῇ ἀναλογίᾳ τήν ἠθικὴν και ψυχολογικὴν ποιικιλίαν τήν παρατηρουμένην παρά τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωσίᾳ. Ἐπάρχουν σκύλοι ἀνδρείοι και θαρραλεοί, ἀσχέτως πρός τό ἀνάστημά των και σκύλοι φοφοδεεῖς. Ἐπάρχουν σκύλοι ἀθῶοι και ἀφειλεῖς και σκύλοι παμπόνηροι — και ὑπενθυμιζῶν τόν περίφημον Τριζώνην τοῦ καφενείου Ζαχαράτου, ὅστις ἐχί μόνον δέν ἔτρωγε τὰς ῥιπτομένας ὑπό τῆς ἀστυνομίας δηλητηριασμένας φλόγας, τὰς προσωριμένους πρός ἐξολόθρευσιν τῶν ἀθεσπῶτων κυνῶν, ἀλλά και τὰς ἀπεκρίμαζε και τὰς ἔθαπτεν ὑπό τό χῶμα, διὰ νά μή πλανηθοῦν και φάγουν ἐξ αὐτῶν οἱ εὐπιστότεροι ἐριψύλοἱ του. Ἐπάρχουν σκύλοι ἀγαθοὶ και πρῶοι, περισσαινότες και αὐτότερος τῶς ἀγνώστους των, και σκύλοι αὐθάδεις, δῦστροποι, φιλέριδες. Ἐπάρχουν σκύλοι ἱπποτικοὶ και μακροθύμοι και σκύλοι δόλιοι και μνησικακοί, τοῦς ὁποίους ἠ δημιῶδης μας γλώσσα ὀνομάζει σκυλιά κρυφοζάγκωτα. Ἐπάρχουν οἱ ἔχοντες ἐξεις ἀριστοκρατικᾶς, ὡς νά κατήγοντο ἀπό σκύλους μαρκησίους τῆς αὐλῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', και οἱ ἔχοντες ἐνοστικτα χυδαϊότητος και ἀρεσκόμενοι νά συναγελάζωνται μετά τὰ κοπρόσκυλα. Ἐπάρχουν σκύλοι φιλοπρόσοδοι, εὐχαρίστωες προσκικεῖομενοι πάντα νεοτερισμόν και σκύλοι ὀπισθοδρομικοὶ και μισόκαινοι, φύλακες τοῦ καθεστώτος, ἐξεγερόμενοι κατά πάσης τροποποιήσεως αὐτοῦ, ὑλακτοῦντες τοῦς περιβεβλημένους ἀσύνητες ἐνδυμα διαβάτες και φερόμενοι ὡς παράδειγμα τοῦ λεγομένου μισοεἰσομοῦ ὑπό τῶν συγγραφέων τῆς ἐγκληματολογικῆς ψυχολογίας. Ἐπάρχουν οἱ σχετικῶς και κατ' ἀναλογίαν πρός τό γένος των σεμνοὶ και μεμετρημένοι, και ὑπάρχουν οἱ ἀνακτεῖς και υπερβαίνοντες πάντα βαθμόν κνισομοῦ, και ὅτω καθεξῆς.

Ὁ σκύλος, ὁ πρωταγωνιστήσας εἰς τό δράμα, ὅπερ ἀφηγοῦμαι, ἀνῆκεν εἰς τό εἶδος τῶν ἀλαζόνων και αὐθαιρέτων και θρασέων παλληκαράδων, και ἂν δέν ἔγεννᾶτο μέ τέσσαρας πόδας, βεβαίως θά προσελαμβάνετο εἰς τήν ὑπερσίαν φιλοδόξου τινός πολιτικοῦ τοῦ τόπου μας, ὅπως ἐνισχύη διὰ τῆς κομπούρας και τῆς μαγκούρας του τήν ἐκλογικὴν δύναμιν τοῦ προστάτου του. Ἐφημιζετο πρό πάντων διὰ τό ἄσβεστον μῖσός του ἐναντίον τῶν γάτων και ὁ

κύριός του ἀνέφερε συχνάκις μεθ' ὑπερφηφανείας τοῦς ἄθλους του, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατελέγετο ὁ πνιγμός ἠ ὁ σπαραγμός πολυαριθμῶν δυστυχῶν τετραπόδων ἀνηκόντων εἰς τήν ἐχθρικὴν φυλήν. Ὅσάκις ἐβλεπε γάταν, ἠλεκτρίζετο και ἐπετίθετο κατ' αὐτῆς μέ μανίαν, τήν ὁποίαν ὅτε Γουέλφος ἐναντίον Γιβελλίνῃ, ὅτε Καπουλέτος ἐναντίον Μοντέκκου, ὅτε Παπιστής ἐναντίον Οὐγκενότου, ὅτε ὑπέρμαχος τῆς καθαρειούσης ἐναντίον χυδαῖστοῦ ἐξεδήλωσέ ποτε.

Ἀκούσασα αἴφνης τὰς ἀγρίας ὑλακὰς και ἰδοῦσα τόν ἐπερχόμενον ἐχθρόν ἠ δυστυχισμένη γάτα ἐσκέφθη νά φύγη ἀλλά τοῦ νά φύγη; Ἡ ὁδός τῆς ἐπιστροφῆς πρός τήν σειράν τῶν οἰκιῶν ἦτο ἀποκεκομμένη. Ἡ εὐρύχωρος πλατεία ἐξετείνετο ἀπέναντι ἐνώπιόν τῆς ἀλλά δένδρον κανέν ἠ ὑψωμα κατάλληλον πρός ἀκροβατικὴν ἀναρρήσιν δέν ὑπῆρχεν ἐκεῖ πλησίον, και ὁ διώκτης τῆς ὡς ὠκυποδέστερος βεβαίως θά τήν κατέφθανε, πρὶν προφθάσῃ ἐκείνη νά εἶρη ἄσυλον. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ τῆς και ἐν τῇ παραζάλῃ τῆς ἐστράφη πρός τό μέρος τῆς θαλάσσης και ἐφθασε γοργῇ εἰς τό κρηπίδωμα τῆς παραλίας ἀλλά πρόσπεσασα ὅτι ὁ σκύλος ἐπῆρχετο ἐναντίον τῆς, ἀφῶ ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν, ἔλαβεν ἠρωϊκῆν ἀπόφασιν και, ὡς ἠ Σαπφῶ ἀπό τοῦ βράχου τοῦ Λευκάτα, ἐρρίφθη και αὐτῇ εἰς τήν θάλασσαν.

Μετ' ὀλίγας στιγμάς ἐφθασεν ὁ σκύλος, ὅστις μανιώδης διότι ἐβλεπε τό θῆμα διαφεύγον τῶν ὀνύχων του, ἀφῶ ὑλάκτιος και πάλιν, ἔπεσε και αὐτός ὄρημητικῶς εἰς τό ὕδωρ. Ὁ κύριος αὐτοῦ μετά τὴν συνοδοιπόρων του και μερικοὶ περιπατηταὶ ἐθρισκόμενοι εἰς τήν πλατείαν, ἰδόντες μακρόθεν τὰ γενόμενα, ἔσπευσαν νά πλησιάσουν και σταθέντες παρά τό κρηπίδωμα, παρηκολούθουν μετά περιεργείας τήν ἐξέλιξιν τῆς δραματικῆς ἐκείνης σκηπῆς.

* *

Ἄνοιγῶ ἐδῶ μίαν παρένθεσιν.

Θά σὰς συνδέη κάποτε βέβαια νά κάμετε τήν παρατήρησιν ὅτι, πλὴν τῶν ἰχθύων και τῶν ἀμφιβίων, πάντα σχεδόν τὰ τετραπόδα, ἀπό τοῦ μικροῦ ποτικῶ τοῦ εὐτόλμως ἐπιχειροῦντος και ὑποβρυχίους ἐκδρομάς διὰ τῶν πρυμνησίων, μέχρι τοῦ δυσκινήτου ἐλέφαντος, ἀλλά και τὰ ἔρπετά και εἶδη τινα πτηνῶν ὑδροχαρῶν, εἶνε ἐκ φύσεως πεπρωικισμένα μέ τήν ἱκανότητα τοῦ πλέειν, μόνος δέ ὁ ἀνθρωπος, τό ἐκλεκτόν τοῦ Δημοουργοῦ κατασκευάσασια, πρωικισθεῖς μέ τόσα ἄλλα ἐξαιρετικὰ προνόμια και δῶρα και λαθῶν ἐξουσίαν ἐφ' ὄλων τῶν λοιπῶν κτισμάτων, ὅσπερ αὐτῶν κατά τοῦτο, και ὅταν δέν εἶνε τεχνικῶς ἐξησκημένος εἰς τό κολύμβημα, πηγαίνει κατ' εὐθεσίαν εἰς τόν πάτον ὀσάκις πῆσῃ εἰς τήν θάλασσαν, ἀκόμη και ὅταν φέρῃ τὰ γαλόνια τοῦ ναυάρχου. Διατί τάχα ἠ ἀνισότης αὐτῆ και πόθεν τοῦ ἀνθρώπου ἠ ἀτέλεια;

Καὶ ἐπειδὴ δέν εἶνε εὐκολόν νά λυθῇ ἠ ἀπορία μου, κλείω τήν παρένθεσιν.

Τὰ δύο ζῆα, μέσα εἰς τὴν θάλασσαν ἤδη, ἐξηκολούθουν νηρό-μενα. Ἦκούοντο ὑπὸ τοῦς πόδας των παφλάζοντα τὰ ὕδατα τοῦ ἀκυμάντου λιμένος, ἐφ' ὧν ἐσκορπίζοντο αἱ ζῶηραι ἀνταύγειαι τῆς δύσεως καὶ διεγράφετο ἡ τρέμουσα σκιαγραφία τῶν ἀπέναντι κορυφογραμμῶν. Ἡ γάτα, μᾶλλον ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητος, προηγείτο, εἶπετο δὲ ὁ σκύλος εἰς ἀπόστασιν δεκάδος περίπου ὄργυιων. Ἄλλὰ ἀφου ἀπεμακρύνθησαν ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, ἡ γάτα ἔλαθεν ἀφνης νέαν ἀπόφασιν.

Ποῦ ἐπήγγαιεν; Αὐτὸ θὰ ἐσυλλογίσθῃ ἐξ ἀπαντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ὁ πόντος ἐξετείνεται ἀχανῆς ἐνώπιόν της, καταφύγιον δὲ σχετικῶς στερεοῦ ἐδάφους δὲν ὑπῆρχε κανέν ὀλόγυρά της. Δὲν ἐφιλοδοῖει βέβαια δάφνας θαλασσοπόρου καὶ δὲν ἐσκόπει νὰ προχωρήσῃ μέχρις ἀνευρέσεως νέας τινὸς γῆς ὡς ἄλλος Κολόμβος ἢ Μαγγελάνος. Ἄλλως τε αἱ δυνάμεις της δὲν ἦσαν ἐπαρκεῖς διὰ τὸσον μακρὸν πλοῦν, ἰσως δὲ μάλιστα ἤρχιζε νὰ αισθάνεται τὴν κούρασιν, ἧτις εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν ἰσοδυναμεῖ πρὸς θάνατον. Ἄρα τὸ καλλίτερον ἦτο νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν ξηράν, νὰ προσπαθῆσθαι νὰ ἐξέλθῃ πρώτη καὶ νὰ διαφύγῃ τὸν ἀπηνῆ διώκτην της.

Τοῦτο καὶ ἐπραξε. Ἐστράφη διὰ μιᾶς καὶ ἤρχισε τώρα νὰ διευθύνεται πρὸς τὴν παραλίαν, ὁ σκύλος δὲ ἰδὼν τὸ κίνημά της καὶ ἐνοήσας τὸν σκοπὸν της τὴν ἐμμήθη.

Οἱ δύο τετράποδες κολυμβῆται ἐπανήρχοντο κατ' ἀντίστροφον τάξιν. Προηγείτο ὁ σκύλος καὶ εἶπετο ἡ γάτα. Ἡ μεταξὺ των ἀπόστασις διετηρεῖτο ἡ αὐτή· ἀλλ' αἶφνης ἡ γάτα ἐφάνη ταχύουσα τὸν πλοῦν, καὶ καταβάλλουσα σφοδρὰς προσπάθειας ἤδυνήθη νὰ πλησιάσῃ τὸν ἐχθρὸν της ἐκ τῶν νῶτων. Οἱ θεαταὶ ὑπόπτευσαν ὅτι κάποιον σχέδιον ἐνεῖχεν ἡ στρατηγικὴ ἐκείνη κίνησις, ἀλλὰ πρὶν προφθάσουν νὰ τὸ μαντεύσουν, ἐπῆλθε τὸ ἀπρόοπτον.

Ὅτε προσήγγισεν, ἀνατιναχθεῖσα αἶφνης ἐπέθηκε τοὺς ἐμπροσθίους πόδας εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ σκύλου καὶ στηριχθεῖσα διὰ τῶν ὀνύχων της ἀνερχήθη εἰς τὴν εὐρωστον ράχιν του. Ὁ δυστυχῆς σκύλος οὐδεμίαν ἤδυνήθη ν' ἀντιτάξῃ ἀντίστασιν εἰς τὸ ἐπιβουλον κίνημα. Ἐδέχθη τὸ ἀπροσδόκητον φορτίον καὶ τὸ ἔφερε μέχρι τῆς παραλίας ἀγογγύστως, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι οὔτε νὰ οἰμώξῃ δὲν ἤθυνατο ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του. Ὅτε δὲ κατέπευσεν εἰς τὸ τέρμα τὸ ἀλλόκοτον σύμπλεγμα τοῦ νέου αὐτοῦ Ἀριωνος τῶν κεραμιδιῶν, οἱ παρεστῶτες, φαίδρυθέντες ἐκ τοῦ θαύματος, ἐπευφήμησαν τὸ ἀγχίνου ζῶον διὰ τὸ τέχνασμά του.

Ἄλλ' ἡ τελικὴ λύσις τοῦ δράματος ἐπεφύλασεν εἰς τοὺς θεατὰς ἄλλην μίαν ἐκπληξίν. Ἡ γάτα, εὐρεθεῖσα πρὸ τοῦ κρηπιδιώματος τῆς παραλίας ὑψουμένου περὶ τὸ ἐν μέτρον ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα ἐλευθερίαν κινήσεων, ὑπελόγησε τὴν ἀπόστασιν μετὰ τὴν συνήθη τοῦ βλεμματός της ὀξύτητα, δι' ἐνός ἄλματος

εὐρέθη ἐπὶ τοῦ ὀγκολίθου καὶ ἐκείθεν ἐρμήσασα πρὸς τὴν πλατείαν μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος, ἀκαταδίωκτος πλέον, ἐφθασεν εἰς τὴν σειρὰν τῶν οἰκιῶν καὶ ἐγένετο ὄφαντος εἰσδύσασα εἰς στενὸν θρομίσκον.

Ὁ σκύλος, βυθισμένα ἔχων τὰ ἄκρα εἰς τὸ νερόν, ἐδέησε ν' ἀνασπῆθῃ τῇ βοήθειᾳ τοῦ κυρίου του καὶ τινων ἐκ τῶν παρισταμένων, ἀσθημαίνων, περίρρυτος, κατσηχυμένος ὑπὸ τὰ σκώμματα καὶ τοὺς γέλωτας τῶν θεατῶν διὰ τὸ αἰκτρὸν τοῦ πάθους.

Ἦκουσα πολλὰς διδαχὰς ἰεροκρητικῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ταπεινοφροσύνης· ἀνέγνωσα πολλὰς ἐπινοίας ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μυθογράφων περὶ τῶν παθημάτων τῶν ἀλαζόνων καὶ τῶν ἀδίκων· ἀλλὰ κανέν παράδειγμα δὲν μοῦ ἐφάνη εὐγλωττότερον ἀπὸ τὸ θέαμα ἐκεῖνο τοῦ τετραπόδου τοῦ τιμωρηθέντος τὸσον περιφανῶς διὰ τὴν κακίαν του. Ἡ ἐντύπωσις παρέμεινε τὸσον ζωντανὴ εἰς τὸν νοῦν μου, ὥστε ἔκτοτε, ὅσκις θέλω νὰ χαρακτηρίσω τὴν εἰκόνα ἀνθρώπου, ὅστις ἀποσύρεται ἐντροπισκασμένος μετὰ τὴν ἀποτυχούσαν ἀπόπειραν κακῆς πράξεως, δὲν μεταχειρίζομαι τὴν συνήθη φράσιν «σάν βρεγμένη γάτα», ἀλλὰ «σάν βρεγμένος σκύλος».

[Ἀπρίλιος τοῦ 1912]

ΜΠΑΜΠΗΣ ἈΝΝΙΝΟΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΕΤΕΣ

Ὁ «μέσος ἀόριστος»

Τὰς τριβὺς τῶν ἀρχαίων πορευοσάμενος, παρ' Ἰσοκράτη δὲ μαθητευσάμενος καὶ Θουκυδίδην γοῦν ἀκροασάμενος, κοινὸς βῆρας δ' ἄτικας ἀεὶ γευσάμενος καὶ ὑπεροπτικὸς ἐρευνάμενος, τὴν σύγχρονον ζωὴν δ' ἀποταξάμενος κ' ἐρημτικῶς τὰ ὄματα κλεισάμενος, τοὺς δούκοις καὶ εὐνκτικαῖς χρῆσάμενος οὐ μὴν κ' ἀσυνταξίας συνταξάμενος καὶ μαθητὰς ἀθώους σταυρωσάμενος καὶ τὸ μικρὸ μυαλὸν τοῦ σταγυγιάμενος κ' εἰς νεροκολοκυνθὰς ἀλλαξάμενος, ὁ κολοκύνθην ἑαυτὸν οὐ φάμενος, κανόνα δ' ἄλλον πάντα βιασάμενος, σάλιν δὲ καὶ σάλια ἐπιδειξάμενος, βουφαίαν . . . ἀλεξήλιον δραξάμενος, ὑπὲρ τῆς γλώττης πίπτει μαγεσάμενος!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΧΩΡΙΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΠΡΙΝ ΣΗΚΩΣΟΥΝ ΤΟ ΛΕΙΨΑΝΟ

Ὁ μάργμα Νάσος ὁ Βοϊδῆς, σταμάτησε ἔν τῃ σοῦστα ἔμπρὸς
στοῦ γασάπικο τοῦ γαμπροῦ του, ξεπέζεψε, ἔλυσε τὰ χάμουρα,
ἔδεσε τὸ ἄλογο σ' ἓνα σιδερένιο χαλκᾶ καρφωμένον στοῦ στύλο
τῆς πόρτας, δοκίμασε δυὸ τρεῖς φορές
τὸν κόμπο ἂν εἶνε γερὸς, καὶ χτυπώντας
στον ἀέρα τὸ καμτσίκι του, μπῆκε στοῦ
μαγαζι δρασκελίζοντας ἓνα κοπρόσκυλο
ποῦταν ξαπλωμένον στοῦ κατώφλι. Τὸ σκυ-
λί, σηκώθηκε μὲ γρυλλισμό καὶ πῆγε νὰ
πλαγιάσῃ λίγο πάρα ἔξει.

Τὸ μαγαζι ἦταν ἔρημο. Ἐνα κομμάτι
βωδινὸ μαυρισμένον ζρεμόταν ἀπὸ τὸ
τσιγγέλι. Σὲ μιὰ γωνιά ἦταν σωριασμένα
ξύγνια καὶ κόκκαλα βρωμισμένα.

— Ἐδῶ ἴσαι, Τρομάρα; Αἱ! Τρομάρα!

Ὁ Τρομάρας, ὁ γασάπης τοῦ χωριοῦ,
βγήκε ἀπὸ τὸν ἀντικρινὸ καφενεῖ, ἐσκού-
πισε τὰ χεῖλια του μὲ τὴν ἀνάποδη τοῦ
χειριοῦ του, κ' ἔτρεξε νὰ καλωσορίσῃ τὸν
πεθερό του.

— Ἐδῶ εἶμαι, ἐδῶ. Τί χαμπάρια;

— Δόξα νά'χῃ ὁ θεός, ἄς τὰ λέμε καλά,
νὰ ποῦμε. Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Καλά. Μπᾶς καὶ θέλει σανὸ τὸ ἄλογο, νὰ τὸ ταῖσωμε;

— Ἄ, μπᾶ! ἔφαγε ἀπ' τὸ πρῶτ' δυὸ δεμάτια ὀλάκαιρα.

— Τί χαμπάρια
— Ἄς τὰ λέμε καλά;

— Καλά. Μπᾶς καὶ θέλει σανὸ τὸ ἄλογο, νὰ τὸ ταῖσωμε;
— Ἄ, μπᾶ! ἔφαγε ἀπ' τὸ πρῶτ' δυὸ δεμάτια ὀλάκαιρα.

ΣΗΜ. — Τὰ γελοιογραφικὰ σκίτσα ἐξεπόνησε ὁ φίλτατος συνεργάτης
κ. Ἡλίας Κουμετάκης.

Ἐπαρχιακὴ Σκίθ. — Ἡ χειροτεχνεργατικὴ ἀγορὰ εἰς τὴν Κέρκυραν
(Σκίτσο τοῦ κ. Ἡλίας Κουμετάκη)

— Τό πότισες;
 — Μωρέ, ήπια αυτό ένα περιόδρομο.
 — Και πώς πήγαν τὰ κοτόπουλα; Πούλησες σέ καλή τιμή σήμερα;
 — Χμμ! 'Ετσι κ' ἔτσι. Βιαζόμουν, βλέπεις, γιατί τὴν ὥρα ποὺ πήγα στὸ παζάρι, ἀπάντησα τὸ γνιὸ τοῦ Νικολῆ καὶ μούδωσε τὰ κακὰ μαντάτα... 'Αλλοῦτιά θὰ τὰδυνα σὲ πλιὸ συμφερτικὴ τιμῆ. 'Ητανε, μαθές, λιγοστὰ σήμερα τὰ πουλερικά στὸ παζάρι. 'Αλήθεια, τὰ 'δικά σου τὰ ζωντανὰ πὼς πάνε; ἢ κατσίκες, τὰ παλιά, τὰ γαλόπουλα; Τῶχεις τὸ μοσχαρακὶ ἢ σοὺ φόφωσ; Σάμπως νάτανε ἄρρωστο τῆς προάλλες...
 — Τὸ γλύτωσα. Τώρα εἶνε καλά... θές νὰ τραβήξωμε καμμιὰ μαστίχα;

— 'Ας τὴν πάρουμε. 'Ετσι τὸ λοιπός; Γιὰ μίλα, βρέ παιδί, εἶν' ἀλήθεια πὼς τὰ τίναξε ψές τὸ βράδυ ἢ γυναῖκα σου; ἢ μπάς καὶ μοὺ χοράτεψε τὸ παιδί τοῦ Νικολῆ;

— Δηλαδή... βέβηος ἀπόψε... ἀτόψε τὰ μεσάνυχτα μὰς ἄφησε χρόνος... πάει καλῆ τῆς...

— 'Ετσι, αἶ; τὰ μεσάνυχτα;.. Μὰ τί διάλογος τὴν ἔπιασε; τῆς ἤλθε νταμπλάς;..

— Κάτι τέτοιο πές... Μὰ ἐγὼ, μοὺ περνάει ἀπ' τὸ μυαλό, πὼς θάταν ἄλλο πράμμα... Χμμ...

— Σάν τί πράμμα;

— Νά! 'Εδῶ καὶ δυὸ 'βδομάδες κάτι λογοφέραμε μὲ τὴ δυχατέρα σου, ἔνεκα ἑνα γλέντι, ποὺ κάναμε μὲ τὸ Στρατῆ τὸ Μαρέκα καὶ τὸν Γιακουμῆ τὸν Γαλιμπουροῦ... τῶχαμε τσοῦζει λίγο παραπάνω... καὶ ἡ μακαρίτισσα

— Θές νὰ τραβήξωμε μιὰ μαστίχα;
 — 'Ας τὴν πάρουμε...

ἢ Στασώ, ἡ κόρη σου, σάν γύρισα ξημερώματα σαῖτι στὸ τσακίό κέφι, μέστρωσε 'μπρός: μεθύστακα!.. γουρουῖν!.. παραλυμένε!.. Κάτι τέτοια βρωμόλογα... Δὲν ξέρω πὼς ἀναγα καὶ τῆς τραβάω, ποὺ λές, μιὰ γερὴ κλωσὰ στὴ κοιλιὰ... 'Οχι, γὰ νὰ τῆς κάνω κακό, μαθές... 'Ετσι γιὰ φοβέρα... Τὴν ἄλλη 'μέρα μούγγριζε, πὼς τῆς πονοῦσε, σάν νάνοιθε, λέει, ἑνα ζωντανὸ πράμμα, νὰ τῆς τρώῃ τὰ σωθικά... 'Εγὼ τὸ πήρα ντίτ ἀνήφιστα...

Ὁ Τρομάρας κοντροστάθηκε λίγο, ἔξεροκατάτιε σάν κάτι νὰ τοῦ στάθηκε στὸ λαμό, ἔβηξε ψεύτικα δυὸ-τρεις φορές, ἔσοκώπισε τὴ μύτη του μὲ τῆς ἄκρες τοῦ μανιουῦ του, κ' ἀφοῦ τρα-

βηξε μερικὲς ῥομφιζιές μὲ τὸ τσιγάρο του, ἔξακολούθησε τὴ συγκινητικὴ διήγησι.

Ὁ πεθερός του ὁ Βοῦδῆς τὸν κίτταζε καὶ τὸν ἄκουε μὲ ἀτορία:

— Τσαςς!.. τσαςς!.. τσαςς!.. 'Ετσι αἶ; μὲ μιὰ κλωσὰ μόνάκα;... παρᾶξενο πράμμα!..

— Μὰ πές μου, στὴ πίστι σου, μὲ μιὰ κλωσὰ, ἔστωντας καὶ μὲ δυὸ, μπορεῖ ποτές νὰ τὰ κακαρῶση ἄθροπος; καὶ μάλιστα θηλυκὸ ποῦν' ἐφτάψυχο σάν τὴ γάτα;

— Ἐέρω κ' ἐγὼ;... Μπάς κ' ἦτανε ἀπὸ πρὶν βαρεμένη... ἔτσι, μαθές γαστρομένη... καὶ μὲ τὴ κλωσὰ...;

— Μπορεῖ καὶ νάταν... τὸλεγε κ' ἡ συχωρεμένη... μὰ δὲν τὸ πιστεύω... 'Ας εἶνε... Αὐτὴ μολοντούτος βόγγαε... τῆς φαινόντανε, λέει, πὼς θὰ μεῖνη

ξερὴ ἀπ' τὸν πόνο. «Δὲ βαρεῖσαι», τῆς λέω, «ἰδέα σου θάνε». Μὰ ἡ κοιλιὰ τῆς, τῆς κακομοίρας, ὀλοένα φούσκωνε. Ποῦ νὰ βάλω ὄμως κακὸ μέσ' στὸ νοῦ μου... «Μὴ σε γνοιᾶζῃ», τῆς ξαναλέω: «ἀνεμογκάστρι θάνε...» Καὶ τὴν ἔστρωσα στὴ δουλειὰ πήγαν' ἐρχότανε, ἔδινε κρέας στοὺς μουστερῆδες... Μὰ σὲ λίγες μερες ξανάπεσε κατακρέββατα, ἔβγαζε κάτι μωγγροτά, ἴσαμε ποῦ... ἔξυψήσε. Μὰ χίλιοι διαόλοι νὰ με πάρουνε, ἀν μοὺ πέρασε ποτές ἀπ' τὸ μυαλό τίποτες κακὸ γιὰ τὴ κλωσὰ 'κεινῆ...
 — Τσιου, τσιου τσιου!.. Μωρ' εἶδες ἐκεῖ θάμμα!.. Μπρέ, μπρέ, μπρέ!.. Τί εἶμαστε, ἀλήθεια, 'μεῖς οἱ ἄθροποι... ψεύτικοι!
 — Θές νὰ τὴν 'δῆς; Νά, ἐκεῖ 'πάνω εἶνε ξαπλωμένη, εἶπε ὁ Τρομάρας στὸν πεθερὸ του.
 — Αἶ, ἄς πάμε νὰ τὴν 'δοῦμε, τὴν ἄμοιρη...
 'Επῆγαν κ' οἱ δυὸ 'πίσω ἀπ' τὸ χασάκιζο, ἀνέβηκαν μιὰ σκάλα σκοτεινῆ, κ' ἐστάθηκαν σὲ μιὰ πόρτα μισανοιγμένη.
 — Πέρασε 'μπρός, λέει ὁ Βοῦδῆς στὸ γαμπρὸ του.
 — 'Οχι, πέρασε τοῦ λόγου σου.
 'Εμπήκαν μέσα, πατώντας στὰ νύχια. Ὁ Βοῦδῆς ἐκίτταζε γύρω σάν χαζός.
 'Επάνω στὸ ξυλοκρέββατο ἦταν ἡ πεθαμμένη, μὲ τὸ πρόσωπο πρσανοκίτρινο, τραβηγμένο, παραδαρμένο ἀπὸ τὴν ἀγωνία. Τὰ χέρια τῆς, σταυρωμένα στὸ στήθος, κρατοῦσαν ἑνα μικρὸ εἰκόνημα.

... Τῆς τραβάω, ποὺ λές, μιὰ γερὴ κλωσὰ στὴ κοιλιὰ!..

Πίσω ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς νεκρῆς σ' ἓνα τραπέζακι ἔκαιγε μιὰ λαμπάδα, καὶ δίπλα μιὰ γρη῏α στραγγισμένη, ἡ σαβανότρα τοῦ χωριοῦ, μονομούριζε μέσα στὸ ξεδοντιασμένο στόμα τῆς κατὶ σάν μοιρολόι.

Ὁ Βοϊδῆς ἔκανε τὸ σταυρό του, ἐξύγωσε δειλὰ, ἔσκυψε ἐπάνω στὸ λείψανο, σάν νὰ ἤθελε νὰ τὸ ἀσπασθῆ, μὰ πάλι ἀποτραβῆ-χθηκε σάν φοβισμένος.

Στὸ τέλος ἔβαλε σιγὰ τὸ χοντροῦ ἀπὸ ῥόζους χέρι του ἐπάνω στὸ χέλι τῆς πεθαμμένης, μὰ τὸ τράβηξε τὴν ἴδια στιγμή μ' ἓνα μορφασμὸ σάν νὰ τὸ ἀκούμπησε σὲ ἀναμμένο σίδερο.

Γύρισε στὸ γαιμπρό του, ποῦ ἔστει-κετο στὸ κατώφλι τῆς θύρας, καὶ τοῦ εἶπε σιγανά μὲ τρόμο:

— Πράμματις, πεθαμμένη εἶνε, τὰ χέρια τῆς εἶνε κρύα σάν τὸ χιόνι.

— Καὶ κίτρινη!... Εἶδες ἐκεῖ τὶ κίτρινάδα;... Σάν τὸ θειαφοκέρι, ἀλήθεια...

— Καὶ νὰ συλλογιέται κανένας πῶς ἐδῶ καὶ δέκα μέρες εἶχε κατὶ μάγουλα σάν τὰ τραντάφυλλα... Μπρέ, τὴν κακομοῖρα!... Ἔτσι μούρχει-ται νὰ μπῆξω τὰ κλάμματα... Δὲ βαστῶ...

— Κάνε κουράγιο... Τί νὰ γίνῃ;.. Θέλημα τοῦ Θεοῦ... Ὅτι πῆ ὁ Κύριος...

— Πέρασε μπρός...

— Ὅχι, πέρασε τοῦ λόγου σου. ξεγράφει...

Κατέβηκαν κ' οἱ δυὸ ταραγμένοι, χυριενμένοι, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἀπὸ τὸ μέγα μυστήριον τοῦ θανάτου, ποῦ δὲν τὸ ἐννοοῦσαν διόλου.

Σάν βγήκαν ἔξω στὸν καθαρὸν ἀέρα ἐκνττάχθηκαν.

— Αἰ; πᾶμε νὰ πάρουμε ἓνα κρασί γιὰ νὰ συνέρθῃς; εἶπε ὁ Τρομάρας στὸ πεθερό του.

— Πᾶμε... Μπρέ! μπρέ! μπρέ! τέτοιο πράμμα δὲν τὸ χω-ράει ὁ νοῦς μου!...

Ἐστρώθηκαν σ' ἓνα τραπέζι, εἶπαν τοῦ ταβερνιάρη νὰ τοὺς πιάσῃ κᾶνα καλὸ γιοματάρι κ' ἐτράβηξαν κάμποσες μπουκά-λες, ἔτσι, γιὰ νὰ πνίξουνε τὴ λύπη τους καὶ νὰ πᾶνε τὰ ντέ-τια κάτω.

Μίλησαν γιὰ τὰ ζωντανὰ τους, γιὰ τὴ βοσκὴ ποῦ δὲν ἦταν καλὴ ἐκεῖνῃ τῇ χρονίᾳ, γιὰ τὴν ἀκριβεία τοῦ ψωμοῦ, γιὰ τ' ἀμπέ-λια ποῦ τᾶχε πιάσει σκουλήκι.

Καὶ δὸς του ἡ μοτιλίλιες μὲ τὸ κρασί. Λίγο-λίγο εἶχαν ἔλθει στὸ κέφι.

— Ἀλήθεια, τί λές; Νὰ τὴ θάψουμε τ' ἀπομειψήμερο, νὰ γλυ-τόνουμε; ἐρώτησε ὁ Τρομάρας.

— Δὲν τὴν ἀφήνουμε, λέω γῶ, νὰ τὴ θάψουμε αὐριο τὸ πρωτῆ;

— Αὐριο, κυριακῆ, πῶς νὰ χασομερήσω. Ἔγω νὰ σφάξω βῶδι. Μεθαῦριο τὴ δευτέρα τό-τενες...

— Τὴ δευτέρα θὰ κατεβῶ στὸ πιάζαρι. Τὴ τρίτῃ πάλι...

— Μπελλάς ἀλήθεια κι' αὐτὸ τὸ πράμμα. Καὶ εἶνε ποῦ δὲ βαστάει τὸ λείψανο... μπορεῖ καὶ νὰ βρωμίῃ...

— Ἀλήθεια, δύσκολη δου-λειά!... Τί λές νὰ κάνουμε τὸ λοιπός;

Ὁ Τρομάρας ἔξυσε τὸ κού-τελό του.

— Μηγάρις ξέρω κ' ἐγώ; πῶς τὸ κρένεις κ' ἔλδου σου;

— Ἡ γρουσοῦζα κι' αὐτῆ!

Ἔμερα ποῦ διάλεξε νὰ τὰ κα-καρώσῃ!...

— Ἀτυχο θηλυκό, π' ἀναθεμά το!.. Ἐγὼ λέω... Μὰ στάκα

πρωτὰ νὰ σφίξουμε μιὰ μοτιλίλια ἀκόμα...

— Ἄς τὴ σφίξουμε... Ταβερνιάρη! Φέρε μας τὰ ἴδια!...

Ἐστρώθηκαν σ' ἓνα τραπέζι καὶ σιγὰ-σιγὰ ἦρθαν στὸ κέφι...

ΣΑΤΑΝΑΣ

(Μίμησις)

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΣΤΑ χρόνια ποῦ πέρασανε τὴ σκέψη μου γυρίζω, σὲ μιὰ ἱερὴ συγκίνηση τῆς πρώτης ἡλικίας. Στὸ εἰκοσοτάσι ἡ μάνα μου μὲ πάει καὶ γονατίζω, γοικῶντας μέσα στὴν ψυχὴ τὸ φόβο τῆς θρησκείας. Ἄχ! νὰ μπορούσα κατὶ τι ἀκόμη νὰ λατρεύω!... Θεέ μου, πόσο σ' ἀγαπῶ, χωρὶς νὰ σὲ πιστεύω.

(Παρίσι, Φεβρουάριος 1909)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΚΙΣΜΕΤ

ΚΙΣΜΕΤ· ἰδοὺ μία λέξις, τὴν ὁποίαν ἀκούει τις συχνότατα ἐπαναλαμβάνομένη ἐν Τουρκίᾳ παρὰ τοῖς τούρκοις, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, καὶ ἣτις ἀπέμεινε εἰσέτι ἐν χρήσει εἰς ἄρκετὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ μερικαὶ ἄλλαι λέξεις, λείψανα τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως.

Κισμέτ σημαίνει τὸ πεπρωμένον, τὸ «γραφτό». Εἶναι τις ἀσθενής; Θά ζήσῃ ἢ θά ἀποθάνῃ, ὅπως ὀρίζει τὸ κισμέτ τοῦ ἀσθενοῦς. Ἐπιδημία τις ὡς ἡ εὐλογία, ἡ χολέρα, ἡ πανούκλις κτλ. μαστίζουν τὴν πόλιν; Ἡ ἐπιδημία προέρχεται ἐκ θεοῦ καὶ θά παρέλθῃ μόνη τῆς κατὰ τὸ κισμέτ. Τὰ πάντα παράγονται, ὑφίστανται καὶ παρέρχονται συμφωνῶς πρὸς τὸ κισμέτ.

Τὸ Κοράνιον γράφει: «Οὐδεὶς ἀποθνήσκει παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀποθνήσκει δὲ ὅταν καὶ ὅπως εἶναι γραμμένον εἰς τὸ βιβλίον, τὸ ὀρίζει τὴν διάρκειαν ἐκάστου ἐν τῷ κόσμῳ πράγματος». (Βιβλ. Γ. 139). Ἐπὶ τοῦ χωρίου τούτου καὶ ἄλλων τινῶν τῆς αὐτῆς φύσεως ἐστηρίχθη ἡ θεωρία, ὅτι πᾶν ὄ,τι συμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ πᾶν ὄ,τι πράττει οὗτος, καλὸν ἢ κακόν, τὰ πάντα ἐν γένει διέπονται ὑπὸ τῆς θείας βουλήσεως, ἐπομένως κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ὁ ἄνθρωπος, προτοῦ εἰσέτι γεννηθῆ, εἶναι ἄνωθεν προαποφασισμένον ἐὰν θά γίνῃ καλὸς ἢ κακὸς καὶ ἐὰν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ θά τύχῃ τοῦ παραδείσου ἢ τῆς κολάσεως.

Οὗτω κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἀποκλείεται ἐντελῶς τὸ αὐτεξούσιον καὶ ἡ ἐλευθέρα θέλησις τοῦ ἀνθρώπου, διατελεῖ δὲ οὗτος ὑπὸ διηνεχῆ ἐξαναγκασμὸν νὰ πράττῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, χωρὶς νὰ δύναται νὰ κάμῃ ἄλλως. Ἄλλ' οἱ τὴν θεωρίαν ταύτην ἀσπαζόμενοι, ὀνομασθέντες **δξεμπερῆ** (ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως δξέμπερ, ἣτις σημαίνει **βία**, **ἐξαναγκασμὸς**) ἐνωρίτατα ἐξαγατηρίσθησαν ὑπὸ τῶν λοιπῶν Μουσουλμάνων ὡς αἰρετικοί, ὁπότεν δὲ ἡ ἔδρα τοῦ Χαλιφάτου ἐγκατεστάθη πλέον ἐν Βαγδάτῃ καὶ ἤρχισε καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβῖν ἢ σπουδῆ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ

ὁποίου καὶ ἐχρησιμοποιήθη πρὸς συστηματοποίησιν τῶν δογμάτων τῆς Μουσουλμανικῆς θρησκείας*, ἡ περὶ τοῦ πεπρωμένου θεωρία ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον πολλῶν καὶ μακρῶν συζητήσεων μεταξύ τῶν Μουσουλμάνων θεολόγων, καθωρίσθησαν δὲ λεπτομερέστερον καὶ συστηματικώτερον τὰ κατ' αὐτῆν.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μεγίστου Ἰμάμη Ἐμπῶ Χανηφέ, εἰς ὃν ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ συστηματοποίησις τῶν δογμάτων τοῦ Ἰσλαμμοῦ καὶ ἡ διαρρυθμίσις τῆς Μουσουλμανικῆς νομοθεσίας, ὁ ἄνθρωπος ἐπροκίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲ διαφόρους ἰδιότητας, ὡς π. χ. τοῦ κινεῖσθαι, περιπατεῖν, τρῶγειν, ἐνεργεῖν καὶ πράττειν τι κτλ. καὶ αἱ μὲν ἰδιότητες αὗται εἶναι ἔμφυτοι αὐτῷ, ἀπόκειται ὁμοῦς εἰς τὴν ἐλευθέραν βουλήσιν του νὰ μεταχειρισθῇ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐγκρίνει τὰς ἰδιότητας ταύτας, ὡς π. χ. νὰ περιπατήσῃ ὁπότεν θέλῃ, νὰ φάγῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, νὰ πράξῃ καὶ ἐνεργήσῃ κατὰ τοῦτον ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, νὰ παραλείψῃ νὰ πράξῃ τι, ὅπερ θεωρεῖ ἀηγορευμένον, ἐκ τῆς χρήσεως δὲ ταύτης τῶν τοιοῦτων ἰδιοτήτων καθίσταται οὗτος υπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του διὰ πᾶσαν πράξιν ἢ παράλειψιν του. Ἐντεῦθεν προκύπτει καὶ ὁ καταλογισμὸς καὶ ἡ ἀμοιβὴ διὰ τοὺς πράττοντας τὸ καλόν, ἡ τιμωρία δὲ καὶ ἡ κολάσις διὰ τοὺς παραβαίνοντες τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡ Θεωρία μὲν αὕτη ἐγένετο ἐπισήμως ἀσπαστῆ ὑπὸ τῆς Μουσουλμανικῆς Θεολογίας, χωρὶς ὁμοῦς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκριζώσῃ μέχρι τῆς σήμερον τὰς παρὰ τῷ λαῷ ἄλλὰ καὶ παρὰ ταῖς ἀνωτέρας ἀκόμη τάξεσιν ἐλικρατούσας προλήψεις καὶ ἰδέας περὶ τοῦ πεπρωμένου.

Ἡ εἰς τὸ πεπρωμένον πίστις καθιστᾷ τὸν Τουρκικὸν ὡς καὶ πάντα ἐν γένει Μουσουλμανικὸν λαὸν ὑπομονητικὸν καὶ ἀνεκτικόν, συνάμα δὲ ἡ ἰδέα ὅτι, ὅταν ἐπιστῆ ἢ παρὰ τῆς Μοίρας προσοδωρισμένη ἡμέρα τοῦ θανάτου ἐνὸς ἐκάστου, οὗτος θά ἀποθάνῃ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην, εἴτε εὐρισκόμενος ἐν ἐστρατείᾳ καὶ ἐκτεθειμένος εἰς τὸν κίνδυνον, εἴτε παραμένων οἴκαδε καὶ προφυλαττόμενος, καθιστᾷ τὸν Τοῦρρον στρατιώτην μαχητὴν γενναῖον καὶ ἀπτόητον πρὸ τῶν κινδύνων τῆς μάχης.

Ὅπότεν ὁ Σουλτάν Μαχμουτ πρὸς πρόληψιν τῆς ἐξαπλώσεως τῆς χολέρας εἰς τὰς χώρας του ἠθέλησε κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κορατῶν νὰ ἐγκαταστήσῃ τὸ σύστημα τῶν λοιμοκαθατηρίων καὶ ἐν Τουρκίᾳ, ἐπειδὴ τὸ σύστημα τοῦτο ἔθεωρεῖτο παρὰ τῷ λαῷ ὡς ἀντικείμενον εἰς τὰς περὶ τοῦ πεπρωμέ-

* ΣΗΜ. — Μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη εἰς τὰς Μουσουλμανικὰς θεολογικὰς σχολὰς (Μενδρεσεδες) καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὴν Αἰγυπτὸν, τὸ Τουρκεστάν, τὰς Ἰνδίας, καὶ ἄλλαχού ὡς εἰσαγωγή τῆς θεολογίας διδάσκειται τὸ φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν προπαιδείαν τῆς Θεολογίας καὶ Νομικῆς καὶ φέρει εἰσέτι τὴν ἑλληνικὴν ὀνομασίαν «Ἰσαγοζιέ» (εἰσαγωγή).

νου προλήψεις και επομένως ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ και ὡς ἀντιθρησκευτικὸν και ἐξεγείρῃ τὰ πνεύματα, ἀφοῦ διὰ τῶν λοιμοκαθαρτηρίων ἐπεζητεῖτο ἡ ἀπομόνωσις τῶν ἐπιχολέρον μερῶν και ἡ παρεμπόδισις τῆς ἐξαπλώσεως τῆς χολέρας εἰς ἕτερα μέρη, ἐνῶ κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν ἡ ἀσθένεια προήρχετο ἐκ θελήσεως τοῦ Θεοῦ και ἐκ θελήσεως τοῦ Θεοῦ μόνη τῆς θά κατέπαιεν, ὁ Σουλτάνος πρὸς καθυσύχασιν τοῦ λαοῦ ἐζήτησε φετῶν (γνωμοδότησιν) παρὰ τοῦ Σεΐχουλισλαμάτου, τῆς μόνης ἀρμοδίας Ἀρχῆς νὰ ἀποφαίνεται περὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν θρησκείαν και τὸν ἱερὸν νόμον τοῦ Ἰσλάμ. Τὸ Σεΐχουλισλαμάτον ἐμελέτησε τὰς πηγὰς τῆς Μουσουλμανικῆς θρησκείας και νομοθεσίας, εἶπε δὲ διάφορα κείμενα και παραδείγματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασισθὲν ἐγνωμοδότησεν, ὅτι τὸ σύστημα τῶν λοιμοκαθαρτηρίων δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν θρησκείαν και τὸν ἱερὸν Νόμον. Τὸ Κοράνιον λέγει «ὁ ἔξω τοῦ κακοῦ εὐρισκόμενος, ἅς μὴ εἰσέρχεται εἰς τὸ κακόν». Ὁ Χαλίφης Ὁμέρ, καιτοὶ εὐρίσκειτο ἐν ἐκστρατεία κατὰ τῆς Δαμασκού, πληροφορηθεὶς καθ' ὁδὸν ὅτι τὴν πόλιν ταύτην ἐμάστιζεν ἡ πανώλης, ἀνέστειλε τὴν περαιτέρω πορείαν του.

Μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ Σεΐχουλισλαμάτου ἐξεδόθη ὁ Αὐτοκρατορικὸς Ἰραδὲς, ὁ διατάσσων τὴν ἴδρυσιν τῶν λοιμοκαθαρτηρίων ἐν Τουρκία. Οὗτο λοιπὸν και ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου ἀποδεικνύεται ὅποσον βαθείας ἔχουσι τὰς ὀφθαλμοὺς και τὴν σήμερον εἰσέτι παρὰ τῷ λαῷ αἱ περὶ τοῦ περρωμένου προλήψεις, ἅς και ἡ Κυβέρνησις ἀναγκάζεται πολλάκις νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν.

(Μυτιλήνη, Μάιος 1912)

Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Η ΔΟΞΑ

Ἐξ Δόξα, ἀνήσυχη περνοῦσε
τὰ μονοπάτια τὰ ψηλά,
κι' ὅσα σιὰ χέρια τῆς κρατοῦσε
— δάφναις και λούλουδα ἀπαλά—
οὐ καθε βῆμα τῆς σκοποῦσε.

Κι' ἀθάνατες πνοὲς παρθένες
ἄλλεξαν στέφανα μ' εὐχάς,
νὰ τὰ φορέσουν φῶς λουμένες
κάποιες ἀνάλαφρες ψυχές,
ποῦ πίσω ἐφθάναν κουρασμένες.

(Σμύρνη)

ΣΤΥΛ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Μ Ε Ν Ε Ξ Ε Δ Ε Σ
(*Έργον τοῦ Γ(ξ))

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ

ΤΟΥ ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

† ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΑΝΘΟΥΛΙΔΗΣ

Σεβ. Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης. Έκ τῶν κορυφαίων ἀντιπροσώπων τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικοῦ Κλήρου. Καὶ ἐκ τῶν νεωροτέρων, ἡλικίας μόλις 36 ἐτῶν. Ἐκ Χαλκιδέων καὶ ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς (τῇ 1899) διετέλεσε τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἡρακλείας ὡς Ἱεροκήρυξ καὶ ἀρχιδιάκονος ἐπὶ ἐν καὶ ἡμῶν ἔτος, μεθ' ὃ, λόγῳ τῶν σπανίων αὐτοῦ προσωπικῶν ἀρετῶν, προσελήφθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς βας Πατριαρχίας Ἰωακείμ τοῦ Γου ὡς πατριαρχικός διάκονος, διατελέσας ἐπὶ πενταετίαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ, καθ' ἣν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετιμῆθη καὶ ἐπεβλήθη ἐν τῇ συνειδήσει πάντων ἡ εὐθύτης τοῦ χαρακτήρος, ἡ φωτεινὴ ἀντίληψις περὶ τε τὴν δρᾶσιν καὶ τὸ καθήκον αὐτοῦ, τὸ ψυχικὸν σθένος κ' ἡ ἀκαμπτος θέλησις πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὥστε ἐκρίθη ὡς ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος, ὅπως ἀποσταλῆ εἰς

Σκόπια πρὸς ἐπίλυσιν τῆς μεταξὺ Σέρβων καὶ Ἑλλήνων ἀναφύσης διαφορᾶς. Ἐπὶ τῇ πλήρει ἐπιτυχίᾳ τῆς ἀποστολῆς του ταύτης ἐτιμῆθη διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. Ἄσκησεν καὶ στυβαρὸς ἐργάτης τῶν θεολογικῶν γραμμάτων ἐνστάλῃ ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἤγαγεν εἰς αἴσιον πέρας τὴν ἐκδοσὴν τῆς σειρᾶς τῶν ἐρμηνειῶν τῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς ἀποστολικῶν διδαγμάτων. Τὰ πολλαπλὰ ταῦτα χαρίσματα ἤθους, ψυχῆς, χαρακτήρος καὶ μορφώσεως δὲν διέφυγον τὴν πεφωτισμένην οὐδέρκειαν Ἰωακείμ τοῦ Γου, πρωτοβουλιὰ δὲ τῆς οὐπτῆς ταύτης κορυφῆς τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἱεροθεὸς προήχθη ὑπὸ τῆς ἐν Κων/λει

Ἱερᾶς Συνόδου τῇ 1906 εἰς Μητροπολίτην τῆς ἐν Ἠπειρῷ Παραμυθίας, τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς, ἀλθανόφωνος κατὰ τὸ πλεῖστον, τοιοῦτου ἀκριβῶς σθεναροῦ καὶ ἀναπλαστικοῦ ποιμένος εἶχεν ἀνάγκην. Ὅντως δὲ ὁ Ἱεροθεὸς ἐφαρμόσας ἀπαρεγκλίτως ὡς πρόγραμμα αὐτοῦ τὴν δι' ἑλλήν. ἐκπαιδεύσεως προαγωγὴν τοῦ ποιμνίου του, συστηματικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, περιορισμὸν τῶν χειροτονιῶν καὶ εὐθαρσῆ πολιτικὴν ἀπάναντι τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ τὸ ἠθικὸν τῶν χριστιανῶν, παρ' οἷς κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς ποιμαντορίας του ἐγένετο ἀντικείμενον σεβασμὸς καὶ λατρεία. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1909 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σισανίου, ἧς ἔδρα ἡ ἑλληνικωτάτη Σιάτιστα, τὴν ὁποῖαν ἄστοχος διοίκησις τοῦ προκατόχου του εἶχε καταστήσει ἀνάστατον. Ἦτο ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος ὅπως κατασιγάσῃ τὰ πάθη, ἀποκαθάρῃ τὰς ἀσχημίας καὶ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην πρᾶγματι δὲ κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε τριετῆ ποιμαντορίαν του, παρ' ὅλας τὰς ποικίλας ἀντιδράσεις, ἠδυνήθη μετὰ συνέσεως καὶ στοργῆς νὰ ἀνορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα, νὰ παραμυθῆσῃ, νὰ ἐγκαρδιώσῃ, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸ θάρρος.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ μέχρι τοῦδε ἐθνωφελῆς δρᾶσις Ἱεροθεοῦ τοῦ Ἀνθουλίδου, ὅστις ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαΐου μετακληθεὶς παραμένει ἐν Κων/λει ὡς Συνοδικός, παρέχων τὰ φῶτα καὶ τὴν ἐνεργητικότητά του χαρακτήρος του ὑπὲρ τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἧς τυγχάνει οὕτω ἐπίζηλον σέμνωμα καὶ βραχίων κραταιός.

ΔΕΙΛΙΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ο ΧΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ

Ἄσπρα σπιτάκια τῶν χωριῶν, μικρὸς μὲν ἐκκλησοῦλες
Ἑλπίδες μὲν χρυσόφρονες, κί' ἀπόκρυφες χαροῦλες.
Ἄσπρα σπιτάκια τῶν χωριῶν, χαρὰ τῶν πορευμένων
Καὶ ξαστεριά τῶν γεραίων τῶν πολυπικραμένων.

Ἄσπρα σπιτάκια, σὰς θωροῦ, καὶ κλαίω τὴν ὄφρασί σου
Καὶ κλαίω τὰ τόσα κάλλη σου καὶ κλαίω τὴν ὠμορφίαν σου,
Σπιτάκια δίπλατα τραγὰ πετροουδερωμένα
Μὲ πόρτες καὶ παράθυρα διπλομανταλωμένα!

Πηγὰδια μὲ τὰ κρῖνα νερά κί' αἰλῆς χορταριασμένες
Καὶ καλυβοῦλες χαροπὲς περὶτεχνά πλεγμένες.
Ποῦ νᾶναι ὁ νοικοκύρης σου; ποῦ τὴ θάλασσα τὸν δέρονει;
Ποῦ ὁ κύμα τὸν μοιρολογᾷ; ποῦ ἡ ξενητιά τὸν παίρνει;

ΣΠ. ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΣΜΥΡΝΕΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Τ Ο Μ Ο Λ Υ Β Ι

I

ΔΑ τὰ κορίτσια τῆς γειτονιάς, μαζευτήκανε στὴν αὐλὴ τῆς Βαγγελιώς τῆς Πέρανας, γιὰ νὰ βγάλουν τὸν κλειδίωνα. Ἀπὸ χρόνια δᾶ, ἐκεῖ ἤβγαινε ὁ καλλίτερος κλειδίωνας τοῦ Φασουλᾶ· γιὰτὶ ἡ Βαγγελιώ, Σμυρνηὰ γέννημα θρέμμα, ἤξερε τὸ κάθε τι ποὺ χρειάζεται γιὰ ἓνα ξεπελεμένο κλειδίωνα. Ἀπὸ βραδὺς ἔστειλε τῆς δυὸ τῆς κόρες νὰ φέρουν τὸ ἀμίλητο νερό, ποὺ πρεπε νὰ τὸ πάρουν ἀπὸ τρία πηγιάδια, μέσα σὲ σπίτια ποὺ νὰ κατοικοῦνε μονοστέφανες. Καὶ τὸ φέρνανε, χωρὶς νὰ βγάλουν μιλιὰ στὸ δρόμο, μέσα σὲ κουμάρι καινούργιο χωματένιο Μελεμενιό. Κατόπι γύριζαν σὲ ὄλη τῆ γειτονιά καὶ μαζεύαν πράγματα γιὰ τὸ κλειδίωνα.

Κορίτσια, παντρεμένες, χήρες, παλλικάρια, ζωντόχηροι, ὄλοι δὶναν κάτι. Ἄλλη ἓνα δαχτυλίδι, βραχιόλι, ἓνα χρυσὸ κουμπί, μιὰ φιοῦμπα, ἓνα νόμισμα τσακισμένο, κάτι ποὺ νὰ ξεχωρίζῃ, γιὰ νὰ τὸ γνωρίσουν σὰν θὰ τὸ βάζανε μὲ τὸ τραγοῦδι. Πολλὲς βάζανε δυὸ, τὸ ἓνα γιὰ τὸν καλὸ τους. Καὶ ὅσες δὲν θὰ μπορούσαν νὰ πάνε, ἔλεγαν στὴ μικρὴ κόρη τῆς Βαγγελιώς:

— Νὰ μοῦ θυμᾶσαι τὸ τραγοῦδι μου, Ἐλενάκι μου. Ἄκους;

Ἄκόμα καὶ ὁ διάκος τῆς γειτονιάς ποῦχε δᾶ τόση σχέση μετὰ τὸ σπίτι, κάτι ἔθωσε νὰ τοῦ βάλουν, θεῖ μου συχωρεσέ μου, ὅπως ἔλεγε ἡ ἀντικρυνὴ ἢ φουρνάραϊνα στὴν Ἀργυρῶ τῆ Χιώτισσα τινάζοντας τὴ τραχηλιά της:

— Θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος, Ἀργυρῶ μου! Καλὲ τὸ ματᾶδες αὐτὸ, διάκος μαθές;!

Καὶ ἡ γλώσσα τους ἔκοβε σὰν φαλλίδι.

Τὸ κουμάρι γεμάτο καὶ σκεπασμένο μ' ἓνα μπουκέτο ἀλυγαριές τὸ βάλανε στὸ δῶμα, γιὰ νὰ τὸ δῆ τ' ἄστρο, καὶ τὸ πρωτὶ, πρὶν

ἀκόμα βγῆ ὁ ἥλιος, πῆγε καὶ τὸ πῆρε ἡ Ἀγγέλα ἢ πρώτη κόρη τῆς Πέρανας.

Μέσα στὴν αὐλὴ τους, κάτω ἀπὸ τὴ κληματαριά, ποῦταν γεμάτη τσαμπιὰ ἀγγουρίδα πράσινη-πράσινη, στρώσανε ἓνα μεγάλο τούρικο σιτζαδὲ — χρονοὺ πρᾶμμα — καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴ λειτουργιὰ ἀρχίσαν νὰ μαζεύωνται ἐκεῖ ὅλες ὅσες εἶχαν εὐχαρίστησι. Τὸ κουμάριστὴ μέση τὸ κρατοῦσε ἓνα μικρὸ κορίτσι — πρωτόπαιδο, ποῦχε καὶ τοὺς δυὸ του γονεῖς — σκεπασμένο μὲ κατακόκκινη σκέπη, κεντημένη μὲ πεταλάκια χρυσᾶ. Αὐτὴ μὲ τὸ χεράκι της θάβγαζε ἓνα-ἓνα τὰ πρᾶμματα ἀπὸ τὸ πῆλινο κουμάρι.

Τριγύρω μαζευτήκαν ὅσες θάλεγαν τραγοῦδια, διπλοπόδι καθιμμένες στὸ χαλί, σὲ μαξιλάρια, σὲ καρέκλες, ὀρθές. Δύο τρία παλλικάρια πείραζαν τὰ κορίτσια. Κ' εἶχε ὀμορφες πολλές, ζωηρές, τρελοῦτσιες, μὲ μεγάλα γλυκὰ μάτια — μάτια Σμυρνεῖκα — μὲ μαλλιά μακρὰ, δόντια κάτασπρα, τρανταφυλλένια πρόσωπα.

Ἦταν ἡ Κατίνα τῆς Ντουντοῦς, μιὰ ξανθὴ μαυρομμάτα, ἡ Εὐθαλία τῆς Μερσίνας, μελαχροινὴ, σταρένια, μὲ φρύδια σμιχτά· τὰ κορίτσια τοῦ δασκάλου, ὅλες μιὰ καὶ μιὰ, σγουρές, καστανές καὶ φεγγαροπρόσωπες· ἡ κόρη τῆς Γκέλαινας μὲ τὸν ἀρρεβωνιαστικὸ της, μιὰ γλυκεῖα τσακίστρα μὲ ἑλῆδες στὸ πρόσωπο. Ἦρθε καὶ ἡ Μαρία τὸ Θεόφιλου μὲ τὸν ὀμορφο λαϊμό, ἡ Ταρσῆ ἢ Πολίτισσα μὲ τὰ ραστικωμένα φρύδια, κ' ἡ Ἀγαμνὴ ἢ ἀρμένισσα, παχουλὴ, μὲ μάτια ποὺ καίγανε καρδιές.

Ἡ Πέρανα, μὲ τὸ φέσι στραβὰ καὶ τὸ κοχάκι στὸ μεταξωτὸ κοντό, μὲ τῆς κόρες της λουσάτες στὴν ἐντέλεια, ἔτρεχε μέσα κ' ἔβω γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ κόσμο. Ἐβγαλε τρανταψυλλο γλυκὸ καὶ βύσσινο, γιὰ τὸ καλὸ, κ' ἔπειτα πῆγε κ' ἐκάθησε κοντὰ στὴ φιλενάδα της τῆ Γιασομῶδα τῆ Σαμιώτισσα, καμαρώνοντας.

— Καλέ, ποιὸς θὰ πῆ τὸ πρῶτο τραγοῦδι;

— Ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ, εἶπαν πολλὲς μαζί.

Κι' ἀρχισε ἡ Βαγγελιώ νὰ λέῃ τὸ τραγοῦδι:

Ἀνοιξτε τὸ κλειδίωνα σὶ Ἄη Γιαννοῦ τῆ χάρι,
Κι' ὅποια ἔνε καλοροϊζικὴ ὀπ' ἀγαπᾶ νὰ πάρη.

Τριγύρω μαζευτήκαν ὅσες θάλεγαν τραγοῦδια τοῦ κλειδίωνα

Ἡ Πέρανα ἔβγαλε γλυκὸ βύσσινο

Τό κοριτσάκι ἔβγαλε ἓνα χρυσό χαλκά.

— Ἡθοί! Τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ παπα!

Ἡ Ἀθηνᾶ, μὰ μικρούλα μὲ ζυμπουλιά μάτια, χαμογέλασε καὶ κατακοκκίνωσε.

Κ' ἔλεγαν περὶ τραγοῦδια χίλια δυό, ἄλλες γελαστές, ἄλλες παθητικά μὲ φωνὴ παραπονιάρικα, καὶ κάθε μιὰ περίμενε μὲ καρδιόχτυπο ν' ἀκούσῃ τί θὰ τῆς πῆ τὸ μαντέιο.

Τῆς τύχης μου ἦτανε γραφτὸ ἢ ὁ Θεὸς μ' ὠροίστη
Νὰ σ' ἀγαπῶ, σουλάκι μου, καὶ νᾶσ' ἀπ' ἄλλη πίστη.

Βγήκε τὸ δαχτυλίδι τῆς μεγάλης κόρης τῆς νοικοκυρᾶς.

— Καλέ, μὴ χειρότερα. Κρυμμένο τῆς τύχης; εἶπεν ἡ Βαγγελιώ
σ' ἔκείνη πού 'πε τὸ τραγοῦδι, ἀπὸ πού κι' ὡς πού;!

Ἡ κόρη τῆς δὲν ἔδγαλε μιλιὰ, μὰ μιὰ γειτόνισσα ἐσπραξε τὴ διπλανὴ τῆς. Ὁ κόσμος τῶχει τοῦμπανο κ' ἔμεισε κρυφὸ καμάρι. Ὁ κλειθῆνας φέμματα δὲ λέει. Τὸ ξέρανε δὰ πῶς τᾶχει ψημένα μ' ἓνα φράγκο. τὸ γυιὸ τῆς Οὐζενῆς τοῦ Βιντιρόζα.

Πολλὲς κάνανε πῶς δὲ ξέρουν τραγοῦδια καὶ θέλανε παρακάλια γιὰ ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα. Κάποτε λέγανε καὶ τ' ἀγόρια:

Ἀνάμεσα στὰ φρούδια σου ἓνα τζαμί θὰ χτίσω
Καὶ ντιοβισάκι θὰ γενῶ ραφῶ νὰ προσκυνήσω.

— Τὸ κορδονάκι τῆς Στάσας.

Καινούργια ξεφωνητὰ καὶ γέλια καὶ σχόλια καὶ κουσέλια ἀτέλειωτα.

Δυό-τρία παλιοπαῖδα ἐφώναζαν
Μποχώρη, Μεμέτη, Σουλειμάν!

Σὰν χτύπησε μεσημέρι, ὁ κλειθῆνας εἶχε τελειώσει περὶ καὶ τὰ κοριτσάκια ἔτρεχαν νὰ πιοῦν ἀπὸ τ' ἀμίλητο νερὸ τοῦ κουμαριού, γιὰ νὰ σταθοῦν στὴ πόρτα ν' ἀκούσουν ἓνα ὄνομα, ἐκείνου ποῦ θὰ πάρουν.

Δυό τρία βρωμόπαῖδα ποῦ ἔσαν πῶς αὐτὲς ἦταν μπουκομμένες μὲ νερὸ καὶ περίμεναν. ἄρχισαν νὰ φωνάζουν:

— Μποχώρη, Μεμέτη, Σουλειμάν!

Κ' ἔτρεχαν σὰν δαιμονισμένα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, ἀλλοιῶς θὰ τὰ δρόσιζε ἡ Βαγγελιώ μὲ τὸ χερσάκι τῆς.

Μερικὲς πῆγαν στὸν ἥλιο τοῦ μεσημεριοῦ γιὰ νὰ δοῦν ἂν ὁ ἴσκιος τους εἶχε κεφάλι! ἔπειτα κάθε μιὰ ἔτρεψε σπῆτι τῆς γιὰ νὰ λυθῇ τὸ μολύδι.

Μέσα σὲ ὅλα τ' ἄλλα ποῦ κάνουν ἀπὸ τὴ παραμονὴ τ' Ἀγ. Γιαννοῦ τοῦ Φανιστή, τὸ περὶ σπουδαῖο γι' αὐτὲς εἶνε τὸ μολύδι. Οὕτε τὰ τρία συνόφυλλα ποῦ θὰ βάλουν ἀπὸ βραδὺς στὸ δῶμα μελετημένα μὲ τρεῖς ὀνόματα, οὕτε τὰ σπῆρτα ποῦ θὰ τυλίξουν στὰ τσιγα-

ρόχαρτα, οὕτε τὸ κόσκινο, οὕτε ὁ καθρέφτης ποῦ θὰ βάλουν στὸ προσκέφαλο γιὰ νὰ δοῦνε ὄνειρο, οὕτε ἡ ἀλμυροκουλοῦρες ποῦ θὰ φᾶνε γιὰ νὰ δοῦνε ποίος θὰ τοὺς δώσῃ νερὸ στὸν ὕπνο τους, οὕτε τ' αὐτὸ ποῦ θὰ σπᾶσουν μέσα στὴ καράφα, οὕτε ἡ στάχτη τοῦ φανοῦ, ἔχει γιὰ τῆς Σμυρνιᾶς τόση σπουδαιότητα, ὅσο τὸ μολύδι ποῦ θὰ λυθῶσιν καὶ θὰ τὸ χύσουν βιαστικά μέσα στὸ νερὸ, γιὰ νὰ σχηματισθῇ σὲ παράξενα σχήματα, ποῦ θὰ τὰ ἐξηγήσῃ ἡ μολυβοῦ ἓνα, ἓνα.

II

— Ἀχ! αὐτὸς ὁ ἀνήφορος μὲ σκοτώνει, Βαγγελιώ μου, ἔλεγε τὴν ἄλλη μέρα ἡ Γιασεμοῦλα ἡ Σαμιώτισσα στὴ Πέρανα, ἐνοῦ ἀνεβαίνανε τὰ στενὰ σοκάκια τοῦ Ἀπάνω Μαχαλά, γιὰ νὰ δεῖξουν τὰ μολύδια τους στὴ Κιουρανιὸ τοῦ Μπαρδάκα, ποῦ-ταν ἐξακουστὴ στὰ χαρτιά καὶ στὰ μολύδια.

— Ἀμ' ἐγὼ τί νὰ πῶ, ποῦμαι καὶ σωματώδισα! Ἔχω νάρθω ἐδῶ πᾶνω ἀπὸ τὸ καιρὸ ποῦ βύξαινα τὴ μικρὴ μου κόρη. Ἦρχόμου ταμένη στὴ Παναγιά τὴ Γαλατοῦσα, μεγάλη τῆς χάρι. Τί τράβηξα μὲ τὰ στήθια μου!

Ἡ καὶμμένη ἡ Γιασεμοῦλα δὲ σκόπευε νὰ δεῖξῃ μολύδι, μὰ ἡ κόρες τῆς Βαγγελιώς τῆς ριχτιήκανε στὰ γερά, γιὰ νὰ τὴν ἔχῃ ἡ μάνα τους συντροφιά στὸ δρόμο.

— Ὅλα θὰ σοῦ πῆ, κερά μου, ὄλα. Ἐέρεις τί σοῦ εἶνε αὐτή; Ἔνα, ἓνα βγαίνουν ὅ,τι πῆ.

— Δὲν τὰ ξέρω αὐτὰ ἐγὼ ἡ κακομοῖρα. Ἦστερα ἔχω καὶ τὴν κρεββατὴ στὴ μέση, ἓνα στρώμα παραγγελιά νὰ τελέψῃ μεθαῦριο. Κι' ἂν δὲ γυρίσωμε νωρὶς καὶ δὲ βρῆ ὁ γιός μου ἔτοιμο τὸ φαί νὰ πᾶῃ στὴ δουλειά του; Εἶνε ἀράθυμος, ἔρεις...

— Ἐννοια σου κ' ἡ κόρες μου φροντίζουνε γιὰ τὸ Χρῆστο. Ἔτσι τὴν κατάφεραν καὶ πῆγε μαζί. Ἐβάλαν τὰ μποξαδάκια τους, τυλίξαν τὰ μολύδια σὲ μανθηλάκια καὶ τράβηξαν γιὰ τὸν Ἀπάνω Μαχαλά.

Ἐνδεκα ὄρες πρωτ.

— Ἐέρεις τὸ σπῆτι, Βαγγελιώ μου;

— Ἀρωτῶντας πᾶς στὴν Πόλι.

Ἀνεβαίναν τώρα τὰ γλυστερὰ σκαλοπάτια τὰ κακοστρωμένα, ποῦτρεχε στὴ μέση ἓνα χαντάκι νερὸ βρώμικο. Ἡ ζέστη τοῦ Ἰου-

Ἀνεβαίνανε τὰ στενὰ σοκάκια
τοῦ Ἀπάνω Μαχαλά...

νίου άνυπόφορη. Οί κατάστανει όμως δρόμοι και τά μεγάλα ασχιν-
σίνια τών ξυλένιων σπιτιών δέν άφιναν τόν ήλιο νά ξαπλωθῆ. Έδῶ
κ' έκει ήταν μαζεμένοι κάμποσοι κοπρόσκυλοι, λίγα παιδιά και
άρκετές δεκοχτούρες.

(Ψώτησαν κάποιον φούρναρη και
τούς έδειξε τό σπίτι...)

Ξανς ο Άγης Γεώργιος, ο Άγης Γιάννης, ή Άγια Κατερίνα, ο Τρού-
λος τού Ίταλικού σχολείου, ή Καθεδράλη, ο Κουλές κ' ή Γοτθική
Έκκλησιά τών Γερμανών. Έπειτα πέρα τά χωριά πνιγμένα στή
πρασινάδα. Τό Κορδελιό άντικρύ και δεξιά ή Άγια Τριάδα, τό
Μπαϊρακλή και ο Μπουρνόδας με τά πολλά τά κυπαρίσια. Άπό
τό άλλο μέρος τό Καράτσι, και στή σειρά ή Καραντίνα, ο Γκιόγ
τεπές και τό Κοκαργιαλή. Και πέρα τό Κάστρο, ή άλυκές και ή
θάλασσα γαλανή καταγάλαξη με τά πανάκια κάποιων καραβιών που
περνούσαν σαν άσπρα όνειρα.

— Καλώς τες! είπε ή Κιουρανιώ
με φωνή βραχνή άπ' τό κανόν...)

Ή Κιουρανιώ, μιά μισόκοπη, ντυμένη ζωηρά χρώματα, φορούσε
ένα τοσμπέρι ρεβυθί στό μαλλιά της πούταν δαυκόχρομα από τήν
άλιχάνη, και καθότανε σταυροπόδι άπάνω στό κίτρινο μιντέρι τού

Κάποτε στεκόνταν ν' άναπνεύ-
σουν λιγάκι, και τότε έβλεπαν τή
Σμόρνη νά ξαπλώνεται μπροστά
τους, με τά κόκκινα κεραμίδια
τών σπιτιών της και τά στενά
καλντιρίμια της. Ή θάλασσα κα-
ταγάλαξη τήν έβρεχε τριγύρω, και
σε μερικές μεριές ένα μαυρό πα-
ραπέτασμα από πυκνά κυπαρί-
σια έδειχνε τά τουρδικα μεζάρια.
Μέσα στούς λεπτούς φηλούς μι-
ναρέδες με τά άργυρά τά μισο-
φέγγαρα, σφάνταζε τό όμορφο
καμπαναριό τής Άγιας Φωτεινής
με τό χρυσό σταυρό του και τό
μεγάλο ρολόγι του. Και ξεχωρί-
ζανε ο

καναπέ. Φορούσε ένα κόκκινο γαρούφαλο στό δεξιά αυτί και κρα-
τούσε τσιγάρο άναμμένο στό μαύρα της χέρια, πούταν γεμάτα γυα-

... Έφριξαν από ένα όκταράκι στό
πιατάκι πούχε πλάι της...
— Καλώς τες, καλώς τες! είπε
με φωνή βραχνή από τό κανόν.
Τά δύο λαδικά ξετύλιξαν τά
μολύβια τους.

Πρώτα πήρε τής Βαγγελιώς, τό
γύρισε στό χέρια της, τό κύτταξε από όλες τής μεριές και ψιθύρισε:
— Καλό και βλοημένο... Τό μολύβι σου, κερά μου, είναι πολύ
όμορφο. Μά δέν είναι χυμένο σ' ένομά σου. Είναι για κορίτσι. Όπου

καλό μου θέλει ή μότρα της. Άπό θάλασσα θά τής έρθη ο δικός
της. Δες σακκούλες διπλές και
τριδιπλές! Καλέ, χῶμα θά πιάνη
και μάλαμα θά γίνεται. Τέτοιο
μολύβι δέν έχω ξαναδῆ. Κόρη
σου είναι κ' έχεις κ' άλλο ένα
παιδί. Γρόνια στό σπίτι σου δέν
έχεις. Μά είσαι άράθυμη τούλό-
γου σου και στό καλά καθούμενα
τά καταριέσαι καμμιά φορά. Νά
βάλλης ένα ψεύτικο δαχτυλίδι νά
μή πιάνη ή κατάρα σου. Πολλές
σας ζουλεύουνε. Πρόσχε μη δί-
νης νύχτα προζύμι έξω από τό
σπίτι σου και τό κόσκινό σου μή
τό δανειζής ποτές. Νά κρημάσης
μιά άσπρη κρομμύδα στήν πόρ-
τα σου για τή γλωσσοφαγιά.

Και έξακολούθησε νά λέη στόν
ίδιο σκοπό.

Ήρθε ή σειρά τής Σαμιώτισσας.

— Γιατί, κερά μου, δέν τό πάστρεψες; Σάν χύνης μολύβι, νά τό
λυώνης σε καθαρή κουτάλα και νά τό παστρεύης από τή μαυρίλα.

Στό Γιούλ-Μπεζεστένι ξαναστάθηκε
για νά πάρη ένα λουλά ναφιλέ...

Τοῦλόγου σου δὲν εἶσαι Σμυρνή. Εἶδανε πολλά τὰ μάτια σου καὶ ξενητεύτηκες ἀπὸ ἀνάγκη σου. Ἔχεις ἓνα κόνασμα καὶ τρίξει. Νὰ τοῦ ἀνάβης κερὶ κάθε Σαββατόβραδο καὶ νὰ τὸ λειτουργήσης τρεῖς Κυριακές. Μιὰ σύχουσι θὰ πάρης μεγάλη ἀπὸ ἄνθρωπο τοῦ σπιτιοῦ σου.

Σὰν ἐτελείωσε καὶ τὴν ἐξήγησι τοῦ μολυβιοῦ τῆς Γιασεμοῦλας, ἔρριξαν ἀπὸ ἓνα ὀχταράκι στὸ πιατάκι, ποῦχε πλάϊ της, καὶ σηκώθηκαν.

— Ὡρα σας καλή, καὶ τοῦ χρόνου! εἶπεν ἡ Κιουρανιώ, χωρὶς νὰ κουνήσῃ ἀπὸ τῆ θέσι της.

Βγήκαν ἔξω καὶ πήραν τὸ κατήφορο.

— Ἀκούε, θὰ πάρω σύχουσι! Τῆ κακῆ της τῆ ψυχρῆ ὅσο τῆ πιστεύω!

— Μὰ τώρα τί λέε; φώναξεν ἡ Πέραйна. Δὲν εἶδες πὼς μᾶς εἶπε

σημαδιακά λόγια; Εἶδανε δὰ τὰ μάτια μας! Ἡ Ἐρήνη μαθὲς τῆς Πλουμοῦς δὲν ἔχουσε μολύβι καὶ τῆς βγήκε σωστό μνῆμα καὶ σὲ δυὸ μῆνες πέθανε; Μὴ πᾶς μακρὰ. Σὰν ἦμουν λεύτερη, ἔβαλα καθρέφτη στὸ προσκεφαλό μου καὶ βλέπω στὸν ὕπνο μου σὰν νὰ μούπε κάποιος: Τί θὲς τὸ καθρέφτη; Γάτα δὲ πέρασε, κεραμίδι δὲν ἔρριξε, πὼς θὰ θῆς μοῖρα; Σὲ ἔξη μῆνες, κερά μου, ἐκαθούμαστε στῆς πόρτες καὶ πέφτει ἓνα κεραμίδι: στῆ κοιλιά τῆς πρώτης γυναίκας τοῦ ἀντρός, ποῦταν γκαστρωμένη. Πέθανε σὲ δυὸ ὥρες καὶ στὰ σαράντα μὲ γύρεψε ἀπὸ τῆ μάνα μου, τάχουσε;

Μὲ τὰ λόγια εἶχαν φτάει: στῆς Κάθρας τὸ δρόμο καὶ ἡ Βαγγελιώ.

Θυμήθηκε πὼς εἶχε νὰ πάρῃ ἓνα θυμιατό ἀπὸ τὸ μπακιρ-μπεζεστίν: καὶ ἓνα κουμαράκι μαστίχα ἀπὸ τὸ Κρομμυδόκαστρο.

— Καλέ, δὲ τρώμε ἓνα κιμπάπι, εἶπε σὰν φτάσανε μπροστὰ σ' ἓνα τούρικο κιμπαπταϊδικό, ποῦ μύριζε τὸ ἀρνίσιο κρέας.

— Ὅχι, ὄχι, πάμε κ' εἶνε δυὸ ὥρες.

Μέσα στὸ Γιόλ-Μπεζεστίν ξαναστάθηκε πάλι, γιὰ νὰ πάρῃ ἓνα λουλά τοῦ ναργιλῆ γιὰ τὸν ἀντρα της κ' ἓνα ζευγάρι παπουτσακία γιὰ τὸ βαφτισιμὸ της.

— Εἶνε τὰ πρώτα ποῦ θὰ βάλῃ τὸ μωρό καὶ πρέπει: νὰ τοῦ πάρῃ ἡ νονά γιὰ νὰ μὴ κατελᾶ πολλά.

Μπροστὰ στὸ κανταΐφτοῦδικο τοῦ Μπαλτᾶ φώναξε:

— Μὰ ἔλα νὰ φάμε ἓνα μαλεμπί, γιὰ ἓνα ταουκ-γκιογκσοῦ, γιατί στεγγώσε ἡ γλώσσα μου. Γιὰ τὸ Θεό.

Δυὸ μιση ὥρες χτυπούσανε σὰν φτάξανε στῆ γειτονιά. Ἡ κόρης

Ἄχ! συφορά μου! Καλὰ τάλεγα ἐγὼ νὰ γυρίσωμε ἄνωγίς...

τῆς Πέραινας στεκόντανε στῆ πόρτα τῆς Γιασεμοῦλας καὶ μιλοῦσαν μὲ πέντε-ἕξη γειτόνισσες μαζεμένες τριγύρω.

— Τί 'ναι, καλέ Ἀγγέλα; φώναξεν ἡ μάνα τους ἀπὸ μακρὰ.

Ἡ Ἀγγέλα ἔτρεξε τὰ νέα. Ὁ γιὸς τῆς Σαμιώτισσας δὲν ἦρε τὸ κλειδί τῆς ντουλάπας νὰ πάρῃ τὰ ρούχα του, ποῦχε νὰ πάῃ σ' ἓνα λείψανο ξαφνικό, καὶ ἀπὸ τὸ θυμὸ του ἔσπασε τὰ ζῆαμα καὶ ἔκοψε τὸ στημόνι τῆς κρεβατῆς.

— Ἄχ! συφορά μου! Καλὰ τάλεγα ἐγὼ νὰ γυρίσωμε νωρίς. Τί χολοπερέχουσι εἰν' αὐτῆ ποῦ πῆρα, φώναξεν ἡ Γιασεμοῦλα τραβῶντας τὸ σκούφωμά της.

— Νά, τὰ μολύβια, κερά μου, ποῦ δὲ τὰ πιστεύεις! Εἶδες πὼς ἐδιαλύουσε; Μὰ τί νὰ κάνοιμε τώρα; Κάλλια στὸ μάλι σου παρὰ στὸ κεφάλι σου.

[Ἐν Σμύρνη, Ἰουνίους 1912]

ΣΥΛΒΙΟΣ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

— Σοῦφερα τὴν εἰκόνα μου. — Καλά. — Δὲν τὴν κνιτάξεις; — Κνιτάζω ἐσένα, ἀγάπη μου, ἐσένα ποῦσαι ἐκείνης τὸ ζωντανὸ καθρέφτισμα, ὅπου σὰν μ' ἀγκαλιάξεις μετρώ τοὺς μύριους σου παλμούς, ἐσένα ποῦ μ' ἀφήνεις.

Ἄχ! νὰ μοροῦσα νᾶξερα τί κρούεις μέσ' στὰ στήθεα καὶ τότε ἀναμφίβολα θὰ μάθαινα, φαντάσου, ἂν μ' ἀγαπᾷς ὅπως ἐγὼ... Ἄν θέλῃς τὴν ἀλήθεια, ἔ! τὴν εἰκόνα θάθελα νὰ φέρῃς τῆς καρδιάς σου.

Σ' αὐτῆ μονάχα θάβλεπα ὄμι ποθῶ, γλυκειά μου — Σώπα, γιατί τ' ἀδύνατα γροθεῖς, κατεργάση' καθώς ἀδιάκοπα κνιπᾷ γιὰ σένα ἡ καρδιά μου, θὲ νὰ μοροῦσε νὰ σταθῇ στιγμή... γιὰ νὰ ποιάση!

(Ἰουνίους, 1911)

ΤΟΤΟΣ ΔΑΜΠΡΗΣ

Η ΟΡΓΗ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ

ΧΑΙΡΟΧΡΟΝΟΣ, περήφανος ύψώνεται στην άκρη του δρόμου, μπροστά στο μεγάλο ξενοδοχείο που χτίστηκε για τους ξένους, ο γέρο πλατάνος. Πότε γεννήθηκε; Πώς ξεπεσε στο μεγάλο δρόμο με τάνηλά σπύτια; Σά να τον πνίγη ο βρώμικος άγέρας του δρόμου ύψώνει τα κλαδιά του όλοϊσα, πάνω από τις άψηλές στέγες, διψώντας νάγναντέψη την κορφή του βουνού, που του κρυφογελάει από μακρυνά, κάτι να κρυφοφιθοίσει στα σύννεφα. Βουίζει ο δρόμος, σέρονται στα πόδια του ή άγορά λερωμένη, κι αυτός σά να μη θέλη τίποτε να δη, τίποτε νάκούση, ξένος, αδιάφορος, σάν από άλλον κόσμο φερεμένος, άγογκουνάει την κορφή του πάνω από τα κόκκινα κεραμίδια του ξενοδοχείου σά να θέλη να ξεφύγη, να τρεξί πέρα στα πλατεία, στα βαθυπράσινα ρουμάνια που του γνέφουνε από μακρυνά, λαχταρώντας να σμηξουνε με τον ξηνητεμένο άδερφό τους. Νά τους θυμάται τάχα μέσα στην πολιτεία;

Δίπλα του, στην άραδα, καμπόσες άκαζίες, φυτεμένες για όμορφιά, φαντάζουνε σά μικρά παιδάκια μπρός στο γίγαντα. Με τα μάτια πάντα γυρισμένα στο βαθυπράσινο ρουμάνι, ούτε το συλλογιέται να σκύψη να ρίξει μια ματιά στις ταπεινές του γειτονοπούλες. Τά σπύτια που χτίζονται γύρο τονέ ζώσανε σιγά-σιγά κι' άξαφνα βρέθηκε φυλακισμένος σέ μιάν άσφυχτική φυλακή. Στα πόδια του σέρριζα άγογκυλάει ένα μικρό ρουάκι που βγαίνει θολό από την αυλή κάποιου σπιτιού.

Μά ο σπιτονοικοκύρης με τα χρυσά δόντια, που γάρισε φορτωμένος χρυσάφι από την Άμερική, δέν τό θέλει με κανένα τρόπο τό μεγάλο δέντρο μπρός στο ξενοδοχείο του. Κ' έχει δικιο. Του κόβει τον ήλιο, του χαλάει τη φάτσα κι' ο καθένας έτσι δυσκολεύεται να ζητήση καμαρα. Αυτός ξόδεψε χιλιάδες. Τά λεφτά έχουνε τόκο. Που θά τις βγάλη τόσες χιλιάδες; Έπειτα που ακούστηκε τέτοια θεόρατα δέντρα μέσα στην πόλη; Στην Άμερική φυτεύουνε δεντράκια και τά κλείνουνε σέ κάγκελα σιδερένια.

Έτρεξε, φώναξε. Ο Δήμαρχος που τούχε κιόλας βαφτίσει τό πρώτο παιδί, σύφωνος κι' αυτός να κοπή τό δέντρο. Σύφωνη κι' όλη ή Πόλη. Τά μεγάλα δέντρα άσχημίζουνε. Κανείς δέ βρέθηκε να διαφεντέψη τό δέντρο. Κανείς δέν τόνωωσε. Τί γύρευε μέσα στην πόλη; Η θέσις του ατουτουό εΐτανε στο δάσος, να φωλιάζουνε στα κλαδιά του τά όρνια. Νά. Ο άντικρινός ο να καφετζής τούμπηξε ένα καρφι και κρέμασε ένα στενό, τοσοδά κλουβάκι μ' ένα φλώρο μέσα που κλαίει μερόνυχτα τη μοιρα του.

— Μου κόβει τη φάτσα του σπιτιού μου, μου χαλάει τα κεραμίδια. Εγώ ξόδεψα λίρες με τη χούφτα γι' αυτό τό σπιτι και σπιτι δέν έχω, φώναζε ο Άμερικάνος όπου στεκότανε, με τα πλατεία παπούτσια και τη χουσή άλυσίδα.

Ένα πρωί τέσσεροί ξυλοκόποι άκουμπήσανε τα τσεκούρια και τα πριόνια τους στη ρίζα του δέντρου μαζί με τις κάτες τους. Τί μελαχολικά μέρα! Ο ουρανός συννεφιασμένος, βαρύς! — Αϊ, αϊ, θά τό κόψουνε, αλάλαξανε δυό-τρία μαθηταρούδια με τα βιβλία στις άμασκάλες, που πηγαίνανε κεινή την ώρα στο σχολειό να μάθουνε γράμματα.

Μόνο ο πλατάνος δέν ένοιωσε τίποτε. Σάν από άλλον κόσμο φερεμένος, απόμεινε πάντα ξένος μέσα στον τόπο που γεννήθηκε και μεγάλωσε. Περήφανος, απλόικος σάν άληθινά μεγάλος, δέν ένοιωσε την όργη του Άμερικάνου. Σάν ελδε τους ξυλοκόπους νόμισε πως γύρανε να ξαποστάσουνε. Από τό βουνό έχουνε νόμισε πώς γύρανε να ξαποστάσουνε. Άν τους παραγγέλνε να πουνε χαιρετίσματα σταδέρφια του που τον καρτερούνε! Καλοί άνθρώποι μοιάζουνε!

Σάν ελδε να σηκόνουνε τα τσικούρια τους καταπάνω του, ξεμανικωμένοι, ξεστήθιαστοι, ξεπάστηξε. Βρέ, μην όνειρευεται; Η χρού λεπίδα έλαμψε για μιá στιγμή στα μάτια του κόκκινη σά βουτηγμένη στο αίμα του.

Η πρώτη τσικουριά έπεσε άλύπητα και τό κρού σίδερο χώθηκε βαθειά στο κρέας του που ο Μακεδόνας τρώμαζε να τό ξεκολλήση.

— Τρελλάθηκε τούτος ο άνθρωπος; ψιθύρισε και τίνανε με τρώμο τα κλαδιά του.

Καμπόσα πουλιά, φωλιασμένα βαθειά, φτερουγίσανε τρομαγμένα. Τό πλήθος τώρα είχε μαζωχτή γύρο περίεργο. Τά μαθηταρούδια ξεχάσανε τό σχολειό και τη βίτσα του δάσκαλου που τά καρτερούσε. Από τά παραθύρια τους γυναίκες παρακολούθουσανε τό θέαμα κι' οι μαγαζάτορες άψησανε τη δουλειά τους και βγήχανε στις πόρτες να ιδούνε. Ο άστυνόμες που μελετούσε τη φημερίδα μ' ένα φυτζάνι βαρυνγικό μπροστά του, πάνω στο στοργγυλό τραπέζακι του άντικρινουό καφενέ, κατέβασε πολλές φορές τη φημερίδα στα γονάτά του, περιεργος, άφήνοντας στη μέση τό κύριο άρθρο.

Γκούπ, γκούπ.

Ὁ ἴδρωτας ἄρχιζε νὰ κατεβαίῃ στὰ πρόσωπα τῶν Μακεδό-
νων, ξεροψημμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο.

— Μὰ τί πάθανε τοῦτοι οἱ ἀνθρώποι; Τί ἔχουνε μαζί μου;
Τί τοὺς ἐφταίξα τίχα; ρωτιέται ὁ πλάτανος καὶ δαγκώνεται ἀπὸ
τὸν πόνο ποῦ τονε σφάζει.

Οἱ ξυλοκόποι δουλεύουνε ἀκούραστοι. Μιά στιγμή ἕνας στα-
μάτησε γιὰ νάκονισῇ τὸ τοικούρι κ' ὁ πλάτανος ἀκουσε μὲ
φρίκη τὸν κρῦο ἀχὸ τῆς λεπίδας. Φοβισμένος, ἀνήσυχος ἔγερνε
χαμηλὰ τὸ κεφάλι του σὰ νάθελε νὰ βεβαιωθῇ καλύτερα. Δὲν
ἔκανε λάθος. Μὰ γιατί δὲ βροίσκεται ὡς τόσο ἕνας νάρπάζῃ ἀπὸ
τὰ χέρια αὐτῶν τῶν σκληρῶνε ἀνθρώπων τὰ τοικουρία καὶ νὰν
τὰ πετάξῃ μακριά; Πῶς μποροῦνε νὰ κάνουνε ὅλοι γάτσι στὸ
σκληρὸ θέαμα; Γιατί δὲ γελιέται. Ὅλοι γάτσι κάνουνε, γελοῦνε,
χαζεῦνουνε. Τοὺς βλέπει, μὰ ἡ περηφάνεια του δὲν τὸν ἀφήνει
νὰ παρακαλέσῃ. Αὐτὸς ποῦ δὲν καταδέχτηκε μιὰ φορὰ νὰ χαμη-
λώσῃ τὴν κορφή του νὰ δῆ τί γίνεται κάτω στὸ δρόμο, ποῖός
περνάει, ποῖός μπαίνει, ποῖός βγαίνει στὰ μαγαζεῖα, πῶς νὰ
γύρῃ τώρα τὸ κεφάλι σὲ παρακάλια;

Ῥεζε δουλεύουνε κ' ἡ δουλειὰ εἶναι ἀκόμα στὴ μέση. Ὡς
τόσο τὰ μαθηταρούδια ξεχώσανε ὀλοτελα σήμερα τὸ δάσκαλο
καὶ τὴ βέργα του. Κανένα δὲν κουνιέται νὰ φύγῃ. Ὁ κύκλος
μεγαλώνει κ' οἱ μάγκες τῆς ἀγορᾶς βοήκανε γλέντι.

Τώρα σκάψανε ἕνα λάκκο γῦρο στὴ ρίζα, ποῦ χάσκει σὰν
τάφος. Ὁ πλάτανος ἔκλεισε τὰ μάτια του γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸ
πλῆθος ποῦ κάνει γάτσι. Μόνο τὸ χτύπο τῶν τοικουριῶν ἀκούει
κ' ὁ φοιχτὸς ἀχὸς ἀντηχάει πένθιμα μέσα στὴν καρδιά του.
Δὲν τονε μέλλει ποῦ θὰ πεθάνῃ, αὐτὸς ποῦ εἶδε μὲ καταφρόνια
τοὺς αἰῶνες νὰ περνοῦνε ἀπὸ πάνω του ἀνέγγιχτα. Ἄς ἦξερε
μόνο γιὰ ποῖονε λόγο τοῦ φέρονται ἔτσι ἀλύπητα... Μὰ νὰ
πεθάνῃ ἔτσι στὰ καλά καθούμενα, αὐτὸς ποῦ δὲν ἐφταίξε σὲ κα-
νένανε! Μὴν τοὺς ἀρνήθηκε ποτὲ τὸν ἦσκιό του, μὴ δὲ βοή-
κανε πάντα τὰ πουλιὰ στὴν φιλόξενη στὰ κλαδιά του! Τί ἄλλο
ζητᾶνε; Πῶς αὐτὸς δὲν παραπονέθηκε ποῦ τονε πνίξανε μὲ τὰ
σπίτια ποῦ χτίσανε γῦρο του;... Ὅλα τάνοωσε ὁ πλάτανος,
μόνο τὴν ὀργὴ τοῦ Ἀμερικάνου δὲν ἔνοιωσε!

Ἐνας ἀνθρώπος σκαρφάωσε ἀψηλά, πολὺ ἀψηλά γιὰ νὰ
δέσῃ κάποιον χοντρὸ σκονινὶ σ' ἕνα κλαδί. Τρεῖς ἀνθρώποι πιά-
σανε τὸ σκονινὶ ποῦ σοῦρθηκε χάμω, ἀνοιχτήκανε μακριὰ κ' ἀφ-
χίσανε νὰ τραβᾶνε μὲ ὅλα τὰ μπορετὰ τους. Μὰ τὸ δέντρο ρι-
ζωμένο βαθειὰ κρατοῦσε....

— Ἐχει ψυχὴ ἀκόμα, μοιρομούρισε ὁ ἕνας Μακεδόνας καὶ
κατέβασε τὸ τοικούρι του μ' ἕνα δυνατὸ ἀγκομαχητό, σκονιπύ-
ζοντας τὸν ἴδρωτά του.

— Ἐφτάψυχος, εἶπε ἄλλος κοιτάζοντας μὲ θαυμασμὸ τῶ-
μοφο δέντρο.

Ἀλήθεια, ὁ πλάτανος δὲν εἶχε καμμιάν ὄρεξη νὰ πεθάνῃ.

Ἐνοιωθε ἀκόμα τὸν ἑαυτὸ τοῦ τόσο γερό, τόσο δυνατὸς ἀκόμα
γιὰ τὴ ζωὴ, ποῦ δὲν μποροῦσε νὰν τὸ πιστέψῃ πῶς ἦρθε ἡ ὥρα
του νὰ πεθάνῃ. Γιατί νὰ πεθάνῃ αὐτὸς ποῦ νοιώθει τὴ δύναμη
του νὰ ζῆσῃ ἄλλη μιὰ τὴν ζωὴ! Τὸ μεγάλο τὸ εἴδημα τοῦ πλα-
τάνου τὴν ψυχὴν σὰ σύννεφο. Περήφανος, ἀπλοϊκὸς ρωτιέει τὸν
ἑαυτὸ τοῦ ἂν ἐφταίξε, καὶ μόνο τὴν ὀργὴ τοῦ Ἀμερικάνου
δὲν ἔνοιωσε.

Ξανασιάνουνε τὸ σκονινὶ, ἀνοίγουνται, στηλώνουνε χάμω τὰ
πόδια τους, τραβᾶνε ἀγρία μὰ ὁ πλάτανος δὲ θέλει νάφήσῃ τὰ
ἴψη του. Βλέπει τὴ ρίζα του σακατεμένη, νοιώθει πῶς δὲ στέκει
στέρια στὰ πόδια του, κλονίζεται... Μὰ νὰ πεθάνῃ... Γιατί;..

— Ἐδῶ δεξιὰ χρειάζεται μερικὲς τοικουριές, λέει ὁ ἕνας.

Γιὰ μιὰ στιγμή τινάχτηκε κ' ἔρριξε τὰ μάτια του θολὰ σὰ
νάθελε νάποικαιρέτησῃ γιὰ τελευταία φορὰ τὸ βουνὸ ποῦ τὸν
ἀντίκρυζε, τὸ βαθυπράσινο ρουμάνι ἐκεῖ κάτω μακριὰ... Δὲ
νοιώθει καλά τὸν ἑαυτὸ τοῦ... Λιγοθυμᾷ... Μετροημένες οἱ
στιγμὲς του...

Ὅλοι κρατοῦνε τὴν ἀνάσα τους. Τὰ γέλια πάψανε. Κανεὶς
δὲ μιλάει. Κάτι μεγάλο, κάτι ἐπίσημο κρύβει ἡ στιγμή αὐτὴ ἢ
μοναδική... Ἐνα μυστήριον ἀπλόναται στὸν ἦσυχον ἀέρα. Ἐνας
ἦχος ψυχομαζαί, χαροπαλεῖ πάνω στὰ ψηλὰ Ἀλώνια.

— Τραβάτε, ἀκούγεται μιὰ φωνή.

Κάτι τρίζει. Τί κρῦο τρίζοι! Ποῖός ξεροζίδονε τὴν καρδιά
τοῦ ἦρωα;... Τὰ φύλλα ἀναφοιχιάζουνε... Τραβᾶνε τὸ σκονινὶ...
Ὅχι. Δὲ θέλω νὰ πεθάνω, λέει τὸ δέντρο, κ' ἐνῶ παλεύει νὰ
κρατηθῇ στὰ πόδια του ὄρθο, ἐκεῖνοι καρφωμένοι στὴ γῆς τρα-
βᾶνε τὸ σκονινὶ ἀλύπητα....

— Τὸ νοῦ σας τις ἀκακίες, φωνάζει κάποιος.

Τρίζει τὸ δέντρο στὴ ρίζα, ἕνας κρῦος ἦχος σκίζει τὸν ἀέρα,
κάτι σὰν ὑστερνὸ παράπονο ἀκούγεται καὶ τὸ δέντρο γέρονει,
γέρονει, ξαπλώνεται χάμω, ξανασηκνέται, ξαναπέφτει μ' ἕνα
βαρὺ ἀγκομαχητό, ἀναισθητό. Ξεψύχησε....

— Νὰ πάρῃ ὁ διάλος! Πάνε οἱ ἀκακίες! Κ' εἶτανε μιὰ ὀμορ-
φιά, φωνάζει ὁ Ἀμερικάνος βλέποντας τὰ φτωχὰ δεντροκίνα
ποῦ τάλωσανε στὴν τραγικὰ πτώση του ὁ πλάτανος.

Ἀλαλάζουνε τὰ παιδιὰ, ὁμοῦνε νὰ κυλιστοῦνε χαροῦμενα
μέσα στὰ πυκνὰ κλαδιά ποῦ μέσα ἀπὸ τὶς τρυπίτσες τῶν φύλλων
λές κεινὴ τὴ στιγμή πῶς βγαίνει ἀγάλια-ἀγάλια ἢ ὑστερνὴ
ἀνάσα τοῦ δέντρου... Ἀνασαίνει ὁ Ἀμερικάνος σὰ νὰ τοῦ-
φυγε ἕνα μολύβι ἀπὸ τὸ στήθος.

— Φάνηκε τὸ σπίτι μου, βρε ἀδερφέ! λέει ἱκανοποιημένος.

— Θεόρατο δέντρο, ψιθυρίζει ἄλλος, ἐνῶ τὰ παιδιὰ κυλιούν-
ται ἀνάσκελα στὰ κλαδιά, κόβουνε κλάρες καὶ κνηγιούνται
μὲ γέλια.

Τώρα ἀρχίζει τὸ λιάνισμα, ἐνῶ ἕνας χοροφύλακας δοκιμάζει
νὰ διώξῃ τὰ παιδιὰ ποῦ ζουρλαθήκανε.

Νά κι' ὁ τρελλός! Μὲ τὰ μακρὰ, ξανθὰ μαλλιά του, ἀχτένιστος, κοιτάζει, γελᾷ ἡλίθια. Τὰ πανταλόνια του φαγωμένα, λασπομένα σούρνουνται στὶς λάσπες καὶ τὸ λιγδιάρικο πονκάμιό του ἀνοιχτὸ ἀφήνει νὰ φαίνεται ὅλη ἡ κοιλιὰ του. Βλέπει τὰ παιδιά, ἀναγαλλιᾷζει, σκάζει τὰ γέλια καὶ τρέχοντας ξεπλύνεται κι' αὐτὸς μέσα στὰ κλαδιά.

— "Α α α! φωνάζουνε ὅλοι.

Σηκώνεται ὁ τρελλὸς τρομαγμένος, κοιτάζει τριγύρω του φοβισμένα κι' ἀξαφνα τὸ βάζει στὰ πόδια. Τὰ παιδιά ἀπολουνοῦνται πίσω του σὰν τὰ σκυλιά...

— Βαρᾶτε του μωρὲ, φωνάζει ὁ Ἀμερικάνος κατορημένος στὰ γέλια.

"Ἐπειτα ἦρθε ἓνα κάρρο νὰ πάρῃ τὰ κούτσουρα, ἐνῶ οἱ φτωχογυναϊκοῦλες σκυμμένες μαζεύουνε λαίμαργα τὰ πελεκούδια γιὰ τὴ φωτιά....

Τώρα δὲν ἀπομένει τίποτε πού νὰ θυμῆζι τὸ δέντρο. Ἡ βροχὴ ἐπλυνε τὸ δρόμο καὶ μόνο ὁ λάκκος χάσκει πάντα γιομάτος ἀπὸ ἓνα ὑγρὸ κόκκινο σὰ νᾶναι τὸ αἷμα πούτρεξε ἀπὸ τὸ δέντρο. Τὸ δέντρο πού κανεὶς δὲν τῶνοιωσε, πούζησε πάντα ξένο, μὲ τὰ μάτια γυρισμένα στὸν οὐρανὸ, κοντεύει νὰ ξεχαστῆ... Ὁ δρόμος ἀνάσανε, ἀλήθεια... Οἱ ἀκακίες καλόβολες, καταδεχτικὲς τρέμουνε στὶς ἀδύναμες ριζοῦλες τους, σὰν τίς φοβερίζει ἀπὸ ἀψηλὰ ὁ βορηᾶς....

(1912)

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Κακογλωσσιᾶς καλλιτεχνῶν

- Καὶ τί ἔργον ἐξέθεσε ἔσθιν τελευταίαν Ἐκθεσιν;
- Θαρρῶ, μόνο τὴν προσωπογραφία τῆς γυναίκας του...
- Ἄ! γι' αὐτὸ, φαίνεται, τώρα τελευταίον ἡ πελατεία του ηἴξησε σημαντικά!...

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ο ΧΑΙΡΕΚΑΚΟΣ

Ὁ χαιρέκακος εἶνε κακόφυγος. Χαίρεται στὸ κακό, καθὼς ὁ φιλόκαλος χαίρεται στὸ καλό. Καθένας ἀπὸ τοὺς δύο τοῦτους, χαίρεται στὰ πράγματα, πού μοιάζουν τῆς ψυχῆς του. Καὶ ὁ χαιρέκακος χαίρεται στὰ κακὰ πού μοιάζουν τῆς ἐδικῆς του.

Καίεται τὸ σπῆτι τοῦ γειτόνου του; Ἄν αὐτὸς δὲν ἔχη σπῆτι, χαίρεται ὅτι τώρα οὐδὲ ὁ γείτονάς του δὲν ἔχει.

Ἄπέθανε τὸ παιδί τοῦ συγγενῆ του; Ἄ! μὰ εἶνε ἀπὸ καιρὸ πού ἐκεينوῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πάνε ὅλα καλὰ. Νὰ λάβῃ κ' ἐκεῖνος μὰ πίκρα.

Προμηνύεται πόλεμος, καὶ αὐτὸς δὲν ἔχει παιδιά νὰν τοῦ πάρουνε; ὁ χαιρέκακος εἶνε πολεμικός. Φωνάζει ὑπὲρ τοῦ πολέμου καὶ ἐντροπᾶ εἰς τὴν ἰδέα, ὅτι κινδυνεύουν τὰ παιδιά τῶν ἄλλων.

Νὰ ὑποφέρῃ ὁ κόσμος! Ἴδου ἡ εὐχαρίστηση τοῦ χαιρέκακου. Τὸ καλὸ τὸν πικραίνει.

Ὁ χαιρέκακος, καὶ ἐργάζεται συχνὰ χαιρέκακος. Ἐβάληκε ἓνα εὐμορφὸ σκαλί μαρμάρينو σὲ μίαν νέαν οἰκοδομήν; Τὴ νόχα ὁ χαιρέκακος τὸ τσακίζει. Τσακίζει τὰ φανάρια τῆς χώρας. Κρημνίζει τῆς λιθιᾶς εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ξεφλουδίζει τὰ δένδρα. Καὶ κατομεταχειρίζεται τὰ ζῶα, ἀδιαφορῶντας εἰς τὸν πόνον τους.

Ἄν εἶνε ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως, ἢ ἂν μόνον ἡ περιστασεὶς τὸν ἐβάλανε σ' ἀνώτερη θέσι, καὶ ἔχη ἡμύροσην μεταχειρίζεται τὴν ἡμύροσην του ἐπὶ κακοῦ, σπέρνει ζιζάνια μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων προκαλεῖ ἀντιζηλιεῖς μεταξὺ ἐπαρχιωῶν.

Ὁ κακόφυγος καὶ διεστραμμένος τοῦτος χαιρέκακος, κακολο-

γει και μέμφεται συχνά τὸν γείτονά του, τὸν συγγενή του, τὸν φίλον του, τὸν καλλίτερόν του, καὶ χορταίνει κακίαν, ἢ ὁποία τοῦ φθείρει τὰ σπλάγχνα του.

Ἄν ἀκούσῃ δυστύχημα, τρέχει εὐθύς νὰ τὸ διαδώσῃ ὑποκρινόμενος λύτην.

Ἄν ἀκούσῃ εὐτυχίᾳ τὸν ἀδελφόν του, λέγει ὅτι χαίρεται. Καὶ πασχίζει νὰ δείξῃ ὅτι χαίρεται, ἀλλὰ δὲν τὸ πιτυχαίνει.

Ὁ χαϊρέκακος ἐπιθυμεῖ τὸ κακὸ καὶ κάνει τὸ κακὸ, καθὼς ὁ φιλόκαλος ἐπιθυμεῖ τὸ καλὸ καὶ κάνει τὸ καλὸ. Ἔτσι, βρῖσκεται σὲ θέσῃ ποῦ μπορεῖ νὰ βλάψῃ; Προτιμᾷ νὰ βλάψῃ τὸν ἐδικόν του, τὸν φίλον του, ἐκείνον τοῦ ὁποίου χρεωστεῖ περισσότερο χρεός. Ὡς ὁ φιλόκαλος ἤθελε προτιμήσει νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἐδικόν του, τὸν φίλον του, τὸν εὐεργέτην του.

Εὐεργέτησε τὸν χαϊρέκακον, καὶ θέλεις τὸν ἰδίῃς νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του ἀπάνου στὸ καλὸ ποῦ τοῦ κάνεις, καθὼς τὰ κλεί' ἢ γάτα ἀπάνου στὸ ψωμί ποῦ τῆς δίνεις. Ἐπειδὴ ὁ χαϊρέκακος εἶνε καὶ ἀχάριστος.

† ἌΝΔΡ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ

Ο ΣΑΛΙΑΓΚΑΣ

Ἐξ ΑΤΑΜΕΣΗΣ στὸ δρόμο, ἐμπρὸς στὰ πόδια μου, ἕνας σάλιαγκας στεκότανε... ὄχι: περπατοῦσε... ἴσως καὶ νὰ πήγαινε τρεγάτος: πῶς μπορῶ νὰ ξέρω ἐγώ, ἕνας ἀλλόφυλος, ποῖο εἶνε γιὰ τοὺς σαλιαγκοὺς ἀργὸ περπάτημα, ποῖο — τρέξιμο, ποῖο — στάσιμιο;

**

Ἡ μόδα τῆς νυχτιᾶς θὰ εἶχε πλημμυρήσει τὴ φωνηὰ του καὶ θὰ εἶχε βγῆ, τὸ πλάσμα τὸ ἀπροστάτευτο, νὰ μισέψῃ 'ς ἄλλῃ γειτονιά, νὰ βρῆ ἄλλῃ κατοικίδια.

Γι' αὐτόν, ὁ δρόμος εἶταν ὅλος ὁ κόσμος καὶ πέρα ἀπὸ τὸ δρόμο, ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ κάτου, γύρω του, τίποτε ἄλλο δὲν ὑπῆρχε, οὔτε ζωὴ, οὔτε θάνατος, οὔτε στοιχεῖα, οὔτε πλάσματα ἄλλα ἀπὸ τὸ σερνούμενο τὸ γένος του.

**

Καὶ πήγαινε ἀνύποπτα, μὲ τὴν ἡσυχία τῆς ἀγνοίας, μὲ τὴν ξενοιασὰ τῆς ἀθωότητος: πήγαινε ἀργοσάλευτα, σὰν νὰ ἦταν ὁ κυρίαρχος τῆς δημιουργίας, σὰν νὰ περνοῦσε ὁ βασιλιάς, πῆ-

γαίνε ἔμπροστά του θαρρετά, δίχως νὰ νοιώθῃ πῶς ὁ κίνδυνος ἐρχόταν ἀπὸ πίσω του, ἀπὸ μπρὸς του, ἀπὸ πάνω του, πῶς σὲ μιά στιγμὴ θὰ ἦταν λυῶμα, σὲ μιά στιγμὴ ἕνα παπούτσι, μιά ρόδα, ἕνα πέταλο, θὰ τοῦκοβε τὸ δρόμο μαζί μὲ τὴ ζωὴ του.

**

Πήγαινε τυφλά, στὴ μοῖρα τῶν σαλιαγκῶν, ἀπαράλλαχτα ὁπῶς πᾶμε κ' ἐμεῖς, οἱ μεγάλοι σάλιαγκοι πρὸς τὴν αἰώνια μοῖρα μας ἔτσι ξένοιαστα καὶ ἀνύποπτα δίχως νὰ ξέρωμε ποῖά εἶνε ἡ ἀτελείωτη ζωὴ, δίχως νὰ ξέρωμε ποῦ βρῖσκεται τὸ βάραθρο ποῦ θὰ μᾶς καταπιῆ, τότε θὰ πέσῃ ἀπάνω μας ἡ συμφορὰ ποῦ θὰ μᾶς λυῶσῃ.

(Ἄπὸ τὸν Νουμᾶν)

ΕΥΣΤΡ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΡΩΜΕΪΚΟ ΓΛΕΝΤΙ

διαδραματιζόμενον μεταξὺ μιᾶς ὄκας καὶ μιᾶς κάμας
εἰς δύο σκηνὰς τελειωτικὰς...

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ. — Πῶς ἀρχίζει.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ. — Πῶς τελειώνει.

Ι Α Σ Ω Ν

ΦΟΥΣΚΟΔΕΝΤΡΙΑ ἀνοξιάτικη, τὸ κῆμα σου γοργὸ
Ξέσπασε ἀπὸψε κ' ἔγινε τὸ κάθε πλάσμα ὀσμὴ.
Κουφὸς ὁ πόθος δὲ γροικᾷ, καὶ δὲν ἀκούει τὸ λογιμὸ
Καὶ νιώθει μὴν ἀνάσταση κάθε σκεβρὸ κορμί.

Μὰ ἐντὸς μου δὲν ἐφλόγωσαν τὰ νειᾶτα τὰ παιηά,
Τὰ νειᾶτα τῶν δεκάξη μου τῶν χρόνων ροσιαλγῶ,
Καὶ ξεγειλιέμαι πλάθοντας ὄνειρα ἡρωϊκὰ
Γιὰ μιὰ Κολχίδα ἀρμενιοτῆς γιὰ κάποιον νέον Ἀργῶ.

[1912]

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΩΡΑΣ

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΚΙ' ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ

ΤΑ 1878 μαθήτευαν στὸ Βαρθάκειο Γυμνάσιο τῶν Ἀθηνῶν, ἀνάμεσα σὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ δυὸ παιδιὰ ὀλωσδιόλου ἀντίθετου ἑξωτερικοῦ, ἀντίθετης ψυχῆς καὶ ἀντίθετου δρόμου. Ὁ ἓνας εἶταν δειλὸς, ντροπαλὸς, ἡσυχος· ὁ ἄλλος — γενναῖος, τολμηρὸς, ἀτακτος· ὁ ἓνας χωρὶς ἐνθουσιασμό, χωρὶς ἠψηλά ἰδανικά· ὁ ἄλλος αἰσθηματίας, ὄνειροπόλος· ὁ ἓνας εἶταν ἀπὸ τὴν βορεινότερη Ἑλλάδα: Ἡπειρώτης· ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν νοτιώτερη: Κρητικὸς.

Ὁ Ἡπειρώτης ὀνομάζονταν Ἡλίας Νικολάου κι' ὁ Κρητικὸς Γιάννης Σκαπετορραχάκης.

Ὁ πατέρας τοῦ Ἡπειρώτη εἶταν φούρναρης στὴν Παλιὰ Ἀγορὰ — ὁ μπαρμπᾶ Νικόλας — καὶ κέρδιζε γερά λεφτά, ὄχι τόσο ἀπὸ τὸ ψωμί, ὅσο ἀπὸ τὰ ψηστικά· ἐνῶ ὁ πατέρας τοῦ Κρητικοῦ εἶταν χωρὶς ὀρισμένο ἐπάγγελμα, πότε ἀστυνομικὸς κλητῆρας, πότε ἀμπελοφύλακας καὶ πολὺ συχνὰ πουλοῦσε στοὺς δρόμους τυρί, σαποῦνι, πορτοκάλια καὶ ἀστάνα, προϊόντα κρητικά, καὶ μὲ δυσκολία ἔβγαζε τὸ ψωμί του.

Αὐτὰ τὰ δυὸ παιδιὰ, ἂν κι' εἶχαν χαραχτήρα ὀλωσδιόλου διάφορον τὸ ἓνα ἀπὸ τ' ἄλλο, τὸ ἀκόλουθο περιστατικὸ τὰ ἔνωσε καὶ τὰ ἔκανε στενοὺς φίλους.

Μιά μέρα μερικὰ παιδιὰ τοῦ Βαρθακείου τοῦ ῥίχτηκαν τοῦ Ἡπειρώτη στὴν κοροΐδια· τὸν ἔλεγαν φούρναρη, σιμιτσιῆ, λυγδιάρη κι' ἄλλα βρωμοεπίθετα, ἐνῶ αὐτὸς, μὴν μπορῶντας οὔτε νὰ χειροδικήσῃ οὔτε τοῦλάχιστον νὰ τοὺς εἰπῇ τίποτε, συμμαζεύτηκε σὰν γατάκι σὲ μιὰ γωνιά κι' ἔκλαιγε.

Ὁ Κρητικὸς, ὁ Γιάννης Σκαπετορραχάκης, βλέποντας αὐτὴν τὴν σκηνή, συμπάθησε πρὸς τὸν Ἡπειρώτη, τὸν Ἡλία Νικολάου, καὶ μπαίνοντας στὴν μέση εἶπε στοὺς κοροΐδευτᾶδες του:

— Ἀπὸ σήμερον κι' ἐμπρός, Διαόλου κουλούκια! τὸν παίρνω αὐτὸν δὰ στὴν προστασία μου κι' ὅποιος τολμήσῃ, ἄς τὸν περάξῃ...

“Υστερα ζύγωσε και στον Ήλία και του είπε με προστατευτικό ύφος :

— “Ακουσε, ρέ! . . . Όποιος σε πειράξει άλλη φορά, θα γένη τ’ αλατιού . . . έλα μαζί μου και μήν κλαίς! . . .

Τόν έπηρε μαζί του. Τα παιδιά, που τον πείραζαν, αναμέρισαν μ’ ευλάβεια μπροστά από τὸ λιονταρόπουλο τὸν Λευκὼν Ὁρέον, που πήρε στην προστασία του τὸ τσιακάλι του Πίνδου· κι’ από εκείνη τὴν ἡμέρα εἶπαν κι’ ὁ δειλὸς Ἡπειρώτης σεβαστός, ὅπως κι’ ὁ ἀντρείος Κρητικός, ἀνάμεσα στὸ παιδομάζωμα τοῦ Βαρθακείου.

Ὁ Ἡπειρώτης δὲν ἐφάνηκε ἀναίσθητος στὴν εὐεργεσία τοῦ Κρητικοῦ και δὲν περνοῦσε μέρα χωρὶς νὰ μὴν τοῦ ἀποδείχνῃ τὴν ἐγνομοσύνη του. Τοῦ ἔφερε ἀδιάκοπα πότε κουλούρια, πότε ζεστό ψωμί και κάποτε-κάποτε κι’ ἀπὸ κἀνένα γλύκισμα, ἀπὸ ἐκεῖνα που φέρονταν στὸν φούρνο τοῦ πατέρα του.

Μιά μέρα λέγει ὁ Γιάννης τοῦ προστατευομένου του :

— Δὲν μοῦ λές, Ήλία . . . ;

— Τί ; τοῦ ἀποκρίνεται ἐκείνος πειθήνια.

— Ψένει ὁ φούρνός σας . . . γχιβέτσια μὲ κρέας και μὲ ψάρια ;

— Ψένει και πολλά . . . Γιατί ;

Ἡ ἀπάντησι τοῦ Γιάννη πνίγηκε μὲς’ στὸ λαϊμό του.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ φέρω κἀνένα κομμάτι κρέας ἢ κἀνένα ψάρι ;

— Καί’ ρωτῆς, καῦμένε ; τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Γιάννης. Φέρε μας λοιπὸν και κἀνένα κομμάτι κρέας ! “Ὅλο κουλούρια, κουλούρια, κουλουριάστηκε τὸ στομάχι μας! . . .

Πραγματικῶς τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ὁ Ἡλίας τοῦ πήγε μερικά κοψίδια κρέας, κομμένα—δηλαδὴ κλεμμένα—ἀπὸ διάφορα γχιβέτσια, διάφορον πελατῶν τοῦ φούρνου τοῦ μπάριπα-Νικόλα. Ἄρχῆς Ἰουνίου ἔγειναν ἢ ἐξετάσεις. Ὁ Γιάννης ὁ Σκαπετοροραχάκης ἀποφοίτησε μὲ τὸν βαθμὸ «καλῶς» και ὁ Ἡλίας Νικολάου μὲ τὸν βαθμὸν «ἀριστα», ἀλλ’ οὔτε ὁ ἕνας ἔδειξε λύπη γιὰ τὸν μικρὸν βαθμὸν, οὔτε ὁ ἄλλος χαρὰ γιὰ τὸν μεγάλο.

Γιὰ λίγες μέρες ἀκόμα οἱ δυὸ φίλοι βλέπονταν καθεμέρα, ἔβγαιναν μαζί περὶπατο κι’ εἶταν, σάν πάντα, ἀγαπημένοι. Μιά μέρα ὁμως, ἐκεῖ που ἀνηφοροῦσαν τὴν ὁδὸ Σταδίου, οἱ ἐφημεριδοπώλες διαλαλοῦσαν ἕνα παράρτημα μὲ δαιμονικὴ τρεγάλα και χαρά.

— * Ἡ παραχώρησι τῆς Ἡπειροθεσσαλίας ! Ἡ παραχώρησι τῆς Ἡπειροθεσσαλίας ! *

— Δόσε μιὰ πεντάρια, εἶπε ὁ Γιάννης τοῦ Ήλία, νὰ πάρωμε τὸ παράρτημα . . .

Και φώναξε σ’ ἕναν ἐφημεριδοπώλη ἀπὸ τοὺς πολλούς :

— Παράρτημα ! Παράρτημα !

— Δὲν βαρυνέσαι, καῦμένε ! τοῦ εἶπε ὁ Ἡλίας· θὰ τὸ ἰδοῦμε ἀῦριο στὸν «Αἰῶνα».

Ὁ «Αἰῶνας» τότε εἶταν στὲς δόξες του. Κάμμία ἄλλη ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα τότε δὲν τοῦ ἔβγαίνε.

Ὁ Γιάννης ὁ Σκαπετοροραχάκης πειράχτηκε ἀπὸ τὴν ἀπάντησι τοῦ Ήλία Νικολάου και τοῦ εἶπε μὲ κάποια ἀγανάκτησι :

— Μωρέ, δὲν ἐνδιαφέρεσαι νὰ μάθης γιὰ τὸν ἀπελευθέρωσι τῆς πατρίδας σου ; (Κι’ ἀστράφην τὰ μάτια του ἀπὸ θυμὸ). Μωρέ δὲν ἔχω ἀπανωθιὸ μου πεντάρια, ἀλλοιῶς δὲν θὰ καταδέχομουν νὰ σοῦ εἰπῶ νὰ δώσης . . .

Ὁ Κρητικὸς δυσανεξήθησε κι’ ἀποχωρίστηκε ἀπὸ τὸν Ἡπειρώτη, παίροντας ἄλλον δρόμο.

Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες κι’ ὁ μὲν Γιάννης Σκαπετοροραχάκης κατέβαινε μ’ ἕνα λαθρεμπορικὸ τρεχαντήρι στὴν ἠρωϊκὴ Κρήτη, ὅπου διωρίστηκε σὲ κάποια κομποπολιὴ δάσκαλος μὲ δέκα πέντε λίρες τὸν χρόνο, ὁ δὲ Ἡλίας Νικολάου ἀνέβαινε μὲ τὸ Αὐστριακὸ τῆς γραμμῆς στὴν Ρουμανία, ὅπου εἶχε ἕναν πλούσιο θείο, ἐκμισθωτὴ (ἀρεντάση) κάποιου μεγάλου χωριοῦ κοντὰ στὴν Μπραΐλα.

**

Πέρασαν ἀπὸ τότε δεκοχτὸ ἀξέρια χρόνια, χωρὶς ν’ ἀνταμωθοῦν οἱ δυὸ δυσανεξήθημένοι φίλοι κι’ οὐδὲ νὰ ξέρουν τίποτε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον.

Τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1896 γέγονταν στὴν Ἀθήνα γιὰ πρώτη φορὰ οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες στὸ μαρμαρόχτιστο Στάδιο, που εἶχεν ἀναλάβει τὴν ἀναγέννησι και τὴν ἐκμορφώσι ἕνας ἀπὸ τοὺς πλεὸ μεγάλους εὐεργέτες Ἡπειρώτες, ὁ Μετσοβίτης Γεώργ. Ἀβέρωφ. Ἐτοξεε κόσμος πολὺς στὴν Ἀθήνα και πρὸ πάντων οἱ Ἕλληνες τῆς Ρωσσίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Βουλγαρίας, ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀπὸ τὴν Σμόρνη, ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη και τ’ ἄλλα μέρη τῆς τουρκικῆς Ἑλλάδας. Ἀνάμεσα στοὺς πολλοὺς Ἕλληνες τοῦ ἔξωτερικοῦ εἶταν κι’ ὁ διζὸς μας Ἡλίας Νικολάου, ὁμογενὴς ἑκατομμυριούχος. Εἶχε κληρονομήσει τὸν «μακαρίτη» τὸν θεῖο ἐκατομμυριούχος, που τοῦ ἀφῆκε, ἀλλὰ και στὴν τὸν ὄχι μόνον στὴν περιουσία, που τοῦ ἀφῆκε, ἀλλὰ και στὴν τὸν ἔργασί, που βαστοῦσε· κι’ ἔτσι τὸ ἄλλοτε δειλὸ Ἡπειρωτᾶκι ἐργασία, που βαστοῦσε· κι’ ἔτσι τὸ ἄλλοτε δειλὸ Ἡπειρωτᾶκι ἐργασία, που βαστοῦσε· και μὲ τὴν ἀφορμὴ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων κατέβηκε κι’ αὐτὸς στὴν Ἀθήνα, που εἶχε πόθο νὰ τὴν ἐπισκεφτῇ σάν πολυτάλαντος.

Ἐρχόντας στὴν Ἀθήνα ὁ Ἡλίας Νικολάου, κατέβηκε στὸ Ξενοδοχεῖο τοῦ «Μεγάλου Ἀλεξάνδρου» στὴν πλατεία τῆς Ὀμονοίας. Ἦθελε νὰ πάγῃ σὲ οἰκονομικώτερο ξενοδοχεῖο, ἀλλὰ ντρέπονταν κάτι φίλους του Ἑλληνες τῆς Μπραΐλας και τοῦ Γαλαζιοῦ, που εἶχε συντάξειδύψει.

Ἀμα ἐτοποθέτησε τὰ πράγματά του στὸ ξενοδοχεῖο, πρώτη του δουλειὰ εἶταν νὰ τραβῆξῃ στὴν πλατεία τοῦ Βαρθακείου κι’ ἀπ’ ἐκεῖ στὴν Παλιὰ Ἀγορά, ὅπου εἶταν ὁ φούρνος τοῦ μακα-

ρίτη του πατέρα του. Τὸ Βαρβάκειο κι' ὁ φούρνος τὸν ἐσυγκίνησαν πολύ, τὸν ἔφεραν δεκοτῶ χρόνια πίσω, στὰ ἔτη τῆς μαθητικῆς του ζωῆς. Ὁ φούρνος τοῦ ἔφερε μπροστά του τὸν ἀγαπημένο του πατέρα, τὸν ἀγαθὸ μπάριμα - Νικόλα, ποῦ φοροῦσε τὰ λυγδιασμένα φορέματα καὶ ψένονταν μερανούχτα στὲς φωτιές γιὰ νὰ τοῦ ἀρήση κληρονομιά κάμμιά πενηταριά χιλιάδες δραχμές· καὶ τὸ Βαρβάκειο τοῦ θύμιζε τὸν Κρητικὸ, τὸν Γιάννη Σκαπετορραχάκη καὶ τὴν παιδική του ταπεινότητα...

— Τί νὰ γένηται τάχα ὁ Γιάννης ὁ Σκαπετορραχάκης; εἶπε μέσα του. Πῶς ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἐβλεπα...

Θυμήθηκε τὴν σκηνὴ τοῦ παραστήματος, στὴν ὁδὸ Σταδίου· ἀλλ' αὐτὸ τὸ λυπηρὸ ἐπεισόδιο δὲν ἐμπόρεσε νὰ διαθέσῃ τὴν καρδιά του ἐναντίον τοῦ παλιοῦ προστάτη του. Τὸν συλλογίστηκε μὴ τυχὸν ἔπασχε οἰκονομικῶς, γιατί γινόριζε ὅτι οἱ Κρητικοὶ διακρίνονται μὲν στὸ ντουφέκι καὶ στὸ λεπίδι, ἀλλὰ δὲν διακρίνονται καθόλου καὶ στὴν τέχνη τοῦ νὰ κερδίζουν χρήματα, κι' εἶπε μέσα του:

— Ἄν τὸν ἀντάμωνα τὸν καυμένο τὸν Γιάννη!

* *

Τὴν Κυριακὴ ἄρχισαν οἱ ἀγῶνες. Χιλιάδες κόσμος, Ἕλληνες καὶ ξένοι, στὸ Στάδιο, κι' ἕνας ὑποψήφιος γαμπρὸς τοῦ Βασιλεῖα μας, ὁ δυστυχισμένος βασιλεῖας τῆς Σερβίας Ἀλέξανδρος, ποῦ ἔφυγε μὲ μιὰ γερὴ χυλοπιητα, χωρὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ποδοῦμενο.

Τὸ ἡπειρωτικὸ ὄνομα εἶχε φτάσει στ' ἀκροῦρανα τῆς δόξας του μὲ τὴν πολυένδοξο δωρεὰ τοῦ Ἡπειρώτη Ἀβέρωφ. Νόμιζε κανεὶς ὅτι ὅλος ὁ Ἕλλητισμὸς εἶχε ἐξηπειρωτιστῆ κι' ἡ πολνευτυχιμένη γεννέτειρα τοῦ Ἀβέρωφ ἀπλωνε ψηλά ἀπὸ τὲς κορφές τοῦ Πίνδου καὶ σκέπαζε μὲ τὴν δόξα τῆς ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ὡς τὴν Ῥοδότι κι' ὡς τὸν Πόντο πρὸς τὰ ἀπάνω, ὡς τὴν Κρήτη κι' ὡς τὴν Κύπρο πρὸς τὰ κάτω, κι' ὡς τὰ σύνορα τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀραβίας πρὸς τὰ πέρα. Ὅλη ἡ Ἑλλάδα εἶχε γένει ἀπ' ἀρχὴ σ' ἀρχὴ μιὰ μεγάλη - μεγάλη Ἡπειρο!

Κάθε Ἡπειρώτης, μεγάλος ἢ μικρός, πλούσιος ἢ φτωχός, ὑπερηφανεύονταν, γένονταν ἄλλος τόσος ἀπάνω ἀπὸ τὴν γῆ καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ πανελλήνιο ἡπειρωτικὸ πανηγύρι, ὁ Ἥλιος Νικολάου, ὁ δειλὸς μαθητὴς τοῦ Βαρβακείου, ποῦ περιγελοῦσαν μιὰ φορὰ οἱ συνταξιώτες του, ὁ γυιὸς τοῦ μπάριμα Νικόλα τοῦ φούρναρη, ὁ ἑκατομμυριούχος τῆς Ρουμανίας, αἰστάνθηκε βαθυὰ τὴν ἡπειρωτικὴ ἀρετὴ καὶ μιὰ καὶ δυὸ πηγαίνει στὸ Νοσοκομεῖο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, παρουσιάζεται στὴν Διευθύντρια, τῆς λέγει ποιὸς εἶναι κι' ἀπὸ ποῦθε εἶναι, καὶ δηλώνει ὅτι προσφέρει στὸ Νοσοκομεῖο διακόσιες χιλιάδες φράγκα χρυσᾶ, ποῦ εἶταν τότε τριακόσιες χιλιάδες δραχμές!

Ἡ Διευθύντρια τᾶχασε ἀπὸ τὴν ἐκκληξί της, τοῦ ἔπιασε τὸ

ΤΑ ΓΕΡΑΜΑΤΑ

(Ἔργον Εὐαγγ. Ἰωαννίδου)

χέρι με τὰ δύο της χέρια καὶ δὲν ἤξερε τί λόγια καλὰ νὰ τοῦ εἶπῃ γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Τέλος συνήρθη, ἐκάλεσε τοὺς γιατροὺς καὶ τοὺς παρουσίασε στὸν νέον ἐθνικὸν εὐεργέτη, τὸν συμπατριώτη τοῦ πανενδόξου Ἀβέρωφ καὶ τῆς μεγάλης χορείας τῶν Ἑπειρωτῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν. Οἱ γιατροὶ τὸν ἐσυγχάρησαν ὀλόκαρδα, ἐθαύμασαν τὴν γενναία του φιλανθρωπικὴ πράξη καὶ τὸν προσκάλεσαν νὰ ἐπισκεφτῇ τοὺς θαλάμους τῶν νοσηλευομένων ἀρρώστων, κ' ἀπὸ αἰθουσα σ' αἰθουσα, μίτησαν καὶ στὴν αἰθουσα τῶν πληγωμένων, ὅπου ἐνοσηλεύονταν ὅσοι εἶχαν πληγωθῆ στὲς τελευταῖες μάχες, ποὺ ἔκαναν στὴν Κρήτη οἱ Κρητικοὶ ἑπαναστάτες με τοὺς Τούρκους.

— Ἐδῶ, κύριε Νικολάου, εἶπε ὁ γιατρός, εἶναι ἡ αἰθουσα τῶν πληγωμένων μας. Ἐδῶ νοσηλεύονται τὰ ἐνδοξα παλληκάρια μας, τὰ παιδιά ποὺ ξέρον καὶ μποροῦν νὰ πεθάνουν γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς Πατρίδας...

Στ' ὄνομα «**Νικολάου**» ἕνα πληγωμένο παλληκάρι, ποὺ τοῦ εἶχε μητὴ τὸ τουρκικὸ μολύβι ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἄκρη τοῦ ξερβιοῦ βυζιοῦ καὶ τὸν τρύπησε πέρα-πέρα, ξύπνησε ἀπὸ τὸν βυθὸ τοῦ πυρετοῦ, ποὺ τοῦ ῥοκάνιζε τὲς σάρκες του καὶ τὰ κόκκαλά του, κ' ἔρριξε τὴ φρωτεινὴ ματιὰ του ἀπάνω στὸν «**νέον εὐεργέτη**» καὶ φώναξε:

— Ἐσὺ εἶσαι, Ἡλία μ'!

Ὁ Ἡλίας Νικολάου ἀναγνώρισε σ' ἐκεῖνο τὸ πληγωμένο παλληκάρι τὸν συμμαθητὴ του καὶ προστάτη του, τὸν Γιάννη τὸν Σκαπετορραχάκη, κ' ἔτρεξε καὶ ὀίχτηκε ἀπάνω του καὶ τὸν ἀγκάλιασε ἀδελφικά.

Ἡ σκηνὴ εἶταν συγκινητικὴ. Φιλοῦνται καὶ δακρυῦζουν ἀπὸ χαρὰ οἱ δύο παιδικοὶ φίλοι. Οἱ γιατροὶ κ' οἱ ἄλλοι πληγωμένοι ἀποροῦν πῶς ἕνας Κρητικὸς πολεμιστὴς συνδέεται τόσο στενὰ μ' ἕναν ἑκατομμυριοῦχο Ἑπειρωτὴ! Τέλος ὕστερα ἀπὸ τοὺς ἀγκυλισμούς καὶ τὰ φιλήματα οἱ δύο φίλοι ἀρχισαν νὰ ῥωτιοῦνται ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο:

— Ποῦ εἴσουν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸ; ῥώτησε ὁ Κρητικὸς πολεμιστὴς τὸν ἑκατομμυριοῦχο Ἑπειρωτὴ.

— Στὴν Ρουμανία, Γιάννη μου, στὴν Ρουμανία. Πόσες φορὲς σ' ἔφερα στὸ νοῦ μου καὶ θέλησα νὰ σοῦ γράψω, ἀλλὰ δὲν ἤξερα ποῦ νὰ σοῦ διευθίνω τὸ γράμμα.

— Κι' εἶσαι καλὰ, Ἡλία; θ' ἀπόκτησες βέβαια καὶ καμμιά καλὴ περιουσία, γιατί ἐσεῖς οἱ Ἑπειρωτὲς δὲν εἰστε σὰν ἐμᾶς τοὺς Κρητικούς... Ξερέτε νὰ κερδίσετε...

— Τριακόσιες χιλιάδες δραχμὲς ἔδωκε αὐτὴν τὴν στιγμὴν στὸ Νοσοκομεῖο μας, πρόλαβε νὰ εἶπῃ ὁ γιατρός, γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν δυσκολία νὰ τὸ εἶπῃ ὁ ἴδιος.

— Τριακόσιες χιλιάδες δραχμὲς! Ξεφώνησε ὁ Σκαπετορραχάκης. Μωρ' ἐσὺ θάκανες ἑκατομμύρια ἐκεῖ ἀπάνω στοὺς βωϊδὸ-βλαχούς! Ἐδγε, Ἡλία μου!

— Δόξα τῷ Θεῷ εἶπε ὁ Ἡλίας Νικολάου, καὶ κάναμε... Δὲν χάσαμε τὸν καιρὸ μας στὴν ξενιτειὰ ἄδικα τόσα χρόνια...

— Κι' ἔδωκες τριακόσιες χιλιάδες στὸ Νοσοκομεῖο μας; Ἐ;

— Μάλιστα! κ' ἂν ὁ Θεὸς με βοηθήσῃ, πάλε θὰ ξαναδώσω γιὰ τὴν Πατρίδα...

— Ἄξιός ὁ μιστός σου, Ἡλία μου! Ἐσεῖς οἱ Ἑπειρωτὲς εἰστε μοναδικὸι σ' αὐτὰ... Δὲν σὰς βγαίνει κανένας...

— Κι' ἐσὺ, Γιάννη μου, τί ἔκανες ἀπ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸ; Ἀπόκτησες τίποτε περιουσία;

— Εἴμεστε, στὸν Θεὸ σου! ἔμεῖς οἱ Κρητικοὶ γιὰ περιουσίες, Ἡλία μου; Στενὸς ὁ τόπος μας... Ἐλεῖται κ' οἱ συχνὲς ἐπαναστάσεις... Δὲν μποροῦμε, βλέπεις, νὰ ὑποφέρωμεν τοὺς τούρκους ἐκεῖ κάτω... — νὰ πάρῃ ὁ Διάολος τ' ἀπεθαμμένα τους! — Ἡσύχασα ποτέ, νομιζέις, ἀπὸ τότε, ποὺ βγήκα ἀπὸ τὸ σχολεῖο; Ντουφέκι, καὶ ντουφέκι, κ' ὄλο ντουφέκι! Ἡ θὰ τὴν λευτερώσωμε τὴν Κρήτη, ἢ θὰ πεθάνωμε ὡς τὸν ἕνα! Δὲν εἶναι τώρα δεκατέντε μέρες, ποὺ με λάβωσαν οἱ ἀντίχριστοι — νὰ πάρῃ ὁ Διάολος τ' ἀπεθαμμένα τους! — καὶ βρίζομαι ἐδῶ ποὺ με βλέπεις... Με πήρε τὸ μολύβι ἀπ' ἐδῶ (κ' εἶδεξε μετὰ τὸ δεξιὸν χέρι τὸ ἀριστερὸ του στήθος) καὶ βγήκε ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη...

— Θὰ γένης καλὰ... μὴ στενοχωριέσαι. Ἄν θέλῃς, ὅταν γένης καλὰ, νάρθῃς στὴν Ρουμανία... Θὰ σῶξω θέση ἔτοιμη με καλὸν μιστό...

— Εὐχαριστῶ, Ἡλία μου, εὐχαριστῶ! Ἐγὼ δὲν βλέπω τὴν ὥρα ποτε νὰ γένω καλὰ καὶ νὰ ξανακαταβῶ στὴν Κρήτη νὰ πάρω τὸ αἷμα μου πίσω ἀπὸ τοὺς ἀντίχριστους... — νὰ πάρῃ ὁ Διάολος τ' ἀπεθαμμένα τους! — Δὲν ἔρχομαι... Δὲν εἴμεστε ἐμεῖς οἱ Κρητικοὶ γιὰ περιουσίες, σὰν ἐσὰς τους Ἑπειρωτὲς, ὡς ποὺ εἶνε γεννημένοι νὰ εὐεργετῆ μετὰ τὰ πλοῦτή σας τὴν Ἑλλάδα μας κ' ἐμεῖς νὰ τὴν μεγαλώνωμε μετὰ τὸ αἷμα μας! Ἡ Ἑπειρο, ἀφόντας ἔσβυσε τὸ Σούλι, δὲν βγάζει ἄλλο ἀπὸ ἐθνικούς εὐεργέτες, κ' ἡ Κρήτη σὰν πάντα δὲν βγάζει ἄλλο ἀπὸ παλληκάρια!

Ἄναψε ὁ τουρκομάχος Κρητικὸς κ' ὁ γιατρός, βλέποντας κάποια ἔξαψη στὸ πρόσωπο τοῦ πληγωμένου παλληκαριοῦ, τοῦ εἶπε διαταχτικά:

— Κατετὰν Γιάννη! Σοῦ ἀπαγορεύω νὰ μιλήσῃς ὡς αὐριο τὸ πρωὶ... Εἶπες πολλά... Ἡ πληγὴ θέλει ἡσυχία καὶ προπάντων σιωπὴ...

Οἱ δύο φίλοι ἀποχαιρετήθηκαν σιωπηλὰ καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς γενναιωδρείας ὑποχώρησε δειλὰ μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο τῆς αὐτοθυσίας! Ὁ Ἑπειρωτὴς μπροστὰ στὸν Κρητικὸ!

Ὑστερα ἀπὸ ἕναν μῆνα ὁ μὲν ἐθνικὸς εὐεργέτης Ἡλίας Νικολάου ξαναγύριζε στὴν Ρουμανία μετὰ τὸ ἑλληνικὸ παράσημο στὸ στήθος του, γιὰ νὰ κερδήσῃ κ' ἄλλα χρήματα καὶ νὰ εὐε-

γετήση και πάλε την Ἑλλάδα· ὁ δὲ πολεμιστὴς καπετὰν Γιάννης Σκαπετορραχάκης ξαναγύριζε στὴν Κρήτη μὲ πολὺ τιμώτερο παρόσημο στὰ στήθια του, τὴν ἐνδοξὴ πληγὴ του, γὰρ νὰ συνεχίσῃ τοὺς πατροπαράδοτους ἀγῶνες του ἐναντίον τῆς σλαβιάς.

Κι' ἔτσι ἡ Κρήτη τῶν παλληκαριῶν ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια καὶ ὀχτὼ μῆνες ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἡ Κρήτη, ποὺ εἶχε βγῆ τούρκικο βιλαγιέτι ἀπὸ τὸ Συνέδριο τοῦ Βερολίνου (1878) χάρη στὴν ἀντρεία τῶν τέκνων τῆς, ἐλευθερώθηκε· ἡ δὲ Ἡπειρο τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν, ποὺ εἶχε βγῆ τὴν ἴδια ἐποχὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Συνέδριο ἐπαρχία τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους, χάρη στὴν φιλοκέρδεια καὶ στὴν οἰκονομία τῶν τέκνων τῆς καὶ στὴν ἐθνικὴ τους γενναιοδωρία, ἐξακολοθεῖ νὰ βγάξῃ ἐθνικοὺς εὐεργέτες καὶ νὰ εἶναι ἡ πλειὸ φιλόνομη ἐπαρχία τῆς Τουρκίας!

[1912]

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ

Π Ο Ι Κ Ι Δ Α

Ἐν κινεζικῷ τάπητι εἰκονίζεται καρχαρίας τρώγων προκοδείλον, ὁ προκοδείλος τρώγων ὄφιν, ὁ ὄφιν δάκνων ἀετόν, ὁ ἀετὸς κρατῶν εἰς τὸ στόμα χελιδόνα, ἡ δὲ χελιδὼν ἀκόληκα. Εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ ζωικοῦ βασιλείου ἀλληλοτροφογόμενον.

*

Παρακληθεῖς ὁ Ἀλέξ. Δουμάς ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Μειτερινίου νὰ τῷ πέμψῃ αὐτόγραφον, τῷ ἔστειλε τὴν ἀκόλουθον ἀπόδειξιν: «Ἐλαβον παρὰ τοῦ πρίγκηπος Μειτερινίου εἰκοσιπέντε φιάλας παλαιοῦ οἴνου *Johannisberg*». Ἐκεῖνος ἠναγκάσθη νὰ τῷ τὰς ἀποστεύῃ, ὁ δὲ Δουμάς τὰς ἔπιεν εὐφροσύνως.

*

Ἐν Ῥώμῃ ὑπῆρχεν ἄλλοτε μικρὸς ναὸς τῆς θεᾶς Σιγῆς παρακαθημένης παρὰ τῇ Ἥδονῃ μὲ τὴν ἐπιγραφήν: «**Εἰς τοὺς ἔρωτας χρειάζεται ἡ σιγὴ τῶν τάφων**».

*

Τὰ μονόλεπτα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τοῦ 1787 ἔφερον μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ἐπιγραφήν: «**Κύτταζε τὴ δουλειά σου**».

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΛΛΗΝ ΜΕΓΑΣ ΒΕΖΥΡΗΣ ΤΟΥ ΣΙΑΜ

ΕΝ τῶν ὀνομαστοτέρων τέκνων τῆς εὐάνδρου Κεφαλληνίας, ὑπῆρξεν ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Γεράκης, ὅστις διεδραμάτισεν ἐξόχως σπουδαῖον πρόσωπον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λουδοβίκου XIV.

Ἐγεννήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν Ἀργοστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας ἐκ πατρὸς Γεωργίου καὶ ἐξ οἰκογενείας εὐγενοῦς, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐγκατεστημένης, καὶ τῆς ὁποίας γενάρχης ἐγένετο ὁ Φραγκίσκος Γεράκης, κατὰ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον αὐτόθι γενεαλογικὸν δένδρον*.

Ἀπελθὼν νεώτατος ἐκ Κεφαλληνίας κατετάχθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν πολεμικὸν ναυτικόν, ὅπου διακρίθει, ἀνῆλθε ταχέως εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς· ἀλλὰ ποθὼν ν' ἀναδειχθῆ εἰς εὐρύτερον κύκλον, παρητήθη τοῦ βαθμοῦ του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς περιφήμου καὶ πανισχύρου Ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν κατέλαβε σημαντικὴν θέσιν. Ἀποκτήσας μεγάλην περιουσίαν ἐναυπήγησεν ἰδιόκτητον πλοῖον καὶ ἐμπορεύετο δι' ἴδιον λογαριασμὸν θαλασσοπορῶν ἀνὰ τὰς ἀκτὰς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς. Εἰς ἐν ἐκ τῶν ταξειδιῶν τούτων ἐναυάγησε καὶ ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη εἰς τὸ Malabar, ὅπου ἐγνωρίσθη μετὰ τινος Σιαμαίου μεγαπύου, ὅστις εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτὴς εἰς τὴν Περσίαν καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ Σιάμ· οὗτος

* Ἡ οἰκογένεια Γεράκη, μία ἐκ τῶν ἀρχαιότερων τῆς Κεφαλληνίας, ὀφίσταται ἐτι μέχρι σήμερον ἐν τῇ νήσῳ, μεταξὺ δὲ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀνδρέου Γεράκη, ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου ἀνδρός, εἶνε καὶ ὁ φίλος δικηγόρος καὶ πρῶτος βουλευτὴς κ. Κωνστ. Γεράκης, ὁ ἐν Αἰγύπτῳ γνωστὸς μηχανικός κ. Πέτρος Γεράκης, καὶ ὁ ἐν Μασσαλίᾳ κ. Νικόλαος Γεράκης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΡΑΚΗΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΒΕΖΥΡΗΣ ΤΟΥ ΣΙΑΜ

(Κατά φωτογραφίαν εικόνας σφισομένης παρά τῇ οἰκογενεῖᾳ Γεράκη)

θαυμάσας τὴν ἔκτακτον εὐφύιαν, τὰς ποικίλας γνώσεις καὶ τὴν γλωσσομάθειαν τοῦ Γεράκη, καθόσον οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἰνδίας διαμονῆς του εἶχε ἐκμάθει πολλάς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, προέτεινε εἰς αὐτὸν νὰ τὸν συνοδεύῃ εἰς τὸ Σιάμ, ὅπου οὗτος ἐδέχθη προθύμως. Ἐκεῖ συνεστήθη δεόντως εἰς τὸν πρωθυπουργὸν (Borcalen), ὅστις ἐκτιμήσας τὴν ἀξίαν τοῦ νεαροῦ Ἕλληνος παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του ὑπηρεσίαν καὶ ἐν καταλλήλῳ εὐκαιρίᾳ παρουσίασεν αὐτὸν εἰς τὸν Βασιλέα τοῦ Σιάμ (Thaon Noraja).

Ὁ Γεράκης διὰ τῶν ἐκτάκτων προσόντων, τὰ ὁποῖα τῷ ἐχάρισεν ἡ φύσις, δὲν ἐβράδυνε νὰ κατακτήσῃ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀπεριόριστον εὐνοίαν τοῦ Ἀσιανοῦ Ἡγεμόνος οὕτως, ὥστε ὀλίγον ὕστερον, ἀποθανόντος τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἐκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, ἠθέλησε μάλιστα νὰ ἀπονεύμῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ἀντιβασιλέως (Grand Chaeri), ἄλλ' ὁ φρόνιμος Κεφαλληνὸς ἀπεποιήθη τὴν μεγίστην ταύτην τιμὴν, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ κινήσῃ τὸν φθόνον καὶ τὴν ἀντιζηλίαν τῶν ἐντοπιῶν μεγιστάνων.

Ἀναλαβὼν τὴν ἐξουσίαν ὁ Γεράκης ἐκυβέρνησε τὸν τόπον μετὰ μεγάλης δεξιότητος· ἀνέπτυξε τὴν συγκοινωνίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας· συνήψεν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν γειτονικῶν Κρατῶν· ἐμερίμνα ἀδιαλείπτως περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀμερολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ κατώρθωσεν ἐν βραχείῳ χρόνῳ νὰ εὐημερήσῃ τὸ Σιαμαῖον Βασίλειον, οὕτω δὲ ἡ φήμη του ὡς ὑπερόχου κυβερνήτου ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ ἄλλα Ἀσιανὰ Κράτη. Βελτιώσας σημαντικῶς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ Σιάμ ὁ Γεράκης, συνέλαβε τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον νὰ ἐξευρωπαϊσῇ καὶ ἐκχριστιανίσῃ τὸ Ἀσιανὸν Κράτος καὶ ἀνεκοίνωσε τὰ περὶ τούτου εἰς τὸν Ἡγεμόνα, ὅστις πεισθεὶς εἰς τὴν εὐγλωττον εἰσήγησιν αὐτοῦ δὲν ἔφερον ἀντιρρήσεις· καὶ τότε ὁ μεγαλοφύνης Κεφαλληνὸς ἀπέβλεψε πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΔ', τοῦ ὁποῖου ὁ ἀσὴρ ἐμεσουράνει καὶ ἀμέσως ἀπεφάσισε τὴν πρὸς Αὐτὸν ἀποστολὴν Πρεσβείας πρὸς σύναψιν ἐμπορικῆς καὶ στρατιωτικῆς συνθήκης καὶ συμμαχίας.

Ὁ Βασιλεὺς Ἥλιος ὑπεδέξατο τιμητικώτατα τοὺς Σιαμαίους ἀπεσταλμένους καὶ ἐπεδοκίμασε τὰ σχέδια τοῦ Γεράκη, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡς δείγμα τῆς μεγάλης του εὐνοίας ἀπένευμε τὸ περιδέραιον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ἀνώτατον τῶν τότε γαλλικῶν παρασήμων, ἀνταποδίδων δὲ τὴν φιλοφροσύνην ἔπεμψεν εἰς τὸ Σιάμ ὡς πρεσβεὺς τὸν ἱππότην Chaumont, τὸν Cerveret καὶ τὸν La-Loubère, ἐπίσης δὲ καὶ τὸν ἀββᾶν Chaizy καὶ ἱκανοὺς Ἱησοῦίτας καὶ ἄλλους ἱεραποστόλους. Ἡ γαλλικὴ ἀποστολὴ ἔγενετο δεκτὴ εἰς τὸ Σιάμ μετὰ μεγάλων τιμῶν, καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Γεράκη ὑπεγράφη τὴν 10 Δεκεμβρίου 1685 ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦ Σιάμ ἀνελάμβανε νὰ προστατεύῃ τὴν

χριστιανικήν θρησκείαν και να υποστηρίξει τὸ γαλλικὸν ἐμπόριον, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας νὰ πέμψῃ διοργανωτὰς εἰς τὸ Σιάμ και σώμα στρατοῦ ἐξ 800 ἀνδρῶν ὑπὸ ἓνα ἱκανὸν ἀρχηγόν, τοῦθ' ὄπερ και ἐξετελέσθη και ἤρξατο ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ κράτους πρὸς χάριν τοῦ γηραιοῦ βασιλέως και ἰδίως τοῦ Γεράκη. Ἀλλ' ὁ φανατισμὸς τῶν ἐγχωρίων ἱερέων και τοῦ ἀμαθοῦς ὄχλου, ὑποδαλιζόμενος ἀπὸ τὰς ραδιουργίας τῶν Ἀγγλων και Πορτογάλλων, οἵτινες ἐβλεπον μὲ φθονερὸν ὄμμα τὴν γαλλικὴν ἐπιρροὴν κραταιουμένην ἐν Σιάμ, ἐξήγειρον συνεχεῖς ἐπαναστάσεις, τὰς ὁποίας κατέστειλεν ἡ ἱκανότης τοῦ Γεράκη, ὅστις οὕτως ἀπεδείχθη οὐ μόνον ὑπέροχος πολιτικός, ἀλλὰ και ἀνδρείος στρατηγός, κατατροπώσας πολλὰς τὸς στασιαστὰς, καίπερ ἔχοντας πλειοτέρας δυνάμεις τῶν ἰδικῶν του, και φονεύσας ἰδίᾳ χειρὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν πρίγκηπα τοῦ Μαζασάο.

Οὕτω μέχρι τινὸς τὰ πράγματα ἔβαινον κατ' εὐχὴν, ὅτε δυστυχῶς ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιάμ νοσήσας σοβαρῶς ἤτο ἐτοιμοθάνατος και μὴ ἔχων ἄρρενα διάδοχον ἠθέλησε νὰ καταλείπῃ τὸν θρόνον του εἰς τὴν θυγατέρα του, ἀλλ' οἱ διάφοροι μεγιστάνες ἐξηγήθησαν και ἐπαναστατήσαντες κατέλαβον ἀπροόπτως τὰ ἀνάκτορα, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Πετρόζαν και συνέλαβον τὸν Γεράκη, ὅστις ἀντέταξεν ἱκανὴν ἀντίστασιν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἐγκατελείφη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς φρουρᾶς, ἣτις ἔκρινε προτιμώτερον ν' ἀπέλθῃ τοῦ Σιάμ, παρά νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τοῦ μεγαλοπύχου ἀνδρός. Ὁ Γεράκης, ἀφοῦ ὑπέστη ἀνήκουστα μαρτύρια, ἐθανάτωθη τῇ 18 Μαρτίου 1688 μόλις τεσσαρακοντούτης· τὴν αὐτὴν δὲ τύχην ὑπέστη και ἡ σύζυγός του Μαρία και ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱός.

Τοιοῦτον ὑπέβη τὸ τέλος τοῦ ὑπερόχου Κεφαλλῆνος, ὅστις ἐν τοσοῦτῳ μικρῷ χρονικῷ διαστήματι τόσα μεγάλα ἔργα ἐπετέλεσε και μάλιστα ἐν χώραις ἀπομεμακρυσμέναις και ἀπολιτιστοῖς.

(Ἀθήναι, Ἰανουάριος 1912)

ΙΠΠ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

* Ἡ μεγάλη σπουδὴ πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως ὁμοιάζει ὀλίγον μὲ ἀχαριστίαν.

* Χρειάζονται μεγάλα προτερήματα διὰ ν' ἀποκτήσῃς φίλους· και ἀρκεῖ τὸ παραμικρὸν ἐλάττωμα διὰ νὰ τοὺς χάσῃς.

* Μὴ γίνεσαι πρόξενος δακρύων· ὁ Θεὸς τὰ γράφει εἰς τὸν λογαριασμὸν σου.

ΑΠΟ ΤΕΣ "ΑΛΗΘΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ,"

ΤΟ ΝΥΦΙΚΟ ΦΟΡΕΜΑ

A

ΤΑΝ κάμποςσος καιρός ὁποῦ ὁ Μάρκος Χρυσογένης ἐβρίσκει μεγάλην ἀλλαγὴν στοὺς τρόπους και στὰ φερσίματα τῆς γυναίκας του.

Συχνά, μέσα στὲς καλλίτερες στιγμῆς τῆς οἰκογενειακῆς χαρᾶς, μὴ σκοτεινὴ ἠλίφῃ ἐσυμφέριζε τὸ ὄρατο πρόσωπό της.

Ἡ σαγηνευτικὴ ὀμορφιά της ἐλάβαινε μίαν ἐχθρικήν ἐκφραση. Στὰ ἰβονικά μάτια της, ποῦ πρῶτα ἐφωσφόριζεν ἡ μαγικὴ ἐκείνη λάμψη ποῦ σέρνει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἰβονικὴν ἄβυσσος μίας θανάσιμης ἀγάπης, τώρα ἔλαμπεν ἓνα κρυφὸ μῖσος.

Ἰστορικὴ και εὐαίσθητη ἐγκρισία, ὅπως πάντα, στὰ σπλάγχνα της τὸν ἀχόρταστον ἰβονικὸν ὄργασμό, ποῦ σέρνει τὸ θῆλυ πρὸς τὸν ἄνδρα γιὰ νὰ σῶσῃ τὸν αἰώνιον πόθο. Ἀλλὰ και ὁ αὐτὸς τῆς στιγμῆς ἀκόμη, ἐδειχνεν ἓνα παράξενο πείσμα, ποῦ ἔμοιαζε σὰν ἀποστροφὴ, κάποιες ἰδιοτροπίες ποῦ ἔμοιαζαν μὲ περιφρόνηση.

Ἔιχε πάντα τὴν γυναικείαν ἀδυναμία νὰ εἶναι κομψὴ και στολιμμένη. Ἀκόμη ἔιχε μὴ περιεργὴ ἀγάπη, μὴ μεγάλη λατρεία στοὺς θρησκευτικὸς τύπους. Ἦταν εὐτυχισμένη δταν ἐβρίσκετο σὲ μὴ ἐκκλησιαστικῇ ἢ ὁ ἓνα σαλόν.

Πάντα ἦταν θρησκοκόληπτη. Ἡ κρεββατοκάμερά της ἦταν ἓνα

* ΣΗΜ.— Διηγούμεναι πραγματικὰ γεγονότα, ὅπως μοῦ τὰ ἔχουν ἐξιστοῦσθαι, ἢ ὅπως τὰ εἶδα νὰ περνοῦν μεροσιτὰ στὰ μάτια μου. Ἀλλαξὰ μόνον τὰ ὀνόματα κ' ἔδωσα μὴ τεχνικώτερον πλοκήν στὴν ὑπόθεσιν. Ἡ βάση εἶναι ἀληθινή. Κάποτε στὴ ζωὴ συντυχαιούμε κάποια ψυχολογικὰ δράματα ποῦ δύσκολα φαντασία θὰ μπορούσε ναῦρη. Ἡ καθημερινὴ ζωὴ δημιουργεῖ τα βαθύτερα ἔργα ὁποῦ ἡ μίμησις τῆς τέχνης μᾶς τὰ παρουσιάζει σὰν ἓνα θαμνὸ ἀποτύπωμα.

M. Σ.

μεγάλο εικονοστάσι. Κομφές ασημοφορεμένες Παναγίες, βυζαντινοί άγιοι με χρυσοκονδυλιές και μία μεγάλη χρυσοποίκιλη κανδύλα έδιναν σε όλο το δωμάτιον ένα βαθύ θρησκευτικό τόνο.

Η γυναίκα του Χρυσογένη έμεναν ώρες γονατισμένη έμπρός στα ιερά εικονίσματα. Η θρησκοληψία της ήταν μία εκδήλωση της ψυχής της, όπως και η αδυναμία της στα κομψά και πολυτίμα φορέματα.

Ο Χρυσογένης αγαπούσε την ειρηνική ζωή ήταν άνθρωπος της μελέτης, και, σκυμμένος στα βιβλία του, άφινε στη γυναίκα του όλην την κοσμικήν έλευθερία. Οι ώρες του έπερνούσαν σιγαλές στο έρημικό γραφείο του με τές μεγάλες βιβλιοθήκες, που έσκέπαζαν και τους τέσσερους τοίχους.

Ήταν γαλήνιος, λιγόλογος και γλυκότροπος. Έβλεπε τα πράγματα με τα βαθιά και έξεταστικά βλέμματα του ανθρώπου που έσυνείθισε περισσότερο να σκέπτεται παρά να ένεργη.

Ήσαν όμως κάποιες στιγμές όπου όλη η φαινομενική άδιαφορία του έχάνετο. Μία παραμικρή αίτια, μία ύποψία άδικαιολόγητη μπορούσε να πλημμυρίση την αίσθαντική ψυχή του, να τρικυμίσση και να θολώση τη σκέψη του. Και τότε κάνεις δέν ήμπορούσε πλέον ν' άναγνωρίση τον σοφό, τον ευγενή, τον καλόν άνθρωπο.

Έλησημονούσε ποιος ήταν, έλησημονούσε ποίους είχεν έμπρός του. Σάν τα μεγάλα όρμητικά θαλάσσια βεύματα που τα σκεπάζει μία νεκρή έπιάνεια, σάν τη δίνη του νερού που ρουφάει και καταστρέφει, σάν τον καταρράχτη, έξεσπούσε τυφλή και άγρια η όρμη της ψυχής του. Τότε ήταν φοβερός κ' επικίνδυνος. Αυτό όμως δέν του έτύχαινε συχνά, γιατί ήταν όπως η άπροσδόκητη θύελλα που ξεσπά άναπάντεχα σε μία καλοκαιρινή ήμέρα.

Τές περισσότερες φορές, σχεδόν πάντα, ο Μάρκος Χρυσογένης ήταν ο άφθατος τύπος του ευγενικού, του καλόγνυμου, του ανεκτικού ανθρώπου.

B

— Να μή με 'ρωτᾷς τέτοια πράγματα, γιατί δέν μπορώ και δέν ήθελω να σου πώ τίποτε.

— Όχι, θά μου πῆς, πρέπει να μου πῆς. Δέν μπορώ πλέον να ζήσω έτσι. Τό μίσος και η άγάπη δέν κρύβονται, και τό νοιώθω πώς τώρα δέν μ' αγαπάς σάν και πρώτα.

— Και αν είναι κι' αυτό! Μπορείς να μου επιβάλῃς να σ' αγαπῶ! άπάντησεν άπότομα εκείνη.

— Όχι, αλλά θέλω να τό γνωρίζω μία φορά για πάντα, είπεν ο Μάρκος Χρυσογένης και μ' ένα άπότομο κίνημα έγύρισε τές πλατές στη γυναίκα του και βγήκεν έξω από τό δωμάτιο.

Ήθελε μία εξήγηση, μία βρήτη δήλωση από τη γυναίκα του. Την έβλεπε πώς έδέχετο κάθε του περιποίηση μ' ένα ψυχρόν έπιφυλαχτικό τρόπο, ένθ αυτός την έλάτρευεν, όπως πάντα.

Τώρα μετανοούσεν άληθινά πώς είχε κάμει αυτόν τον γάμον.

Είχε νυμφευθῆ από νέος, γιατί έπίστευε πώς η άγαμία είναι δειλία μαζί κ' έγωισμός.

Η γυναίκα του ήταν κόρη του λαού, χωρίς περιουσία είχεν όμως τ' άμύθητα πλούτη της πλέον σαγηνευτικής ώμορφιάς.

Πριν την πάρη ο Χρυσογένης, είχαν γίνει οι άρραβώνες της μ' ένα νέον υπάλληλο.

Είχαν γίνει όλες οι προετοιμασίες του γάμου, ήταν έτοιμο τό νυφικό φόρεμα, όταν άπότομα και χωρίς αίτια ο πατέρας της νύμφης έσκέφθη να διαλύση τους άρραβώνες.

Είχε μάθει πώς ο Χρυσογένης αγαπούσε την κόρη, και πώς κάπου είχε πῆ ότι, αν δέν ήταν άρραβωνιασμένη, θά την έπαιρνεν αυτός.

Τότε ο πατέρας είπε ξεκάθαρα στο γαμπρό πώς διαλύει τον άρραβώνα, γιατί στην κόρη του έχει έτοιμον άλλο γάμο πολύ καλλίτερο. Ο Χρυσογένης ήταν πλούσιος, καλός και με όνομα. Ποιος δέν θά ήθελε τέτοια τύχη για την κόρη του; Ο γέρος τά έσυλλογίζετο αυτά και έκαιμε και την κόρη του να τά έννοήση.

Όστερ' από λίγους μήνες είγαν οι γάμοι της με τό Χρυσογένη.

Τό νυφικό φόρεμα, χρυσοκεντημένο και ώραίο σάν την πρώτη άγάπη της, έτοιμο για να τό χαρή με τον έκλεκτό της καρδιάς της, τό έφόρεσε στους γάμους της με τό Χρυσογένη.

Ο αγαπημένος της έκλαιγε τη μοίρα του, σάν άγγελος άποδιωγμένος από τον παράδεισο. Άλλά η γυναίκα είναι τό πλέον άστατο πράγμα του κόσμου. Έφαινετο παρηγορημένη από τό γάμο της γιατί ο Χρυσογένης ήταν πλούσιος, κ' εκείνη ένιωθε μέσ' στην ψυχή της τό κυρίαρχον αίσθημα που έμπνέει στη γυναίκα φιλοτιμία ο πόθος της ύπεροχής.

Ήθελε να είναι η ώραία και η άσύγκριτη, η μοναδική. Η φιλοδοξία της, όπως και κάθε άλλης γυναίκας η φιλοδοξία, ήταν να λάμψη, να φανῆ, να είναι η πρώτη. Και με την ώμορφία της και

(Οι ώρες του έπερνούσαν σιγαλές στο έρημικό γραφείο του)

μέ τα πλούτη του άνδρός της, γλυκειά και ποθητή, θά έμάγευε και θά έσκαλάωνε, θά ήταν παντού ή βασίλισσα, και ή νίκη θά ήταν πάντα δική της.

Γιαυτό αποφάσισε να παρηγορηθή.

Έζησαν κάμποσα χρόνια μέ τό Χρυσογένη χωρίς καμιά δυσάρεστη παρεξήγηση.

Ό θεσμός που τους ένωνε δέν ήταν ή ψυχική εκείνη συγγένεια, που μοιάζει μέ θεμέλιο της συζυγικής ζωής. Ένοιωθαν πως ήταν δύο συνένοχοι είχαν δείξει μιá ήθική δειλία. Έκεινος, γιατί μέ τό χρήμα του αγόρασε μιαν ώραία κόρη που αγαπούσε κάποιον άλλο. Έκεινη, γιατί από ταπεινόν έγωισμόν έπούλησε την όμορφιά της σ' εκείνον που έπρόσφερε περισσότερα, και άρνήθηκε την παρθενική της αγάπη, κ' έλησημόνησε τον πρώτο της έραστή.

Άναμεταξύ τους, ύστερα από τή συμβίωση τόσου καιρού, δέν είχε γίνει ή συζυγική εκείνη άφομοίωση, που κάνει στα δύο σώματα να κατοική μιá ψυχή.

Έκεινος την αγαπούσε πάντα μέ τό έγωιστικό αίσθημα του ανθρώπου, ό οποίος θαυμάζει ένα καλλιτέχνημα που του άνήκει. Έκεινη είχε συνειθίσει να τον βλέπει, όπως ή γάτα βλέπει εκείνον που τής δίνει φαροκόκκαλα και την χαϊδεύει.

Και άνεπαίσθητα, αγαπήθησαν όπως τά βήδια που σέρνουν τον ίδιο ζυγό.

Άλλά καθώς από τή σπασμένη πέτρα ξεφυτρώνει λίγο χορτάρι, καθώς από τή σχισμάδα του βράχου σταλάζει τό νερό, καθώς μερικές πλιγγές, και άφού έπουλωθούν, ξαναοίγουν, έτσι και ή πρώτη αγάπη μπορεί άναπάντεχα να ξαναβλαστήσει μέσα στην καρδιάν, άκόμη και όταν θαρρούμε πως την έθάψαμε στα καλά, και πως είναι σκεπασμένη μέ την πλάκα του τάφου — τή λήθη.

Έτσι μιαν ήμέρα στην καρδιά της γυναίκας του Χρυσογένη, ένεκραναστήθηκεν ή πρώτη αγάπη της, ό έρωτικός πόθος των είκοσι χρόνων, ξαναξεσταμμένος στα τριανταστώ, στην έπικίνδυνη ηλικία που ή γυναίκα νοιώθει πως χάνεται για πάντα ή όμορφιά της και ή γοητεία της. Τότε την πλημμυρίζει ή πλέον άνίκητη έπιθυμία της σαρκός μαζί και της ψυχής...

Τώρα στην ώριμη αυτήν ηλικία ξυπνούσε μέσα της όλο τό νεανικό πάθος, ή έρωτική δίψα, φλογερή και άσδυστη, της πρώτης αγάπης.

Είχε φυλάξει την παρθενία της ψυχής της άκόμη και μέσα στο κορμί που έγνώρισεν όλο τον έρωτικόν όργασμό, όλες τές ήδονικές άνατριχίλες.

Είχε ζήσει τόσα χρόνια φρόνιμα κοντά στον άνδρα της, μέσα στη μονοτονία της συζυγικής ζωής, και τώρα άξαφνα και χωρίς λόγο ό σπόρος της πρώτης αγάπης της άνθιζε στο περιόλι της καρδιάς της μέ μιá μοσχοβολιά παρθενικού αίσθήματος.

Ήταν μιá δεύτερη άνοιξη τό φθινόπωρον αυτό της ζωής της, που είχε φυλάξει όλο τον άνοιξιάτικον όργασμό των χυμών, όλη τή φυτικήν ήβονή που πλημμυρίζει τάνθη και τά φύλλα.

Τό ζύνημα αυτό της αγάπης άν έφθανε στο δειλινό της ζωής — κάπως άργά — ήταν όμως φλογερό, δρμητικό, διψασμένο, ήταν κάτι σαν προμήνημα γεροντικού μαρασμού. Και για τότου ήταν πλειό τρυφερό, είχε μιá μυστική περιπάθεια, σαν τές ώραίες ήμέρες του φθινοπώρου, που κρύβουν τή νοσταλγικήν άνάμνηση της χαϊμένης άνοιξης και τή μελαγχολική προαισθήση του χειμώνα που φθάνει.

Την έδασάνιζεν ένας ύπεροχος πόθος τώρα, που έγρικουσε πως χάνει τή σαρκική δροσερότητα.

Η θλίψη για τον περασμένο καιρό, χαϊμένο άνεπίστροφα για την αγάπη και για την ήβονή, έλάβαινε μιá παράξενη εκδήλωση στην ψυχή της, έγίνετο άποστροφή για τον νόμιμον άνδρα της, συμπάθεια για τον έκλεκτό που εστάθηκε άρραβωνιαστικός της χωρίς να γίνει άνδρας της, και προσήλωση στους θρησκευτικούς τύπους.

Τές ήμέρες που ήταν πλειό ψυχρή στον άνδρα της, σαν να έκρυβεν ένα συγκρατημένο μίσος, ήταν και πλειό άφωσιωμένη στη θρησκεία της, έμενεν ώρες γονατισμένη μπροστά στο είκονοστάσι.

Γ

Ό Χρυσογένης μόλις άφησε τή γυναίκα του, έπηγε κ' εκλείσθη συλλογισμένος στο γραφείο του. Έμεινε σιωπηλός για ώρες και βυθισμένος πάντα στην ίδια σκέψη. Δέν ήθελε στην καρδιά της γυναίκας του να είναι δύο αγάπες, να έχη θέση κ' ένας άλλος, δέν τό ήθελε, σαν τον περιβολάρη που δέν άφίνει στην ίδια γάστρα ν' άνθισουν δύο ρίζες λουλουδιών.

Όταν ένύχτισεν, άνοιξε τό παράθυρο.

Η παγωνιά και ή νυχτερινή σιγή έσοκόρπισαν στην ψυχή του μιαν άπειρη φρίκη.

Ψηλά στο γαλανόμαυρον ουρανό τέ φεγγάρι ήταν θαμπό μέσα στα μαύρα σύννεφα, σαν νεκρική λαμπάδα μέ μαύρα κρέπια.

Κάτου ό δρόμος, έρημος και σιγαλός, έδινε τό αίσθημα του τρόμου.

Ό Χρυσογένης έγρίκησε μιá παγωμένη άπελπισία να φωλιάζει βαθιά στην ψυχή του...

Κάτι κακό θά του έτύχαιεν άπόψε. Τέτοιο προαισθημα είχε.

Χίλιοι στοχασμοί έπερνούσαν άπό την σκέψη του. Η συνείδησή του τώρα τον ένοχλούσε, και κάθε άμφιβολία του άρχισε να υποχωρή στη φωνή του λογικού.

Είχε λυπηθή για τον άπότομο τρόπο που είχε μιλήσει στη γυναίκα του. Έπίστευε πως μιá εξήγηση θά μπορούσε να τά διορθώσει όλα.

Μέ αυτή την πρόθεση βγήκεν από τό γραφείο του για να πάγη στην κρεβατοκάμερα, που ήταν ή γυναίκα του.

Δ

Έμπρός σ' ένα τραπέζι μέ άσπρο σκέπασμα ήταν καθισμένη ή γυναίκα του.

Έφορούσε τό στεφάνι του γάμου και τό νυφικό της φόρεμα.

Στό τραπέζι μιά σειρά κεριά αναμμένα εφώτιζαν με τρεμόσδυστο φώς τὸ κεφάλι τῆς ὀραίας γυναίκας, ποὺ ἔγερνε στεφανωμένο. Τὰ χεῖλιά της ἐφιθύριζαν.

Στὰ χέρια της ἐκρατοῦσε μιὰν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ποὺ τὴν εἶχε ἐξεκρεμάσει ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι.

Ὁ Χρυσογένης δὲν ἄνοιξε τί συμβαίνει.

Ἐκύτταξε γύρω του μὲ ἀνήσυχον βλέμμα. "Ὅλα συνειθισμένα, καλὰ καὶ ὁμορφα στὴν κάμερα τοῦ ὕπνου. Τὸ μεγάλο κρεβάτι μὲ τὰ

(Ἔμμενον ὄρες γονατισμένη ἔμπροστὰ
στο εἰκονοστάσι...)

λευκὰ σκεπάσματα, τὸ εἰκονοστάσι, ποὺ ἐσκέπαζεν ἓνα μέρος τοῦ τοίχου, μὲ τοὺς ἁγίους ποὺ ἐπροστάτευαν τὸ σπίτι, καὶ τὸ καντῦλι ποὺ ἐτρεμόσδυνεν ἢ λάμπη του σὰν ψυχῆ.

Ἡ γυναίκα του ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἐφαίνεται δακρυσμένη σὰν νὰ κλαίει μὲ τὸ εἰκόνισμα. Σὲ λίγο ἐγύρισε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε τὸν ἄνδρα της, ποὺ τὴν ἐκύτταξεν ἀκίνητος.

Καὶ μέσα στὴν ἔρημη σιγὴν ἡ γυναίκα τοῦ Χρυσογένη, φωτισμένη ἀπὸ τὲς τρεμόσδυστες λάμπες, μὲ τὸ εἰκόνισμα στὰ χέρια, μὲ τὴ λευκὴ φορεσιά της, μὲ τὸ νυφικὸ στεφάνι, ἄρχισε νὰ γελᾷ βαθιά.

— Χά... χά... χά.

Ἦστερα ἔπαψε τὰ γέλια καὶ ἄρχισε νὰ μιλᾷ. Ἡ φωνὴ της ἦταν θλιθερῆ, σὰν ἀντίλαλος ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ κόσμου τῆς ψυχῆς της.

— Νά, ἦ Παναγία, ἔλεγε! νά, τ' ἅγια ἁγία κόνισματα ποὺ μᾶς παραστεύουν.

Ὁ Χρυσογένης δὲν ἐφαντάσθη πῶς ὁ νοῦς τῆς γυναίκας του εἶχε ταραχθῆ. Ἐπροχώρησε σὸ τραπέζι κοντὰ της, χωρὶς νὰ μιλήσῃ, κ' ἐστάθηκε συλλογισμένος. Κάθε παλῆα του ὑποψία ἐσάλευε τώρα μέσα στὴ σκέψη του. Ἐξάφνα ἐκινήθη ἀπότομα σὰν νὰ ἐξυπνοῦσε μέσα του μίαν συγκρατημένη ὀργή, κ' ἐξέσπασε σ' ἓνα ἄγριο κίνημα. Γεμάτος θυμὸ ἔριψε τὸ κόνισμά της, καὶ μὲ φοβερὴ φωνή, χτυπώντας τὰ πόδια του, ἐφώναξε:

— Νὰ τὸ βγάλῃς εὐθύς αὐτὸ τὸ φόρεμα, αὐτὸ μᾶς φέρνει τὴ δυστυχία.

Ἐκείνη τὸ ἐκύτταξε πάλι μὲ ἀγάπη καὶ μὲ πόθο, μὲ μίαν ἐκφραση μετανοημένης ψυχῆς, ποὺ δὲν μπορεῖ πλιά νὰ κάμῃ τίποτε. Ἄπλωσε τρέμοντας τὸ χέρι της στὰ χρυσὰ κεντήματα σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὰ χαϊδέψῃ.

— Ἐδῶ νὰ γδυθῆς, σοῦ εἶπα. Καὶ νὰ μοῦ πῆς ὅλη τὴν ἀλήθεια.

Ἄχ! φέμματα.

Χλωμὴ ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀπελπισίαν ἐκείνη, δὲν ἀποκριθῆ.

Ἐκαμειν ἓνα κίνημα σὰν νὰ ἤθελε νὰ καθῆσθαι σὲ μίαν πολυθρόνα.

Ὁ Χρυσογένης ἐπλησίασε καὶ τὴν ἐτράβηξε δυνατὰ ἀπὸ τὸ φόρεμα.

— Γδύσου εὐθύς, σοῦ λέω... θὰ τὸ κάψω!

Ἐκαμε σὰν τρελός.

Ἡ γυναίκα του ἐφοβήθη. Εἶδε τὰ μάτια του ποὺ ἄστραφταν, καθὼς τῆς ἐτραβοῦσε τὸ φόρεμα. Θὰ τὸ ἐξέσχιζεν ἀπάνω της.

Καὶ ἐγδύθη.

Θυμωμένος ὁ Χρυσογένης ἄρπαξε τὸ πολυτίμητο κομψὸ φόρεμα.

Ἐκείνη ἄπλωσε τὰ χέρια. Τὸ ἀγαπημένο νυφικὸ φόρεμα, σάβανο τῆς πρώτης ἀγάπης της, τῶδλεπε τώρα στὰ χέρια ἐκείνου ποὺ ἔπνιξε μέσα στὴ θλίψη τοῦ γάμου τὸ ἐρωτικὸν ὄνειρο τῆς παρθενικῆς ψυχῆς της.

Τὸ νυφικὸ της φόρεμα, καμωμένο γιὰ τὸν ἐκλεκτὸ τῆς καρδιάς της, ποὺ ὁ σκληρὸς ὑπολογισμὸς τοῦ πατέρα της δὲν τὴν ἄφισε νὰ τὸν πάρῃ, τὸ νυφικὸ της φόρεμα ποὺ τὸ ἐφύλαγε πάντα, μ' ἐπιμέλεια τυλιγμένο, σὰν πολυτίμητο κειμήλιο, σὰν θησαυρὸ χαϊμένης ἀγάπης, τῶδλεπε τώρα μὲ πόνο καὶ ἀγανάκτηση στὰ βέβηλα χέρια τοῦ ἀνδρός της.

Ὁ Χρυσογένης εἶχε μίαν ἄγριαν ἐκφραση. Ἐνας νευρικός σπασμός ἐτάραξε τὸ πρόσωπό του.

Τὸ ἔσφιξε λίγην ὄρα στὰ χέρια του ποὺ ἔτρεμαν, ἔκαμειν ἓνα

κίνημα άπότομο και τό έρριξε στη θερμάστρα. "Γοστερα έπήρην ένα άπό τ' άναμμένα κεριά και του έβαλε φωτιά.

"Η φλόγα εθώς έξελαμπάδιζε.

"Η γυναίκα του έφώναξεν. "Έκαμε νά τρέξη πρós τό φλογισμένο φόρεμα, αλλά έστάθηκε και με ώργισμένα μάτια, που άντιφέγγιζαν όλη τήν λάμψη του μίους, εκύτταξε τόν άνδρα της και τό νυφικό της φόρεμα που τό έγλυφεν ή χρυσή φλόγα, και τό άφινε στάχτη. "Έβγαλε μία δυνατή σπαραχτική φωνή, κ' έπεσε στην πολυθρόνα σάν λιποθυμισμένη.

— "Ατιμε, φωνιά! . . . έψιθύρισε.

— "Τι θέλεις νά πής; τήν έρώτησε.

"Εκείνη έσφριξε τά χείλη της κ' έγέλασε μ' ένα άγριο γέλιο.

"Έκαμε νά τής πιάση τό χέρι, αλλά εκείνη έτραδήχτηκε με όργη και του έφώναξε δυνατά:

— Πίσω, άτιμε!

"Η λέξη αύτή έχτύπησεν άσχημα στό αυτί του.

— "Τι είπες, μωρή; έφώναξε μανιώδης.

"Εκείνη δέν άποκριθήκε.

Τήν εκύτταξε καλά στά μάτια, μέσα στά μάτια της έλαμπύριζεν ή ένοχη ψυχή της: τά μάτια της του έλεγαν ναι, κ' έχαμήλωναν μ' έντροπή κατά γής.

"Η στιγμή ήταν φοβερή. "Ο Χρυσογένης έννάχτηκε με όρμη. "Ήταν έξω φρενών.

"Ένα παλαιό μίος, μία εκδίκηση έξυνούσε μέσα στην ψυχή του: τό αίμα του τόν έπνιγε, άνέβηκε και τόν έχτύπησε στό κεφάλι. Τά μάτια του άστραφταν, έζητούσαν νά πεταχθούν έξω από τés κόχες των. Δέν ήμπορούσε νά κρατηθής. "Ο νοός του έφλογίζετο.

— "Γιά με λές αυτό τό λόγο, μωρή; έρώτησε πάλι.

— "Χά, χά . . . και για ποιόν άλλο!

— "Δές πώς είμαι άτιμος έγώ;

— "Ναι, έσύ.

"Ο Χρυσογένης ώρμησε δαιμονισμένος. "Έδωσε μία κλωτσιά και τό τραπέζι: έπεσε χάμου. Τό εικόνησμα εκύλησε με δροπο στό πάτωμα.

Τά κεριά έσβύστηκαν.

"Έκαμε ν' άρπάξη τή γυναίκα του. "Ήθελε νά τήν πνίξη. Αίσθανόταν μίαν άκατανίκητη έπιθυμία νά σφιξη τά δάχτυλά του στό λαϊμό της. "Απλωσε τό χέρι του αλλά δέν τήν έπιασε. "Έκαμε νά προχωρήση μέσ' ετό σκοτάδι κ' έσκόνταψε στό κάθισμα.

"Εβγήκεν έξω από τό δωμάτιο.

"Επήρε τό καπέλλο του κ' εκάτέθηκε στό δρόμο.

Ε'

"Αρχισε νά περιπατή. Τό κεφάλι του έφλέγετο. "Ο παγερός αγέρας τής νύχτας του έστέγνωσε τό ίδρωμένο μέτωπό του.

"Εσκέφθη νά πάγη στον άδελφό τής γυναίκας του.

"Εστρηψε δρόμο. Τά σπίτια κλειστά, βουβά, ψυχρά, κοιμισμένα

άπό τό ένα και τ' άλλο μέρος του δρόμου, έφαινόταν σάν νά εκρατούσε καθένα τό μυστικό του.

Και μέσα στην άπειρη σιγή, εκεί μακριά, ένα σπίτι όπου εδιναν χορό, έλαμπε με φωτισμένα παράθυρα. "Ο Χρυσογένης έθυμήθηκε τήν νύχτα του γάμου του και μία πικρή βλαστήμια του ξεφυγεν από τό στόμα.

Φωνές σδυμένες έφθαναν από μακριά. "Εσκυψε τό κεφάλι του, κ' έπροχώρησε με γλήγυρο βήμα.

"Εφθασε στό σπίτι του άδελφού τής γυναίκας του. "Εχτύπησε τή θύρα δυνατά.

"Γοστερ' από πολλήν ώρα ένας διηρέτης ήλθε και του άνοιξε.

— "Μπά! τί τρέχει τέτοιαν ώρα; τόν έρώτησεν άνήσυχος, τρίβοντας τά μάτια του.

— "Ο άφέντης σου;

— "Κοιμάται.

— "Νά τόν ξυπνήσης τώρα, στή στιγμή. Σε λίγην ώρα κατέθηκεν ή γυναικάδελφός του.

"Ο Χρυσογένης του τά είπεν όλα. Δέν ήταν άμφιβολία.

— "Τήν άδελφή σου ή τήν σκοτώων ή τήν πετάω στό δρόμο.

— "Καλλίτερα τή σκοτώνω! άπεκριθή ή άδελφός, σαστιμένος για τήν άπροσδόκητην ειδηση, σέ τέτοιαν ώρα, και πληγωμένος στή φιλοτιμία και στή νύστα του.

Κ' έγύρισαν στό σπίτι μαζί κ' οί δύο. "Ανέβηκαν. "Εμπήκαν στην κρεββατοκάμερα.

Τό τραπέζι ήταν άκόμη χάμου, τά κεριά σδυμένα, τό εικόνησμα πεταγμένο, τά καθίσματα ριγμένα ανάποδα. "Η γυναίκα του Χρυσογένη, όρθή στό μέσο του δωματίου, σχεδόν γυμνή, εκρατούσε στά χέρια ένα κερι άναμμένο και με τά πόδια της έπατούσε χάμω τό στεφάνι του γάμου της.

Μόλις εμπήκαν, ή άδελφός της πνιγμένος από τό θυμό τής είπε:

— "Μωρή, τί έκαμες;

"Εκείνη τόν εκύτταξε κ' έγέλασε. "Ένα γέλιο συριστικό, στριγγό, άφύσικο, σάν ν' άντηχούσεν από κάποια βάθη.

"Ο άδελφός της έμάνιωσε.

"Ο άνδρας της έπήγε κοντά.

— "Τι γελάς;

— "Ατιμε, του άπάντησεν εκείνη.

("Εφορούσε τό στεφάνι του γάμου και τό νυφικό της φόρεμα . . .)

Τὴν ἐκύτταζε στὰ μάτια. Τὸ βλέμμα τῆς ἐμιλοῦσε καθαρά, σάν μία πικρή εἰρωνεία, σάν νὰ τοῦ ἔλεγε πάλι: — Εἶσαι ἄτιμος!

Μέσα τοῦ νοῦ τοῦ ἐξωντάνεψαν τὰ λόγια τοῦ τοῦ εἶχε πεῖ ἡ γυναῖκά του. Τὸ αἶμα ἀνέβηκε στὰ μάτια του.

Χάμω ἦσαν τὰ κηροπήγια τῶν σβυμένων κεριῶν. Ἀρπάζει ἓνα ὁ Χρυσογένης καὶ ἀρχίζει νὰ τὴν χτυπᾷ.

Τὴν ἐχτυποῦσαν ἀλύπητα. Ἡ ὀργή τοῦ εἶχε σκοτίσει τὸ νοῦ. Ἡ ἰδέα τῆς ἀτιμίας τὸν ἐφρένιαζε.

Ἐκεῖνη μ' ἓνα γέλιο τρελό τοῦ ἔλεγε:

— Εἶσαι ἄτιμος. Χά... χά... χά, εἶσαι ἄτιμος!

— Μωρή, θὰ σὲ σκοτώσω! φωνάζει ὁ ἀδελφός τῆς καὶ βίχεται κατ' ἐπάνω τῆς. Ἀρπάζει ἓν ἄλλο κηροπήγιο καὶ ἀρχίζει νὰ τὴν χτυπᾷ κι' αὐτός.

Ἐκεῖνη ἔπεσε χάμω. Τὸ κερὶ τοῦ ἐκρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἐσθυσε. Τὸ σκοτάδι ἐπλημμύρισε παντοῦ. Καὶ οἱ δυὸ τὴν ἔδεραν ἀκούραστοι, ἀλύπητα. Τὴν ἐχτυποῦσαν, τὴν ἐχτυποῦσαν.

Μέσ' ἔτὸ σκοτάδι τὰ μάτια τῆς ἐλαμπύριζαν σάν τῆς γάτας. Ἡ φωνὴ τῆς βραχνῆ ἐπνίγετο στὸ λάρυγγά τῆς, κ' ἐβογγούσε. Τὸ κορμί τῆς ἐσπάραζε.

Ἐξω ὁ ἀγέρας ἐφυσόσεν, ἐμούγγριζε, χτυπώντας τὰ παράθυρα, λές κ' ἐσυντρώφευε τὸ θρήνο τῆς ὠραίας γυναίκας. Ἐτριζαν τὰ παράθυρα λές κ' ἐπονοῦσαν ἓναν ἀπειρο βαθύ πόνο.

Ὅλο ἐμούγγριζεν ὁ ἀγέρας εἰς τὸν ἐρημο δρόμο, μὲ θλιθερὴ μονοτονία, σάν ἦχος μακρυσμένων τυμπάνων ὅπου ἐσουνόθευαν κάποια κηδεῖα.

ΣΤ'

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἡ γυναῖκα τοῦ Χρυσογένη εἶχε τὸ πρόσωπό τῆς αἰματομένον ἀπὸ τὰ χτυπήματα. Ἐφώναζε καὶ ζητοῦσε τὸ νυφικό τῆς φόρεμα ποῦ τῆς ἔκαψεν ὁ ἄνδρας τῆς.

Ἦστερ' ἀπὸ μίαν ἐβδομάδα τὴν ἐσυντρώφεψαν στὴν Εὐρώπη. Τὴν ἐκλείσαν σ' ἓνα φρενοκομεῖο. Ἐκεῖ ἐπέθανε πρὶν περάσουν λίγα χρόνια.

Ὁ Χρυσογένης, ἀπὸ τότε, ἔχασε τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς του. Μέσα του ἐφώλιασεν ἡ αἰώνια θλίψη, μιά ἀμφιβολία ἀκατάπαυτη.

Πότε ἐνόμιζε, μέσα στὴ νυχτερινὴ σιγή, πῶς ἄκουε τὴ φωνὴ τῆς γυναίκας του, ὅπως ἐνεῖνο τὸ βράδυ: — Εἶσαι ἄτιμος... χά, χά, χά. — Αὐτὴ ἡ φωνή, πολλές φορές, τὸν ἐξυπνοῦσε τρομασμένο.

Μία τύψη μέσα στὴ συνείδησή του τὸν ἐφθειρεν ἀδιάκοπα, ὅπως τὸ σαρκί τρώγει τὸ ξύλο. Ἡ σκέψη του ἦταν γυρισμένη πάντα ἐκεῖ.

Συχνὰ ἐρωτοῦσε τὸν ἑαυτό του:

— Μοῦ εἶπε τὴν ἀλήθεια, τάχα: Ἐτρελάθηκα ὕστερα ἀπὸ τὰ χτυπήματα, ἢ τὰ λόγια τῆς ἐκεῖνα ἦσαν τρελά, κ' ἐγὼ περισσότερο τρελός ποῦ δὲν τὸ εἶχα καταλάβει;

Ἀλλὰ ἡ θλίψη του καὶ ἡ μετάνοιά του δὲν ἤμποροῦσαν νὰ λύσουν τὸν γόρδιο δεσμόν αὐτῆς τῆς ἀμφιβολίας.

Τώρα ὁ Χρυσογένης ἐγρικουσε μιά μεγάλην ἐντροπή, μία περι-

φρόνηση πρὸς τὸν ἑαυτό του. Ἐβέβαιον ἓνα ἀδύνατο πλάσμα, μιά γυναῖκα, ἔδειρε τὴ γυναῖκά του, σάν νὰ ἦταν ὁ πλιὸ πρόστυχος παληάνθρωπος, σάν νὰ ἦταν ὁ πλιὸ κοινὸς μεθυστής, αὐτὸς ὁ ψυχρός, ὁ λογικός, ὁ εὐγενὴς ἄνθρωπος ποῦ εἶχεν ὅλη τὴν ἀρχοντικὴ συναίσθηση τῆς ἀξιοπρεπείας του.

Καὶ γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ἑαυτό του, γιὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴ θλίψη του, ἐσκέφτετο πῶς ἡ ἀγάπη τὸν ἐτύφλωσε καὶ τὸν ἔκαμε σάν τρελό, ὅταν ἐπρίχτηκε μὲ μανία ἐπάνω τῆς καὶ ἀρχισε νὰ τὴν χτυπᾷ. Τότε ἤθελεν ἡ ἀγάπη τῆς νάναι ὅλη γι' αὐτόν, καὶ ὄχι γιὰ κανέναν ἄλλο. Καλλίτερα τὴν ἤθελε νεκρὴ παρά νὰ τὴν μοιραῖζεταί μ' ἓνα τρίτο.

Ἀλλὰ τώρα... ἀλλὰ σήμερα, πῶς ἄλλαξαν οἱ στοχασμοὶ του καὶ πῶς ἐσπάραζεν ἡ καρδιά του πλημμυρισμένη ἀπὸ ἀγάπη, ἀπὸ πόνο. Ἡ ψυχὴ του ἰσκιωφώτιζετο ἀπὸ χίλια τρυφερά αἰσθητά συκρατημένα καὶ ἀθόρυθα, ἀπὸ μίαν δειλὴ μετάνοιαν, ἀπὸ μίαν ἀπεριόριστη συγγνώμη.

Θὰ ἤθελε νὰ ἦταν ἀκόμη ζωντανὴ ἡ ὠραία γυναῖκα του γιὰ νὰ τῆς δεῖξῃ ὅλη τὴν ἀφοσίωσή του, τὴ μετάνοιαν, τὴν ἀγάπη του.

Ἄς τὴν εἶχε, καὶ ἄς εἶχεν ἀγαπήσει κ' ἓναν ἄλλον, ἄς μποροῦσε νὰ τὴ σφιχτῇ στὴν ἀγκαλιά του, νὰ τὴν κυττάξῃ μέσα στὰ μάτια, ἄς τὴν ξανάδλεπε μὲ τὸ οὐράνιο χαμόγελό τῆς, ἄς τοῦ ἔλεγε σ' ἀγαπῶ, κι' ἄς ἤξερε πῶς ἦταν καὶ ψέμματα, καὶ αὐτὸς θὰ ἐσπεψε στὰ πόδια τῆς, θὰ τῆς τὰ συγχωροῦσεν ὅλα.

Θὰ τὴν ἀγαποῦσε μὲ ὅλη τὴν θέρμη τῆς καρδιάς του, ὅπως στὸν καιρό ποῦ ἤξερε πῶς τὴν παρθενιά τῆς μόνος αὐτὸς τὴν ἐπῆρε, καὶ τὸ κορμί τῆς μόνος αὐτὸς τὸ χάρηκε καὶ κανεῖς ἄλλος.

Ἄς ἤξερε πῶς ἤμποροῦσε νὰ τὴν εὔρη καὶ θὰ πῆγαινε νὰ τὴν πάρῃ ἀκόμη καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ δρόμο, κυλισμένη σὲ κάθε ἡθικὴ λάσπη.

Φθασμένος τώρα στὸ κατῶφλι τῆς γεροντικῆς ἡλικίας, ἀπογοητευμένος καὶ ἐρημος ἐνοιθε τὴν ἀνάγκη τῆς ἀγάπης καὶ ὅμως ἐπίστευε πῶς ἡ λατρευμένη νεκρῆ, μέσ' ἀπὸ τὸν τάφο τῆς, ἐκρατοῦσε γι' αὐτόν ἓνα πικρὸ καὶ ἄλυτο μῖσος ποῦ ἐδάραινε κ' ἐφαρμάκιζε ὅλη του τὴ ζωή.

(Ζάκυνθος 1902)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΑ

Ἡ ἐκδίχσις μᾶς ἐξισώνει μὲ τοὺς ἐχθρούς μας· ἡ συγγνώμη μᾶς καθιστᾷ ὑπεριότερους αὐτῶν.

Ἡ φύσις χαρίζει τὴν μεγαλοφυΐαν, ἡ συναναστροφὴ τὸ πνεῦμα, ἡ μελέτη τὴν καλαισθησίαν.

Τὰ μικρὰ πάθη μᾶς βοηθοῦν διὰ νὰ ζῶμεν τὰ μεγάλα, διὰ νὰ ἀποθνήσκομεν.

ΧΑΡΤΟΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

(ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΜΙΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ)

ΕΙΧΑ ἀπελπισθῆ ἀπὸ τὸν ἀθλιὸν βουλευτὴν τῆς ἐπαρχίας μου, ποῦ δὲν ἠμπόρουν νὰ με διορίσῃ ἔστω καὶ ἀλατοποθηκάριον, καὶ ἤμουν ἀποφασισμένος νὰ ἰδρῶσω σοσιαλιστικὸν κέντρον, διὰ νὰ

— «Θὰ κάμῃς μιὰ ἀναφορὰ ἐν ἡμικλάστῳ...» καὶ τὸ πρῶτο βαπόρι κ' ἔλα ἐδῶ. Σοῦ ἤϊοραε μιὰ καλὴ θέσι ἐγῶ, καὶ μιὰ γερὴ προῖκα ἢ θεία σου. Μὴ χάσῃς στιγμή. Σοῦ στέλνω καὶ τὰ ναῦλα σου. Σὲ φιλῶ, ὁ θεῖος σου **Ἀλέξης**

Υ. Γ. Μὴ ξεχάσῃς νὰ πάρῃς κ' ἓνα πιστοποιητικὸ πὼς ἠγηρέτησες στὸ στρατό. Χωρὶς αὐτὸ νὰ μὴν ἔλθῃς διόλου. **Ὁ Ἰδιος**

— Πῶφ! σπουδαῖο πρᾶμμα ἓνα πιστοποιητικὸ! εἶπα μέσα μου. Σὰν πάω στὸν Περαιά, ἀνεβαίνω στὴν Ἀθήνα, τὸ παίρνω ἀπ' τὸ ὑπουργεῖο καὶ τὴν ἴδια μέρα μπάρκα γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια.

Μὰ ὁ δήμαρχος μοῦ ἔκοψε τὴν φόρα:

— Θὰ τὸ ζητήσῃς ἱεραρχικῶς! μοῦ λέει. Δὲν ἔμπορεῖς ἀλλοιωτικα; Θὰ κάμῃς μιὰ ἀναφορὰ ἐν ἡμικλάστῳ (!) σ' ἐμένα, κ' ἐγὼ θὰ τὴν διαβιβάσω εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον (!) Ἄν θές δημοσ, πάρ' τὴν κατὰ πόδι καὶ σὺ, τράβα στὴν Ἀθήνα, βάλε νὰ τὴν σπρώξουν στὸ ὑπουργεῖο νὰ σοῦ δώσουν τὸ χαρτί μιὰ ὥρα ἀρχήτερα.

Ἔτσι κ' ἔγινε. Ἐδῶσα πέντε φάσκελα στὸ σοσιαλισμὸ κ' ἄλλα πέντε στὴ φαυλοκρατία, κ' ἐξεκίνησα γιὰ τὴν Ἀθήνα. Τρέχω στὸ

Ἔπουργεῖο τῶν Στρατιωτικῶν. Βρίσκω τὸν ἀξιωματικὸ, ποῦ ἤμουν συστημένος, καὶ τοῦ παρασταίνω πὼς εἶνε σπουδαία ἀνάγκη νὰ φύγω μὲ τὸ πρῶτο βαπόρι.

— Ἀχααααα χοῦχαααα! μοῦ λέει. Κάτι πολὺ βιάζεσαι! Ἔτσι θαρρεῖς, πὼς ἐνεργοῦνται ταχυδακτυλουργικῶς ἢ ἀναφορῆς; Τί εἶνε; ὁμολέττα νὰ γίνῃ στὴ στιγμή; Πέρασε σὲ καμμιά βδομάδα καὶ βλέπουμε...

Ἔμεινα κόκκαλο.

— Πρέπει νὰ ξέρῃς, μοῦ λέει, πὼς ἄρα φθῶσι ἢ ἀναφορὰ στὸ ὑπουργεῖο, θὰ πάῃ πρῶτα-πρῶτα στὸ ἱσασι-στίριο. Ὁ ἱσασιστής θὰ σημειώσῃ ἐπάνω τὴν λέξιν «προσωπικόν». Ἔπειτα θὰ παραδοθῇ στὸ γραφεῖο τοῦ ὑπουργοῦ γιὰ νὰ τεθῇ ἢ σχετικὴ σφραγὶς καὶ νὰ γραφεῖο τοῦ ὑπουργοῦ «Βιβλίον Διεκπεραιώσεως» τοῦ ὑπουργείου. Ἔστερα περάσῃ εἰς τὸ «Βιβλίον Διεκπεραιώσεως» διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἢ παραδοθῇ εἰς τὸ «Γραφεῖον Καταχωρίσεως» διὰ τὸν ἀρθροκὸλλον τῆς Καταχωρίσεως», θὰ μὴ ἄλλη σφραγὶς μὲ τὸν ἀρθροκὸλλον τῆς Καταχωρίσεως», θὰ μὴ ἄλλη σφραγὶς μὲ τὸν ἀρθροκὸλλον τῆς Καταχωρίσεως», θὰ μὴ ἄλλη σφραγὶς μὲ τὸν ἀρθροκὸλλον τῆς Καταχωρίσεως». Ἔπειτα...

— ὦ, δυστυχία μου! ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἐπειτα; ἐμουργούρισα. — Ἄμ' ὡς ἐδῶ εἴμαστε στὸ ἄλφα. Καὶ ποῦσαι ἀκόμα! Ἰγνηρσία εἶν' αὐτή, δὲν εἶνε κουργεξέλα. Γι' αὐτὸ πέρασε σὲ κάνα-δύο βδομάδες καὶ νὰ ἰδοῦμε...

— Μὰ τότε, οὔτε τὸ δεύτερο βαπόρι δὲν θὰ προφθάσῃ, ἔχι τὸ πρῶτο ποῦ λογάραζα.

— Δὲν πειράζει; πᾶς μὲ τὸ τρίτο. Βαπόρκα γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἄλλο τίποτε. Ὁρεξὶ νάχῃς.

Παρ' ὀλίγον νὰ μοῦ ἔλθῃ συγγοπή. Ἄλλὰ τί νὰ κάμω; παίξῃς μὲ τὴν ὑπηρσία;

Σὲ κάμποσες μέρες ξαναπερνῶ.

— Ἡ ἀναφορὰ σου, μοῦ λέει ὁ κύριος ἀξιωματικὸς, δὲν πέρασε ἀπὸ τὰ χέρια μου ἀκόμα. Εἰρώτησε στὸ διπλάνο γραφεῖο.

Μπαίνω καὶ ῥωτῶ. Ἄλλὰ κανεὶς δὲν ἤξευρε.

— «Πέρασε σὲ καμμιά βδομάδα...»

— «Ξαναγύρισε σὲ 5-10 μέρες...»

— Νά κυττάξεις, μου είπαν, στο «Τμήμα Προσωπικού». Μόνον από 'κει θά ἐξιχνιάσης σίγουρα τήν πορείαν τῆς ἀναφοράς σου.

— Περάστε πάλι ἀπό δευτέρα...

Τρέχω λαχανιασμένος στό γραφεῖο τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰσηγητοῦ! — Μάλιστα, ἡ ἀναφορά παρεδόθη εἰς τόν διεκπεραιωτήν τοῦ Τμήματος νά τήν σημειώσῃ εἰς τόν πρωτόκολλον «διά τήν εἴσοδον», ἀλλά δέν ἐνεγράφη ἀκόμα εἰς τόν ἴδιον «βιβλίον τοῦ τμήματος», ὅπου ἐμφαίνονται τὰ ἐγγράφα, μέ τὰ ὁποῖα χρεώνονται οἱ «ἀξιωματικοί εἰσηγηταί»... αὔριο-μεθαὔριο θά διαβιασθῇ εἰς τόν «ἀρμόδιον» ἐξ αὐτῶν, ὅστις θά συντάξῃ τό «σχέδιον διαταγῆς» καί... νά ἔχω λίγη ὑπομονή, γιατί ἐδῶ δέν εἶνε «πέσε πῆττα νά σέ φάω».

Ξαναγυρίζω σέ τρεῖς μέρες καί ξετροπῶν τόν κύριον εἰσηγητήν.

— Μάλιστα, τό σχέδιον εἶνε ἕτοιμον καί εἰς πρώτην εὐκαιρίαν θά τό παρουσιάσω στόν τμηματάρχη νά τοῦ κάμω προφορικήν εἰσήγησιν. Νάλθης ἀπό δευτέρα...

— «Κυττάχτε στό τμήμα Προσωπικού».

— Ἄ, μπᾶ! Σέ δέκα-δεκαπέντε 'μέρες τό πολύ, πιστεύω νά ἔχουν φύγει ἀπό τό τμήμα αὐτό τὰ σχετικά ἐγγράφα...

Κάθωμαι καί γράφω ἕνα σπαραξικάρδιο γράμμα στόν θεῖο μου, τοῦ ἐξιστοῦ τὰ ἱεραρχικά βᾶσανα τοῦ πιστοποιητικοῦ καί τόν

Ἄς πάμε καί εἰς τό «Τμήμα Προσωπικού».

— Μάλιστα, μέ πληροφοροῦν. Ἡ ἀναφορά εἰσηγήθη πρό ἡμερῶν, παρελήφθη, παρουσιάσθη εἰς τόν τμηματάρχη, ἐνηργήθη καί ἐξήλθε...

— Ἐξήλθε; καί ποῦ πάει, σᾶς παρακαλῶ; ἐρώτησα σαστισμένος.

— Χμμ! τραβάει τό δρόμο της... Γιά 'ρῶτα στό γραφεῖο τοῦ «ἀξιωματικοῦ εἰσηγητοῦ».

ἐξορκίζω νά κρατήσῃ, ὅσο 'μπορεῖ σφικτά, μέ τὰ δόντια, τή θεῖα καί τή προῖκα, καί ὅτι σέ τρεῖς τό πολύ ἐβδομάδες θά εἶμαι ἔκει τό δίχως ἄλλο. Ἐγγράφα καί τῆς θεῖας μου ξεχωριστά: νά καταφέρῃ μέ τρόπο τό θεῖο νά μου ξαναστείλῃ τὰ ναῦλα.

Εἰς τό ἀνεμεταξυ τρέχω στό ὑπουργεῖο. Ἄλλά τή φορά αὐτή χάνω τὰ ἴχνη τῆς ἀναφοράς. ὦ! διάσπε! Καί ἀρχίζω τό κνηνηγτό ἀπό γραφεῖο σέ γραφεῖο, ἀπό τμήμα σέ τμήμα.

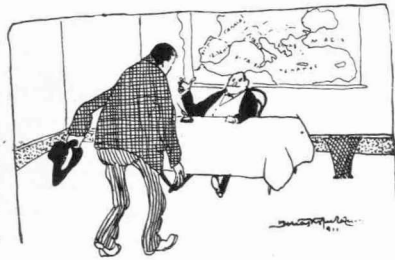
— Περάστε σέ δέκα 'μέρες...

Τέλος πάντων τήν ἀνακαλύπτω. Ἡ ἀναφορά μέ τό «σχέδιον διαταγῆς», ἀφού ἐμονογραφήθη, λέει, ἀπό τόν ὑπουργόν, παρεδόθη εἰς τόν διεκπεραιωτήν τοῦ τμήματος διά τήν ἔξοδον, ἐνεγράφη εἰς τόν βιβλίον διεκπεραιώσεως τοῦ τμήματος καί διεβιάσθη εἰς τήν «Διεκπεραίωσιν τοῦ Ὑπουργεῖου». Ἐκεῖ νά 'ρωτήσω...

Τρέχω καί στό τμήμα ἔκεινο. Ἐκεῖ μέ πληροφοροῦν, ὅτι τό σχέδιον διαταγῆς παρελήφθη, καί ὅτι πρόκειται νά συνταχθῇ ἡ «κυρία διαταγή» ἀντιγραφομένη ἐκ τοῦ σχεδίου, ἡ ὁποία θά ἐχειρισθῇ εἰς τόν γραμματέα διά νά ἐκτελέσῃ τήν «παραβολήν»...

— Περάστε πάλι σέ λίγες μέρες...

Ἄλλά πρῖν ξαναπεράσω, λαβαίνω ἕνα γράμμα τῆς θεῖας μου, ποῦ μου ἔγραψε: — «**Ἀνημιέ μου**, ὁ θεῖος σου ἔγινε ἔξω φρενῶν μέ τῆς γενετιῆς ποῦ τοῦ γράφεις γιά τό πιστοποιητικό. Κάθεσαι, λέει, καί γλεντοκοπᾶς στήν Ἀθήνα, καί μᾶς κοροιδεύεις. Ἐννοεῖς, δέν εἶχα μούτρα νά τοῦ ζητήσω ξανά τὰ ναῦλα σου. Ἀπό τό δικό μου τό κομπόδεμα σοῦ στέλω κουνφά ἄλλα 100 φράγκα, καί κύτταξε νά ἴσ' ἐδῶ τήν ἄλλη 'βδομάδα. Ἄλλοιῶτα, θά εἶσαι ἕνας βλάκας χαμένος! Ἡ θεῖα σου, **Μαριότῃ**».

— Κύτταξε στό ἄλλο τμήμα...

Πέρασαν ἄλλες δέκα μέρες καί τραβῶ στό ὑπουργεῖο, ὅπου μέ πληροφοροῦν ὅτι ὁ «ἀντιπαραβολεὺς» ἐπέστρεψε τό σχέδιον εἰς τόν ἀξιωματικόν, ὅτι αὐτός τό παρουσίασε εἰς τόν Διεκπεραιωτήν πρὸς «προσυπογραφήν», ὅτι αὐτός πάλιν θά προσαγάγῃ

τήν «κυρίαν διαταγήν» εἰς τὸν ὑπουργόν, καὶ ὅτι... νὰ ξαναγυρῶ ἀπὸ δευτέρα καὶ ἴσως νὰ ἔχη τελειώσει ἡ δουλειά!

Ἄλλὰ ἐγὼ ἤμουν πλιὰ ἀποτελειωμένος. Σὲ λίγες μέρες λαβαίνω ἀπὸ τὸ θεοῦ μου καὶ τὸ οὐλίμο τάγιο, δηλαδή μιὰ μαχαιριά τελειω-

— Ὅρσε! χαρτοβασίλειο!

Μοῦ ἤλθε νὰ τρελαθῶ, νὰ κομπουρισθῶ, νὰ πάρω τὰ βουνά, νὰ γίνω ἀναρχικός. Ἄλλὰ τί θὰ καταλάβαινα; Στὸ τέλος ἀποχαιρέτησα μὲ τῆς δυὸ παλάμες ἀνοιχτές τὴν πρωτεύουσιν τῶν φώτων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χαρτοβασίλειου!... Κ' ἐξέσπασα ὄλο μου τὸ ἄχτι:— Ὅρσε, κουδέρνο καλαμαράδων!...

Δὲν ἔμαθα τί ἀπέγινε ἡ ἀναφορά μου. Ὑποθέτω ἔμως ὅτι θὰ μπαινοβγαίνη ἀκόμα ἀπὸ γραφεῖο σὲ γραφεῖο χάριν τῆς ἱεραρχίας!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΠΡΩΤΟΤΑΞΕΙΔΟ...

ΚΑΛΥΒΙ ἢ νεκροκεῖθαιτο οκαρώνει
ὁ νέος βαρκῆς ποῦ ὄλο καμαρώνει
στὸ περιγιάλι τόσο τὸ βαρκάκι,
γοργὸν ἀγοροκαλιζοντας τὸ δουάκι;

Καὶ ὄαζει τὸ πανί του καὶ τ' ἀπλώνει...
Μὰ σὰν φτερόση προίμο τὸ ἀεράκι,
τί θάνε; τοῦ γιαιλοῦ ἓνα χελιδόνι,
ἢ ἀγοιωπὸ τῆς ξηνητιάς γεράκι;

Καὶ οἶχουν οἱ τεχνίτες μὲ τὸν ναῦτη
παίζαροι ὄλοι τὸ βαρκάκι στὸ γιαιλό,
σὴν πλώρη ὁ παλιὰς κερὶ ἀνάφτει...

Μὰ μὲ τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς ψαλμοδίας
τοῦ λιβατοῦ ἀναβαίνουν εὐωδίες...
σὰν συννεράκι τὸ φθινόπωρον θολό!

(Σπέτσαι)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΟΙ ΕΝ Τῇ ΔΟΥΛΨῃ ΕΛΛΑΔΙ

Ἰὸ ἐν Κων/λει ἤδη ἐφησυχάζων κ. Χαρίλ. Π. Καλαϊσάκης, ἐξ ἐγκρί-
του οἰκογενείας τῶν Χανίων τῆς Κρήτης, ὑπῆρξε παλαιὸς ἀγωνί-
στης τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων. Διανύσας

τὰς γυμνασιακὰς του σπουδὰς ἐν Σύρῳ ὑπὸ
τὸν Σουριαν καὶ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν Χορ-
τάκη, ἐσπούδασε εἰτα ἐν Παρισίοις εἰς τὸ
Λύκειον Sains-Louis, ὑποστὰς δὲ τὰς νενο-
μισμένας ἐξετάσεις ἐν Σορβὼνῃ ἀνηγορεύθη
Bachelier ἐς Sciences. Ἐπανελθὼν εἰς Χανία
ὑπῆρθε ἐπὶ μακρὸν εἰς διαφόρους κυβερ-
νητικὰς δικαστικὰς καὶ διοικητικὰς θέσεις,
μεθ' ὃ διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἐτέθη
καὶ διατελεῖ ὑπὸ σύνταξιν. Κατὰ τὸ μακρὸν
τοῦτο διάστημα δὲν ἔπαυσε καλλιεργῶν μετὰ
ζήλου τὰ γράμματα, πρὸς ἃ ἔτρεφε ἰδιότυ-
πον κλίσην. Μετέφρασε πλείστα ὄσα ἔργα ἐκ τῆς γαλλικῆς φιλολο-
γίας, ἐξεπόνησε καὶ ἐξέδωκε «Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν», ἐδημο-
σογράφησε γαλλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ εὐδοκίμως καὶ μετὰ χάριτος,
τελευταίον δὲ ἐδημοσίευσε τὸ ἔργον αὐτοῦ «Μυστήρια καὶ Μυστι-
καὶ Ἐταιρία», πρωτότυπον καὶ ἄξιον πολλῆς προσοχῆς καὶ μελέ-
της. Ἡ κάτωθι ἀνεκδότος μικρὰ πραγματεία ἐγράφη ἐπίτηδες διὰ
τον ἀνά χειρὸς τόμον τοῦ «Ἡμερολογίου».

ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ἘΠὸ τῆς ἀφυπνίσεως αὐτοῦ εἰς τὴν ζωὴν τὸ ἀνθρώπινον
πνεῦμα ἀπησχόλησεν σπουδαίως τὰ διάφορα τῆς φύσεως
φαινόμενα, ὧν τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἐξήγησιν ἠδυνάτει νὰ κατα-
νοῆσθαι καὶ ν' ἀντιληφθῆ.

Τὰ Μυστήρια ὅθεν ἐγενήθησαν ἐπακριβῶς ἐκ τῆς ἀδυναμίας,
εἰς ἣν εὐρέθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς υπάρξεως αὐτοῦ
χρόνον, τοῦ ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα, ἅτινα περιεκύκλουν αὐτόν.
Ὁ ἐπὶ τῶν δαισῶν, τῆς πρώτης αὐτοῦ ταύτης κατοικίας, μινώ-
μενος ἀνεμος, ἢ τὰς νεφέλας διανυλαζοῦσα ἀστραπή, ἐπακολου-
θουμένη ὑπὸ τρομερᾶς καὶ παρακρατικῆς βροντῆς, οἱ κερανοὶ,
αἱ θύελλαι, ἡ βροχὴ, ἡ χάλαζα, οἱ σεισμοί, αἱ τρικυμῖαι, τὸ πᾶν
ἦτο μυστήριον διὰ τὸν ἀρχέγονον ἄνθρωπον, ὅστις, ἀδυνατῶν
νὰ ἐπεξηγήσῃ τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἐφαντάσθη αὐτὰ ὡς ἐξωτε-
ρικὰς ἐκδηλώσεις ὑπερφυσικῆς δυνάμεως δεσποζούσης τοῦ παντός.

Ὁ ἥλιος κατὰ φυσικὸν λόγον, διὰ τῆς ἀκαταλήπτου καὶ
ἀοράτου δυνάμεως αὐτοῦ, τοῦ περιστέλλειν, συντηρεῖν, ζωογο-
νεῖν καὶ καταστρέφειν τὰ πάντα, προσεικλίσαστο, πρῶτος πάντων,

τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ λατρεύσῃ αὐτὸν ὡς τὴν ὑπεράττην τῆς φύσεως δύναμιν.

Τοῦ χρόνου προϊόντος καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας καταπληκτικῶς ἐπενεργούσης, ἐδόθησαν εἰς τ' ἀνώτερα ταῦτα τῆς φύσεως φαινόμενα ὀνόματα φαντασιώδη ἱκανοποιούντα τὴν κοινήν ἀντίληψιν. Οὕτως ὁ **Ἥλιος** ὀνομάσθη ἀλληλοδιαδόχως **Ῥοιοίς**, **Ἔρος**, **Σέραπις**, **Ἄδωνις**, **Ἀπόλλων** ἢ **Σελήνη**, **Ἴσις**, **Δήμητρις**, καὶ τὸ πονηρὸν πνεῦμα **Τυφῶν**, **Ἀρμιάνας**, **Δόκκος**.

Τὰς ἀκαταλήπτους δι' αὐτὸν ὑπερφρεῖς ταύτας δυνάμεις ὁ ἄνθρωπος ἐλάτρευεν ὑπὸ τὰ ὀνόματα ταῦτα ὡς θεότηας, δυνάμεις νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπιφελῶς ἢ ἐπιζημιῶς ἐπὶ τὸν τυχόν αὐτοῦ, ἀναλόγως τῆς εὐμενοῦς ἢ δυσμενοῦς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως αὐτῶν, διὰ τοῦτο καὶ ἐξελιπάρει τὴν εὐμένειαν αὐτῶν διὰ προσευχῶν καὶ θυσιαῶν. Καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ πυρὴν τῆς προπατορικῆς Θεογονίας.

Ἡ μοιστεία μεταξὺ τῶν θεοτήτων τούτων καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐγέννησε τὸ Ἱερατεῖον. Ἀπὸ τῆς θεοπίσεως τοῦ Ἱερατεῖου ἢ ἀποκάλυψις τῆς Θεογονίας, καθὼς καὶ αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ τέχναι, ὧν μόνοι οἱ Ἱερεῖς εἶχον τὸ ἀποκλειστικὸν προνομίον, ἐδιδάσκοντο τοῖς ἐκλεκτοῖς ἐν ἀποκρύφῳ. Ὁ πέπλος τοῦ μυστηρίου προσοδίδει γόητρον καὶ μεταρσιῶν τὴν φαντασίαν. Καὶ τοιαύτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τῶν μυστηρίων, ἅτινα ἐτελοῦντο μετὰ μακρᾶς καὶ ἐπικινδύνους δοκιμασίας ἐν τοῖς ἀδύτοις τῶν τεμενῶν.

Αἱ Ἰνδία ὑπῆρξαν ἀναμφιλέκτως τὸ λίκνον τῶν μυστηρίων. Ἐκεῖ ἀνεφάνησαν οἱ πρῶτοι μῦθοι ὑπὸ τὸ ὄνομα **Γυμνοσοφισταί**, ἤτοι Γυμνοὶ Σοφοί, διότι εἰθίζον νὰ ἐνδύονται ἐλαφρῶς. Ἐξεῖθεν τὰ μυστήρια μετηνέχθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυστήρια τοῦ **Ῥοιρίδος**, τῆς **Ἴσιδος**, εἰς τὴν Περσίαν ὑπὸ τὸ τοῦ **Μεΐθρα** ἢ τῶν **Μάγων**, καὶ τέλος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνθα εἰσὶ γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ἐλευσίνια**, **Καβείρια**, **Θεομορφία**, **Σαβάγια**, **Ὀρφικά** κτλ.

Βάσις ἀπάντων τῶν μυστηρίων ἦτο τὸ ἠλιακὸν καὶ πλανητικὸν σύστημα, ὅπερ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς μνήσεως ἀναπαρίστανον διαφοροτρόπως, ἀναλόγως τοῦ τόπου καὶ τῆς ἀντίληψεως τῶν λαῶν, παρ' οἷς τὰ μυστήρια ταῦτα ἐτελοῦντο.

«Ἄπαντα τὰ μυστήρια ταῦτα, λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἅτινα οὐδὲν ἄλλο δεικνύουσιν ἡμῖν ἢ φόνους καὶ τάφους, ἅπασαι αἱ θρησκευτικαὶ αὐταὶ τραγωδίαί, εἶχον σχεδὸν κοινὸν θέμα, διαφόρως πεποιτμῆνον, καὶ τὸ θέμα τοῦτο ἦτο ὁ εἰκονικὸς θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἥλιου, ψυχῆς τοῦ σύμπαντος, ἀρχῆς ζωῆς καὶ κινήσεως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, πηγῆς τοῦ νοδῆ ἡμῶν, ὅστις εἶνε μέρος τοῦ αἰωνίου φωτός, ὅπερ λάμπει ἐν τῷ ἀστέρι τούτῳ, ἐν τῇ κυρίᾳ ἐστίᾳ αὐτοῦ».

Ἡ μεγαλειτέρα μυστικότης ἐκάλυπτε τὰς ἱεράς τῆς μνήσεως διατυπώσεις. Οἱ μῦθοι ἐφύλαττον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σιγὴν, τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐστηράν, καθόσον διέτρεχε κίνδυνον

ζωῆς ὁ ἄφρων, ὅστις θὰ ἐτόλμα ν' ἀνασῶρῃ τὸν καλύπτοντα τὸν ἱερὸν βωμὸν πέπλον. Ὁ κανὼν οὗτος ἦτο γενικὸς εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. Δὲν ἐπετρέπετο νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν μύθιν ἢ ἄνδρες, ὧν ὁ βίος ὑπῆρξεν ἄνευ κηλίδος. Ὁ αὐτοκράτωρ Νέρων, ὅστις ἐζήτησε νὰ μνηθῆ εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσίνος, ἔστη πρὸ τῆς φλιάς τοῦ ναοῦ ὅτε ἤκουσε τὸν κήρυκα, κατὰ τὴν προτασσομένην τῆς τελετῆς τῶν μυστηρίων διακήρυξιν, νὰ ἐκφῆρῃ ἀνάθεμα κατὰ τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν κακούργων.

Ὅτε ὁ Χριστιανισμὸς ἦλθε ν' ἀπειλήσῃ τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν, αἱ διάφοροι φιλοσοφικαὶ σχολαὶ συνεννοήθησαν μεταξύ τῶν, ἵνα προασπίσωσι τὴν ἐκπένουσαν θρησκείαν τῶν Ἐθνικῶν κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Ἐγένετο τότε εἶδος συνθήκης μεταξύ τοῦ Ἱερατεῖου καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Προσεπάθησαν νὰ δικαιολογήσωσι τοὺς θρησκευτικὸς μύθους, οὓς οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας παρίστανον ὡς ἀσεβεῖς καὶ αἰσχροὺς, ἵνα δὲ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, διέρρηξαν τοὺς καλύπτοντας τὴν ἔννοιαν πέπλους, ἔδειξαν ὅτι οἱ μῦθοι ἀνήγοντο εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς φύσεως, καὶ ὅτι, συνεπῶς, ἦσαν ἔνδειξις σεβασμοῦ ἀποδιδόμενου τῇ θεότητι ὑπὸ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἀνθρώπου, παρελήθησαν τὰ σύμβολα τῶν Ἐθνικῶν πρὸς τὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ προσεπάθησαν ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι μυστήρια ἄλλη διαφορά ὑπῆρχεν, ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν, μεταξύ τῶν μὲν καὶ τῶν δέ, παρὰ μόνον ὅτι τὰ πρῶτα ἦσαν σοφώτερα τῶν δευτέρων. Ἄλλ' ὅλα τὰ μέσα ταῦτα ὑπῆρξαν ἀνίσχυρα καὶ τῆς καταδιώξεως ὑπερίσχυσε τόσον, ὡς ἐκ τῆς προτασίας καὶ τῆς καταδιώξεως ὧν ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἀντικείμενον, ὅσον ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ βαθέως ἐν αὐτῷ ἀποτυπουμενῶν δημοκρατικῶν πολιτεύματός. Τό τε ἱερατεῖον καὶ ἡ φιλοσοφία ἀπωλέσθησαν ἐν κοινῷ ναναγίῳ παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπάθειάς, ἵν' ἀντιστέδων εἰς τὸν παραστέδωντα αὐτὰ χεῖμαρρον, καὶ ἴσως ἔνεκον αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν.

Αἱ ἀπόκρυφοι σεβασταὶ τελεταὶ κατέπεσαν ἐπὶ τέλος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, καὶ τοι οἱ Ἐθνικοὶ ἦσαν ἔτι ἐν πλειοψηφίᾳ, ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος ἰδυνύθη ἀκινδύνως, κατὰ τὸ 458, νὰ προβῇ εἰς γενικὰς κατὰ τὸν μυστηρίων τῶν Ἐθνικῶν προγραφάς.

(Ἐν Κων/λει, Ἰούνιος 1912)

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Π. ΚΑΛΑΪΣΑΚΗΣ

Χ Ι Ο Σ

ἘΝΘΙΑΣΕΣ τὸ πέλαγος μετὰ τὴν ἀνθοποίησιν, Πλήθος τὰ λεμονάνθια σου σὲ γῆ καὶ σ' ἀερογιάλι, Κι' ὁ ναυτὴς ἀγοπλέοντας, ὦ Χιός, τὴν ἀκτὴ σου, Λογιάζει γάμου στέφανα σ' ἓνα ἐξανθὸ κεφάλι.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Τὸ ἐν Ζαγορᾷ Σχολεῖον ὅπου ἐσπούδασε τὸ πρῶτον ὁ Ρῆγας Φερραῖος

ΣΙΛΟΥΕΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΑΓΟΡΑΝ

Ο ΠΑΠΑΘΕΟΦΑΝΗΣ

Φίλτατε κ. Σκόκε,

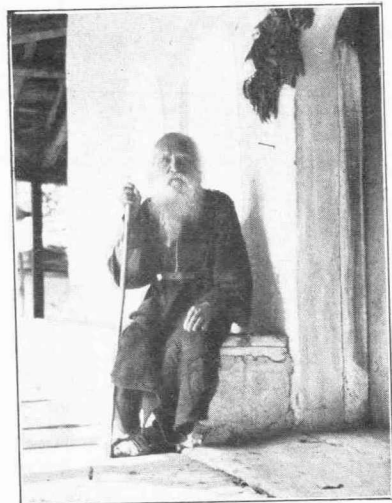
Θεὸς νὰ με συχωρήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ σοῦ τὸν παρουσιάσω. Ἀξίζει νὰ τὸν παραλάβῃς εἰς τὸ εὐθυμογραφικὸν μουσεῖον τοῦ Ἡμερολογίου σου. Χωρὶς πολλὰς ἐτικέττες λοιπόν, σοῦ τὸν συνιστῶ καὶ νίπτω τὰς χεῖρας μου. Εἶνε ὁ Παπαθεοφάνης μας, ἀπὸ τὴν Ζαγοράν, λαμπρὸς ἄνθρωπος, καλόγερος καὶ χριστιανὸς ὀρθόδοξος. Πρὸ ἑκατὸν χρόνων — ὅπως διηγεῖται ἡ παράδοσις — ἄρχισε τὸ στάδιόν του ὡς ψυχογυῖος κάποιας ληστρικῆς συμμορίας καὶ τὸ ἐτελείωσε ὡς ἠγούμενος μοναστηρίου, ὁ ἀθεόφοβος!

Αὐτὸ βέβαια δὲν εἶνε καὶ πολὺ παράξενον. Ἴσως μάλιστα νὰ ἦνε καὶ ἡ πλέον φυσικὴ ἐξέλιξις τοῦ καλογοερικοῦ ἐπαγγέλματος. Ὅπως ἐπίσης δὲν εἶνε παράξενον πῶς ἔζησε καὶ ἐγένετηςε τὸν ψευτοκοσμὸν ἑκατὸν δώδεκα σωσὰ χρόνια! Καὶ γιατί ὄχι; Στὸ χωριὸ μου, τὴν πολυαγαπημένη μου Ζαγορά, μὲ τὰ καταπράσινα δάση της, τὰ κρυστάλλινα νερά της, τῆς ἀμίμητης ἐλβετικῆς της ζωγραφιῆς, τὸ ἀθάνατο ἀγέρι της τὸ μυρωμένο ἀπὸ τοὺς ἀνασσομῶν τῶν βουνῶν καὶ τῆς θαλάσσης, ὅπου οἱ χυμοὶ τῆς ζωῆς ξεχειλίζουν καὶ εὐμορφαίνουν τὸ κάθε τί, καὶ ὅπου τὰ δένδρα

ὕψουν τοὺς κορμούς καὶ τῆς φυλλωσιῆς τοὺς σὰν γίγαντες, καὶ ἡ ἀπιδιὲς καὶ ἡ κερασιῆς μεγαλώνουν καὶ φρουτώνουν σὰν τὰ πλατάνια — δὲν εἶναι παράξενον πῶς καὶ ὁ Παπαθεοφάνης, μέσα σ' ἓνα τέτοιο παράδεισο, ἐξέχασε καὶ ἄργησε νὰ γεράσῃ. Τὸ πλέον περίεργον εἶνε πῶς κατάρθρωσε νὰ γίνῃ κορακοζώϊτος,

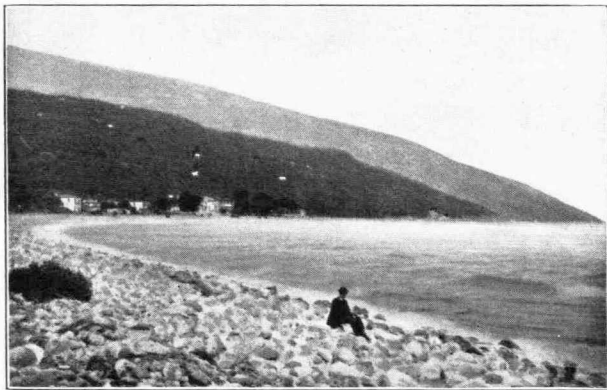
χωρὶς ποτὲ νὰ χάσῃ οὔτε τὸ κέφι του οὔτε ἓνα του δόντι. Καὶ τί δόντια! Καὶ ἡ διὸ του μασσέλες εἰς γραμμὴν, ἔτοιμες πάντα εἰς ἐφοδὸν καὶ ῥοζάνισμα ἀδιάκοπον. Διότι, πρέπει νὰ σημειώσῃς, ἔτρωγε ὁ εὐλογημένος τὸν περιδρομ. Λογιῶν-λογιῶν μεζέδες καὶ φροῦτα... ξυνὰ κατὰ προτίμησιν. Καὶ δὲν τοῦλειταν ποτὲ, γιατί ἀπὸ τὰ νειᾶτα του, ὅπως μᾶς ἔλεγεν ὁ παπούλης μου, ἦτον περίφημος κνηγός. Ἐκνηγοῦσε λαγούς καὶ πετραχήλια καὶ πετούμενα, τῆς πεκατάσες καὶ τῆς ἔμμορφες γυναικῆς. Ἄγαποῦσε καὶ τὸ μαῦρο κρασί καὶ τὰ μαῦρα μάτια. Μὰ καὶ τὰ γαλανὰ δὲν τὰ περιφρονοῦσε.

Δὲν ξεῦρω τί ψυχὴ ἐλόγαριάζε νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἂν ἐφρόντισε νὰ ἐξασφαλίσῃ καμμιά γωνίτσα καὶ στὸν ἐπάνω παράδεισον, δίπλα στὸν γέρω - Ἀβραάμ καὶ Ἰακώβ. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε, ὅτι εἰς τὸν ἐπίγειον παράδεισον τῆς Ζαγορᾶς τὰ κατάφερε ὄχι καὶ καλλίτερα. Ἐκανε, δὲ σοῦ λέω, καὶ τῆς προσευχῆς του καὶ λειτουργίης του, σὰν ἱερωμένος δὰ ποῦ ἦταν ἐψέλιε τὰ τροπάρια καὶ τὰ «πατερμὰ» του· διάβαζε καὶ καμμιά εὐχὴ ἢ παράκλησι, γιὰ νὰ φύγουν ἀπὸ κανένα χριστιανὸ τὰ δαιμόνια, ἂν καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ Παπαθεοφάνη, ἀντὶ νὰ τὰ διώξουν, θὰ τὰ τραβοῦσαν θαρρῶ πλιο κοντά. Μὰ αὐτὰ ὅλα τάκανε ἔτσι, ἀπὸ χρέος καλογοερικόν. Ἡ ζωὴ του ὅλη ἦτον ζεῦκι καὶ ἅγιος ὁ Θεός! Στὸ μοναστήρι τῶν Ἁγίων Ταξιαρχῶν, ὅπου ἦτον ἠγούμενος, σὲ μιὰ ὀθμαντικὴ ῥεμματαριά, μιὰ ὥρα μακρὰ ἀπὸ τὴ Ζαγορά, συχνὰ ἐξεκινοῦσαν διάφορες παρέες, καὶ μάλιστα τὸ κολοκαῖρι ποῦ κατεβαίνομε κάθε χρόνον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον πολλοὶ Ζαγαριανοὶ γιὰ νὰ ξεκαλοκαφεῖσομε — ἐλειτουργοῦσαν τὴν

Ὁ Παπαθεοφάνης

ἐκκλησία, ἔψηναν ἀρνιά καὶ τῶριχναν στὸ γλέντι καὶ στὸ χορὸ μὲ τὰ βιολιά. Τότε ὁ Παπαθεοφάνης, ἅμα ἄκουε τὴν πρώτη δοξαριά, ἐφασκέλωνε τὴν καλογερικὴ του, κατέβαινε ἀπ' τὸ κελλί, ἐτραβοῦσε ἓνα - δυὸ ποτήρια καὶ ἔμπαινε στὸ χορὸ. Μὰ καὶ στὰ ἄλλα πανηγύρια τῆς Ζαγοράς, ὅπου ὄλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, χορεύουν τὸν συρτὸ καὶ τὸ καλαματιανό, ὁ λεβεντόπαπας δὲν ἐννοοῦσε νὰ λείψῃ. Πρῶτος καὶ καλλίτερος. Ἐμπαινε ἴμπρός καὶ ἔσερε τὸ χορὸ. — Δὲ βαστῶ, βρῆ παιδιά! ἔλεγε. Ἡ καρδιά

Τὸ «Χορευτὸ» τῆς Ζαγοράς

μου χοροπηδαίε μέσα μου καὶ θὰ ἴμπῶ καὶ ἐγὼ στὸ χορὸ γιὰ νάναί τὸ πανηγύρι εὐλογημένο.

Καὶ δὸς του χορὸ καὶ τραγοῦδι καὶ ξεφάντωμα. Καὶ νὰ σοῦ πῶ, μ' ὅλα του τὰ κάτασπρα γεράματα, ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ γλεντιοῦ. Καὶ καθὼς τὸ ῥάσο του ἦταν σχισμένο στὴ μέση καὶ ἀνεμιζεν σὲ δυὸ, ἐπάνω στὰ τσακίσματα τοῦ χοροῦ, σάν δυὸ μαῦρες φτεροῦδες κοράκιου, ὁ Παπαθεοφάνης ἐμάζευε τῆς δυὸ ἄκρες, τῆς ἔμπηγε στὸ ζωνάρι του, τὴ μιά δεξιᾷ καὶ τὴν ἄλλη ἀριστερᾷ, καὶ ἔτσι ἐχοροπηδοῦσε σάν παλληκάρι ἐλεύθερα.

Γιὰ τῆς γυναῖκες δὲ μπορῶ νὰ ὀρμισθῶ οὔτε τὸ παίρνω στὴ ψυχὴ μου, μὰ λένε πὼς τῆς ἐτραβοῦσε σάν μαγνήτης. Σάν νάκρινε μέσα στὰ ῥάσα του τὸ κοκκαλάκι τῆς νυχτερίδας. Πότε μὲ τὰ χωρατὰ καὶ τὰ ἄστειτα, πότε μὲ τὸ ἄγιοι καὶ τῆς βοισιές, τοὺς εἶχε πάρει τὸν ἀέρα. Κ' ἔτσι ἡ πλέον θεοσεβούμενες ξεκινούσαν στὰ καλά καθούμενα συχνὰ πυκνά γιὰ τὸ μοναστήρι, νὰ φιλήσουν, λέει, τὰ ἅγια εἰκονίσματα καὶ... τὸ χέρι τοῦ Παπαθεοφάνη. Μερικὲς ἔκαναν τάμμα γιὰ ὀλονυχτία καὶ ἐπῆγαιναν ἀπὸ

βραδύς. Ἐννοεῖται πὼς γι' ἀγάπη τους καὶ γι' ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ξενυχοῦσε καὶ αὐτὸς ὁ πονηρός, δὸς του μετάνοιες καὶ γονατίσματα μαζί τους. Ἦθελε ὅμως νὰ πηγαίνουν χωριστά, μιά - μιά, γιὰ νὰ μὴ ξεδιήνῃ ὁ νοῦς τους, λέει, ἀπὸ τὴ προσευχὴ μὲ τῆς κουβέντες καὶ τὰ χαχανίσματα. Καὶ θύμωνε σάν τῆς ἐβλεπε νάρχονται δυὸ - δυὸ ἢ τρεῖς - τρεῖς μαζί: — Τί νὰ σὰς κάμω, βρῆ θεοσκοτωμένες, ὄλες μαζί; Μιά - μιά νάρχουσε, σὰς εἶπα! Νὰ γίνεταί καὶ ἡ ὀλονυχτία κατὰ πὼς πρέπει...

Αὐτὸς ἦταν ὁ Παπαθεοφάνης καὶ ἔτσι ἔζησε ἑκατὸν δώδεκα χρόνια, ἀνοιχτόκαρδος καὶ γλεντιές. Πὼς διάβολο τοῦ κάπνισε καὶ φόρεσε τὸ ῥάσο, κανεὶς δὲν ἤξευρε. Τυχερὰ πράγματα, βλέπεις. «Καὶ παπᾶς ἔγινες, Κώστα; Ἐτσι τάφερε ἡ κατάρρα». Σάν ἦταν μικρὸ παιδί δούλευε παραγιός σὲ κάποιον ἀφέντη. Μὰ ἓνα πρωὶ τοῦ ἔρριξε τὸ γαῖδαρο σ' ἓνα κρεμνὸ καὶ τῶσασε, γιατί ἂν ἐγύριζε σπίτι, θὰ τὸν τσάκιζε στὸ ξύλο. Στὸ δρόμο, βρῆκε ἓνα κατεπανάτο ἀπὸ κλέφτες καὶ κόλλησε κοντά. Δὲν ἦταν ὅμως τυχερὸ του νὰ διαπρέψῃ ὡς ληστής καὶ νὰ τοῦ βγάλουν καὶ τραγοῦδι. Κ' ἔτσι, τὸ γαῖδοῦρι τοῦ ἀφέντη του, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ καταστήσῃ καλόγερος στὸ μοναστήρι καὶ νὰ δέσῃ ἐκεῖ τὸ γαῖδαρό του. Τώρα τελευταῖα ἄρχισε νὰ τσακίξῃ λίγο. Πέρσι τὸ καλοκαίρι, ποῦ ἐπῆγα στὴ Ζαγορά, ἤθελα νὰ τὸν ἰδῶ. Τὸν ἤϊρα νὰ κοιμάται ἀξύπνητα. Μιά γρηουλά ποῦ τοῦκανε συντροφιά, μοῦλεγε πὼς ἔτσι κοιμάται δυὸ καὶ τρεῖς μέρες γραμμὴ, ζυπνάει, τρώει καὶ ξανακοιμάται. Μὲ τῆς σκουντιές τὸν ζύπνισα, τοῦδωκα νὰ φάῃ, ἔφαγε τὸν περιδρομο, ἔβαλε καὶ κάμποσες φέτες ψητοῦ στὸ μανδηλι του, γιὰ νὰ τῆς φάῃ σάν θὰ μεταξυπνοῦσε σὲ δυὸ - τρεῖς μέρες, καὶ μὲ τὴ τελευταία μπουκιά τὸ πήρε δίπλα.

Τῆς προάλλες ἔμαθα πὼς ὁ καυμένος ὁ Παπαθεοφάνης μὲ τὸ βαρὺ φτεινὸ χειμῶνα ἐτίναξε τὰ πέταλα καὶ κοιμήθηκε γιὰ πάντα. Νὰ σοῦ πῶ, λυπήθηκα. Ἡ Ζαγορά μας θὰ χάσῃ ἓνα μοναδικὸν τύπον ντελμπτετέρη καλογήρου. Ἦτον, ἀλήθεια, διαβολεμένος. Μὰ θαρρῶ, πάντα πλιὸ καλλίτερος ἀπὸ μερικὸν φαρισσαῖος ἄσοφύρους ποῦ νηστεύουν τὸ λάδι καὶ πνίγουν τὸν λαδᾶ!..

(Ἐν Abou-Kerkas, Μάρτιος τοῦ 1912)

ΧΑΡ. ΚΑΤΕΩΝΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς θανατηφόρον ὄνειρον

Χῶρε ὕγιες, πὼς σήμερα εὐρέθη πεθαμένος
στὸ σιρῶμα του ὁ Νίκος;

— Εἶδε τὸν Μάρκον τὸν γιατρόν στὸ βίνο του ὁ καυμένος,
καὶ ἔτσι μὲ μιά του ἐπίσκεψι πάει καὶ αὐτὸς ἀδίκως.

ΧΑΛΚΗΝΟΣ

ΧΗΡΑ ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΣΑ

Ο γέρο-άγωνιστής τελείωσε την ιστορία για το κάστρο την παράδοσι.

— Βγήκαμε μ' όλες τής τιμές, έλεγε. Με τ' άρματα και με τὰ πράμματά μας. Ἡ συμφωνία φυλάχτηκε πιστή από τους Τούρκους. Μά δέν ήτανε γραφτό νά τελειώση έτσι αὐτή ή δλούτερη σκηνή τής πολιορκίας. Γιατί, κοντά στή συμφωνία τή γραπτή, έγινε κι' άλλη πιό παραξενη από τήν πρώτη.

Και τήν έκανε μιὰ άπλη γυναίκα. Ἡ Μάρω ή Σουλιώτισσα, νηόνυφη και χηρεμένη. Ὅσο ζούσε ο άντρας της, τή σεβότανε ή φρουρά. Μά και ή χήρα τώρα δέ χωράτευε. Νόμιζες, είχε πάρει τόν άέρα εκείνου του παλγκαριου, που ήτανε τó πρώτο άνάμεσό μας. Και ή παρθενική της ή ντροπή μονάχα δέν άφηνε τή χήρα ν' άδράξη τ' άρματα.

Και τώρα, βγαίνοντας από τó κάστρο, ή Μάρω ακολουθοῦσε άμίλητη, άκλαυτη, άσκημη, γιατ' είχε σθύσει ή πείνα κάθε άνθó στήν οψι της, όπως είχε κάμει νά στερέψη και τó στερνó της δάκρυ. Ἐξαφνα ή Μάρω, εκεί που πήγαινε σκυφή, έβαλε μιὰ φωνή. Κ' είχαμε άφήσει πειά τó κάστρο, κ' οί Τούρκοι τοιμαζόντανε νά μπούν. Γύρισε ή Μάρω πίσω τρέχοντας, και στάθηκε στή σιδερόπορτα του κάστρου, έλόρθη, με τήν παρδαλή μανδήλα της (τὰ μαύρα τότε που νά τάβρισκε; Ἵστερα ή ζωή της πέρασε μαυροντυμένη).

— Σταθήτε πίσω! ειπε. Κανένας δέ θά μπη!

Παραξένεφε πολú κ' ή οψι κ' ή φωνή της. Οί Ἄρβανίτες τήν πήρανε με τó καλό.

— Σύρε! τής είπανε. Σκλάβά θά κρατηθής, αν μείνης. Τί ζητάς;

— Στο κάστρο μέσα λησμονήθηκε άνθρωπος. Μπέσα για μπέσα! — Μπέσα! ειπε ένας Ἄρβανίτης.

Ἡ Μάρω χάθηκε και ξαναφάνηκε σέ λίγο κρατώντας

(Με τ' άριστερό της χέρι, βαστώντας τήν ποδιά της, έδειχνε τὰ κόκαλα)

στήν ποδιά της κρυμμένο κάτι. Και προχώρησε για νά περάση.

Οί Τούρκοι τώρα τήν κυκλώσανε στενά, θέλοντας νά ίδουνε τί είχε και νά τής τ' άρπάξουν.

Ἡ ίδια ή Μάρω είδε τόν κίντυνο. Τράβηξε τó χαντζάρι από τόν κόρφο της, που τώχε πάντα σύντροφó της.

— Πίσω! φώναξε. Τή μπέσα μήν πατάτε!

Με τ' ἀριστερό της χέρι, βαστώντας τὴν ποδιά της ἀνοιχτή, ἔδειχνε τὰ κόκκαλα. Καὶ φοβέριζε μὲ τὸ μαχαίρι. Νυφροστολισμένη, καθὼς ἦτανε, ἔμοιαζε νεράιδα. Καὶ προχώρησε καὶ πέρασε.

Ὅταν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα σπάρθηκε τῆς Μάρως ἡ ἀποκοτιά, δὲν ἔμεινε ὄψη νὰ μὴ γλυκαθῆ καὶ χεῖλι νὰ μὴ γελάσῃ. Κ' ἦταν ἓνα ξαλάφρωμα στὴν πικραμένη συνοδιά μας, ποῦ προχωροῦσε βαρυκίνητη. Νοῦ καὶ καρδιά ποιός εἶχε πιά τὴ Μάρω νὰ θαμάσῃ;

(1912)

Ιω. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΑΙΣΜΑΤΑ

Ο ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΣ

ΜΗΛΑΜΑΤΕΝΟΣ ἀργαλιός κ' ἑλεφαντένο χτένι,
κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ γ' ὑφαίνει.

Πραγματικῆς ἐδιάβαινε ἔτι μᾶλλον τὸν καβάλλα,
κοιτοκραταίει τὸ μᾶλλον τὸν καὶ τήρη χαιρεΐάει :

— Καλὴ σου μέρα, κόρη μου. — Καλῶς τὸν ξέν' ὀποῦθε.

— Κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις παλληκάρι;

— Κάλιο νὰ σκάσῃ ὁ μᾶλλον σου, παρὰ τὸ λόγο ὀποῦπες.
Ἄντρά χ'ω γ'ὼ στὴν ξενητιά καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμη δνὸ τὸν καρτερώ, ἔς τὸν τρεῖς τὸν παντεχαίνω,
καὶ μέσ' ἔς τὸν τρεῖς ἂν δὲν ἐβῆ τὰ μᾶλλον θὰ φορέσω.

— Κόρη μ' ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους,
κ' ἐγὼ τοῦ δάνεισα πανί, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.

ἐγὼ κερὶ τοῦ δάνεισα, μοῦπε νὰ με πλερώσῃς.
ἐγὼ φιλι τοῦ δάνεισα, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.

— Πανί, κερὶ ἂν τοῦ δάνεισες, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ δώσω,
μὰ τὸ φιλι, ἂν τοῦ δάνεισες, αὐτὸς θὰ σοῦ τὸ δώσῃ.

— Κόρη, ἐγὼ εἰμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κ' ὁ καλὸς σου.

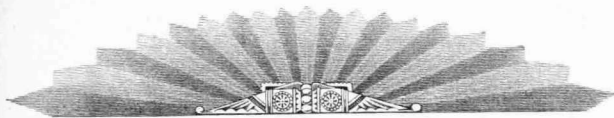
— Ἄν ἦσ' ἐὸν ὁ ἄντρας μου, ἂν ἦσαι ὁ καλὸς μου,
πὲς τὰ σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέρω.

— Ἐχεις μιλῆν' ἔς τὴν πόρτα σου, μιλῆν' ἐμὲ στὴν ἀντλή σου,
ἔχεις καὶ χροσοκάντηλο μέσα στὴν κάμαρά σου.

— Αὐτὰ τὰ ξέσ' ἡ γειτονιά, τὰ ξέρει ὁ κόσμος ὅλος.
πὲς μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέρω.

— Ἐχεις ἐλῆν' ἔς τὰ σιῆθη σου κ' ἐλῆν' στὴν ἀμασχάλη
κ' ἀνάμεσα ἔς τὰ δνὸ βυζιά σπινῶ μαγογαριάρι.

— Εὐὸν, ἐὸν εἶσ' ὁ ἄντρας μου, ἔλα στὴν ἀγκαλιά μου.

Η ΓΗ ΓΥΡΙΖΕΙ....

Ἐν ἑαυτῇ ἡμέρα, μόλις ἐτελείωναν τὰ μαθήματα, ἐγνωρίζαμε μαζί
ἐν ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἡ θεία Ἀγγελικὴ κ' ἐγώ. Ὁ πατέρας μου
τῆς ἔλεγε :

— Εἶνε δώδεκα χρόνων τώρα. Γιατί πηγαίνεις νὰ τὸν παίρ-
νῃς; Μπορεῖ νὰ γυρίξῃ μονάχος.

Ἀλλὰ ἡ θεία Ἀγγελικὴ δὲν τ' ἄκουγε αὐτά.

— Καὶ τ' ἀμάξια καὶ τὰ τραμάβια καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ διαβό-
λοι ποῦ τρέχουν τοὺς δρόμους; Φοβάμαι μὴ σπάσῃ κανένα πόδι.

Καὶ ἡ θεία Ἀγγελικὴ, παρὰ τὰ ἑβδομήντα χρονάκια τῆς,
ἄφηνε κάθε ἀπόγευμα κατὰ τῆς τρεῖς καὶ μισὴ τὸ πλέξιμό τῆς,
κ' ἐτραβοῦσε σαμπαναβάζοντας κατὰ τὸ σχολεῖο, κινώντας
δύσκολα τὴ μαύρη, ἀδύνατη καὶ κυρτὴ σιλουέττα τῆς ἀνάμεσα
στοὺς πολύβουους δρόμους τῶν Ἀθηνῶν.

— Θὰ εἶσαι εὐχαριστημένος σήμερα, Πέτρο... Ἐξῆ μερῶν
διακοπὲς γιὰ τὸ Πάσχα, ἄλλο ποῦ δὲ θέλεις... Μὰ τί παρὰ-
ξένα μούτρα ἔχεις σήμερα! Μήπως σ' ἐτιμώρησαν πάλι;

— Ὄχι, θεία.

— Τότε τί τρέχει; μὴν εἶσαι ἄρρωστος; Γιὰ δόσε μου τὸ
χέρι σου...

— Θεία Ἀγγελικὴ, εἶμαι λαμπρὰ στὴν ὑγεία μου. Ἀλλὰ ἔμαθα
πρὸ ὀλίγου ἓνα πράμμα φοβερὰ ἀλλόκοτο... Ἄκουσες ποτὲ
πὼς ἡ γῆ γυρίζει;

— Παραμύθια... Ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε;

— Ὁ δάσκαλος, θεία μου. Ναί, φαίνεται πὼς ἡ γῆ γυρίζει...
Ἄν ποῦ τὸ ἔλεγε κανένας ἄλλος, δὲ θὰ τὸ ἐπίστευα ποτέ. Μὰ
τ' ἄκουσα μὲ τ' αὐτιά μου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ δάσκαλο...

«Φαντασθῆτε ἐν πορτοκάλι διαπερασμένον ἀπὸ μακρὰν βε-
λώνην. Ὑποθέσατε ἅτι τὸ πορτοκάλι αὐτὸ στρέφεται περὶ τὴν
βελόνην μὲ ἱλιγγιώδη ταχύτητα καὶ θὰ ἔχετε μίαν ἰδέαν σχεδὸν
ἀκριβῆ τῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά τῆς». Νά, τί μᾶς
εἶπε: ἔπειτα μᾶς εἰκόνας χρωματιστές, ὅπου ὁ ἥλιος ἦτον
μεγάλος σὰν τὸ τόπι μου καὶ ἡ γῆ μικρὴ σὰν τὴν ἐλῆν' αὐτῆς

ἔχεις στό μέτωπο. Δέ στρέφεται ὁ ἥλιος γύρω ἀπό μᾶς, ἀλλά ἡ γῆ διαγράφει κύκλους γύρω ἀπό τόν ἥλιο.

Ἡ θεία Ἀγγελική τὰ ἐσάστισε. Προσπάθησε νά σκεφθῆ, ἀλλά τραμβάγια καί ἀμάξια μᾶς εἶχαν πάρη τό κατόπι καί ἔκοβαν σέ χίλια κομματάκια τό νῆμα τῶν ἰδεῶν της.

Ἐν τούτοις ἅμα ἐσώθηκε στό πεζοδρομιο, ἐξεκουράστηκε γιά λίγες στιγμές ἀκουμπώντας στήν παλιά της ὀμπρέλλα, τήν ὁποίαν ἐκύνταζεν ἐπίμονα, ὡσάν νά ἐπεριμένε ἀπό αὐτήν τήν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας. Ἐπειτα ἐδήλωσε μ' ἐπισημότητα :

— « Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ἐξ Ἀνατολῶν καί δύει πρὸς Δυσμιάς ». Ἴδου τί λέει ἡ Ἁγία Γραφή. Νομίζω πῶς εἶνε φράσις τοῦ Σολομῶντος. Καί ὁ Σολομῶν ἦτον σοφός. Τί εἶνε ὁ δάσκαλός σου ἔμπρὸς στό Σολομῶντα;

Καί μέ χέρι τρεμάμενο ἐσίκωσε τήν ὀμπρέλλα της πρὸς τόν οὐρανὸ καί μέ τὴ μύτη ἐσημάδεψε τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας, ποῦ μᾶς ἔδειχνε ἓνα πρόσωπο τριανταφυλλένιο καί στοργικὸ μερικὲς πιθαμὲς πάνω ἀπ' τὸν ὀρίζοντα.

Ἡ θεία Ἀγγελική ἐπανελάβε δύο - τρεῖς φορὲς τ' ἀκρωτηριασμέν' αὐτὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον, μέ τό δίχηρο της ἄλλως τε, τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, καί ἐπὶ τέλους μέ μιὰ φωνὴ ποῦ προσπαθοῦσε ματαιῶς νά δυναμώσῃ, ἐτόνισε :

— Κι' ἔπειτα τώρα εἶνε μεγάλη βδομάδα. Δὲν πρέπει νά βλαστημᾷ κανεὶς. Ἄκους; Νηστεύει ὁ κόσμος, πηγαίνει στήν ἐκκλησία καί δέ διαλέγει αὐτὴ τὴ στιγμή γιά νά φέρῃ ἀντίρρηση στήν Ἁγία Γραφή. Ἡ γῆ δέ γυρίζει.

— Καί ὅμως γυρίζει, ἐθεβαίωσα, μεταφράζοντας τὰ λόγια τοῦ Γαλιλαίου, τοῦ ὁποίου εἶχα μάθη πρό ὀλίγου τὴν δυσάρεστη περιπέτεια.

— Ὅχι.

— Ναι.

— Ὅχι.

— Μὴ με βασανίζης, Πέτρο· εἶμαι κουρασμένη, ἀδύνατη, κι' ἔπειτα σὺλλογίσου πῶς πλησιάζει Πάσχα.

Πῶς θὰ φιλήσης τὸ σταυρὸ ;

* * *

Ἐπεράσαμε σχεδὸν σιωπηλοὶ τὰ στενά δρομάκια, ὅπου συνειθίζαμε νά περνοῦμε, καί ὅπου ἀπαντούσαμε ταχτικά τῆς ἴδιας φυσιογνωμίας: τὸν ψωμᾶ, ποῦ ἔπαιρνε τὸ φρέσκο ἔμπρὸς στό μαγαζὶ του· τὸν πεταλωτῆ, ποῦ ἔπαλλε τὸ φλογισμένο ἐργαλεῖό του· τὸν παπᾶ τῆς ἐνορίας, ποῦ ἐπήγαινε στήν ἐκκλησία ψιθυρίζοντας προσευχὰς μ' ἐυλαβὴ ἀδιαφορία.

— Φτάσαμε, εἶπε ἡ θεία Ἀγγελική ἔμπρὸς στήν ξεβαμμένη βυσσινιά πόρτα τοῦ παλαικοῦ σπιτιοῦ μας.

Ἀνέβηκε τὰ εἴκοσι τέσσερα σκαλιά, ἀφοῦ ἐσταμάτησε γιά νά πάρη ἀνάσα οὔτε περισσότερο, οὔτε λιγώτερο ἀπὸ εἴκοσι τέσσερες φορὲς. Στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι ἀναστέναξε μέ κόπο, ἀν καί μέ κάποια ὑπερηφάνεια ἀνάλογη μ' ἐκείνην, ποῦ αἰσθάνονται οἱ ἄλπινισταὶ ὅταν σκαρφαλώνουν στὰ ὕψη τῶν βουνῶν. Ἐπειτα, ἀργά, μέ βῆμα τρεμουλιάρικο, ποῦ ζητοῦσε μέ ἀγῶνα τὴν ἰσορροπία, ἐπῆγε ὡς τὴν κάμαρά της, τὴν παλαικὴ καί συμπαθητικὴ καθὼς κι' ἐκείνη, ὅπου ἓνα σιδερένιο κρεββάτι ἦτον τὸ κυριώτερο ἐπιπλο, καί ὅπου ἓνα καντήλι κόκκινο ἔκαιγε ἀδιάκοπα ἔμπρὸς στῆς μαυρισμένες εἰκόνες τῆς Παρθένου, τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ποῦ ἐκαβαλλίκενε ὑπερήφανα εὐκίνητον αὐτὴ.

Ἦτον ποῦ ἔκαμε νηστεία ἐδῶ καὶ πολλὰς ἡμέρες; Ἡ μήπως ἐπειδὴ εἶχε παύση πρὸ καιροῦ νά εἶνε νέα; Ἡ μήπως ἐπὶ τέλους ἡ συζήτησις γιά τὸ ἡλιακὸν σύστημα τῆν εἶχε ταράξῃ τόσο πολὺ; Δὲν ξέρω, ἀλλὰ ὕστερ' ἀπὸ ἓνα τέταρτο εἶσα τὴ θεία Ἀγγελικὴ σωριασμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα.

— Δὲν εἶμαι καλά, παιδί μου, μοῦ εἶπε μέ σβυσμένη φωνή. Αἰσθάνομαι τὴν καρδιά μου ἄδεια... Ἐγὼ ζᾶλη καί ξέρεῖς... μοῦ φαίνεται πῶς ἡ γῆ γυρίζει αὐτὴ τὴ στιγμή...

— Γυρίζει πάντοτε, θεία Ἀγγελική. Ὁ Γαλιλαῖος...

— Μπορεῖ νά ἔχη δίχηρο, καλέ μου... Μὰ πῶς δὲν... τὸ εἶχα... νοιώσῃ... πρῶτητερα... Πέτρο... κάνε μου... μιὰ λεμονάδα...

Ἐτρεξα στήν κουζίνα, ὅπου ἄρχισα νά στίβω μέ μανία ἓνα λεμόνι. Καί ἐν τῷ μεταξύ, ἡ θεία Ἀγγελικὴ ἀποκτοῦσε πάλι τὴ δυνάμει της ποῦ δὲν ἦτον καί πολὺ μεγάλη, ἐνφ' ἡ γῆ ἐγύριζε, ἐγύριζε ἀκούραστη σάν ἓνα πορτοζάλλι γύρω ἀπὸ μιὰ βελόνη....

(Παρίσι, 1912)

A. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΨΥΧΗ

Ἡ ὁμορφιά σου, πεταλοῦδα, εἶναι μιὰ χαρὰ κρυφῆ, σάν ψυχὴ πετᾶς καί φεύγεις μέσ τοῦ ἡλιου το θεῖο φῶς. Καί ἡ δική σου περηφάνεια, ὦ ἀητῆ, εἶναι μυστικὴ δύναμη, ὅπου τὴν νοιώθεις σάν σε κραεῖ ὁ οὐρανός. Φίδι, πονηρὸ εἶσαι πνεῦμα. — Τί εἶσαι, ἀνθρώπινη ψυχῆ; πότε σέρνεσαι στό χῶμα, πότε φεύγεις φτερωτῆ.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γ Λεωνίδας, πρὸ τῆς μάχης τῶν Θερμοπυλῶν, εἶχε πέμψει γράμματα πρὸς τοὺς Θεσσαλοὺς διὰ τινος νέου Σπαρτιάτου ὀνόματι Παντίτη. "Ὅταν δὲ ἔπεσαν οἱ τριακόσιοι, ὁ δὲ νέος ὠνειδίετο ἀδίκως ὅτι δῆθεν ἐπὶ προφάσει διέφυγε τὸν θάνατον, ἀπηγγονίσθη ὑπὸ φιλοτιμίας.

*

Ὁ Κούριος Δεντάτος, νικήσας πολλὰ ἔθνη, ἐκδιώξας τῆς Ἰταλίας τὸν Πύρρον καὶ καταγαγὼν πολλοὺς θριάμβους ἀπεχώρησεν εἰς ταπεινὴν καλύβην ἐν τινι χωρίῳ, καταγινόμενος περὶ τὴν καλλιέργειαν μικροῦ κήπου. "Ὅταν δὲ οἱ πρέσβεις τῶν Σαμιτιῶν ἦλθον προσφέροντες αὐτῷ χρυσὸν καὶ τιμὰς, οὗτος ἠρνήθη, καθήμενος παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ μαγειρέων εὐτελεῖ χόρτα διὰ τὸ λιτὸν πρόγευμα.

*

Ὁ μεγαλόφυχος Γέλων, πρὶν ἢ ἀναδειχθῆ τυράννος τῶν Συρακουσῶν, εἶχεν ἤδη νικήσει τοὺς πολιτικούς ἀντιπάλους του καὶ ἐμελλε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἤκουε ψιθυρισμοὺς κατ' αὐτοῦ, συγκαλέσας ἐνόπλους πάντας τοὺς Συρακουσίους, ἀφηγήθη αὐτοὺς ἐν εἰλικρινείᾳ τί ἔπραξε καὶ τί ἐσκόπει νὰ πράξῃ ὑπὲρ πατρίδος. Ἐν τέλει δὲ ἠρώτησεν αὐτοὺς ἂν ἔχωσι νὰ καταγνώσωσιν αὐτοῦ ἔγκλημά τι, ἦσαν ἤδη κύριοι νὰ τὸν ἐκδικηθῶσιν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Συρακούσιοι ἀνεκήρυξαν μετ' ἐνθουσιώδους ἀλαλαγμῶν βασιλέα τὸν Γέλωνα.

*

Διηγοῦνται περὶ τοῦ ἐλέφαντος τοῦ Πύρρου ὅτι, ὅταν οὗτος ἔπεσε νεκρὸς ἐν Ἄργει, τὸ νοήμον καὶ εὐγνώμον

ζῶον ὤρμησε διὰ μέσου ἐχθρῶν καὶ φίλων καί, ἀφοῦ ἔφθασε ἐπὶ τόπου, ἀνέλαβε τὸ πτώμα διὰ τῆς προσδοκίδος καὶ κρατῶν διὰ τῶν ὀδόντων ἔδραμε μανιλωδῶς πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, καταπατῶν καθ' ὅδον πάντας τοὺς προστυχόντας.

*

Ὁ Καμβύσης ἰδὼν ποτε κατ' ὄναρ ὅτι ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου βασιλεύων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔσπευσε τὴν ἐπαύριον καὶ τὸν ἐφόνησεν.

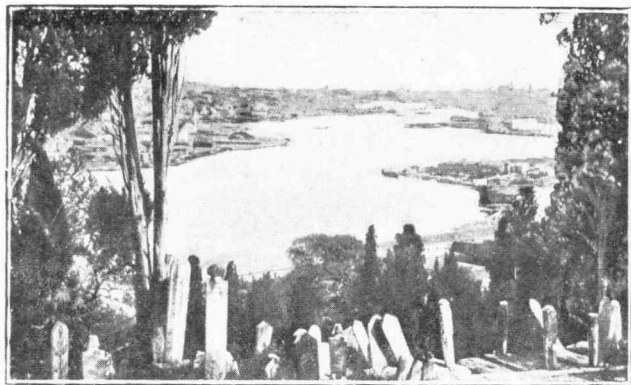

Αἱ ἀπορίες τῶν μικρῶν

Ἡ μικρά: — Πές μου, μαμά, πῶς μορφεῖ ἡ γκουβερνάντα μας καὶ βλέπει στὰ σκοτεινὰ χωρὶς φῶς;

Ἡ μαμά: — Γιατί; Πῶς τὸ ξέρεις εὐὸ αὐτό;

Ἡ μικρά: — Νά, γθὲς τὸ βράδυ στὴ σκάλα, ποῦ ἀνέβαινε ὁ θεῖος, ἦταν σκοτάδι, κ' ἐκεῖνη τοῦ εἶπε: «Κύριε Νίκο, σήμερον εἶσαι ἀξύριστος...»

Ὁ Κεράτιος κόλπος εἰς τὸ βάθος

ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΣΣΕΣ ΚΥΡΑΤΣΕΣ

ΑΠΟ Τ' ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ ΣΤΑ ΞΩΤΙΚΑ

ἘΝ ἑνὶ μέρει κ' ἐγλώμαινε τῆς κοκώνα Φανίτσας τὸ κορίτσι. Δυὸ φορές τὸ πῆγε στὸν γιατρό καὶ μιὰ φορὰ στὸν τζεράχη τοῦ Σεμακέζ-χανι. Τὸ κορίτσι χειροτέρευε. Κατόπι ἄρχισε τῆς Χάρες. Ἐφερε στὸ σπίτι τῆς τὴν Παναγιά τοῦ Μπάνιου κ' ἔκαμε παρακλήσι, τὸ πῆγε καὶ τὸ ἐπερέχυσε σ' ἑπτὰ ἀγιάσματα, καὶ τρεῖς φορές τὸ διάβασε ἐξορκισμούς. Μὰ ἐκεῖνο κάθε μέρα καὶ χειρότερα.

Μιά τῆς φιληνάδα, ἡ κεράτσα Θωμαή, τὴν ἐβίαζε νὰ κάμῃ καὶ «τὸν κούρουπα». Κ' ἐκεῖνη τ' ἀπεφάσισε. Πῆγε μιὰ μέρα μετὴν κόρη τῆς στὴν κουρουπού νὰ τὴν γιτέψη. Ἡ κουρουπού ἔβαλε τοῦ σιταριοῦ σκουληκι στοῦ κοριτσιοῦ τὴν μύτη, ἐμελέτησε αὐτὴ μὲς' στὰ χεῖλιά της καὶ τὸ σκουληκι ψόφησε.

— Ἐ! κοκώνα Φανίτσα, φῶς στὰ μάτια σου! Ψόφησε ὁ κούρουπας!

Τίποτε! Ἡ ἄρρωστη ὀλοένα χειροτέρευε. Καὶ ἡ κοκώνα Φανίτσα ἔκλαιε ἀπαρηγόρητα τὴν κόρη τῆς.

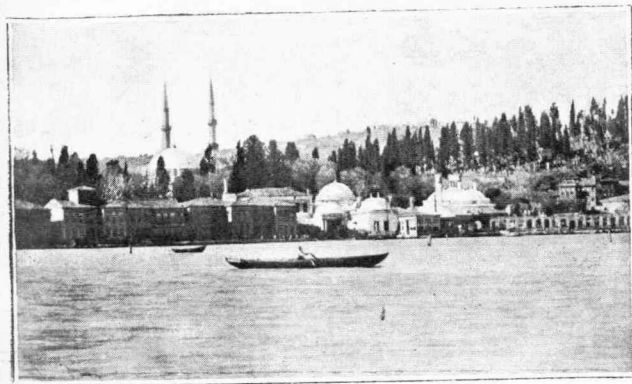
— Καλέ, τί ἔχει τῆς κοκώνα Φανίτς ἡ κόρη;

Ἐρωτοῦσαν γάθε λίγο καὶ λιγάκι τοῦ Φαναριοῦ ἡ κεράτσα ἀπὸ τῆς πόρτες κ' ἀπὸ τὰ παράθυρα. Ἡ μιὰ ἔλεγε πῶς ἔχει

ἔρωτα, ἡ ἄλλη πῶς ὁ πατέρας τῆς θέλει νὰ τὴν καλογερέψῃ καὶ τῆς πῆρε δάσκαλο, τὸν ἀρχιμανδρίτη τοῦ πατριαρχείου, μὰ αὐτὴ εἶνε τοῦ σχοινοῦ καὶ τοῦ παλουκοῦ καὶ κατὶ κορυφὸ πρᾶγμα θὰ συμβαίνει. Ἄλλη εἶπε πῶς ἡ ἀρμένισσα κοκκινάδοῦ, ἡ Μαριάμ ντουνοῦ μετὰ μάγια θὰ τὴν μάγεψε, γιὰτὶ εἶχε κάκια μετὴν κόρη τῆς. Μερικὲς ὅμως γειτόνισσες ἦσαν σύμφωνες καὶ εἶπαν στὴν μητέρα τῆς, πῶς πρέπει νὰ διαβάσῃ τὸ κορίτσι ὁ χότζας τοῦ Ἰπιοῦ, καὶ πῶς ἡ ἀρρώστεια τῆς θὰ εἶνε ἐνέργεια τοῦ ἔξω ἀπ' ἐδῶ. Μὰ ἡ κοκώνα Φανίτσα δὲν τὸ ἀπεφάσισε.

* * *

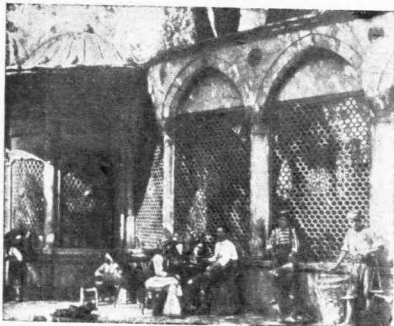
Ὡσὰν ἓνα πλατὺ-πλατύτατο ποτάμι μετὰ ἡσυχὰ νερὰ ἔτσι σγί-
ζει κατάμεσα τὴν Πόλι ὁ κόλπος ὁ Κεράτιος. Ὀλόγυρα τὰ σπί-

(Ὁ κόλπος τοῦ Ἐγιοῦπ)

τια, οἱ μιναρῆδες, τὰ βουνὰ καὶ στὴν μέση τὰ γεφύρια, τὰ βατόρια, τὰ καράβια, τὰ καϊκια. Καὶ στὸ βάθος, ὅπου ἡ Πόλις ἀραιώνει, πρὶν στρέψῃ ὁ Κεράτιος στὴς εὐμορφες πηγές του, ἐκεῖ τραβιέται στὴς ξηρὰς τὴν ἀγκαλιὰ καὶ δροσιζει χωρὶς κῆμα, χωρὶς ζωὴ, ἔτσι ἡρεμα, γλυκά, μ' ἓνα σιγαλὸ νανούρισμα τὸ μακρὸς τῆς ὄχθης, ποῦ στολιζοῦν μετὰ κατάλευκα μάρμαρα τὰ μνήματα τῶν σουλτανικῶν ἀπεθαμμένων. Ἐνας ὕπνος ἐκεῖ ναρκώνει τὴν θάλασσα καὶ τὴν ξηρά. Εἶνε τὸ Ἐγιοῦπ. Σχορπισμένα μέσα στὰ τζαμιὰ μερικὰ σπίτια ξύλινα, ὀλόγυρα σὲ κυπαρίσσια, μετὰ κλεισμένα τὰ παράθυρα γιὰ τῆς χανούμισσες, λὲς πῶς ἔχουν καὶ τὰ μάτια τους κλειστὰ. Πότε καὶ πότε μόνον κανένα καϊκτοῆς ταράζει τοῦ νεροῦ τὸν ὕπνον. Ἐβγα ἔξω!

Μόλις περάσης στην γραμμή τὰ σουλτανικά μνήματα, αντικρύξεις τὸ μεγάλο τζαμί τοῦ Ἰπιοῦ μετὰ τὰ τελεκητὰ του μάρμαρα, μετὰ τοὺς μεγάλους μιναρέδες, μετὰ τῆς βρύσας, μετὰ τὰ μαρμαρένια προσκνητήματα στὴν πελώρια αὐλή, ποὺ κλείει τόσους τάφους, κυπαρίσσια καὶ πλατάνους ποὺ ἀνατοιχιάζουν. Ἄπ' ἔξω εἶνε ἀγορὰ πυκνὴ καὶ πλημμυραεὶ πάντα ὁ κόσμος τῶν προσκνητῶν. Μέσα τὸ τζαμί εἶνε τεράστιο μετὰ θεώρατες κανδήλες, μετὰ ἐπιγραφὰς ἀραβικῆς, ποὺ ἀπλώνεται ἐμπρὸς ἓνα πελώριο κενὸ καὶ γονατισμένοι οἱ πιστοὶ σὲ ψάθες, σὲ χαλιά, προσκυνῶνε τὸν μεγάλο τάφο τοῦ σηματοφόρου τοῦ Προφήτου, γιὰτὶ ἐδῶ στὴν Πόλι πλάγι πολεμῶντας τοὺς βυζαντινοὺς ἔπεσε ὁ Ἐγιούπ, ὁ

(Ἡ ἀγορὰ ἔξω ἀπὸ τὸ τζαμί)

ἱερὸς σηματοφόρος τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔβαλε ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια στὰ ὄνειρα τῶν πιστῶν σημάδι, γιὰ τὴν Πόλι. Θέλημα τοῦ προφήτου! Πέρα πέρα ἀπὸ τὸ τζαμί μέσα εἰς τοὺς ἄλλους τάφους ἓνας διακρίνεται κάποιου δερβίση ξακουσμένου. Ἰδέτε τον! Πῶς εἶνε σκεπασμένο τὸ κιβώδι μετὰ κεντημένα σάλια τῆς Ἀνατολῆς, τί μεγάλο πράσινο σαρίκι φέρει στὸ κεφάλι καὶ πόσα κομπολόγια κρέμονται ἐπάνω του. Ὅπως βλέπεις στὸν σιδεροπλεγμένο του τὸν γῆρο μιὰ κανδήλα καίει ἀκόμιμητα ἐμπρὸς στὸν τάφο, δύο μανουάλια στέκονται στὰ πλάγια μετὰ χονδρὰ κεριά, ἓνα θυμιατὸ σ' ἓνα σκαμνὶ ἐπάνω σκορπᾶ θυμιάμα καὶ ἀρώματα τῆς Ἀραβίας καὶ ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους διαβάζεις ἀραβικὰ συμπλεγμένα ζωγραφισμένα ἀπὸ τὰ ρητὰ τοῦ Κορανίου. Ἐμπρὸς σ' αὐτὸν τὸν τάφο, ἐπάνω σὲ στρωμένο περσικὸ χαλί, κάμνει τὸ ναμάζι του πρωτὶ, μεσημέρι, ἀπόγευμα καὶ βράδυ ὁ γότζας τοῦ Ἰπιοῦ. Ὅπως γονατίζει, σκύβει καὶ σηκώνεται τὸ ἔλεος ζηταεὶ τοῦ Ἀλάχ μετὰ μεσιτεία τοῦ ἀποθαμμένου.

— Καλὲ κοκώνα Φανίτσα, νὰ πᾶς! νὰ πᾶς τὴν κόρη σου στὸν γότζα τοῦ Ἰπιοῦ, νὰ τὴν διαβάσῃ!

Καὶ ἡ κοκώνα Φανίτσα τοῦ Φαναριοῦ κυράτσα θρησκα ἐμοιολογοῦσε.

— Νὰ πᾶς, καλέ! Ποιὸς ἔδινε ζωὴ στὴν ἀνεψιά μου; Τί γιὰτροί, τί χάρες, τί περιχρήματα, ὅλα ἀνοφέλετα. Μιὰ φορὰ ὁ γότζας τὴν ἐδιάβασε, τῆς κρέμασε σαράντα μέρες ἓνα κομπο-

λόγι καὶ τὸ κορίτσι ἔγινε σὰν τριαντάφυλλο. Μὰ ἐγώ, Φανίτσα μου, ὄχι ποῦ θὰ στὸ πῶ, μὰ εἶνε ἅγιος ἄνθρωπος. Τί γένεια ἄσπρα μακρὰ καὶ παστρικά, τί πράσινο σαρίκι ἀνακουφωτὸ, τί τζουμπές, τί τσαχτσίρια, τί ἄντερί, τί, τί, τί, μεγάλο, ἱερὸ μένο πρόσωπο! Ἐξω ἀπὸ τὸ τζαμί εἶνε καὶ τὰ περιστέρια του, τόσο ἤμερα, ποὺ ἔρχονται στὰ πόδια σου. Ἐδῶκα ἓνα γροσί σὲ κάποιον ἐκεῖ ποὺ πουλεῖ κερὶ καὶ μετὰ τὴν φούχτα μου ἐμοίρασα στὰ περιστέρια. Ὁ γότζας εὐχαριστήθηκε καὶ μετὰ εἶπε: ἄφερμι!

Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἄκουε σὰν ἀφηρημένη.

— Καλὲ δὲν μετὰ ἀπαντᾶς, κυρὰ Φανή;

— Τί νὰ σ' ἀπαντήσω, κερὰτσα Θωμαή; Λογαριάζω τὸν πνευματικὸ!

— Νὰ κάμης ἁμαρτία, νὰ κλέψης, νὰ σκοτώσης, τὸ καταλαβαίνω. Καλέ, στὰ ξωτικά ροτοῦνε τοὺς παπάδες;

— Τὸν ρώτησα καὶ μοῦπε: ἡ ἁμαρτία θάνε στὸν λαιμὸ σου!

— Παίρνω τὴν ἁμαρτία σου ἐπάνω μου. Ἀλλοῦτῃκα θὰ πῆ πῶς δὲν ἀγαπᾶς τὴν κόρη σου.

Στὸ ἄκουσμα τῆς κόρης τῆς ἡ κυρὰ Φανίτσα σὰν κατάδικη ἔκουνησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε σιγὰ:— αὔριο πᾶμε!

(Ὁ Τάφος τοῦ Δερβίση)

* *

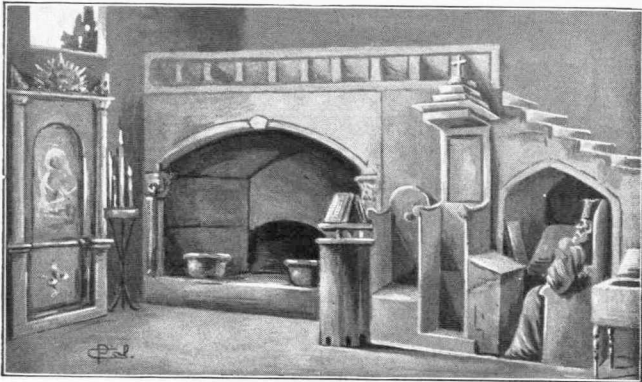
Τὴν νύκτα ἐκείνη ἡ κοκώνα Φανίτσα δὲν κοιμήθηκε. Μιὰ ἔλαιε τὴν κόρη τῆς καὶ μιὰ φαντάζετο τὸν γότζα τοῦ Ἰπιοῦ καὶ τὸ τουρκικὸ προσκνητήρι. Ἐνας κτύπος ἐκουδούνηζε μέσ' στὴν καρδιά τῆς τὸν λόγο τοῦ πνευματικοῦ: ἡ ἁμαρτία στὸν λαιμὸ σου. Σημέρωμα πρωτὶ, ζαλισμένη ἀπὸ τὴν ἀγρυπνία καὶ ρουφηγμένη ἀπὸ τὸ κλάμμα, ἐσκέφθηκε νὰ πάγῃ στὴν ἐκκλησίαν, στὴν Ἁγία Βλαχέρνα. Καὶ σὰν κάποιος νὰ τὴν ἐσπρωχνε σηκόθηκε γρήγορα καὶ ἐπῆγε.

Στὴν ἐκκλησίαν ὁ παπᾶς καὶ ὁ διάκος ἐδιάβαζαν τὸν ὄρθρον. Λίγες κανδήλες ἀναμμένες ἐφώτιζαν τὸ μισοσκόταδο τὸν σ' αὐτὸ μέσα ἐξεχώριζαν οἱ πολυέλαιοι καὶ ἡ εἰκόνας. Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἄναψε ἓνα κερὶ στὴν Μεγαλόραχη, ἔκαμε δέκα-δώδεκα μετάνοιες, ἐσταύρωσε τὰ χέρια τῆς, κατὰ εἶπε προσευχὴ στὰ χεῖλια

της, ἔκαμε πάλι τρεῖς μετάνοιες κ' ἐπῆρε τὴν σειρά νὰ προσκυνήσῃ τὰ εἰκονίσματα. Ἐμπρὸς στ' ἁγίασμα ἐσταμάτησε.

— Βοήθειά σας! ἄξιον τὸ προσκύνημά σας!

Ἐφώναζε ὁ κανδυλανάφτης στοὺς προσκυνητάς. Καὶ ὡς ἦταν ἡμέρα καθημερινή, ὁ κόσμος περνώντας νὰ πάγῃ στὴν δουλειά του ἐμπαινε στὴν ἐκκλησιά, ἀναβε ἓνα κερί, ἔπαυρε ὀλίγο ἁγίασμα κ' ἐφευγε. Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἔνιψε τὸ πρόσωπο, τὰ μάτια καὶ τὴν κορυφή της μὲ τ' ἁγίασμα, ἔπιε ὀλίγο, κ' ἐκάρφωσε τὴν ματιά της ἐπάνω ἀπὸ τ' ἁγιασμένον τὸ νερὸ στὸν τοῖχο, ποῦ ἦταν ζωγραφισμένη πελώρια, σ' ὅλο τὸ πλάτος καὶ μ' ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιά, ἡ βλαχερνιώτισσα ἡ Παναγία. Τὸ ἁγίασμα ὀλο-

(Τὸ ἁγίασμα τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν)

μαρμάρινο, ὀλάνοιζτο στὸ κοίλωμα τοῦ τοῖχου, εἶχεν ἀπ' ἐμπρὸς μέρη γιὰ νὰ πλένεσαι, νὰ προσκυνᾶς καὶ νὰ σὲ σταυρώνῃ ὁ παπᾶς μὲ τὸν Τίμιον Σταυρὸ. Ἐτσι ἔμεινε ὥρα πολλή ἡ κοκώνα Φανίτσα μὲ τὸ μάτι καρφωμένο καὶ ἀκίνητη σὰν μάρμαρο. Μὰ μέσα στὴν ψυχὴ της ἐνοιωθε μιά ζέστη μητρικὴ νὰ τὴν γλυκαίνει, μιά ζέστη ποῦ ἔβγαине ἀπὸ τὴν ἅγια Εἰκόνα. Καὶ μόνον ὅταν ἐπλήθυνε ὁ κόσμος τῶν πιστῶν, τραβήχθηκε σ' ἓνα στασίδι ν' ἀκούσῃ τὴν θεία λειτουργία. Μὰ ἡ εἰκόνα μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιά σὰν νὰ τὴν μιλοῦσε ἀκόμα.

Ἡ ἐκκλησιά ἄρχισε νὰ γεμίζει περισσότερο κόσμο. Τὸ ἁγίασμα καὶ ἡ Παναγία τῶν Βλαχερνῶν ἦσαν στοὺς παλαιούς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν ἀπὸ τὰ μεγάλα προσκυνήματα τῆς Πόλεως καὶ ἔως τότε ἡ εὐλάβεια τῶν χριστιανῶν μένει ἡ ἴδια. Μιά φορὰ ποῦ ἄραβες ἐπολιορκούσαν τὴν Κωνσταντινούπολι, ὁ λαὸς

μὲ λιτανεῖα καὶ δρόνυκτα παρακαλοῦσε τὴν Βλαχερνιώτισσα νὰ σώσῃ τὴν πρωτεύουσα. Καὶ τότε — ὦ, τοῦ θαύματος — γένηκε τόση τριζυμία, τόση κοσμογαλασία, ὥστε τὰ καράβια τοῦ ἔχθρου ἔγιναν κομμάτια. Καὶ ἡ Πόλις ἀνεστύλωσε στὴν Μεγαλόχαρη τὰ νικητήρια κ' εὐχαριστήριά της:

*Τῇ ἑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια*

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἐκκλησιά τῶν Βλαχερνῶν, ἡ Μεγαλόχαρη ἡ Παναγία. Ὅταν ἀναφαν οἱ πολυέλαιοι καὶ ἡ κανδήλες ὄλες, ἡ ἐκκλησιά ἄστραψε στὸ κάλλος. Ἦρεμα καὶ σοβαρὰ ἔψαλαν οἱ ψάλται, ἱερουργοῦσε ὁ παπᾶς καὶ ἠύχето ὁ διάκος. Καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἄκουε τὸ χύσιμον νεροῦ εἴτε τὸ περιχύμα ποῦ ἔκαμαν θρησκεις μάννες στὰ ἄρρωστα παιδιά τους μὲ τὰ κλάμματα καὶ μὲ τὰ παρακάλια. Ὡ πίστις!

Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἔβλεπε ἀκατάπανστα τ' ἁγίασμα. Ἐβλεπε τῆς μάννας τὴν πίκρα, τὸν καιρὸ ποῦ ξετυλίζετο ἐμπρὸς της στὸ περιχύμα, στὴν προσευχή, στὸ σταύρωμα. Ἐβλεπε καὶ τὴν πελώρια τῆς Παναγίας εἰκόνα μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιά ὡσὰν νὰ λέγῃ:

— Ἐλάτε σ' ἐμένα οἱ πικραμένοι ὄλοι!

Κ' ἐνόμιζε πὼς πῆγε, πὼς πέρασε ἡ πίκρα της, κ' ἡ κόρη της εἶνε καλά. Ἡ ψυχὴ της εἶχεν ἀναγαλλιάσει σ' αὐτὴν τὴν πλάνα φαντασία της, καὶ τότε μόνον ξετινάχθηκε, ὅταν διέκρινε στὸ πλήθος ποῦ ἐπροσκυνοῦσε τὴν κυράτσα Θωμαή. Ὅταν τὴν εἶδε, ἴδρωσε. Ἐνοιωσε πὼς ἔσπασε κάτι μέσα της. Ἐσπασε κ' ἐχάθη. Τότε κατάλαβε πὼς ἡ κόρη της εἶνε ἀκόμα ἄρρωστη, πὼς ὄλο αὐτὸ τῆς Παναγίας τὸ μεγαλεῖο, ὁ κόσμος, ἡ κανδήλες, τὰ κεριά, ἡ προσευχὴς, τὰ ἁγιάσματα, ὄλα εἶνε προσευχὴς τῶν χριστιανῶν καὶ πόθοι τοῦ βασανισμένου κόσμου. Καὶ τὸ γλυκὸ τῆς ὄνειρο ἄρχισε νὰ ἐξαρθρῶνεται, νὰ πέσῃ. Μὰ δὲν τὸ ἤθελε. Ἡ ψυχὴ της προσπαθοῦσε νὰ τὸ συγκρατήσῃ. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς πάλι ἡ κεράτσα Θωμαή τὴν ἐπλησίασε. Τὴν τράβηξε ἀπ' τὸ φουστάνι, ὑψώθη στὰ νύχια τῶν ποδιῶν της καὶ τῆς λέγει:

— Πᾶμε!

— Στάσου νὰ τελειώσῃ ἡ λειτουργία!

— Πᾶμε!

— Νὰ κάμω καὶ μιὰ παρακλήσι!

— Πᾶμε!

Καὶ ἡ κοκώνα Φανίτσα δὲν εἶχε δύναμι ν' ἀντισταθῇ. Κατέβηκε ἀπὸ τὸ στασίδι της, ἔκαμε τρεῖς σταυροὺς καὶ τρεῖς μετάνοιες κ' ἐβγήκε ἔξω μὲ ἓνα ἑλαφρὸ κροῖον καὶ μιὰ ἀνατριχίλα.

— Λὲς νὰ μᾶς περιμένουν ἀκόμη καμμιά ὥρα;

— Ἦθελα νὰ κάμω μιὰ παρακλήσι.

— Τάχαμες αὐτά. Ὅλα τῆς θρησκείας μας τὰ ἔκαμες. Τώρα θὰ κάμουμε ἐξωτικά. Ὁ κουντουρντισμένος ἄς εἶνε καὶ ἔξω ἀπ' ἐδῶ, παντοῦ φθάνει!

Ἡ κοκώνα Φανίτσα στὸ ὄνομα τοῦ *ἔξω ἀπ' ἐδῶ*, ζητεῖ νὰ κάμῃ τὸν σταυρὸ της.

— Μὴ γιὰ τὸν Θεὸ καὶ θὰ χαλάσῃ ἡ δουλειά μας. Ξέχασες τὴν κόρη σου; Αὐτὴ σέ ζητᾷ βοήθεια, ὅπου τὴν εὕρης, τὸ παιδί σου.

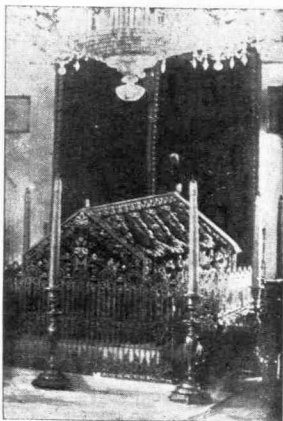
Καὶ ἡ κοκώνα Φανίτσα σὰν μαγνητισμένη κατέβασε τὸ χέρι καὶ τὴν σκέψι της. Ἐφθασε στὸ σπίτι της χωρὶς λαλιά, παίρνοντας τὸ παιδί της, κατεβαίνουν στὴν ἀρρογιαλιά καὶ ἴδῃ κεράτσα Θωμαῆ συμφωνεῖ ἕνα καίκι διὰ τὸ ἴπι.

**

Ὁ πολὺς κόσμος, ποῦ ἐπερίμενε στὸ τούρτζικο προσκυνητᾶρι, εἶχε τελειώσῃ. Ὅταν ἐφθασαν ἡ κεράτσα Θωμαῆ καὶ ἡ κοκώνα Φανίτσα μετὰ τὴν κόρη της, ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ χότζα, ἕνα παιδί δεκαπέντε χρόνων μετὰ ἄσπρο σαοῖκι καὶ πράσινα βρακιά, μοναζίνης τοῦ τζαμιού, ἀνοίξε τὴν πέσινη σκεπαστὴ τῆς πόρτας καὶ ἐφώνασε.

— Εἶνε ἄλλος γιὰ νὰ διαβασθῇ;

Ὁ χότζας ὑπεδέχθηκε τὴν συντροφία τῶν γυναικῶν μετὰ γλυκὸ χαμόγελο. Κατόπι ἐγονάτισε, ἀκούμβησε τὸ μέτωπό του γιὰ κάμποσα λεπτά στὴν γῆ, εἶπε μυστικά καὶ φωναχτὰ μερικὲς εὐχές, ἐσηκώθη καὶ ἦρθε κοντὰ στὸ ἄρρωστο κορίτσι. Ἡ γυναῖκες ἔμειναν ὄρθιες καὶ μόνον ἡ ἄρρωστη, ὅπως ἦτο λιγνὴ καὶ κατακίτρινη, ἐκάθησε σ' ἕνα σακνί. Ὁ χότζας ἐκάθησε σταυροπόδι στὸ σκαλί τοῦ τάφου, ἐφύσηξε τὴν κόρη στὸ κεφάλι καὶ ἄρχισε τὸ διάβασμα. Κάπου κάπου

(Ὁ Τάφος τοῦ σηματοφόρου τοῦ Μωάμεθ)

ἐκτυποῦσε μετὰ ὄρθια παλάμη στὸ κεφάλι, μελετοῦσε μετὰ τὰ μάτια χαμηλά καὶ ἐξεροδύηχε.

Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἐγίνε σὰν τὸ κερὶ κίτρινη. Ἐνας πόλεμος μέσα της ἐγένετο. Ὅσον ὁ χότζας διάβαζε, τόσον ὁ νοῦς της ἐβλεπε τὴν λειτουργία τῆς Ἁγίας Βλαχερνᾶς, τὴν ἀγκάλια τῆς Παναγίας, τὸ ἅγιασμα ποῦ ὁ κόσμος περιχύνετο, καὶ σὰν κουνδοῦνι ἐβροντοκτυποῦσε στὴν καρδιά της ὁ λόγος τοῦ πνευματικοῦ:

— Ἡ ἁμαρτία στὸν λαϊμό σου!

Στὸ μυαλό της ὅλα τὰ φαντάσματα αὐτὰ ἐγύριζαν ἐπάνω - κάτω καὶ ἡ καρδιά της ἐκτυποῦσε τόσον δυνατὰ ποῦ νόμιζε πὼς θὰ πετοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ στήθος της. Ἐπὶ τέλους λύγισε. Ὅπως ἀνέπνευε βαρειά - βαρειά, ἀφήκε ἕνα στεναγμὸ σὰν μούγκρισμα καὶ

ἔπεσε. Ἡ κεράτσα Θωμαῆ τὴν ἀγκάλιασε λιπόθυμη. Ἦτο μούσκεμμα στὸν κορὸ ἴδρω. Ἡ κόρη ὅπως ἐκάθητο ἀναίσθητη ἐτινάχθηκε καὶ ἐγίνε σὰν σιαχίτρο ἐπάνω στὴν μητέρα της. Ἐξαίφνης τὰ νεῦρα τῆς κοκώνας Φανίτσας ἀπὸ τὴν συνέργεια τοῦ ἔξω ἀπ' ἐδῶ ἐπειράχθησαν. Τὰ μισίδια της ἀγρίεψαν, ἐχειρονομοῦσε μετὰ σπασμοὺς καὶ ἐφώνασε:

— Φωτιά! φωτιά!

Ὁ χότζας ἐσταμάτησε, ἡ κόρη ζαλισμένη μόλις ἀνέπνευε καὶ ἡ κεράτσα Θωμαῆ δὲν εἰζευρε τί νὰ κάμῃ. Κακὴν κακῶς τοὺς ἔφερε μ' ἁμάξι εἰς τὸ σπίτι τους. Ἡ κοκώνα Φανίτσα γιὰ πολλὴ ὥρα ἦταν σὰν νεκρή.

**

Τρεῖς μῆνες ἀργότερα ἡ ἄρρωστη κόρη πέθανε. Ἡ κοκώνα Φανίτσα ἔχασε τὰ λογικά της καὶ τὴν πῆγαν στὴν Πάντερμο, στὴν Παναγιά, τὴν Φανερωμένη. Μὰ γιὰ πολὺ καιρὸ τοῦ Φαναριοῦ ἡ κεράτσα ἐζητοῦσαν τὸ αἶνιγμα νὰ λύσουν. Καὶ ἔλεγαν:

— Καλέ, ἡ ἁμαρτία τοὺς ἤθε. Τοὺς τόπε καὶ ὁ πνευματικὸς!

— Καλέ, τοὺς ἐβλαψε ὁ ἔξω ἀπ' ἐδῶ. Πῆγαν στὰ πόδια του καὶ τὸ μετάνοιωσαν!

— Τίποτε! Τὰ μάγια ἔχουν τέτοιο θάνατο!

— Ἀπὸ τ' ἁγιάσματα στὰ ζωτικά! Αὐτὰ θὰ πάθουν! Ἦν ὅ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο.

Εἰς ἕνα μόνον συμφωνοῦσαν ὅλες: ποῦ ἔφτυναν τὸν κόρφο τους!

(Φανάρι, 1912)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΣΤΗ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΨΥΧΗ
ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ

ΔΥΟ πῆγες μέσ' ἔς τὰ χρώματα ἔχω θάψει
τοὺς κόπους, τῆς ἐλλίδες, τὰ ὄνειρά μου
καὶ ἕνα κερᾶκι ἀπάνω σου ἔχω ἀνάγει
νὰ κάψω μιὰ γιὰ πάντα τὴ χαρὰ μου.

Ξανοῖζον σὴ γλῆκνιται γαλήνη,
καὶ ἂν ἠμπορῆς γαλήνεψε τὰ στήθια
ποῦ βροστερὴ φουρτοῦνα ὄλο τὰ σβήνει
καὶ τᾶχει κάμει μαῦρα κοιφολίθια.

(Ἀθήναι, 18 Μαΐου 1912)

Ν. ΛΙΒΑΔΑΣ

ΤΟΥ ΠΑΣΧΑΛΗ ΤΑ ΧΑΠΙΑ

ΑΝ είναι άκαιρος τό γε νῦν ἔχον ἢ ἀνασκόπησις τῆς προσλευ-
σεως καὶ ἱστορικῆς καταγωγῆς τῆς παρ' ἡμῖν συνήθους, καὶ
δὴ ἔν ἀρχαιοτέροις χρόνοις, παροιμίας:

« *Τοῦ Κωλέττη τὰ λόγια*
» καὶ τοῦ Πασχάλη τὰ χάπια ».

Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο ἔσχε τὴν γένεσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν πλήρη
περιπετειῶν περίσθον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως πρὸς ἔμ-
παιγμὸν ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων τῶν κενῶν λόγων καὶ τῶν ἀφθό-
νων ὑποσχέσεων, ἃς ἀπλέτως διέχευε πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτοῦ
εἰς τῶν μᾶλλον ἐπιτηδεῖων καὶ δημοφιλῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς
ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ ἀείμνηστος Ἰωάννης Κωλέττης, οὗ καὶ τὸ ὄνομα
ἀπέβη παροιμιῶδες.

Καὶ οὗτος μὲν, ὁ κατὰ πάντα ἄλλως τε ἐπιφανῆς ἀνὴρ, εἶναι
γνωστός εἰς τοὺς ὀπωσθήποτε ἐγκύψαντας εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς
ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τῆς ἐπακολουθη-
σάσης πρώτης εἰκοσαετίας· τίς ὁμοῦς ὁ περιώνυμος Πασχάλης, τοῦ
δοσίου τὰ ἀλθεσθήρια *Χάπια* προσωμοιώθησαν πρὸς τὰ *παχῆ*
λόγια τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς δημογωγικῆς Σχολῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀποβαίνει
ἄγνωστον τοῖς πολλοῖς.

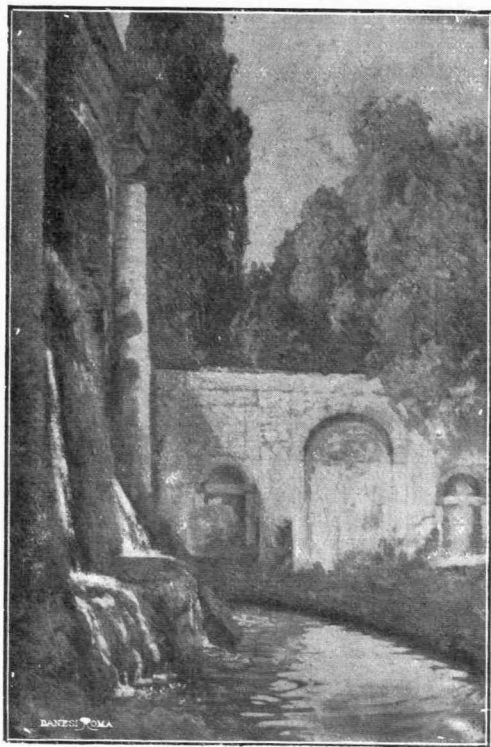
Ὡς εἶναι γνωστόν, αἱ ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν δεσποταίαν ὑπό-
δουλοι ἑλληνικαὶ χῶραι, κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ
1821 χρόνους, ἐσπάνιζον ἐπιστημόνων ἱατρῶν καὶ μάλιστα φαρ-
μακοποιῶν. Γραταί, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, *γιάτρισσαι*, κάτοχοι: ἐξ οἰκο-
γενειακῶν παραδόσεων ὀρισμένων φαρμάκων, κατὰ τὸ πλεῖστον
φυτικῶν, παρεῖχον τὴν θεραπευτικὴν αὐτῶν ἐπικουρίαν εἰς τοὺς
νοσοῦντας, μὴ παραλείπουσαι καὶ τὰ ἀπόκρυφα *Γιατροσόφια*,

τὴν ἐπίκλησιν ἀοράτων δυνάμεων, τοὺς ἐξορκισμοὺς τῶν δαιμο-
νίων κλπ. ἐμπειρικοὶ δὲ Ἴατροί, *Κομπογιαννῖται* κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἐκ τῆς Χέρσου Ἑλλάδος (Ῥουμελιῶται) ἢ καὶ Καλόγηροι,
ἐργαζόμενοι εἰς εὐρύτερον κύκλον, παρεσκευάζον φαρμακευτικὰς
τινας σκευασίας πρὸς θεραπείαν εἰδικῶν νόσων εἰς ὀρισμένας κατη-
γορίας ὑπαγομένων. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐπεδίδοντο κατὰ τὸ μάλ-
λον καὶ ἤττον ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἴασιν τῶν συνήθων πληγῶν καὶ
δὴ τῶν τραυμάτων ἐπὶ τούτῳ δ' ἔχρῳντο πρὸς ἀντισηψίαν τὸ οἰνό-
πνευμα πολὺ πρὶν ἢ νεωτέρα ἱατρικὴ ἐπιστήμη ἐφαρμόσῃ τὰ το-
σοῦτον εὐεργετικῶς ἐνεργούντα νῦν ὁμογενῆ ἀντισηπτικὰ φάρμακα.

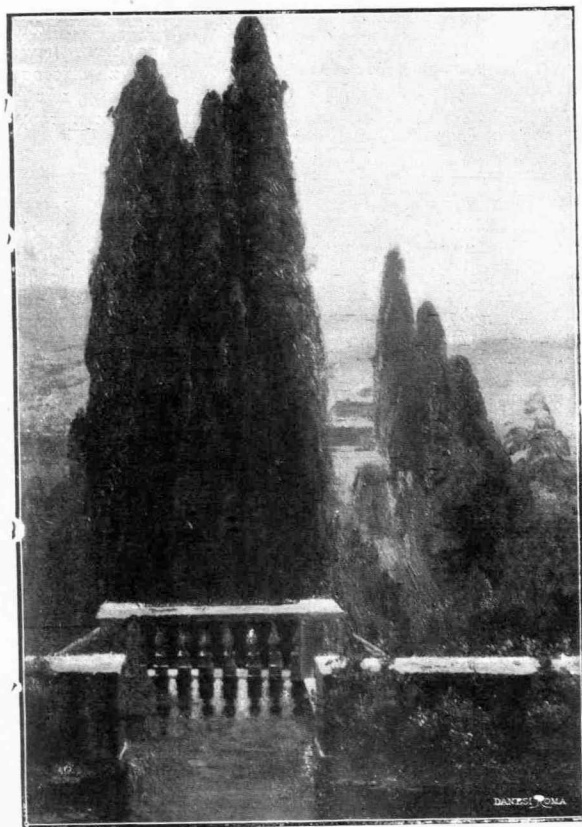
Περὶ φαρμακοποιῶν οὐδεὶς ἀπολύτως ἐγένετο λόγος. Πλὴν ἀπε-
ξηραμμένων τινῶν φαρμακευτικῶν φυτῶν, ἅτινα μετ' ἄλλων εὐτε-
λῶν ἀντικειμένων ἐπώλουν οἱ κατὰ τόπους διάφοροι βρωποπῶλαι,
ἀχτάρηδες καὶ γυλικατζήδες, τὰ ἀπόκρυφα *σεστάρια τῶν σεν-
τουκιῶν* τῶν γηραιῶν Γιατρισσῶν ἐφύλασσαν ἀσφαλῶς τὰ ἀπὸ
γενεᾶς εἰς γενεάν ἐμπειστευμένα αὐταῖς ἀλεξιφάρμακα, ἅτινα
συνήθως συνέλεγον κατὰ τὰς ἀσελήνους νύκτας τοῦ ἔαρος· τὸ δὲ
ὑπεράγαν ἐξωγυωμένον βυραρὸν *σελάχιον*, ὅπερ ἐζῶννουσιν περὶ
τὴν ὄσφυν οἱ ἐπιζήτητοι *Κομπογιαννῖται*, ἀπετέλει: οὕτως εἶπεν
τὴν φορητὴν φαρέτραν, ἐν τοῖς χωρίσμασι τῆς ὀποίας ἐκρύ-
πτοντο ἐπιμελῶς ἀπὸ παντός βασκανίου ὀμματος μικρὰ ἐκ λευ-
κοσιδήρου κυτία, περιλαμβάνοντα παρεσκευασμένα τὰ προχειρό-
τερα τῶν φαρμάκων, ἀλοιφὰς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, συμπεφορμένα
μετὰ διαφόρων ὄπλων βραχυκάνων (πιστολιῶν) καὶ μαχαिरῶν, καὶ
δὴ τοῦ ἀπαραιτήτου ἐπιμήκους ὀρεφχαλκίμου μελανοδοχείου, τοῦ
γνωστοῦ *καλαμαρίου*.

Ἐν τούτοις εἰς τινὰς ἀνεπτυγμένας ὀπωσθήποτε πόλεις ἠδύ-
νατό τις νὰ εἶρη ἐν τισὶ πρατηρίοις μετ' ἄλλων ἐθωδῶμων καὶ
συνήθη τινὰ φάρμακα, ἅτινα παρεσκευάζον ἐμπειρικοὶ ἐπίσης φαρ-
μακοτρίβαι· τούτων ἐπιφανέστερος ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὰς
παραμονὰς τῆς Ἑλλητικῆς Ἐπαναστάσεως ὑπῆρξεν ἐν Τριπολι-
τοῦ, τῇ ἔδρᾳ τοῦ Πασᾶ τοῦ Μωρέως, ὁ μεγαλέμπορος κυρ-Νικο-
λῆς Πύρλας, ὅστις κατὰ τινὰ χάριν ἐμπορείας μετάβασιν εἰς Κων-
σταντινούπολιν ἦ καὶ Μελίτην, εἶχεν ἀποκτήσει, ὡς φαίνεται,
καὶ φαρμακευτικὰς τινὰς γνώσεις.

Λήγοντος τοῦ 1822, δευτέρου ἔτους τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε
περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων τὸ Ναύπλιον, ἐν αὐτῷ δ' εὗρον
ἄσυλον πλὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ πάντες οἱ ὀπωσθήποτε διακρι-
νόμενοι καὶ εὐποροῦντες ἐκ πάσης Ἑλληνικῆς γῆς λιποπάτριδες,
ἐπεφάνησαν καὶ οἱ πρῶτοι Ἕλληνας ἐπιστήμονες, οἱ τὴν ἱατρι-
κὴν τέχνην διδασκόμενοι ἐν τοῖς ἰταλικοῖς πανεπιστημίοις τῆς
Πάδοβας καὶ τῆς Πίζης, ὡς ὁ ἐξ Ἄργους Νικόλ. Παπαλεξόπουλος,

ΤΟ ΜΟΥΡΜΟΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΞΕΝΕΡΟΥ
(Έργον Μαρίας Ίγγλέση)

ΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ
(Έργον Μαρίας Ίγγλέση)

δ Καλογερόπουλος, δ Βρετός, δ Ἰθακήσιος Νικόλ. Μαράτος καὶ τινες ἄλλοι. Οὗτοι, δ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐλθόντες εἰς Ναύπλιον, πολλήν, ὡς ἦτον ἐπόμενον, εὗρον ἐργασίαν ἐν τῇ ἀλωθεισῇ ὄχυρᾷ πόλει, ἣν οἱ ἀπελθόντες Τοῦρκοι κατέλιπον κενὴν μὲν κατοίκων, πληρὴν μαστῆν βροτολοιγῶν μικροβίων, ἄτινα μετέδοσαν εἰς τοὺς ἀθρώους συρρέυσαντας νὰ ὄχυρωθῶσιν ὑπὸ τὰ τείχη ἀπειροπληθεῖς πρόσφυγας ἄφθονα τὰ σπέρματα τῶν κατατροχουσῶν ἄρτι τοὺς πολιορκουμένους μολυσματικῶν νόσων.

**

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἱατρῶν, οἵτινες προσέδραμον εἰς τὴν ἄρτι ἀλωθεῖσαν πόλιν τοῦ Ναυπλίου, ἦν καὶ ὁ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ πιθανῶς ἐκ Σμύρνης, Διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πάδοβας **Δετὼρ Πασχάλης Θεοδώρου**, ὡς ὑπεγράφητο, Καθολικός τὸ θρήσκευμα. Οὗτος, κάτοχος καὶ φαρμακευτικῶν τιμῶν γνώσεων, ἐνόμισε προσφορώτερον σὺν τῇ ἀσκήσει τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, εἰς ἣν δὲν φέρεται εὐδοκίμησας, νὰ συστήσῃ ἅμα ἐν Ναυπλίῳ καὶ τὸ πρῶτον εἰδικὸν φαρμακεῖον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐκδιδομένων ἱατρικῶν συνταγῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Δετὼρ Πασχάλης ἐμίσθωσεν ἀντὶ μεγάλου σχετικῶς μισθώματος κατάστημα εἰς τὴν κεντρικωτέραν θέσιν τῆς πόλεως, τὴν καλουμένην **Σαντριβάνι**, ἔνθα ἡ ἀγορά, ὅπερ διεσκέυασεν ὅσον ἔνεστιν εὐπρεπέστερον. Μακρὰ ἐκ κοινῆς ἐξυλο φαρμακευτικῆς τράπεζα ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταστήματος ἐπὶ ταύτης δὲ ἡ ἀπαραίτητος μικρὰ τρυτάνη μετὰ θήκης περιεχούσης ἀντὶ βαρῶν σπέρματα σίτου (**σιταρόστυρα**) πρὸς ζύγισιν τῶν φαρμάκων καὶ τινα ἰγθία σιδηρᾶ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ θραυσμάτων ὄλων, πρὸς τριθῆν αὐτῶν. Τοῦς τοῦ καταστήματος περιβῆλλον ἐξ ὀλοκλήρου ξυλίνου προθηκαὶ ὀλοσκαπεῖς ἔμπροσθεν, πρὸς φύλαξιν τῶν περιεχόντων τὰ διάφορα φάρμακα φιαλῶν καὶ ἀγγείων.

**

Ὁ Δετὼρ Πασχάλης, ἐγκαίρως ἀντιληφθεὶς πόσον δυσάρεστον ἀπέβαιεν εἰς τοὺς οὐρανίσκους τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγεύστων οἴου δῆποτε φαρμάκου πελατῶν αὐτοῦ ἢ πόσις πικρῶν καὶ δυσγεύστων ἀφεψημάτων, κινδυνεύσας δὲ ποτε καὶ νὰ κακοποιηθῇ ὑπὸ ἀγροίκου Ῥουμελιώτου στρατιώτου, εἰς ἕν πάσχοντα ἐκ δυσπεψίας προσέφερον ἀγθῆς καθαρτικῶν, ἐνόμισε προσφορώτερον διὰ τῆς προσηκῆς ἀναλόγου ἀλείφου νὰ παρασκευάσῃ τὰ συνηθέστερα τῶν βευστῶν φαρμάκων εἰς καταπότια, ὅπως καταστήσῃ ταῦτα εὐποτώτερα ὁπτις ἐφεξῆς αἱ φαρμακευτικαὶ προθηκαὶ τοῦ Δετὼρ Πασχάλη ἐπληρώθησαν δοχείων ὕαλινων ἢ καὶ ξυλίνων περιεχόντων ποικίλα καταπότια ἐκ τῶν μάλλον εὐχρηστῶν φαρμάκων. Ἐκτοσε πᾶς ὁ προσερχόμενος εἰς τὴν **Σπετσαρίαν τοῦ Δετὼρ Πασχάλη** ἐλάμβανεν ἄνευ χρονοτριβῆς τὸ ζητούμενον φάρμακον

εἰς καταπότια ἐντός συνήθους ξυλίνου κυτίου. Ἡ τοιαύτη εὐχέρεια περὶ τὴν παροχὴν τῶν φαρμάκων εἰς καταπότια, σεβαστοῦ ἐνότιε ὄγκου, ὑπισχυόμενα τὴν θεραπείαν πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας ἀντὶ σχετικῶς μικροῦ ἀντιτίμου, κατέστησε περιζήτητα εἰς τὸν λαὸν τὰ ἱστορικὰ Χάπια τοῦ Δετὼρ-Πασχάλη, ὧν ἡ θεραπευτικὴ δύναμις διεφημίσθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα: (sine quibus esse nolo. κατὰ τὸ λατινικὸν λόγιον).

**

Ἄτυχῶς, ὡς πᾶν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἐφήμερος. Δύω ἢ τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας τοῦ φαρμακοτριβείου τοῦ Δετὼρ-Πασχάλη οἱ ὁμογενεῖς τῆς Τεργέστης, ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1825, ἀπέστειλαν εἰς Ναύπλιον μετὰ τῶν ἀναγκαίων σκευῶν καὶ φαρμάκων ἐπιστήμονα φαρμακοποιόν, τὸν ἀγαθὸν Τεργεσταῖον Βονιφάσιον Βοναφίν πρὸς ἴδρυσιν πλήρους φαρμακείου, ὅπερ ἔκτοτε φιλανθρώπως ἐλειτούργησεν ἐπὶ δλόκληρον ἔβδομηκονταετίαν.— Ὁ Βονιφάσιος Βοναφίν, ἀριστος χημικός, ἦν καὶ ὁ ταριχεύσας τὸν νεκρὸν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννου Καποδίστρια.— Συγχρόνως καὶ τρίτον συνέστη φαρμακεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μιχ. Κωτσονοπούλου, ἀσκηθέντος εἰς τὴν φαρμακευτικὴν τέχνην ἐν Τριπόλει παρὰ τῇ προμνησθέντι Νικ. Πύρλα, πρωτεξαθέλφῳ αὐτοῦ. Βραδύτερον δ' ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Καποδιστρίου, καὶ ἕτερος ἐπιστήμων φαρμακοποιός, ὁ Κερκυραῖος Νικόλ. Ζαβιτσᾶνος, ἀκολουθήσας τὸν ἰδιαίτερον ἱατρὸν τοῦ Κυβερνήτου Διονύσιον Ταγιαπιέραν, καὶ τέταρτον ἴδρουσε φαρμακεῖον παρὰ τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ἡ ὁστως ἐν βραχεὶ γενομένη ἐγκατάστασις τριῶν ἐπι φαρμακείων, ἐπιστημονικώτερον λειτουργούντων, ἤρᾶισεν ἐπαισθητῶς τὴν πελατεῖαν τοῦ Δετὼρ Πασχάλη, πληρὴ δὲν ἔσχεσε νὰ ἐξαλειφῇ καὶ τὴν φήμην αὐτοῦ, οὗ τὰ **περιζήτητα χάπια** ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ Φαρμακείου αὐτοῦ, παρέμειναν παροιμιώδη, συμβολίζοντα τὰ **παχὰ λόγια** τῶν δημαγωγῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὰς κενὰς ὑποσχέσεις παροχῆς δημοσίων θέσεων, ἢ καὶ ἀναγνωρίσεως βαθμῶν καὶ δικαιωμάτων, ὧν ἐφάμιλλοι δὲν ἀπολείπουσι καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.

**

Τὸ κατάστημα, ὅπερ ἐπὶ δλόκληρον εἰκοσιπενταετίαν ἐστέγασε τὸν δετὼρ Πασχάλην, παρασκευάζοντα τὰ **πεφημισμένα Χάπια**, ἠφίσταται καὶ ἤδη πλὴν ἀπὸ ἐξηκονταετίας καὶ πλέον χρησιμεύει ὡς καπνοπωλείον. Αἱ περιβάλλουσαι τοὺς τοίχους τοῦ φαρμακείου ὀλοσκαπεῖς προθηκαὶ διατηροῦνται ἀκέραιαι, περιχλιούσαι νῦν, ἀντὶ τῶν **περιζητήτων Χαπιῶν** τοῦ Δετὼρ Πασχάλη, τὰ χάρτινα κυτία τῶν πεφημισμένων καπνῶν τοῦ ἀρχαίου Καπνοπωλείου τοῦ μακαρίτου Δημ. Πανοπούλου, ὅπερ ἐξακολουθεῖ ὑφι-

στάμενον ἔτι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ βοηθοῦ καὶ ἀξίου διαδόχου αὐτοῦ κ. Σταύρου Καμπίτη.

Ἡ τράπεζα, ἐφ' ἧς κατὰ χιλιάδας παρεσκευάζε τὰ ἐπιζήτητα αὐτοῦ **Χάπια** ὁ Δεῦθρ Πασχάλης, ὡς καὶ ἡ μικρὰ τρυτάνη τοῦ Φαρμακείου διατηροῦνται ἐπίσης ἀκέραιαι, ἐκείνη μὲν ὡς **πάγκος τοῦ Καπνοπωλείου**, αὕτη δὲ πρὸς ζύγισιν τοῦ μεγάλῃς φήμης ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον ἀπολαύοντος εὐώδους ταμβάκου τοῦ Καταστήματος Πανοπούλου.

(Ἄθῆναι, 1912)

ΜΙΧ. Γ. ΔΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΕΝ Τῇ ΞΕΝῃ

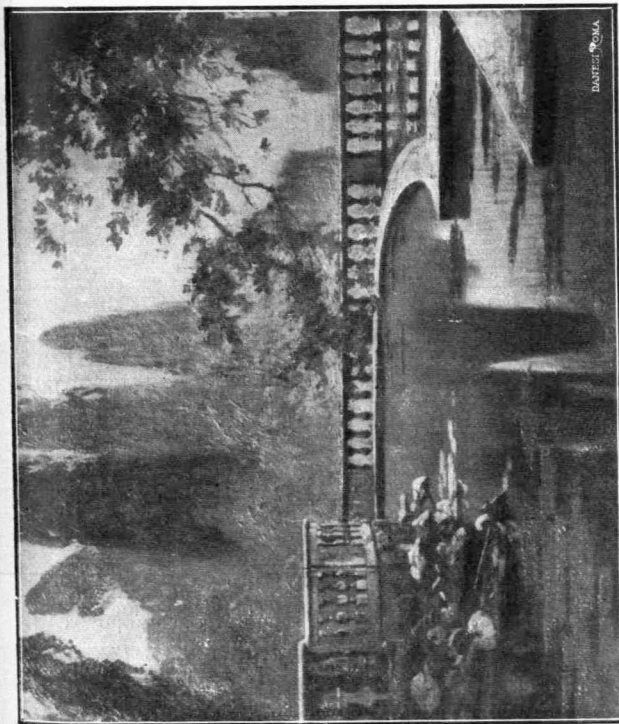
ΜΑΡΙΑ ΙΓΓΛΕΣΗ

Ἡ ὄνομα τῆς νεαρᾶς ἐν Ρώμῃ καλλιτέχνιδος Μαρίας Ἰγγλέση δὲν εἶνε ἄγνωστον εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν. Τὴν ἐγνώρισεν καὶ τὴν ἐξετίμησεν ἀπὸ τὴν ἐν τῇ «Παρνασσῷ» διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἰδίας ἔκθεσιν τῶν ἔργων τῆς πρὸ τριετίας.

Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶχε φιλοπονήσει κλεισθεῖσα ἐπὶ μῆνας εἰς τὴν Πομπηϊαν. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν νεκρὸν ἐκείνον κόσμον ἐστράφη πρὸς τὸν ζωντανόν— ἀπὸ τὰ μνημεῖα τοῦ παρελθόντος εἰς τὴν ἀληθινὴν καὶ αἰωνίαν ζωὴν. Ἡ Μαρία Ἰγγλέση εἶνε κατ' ἐξοχίην τοιογράφος. Λάτρις τῆς Φύσεως, τὴν ὁποῖαν μελετᾷ καὶ θαυμάζει, ἐξ αὐτῆς ἀρέεται τὰς ἐμπνεύσεις τῆς. Ἐπὶ μα-

κροῦς μῆνας εἶχε κλεισθῆ εἰς τὴν παρὰ τὴν Ρώμην θαυμασταίαν καὶ ποιητικὴν Villa d'Este, ὅπου ἐξωγράφισε σειρὰν ὠραιοτάτων νέων ἔργων τῆς. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὑποβληθέντα εἰς τὴν τελευταίαν Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν τῆς Ρώμης, ἔτυχον λῆαν ἐπαινετικῶν κρίσεων, τὸ δ' ἐγκριτοῦν αὐτόθι περιοδικὸν ἢ «Εἰκονογραφημένη», ἐξαίρει ἰδίως τὸν πίνακα τῶν «Φθινοπωρινῶν Θλίψεων», δημοσιεύουσα καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Τὰ ἔργα τῆς Μαρίας Ἰγγλέση διακρίνονται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν δύναμιν ὡς καὶ διὰ τὴν φυσικότητα τοῦ χρωματισμοῦ, προσόντα, τὰ ὁποῖα τῇ ἐξησφάλισαν ζηλευτὴν θέσιν ἐν τῇ νεοελληνικῇ τέχνῃ. Αἱ παρατιθέμεναι ἦδε εἰκόνες μερικῶν ἔργων τῆς, μολοντί ἢ φωτογραφία, προκειμένου περὶ ἐλαιογραφίας, ἀδυνατεῖ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ χρώματος καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς γραμμῆς, διδουσι ἰδεᾶν τινὰ τοῦ ταλάντου τῆς.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟΝ
(Πίναξ Μαρίας Ἰγγλέση)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

ΤΗΣ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ

ΤΟΥ Τ. ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Κ^{ΟΥ} ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

Πολλοί ξένοι περιηγηταί, εις τὰς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δημοσιευομένας ἐντυπώσεις των, ὀνομάζουν τὰς Ἀθήνας *Παριὸς τῆς Ἀνατολῆς*.

Καὶ εἶνε τοῦτο μιά ἀλήθεια.

Διότι αἱ Ἀθῆναι, αἱ ὁποῖαι κατέχουσι τὰ σκῆπτρα τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ἐπὶ πλεόν καὶ τὸν θαυμάσιον ἐξωραϊσμόν των ἐν μεγαλοπρεπῇ καὶ καλλιμάρμαρα μέγαρον κλπ.

Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ μᾶς παρουσιάζει καὶ ἡ ἀνωτέρω δημοσιευομένη εἰκὼν.

Εἶνε τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς 20 μεγαλοπρεπὲς ἴδρυμα τῆς ὀφθαλμολογικῆς Κλινικῆς τοῦ τ. ὑφηγητοῦ ὀφθαλμολόγου μας τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων κ. Σπηλίου Ι. Χαραμῆ, μαθητοῦ τῶν μεγάλων καὶ διασημῶν ὀφθαλμολόγων Πανᾶ καὶ Galezwsk.

Μεγαρον εὐάερον καὶ εὐήλιον, εἰς τὸ ὁποῖον τόσοι τυφλοὶ καὶ πάσχοντες ἀναβλέπουσι. Ἰδρυσμένον δέ, εἰς τὸ κεντρικώτερον τῶν Ἀθηνῶν μέρος παρὰ τὴν Ὀμόνοϊαν.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ

(Δ Ι Η Γ Η Μ Α)

ΓΙΑΤΙ αὐτὸς ὀνομάζεται Ἀμερικᾶνος; ἐρώτησα τὸν Παξινὸν ὁδηγόν μου, ἐνῶ ἐπιπόνως ἀνερρωχόμεθα εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἁγίου Ἰσαύρου. Καὶ ὁ Παξινὸς ὁδηγός μου ἔτυχε φλύαρος καὶ μὲ διηγῆθῃ ὀλόκληρον ἱστορίαν.

— Νά, ἔτσι τὸν λέν' Ἀμερικᾶνο, ἐπειδήτις καὶ πῆγε εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔμεινε δέκα — δέκα πέντε χρόνια σ' ἓνα μέρος, Παστόν, Μπαστόν, κάπως ἔτσι τὸ λένε.

— Πηγαίνουν λοιπὸν καὶ οἱ Παξινοὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν;

— Κάπου-κάπου κἀνένας. Αὐτὸς, νὰ σ' ὀρίσω, ἔφυγε ἐξ αἰτίας ἀπὸ μιά κοπέλλα π' ἀγαποῦσε, τζᾶ, τὴν ἔβρεις καὶ τοῦ λόγου σου, ἐκείνη τὴ Ζαχαρένια, ποῦ φωνάξαμε εἰς τὴν Ἰταπαντῆ. Εἶδες ποῦ-πες τοῦ λόγου σου γιὰ τὴν καθαριότητα τοῦ σπιτιοῦ, ἤγγουν ποῦ σᾶρσε πολὺ, καὶ βῆκε ἐκείνη καὶ μᾶς φίλεψε κοπελλίτσια, ποῦ λέμε μεις ἐδῶ αὐτὰ τὰ λουλούδια τοῦ λόγου σου τᾶπες κυλάμια, κυκλάμια, κάπως ἔτσι.

— Ὁμορφὴ κοπέλλα, ἀλήθεια.

— Τώρα ὁμορφὴ μ' ἔξῃ παιδιά καὶ μὲ φτώχεια χειρότερη ἀπ' τὴ δική μου! νὰ τὴν ἐβλεπες αὐτὴ τότε, ἐδῶ καὶ δεκάτρη χρόνια καὶ ἄλλες; Ζαχαρένια ἀλήθεια ἦτανε κόρη τοῦ παπᾶ-Σίμου, εἶδες ἐκεينوῦ τοῦ παπᾶ, ποῦ μᾶς πῆγε εἰς τὴν Ἰταπαντῆ, ποῦπες τοῦ λόγου σου; «Αὐτὸς εἶναι σωστός παπα-Φλέσσας».

Σπηλιόπουλος

«... ἐρώτησα τὸν Παξινὸν ὁδηγόν μου, ἐνῶ ἀνερρωχόμεθα τὸν λόφον.»

- Και τώρα, ποιόν έχεις άνδρα ή Ζαχαρένια;
 — Έχει ένα καλό παιδί, τὸ Παρεδρίτσι, ποὺ λέμε ἡμεῖς ἔτσι τὸ παρονομάζουμε, γιατί ὁ πατέρας του ἤτανε μιὰ φορά πάρεδρος ἑνὸς τῶνομά του εἶναι Τζώρτζης Μιτσάλης, συγγενῆς τοῦ Δημάρχου.
 — Και γιατί δὲν ἐπῆρε τὸν Ἀμερικάνο;
 — Ἐτσι δὲν τὸν ἤθελε ὁ παπᾶς τὸ φαινόνταν ἀκαμάτης καὶ

... Ἐπιασε τὴ πρεσβυτέρα καὶ τῆς ἔδωκε ἕνα χέρι ξύλο...

στουγένων ἦτανε. Καὶ τότε ὁ ἄλλος, τοῦτος νὰ ποῦμε ὁ ἀμερικάνος — Ἀργυρός εἶναι ἡ γενιά του — γίνηκε ἀφαντος ἢ μπῆκε σ' ἕνα καιὶ ποὺ πῆγαινε στ' Ἀλεξία, καὶ τὸν ἐχάσαμε. Αὐτὸ χρόνια ἕκαμαν οἱ γονεῖς του νὰ μάθουν ἀν ζῆ. Ἀπάνω στὰ δυὸ χρόνια ἦρθε ἕνα γράμμα ἀπὸ τὴν Ἀμερική στὸ γιατρό τὸν Ἀνεμογιάννη, καὶ ἦρθε κ' ἕνα χαρτί νὰ λάβῃ ὁ Βασίλης ὁ Ἀργυρός δέκα λίρες, ποὺ τὶς ἔστειλε ὁ γυῖός του ἀπ' τὴν Ἀμερική, τοῦτος νὰ ποῦμε ὁ Ἀμερικάνος. Καὶ ἤλεγε τὸ γράμμα στὸν πατέρα του νὰ τόνε συχωρήσῃ ποὺ ἔφυγε χωρὶς νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσῃ, καὶ τώρα εἶναι καλά, καὶ ἔχει καλὴ δουλειὰ καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ τοὺς συνδράμῃ. Καὶ εἰς τὸ τέλος ἤλεγε ἄξ ἔφεται ὁ παπᾶ - Σίμος, μὰ θάρρη μέρα νὰ βαρέσῃ τὸ κεφάλι του ἂν νὰ ποῦμε γιὰ τὸ πλοῦτος.

Τὸ πῆρε τὸ γράμμα ὁ Ἀργυρός καὶ γύρισε Γαί καὶ Λογγό, ποὺ λέει ὁ λόγος, καὶ τὴν δειχνε πῆγε στὴ Λάκκα, στὰ Μαγαζεῖα, στὴ Φοντάνα καὶ τὴν δειχνε, κῆδεινε καὶ τὶς λίρες καὶ ὁ καθένας ἔλεγε τὰ δικιά του. Πῆγε καὶ στὴν Ἰταπαντῆ καὶ τὴν δειχνε τῆς παπαδιάς

φύλαξε μιὰ ὥρα πῶλειπε ὁ παπᾶς καὶ τὸ Παρεδρίτσι. Ἡ παπαδιά τῶθαλε κατὰκαρδα πῶς χάσανε τέτοιο γαμβρό, καὶ τῶθαλε μὲ τὸν παπᾶ. Ἀπὸ τότε ἄρχισε ἡ γκρίνια στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ - Σίμου, ἦρθανε καὶ κακῆς χρονιῆς, οἱ ἐληγῆς δὲν ἔδιναν τίποτε, τὸ ἐπλάκωσαν καὶ τὰ παιδιὰ, κάθε χρόνο καὶ γέννα — ἡ φτώχεια, ἀφέντη μου, φέρνει πολλὰ κακὰ. Καὶ μόλον τοῦτο ὁ Ἀμερικάνος κάθε μῆνα, κάθε δυὸ μῆνες κ' ἕνα γράμμα, κ' ἕνα πακέτο λίρες. Ὁ Βασίλης ὁ Ἀργυρός κατάντησε ἄρχοντας μεγάλος, ἔρριχνε δεκάρα στὸ δίσκο καὶ κάθε χρόνο καὶ καινούργιο πλατοβράκι ὅλοι τῶθγαναν τὸ καπέλλο «καλημέρα κύρ - Βασίλη».

Τὸ Παρεδρίτσι τὸ καὶμένο δούλευε ὅσο μπορούσε, μὰ τί νὰ σοὺ κάμῃ! Ἄμα δὲ θέλει ὁ Θεός! Κατάνταγε μὲ τὴν δικοπή νὰ φιλόνη ἔξενε ἐληγῆς. Καταλάβαινε καὶ τὴ γκρίνια ποὺ ἦταν στὸ σπίτι ἐξ αἰτίας του, καὶ τῆς Ζαχαρένιας τὰ μούτρα, καὶ τῆς παπαδιάς τὰ λόγια τὰ φαρμακερά, ὅταν ἤβλεπε τὴ γυναῖκα τοῦ Ἀργυροῦ μὲ καινούργιο φουστάνι, κάθε λίγο καὶ πολύ. Κι ὅλο στὸ χειρότερο πῆγαιναν ἐτούτοι, κ' ὅλο ἐπερίσσειε ἡ γκρίνια. Τοῦ τῶδειχναν φανερὰ τὸν γαμβρό πῶς ἦτανε μετανωιωμένοι ποὺ δὲν ἐπῆραν τὸν Ἀμερικάνο. Ὡς κ' ὁ παπᾶ - Σίμος τᾶρριξε καὶ δὲν εἶχε ἐκεῖνα τὰ ὄφρυδα ποὺχε πρὶν. Περνούσανε μῆνες, χωρὶς νὰ δεῖρῃ τὴν παπαδιά.

Κοντὰ τὸ Πάσχα τὸ Παρεδρίτσι στενωχωρήθηκε πολὺ ποὺ δὲν εἶχε νὰ πάρῃ ὅτε ἕνα μανθῆλι τῆς γυναικὸς του, κ' ἀποφάσισε νὰ δανεισθῇ μὰ ἀπὸ ποιόν; οἱ ἀρχόντοι μας παίρνουν χίλια τὰ ἑκατὸ, καὶ τᾶρνι καὶ τὸ τομάρι ἔξεπεσε στὸν Ἀργυρό, τὸν πατέρα τοῦ Ἀμερικάνου ἢ πῆγε τρέμοντας ὁ θλιμμένος — δανεισθήκες ποτέ σου, ἀφέντη; ἀν δανεισθήκες, ἔξεις τί πᾶει νὰ πῆ χρέος κᾶλλιο ὁ ἄνθρωπος νὰ μὲν νησιτικός, παρὰ νὰ πέφτῃ σὲ χρέος μὰ ἀνάθεμα τὶς περιστάσεις πῆς.

Μολοντοῦτο, ὁ Βασίλης ὁ Ἀργυρός δὲν τοῦ φέρθηκε κακὰ τοῦ τᾶδωκε μὲ δυὸ τὰ ἑκατὸ (τὸ μῆνα πᾶ νὰ πῆ) καὶ δυὸ ἔξεστε λάδι. Χαμογέλασε μοναχὰ μ' ἕναν τρόπον, ποὺ τῶσφαξε τὸ Παρεδρίτσι καὶ φεῖγοντας ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ περιμένῃ ὡς τὸν Αὐγούστο, κ' ἂν ἡ ἑσοδεία πάῃ κακὰ, νὰ τὸ σκάσῃ κ' αὐτὸς γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ἢ νὰ χαθῇ ἢ νὰ ζήσῃ μιὰ μέρα ἂν ἄνθρωπος κ' αὐτός.

Μολοντοῦτο, ἀφέντη μου, οἱ ἄνθρωποι ἀπελιπίζον, ὁ Θεός δὲν

... Πῆρε τὸ γράμμα ὁ Ἀργυρός, γύρισε Γαί καὶ Λογγό καὶ τῶδειχνε...

ἀπελπίζει. Ἄς ἔρθῃ ἐκεῖνον τὸ χρόνο μιά ἴσθεϊά, εὐλογία Θεοῦ ὡς γερόντοι δὲν τὴ θυμοῦνταν ποτέ ἄλλο νὰ σοῦ λέω, κι' ἄλλο νὰ τῶβλεπες φύλλα δὲν ἔβλεπες, ὅλο καρπός' καὶ τί καρπός! λές καὶ τὸν εἶχανε στὸ γυαλί, τεφαρίκι' χαίρονταν ἢ ψυχὴ σου.

Οἱ φτωχοὶ δὲν πίστευαν τὰ μάτια τους' τὸ Παρεδρίτσι ἔκανε τὸ σταυρὸ του, καὶ — ὅπως ἦταν τὸ θλιμμένο μαθημένο στὴ δυστυχία — ἀπὸ μέρα σὲ μέρα πάντεψε πῶς θὰ πέσουν. Μὰ νὰ σοῦ κάμῃ

«... κατάνταγε μὲ τὴ δίκοπη νὰ ψιλώνῃ ξενεὲς ἔληές...»

φορεσιά ρούχα καλὰ, κέβαλε στὴν πάντα ἑκατὸ δραχμές' μὰ ἄλλο εἶχε στὸ νοῦ του ἤθελε νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦ Ἀργυροῦ, ποῦ τῶχε κρυφὰ ἀπὸ τὴ γυναῖκα του καὶ τὴν πεθερὰ του ὁ παπᾶς μοναχὰ τῶξερε.

Ἐπῆρε τὸ λοιπὸν μιά φθνή φορεσιά, ἔβαλε τὰ ἄλλα εἰς τὴν τσέπη, καὶ πῆγε στὸ Γαῖ, ποῦ κατοικοῦσε τώρα ὁ Βασίλης ὁ Ἀργυρός' εἶχε ψιλώσῃ βλέπεις κι' αὐτὸς καί κατοικοῦσε στὸ Γαῖ' εἶχε σὰν νὰ ποῦμε γραφεῖο ποιός; ὁ Βασίλης, ποῦ δὲν ἤξερε δυὸ ἄλφες' μὰ τί κάνει ἢ λίρα, ἀφέντη!

Παῖε τὸ λοιπὸν τὸ Παρεδρίτσι καὶ βρῖσκει τὸν κύρ Βασίλη, νὰ κἀθεταὶ σὰν τραπεζίτης στὸ τραπέζι καὶ νὰ φουμάρῃ' μὰ καὶ τὸ Παρεδρίτσι δὲν τῶρριχνε κάτω ἑξέρις τί πᾶ νὰ πῆ, νὰ πληρώσῃς χρέος καὶ πρὶν λήξῃ μάλιστα ἢ προθεσμία; εἶναι μεγάλῃ χαρὰ, ἀφέντη, μεγαλύτερη παρὰ ἂν δὲν εἶχες διόλου χρεωθῇ.

Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὁ Βασίλης δὲν εἶτανε κακὸς ἄνθρωπος' τὸ δέθηκε καλὰ τὸ Παρεδρίτσι.

— Ἦρθα, λέει, κύρ - Βασίλη, νὰ σοῦ γυρίσω ἐκεῖνα τὰ ὄβολα' ἔκαμε ὁ Θεὸς κι' εὐκολύνθηκα.

— Μὰ γιατί νὰ βιασθῆς, ἀδερφέ, τοῦ λέει ὁ Βασίλης' τὴ ἀνάγκη ἔτανε;

— Αἱ! εἶπα, λέει τὸ Παρεδρίτσι, καλύτερα νὰ τὰ φέρω, μὴν ἔχεις κι' ἢ ἀφεντιά σου καμμιάν ἀνάγκη.

Σ' αὐτὸ ἔσφαλε τὸ Παρεδρίτσι.

— Ἀνάγκη! λέει ὁ κύρ - Βασίλης, κύριε ἐλέησον' ἀκοῦς ἀνάγκη! ἄς εἶναι καλὰ ὁ Ἀμερικᾶνος' (ἔτσι τὸν ἔλεγε κι' αὐτὸς τὸ γυιὸ του, ἀπὸ καμᾶρι). Καὶ τώρα δά, ποῦ θάρθῃ κι' ὄλα, μὲ τὸ ἐλευθερο νὰ ζητᾶτε ὅ,τι θέλετε.

— Θάρθῃ! εἶπε τὸ Παρεδρίτσι, καὶ τὸ τσάκιος κρὸς ἰδρωῶτας.

— Θάρθῃ δά' δὲν τὸ ξέρεῖς; εἶναι τώρα μιά ὀδομάδα ποῦ μοῦ τῶγραφε θετικά' πρὶν τὰ Χριστούγεννα θὰ τὸν ἔχοιμε στοὺς Παξούς' μιά φορά ἦσατε φίλοι' νὰ ἰδοῦμε τώρα, θὰ σὲ γνωρίσῃ; Αὐτὸς τώρα, γυιὸ μου, ἀλλάξῃ' μὲ ἔστειλε τὴ φωτογραφία του ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, μὰ δὲν τῶμοιαζε, γιατί ἦταν κάπως ἀνήμπορος, ὅταν τὴν εἶγαλε. Ἄφησε δά ἀπὸ γλωσσες καὶ ἀπὸ κόσμο! Αὐτὲς τρῶει ὅλο μὲ ὑπουργοὺς ἐκεῖ στὴν Ἀμέρικα ποῦ εἶναι. Τοῦχανε καὶ μιά προξενεῖά — μὰ νὰ μείνουν ἐδεπὰ ποῦ τὰ λέμε — ἀπὸ ἓνα καλὸ πρόσωπο — ὁ πατέρας της εἶναι, σὰν νὰ ποῦμε, κολονέλλος — μὰ ξέρεῖς αὐτὸς... ἄς εἶναι δά, ἄς ἔρθῃ μὲ τὸ καλὸ...»

Ὁ κύρ - Βασίλης εἶχε ὄρεξι νὰ πῆ ἀκόμα, ὅπως κάνουνε οἱ γονεῖς, ἅμα καμαρώνουνε τὰ «ἢ Ζαχαρένια γυρίσε παιδιὰ τους' μὰ τὸ Παρεδρίτσι δὲν εἶχε δύναμι γελαστή-γελαστή...» νὰκοῦσῃ ἄλλα' πλήρημος γλήγορα τὸ χρέος' ὁ κύρ - Βασίλης ἄνοιξε μὰ κασαφόρτες γεμάτῃ λίρες καὶ χαρτιά καὶ τῶθαιε πίσω τὸ χαρτί' τὸ Παρεδρίτσι τὸ πῆρε κι' ἔφυγε σὰ χαμένο, χωρὶς νὰ χαιρετίσῃ μῆτε. «Θάρθῃ, σοῦ λέει, ὁ Ἀμερικᾶνος στοὺς Παξούς! καὶ πότε; τώρα ποῦ εἶδαν στὸ σπῆτι κάποια ἡσυχία, τώρα ποῦ καὶ ἢ παπαδιά καὶ ἢ Ζαχαρένια κόντευαν νὰ τὸν λησμονήσουν! Αἱ! τελείωσε' δὲν τῶθελε ὁ Θεὸς νὰ πάρῃ αὐτὸς τὴ Ζαχαρένια' ἄμαρτια ἔκαμε, ποῦ τὴν ἀφαίρεσε ἀπ' τὸν Ἀμερικᾶνο, καὶ νὰ τὸν ἔχῃ καὶ φίλο! καὶ νὰ ξέρῃ τὴν ἀγάπη ποῦ εἶχανε! κι' αὐτὸς νὰ μῆτ' ἐστὶ μέση σὰν πειρασμός, νὰ τοὺς χωρίσῃ! κρῖμα μεγάλο τοῦ φαίνονταν πῶς εἶχε κάμῃ καὶ πεπρωμένο δὲν ἦταν νὰ τὴ χαρῇ ἦσυχος'»

γυναίκα του τὴν ἔκαμε, παιδιά ἔκαμε μὲ δαύτη, μὰ-τῶνοιωθε καλά τὸ Παρεδρίτσι — τὸ νοῦ της, τὴν καρδιά της, δὲν τὴν εἶχε κάμῃ δική του. Αὐτὸς ἦτανε σὰν τύραννος ἐκεῖ μέσα, καὶ ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ τὸν παιδεύῃ γι' αὐτό· καὶ νάσου! τὴ στιγμή ποῦ τοῦ φάνηκε πῶς θὰ ζήσῃ τέλος εὐτυχῆς, αὐτὴ τὴ στιγμή διάλεξε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τὸν βασανίσῃ· ἀκριβὰ θὰ πληρώσῃ τὴ λίγη χαρὰ τῆς τελευταίας χρονιάς· ὁ Ἀμερικάνος (ὡς νάρθη στὸς Παξούς· ἡμμορφος, καλονομιμένος, σπουδασμένος, κοσμογυρισμένος καὶ τὸ μεγαλύτερο πλούσιος, γεμάτος λίρες· θὰ πάῃ στὴν Ἰταπαντὴ νὰ λειτουργηθῇ· θὰ ῥίξῃ στὸ δίσκο λίρα· ὅλος ὁ κόσμος θὰ παραμερίζῃ καὶ θὰ τὸν χαιρετᾷ ποῖός ἐξέρε ἂν δὲν τὸν βγάλουν καὶ βουλευτὴ! Καὶ ἡ Ζαχαρένια θὰ τὰ ἰδῇ ὅλα αὐτά. Καὶ ποῖός θὰ κρατᾷ τότε τὴν παπαδιά! Καὶ τί θάναι αὐτός, τὸ Παρεδρίτσι, μπροστά του, μὲ λίγες ψωροελῆες, ποῦ τοῦ φάνηκε πῶς κάτι εἶναι!

«... βρῖσκει τὸν κύρ Βασίλη νὰ κάθεται σὰν τραπέζιτης...»

ρένια, ἄς πῆ ἓνα λόγο ἢ στρίγγλα ἢ παπαδιά, καὶ τότε βλέπουμε τί θὰ πῆ Παρεδρίτσι ἀπελπισμένο!»

Ἔτσι τοῦ φαίνονταν τοῦ κακομοίρη, πῶς μπορούσε νὰ κάμῃ κακούργημα. Μὰ ἐγώ, ἀφέντη, σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἓνα πρᾶμμα ἔχω καταλάβῃ· πῶς ἄλλοι γεννιῶνται φοβίμα, καὶ ἄλλοι γεννιῶνται ὄρνια καὶ τρώνε τὰ φοβίμα· καὶ τὸ Παρεδρίτσι, καθὼς φαίνεται, δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ ἀπὸ πρόβατο λύκος· μὰ κι' ὁ Θεὸς εἰς τὸ τέλος στένει τὰ λυκοσιδερά του. Ὅσο νὰ φθάσῃ στὴν Ἰταπαντὴ τὸ Παρεδρίτσι, εἶχανε κάπως ἀλλάξῃ τὰ μυαλά του, σὰν νὰ τὸν ἴσχυασεν ὁ δρόμος, κ' ἔλαθε μὴν ἀπόφασι πῆλο λογική. «Τώρα, σκέφθηκα, δὲν θὰ πῶ τίποτα γιὰ τὸν Ἀμερικάνο, εἴτε ἐρχεται, εἴτε δὲν ἐρχεται· κ' ἂμα ἔρθῃ, καὶ ἰδῶ πῶς δὲν μπορούμε νὰ ζήσωμε καὶ οἱ δυὸ στὸν ἴδιον τόπο, τὸ σκάζω καὶ πάω στὴν Ἀμερικὴ· ἂν ἔκαμε λίρες αὐτὸς ὁ ἀκαμάτης κι' ὁ ξεμυαλισμένος, δὲ θὰ κάμω ἐγώ!»

Καὶ ἤθελε στὴν ἀπόφασιν αὐτὴ νὰ ἴσχυασῇ· μὰ εἶχε ἀκόμα νὰ τραβήξῃ πολλὰ.

Σὲ δυὸ-τρεις μέρες ὁ ἐρχομὸς τοῦ Ἀμερικάνου διαδόθηκε σ' ὅλο τὸ νοσί· ὁ κύρ-Βασίλης ἔβαλε τρουμπέττα, ποῦ λένε· κι' ἀπὸ Γαῖ ὡς Λάκκα ἄλλη κουδέντα δὲν ἐγίνονταν, μπορῶ νὰ σοῦ πῶ πῶς

θάρθη ὁ Ἀμερικάνος, πῶς θὰ φέρῃ μιλλιούνια, πῶς τρώει μὲ ὑπουργούς, πῶς δὲ θέλησε νὰ παντρευθῇ στὴν Ἀμερικὴ, γιατί εἶχε τὸ νοῦ του στοὺς Παξούς· κι' ὅλα ὅσα ἔλεγε ὁ πατέρας του, παίρνανε δρόμο καὶ μεγαλώνανε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα· γιατί ὁ λόγος, ἀφέντη, εἶναι σὰν αὐτὸ τὸ βέμμα, βλέπεις· στὴν πηγὴ του εἶναι μικρὸ καὶ ἴσχυο· ὅσον πάει μεγαλώνει, πλαταίνει, βροντάει, ἀκούεται μακριὰ, καὶ δὲν παύει νάκούεται, παρὰ δταν ξεθυμανῆναι στὴ θάλασσα, σὰν νὰ ποῦμε μὲ τὸν καιρό. Ἔτσι καὶ τότε, ὁ κόσμος δὲν εἶχε κρατημὸ. Ἄλλοι λέγανε νὰ τὸν κάμουν δήμαρχο, ἄλλοι βουλευτὴ, καὶ οἱ γονεῖς ποῦ εἶχανε κοπέλλες κ' εἶχανε κάποια χάρι, εἴτε προίκα, λέει ὁ λόγος, εἴτε ἡμμορφιά, εἴτε τίποτε ἐξυπατάδα, ἀμέσως ἔβαλαν στὸ νοῦ τους νὰ τὸν κάμουνε γαμπρό· καὶ ὁδὸς του λιθάνια, καὶ ὁδὸς του παρακάλια τοῦ Βασίλη καὶ τῆς Βασίλεινας, κι' αὐτοὶ καμάρωναν σὰν γύφτικα σκεπάρνια.

Ἡ παπαδιά καὶ ἡ Ζαχαρένια ἔπασαν νὰ πεθάνουν· ὁ παπᾶ-Σίμος δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ· καμμιά φορά ἔλεγε στὴν πρεσβυτέρα του:

— «Μωρὴ ζουρλή, τί εἶσαι ζουρλή κακομοίρα; ἂν τὸν ἐπαίρνε τότε ἡ Ζαχαρένια, δὲν θὰ πήγαινε κι' αὐτὸς στὴν Ἀμερικὴ καὶ δὲν θὰ γινόντανε αὐτὸ ποῦ γίνηκε τώρα, ποῦ νὰ μὴν εἶχε γίνῃ κι' αὐτός καὶ σὺ καὶ — Νὰ μὴν εἶχες γίνει σὺ κι' ὁ γαμβρός σου! τοῦλεγεν ἡ παπαδιά.»

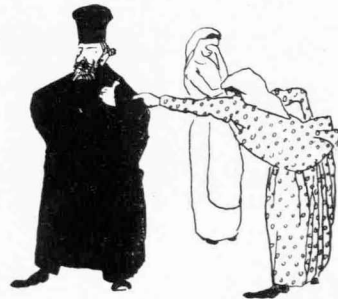
— Νὰ μὴν εἶχε γίνῃ ἐσὺ καὶ ὁ γαμβρός σου! τῶλεγε ἡ παπαδιά, καὶ νὰ μὴν εἶχате βρεθῆ, νὰ πάνθρευα τὴν κοπέλλα μου, ὅπως τῆς ἀξίζεις, κι' ὄχι νὰ μαραίνῃ ἡ φτώχεια τέτοια κάλλη.

Κόπιασε τώρα νυῆρης ἄκρη μὲ τίς γυναίκες.

Τὸ Παρεδρίτσι γίνηκε ἀπὸ τότε βουβὸ καὶ κουφό· λὲς καὶ περπατοῦσε χωρὶς νύχθι ζωὴ· ὅλο σκέπτονταν, σκέπτονταν καὶ τίποτε ἄλλο.

Τέλος πάντων ἓνα ἀπόγιομα ἀπὸ Κυριακὴ, ὁ τηλεγραφητὴς ἔδωκε στὸν κύρ-Βασίλη ἓναν τηλεγράφο καὶ τοῦπε: «καλῶς νὰ τὸν δεχθῆς, ὁ γυιὸς σου εἶναι στὴν Κέρκυρα, κι' ἐρχεται μὲ τὸ βαπόρι· αὐρὸ στὶς δυὸ-μισῆ-τρεις ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα θάναι ἐδῶ».

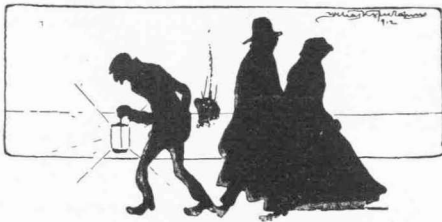
Καταλαβαίνεις τί γίνηκε τότε· ὅλος ὁ Γαῖς στὸ ποδάρι· κατεβήκανε κι' ἀπ' τὸ Λογγό, ἤρθανε κι' ἀπὸ τὴ Λάκκα πολλοί· ὁ καφε-νὸς τοῦ Σγόμπου μῆλο δὲ χωροῦσε· κ' ἔκανε κ' ἓνα κρῦο! παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων, βλέπεις, καρδιά τοῦ χερμῶνος· καὶ ὅλοι αὐτὴν τὴν ὁμιλία· ἄλλοι βήκανε συγγενεῖς του, ξεδάερφια, συμπεθέ-

ροι· άλλοι βρίσκονταν παλαιό του φίλοι· και ὁ καθένας θυμούνταν ἕνα λόγο του ἢ ἕνα παιγνίδι του ἢ μιὰ διασκέδασι ποῦ κάμανε μαζί· άλλοι ἔδειχναν κάτι ποῦ τοὺς εἶχε χαρίσῃ... τί κάνει ὁ ἔρμος ὁ παρὰς, ἀφέντη! Οἱ περισσότεροι ἔλεγαν πῶς τῷδειχνε ἀπὸ μικρὸς ποῦ θὰ γίνῃ μεγάλος ἄνθρωπος, ἄλλοι πάλι ἔλεγαν «ποιὸς τῶλιπες ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδί! δὲν ἐφαίνονταν, ἀδερφέ!»

Οἱ γυναικοῦλες πάλε, ποῦχανε μαζωχθῆ στα γειτονικά σπίτια, λογαριάζανε τὴν πανδρεία του.

— «Ἔρχεται, λέει, γιὰ νὰ παντρευτῆ στοὺς Παζοῦς· τάχα ποιά

«... Δύο-τρεῖς πήγαιναν ἄμωστα
μὲ τὰ φανάρια...»

ἔχει στὸ μάτι; ποιάς καλότυχης νὰ δουλεύῃ ἢ μοῖρα της!»

Καὶ σιγά-σιγά λέγανε τ' ὄνομα τῆς Ζαχαρένιας.

— Μὰ τώρα, αὐτὴ εἶναι πανδρεμμένη και μὲ παιδιά.

— Αἱ, καλὰ εἶσαι· ἔλεγε ἢ ἄλλῃ φτάνει: ἕνα λόγο νὰ πῆ, καὶ δὲν τὴ χωρίζουνε τάχα! ἢ παπαδιά, γυιέ μου, στέκεται ἀπικου».

«Ἄλλῃ πάλι μεγαλύτερη, τοὺς ἔλεγε νὰ σιωπάσουν και νὰ μὴ λένε πράγματα ποῦ δὲ γίνονται, γιατί εἶναι και ἁμαρτία νὰ τὰ λένε.

Καὶ ποῦ μπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τοῦ κόσμου τίς κουταμάρες ὄλαις! Νὰ μὴ τὰ πολυλογώμε, ἢ ὅρα ἐπλησίαζε πολλοὶ ἐκύτταζαν τὰ ρολόγια τους και λογάριάζαν: «Τώρα εἶναι στ' Ἄλεϋκι, τώρα περραίνει τὸν κάβο-μπιάνκο, τώρα ξαγνάντισαν τὴ Λάκκα».

Ὁ Βασίλης και ἡ Βασίλαινα δὲν ἐφαίνονταν ἀκόμα· περίμεναν στὸ σπίτι τους ἀπάνω.

Κάποια ὅρα οἱ βαρκάρηδες ξαγνάντισαν τὸ φῶς τοῦ βαποριοῦ καὶ ἔτρεξαν νὰ εἰδοποιήσουν τοὺς γονεῖς του: «Ἐφτασε, Ἐφτασε».

Καρδιοχτύπι εἶχαν ὄλοι, και δικοὶ του και ἔξνο.

Ὁ Βασίλης και ἡ Βασίλαινα κατέβηκαν στὸ μῦλο. Ἦταν τυλιγμένοι μὲ γούνες Ἀμερικάνικες, καὶ ἕνα σωρὸ στολίδια· δυὸ-τρεῖς πήγαιναν μπροστὰ μὲ τὰ φανάρια· ἢ βάρκα τοῦ τελωνείου, γιὰ μεγαλύτερη, ἦταν στρωμένη και στολισμένη μὲ φαναράκια· μὴ ἦταν μέσα οἱ Βασίλαοι, μὴ ἦταν και οἱ πλουσιώτεροι ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, και πρὶν τὸ βαπόρι φθάσῃ στὴν Παναγία, ἐξεκίνησαν· ἐκίνησαν και κάμπωσες ἄλλες βάρκες μαζί· τώρα μιλούσανε ὄλοι σιγά· ποῦ τὸ κακὸ ποῦ γίνεταί τις ἄλλες μέρες;

Τὸ βαπόρι φουντάρισε τὴν ἀγκυρα, ποῦ σπάνια φουντάρει· ὄλοι εἶπαν πῶς τῶκαμε γιὰ τιμὴ τοῦ Ἀμερικάνου. Μὲ ἴσυχια πλησίασαν οἱ βάρκες· καὶ ἅμα κανεῖς ἔκανε κάπως θόρυβο, ὁ κύρ-Βασίλης ἐφώνασε:

— «Ἦουχα, ἴσυχια, μωρὲ παιδιά, μὴν τοῦ φανοῦμε βάρβαροι, γιατί αὐτὸς εἶναι μαθημένος ἀπὸ ἄλλον κόσμο».

Καὶ οἱ ἄλλοι ἔλεγαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον: «ἴσυχια, ἴσυχια, μωρὲ παιδιά».

Ἔτσι μὲ ἴσυχια σὰν ἐκείνη ποῦ δὲν κάνουνε μῆτε στὴν ἐκκλησία, ἀνεβήκανε στὸ βαπόρι· ἀνέβηκε πρῶτος ὁ πατέρας του, ἔπειτα ἡ μάνα του, ἔπειτα ἀνέβηκε ὁ τελωνεὺς και κάτι ἄλλοι υπάλληλοι, μὲ τοὺς φοβούντανε μὴ γίνῃ βουλευτής. Ἀνέβηκα καὶ ἐγὼ ἀπὸ περιέργεια μὲ τοὺς πρῶτους, γιὰ νὰ τὸν ἰδῶ· ἐγὼ ἤμουν τιποτένιος ἄνθρωπος, θὰ πῆ, μὰ εἶχα καὶ ἐγὼ περιέργεια, βλῆψεις. Εἰς τὸ βαπόρι οἱ αὐτὲς δὲν ἔκαναν τόση ἴσυχια, καὶ αὐτὸ μᾶς φάνηκε σὰν παράξενο· ὡς τόσο ὁ πατέρας του ῥώτησε ἕνα ναυτόπουλο:

— Νὰ σοῦ πῶ, πατριώτη, ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ πλούσιος ποῦ ἔρχεται ἀπ' τὴν Ἀμερική;

— Ὁ πλούσιος ἀπ' τὴν Ἀμερική; δὲν ξέρω, κύριε, νὰ ῥωτήσετε τὸν καμαρόττο· εἶπε ὁ ναύτης.

Ὁ κύρ-Βασίλης μπροστὰ και ἡ κυρ-Βασίλαινα μπράτσο και οἱ ἄλλοι ἀκολουθώντας, προχωρήσαμε λίγο, σκοινάθοντας σὲ κάθε λογῆς μπαγάγια τοῦ βαποριοῦ· λίγο παρέκει, ὁ κύρ-Βασίλης σταμάτησε πάλι· και ῥώτησε δυὸ καλοσυνδεδεμένους ποῦ φαίνονταν ἐπιβάται τῆς πρώτης θέσεως.

— Νὰ σὰς πῶ, κύριοι! ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ πλούσιος ὁ Παζίνος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἀμερική; ξέρετε;

— Πλούσιος, Παζίνος! εἶπεν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον· ἀ! ναί! θὰ λέτε αὐτὸν τὸν ἄρρωστο ποῦ ἐμπήκε στὴν Κέρκυρα· κάτω εἶναι· ῥωτᾶτε τὸν καμαρόττο.

— Ἄρρωστος! εἶπαμε ὄλοι σὰν νάπεσε κεραυνός· ἄρρωστος εἶναι; Κι ὁ κύρ-Βασίλης μὲ τὴ φωνὴ παραλλαγμένη, ἐφιθύρισε· «ὄχι ἄρρωστος» και μὲ τρεμουλιαστὸ βῆμα προχώρησε στὴν πρώτη θέσι.

Ἡ κυρ-Βασίλαινα ἔμεινε ἀπάνω και μεις ὄλοι μείναμε ἀκίνητοι κυττάζοντας πρὸς τὴ σκάλα, σὰν νὰ εἶχανε παγώσῃ ὄλα μας τὰ μέλη.

Κάποια ὅρα φάνηκε ὁ κύρ-Βασίλης σέρνοντας στὸ μπράτσο του σὰν ἕνα βαρὸ ἑπανωφόρι, ὅπως μᾶς φάνηκε στὴν ἀρχὴ στὸ μισοσκόταδο. Καὶ μὲλον τοῦτο αὐτὸς ἦταν ὁ Ἀμερικάνος, ὁ περίφημος Ἀμερικάνος, πῶπαιζε μὲ τίς λίρες. Ἄλλο ποῦ σοῦ τὸν παριστάνω,

«... Ὁ Βασίλης καὶ ἡ Βασίλαινα
τυλιγμένοι σὲ γούνες ἀμερικάνικες...»

αφέντη, κι' άλλο νά τόν ειχες ἰδῆ τότε τώρα κάτι σέρνεται λίγο, πού τόν βλέπεις; ὁ ἀέρας τῶν Παξῶν τόν ὠφέλιγος καί τοῦδωκε κανένα βρόχο ζωῆ ἀκόμα' μὰ νά τόν ἐβλεπες τότε! μέσα ἀπό τὸ ἀπανοφῶρι ἐπρόβαλε ἕνα προσωπάκι τόσο δά, καί κίτρινο σάν τις λίρες του πού νά τῷλειπαν. Καί τίποτε ἄλλο δὲν ἐβλεπες ἀπὸ ἄνθρωπο' βούχα, γούνες, κακούμια, χειρόχτια, ὅσα θέλεις. Ἀγάλια ἀγάλια σὺρθηκε κοντά μας καί μὲ μιὰ φωνὴ βραχνή εἶπε στὴ μάννα του «καλὸς τὴν ἡμέρα», ἐκείνη ἦτανε σάν ἀπολιθωμένη, καί μόλις, ὅταν ἐπέσε στὴν ἀγκαλιά της, ζύπνησε κι' ἄρχισε νά τὸν ἀγκαλιάζῃ, νά τὸν φιλεῖ καί νά κλαίῃ, κλάυμματα δυνατά, μὲ φωνές, σάν νὰ δεχόντανε λείψανο, καί ὄχι γαμπρό, ὅπως τὸν ἐπεριμέναμε.

Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι μείναμε κάπως μακριὰ σαστισμένοι. Πρῶτος ὁ πατέρας του ἔλαβε κάποιον θάρρος καί μᾶς εἶπε πῶς «τὸ ταξίδι τὸν ἐξάλισε λίγο» ταχα ἦτανε ἐστὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα' καί ὕστερα εἶπε στὸ γιου του:

— «Νά, παιδίμου' δὲ γνωρίζεις τοὺς φίλους σου; τόσα χρόνια τώρα, τζά, πού νὰ τοὺς θυμάσαι!»

Κι' ἄρχισε νά λέη τοῦ καθενὸς τὸ νομα. Ἐπλησιάσαμε καί μεῖς τότε καί τοῦ πιάσαμε τὸ χέρι' μὰ δύναμι δὲν εἶχε οὔτε νὰ μᾶς σφίξῃ τὸ χέρι, οὔτε νὰ μᾶς μιλήσῃ' λείψανο ὡστό' μόνον ἔλεγε κἀνένα εὐχαριστῶ, καί ὕστερα εἶπε:

— «Πᾶμε, γιατί κάνει κρῶ».

«— Νά σὰς πῶ, κύριος, πού εἶνε ἄυτός ὁ πλούσιος Παξινός...»

— «Πᾶμε, πᾶμε» εἶπε καί ὁ κύρ-Βα-

σίλγης, καί αὐριο νά καλοξημερώσαμε τὸν χαιρετάτε, παιδιά. Εἶναι κομμάτι ζαλισμένοι ἀπὸ τὴ θάλασσα, κοντζάμι ταξίδι' βλέπεις, ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον».

Καί ἡμεῖς εἶπαμε μέσα μας:

— «Καί γιὰ τὸν ἄλλον κόσμον».

Καβάλλα, πῆς, τὸν καταβάσανε στὴ βάρκα, κι' ἐκεῖ ἀκούμπησε ἀπάνω στὴ μάννα του, καί ἡ βάρκα κίνησε σιγά-σιγά γιὰ νὰ μὴ τὸν ταραξῇ. Ἐννοεῖται, πρὶν φθάσῃ ἡ βάρκα τοῦ τελωνείου, εἶχαν φθάσῃ στὴ σκάλα ἄλλες βάρκες καί εἶχαν δώσῃ τὴν εἰδησι:

— «Ὁ Ἀμερικᾶνος εἶναι ἀρρωστος» — «Ὁ Ἀμερικᾶνος πεθαίνει».

Πολλοὶ μάλιστα ἔλεγον αὐτὸ πῶς εἶναι πεθαμμένος' ὥστε πού, ὅταν ἐφθάσαμε στὴ σκάλα, τοὺς βρήκαμε ἄλλους βωθοὺς καί ἡσυχοῦς' μόλις ἀκούγες κἀνένα φιθυρισμό. Ὁ κύρ-Βασίλγης εἶπε πάλι δυνατὰ πῶς «εἶναι κομμάτι ζαλισμένοι ἀπὸ τὸ ταξίδι: καί θὰ πᾶνε σιτί, καί αὐριο μὲ τὸ καλὸ τὸν χαιρετάτε».

Καί κίνησαν, μπροστὰ τὸ λείψανο — σάν νὰ ποῦμε — καί πίσω ἡ συνοδία βοηθῆ, ὅσο πού ἐφθασαν στὴ θύρα τοῦ κύρ-Βασίλγης καί τὸν ἀναθάσαν ἀπάνω οἱ γονεῖς του. Τότε διαλυθήκαμε, καί τότε λύθηκε καί ἡ γλώσσα μας' αἱ! καί νάσουνα τότε νάκουγες καί νά καταλάβαινες τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος! μηδὲ κοιμήθηκε κἀνεὶς ἐκεῖνο τὸ βράδυ! Ὡς τὸ πρωτὸ ὁ καφενης τοῦ Σγρόμπου γεμάτος' καί τί νὰ σοῦ πῶ, αφέντη! ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός' ὅση χαρὰ ἐφαίνονταν, ὅταν τὸν καρτερούσαν, διπλὴ ἐξωγαφίζονταν τώρα σὲ δλους' καί θαρρῶ πῶς τούτη ἡ δευτέρη χαρὰ ἦτανε ἡ ἀληθινή.

Καί ποῖός νὰ πρωτοπῆ τώρα, καί ποῖός νὰ πρωτογελάσῃ μὲ τις λίρες καί μὲ τὴν προκοπὴ τῆς Ἀμερικῆς! Ἐαρρούσε πῶς ὁ καθένας ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ φοβερὸ βάρος, καί ὅσο εἶχε στὴν καρδιά του, καί πῶς τώρα ὄλοι ἐνοιούσαν τὸν ἑαυτὸ τους εὐτυχῆ.

Καί ὁ καθένας ῥώταγε τί ἀρρώστια νάχῃ' καί ὁ καθένας ἔλεγε ὅτι τὸ κατέδαινε εἰς βάρος τοῦ δυστυχισμένου.

Δὲν εἶδामε τὴν ὄρα νὰ ἐξημερώσῃ καί νὰ ῥωτήσωμε τοὺς γιατροὺς:

— Τί ἔχει, γιατρέ; θὰ πεθάνῃ;

Καί οἱ γιατροὶ ἀπαντοῦσαν μὲ ἀδιαφορία:

— Φθίσις φαίνεται πῶς εἶναι' ἀπὸ καταχρήσεις ἴσως, ἀπὸ μεγάλους κόποις, ἀπὸ κακὴ ζωῆ' ἴσως ἂν εἶχε ἔλθῃ πρωτύτερα, θὰ ὠφελεῖτο ἀπὸ τὸ κλίμα' καί πάλι εἰμπορεῖ νὰ ἀναλάβῃ κάπως καί νὰ ζήσῃ λίγον καιρὸ ἀκόμα.

Τὸ πρωτὸ βῆκε καί ὁ πατέρας του νὰγοράσῃ κότες καί αὐγά.

— Τί κάνει, κύρ-Βασίλγης; τὸν ἐρωτοῦσαν.

— Καλὰ εἶναι, ἔλεγε ὁ κύρ-Βασίλγης, ἐστὶ ἦτανε λίγο ζαλισμένος ἀπὸ τὴ θάλασσα' τώρα εἶναι καλὰ, πολὺ καλὰ' αὐριο, νάχωμε ὕγια, θάρρη στὴν Ἐκκλησία.

Μὰ πού ἐκκλησία, πού Χριστοῦγεννα! δὲ βαρεῖσαι! Στὴν ἐκκλησία πῆγε πού πῆγε τὸ Παρεδρίτσι τὸ καὶμένο, γερὸ-γερὸ καί ζωηρό. Πῆγε καί ἡ Ζαχαρένια, καί ἡ παπαδιά' καί — παράξενον πράγμα! — ἦταν χαροῦμενες κι' αὐτές.

Τὸ μεσημέρι γίνηκε στοῦ παπα - Σίμου τοῦ Κουτρούλη ὁ γάμος. Ὁ παπα - Σίμος ὡς τότε δὲν εἶχε πῆ τίποτε, γιατί ἔμελλε νὰ λειτουργήσῃ' ὅταν ὁμοῦ ἕκασαν στὸ τραπέζι: κι' ἔφαγαν καί ἔπιε καί δυὸ - τρία καρτοῦτσα Ἀντιπαξιώτικο, τότε τοῦ ξανακάηκε γιὰ τὴ γκρίνια τῆς παπαδιάς' καί μπροστὰ στοῦ γαμπρό λέει:

— Σ' ἄρσε, μωρή, λέει, ὁ Ἀμερικᾶνος τώρα; ἤθελες νὰ τὸν ἔχῃς γαμπρό; αἱ;

Ἡ παπαδιά δὲν ἔλεγε λέξι, μὰ ὁ παπᾶς θύμωνε ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ λόγια, κι' ὅσο ἐβρίζε, τόσο ἀναφτε, ὅσο πού σηκώθηκε ἀπὸ τρα-

*... Καβάλλα, πῆς, τὸν καταβάσανε στὴ βάρκα...»

πέξι κι' ἄρπαξε ἕναν πλάστη, ἀπὸ κείνον ποῦ πλάθουν τὰ φύλλα γιὰ τίς πῆττες, καὶ ποῦ τὴν πονεὶ καὶ ποῦ τὴνε σφάζει τὴν καλὴ σου τὴν πρεσβυτέρα' ὅσο φαρμάκι εἶχε ποτισθῆ τόσοσ καιρὸ, τῶθαλε ἐκείνην τὴν ὥρα.

Ἡ παπαδιά ἄλλο δὲν ἔλεγε παρὰ — «κάτσε, εὐλογημένε, τοῦλεγε,

«... Κάτσανε στὸ τραπέζι, καὶ μέθυσε ὄλους ὁ παπα-Σίμος καὶ τὸ βάλανε στὸ τραγοῦδι...»

ποιὸς τὸν ἤθελε ἄρρωστον, καὶ ποιὸς εἶπε γιὰ γαιμπρό! ἄς εἶναι καλὰ τὸ παλληκάρι, πῶχοιμε, νὰ μᾶς ζήσῃ' σὺχασε, παπᾶ μου, κι' εἶναι χρονιᾶρα μέρα' μπᾶ! ξορκισμένος νάσαι κι' αὐτός καὶ οἱ λίρες του, μᾶς ἤφερε σὲ σύγχυσι τέτοια μέρα». Κι' ὄλο μὲ τὸ καλὸ τὸν ἔπαιρνε τὸν παπα-Σίμο, γιατί καταλάβαινε τὸ ἄδικό της.

Ἐκαμε καὶ ἡ Ζαχαρένια νὰ μπῆ στὴ μέση, ἔφαγε καὶ κείνη τὸ μερδικὸ της' καὶ τότε μοναχὰ ἠσύχασε ὁ παπᾶς. Κάτσανε πάλε στὸ τραπέζι, τοὺς ἐμέθυσε ὄλους ὁ παπα-Σίμος, μέθυσε καὶ τὸ Παρεδρίτσι, καὶ τὸ βάλανε στὸ τραγοῦδι' αἱ! λέγανε:

Παῖοι κι' Ἀντιπάδοι,
Λόνδρος δεκάξη,
Γαῖ καὶ Λογγό,
Παρίσια δεκοχτιώ.

Μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, πῶς ὁ ἀληθινὸς γάμος τῆς Ζαχαρένιας ἔγινεν ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Καὶ τὸ πρῶτὸ τόσο ἦτανε εὐχαριστημένοι, ὅπου λυπήθησαν στ' ἀληθινὰ καὶ τὸν κακομοῖρη τὸν Ἀμερικᾶνο.

Κι' ἀλήθεια, ἀφέντη, ὅσο ἀξίζει ἡ πατρίδα, δὲν ἀξίζει ὁ κόσμος ὄλος, καὶ σωστά τὸ λέγανε οἱ παλῆοί μας:

Παῖοι κι' Ἀντιπάδοι
Λόνδρος δεκάξη.

[Ἐγράφη τῷ 1901]

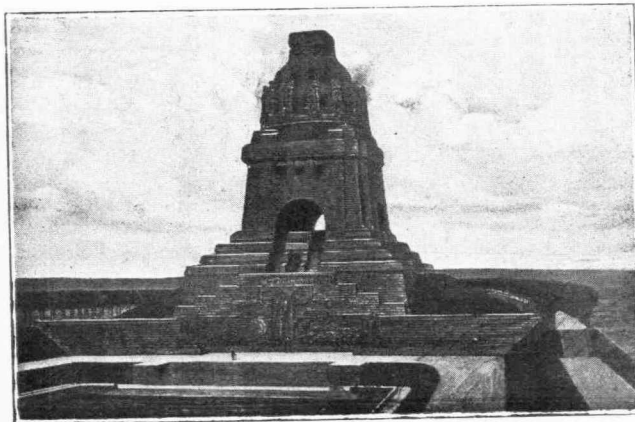
ΑΝΤ. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗΣ

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

Εἰς κατοπλερωτὴν ὀφειλέτην

Ἦο «κοινὸν χρέος» καὶ αὐτὸς ἐπλήρωσε μοιραῖος,
τὸ μόνον δὰ ποῦ ἐπλήρωσε εἰς τὴ ζωὴ του χρέος!

ΣΑΤΑΝΑΣ

(Τὸ ἐν Λειψία τεράστιον Μνημεῖον, τὸ ἱδρυθὲν ἐπὶ τῇ 100ετηρίδι τῆς αὐτοῦ ἡττης τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος)

VÖLKERSCHLACHTDENKMAL

[1813 — 1913]

ἘΓΓΑΤΑ τὴν βραχυχρόνιον ἐν Λειψία διαμονήν μου, ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ παρὰ τὸ προάστειον Propstheida μνημεῖον τῆς μάχης τῶν λαῶν, ὅπερ ὁ γερμανικὸς πατριωτισμὸς ἀνεγείρει εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡττης τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τὸ ἔτος 1813. Τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1913 συμπληροῦται ἀκριβῶς ἑκατονταετηρίς ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς διὰ τοὺς Γερμανοὺς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ μέγας στρατηλάτης ἠναγκάζετο πρὸς τὸ ἑσπέρας νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῶν ἠνωμένων Αὐστροουρουσσιζῶν δυνάμεων, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Λειψίαν, κατὰ τοὺς Γερμανοὺς μὲν ἡττηθεὶς, κατὰ τοὺς Γάλλους δὲ ἀπλῶς ὑποχωρήσας, διότι ἤρχιζε νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς εὐκρινείας τῶν συμμάχων του Σαξῶνων. Περιγράφων τὸ μνημεῖον, δὲν ἔχω ἀξιώσεις νὰ ἐκφέρω κρίσεις ἱστορικὰς οὔτε νὰ συζητήσω τὰς λεπτομερείας τῆς μάχης. Ἀπλῶς μόνον θὰ ἀναφέρω ὅτι ἤκουσα παρὰ τοῦ οδηγοῦ, ὁ ὁποῖος ἠγούμενος μιᾶς ομάδος ἐπισκεπτῶν τοῦ μνημείου, πάντων Γερμανῶν ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ ἐνὸς ἄλλου Ἑλλήνου, ἐπαυελάμβανεν ὡς παπαγάλλος μηχανικῶς ὅτι ἀπὸ τόσοσ ἐτῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διατελῶν ἔχει ἐμάθει.

Ἡ ἡττα, ἡ ἀπλῶς ἡ ὑποχώρησις τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τὸ 1813, ἔχει διὰ τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἰδιαιτέραν σημασίαν, καθ' ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀρχεται κυρίως ἡ ἀναγέννησις τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, διὰ τὰ καταλήξῃ εἰς τὸν σημερινὸν σχηματισμὸν τοῦ μεγάλου Γερμανικοῦ Κράτους, διὰ τῆς παγγερμανικῆς ἐνώσεως τοῦ 1871 καὶ τῆς στέφews τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας ὡς Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος ἐν Βερσαλλίαις. Εἰς ἀνάμνησιν ὅθεν τοῦ ἱστορικοῦ τούτου γεγονότος, πρωτοβουλία τοῦ Γερμανικοῦ Πατριωτικοῦ Συνδέσμου καὶ ἀναλώμασι τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσις τοῦ κολοσσαίου τούτου μνημείου, τοῦ ὁποῦ οὐ μὲν θεμέλιος λίθος κατετέθη τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1898, τὰ δὲ ἐγκαίνια αὐτοῦ τελεσθήσονται τὴν 18 Ὀκτωβρίου 1913. Ἡ ὅλη δαπάνη προϋπελογίσθη εἰς 6,000,000 μάρκων. Τὸ μνημεῖον εἶνε πράγματι τεράστιον, ὕψους 91 μέτρων ἐκ σκληροῦ πορφύρου λίθου, ἐν τῷ συνόλῳ του δὲ ἐκφράζει τὸ βαρὺ, ἀκαμπτὸν καὶ ἀγέρωχον τοῦ Γερμανικοῦ χαρακτήρος. Μ' ὄλον τὸ ἐπιβάλλον, ὅπερ παρουσιάζει ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ αἱ πλουσιῶς συμβολικαὶ γλυπτικαὶ παραστάσεις τῆς προσόψεως, τῶν ἐσωτερικῶν τοιχωμάτων καὶ τοῦ θόλου, τὸ Völkerschlachtdenkmal εἶνε ἕνας ὄγκος ἀνευ χάριτος. Ἐπὶ τῆς προσόψεως ὑπάρχει μεγάλη συμβολικὴ ἀνάγλυφος παραστάσις τοῦ Kriegsgott τῶν Γερμανῶν, τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, ὑπὸ τὸ γιγάντειον ξίφος τοῦ ὁποῦ ἐξαπλύνεται αἱ σημαῖαι καὶ οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀετοὶ τοῦ Ναπολέοντος, ὁμομαλεῖ δὲ πολεμιστὰ ψυχορραγοῦντες ἀτενίζουσι τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον τῆς Γερμανικῆς Ἐλευθερίας. Τὸ ἀνάγλυφον ἔχει ὕψος 18 μέτρων, θὰ ἀντικατοπτρίζεται δὲ ἐντὸς τῆς μεγάλης σχετικῆς τεχνητῆς λίμνης, ἣτις προηγεῖται τοῦ μνημείου ἐπιστεφόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς Gott mit uns (ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν).

Τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα τοῦ πρώτου πατώματος κοσμοῦνται δι' ἐπτὰ συμβολικῶν ἀναγλύφων προσωπίδων συμβολισμῶν τὰς τύχας τοῦ πολέμου, τὸ δὲ δεύτερον πάτωμα περιέχει τέσσαρας ἄλλας συμβολικὰς παραστάσεις: τοῦ *ἐνθουσιασμοῦ* (Begeisterung), τῆς *γενναϊότητος* (Tapferkeit), τῆς *πίστεως* (Glaube) καὶ τῆς *πρὸς τὸν θάνατον περιφρονήσεως* (Todestachtung). Ὁ θόλος ἐπίσης περικοσμεῖται δι' ἐνὸς θαυμασίου πραγματικῶς ἀναγλύφου συμπλέγματος 320 ἰππέων πολεμιστῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν προορισμὸν τοῦ μνημείου, ὁ ὁδηγὸς μᾶς ἔλεγεν, ὅτι κρατοῦσι δύο γνώμαι: κατὰ τὴν μὲν, θὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς τάφος τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ ἡρώων τῆς Γερμανίας, κατὰ τὴν ἀνάλογον δηλ. πρὸς τὸ Πάνθεον τῶν Παρισίων κατὰ δὲ τὴν ἄλλην, θὰ συμβολίξῃ τὴν Γερμανικὴν ἐνότητά ὡς στέμμα νίκης τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ (Siegeskronung). Ἡ πρὸς τὸ Μνημεῖον ἄγουσα καὶ ἐν κατασκευῇ ἔτι εὐρισκο-

μένη ὁδὸς θὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τῆς 18 Ὀκτωβρίου, θὰ ἐγκαίνιασθῇ δὲ καὶ αὕτη μετὰ τοῦ μνημείου τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ Κάιζερ, ὁ ὁποῖος τίς οἶδε τί μύθρους καὶ τί ἀπειλὰς πάλιν θὰ ἐκτοξεύσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Γερμανίας.

[Βιέννη, Ἰούνιος 1912]

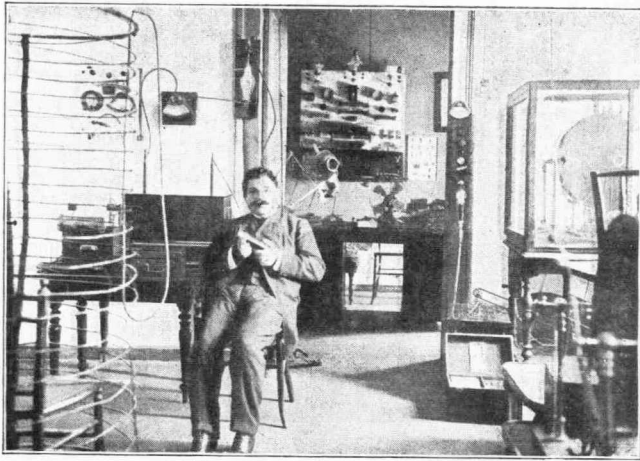
Κ. ΤΣΙΤΣΕΔΙΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ

ΤΟ ΘΕΡΟΣ

(Ἔργον τοῦ ζωγράφου Γουμάν)

[Τὸ Ἠλεκτροθεραπευτήριον X. Πραποπούλου. — Ὀδὸς Πειραιῶς 10]

Η ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

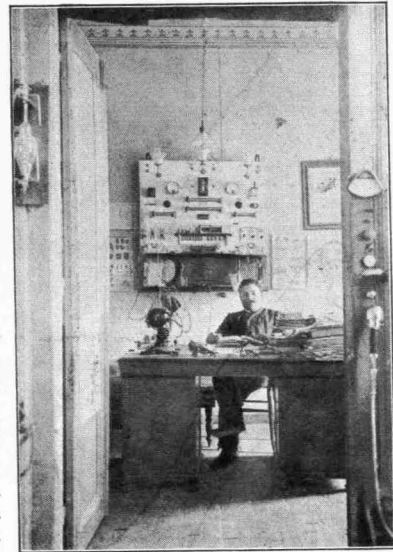
ΕΙΝΕ ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ φῶς, ὁ ἀήρ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἠλεκτρι-
σμός ἀντικαθιστῶσι βαθμηδὸν ὄλας τὰς παλαιὰς θεραπευτικὰς
μεθόδους. Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἰδίως κατέκτησε μέγα ἔδαφος ἐν τῇ
ιατρικῇ ἐπιστήμῃ, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ ἰδιαίτερος
κλάδος — ὁ τῆς ἠλεκτροθεραπείας, ἀπαιτῶν εἰδικὰς καὶ συστηματι-
κὰς σπουδὰς. Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ
Ραϊτγγεν, τοῦ ραδίου καὶ τῶν ἄλλων φυσικοθεραπευτικῶν μέσων εἶνε
ὁ θρίαμβος τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης. Ὑπάρχουν νοσήματα δυσίατα
ἢ ἐπίμονα, τὰ ὅποια ἐνδίδουν μόνον εἰς τὴν θαυματουργὸν ὄντως
ἐπενέργειαν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἠλεκτροθεραπευτηρίων, τὰ ὅποια ἔχει νὰ
ἐπιδείξῃ ἢ πρωτεύουσα, δεόν νὰ συγκαταλεχθῇ εἰς τὴν πρώτην
γραμμὴν καὶ τὸ τοῦ κ. X. Πραποπούλου ἐκ τῶν ἐγκρίτων παρ' ἡμῖν
νευρολόγων ἱατρῶν, ὅστις ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων εἰσηγητῶν τῆς
ἐν Ἑλλάδι ἠλεκτροθεραπευτικῆς. Παρακολουθῶν ἀόκνως τὰς σχε-
τικὰς τελειοποιήσεις τῆς διὰ συχνῶν ἀνὰ τὰ ἐπιστημονικὰ κέντρα
τῆς Εὐρώπης ἐπισκέψεων, ἀνήγαγε τὸ θεραπευτήριόν του εἰς ἐν τῶν

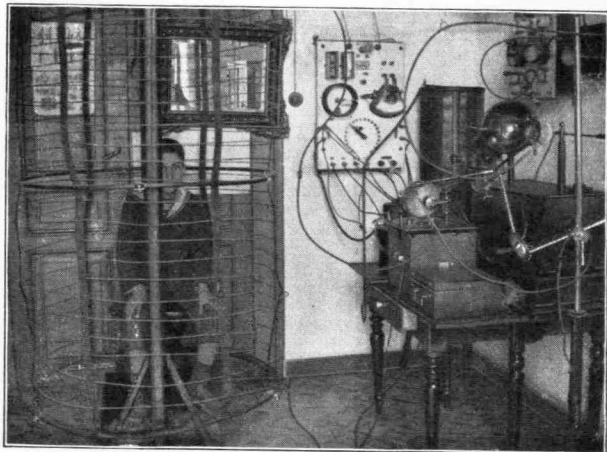
τελειότερων τῆς Ἀνατολῆς. Ὅλα τὰ ὄργανα καὶ αἱ συσκευαὶ καὶ
τὰ πολυποίκιλα μηχανήματα συγκεντροῦνται ἐν αὐτῷ κατὰ τρόπον
καὶ πλοῦτον ἐκπλήττοντα. Συμπυκνωτήρες τοῦ Ἀρσονβάλ, δι' ὧν
θεραπεύεται ἡ ἀρτηριοσκληρώσις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὑψιπύκνων
ρεύματων, δονητικοὶ ἀνατριπτήρες, φωτόλουτρα, ἠλεκτροκίνητοι
δίσκοι τῆς Ράισον, ἠλεκτροκαυτήρες, λυχνία ἐνδοσκοπικαὶ, βολ-
τάμετρα, μιλλιαμπερόμετρα, ἄτρακτοι διὰ ρεύματα φαραδικὰ καὶ
γαλθανικά, μηχανήματα στατικῷ ἠλεκτρισμῷ, θερμοφόρα, αὐτο-
αγωγὰ, ἀπηχητήρες, πίνα-
κες ἠλεκτροδιαγνωστικοί,
σφαίραι Κούξ, συσκευαὶ
ἀκτίνων X, περιστροφικοὶ
διακοπτήρες Γκαίφε, κρου-
νοὶ φωτός, καὶ πλεῖστοι
ἄλλαι λεπτομέρειαι ἀπο-
τελοῦν περιεργότατον καὶ
ἀληθῶς θαυμάσιον σύνο-
λον. Ὑπάρχουν εἰδικὰ μη-
χανήματα καὶ μέθοδοι διὰ
πᾶν εἶδος νοσήματος νευ-
ρικῆς ἰδίας καὶ δερματι-
κῆς φύσεως. Αἱ λευχῆνες,
ἡ ψωρίασις, τὰ ἐκζέματα,
ἡ παρασιτικὴ ἀλωπεκία
καὶ ἄλλαι δυσπολέμητοι
παθήσεις ὑποχωροῦν ἤδη
διὰ τῆς ἠλεκτροθεραπείας.

Ὑπάρχουν μηχανήματα διὰ
μαλάξεις (μασάζ) τοῦ στο-
μάχου καὶ τοῦ στήθους·
ἄλλα, δι' ὧν ἐξαλείφονται
αἱ ρυτίδες καὶ τὰ μικρὰ
σαρκώματα. Ἄλλα, ὡς τὰ
ὑψίπυκνα ρεύματα (haute
fréquence), θεραπευτικὰ
τῆς ἀρθρίτιδος, τῆς ψαμ-
μάσεως, τῆς παχυσαρκίας,
τοῦ διαβήτου. Ἀκόμα καὶ διὰ τὰς ἡμι-
κρανίας, τὴν βαρειάν ἀναίμιαν, τὴν χλωρίαν, τὴν χοιράδωσιν καὶ
ἄλλας παθήσεις, καθ' ὧν ἀποβαίνουν ἀνωφελῆ καὶ τὰ δραστικώ-
τερα τῶν φαρμάκων τῆς παλαιᾶς μεθόδου.

Καθ' ἣν δὲ ἐποχὴν σήμερον ἡ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ θεραπεία γε-
νικεύεται δλονέν, εἰσαχθεῖσα ἀπαραιτήτως εἰς ὄλα τὰ κέντρα τῶν
λουτροπόλεων καὶ τὰ διάφορα φυσιοθεραπευτήρια, δεόν εὐφύμως
νὰ τονισθῇ ὅτι τὸ θεραπευτήριον τοῦ κ. Πραποπούλου τιμᾷ ἀληθῶς
τὴν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀριθμῶν
πλεῖστον δασὸς ἐπιτυχίας μεταξὺ τῆς πολυπληθοῦς πελατείας του.

[Τὸ γραφεῖον τοῦ ἱατροῦ]

[Τὰ ύπίπικνα ρεύματα Ἀρσονβάλ]

Εἶνε δὲ ὁ ἰδρυτὴς του ἀξιόξ ἰδιαιτέρων ἐπαίνων καὶ διὰ τὴν ἐφευρέ-
σιν τῆς *πραποπουλίνης* του, τοῦ ἀποτελεσματικοῦ ἀναδειχθέντος
φαρμάκου κατὰ τῆς ἐπιληψίας καὶ ἄλλων νευρικῶν νοσημάτων.

ΑΝΩΦΕΛΑ

Ἦσαν δὴ δύο χειρῶν σου ἀνώφελα τὴ ζωντανὴ ἄλυσίδα
μοῦ δένεις περιπλόκαμα καὶ παρακαλεστά·
μέσ' στοῦ παλάτι τῆς Χαρῶς ποῦ πέθανε ἡ Ἑλπίδα
τὰ παραθύρια ἐκλείσανε καὶ τὰ κεριά σβυστά.

Ὄταν συντριβεται ἡ καρδιά, γιατί νὰ ζῆς, κορμί·
φτωχὸ κορμί, ἀσυγκίνητο μέσ' στὴ φωτιά τὴν τόση
ποῦ οὔτε θὰ μπόρειε κερανοῦ θυμὸς νὰ σε πληγώσῃ
μὲ τὴ δικαίαν ὀρμή!...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΕΙΣ ΑΛΗΘΗΣ ΑΙΩΝΟΒΙΟΣ

(σκιαγραφία ἐπιμημόνου)

ἘΝ εἶνε σπάνια ἐν Ἑλλάδι τὰ παραδείγματα τῆς μακροβιότη-
τος καὶ μάλιστα ἀνά τὴν ὄρεινὴν καὶ ὑπαίθρον χώραν, ὅπου

Σπ. Ι. Φαραντάτος

φυσικώτεροι αἱ συνθήκαι, ὁ ἀγὼν
τῆς ζωῆς ὄχι ἄγριος ὡς εἰς τὰς
μεγαλοπόλεις, οἱ δὲ ἥθικοὶ σπα-
ραγμοὶ ἄγνωστοι. Εἶνε ὁμῶς σπάνι-
ον τὸ φαινόμενον τῶν ὀλί-
γων ἐκλεκτῶν καὶ προνομιούχων
ἐκείνων θνητῶν, οἱ ὅποιοι, φθά-
νοντες εἰς βαθύτατον γῆρας, δια-
τηροῦν ἀκμαίαις, μαζὶ μὲ τὰς
σωματικὰς δυνάμεις, καὶ τὴν
διαύγειαν τοῦ πνεύματος, τὴν
θαλερότητα τοῦ ἤθους καὶ τὴν
ὠραιότητα τῆς ψυχῆς. Εἰς τοιοῦ-
τος ζηλευτὸς αἰωνόβιος ὑπῆρξεν
ὁ ἀείμνηστος Σπυρ. Ι. Φαραντά-
τος. Ἐζῆσεν ἑκατὸν ὄλα ἔτη,
γεννηθεὶς τὸν Ἰανουάριον τοῦ

1813 ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀποθα-
νὼν ἐν Ἀθήναις τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1912. Ἀλλὰ πῶς τὰ ἐξῆσες; Τὸ
νὰ ζῆσῃ τις ἕνα αἶψα, δὲν ἔχει καμμίαν ἀπολύτως ἀξίαν, ὅταν ὁ
μὲν ἐξωτερικὸς κόσμος ἔπαυσε σχεδὸν νὰ ὑψίσταται εἰς τὰς ἀδρά-
νεῖς αἰσθήσεις του, ὁ δὲ ψυχικὸς καὶ διανοητικὸς ἤρχισε βαθμηδὸν
νὰ σβύνη ἐν ἑαυτῷ. Ἡ ἀληθινὴ ἀξία τῆς ζωῆς ἐγκρίεται ὄχι εἰς τὴν
ἐκτασιν τῶν ἐπιγῶν ἀλλ' εἰς τὴν μέχρι τέλους βαθεῖαν συνειδησιν καὶ
ἀπόλαυσιν τοῦ ζῆν, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ εὖ ζῆν τῶν ἀρχαίων, ὅταν τὴν
ἐνδυναμώνῃ καὶ τὴν ἐξωραϊζῇ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καθῆκον. Καὶ ὁ ἀλη-
σμόνητος πρεσβύτερος διετῆρει· μέχρι τῆς ὁσάτης πνοῆς πλήρη τὴν
συναίσθησιν οὐ μόνον τῆς σωματικῆς του εὐεξίας ἀλλὰ καὶ τῶν

ἠθικῶν ὠραιοτήτων καὶ ἀγαθῶν τῆς ζωῆς, τὰ ὅποια ἐδημιούργησεν, ἐν μέσῳ τῆς πατριαρχικῆς του οἰκογενείας, ἢ φιλοπονία του, ἢ ἀγάπη καὶ ἢ ἀφοσίωσις. Ἐζήσεν εὐτυχῆς καὶ ἀπέθανεν εὐτυχέστερος, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ υἱοῦ ἐπιστήμονας καὶ ἐγγόνους καλλιτέχνας, οἱ ὅποιοι τὸν ἐλάτρευον. Μὲ τὴν γαλήνην τῆς συνειδήσεως, ὅτι ἐπετέλεσεν ἐπαξίως τὸν ἐν τῇ ζωῇ προορισμὸν του, ἀπήλαυσε τοῦ θεοῦ ἐκείνου δώρου, τῆς εὐθανασίας, τὴν ὅποιαν καὶ ἡ ἀρχαία ἔσον καὶ ἡ νεωτέρα φιλοσοφία θεωρεῖ ὡς τὸ ὑψιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν.

ΑΣ' ΤΗ ΒΑΡΚΑ

ΑΣ' τὴ βάρκα σὸ κῆμα ὅπου θέλει νὰ τρέχη,
ὡς ὀρίζη τ' ἀγέρι τιμόνι, πανί.

Τὰ φτερά ἄπλωσε πλέρια, ἄκρῳ ὁ κόσμος δὲν ἔχει,
εἶνε πῶ ὁμορφοὶ οἱ ἀγνωροὶ πάντα γυαλοί.

Ἡ ζωὴ μὴ δροσιὰ εἶν', εἶνα κῆμα ὡς τὸ φέρον
ὅπου θέλει τ' ἀγέρι, ὅπου ξέρει τ' ἀγέρι.

Ἄς ἀλλάξουν λειβάδια μὲ βράχους καὶ δάση,
γύρω ὡς φεύγουν τοῦ πύργου, ποῦ καλύβας καπνός·
εἴτε εἰδύλλιο γελοῦμενο ἀπλώνεται ἢ πλάση,
εἴτε ἀντάρες καὶ μπόρες κρεμῆ ὁ οὐρανός,
μὴ θαροῆς τὸ πανί σου μορεῖς νὰ βασιτάξης·
ὅπου θέλει τὸ κῆμα μαζὶ του θ' ἀράξης.

Τί γυρεύεις, τί θέλεις μὴ καὶ σὺ τὸ γνωρίζης;
Κ' ἔχεις πιάσει ποτέ σου τὸ τί κνηγῆς;
Μή, ὅπου σπέρνεις καλὸ, τὸ κακὸ δὲ θερίζεις;
δὲ σκοινιάβεις σ' ἐρώτημα σ' ὅ,τι ῥωτῆς;
Κι' ὅ,τι σ' ἔχει μαγεῖναι, κι' ὅ,τι σοῦ ἔχει γελᾶσαι,
τῶχεις μόνος κερδίσει, μοναχὸς εἰτοιμάσει;

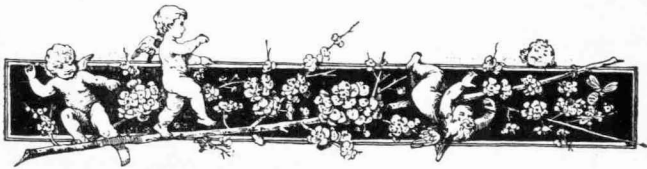
Ἄσε τότε τὸ κῆμα ὅπου θέλει νὰ σπάξῃ,
ὡς τῆς ζάλες νὰ σέρονουν τυφλὰ τὴν καρδιά.
Κι' ἂν τριγύρω βογγᾶ, κι' ἂν ᾤψηλὰ σὺνγεφιάξῃ,
κάπου ὁ ἥλιος σὲ κάποιον γυαλὸ θὰ γελᾶ·
κι' ἂν πικρὸ τῆ ψυχῆ σου τὸ δάκρυ τῆ θάινει,
πάντα κάπου κρυφτὴ μὴ χαρὰ τῆ προσμένει.

(Ἄπο τὸν Νουμᾶν 1910)

ΚΩΝΣΤ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Μὲ τὴ βάρκα 'ς τ' ἀκρογιάλι

ΜΕΤΑ ΓΑΜΟΝ ΕΥΤΥΧΗ

I

ΟΤΑΝ απέθανεν ὁ Βενθύλος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νεότητος καὶ δράσεώς του, ὅλοι ἔλεγον ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ ἢ σύζυγός του Θεανώ. Τόσον εὐτυχισμένον ἀνδρόγυνον δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο εἰς τὴν πόλιν. Ἡ ἀμοibaία ἀγάπη εἶχε λάβει διαστάσεις λατρείας, καὶ ἡ λατρεία αὐτῆ, μολονότι μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ θυγατρίου των ἐμερίζετο, ἔμενε πάλιν δλόκληρος.

Τὴν εὐτυχιαν συνεπλήρου καὶ ἐκόσμοι ἡ εὐμάρεια τοῦ οἴκου των. Μὲ τὰς ἐπιτυχεῖς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις ὁ Βενθύλος εἶχεν ἀποκτήσει ἐντός ὀλίγων ἐτῶν ἄρκετον πλοῦτον καὶ συνεπῶς ὑπόληψιν, ποῦ εἶνε ἡ σκιά τοῦ πλοῦτου, καὶ ὡς σκιά τὸν ἀκολουθεῖ πάντοτε. Τόσον μεγάλη εὐτυχία ἐν τῇ γάμῳ ἐπὶ πάντε δλόκληρα εἶη ἀποτελεῖ φαινόμενον σπανιότατον. Ὁ κόσμος τὸ δακτυλοδεικτεῖ, τὸ σχολιάζει, καὶ, ὡς πιστεύουν μερικοὶ, τὸ ματιάζει, ἀφοῦ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι οἱ θεοὶ φθονοῦν τοὺς ἐπὶ γῆς εὐτυχοῦντας.

Καὶ ὅμως ἐπέζησεν ἡ Θεανώ, μολονότι δι' αὐτὴν ὅλα ἦσαν μαῦρα καὶ σκοτεινά. Ἡ λύπη, τὰ δάκρυα, ἡ αἰπνία καὶ ἡ ἀτροφία τὴν ἔφεραν μέχρι τοῦ χειλοῦς τοῦ τάφου, καὶ βεβαίως θά τὴν ἔριπτον ἐκεῖ, ἂν δὲν ἦρχετο μεγάλη βοήθεια ἀπὸ τὴν μικρὰν Ἑλλην, τὸ τριετὲς θυγάτριόν της. Ἐπὶ ἕξ μῆνας ἔμενον διαρκῶς κατὰκοίτος μὲ συχνὰς λιποθυμίας. Δὲν ᾔθελε νὰ βλέπῃ οὔτε νὰ ὀμιλῇ κανένα, καὶ εἰς τὸν κατὰκοίτον κοιτῶνα της εἰσῆρχετο μόνον μία ὑπηρετρια, ὁ ἀδελφός της Κλεώπας καὶ ἡ μικρὰ Ἑλλη, ἡ ὅποια μὲ παιδικὴν ἀφέλειαν ἐπιπλήξεως καὶ παραπόνου ἐπανελάμβανε:

— Γιατί κλαίεις, μαμά; Ἐσὺ ὅλο κλαῖς. Ἐλα νὰ φάμε μαζί. Γιατί δὲν ἔρχεσαι; »

Εἶχε καταντήσει σκελετός καὶ ἦτο δύσκολον ν' ἀναγνωρίσῃ κανεὶς, ὅτι τὸ ὄστεῶδες καὶ ὄχρὸν πρόσωπον καὶ τὰ βουληγμένα μάτια τῆς μαυροφόρας χήρας ἀνήκον εἰς τὴν ἄλλοτε λάμπουσαν ἀπὸ χαρὰν, τὴν γελαστὴν καὶ ροδόχροον, τὴν ζωηρὰν καὶ ἀγγελόμορφον κυρίαν Βενθύλου, ποῦ ὅταν ἔβλεπεν ὁ κόσμος εἰς τὸν περί-

πατον ἢ ἐφ' ἀμάξης μὲ τὸν ἀγαπημένον της ἄνδρα, ἔλεγε δακτυλοδεικτῶν: «Νά, τὸ εὐτυχισμένον ἀνδρόγυνον».

Τὸ παιδίον ὅμως εἶνε ὁ ἥλιος τοῦ οἴκου. Ὅπως ὁ ἥλιος, εἶσι καὶ αὐτὸ μεταδίδει θερμότητα καὶ ζωὴν δλόγυρά του. Εἶνε πηγὴ διαρκοῦς ἀκτινοβολίας· ἀκτινοβολεῖ τὴν ἀγάπην, τὸ μόνον αἰσθημα ποῦ τρέφει τὴν ψυχὴν, συντηρεῖ τὴν ζωὴν καὶ νικᾷ τὴν ἀπελπισίαν. Καὶ αὐτοὶ οἱ γέροντες γίνονται μικροβιώτεροι, ὅταν περιστοιχίζωνται ἀπὸ μικροῦς ἐγγόνους, καὶ θερμαίνονται ἀπὸ τὰ τρελά των παιγνίδια, ἀπὸ τοὺς γέλωτας καὶ τὴν εὐθυμίαν των. Τότε πράγματι συμπληροῦται ἡ ζωὴ καὶ λαμβάνει τὸ σχῆμα τοῦ κύκλου, τὸ τελειότερον δηλαδὴ γραμμικὸν σχῆμα, ποῦ ἔδωκεν ὁ Πλάττης εἰς τοὺς στρογγυλοὺς κόσμους τοὺς περιφερομένους κυκλικῶς εἰς τὸ ἄπειρον.

Καὶ ἡ ἀκτινοβολία τῆς Ἑλλης ἐθερμαίνει τὴν δυστυχὴ μητέρα της, καὶ βαθμηδὸν ἐμετρίαζε τὴν ὀδύνην τοῦ σπαρακτικοῦ χωρισμοῦ. Ἄλλως τε τὸ μητρικόν αἰσθημα τί ἄλλο εἶνε εἰμὴ τὸ ἰσχυρόν ἐνστικτον τοῦ νὰ χαραχθῇ καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὸ τέλειον σχῆμα τοῦ κύκλου;

Ἡ Θεανώ ἤρχισε νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὴν μικρὰν της· ἄφινε χάριν αὐτῆς τὸ δωματίον της, τὴν συντρόφειν εἰς τὸ γεῦμα, τὴν παρηκολούθει εἰς τὰ παιγνίδια. Ἦρχισε νὰ τὴν ἐνδύῃ, νὰ τὴν κτενίζῃ καὶ νὰ τὴν φροντίζῃ ὡς ἄλλοτε, καὶ διὰ πρώτην φοράν κατόπιν πολλῶν μηνῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὰ μαραμμένα της χεῖλη τὸ μειδιάμα, δειλὸν ἀκόμη καὶ ἐντροπαλόν, ὡς μία τοῦ ἡλίου ἀκτίς διασχίζουσα μαῦρα σύννεφα.

II

Τὴν ἐξασφάλισιν τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος καὶ τῶν ὀλικῶν συμφερόντων τῆς Θεανοῦς εἶχεν ἀναλάβει ὁ ἀδελφός της Κλεώπας, νῦν τριανκοῦτης, ἀναδειχθεὶς ἐμπειρος καὶ ἱκανός εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς διατηρήσεως τῶν κεκτημένων. Καὶ ὅταν ἡ χήρα

— Γιατί κλαίεις, μαμά;

ήρχισε να επισκέπτεται τόν τάφον του άνδρός, δ Κλεώπας δέν τήν απέτρεπε, σκεπτόμενος ότι ή κίνησις εις τό θπαιθρον και δ άήρ θα τήν έξωγόνει, και ότι αί συγκινήσεις του νεκροταφείου μάλλον άνακουφίζουν παρά καταβάλλουν. Ύπεστήριξε μάλιστα και τήν ιδεάν της, ότι έπρεπε να σκεφθουν περι έγέρσεως μνημείου μετά τήν τέλειαν του έτησίου μνημοσύνου. Ως καταάλληλον δέ αρχιτέκτονα συνέστησε τόν φίλον και δμηλικόν του Δημάκην.

Με τάς δύο αυτάς ασχολίας της Έλλης και του μνημείου, τό πνεύμα της Θεανούς έπαυσε πλεον να εινε διαρκώς προσηλωμένον εις τήν εικόνα της καταστροφής. Αί ασχολίαι μäs φέρουν εξ ανάγκης εις άρμονίαν με τό περιβάλλον, και ή ζωή τότε ακολουθεί τόν ροήν της.

Ή μικρά Έλλη απέστρέφει δύο πράγματα, τά μαύρα φορέματα και τάς έπισκέψεις εις τό Νεκροταφειον, δσάκις εξήρχετο με τήν μητέρα της εφ' άμάξης. Σιγά-σιγά ήνάγκασε τήν μητέρα να κάμνουν συχνούς περιπάτους εις έξοχικώτερα μέρη και να φορή τούλάχιστον κατ'οικον τά χρωματιστά φορέματα, που ήγάπα και έπροτίμα τόσο πολύ.

Τά σχέδια του μνημείου μετά πολλές συσκέψεις, ών μετείχε και ή Θεανώ, κατέστρωσαν δ Δημάκης. Μετά τό καλλιτεχνικόν όμως ζήτημα ήγέρθη και φιλολογικόν περι του έπιτυμβίου. Ή Θεανώ τό ήθελεν έμμετρον, ως συνειθίζετο πρό μιας γενεάς, και αποταθεϊσα εις ένα γηραιόν στιχουργόν έπρομηθεύθη πέντε επιγράμματα άντι ενός.

Κατά τήν γνώμην του Κλεώπα όλα ήσαν πομπώδη με πολλά έπιθετα και όλίγην ουσίαν.

—Θά έχομεν τήν άθανασίαν του γελοίου, αν χαράξωμεν ολονδήποτε εις αυτών.

—Αδύνατον να χαραχθουν, ειπεν δ Δημάκης. Τό μάρμαρον δέν μοιάζει τόν χάρτην' αποκρούει τήν φλυαρίαν.

—Αυτά, προσέθεσεν δ Κλεώπας, δέν λέγονται καν επιτύμβια, αλλά ραφφιδίαι, όπως τό λέγει και έν αρχαίον έπίγραμμα διά τά έχοντα στιχούς περισσοτέρους των εξ.

Ή Θεανώ υπεχώρησεν όχι τόσο εις τήν αυθεντίαν του αξιωματός αυτού, δσον διότι εις κανέν των πέντε δειγμάτων δέν έβλεπε τόν ιδικόν της πόνον, ουτε τό αισθημα της άπαρηγορήτου χήρας. Έπλήρωσε λοιπόν γενναίως τά στιχουργήματα, τά έθαφεν έντός των συρταρίων της, και ήτο περίφροντις που να εβρη άλλον δεξιώτερον επιγραμματοποιόν, δε δ Δημάκης έφερε μίαν ήμέραν τό εξής έπίγραμμα :

*Πέντε μόλις έτη ζήσας δ Βενθύλος ευδαίμωνος,
κει' έδω' άλλ' έν τώ τάφω και θαρόν δέν εινε μόνος.*

Ή καρδιά της λαοκηνής του Θεανούς μαζί του κείται.

Όχι τόν νεκρόν, τήν χήραν, δσον πνέει, να θορηγήτε.

—Αυτό εινε, ειπεν ή Θεανώ. Με φαίνεται σαν να τό υπαγόρευσα έγώ.

—Τό έγγραφεν δ αδελφός μου Κώστας, αφού του ειπα πως τό θέλετε. Αυτός στιχουργεί όπως ή ήχώ, δηλαδή ξένας ιδεάς' ιδιικάς του δέν έχει ποτέ.

Ή Κλεώπας δι' ενός μορφασμού έδειξε τήν απαρέσκεϊάν του. Ήτο γνώστη ή γνώμη του, ότι τά επιτύμβια μάρμαρα πρέπει να όμιλούν διά τούς νεκρούς και όχι διά τούς έπιζώντας' διότι οι λόγοι και τά αισθήματα των νεκρών μετέχουν της άθανασίας των και εινε άμετάβλητα, ένφ' τά αισθήματα των ζώντων μεταβάλλονται. Άλλά βέβαιος ών, ότι θα δυσχερέσει τήν αδελφήν του χωρίς να τήν πείση, δέν επέμεινε εις τήν άπόρριψιν, μολοντί διά του επιγράμματος έγίνετο κυρίως επίδειξις των αισθημάτων της Θεανούς.

III

Μετά δύο έτη από του θανάτου του Βενθύλου ήγέρθη ώραϊον μνημειον κοσμούμενον υπό λαμπρώς εξειργασμένης προτομής. Του άνδριαντοποιού έξόχως επιτυχόντος εις τήν ομοίότητα και τήν εκφρασιν, ή Θεανώ παρήγγειλεν όμοϊαν αλλά μικροτέραν προτομήν και τήν έθεσε μετ' άλλων εικόνων και ένθυμιών εις ίδιον δωμάτιον μετατραπέν εις μουσειον.

Έκει τό γραφειον του Βενθύλου, άθικτον όπως όταν έζη. Έκει αί λυχνίαι του, ή πολυθρόνα του και τό ανάκλιτρον, όπου έσυνείθιζε να αναπαύεται. Έκει τά φορέματά του, τά μανδήλια, τό όρολόγιον με τήν χρυσήν άλυσον και τό εξυπνητήρι, που όσον άλλοτε ή Θεανώ άντιπαθούσε, τόσο τώρα τό έλάτρευε' τό εβρισκεν ομοιοπαθές με τήν αγάπην της' διότι και τά δύο ήσαν άνίκανα να ξυπνήσουν τόν κοιμηθέντα.

Μετά τήν αναστάτωσιν ήρχισε μία ήρεμος και τακτική ζωή, ως συμβαίνει μετά καταστροφάς ήφαιστειωδών εκρήξεων και σεισμών. Έπί των έρειπίων και της λάσπης δέν άργούν να αναφανουν βότανα, χλόη, άνθη, δενδρύλλια και άμπελος. Ή άμπελος μάλιστα καρποφορεί με περισσήν γονιμότητα, ως να θέλη ν' αποζημιώση τόν άνθρωπον διά τόν απολεσθέντα χρόνον.

Ή Έλλη, πενταετής ήδη έξυπνότατον και χαριτωμένον κοράσιον, ήτο τό χάρμα της μητρός της. Έπλημμύριε τόν οίκον από χαράν που σκορπίζει ή απλαστος παιδική ψυχή με τά πτερυγίσματα μυριάδων έντυπώσεων, διότι πάσα έντύπωσις ήτο και μία άπορία.

Διά μνητέρα, και μάλιστα νεαράν, ήδονικώτερα απόλαυσις άλλη δέν υπάρχει. Αί έρωτήσεις του παιδίου πίπτουν βροχηδόν ως βολίδες, ή μία λαμπροτέρα της άλλης, από τό νεφέλωμα της λογιχής του.

Και ή μητηρ διαρκώς άπαντά, και όταν ακόμη τήν φέρουν εις άμηχανίαν αί έρωτήσεις. Διά τόν άπαντήσεων αυτών ή μητηρ γεννά βαθμηδόν τήν ψυχήν του παιδιου της τελειοποιούσα τήν πρώτην γέννησιν, τήν φυσιολογικήν, διά της δευτέρας της ψυχολογικής.

Αίφνης μίαν ήμέραν ή Έλλη άδιαθεταί. Τόσον μεγάλην όμως ειχεν όρμήν προς τήν κίνησιν και όρεξιν προς τά παιγνίδια της.

ώστε δὲν ἔστεργε νὰ κατακλιθῆ μὲ ὄλας τὰς προσπάθειάς τῆς μητρόσ. Πρὶν καταλάβῃ ἡ Θεανὴ τί συμβαίνει, πρὶν διαγνώσῃ ὁ ἰατρός τὴν νόσον, τὴν τρίτην ἡμέραν ἢ θέσις τῆς μικρᾶς ἦτο σοβαρά, τὴν τετάρτην ἀπελπιστικὴ, τὴν πέμπτην ἢ Ἑλλῆ ἔκειτο νεκρά.

Ἐσφύγησεν κρατοῦσα σφικτὰ εἰς τὴν ἀγκάλην τὴν κοῦκλαν τῆς. Δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπον νὰ τὴν ἀποχωρισθῆ, καὶ ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τὴν μαυὰ τῆς.

IV

Νέα τώρα ἐρείπια φοβερῶτερα. Νέα ἐρήμωσις χειροτέρα τῆς πρώτης. «Τὴν πρώτην φοράν ἐσώθη ἀπὸ τὸ παιδί τῆς, τώρα ποὺς θὰ

• Παρήγγειλε ὁμοίαν προτομὴν, τὴν ὁποίαν ἔθεσεν εἰς ἴδιον δωμάτιον . . . »

τὴν σῶσῃ ; » ἔλεγεν ὁ κόσμος, κ' ἐπερίμενε κάθε πρῶτ' ν' ἀκούσῃ τὴν εἴδησιν τῆς αὐτοκτονίας, ἀφοῦ ἡ Θεανὴ μίαν φράσιν ἐπανελάμβανε διαρκῶς : « Ἀφήστε με νὰ πάγῳ στὸ σπίτι μου' μὲ περιμένει ὁ ἄνδρας μου καὶ ἡ Ἑλλῆ μου ».

Ὁ Κλεώπας ὁμως ἐλάμβανεν ὄλας τὰς προφυλάξεις. Δὲν ἀφῆκε πλησίον τῆς φαλίδας καὶ δι, τι ἄλλο αἰχημῆρόν καὶ κοπτερόν' ὄλα τὰφῆρσε καὶ τὰ ἐκλείδωσε. Ἐπῆρε καὶ μίαν νοσοκόμον διὰ νὰ ἀγρυνῆ μὲ τὴν θαλαμηπόλον νυκθήμερόν, καὶ ὁ ἴδιος, πολλὰς ὥρας ἔμενε μαζί τῆς περὶ στέλλων τὴν ὁρμὴν τῶν ἐπικινδύνων κρίσεων τῆς ἀπογνώσεως, μὲ στοργὴν φιλάδελφον, παρηγορῶν καὶ ἐνθαρρύνων.

Ἀλλὰ οἱ ἐκ μοχθηροῦ θεώμενοι τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀποδίδοντες πάντοτε εἰς αὐτὰ πονηρόν ἐλατήριον δὲν ἀνεγνώριζαν κανὲν εὐγενὲς αἰσθημα οὔτε εἰλικρινῆ στοργὴν εἰς τὸν Κλεώπαν.

— Δὲν βαρυνέθε, ἔλεγον. Ὅλ' αὐτὰ εἶνε προσποιήσις, στάκτι στα μάτια. Ὁ Κλεώπας κυττάζει μίαν ὄραν ἀρχήτερα, νὰ πάγῃ ἡ Θεανὴ ἐκεῖ ποῦ θέλει, διὰ νὰ τὴν κληρονομήσῃ αὐτός. Ἡ περιουσία τοῦ Βενθύλου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τόσον ὠφελήθη ἔως τώρα, γίνεται ὄλη ἰδική του.

Ἐν τούτοις παρήρχοντο ἑβδομάδες καὶ μῆνες, χωρὶς νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἀπαισία πρόρρησις τοῦ κοινοῦ. Αἱ νευρικαὶ κρίσεις καθησύρασαν ταχύτερον ἢ ὅσον ἀνεμένετο. Εἰς τὴν πρώτην μεγάλην τρικυμίαν φοβεῖται ὁ πλοῖαρχος περισσότερον' τὴν δευτέραν ἀντιμετωπίζει γενναίωτερον' διότι ὀσὶς ἔξεως καὶ πείρας προστίθεται εἰς τὸν ὄργανισμόν.

Ἄλλως τε ὁ Κλεώπας ἔπεισε τὴν Θεανὴ νὰ μετοικήσουσιν εἰς ἐξοχὴν, ὅπου ἀπὸ ἑνὸς ἡρῆ ἔτους ὁ ἀγροτικὸς βίος ἐσοκόρπιζε τὴν βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν τῶν μαύρων ἰδεῶν τῆς, κ' ἔδιδε μίαν αὐνήθη γλυκύτητα εἰς τὴν μελαγχολικὴν φυσιογνωμίαν τῆς, χρώματα εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εὐρωστίαν εἰς τὸ σῶμα τῆς.

Κατεγίνετο μὲ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου, τὰ ὄπωροφόρα δένδρα καὶ τὰς δύο ἀγελάδας τῆς, καὶ τῆ προτροπῇ τοῦ Κλεώπα ἐξασκηθεῖσα εἰς τὴν ἵππασίαν ἔκαμνε μακροὺς περιπάτους μαζί του εἰς τὰς ὠραίας πέριξ τοποθεσίας. Ἐβλεπε διὰ πρώτην φοράν εὐρεῖς ὀρίζοντας, ποῦ ἐνθῆμιζον τὸν ἄλλον εὐρὺν ὀρίζοντα τῆς εὐτυχίας τῆς. Ἡ κίνησις ἀντικατέστησε τὸν καθεστηκότα βίον, ἡ δὲ νεότης (διότι τώρα μόλις εἰσῆρχετο ἡ Θεανὴ εἰς τὸ τριακοστὸν ἔτος) ἐχάρριζε πάλιν τὰ δῶρα τῆς, τὴν ἀβρότητα καὶ τὸ σφρίγος εἰς τὴν πολυπαθῆ χήραν.

Κοινωνικὰς σχέσεις εἶχεν ἀνεκάθειν ὀλίγας' διότι ὁ Βενθύλος εἶχεν ἀξίωμα δι, τι ὁ εὐτυχὴς περιορίζει εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, ἐνῶ ὁ ἐπιδιώκων τοιαύτας ὁμολογεῖ δι, τι δὲν εἶνε εὐχαριστημένος μὲ τὴν οἰκογενειακὴν του ἐστίαν καὶ μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἀπὸ τοῦ θανάτου ὁμως τοῦ ἀνδρός τῆς εὐρίσκετο εἰς ἐντελῆ ἀπομόνωσιν. Δύο συγγενεῖς μόνον ἔβλεπε, τὴν ἐξαδέλφην τῆς Κλεῶ καὶ τὴν θεῖαν τῆς Καλλιόπην, τὰς ὁποίας ἐκράτει συχνὰ εἰς τὴν ἐξοχὴν, καὶ τὸν Δημάκην, ὅστις ἤρχετο συχνότερον, ἀφ' ὅτου ἀνέλαβε τὴν ἀνακαινίσιν τοῦ περιπτέρου τῆς ἐπαύλειος. Ἡ οἰκότης ἐκ τούτου ἐγίνετο μεγαλειτέρα καὶ πολλακίς ὁ Δημάκης συνῴδευεν εἰς τὰς ἱππευτικὰς ἐκδρομὰς τῆς Θεανὴ καὶ τὸν Κλεώπαν.

Ἡ Θεανὴ ἐνεθάρρυνε τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις καὶ διαμονὰς τοῦ Δημάκη μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Κλεῶς. Αὐτῆ, νεῦνις ζωηρά, μὲ ἀρκετὴν μόψωσιν, εὐειδής καὶ μὲ τάλαντον μουσικὸν ἐξαιρετόν, ἐδείκνυε πολλὴν συμπάθειαν πρὸς τὸν Δημάκην. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀδιάφορος περιωρίζετο εἰς τυπικὰς φιλοφρονήσεις.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Θεανὴ ὑπὸ τὴν σκιαδα τοῦ κήπου μὲ τὴν πεποιθταν δι, τι θὰ ἀπέσα τὴν συναίνεσιν του, ποῦ εἶχεν ἡρῆ ἀρνηθῆ εἰς τὸν Κλεώπαν, τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως :

— Διατι, κύριε Δημάκη, δὲν ἀποφασίζετε νὰ δώσετε τὸν λόγον σας ; Ἡ Κλεῶ εἶνε κόρη εὐμορφῆ, καλὴ νοικοκυρά, καί, ὅπως τὸ ἐνοήσατε βέβαια, σὰς ἀγαπᾷ.

— Κυρία μου, ἂν εἶχε τὴν ἰδικὴν σας χάριν, τὴν ἰδικὴν σας εὐμορφίαν καὶ τὴν ἀγγελικὴν σας ψυχὴν, δὲν θὰ ἐδίσταζα οὔτε στιγμὴν.

— Τί λέγετε; τόν διέκοψεν ἡ Θεανώ, τῆς ὁποίας τὰ μάγουλα ἐκοκκίνισαν αἰφνιδίως ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῆς. Ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον τίποτε. Δὲν λογαριάζομαι. Ξεύρετε πολὺ καλὰ διὰ ἐξωφύλισμα μὲ τὸν κόσμον.

— Δι' ἐμὲ ὅμως εἰσθε τὸ πᾶν. Μὲ ἀναγκάζει ἡ πρότασίς σας νὰ ἀποκαλύψω τὸ μουσικόν μου. Δὲν ἐννοήσατε βέβαια τόσον καιρὸν τίποτε ἀπὸ τὴν κρυφὴν μου ἀγάπην, ποῦ ὅσον ἐμαγάλωνε, τόσον περισσότερον τὴν ἔκρυπτα, καὶ ὅσον τὴν ἔκρυπτα, τόσον δυνατώτερα μὲ ἐδεσμεύατε, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζετε.

— Τί λόγοι εἶνε αὐτοί, κύριε Δημάκη;

— Δυστυχῶς δὲν εἶνε μόνον λόγοι.

— Μὰ τί ἠμπορεῖτε νὰ ζητήτε ἀπὸ ἐμὲ, ποῦ εἶμαι μία σκιά παρελθούσης ζωῆς;

— Νὰ εἶμαι ἡ σκιά τῆς σκιάς σας' αὐτὸ μὲ ἀρκεῖ. Καὶ ἂν ἐξωφλήσατε μὲ τὸν κόσμον, τότε κατ' ἀνάγκην θὰ ἐξοφλήσω κ' ἐγὼ. Κἀμνη σχέδια ὡς βλέπετε διὰ τοὺς ἄλλους' διὰ τὸν ἑαυτὸν μου δὲν θὰ σχεδιάζω τίποτε, καὶ ὁ βίος μου δὲν θὰ ἔχῃ κανένα σκοπὸν, ὅπως καὶ ὁ ἰδικός σας.

— Ἐγὼ λοιπὸν ἐμποδίζω καὶ τὴν Κλειῶ νὰ εὐτυχῆσῃ; *Ἄλλη συμφορὰ κ' αὐτῆ.

— Μὴν ἔχετε τύψιν συνειδέτοσ. Ἡ Κλειῶ δὲν θὰ ἦτο εὐτυχὴς μαζὶ μου. Καὶ ἂν σὰς δυσχερέτησα μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ αἰσθηματός μου, ζητῶ ταπεινῶς συγγνώμην. Θ' ἀγαπῶ καὶ ἄς μὴ ἀνταγαπώμαι.

— Χειροτέραν ἐκλογὴν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κάμειτε.

— Ἡ ἐκλογὴ εἶνε ἀρίστη' ἀλλὰ τὸ εἶδος τῆς ἀγάπης, ἐπειδὴ τὸ θέλετε μονομερές, γίνεται ἐλεγεϊακόν. Ἐγὼ ὅμως θ' ἀγαπῶ καὶ ἄς μὴ ἐλλίξω.

— Ὅμιλεῖτε περὶ ἀγάπης. Καὶ ποῖος τὴν ἐγνώρισε τόσον καλὰ καὶ συγχρόνως τόσον σκληρὰ, ὅσον ἐγὼ καὶ ὡς σύζυγος καὶ ὡς μήτηρ; Τὴν ἐξήντηλσα δολόκληρον καὶ μὲ ἐξήντηλσε τελείως.

— Ἡ ἀγάπη δὲν ἐξαντλεῖται ποτέ. Καὶ ὅταν βιαίως κοπῆ καὶ πῆσῃ ὁ κορμός τῆς, ἡ ρίζα ἀναδίδει. Πράττομεν ἱεροσυλιαν, ὅταν ἐμποδίζωμεν τὴν νέαν βλάστησιν, ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ φύσις.

— Γνωρίζετε, κύριε Δημάκη, ὅτι τὸ παρελθόν μου ἐσωρεύθη εἰς ἐρείπια καὶ συμπάρεσυρε καὶ παρόν καὶ μέλλον. Ἐπᾶνω εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια θέλετε νὰ κτίσετε μέγαρον διὰ τὸν ἔρωτά σας; αὐτὰ ζητεῖτε νὰ χρησιμοποιήσετε ὡς ὕλικόν οἰκοδομῆς; Ἄν δὲν ἀπατώμαι, αὐτὸ θὰ ἦτο ἱεροσυλία. Στρέψατε τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν Κλειῶ. Θὰ σχεδιάσατε τὸ ὠραιότερον μέγαρον τῆς εὐτυχίας καὶ διὰ τοὺς δύο σας, χωρὶς κανέν ἐμπόδιον, χωρὶς νὰ ἐκρίζωνετε θεμέλια, χωρὶς νὰ μετακινήτε ὀγκώδη ἐρείπια, χωρὶς νὰ ταράττετε τὴν ἱερὰν των σιγῆν.

— Ὁ ἔρωσ μου, κυρία Θεανώ, δὲν εἶνε ἀνεμοδείκτης, διὰ νὰ στρέφῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἀγαπῶ ὅσας καὶ ὄχι τὴν Κλειῶ. Ἐχῶ πεσοπθῆσιν εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης. Κἀμνε θαύματα νεκραναστά-

σεως καὶ ἀναγεννήσεως. Ὅσον καὶ ἂν θέλετε νὰ διώχνετε τὴν νέαν ζωὴν, οἱ νόμοι τῆς φύσεως τὴν ἀπαιτοῦν, καὶ ἡ φύσις εἶνε ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὴν θέλησίν σας καὶ ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς προλήψεις. Εἰς τὸ κενὸν ποῦ ἀποστρέφεται ἡ φύσις, διότι δὲν ὑπάρχει ζωὴ, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ζῆτε; Καὶ ζωὴ χωρὶς ν' ἀγαπάτε, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχη; Αὐτὸ εἶνε παρὰ φύσιν καὶ ἐγὼ πιστεύω εἰς τὰ φυσικὰ θαύματα καὶ τὰ περιμένω. Θ' ἀγαπήσατε ἴσως ἄλλον, εὐτυχέστερόν μου, ἀλλὰ θ' ἀγαπήσατε. Θὰ εἶνε κρῖμα νὰ μὴν ἀγαπήσατε.

— Ποτέ, ποτέ, εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ἡ Θεανώ ἐγερθεῖσα ἀποτόμως καὶ μὲ βῆμα ταχὺ, τρέχουσα σχεδόν, ἔφυγε κ' ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς.

V

Εἰς τὴν μελαγχολικῶς γαληνωσαν ψυχὴν τῆς Θεανοῦς ἡ ἀποκάλυψις τοῦ αἰσθηματος τοῦ Δημάκη ἐνέσκηψεν ὡς θύελλα.

Ὅπως ὁ αἰφνίδιος κυκλῶν ἐκρίζωνει δένδρα αἰωνόβια, ἀναρπάζει στέγας οἰκιῶν, συστρέφει ὡς ἐν δίνῃ ἀναμιξ ἑλαφρὰ καὶ βαρῆα σώματα καὶ στροβιλιζοῦν ὀρηκτικῶς εἰς τὸν σκοτεινὴντα ὑπὸ τοῦ κοριοῦτοῦ ἀέρα φύλλα καὶ κλάδοι δένδρων, κέραμοι, ξύλα, ράκη καὶ συντρίμματα παντοῖα καὶ ἀκατονόμαστα, ἔτσι ἐστριφογυρίζαν καὶ τὰ συντρίμματα αἰσθημάτων, πόθων, σκέψεων καὶ θελήσεων τῆς Θεανοῦς.

Εἰς τὸν δαιμονιώδη αὐτὸν στρόβιλον μερικὰ συναισθηματὰ τῆς ἐφαινόμην ἐναρμονιζόμενα μὲ τὰς σκέψεις τοῦ Δημάκη περὶ νέας ζωῆς. Τὸ αἰσθημα ἰδίως τῆς μητρότητος διεκρίνετο ἐναργέστερον.

Πράγματι' πολλάκις εἶχε παρατηρήσει, πόσον ἀντίθετα αἰσθηματὰ ἐγεννῶντο ἀπὸ τὴν διαρκῆ ἀνάμνησιν τῆς παρελθούσης εὐτυχίας τῆς. Ὅσάκις ἐσκέπτετο τὸν Βενθύλον, αἰσθημα ἱκανοποιήσεως καὶ παρηγορίας τὴν κατελάμβανε καὶ ἔλεγε: «Υπῆρξα τουλάχιστον ἡ εὐτυχεστέρα τῶν συζύγων». Καὶ τὸ αἰσθημα αὐτὸ ἐμπόδιζε νὰ παρεντεθῆ εἰκὼν ἄλλου ἀνδρός μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Βενθύλου.

«— Ποτέ! ποτέ! εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ἡ Θεανώ...»

Ἐξίσχυσε ὁμοῦ ἐσκέπτετο τὴν Ἑλλην, ἦτο ἀπαρηγόρητος. Εἰς τὸ τέκνον τῆς εἶχε καταφύγει ὅλη ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις τῆς, καὶ μετὰ αὐτὸ θὰ ἐξηκολούθει ὡς μήτηρ νέαν ζωὴν πλήρη θεληγέτρων· διότι ὅπου ἐνεργὸς ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις, ἐκεῖ καὶ ἀπὸ τὰ βάραινα ἀκόμη βλαστάνουν θεληγέτρα. Ἐβλέπε καθαρά, ὅτι δὲν ἔχασε μόνον τὴν κόρη, ἀλλ' ἔπαυσε νὰ εἶνε μήτηρ· εἶχεν ὅλην τὴν ὀδύνην τῆς Νιόβης, καὶ μίαν ἐπὶ πλεόν ὀδύνην, τὸν πόθον τῆς μητρότητος.

Ἐπὸς αὐτὸς ἔσωσε τὴν Θεανὸν ἐκ τῆς ἀπολλωσίσεως, διαρκῶς παρεμβάλλων ἀορίστους παιδικὰς μορφὰς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἑλλης.

Ἐπὶ ἄς ἐγίνετο καὶ πάλιν μήτηρ! ὁ πόθος τῆς μητρότητος, δειλὰ κατ' ἀρχάς, θαρραλεώτερον κατόπι, ἐκέντα τὴν ψυχὴν τῆς χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ τὴν σάρκα· διότι ἡ μητρότης εἶνε ὁ ἀγνότερος καὶ ἰδανικώτερος πόθος τῆς γυναικός. Μετὰ αὐτὴν ὁμοῦ τὴν ἀγνότητα ἡ φύσις, ὁλόφρων πάντοτε, συγκαλύπτει τοὺς ὕλικωτέρους σκοπούς τῆς, ὅπως καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ Ἐρωτος καλύπτεται ἡ θέλησίς τῆς περὶ δικαιώσεως τοῦ εἶδους. Τὰ ἀγνά αἰσθήματα ἐχρησίμευσαν πάντοτε ὡς πέπλος διὰ νὰ παρουσιάζωμεν ἐνδυμένην τὴν γυμνὴν ἀλήθειαν. Γυμνὴν ἐντροπέμεθα νὰ τὴν βλέπωμεν· προσβάλλεται ἡ αἰδώς!

VI

Ἐξίσχυσε ἕνεκα τῆς οἰκοδομῆς τοῦ περιπτέρου ἐξηκολούθησε τὰς σχεδὸν καθημερινὰς μεταβάσεις του εἰς τὴν ἑπαυλιν. Ἄλλα καὶ χωρὶς αὐτὸ θὰ ἐξηκολούθει τὰς ἐπισκέψεις του. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀποθαρρυνομένων ἀπὸ τὴν πρώτην ἦταν. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰς πρώτας μάχας εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ ἔρωτος κερδίζει πάντοτε ἡ γυνὴ διὰ τοῦ φοβεροῦ ἀμυντικοῦ ὅπλου τῆς ἀνησίως· ἀλλ' αἱ νίκαι αὐταὶ καταντοῦν ἐπὶ τέλους ἀνηϊκαί. Ἡ αἰχμὴ τοῦ ὅπλου ἀμβλύνεται ἐκ τῆς χρήσεως καὶ ἀργὰ ἡ γρήγορα αἱ πολλὰ ἀνηϊσεις περιπέσκονται εἰς ἀντιφάσεις καὶ καταλήγουν εἰς κατάφασιν.

Ἐν τούτοις διὰ νὰ ἐλαττώσῃ τὰς πιθανότητας τῆς ἀποτυχίας του εἰς τὸν αἰφνιδικὸν ἐκτραγικὸν ἐρωτικὸν πόλεμον, ἔκρινε στρατηγικώτερον· ἀφίση πᾶσαν ἐπιθετικὴν στάσιν, νὰ φαίνεται ἄτολμος καὶ δειλός, πλήρης ἐγκατεστήσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς τὸ φοβερόν ὄχι. Ἔτσι· θὰ ἐνισχύετο ἡ Θεανὸν εἰς τὰς ἰδέας τῆς, ὅτι ἔχει ἐνώπιόν τῆς ἰδεολόγον καὶ ἀκίνδυνον ἑραστήν, καὶ θὰ ἐλάμβανε θάρρος διὰ νὰ ἐπιχειρῇ συχνὰς ἐξόδους ἐκ τοῦ φρουρίου, ποῦ ἐφαίνετο ἀπόρθητον μετὰ τὰ διπλὰ του χαρακώματα, τῆς ἀπαρηγόρητου χήρας καὶ τῆς ἀπαρηγόρητου μητρὸς.

Μετὰ ἐκπληξίως ὁμοῦ παρετήρησεν, ὅτι ἡ Θεανὸν καὶ εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς εἶχε μεταβληθῆ. Μετὰ κάποιαν εὐθυμίαν καὶ ζωηρότητα ἐχρωματίζε τὴν μονότονον μεταλλοχολίαν καὶ σοβαρότητά τῆς, ἐπρόδιδε ἐξόδους εἰς τὸν φρουρίον, ποῦ ἐφαίνετο μετὰ τῆς, καὶ ἐδείκνυε προδῆλως μεγαλειότητα τώρα οἰκειότητα, ἀφοῦ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Κλεώπα προσεκάλει τὸν Δημάκην ὡς

συνοδὸν εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ εἰς μακρυνούς περιπάτους πεζῆ. Δὲν ἤκουετο πλέον τὸ ὄνομα τοῦ Βενθόλου ἀλλὰ μόνον τῆς Ἑλλης. Ἐπὸς τῆς μάννας ἐφαίνετο καταπνίξας πάντα πόνον, καὶ ἕνας πόθος ὁ τῆς μητρότητος ὁλοκρῶν ὀγκυμμένος ἐκυριάρχει ὅλων τῶν σκέψεων τῆς, ὅλων τῶν ὁμιλιῶν τῆς, ἀποδιώξας πάντα πόθον ἄλλον.

Ἐξίσχυσε ὁμοῦ ἐσκέπτετο τὴν Ἑλλην, ἦτο ἀπαρηγόρητος. Εἰς τὸ τέκνον τῆς εἶχε καταφύγει ὅλη ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις τῆς, καὶ μετὰ αὐτὸ θὰ ἐξηκολούθει ὡς μήτηρ νέαν ζωὴν πλήρη θεληγέτρων· διότι ὅπου ἐνεργὸς ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις, ἐκεῖ καὶ ἀπὸ τὰ βάραινα ἀκόμη βλαστάνουν θεληγέτρα. Ἐβλέπε καθαρά, ὅτι δὲν ἔχασε μόνον τὴν κόρη, ἀλλ' ἔπαυσε νὰ εἶνε μήτηρ· εἶχεν ὅλην τὴν ὀδύνην τῆς Νιόβης, καὶ μίαν ἐπὶ πλεόν ὀδύνην, τὸν πόθον τῆς μητρότητος.

Ἐπὸς αὐτὸς ἔσωσε τὴν Θεανὸν ἐκ τῆς ἀπολλωσίσεως, διαρκῶς παρεμβάλλων ἀορίστους παιδικὰς μορφὰς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἑλλης.

Ἐπὶ ἄς ἐγίνετο καὶ πάλιν μήτηρ! ὁ πόθος τῆς μητρότητος, δειλὰ κατ' ἀρχάς, θαρραλεώτερον κατόπι, ἐκέντα τὴν ψυχὴν τῆς χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ τὴν σάρκα· διότι ἡ μητρότης εἶνε ὁ ἀγνότερος καὶ ἰδανικώτερος πόθος τῆς γυναικός. Μετὰ αὐτὴν ὁμοῦ τὴν ἀγνότητα ἡ φύσις, ὁλόφρων πάντοτε, συγκαλύπτει τοὺς ὕλικωτέρους σκοπούς τῆς, ὅπως καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ Ἐρωτος καλύπτεται ἡ θέλησίς τῆς περὶ δικαιώσεως τοῦ εἶδους. Τὰ ἀγνά αἰσθήματα ἐχρησίμευσαν πάντοτε ὡς πέπλος διὰ νὰ παρουσιάζωμεν ἐνδυμένην τὴν γυμνὴν ἀλήθειαν. Γυμνὴν ἐντροπέμεθα νὰ τὴν βλέπωμεν· προσβάλλεται ἡ αἰδώς!

Ἐξίσχυσε ἕνεκα τῆς οἰκοδομῆς τοῦ περιπτέρου ἐξηκολούθησε τὰς σχεδὸν καθημερινὰς μεταβάσεις του εἰς τὴν ἑπαυλιν. Ἄλλα καὶ χωρὶς αὐτὸ θὰ ἐξηκολούθει τὰς ἐπισκέψεις του. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀποθαρρυνομένων ἀπὸ τὴν πρώτην ἦταν. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰς πρώτας μάχας εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ ἔρωτος κερδίζει πάντοτε ἡ γυνὴ διὰ τοῦ φοβεροῦ ἀμυντικοῦ ὅπλου τῆς ἀνησίως· ἀλλ' αἱ νίκαι αὐταὶ καταντοῦν ἐπὶ τέλους ἀνηϊκαί. Ἡ αἰχμὴ τοῦ ὅπλου ἀμβλύνεται ἐκ τῆς χρήσεως καὶ ἀργὰ ἡ γρήγορα αἱ πολλὰ ἀνηϊσεις περιπέσκονται εἰς ἀντιφάσεις καὶ καταλήγουν εἰς κατάφασιν.

Ἐν τούτοις διὰ νὰ ἐλαττώσῃ τὰς πιθανότητας τῆς ἀποτυχίας του εἰς τὸν αἰφνιδικὸν ἐκτραγικὸν ἐρωτικὸν πόλεμον, ἔκρινε στρατηγικώτερον· ἀφίση πᾶσαν ἐπιθετικὴν στάσιν, νὰ φαίνεται ἄτολμος καὶ δειλός, πλήρης ἐγκατεστήσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς τὸ φοβερόν ὄχι. Ἔτσι· θὰ ἐνισχύετο ἡ Θεανὸν εἰς τὰς ἰδέας τῆς, ὅτι ἔχει ἐνώπιόν τῆς ἰδεολόγον καὶ ἀκίνδυνον ἑραστήν, καὶ θὰ ἐλάμβανε θάρρος διὰ νὰ ἐπιχειρῇ συχνὰς ἐξόδους ἐκ τοῦ φρουρίου, ποῦ ἐφαίνετο ἀπόρθητον μετὰ τὰ διπλὰ του χαρακώματα, τῆς ἀπαρηγόρητου χήρας καὶ τῆς ἀπαρηγόρητου μητρὸς.

Μετὰ ἐκπληξίως ὁμοῦ παρετήρησεν, ὅτι ἡ Θεανὸν καὶ εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς εἶχε μεταβληθῆ. Μετὰ κάποιαν εὐθυμίαν καὶ ζωηρότητα ἐχρωματίζε τὴν μονότονον μεταλλοχολίαν καὶ σοβαρότητά τῆς, ἐπρόδιδε ἐξόδους εἰς τὸν φρουρίον, ποῦ ἐφαίνετο μετὰ τῆς, καὶ ἐδείκνυε προδῆλως μεγαλειότητα τώρα οἰκειότητα, ἀφοῦ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Κλεώπα προσεκάλει τὸν Δημάκην ὡς

καπαχρασθή· αὐτός. Αὐριον ἀναχωρῶ διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Σὲ ἀφίνω ἠγείαν, ἀδελφή μου, καὶ ὁ Θεὸς μαζί σου.

Ἡ Θεανὴ συγκινηθεῖσα μέχρι δακρῶν τὸν ἐφίλησε, τὸν ἐξήγησε συγγνώμην, καὶ τὸν ἰκέτευσε νὰ μείνῃ μαζί της. Ἄλλ' ὅπως αὐτὴ μὲ τὴν ἔμμονον ἰδέαν τῆς μητρότητος ἔμεινε ἀκράδαντος εἰς τὴν ἀπόφασίν της νὰ πάρῃ τὸν Δημάκην, ἔτσι κ' ἐκεῖνος ἔμεινε ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

Συγχρόνως ἡ ἐξαδέλφη Κλειὴ καὶ ἡ θεία Καλλιόπη ἔψαλλον τὰ εἶς ἀμάξης κατὰ τῆς Θεανοῦς. Ἡ θεία ἔλεγε εἰς γνωστούς καὶ

ἀγνώστους, εἰς ἐρωτῶντας καὶ μὴ ἐρωτῶντας: — Ἄκοῦτ' ἐκεῖ δὲν ἐχρόνισεν ἀκόμη (εἶχαν κλείσει δύο ἔτη) ποῦ ἔχασε τὴν μονάκριβή της, καὶ θέλει νὰ μοῦ γίνῃ ξανά νύμφη. Δὲν ἐστέγνωσαν τὰ ψεύτικα της δάκρυα γιὰ τὸν ἄνδρα της καὶ γιὰ τὸ παιδί της...

— Μά, κυρία Καλλιόπη, διέκοψε κάποιος ἀκροατῆς, τὰ ψεύτικα δάκρυα δὲ στεγνώνουν ποτέ, ὅπως καὶ τὰ ψεύτικα λουλούδια δὲν μαραίνονται· γι' αὐτὸ εἶνε ἀειθαλές τὸ ψεῦμα καὶ βασιλεύει σ' αὐτὸν τὸν κόσμον.

— Γι' αὐτὸ λοιπὸν βασιλεύει καὶ ἡ Θεανὴ, ἡ ὑποκρίτρια καὶ ψεύτρα. Μὲ τὰ καμώματά της καὶ μὲ τὰ χρήματά της ξελόγισσε τὸν Δημάκην ποῦ ἐτρελαίνεται διὰ τὴν κό-

ρην μου καὶ ἦτον ἑτοιμος νὰ τὴν πάρῃ. Ἡθέλησε καὶ καλὰ νὰ μιπὴ στὴν μέση προξενήτρα. Καὶ βέβαια, ἀνυπανδρος προξενήτης καὶ χήρα προξενήτρα γιὰ λόγου τους γυρεύουν. Ἐδιώξεν ἡ ἀθεόφοβη καὶ τὸν ἀδελφόν της· δὲν τὸν θέλει, λέγει, πενθηρὸν κοντὰ της. Τῆς ἔφαγε, λέγει, 100.000 φράγκα δικά της. Πῶς θέλετε νὰ πανθρευθοῦν τὰ κορίτσια μας, ὅταν κάθε πλουσία χήρα παίρνῃ δύο καὶ τρεῖς ἄνδρας; Ἐρχεται, βλέπετε, ὁ χάρος καὶ ἀρπάζει πάντοτε τὸν ἄνδρα, γιὰ νὰ ξαναπανθρευθῇ ἡ χήρα. Ἐτσι, πῶς θέλετε νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά τῶν κοριτσιῶν μας;

Ἡ ἡχώ τῆς κακολογίας, τῶν συκοφαντιῶν καὶ τῶν καυστικῶν

«Ἡ Θεανὴ τὸν ἐφίλησε μὲ δάκρυα καὶ τοῦ ἐξήγησε συγγνώμην...»

σκωμμάτων ἔφθανε μέχρι τῆς Θεανοῦς. Ἄλλ' ὡς συμβαίνει εἰς ὁμοίας περιστάσεις, αἱ φλυαρίαι τοῦ κόσμου ἐξηγήσαν τὸ πῆσιμα τῆς κακολογομένης καὶ ἡ Θεανὴ ἀντὶ διαταγῶν καὶ ἀναβολῶν ἐπέσπευσε τὸν γάμον της παντέρημος ἀπὸ πάσαν εὐχὴν καὶ παρουσίαν συγγενικήν. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Κλειῶπα καὶ ἡ ἀναχώρησις του, ἔρριψαν βαρεῖαν σκιάν εἰς τὴν ψυχὴν της κ' ἔκαμαν τὴν νύμφην νὰ κλαύσῃ μὲ λυγμούς κατὰ τὴν στέψιν.

VII

Ὁ δεῦτερος γάμος τῆς Θεανοῦς, ὅσον καὶ ἂν ἐτελέσθῃ ὑπὸ κακοῦς οἰωνοῦς, θὰ ἦτον ἀφετηρία νέας ζωῆς, καὶ ἰσως εὐτυχοῦς ζωῆς, ἐὰν ὁ πόθος τῆς μητρότητος ἐξεπληροῦτο. Ἄτυχός δὲν ἐπραγματώθη. Καὶ ὅσον παρήρχετο ὁ καιρὸς, τόσον τὴν ἐλπίδα διεδέχετο ἡ ἀπογοήτευσίς, καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν ἡ πικρὰ μετάνοια. Ἄλλ' ὅταν μετανοῇ κανεὶς διὰ πράξιν ἀνεπανόρθωτων, ἄρχεται διὰ τὸν μετανοοῦντα ἡ ἐπίγειος κόλασις, ἥτις ἄγει ἀσφαλῶς εἰς τὸν παράδεισον. Κατὰ τοὺς θεολόγους μάλιστα, ἡ μετάνοια εἶνε εἰσιτήριον πρῶτης θέσεως τοῦ παραδείσου.

Ὁ Βενθύλος ὠρθοῦτο εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Θεανοῦς ὡς τιμωρός, τὸ δὲ φάσμα τοῦ παρεντιθέμενου διαρκῶς μεταξὺ τῶν νέων συζύγων ἤρχισεν νὰ ἦνε ὁρατὸν καὶ μὲ τὸ παραπάνω ὀχληρὸν εἰς τὸν Δημάκην. Διότι ἡ Θεανὴ, χάριν τοῦ ἐξίλασμοῦ ἐθεώρει ἑαυτὴν ὑπόχρεον εἰς πᾶσαν ἀφορμὴν νὰ παραλληλίσῃ τοὺς δύο συζύγους, καταλήγουσα πάντοτε εἰς ἐγκώμια ὑπὲρ τοῦ Βενθύλου καὶ εἰς ἐπικρίσεις κατὰ τοῦ Δημάκη. Τὸν κατηγορεῖ ὅτι δὲν εἶχε τὴν λεπτότητα, οὔτε τὴν εὐγένειαν, οὔτε τὴν γλυκύτητα τοῦ μακαρίτου· ὅτι ἡ συναναστροφή του ἦτο ἄχαρις, ἡ φωνὴ του δυσάρεστος, τὸ βάδισμά του βαρὺ, ἡ ἐνδυμασία του ἄκομπος, αἱ ἠθικαὶ του ἀποκρουστικαί, αἱ εὐφυολογίαι του ἀνάλατοι, οἱ τρόποι του βαναυσοί, λόγφ συγχρητισίως του ὡς ἀρχιτέκτονος μετὰ βαναύσων καὶ χειρωνακτικῶν, καὶ ἡ κοινωνικὴ του θέσις κατωτέρα τῆς τοῦ μακαρίτου. Κατήντησε πλέον ὁ Δημάκης ν' ἀκούῃ συχνότατα ὡς ἐμφρόν: «Δὲν ἀξίζεις, καὶ μὲνε, οὔτε τὸ νύχι τοῦ Βενθύλου».

Μίαν ἡμέραν προσάπτεται εἰς τὸν Δημάκην νέα μομφὴ ὅτι ρογχαλίζει.

— Κι' ὁ μακαρίτης σου, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, δὲν ἐρρογχαλίζει διόλου; ἢ μήπως τὸ ρογχαλητὸν του ἦτο μουσικώτερον τοῦ ἰδικοῦ μου; Καλὰ ποῦ δὲν ἔκαμες ὡς τώρα καὶ διὰ τὸν βῆχα μου καμμίαν ἀπὸ τὰς χαριτωμένας σου συγκρίσεις.

— Ὅσον ὁμοιάζει τὸ βραχνὸν γαύγιμα ἐνὸς μανδρουσκύλου μὲ τὸ χαϊθρευτικὸν ἐνὸς λαγωνικοῦ, ἄλλο τόσον ὁμοιάζει καὶ ὁ ἰδικός σου ξηρόβηχας μὲ τὸν συμπαθητικώτατον βῆχα τοῦ μακαρίτου. Σὲ εἶπα, δὲν ἀξίζεις οὔτε τὸ νύχι τοῦ Βενθύλου. Εἶσαι ὁ ἀντίπους ἐκείνου.

— Γι' αὐτὸ μ' ἀντιπαθεῖς;

— Ἐσοῦ τὸν ἀντιπαθεῖς.

— Πῶς νὰ μὴ τὸν ἀντιπαθῶ, ἀφοῦ αὐτὸς σὲ κάμνει νὰ παραλο-
γίζεσαι καὶ νὰ μὲ μισῆς; Πρῶτα μ' εὐρισκας κάλλιστον σύντροφον·
τώρα δὲν ὑπάρχει ἐλσεινότερός μου. Ποῖος ἐκ τῶν δύο μας ἄλλαξε
ἀπὸ τότε, παρακαλῶ;

— Ἐσύ. Μὲ ἀπάτηρες αἰσχρὰ μ' ἐγέλασες . . .

— Τώρα θὰ σὲ δεῖξω ποῖος σὲ γελᾷ, ποῖος σπείρει ἐδῶ τὴν διχό-
νοϊαν μεταξὺ μας.

Καὶ ὁρμᾷ ὁ Δημάκης εἰς τὸ δωμάτιον, ποῦ ἡ Θεανὴ διὰ τὴν μνη-
μην τοῦ Βενθύλου εἶχε μεταβάλλει εἰς Μουσεῖον καὶ προσκυνητᾶρι,
ἀνοίγει τὸ παράθυρον, τὸ πρὸς τὴν ἀλλήν, ἀρπάζει τὴν προτομὴν
τοῦ Βενθύλου καὶ τὴν ρίπτει ἔξω, ὅπου ἔπεσε μὲ πάταγον καὶ
συνετρίδῃ.

— Ἐσύ πετᾷς τὸν Βενθύλον ἀπὸ τὸ σπίτι του; κραυγάζει ἔξαλ-
λος ἡ Θεανὴ. Ἐσύ τὸν κομματιάζεις ἐμπρὸς μου; Ἐξω, ἄθλιε!
φύγε ἀμέσως. Νὰ μὴ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου. Ὁ Βενθύλος, ποῦ κομ-
μάτιασες, εἶνε ὀλοζώντανος ἐδῶ μέσα. Καὶ ἂν ἦνε κανεὶς ἐδῶ πε-
θαμμένος, ἐσύ εἶσαι ὁ νεκρὸς καὶ τράβα τὸ πτώμα σου.

Ἡ συνοίκησις ἦτο πλεόν ἀδύνατος. Ὁ πεθαμμένος ἐδιώξε τὸν
ζωντανόν. Καὶ ἦτον ἐπόμενος, ἀφοῦ πᾶν ὅτι εἶχεν ἡ Θεανὴ, ὅλοι
αἱ ἀνανήσεις, γλυκίσαι ἢ θλιβεραὶ (διότι καὶ αἱ θλιβεραὶ μὲ τὸν
χρόνον ἀποκτοῦν ἰδιάζον θέλητρον καὶ μᾶς συνδέουν στενωτέρον),
ἡ καρδία της, τὰ πάντα ἀνήκον εἰς τὸν Βενθύλον. Ὁ Δημάκης ὡς
ἐγκάθετος, ἀποτυχῶν εἰς τὴν ἀποστολήν, ἐξώσθη, ὡς ἐκβάλλονται
τοῦ θεάτρου οἱ ἐγκάθετοι, ὅταν δὲν κατορθώνουν νὰ χειροκροτηθῇ
τὸ δράμα.

VIII

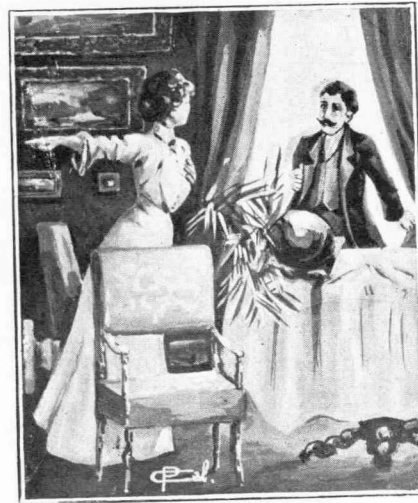
Ἡ Θεανὴ τελείως ἤδη ἐμονώθη. Ὁ Κλεώπας δὲν ἀπήντα εἰς τὰς
ἐπιστολάς της, μολονότι τὸν ἰκέτευε νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ ἀναλάβῃ
πάλιν τὸ ἔργον συμβούλου, προστάτου καὶ σωτήρος τῆς συντε-
τημένης καὶ μετανοούσης ἀδελφῆς του. Ἡ θεία Καλλιόπη καὶ ἡ
ἐξαδέλφη Κλειὴ ἐχαιρεκάνουν εἰς τὰ συμβάντα δοξάζουσαι τὸν
Ἰψιστον, ὅτι εἰσήκουσε τὰς εὐχὰς των περὶ ἐκδικήσεως. Ἡ κακο-
λογία των ἐλάμβανε τώρα διαστάσεις ἀμειλίχτου σατύρας.

Τὸ δὲ δεινότερον ἀπέτυχεν ἡ Θεανὴ εἰς τὴν ἀπόκτησιν διαζυγίου,
καίτοι πολλὰ ἐδαπάνησε πρὸς τοῦτο καὶ πολλὰ ἐμηχανέθησαν οἱ
δικηγόροι της. Ὁ νόμος ἐπέμενε νὰ τὴν θεωρῇ σύζυγον τοῦ Δη-
μάκη, ἡ δὲ κοινωμία νὰ τὴν ὀνομάζῃ κυρίαν Δημάκη, ἐνῶ οὐδεὶς
θεσμὸς πλεόν ψυχικὸς ἢ σωματικὸς ὑπῆρχεν. Ἡ ἀπελπίσις της
ἐκορυφώθη, ὅταν μὴ λαδοῦσα ἀπάντησιν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν
ἐπιστολήν, ἐπέσθη ὅτι ἐγκατελείφθη ὀριστικῶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδελ-
φοῦ, τοῦ μόνου ὑπολειφθέντος ἐκ τῶν προσώπων, ποῦ ἠγάπησεν εἰς
αὐτὸν τὸν κόσμον.

Συνέταξε τότε τὴν διαθήκην της, ἐγκατέστησε τὸν Κλεώπαν
μόνον κληρονόμον, ὑποχρεώσασα αὐτὸν νὰ καταβάλλῃ σπουδαῖον
ποσὸν λόγῳ κληροδοτήματος εἰς τὴν Κλειὴ πρὸς ἀποκατάστασιν

της, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ὑπανδρευθῇ πάντα ἄλλον ἐκτός τοῦ Δημάκη,
ἐξήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ κληρονόμου, ἐσυγχώρησε τὴν κλη-
ροδοχόν, καὶ ἀφοῦ διένειμεν ἀρκετὰ ἐλέη εἰς πτωχὰς οἰκογενεῖας
καὶ γενναῖα φιλοδομήματα εἰς τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικόν, κατε-
κλήθη μίαν νύκτα διὰ νὰ μὴν ἴδῃ πλεόν τὸν Ἥλιον τῆς ἐπιούσης.

Μετὰ δύο μεγάλας συμφορὰς εἶχεν ἐπιζηήσει μετὰ τὸν γάμον
ὅμως ποῦ ἠθέλησεν ἀλλὰ μετενόησε, ἀπεφάσισε νὰ δηλητηριασθῇ,
διὰ νὰ μὴν ἐπιζήσῃ. Τόσον εἶνε ἀληθές ὅτι αἱ συμφοραὶ, δι' ἃς εὐ-
θυμόμεθα ἡμεῖς, ἀπει-
λοῦν τὴν ζωὴν μας φο-
βερώτερον, παρὰ αἱ
ἀκούσται συμφοραὶ, δι'
ἃς εὐθύνεται ἡ δυσμε-
νῆς τύχη. Καὶ ὅταν ἡ
τύψις τῆς συνεδήσεως
καὶ ἡ μετάνοια δὲν
κατορθώνουν νὰ ἐξον-
τώσουν τὴν ζωὴν ὅσον
ταχέως θέλομεν, ἐρχε-
ται ἐπίκουρος μία βολὴ
πολυκρότου διὰ τὸν
ἄνδρα, μία σταγὼν δη-
λητηρίου διὰ τὴν γυ-
ναῖκα.

— Ἐξω, ἄθλιε! Φύγε ἀμέσως,
νὰ μὴ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου! . . .

Ἄλλ' ὑπάρχουν δυ-
στυχία καὶ μετὰ θάνα-
τον. Δὲν εἶχε φαντασθῇ
ἡ ἄμοιρος Θεανὴ, ὅτι
ὁ Δημάκης βοηθούμε-
νος καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ
νόμου, αὐτὸς θὰ τὴν
ἐκίθρευε, αὐτὸς θὰ τῆς
ἐδίδει τὸν τελευταῖον
ἀσπασμόν καὶ, ὦ! τῆς
τραγικῆς εἰρωνείας!
θὰ τὴν ἔθαπτεν εἰς τὸν ἰδικόν τοῦ οἰκογενειακόν τάφον, κείμενον
ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ μεγαλοπρεποῦς τύμβου, ὅπου ἀνεπαύετο ὁ
Βενθύλος καὶ ἡ Ἑλλη, καὶ ὅπου ἐνόμιζεν ὅτι ἔτρεχε ν' ἀναπαυθῇ
αὐτοκτονούσα.

Ἡ τύχη, ἀνίσχυρος ἀπέναντι τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἐπεμβαίνει
χαιρεκάνως εἰς τοὺς κύκλους τῶν ψυχολογικῶν νόμων καὶ ἀρέσκει-
ται νὰ τοὺς ταράττῃ συχνὰ, διὰ νὰ χλευάζῃ τὰ βουλεύματα τῶν
ἀνθρώπων.

Ὅταν ἐπέστρεφεν ὁ Κλεώπας, ἐξήντησε πᾶν μέσον ὅπως μετα-
κομίσῃ τὴν νεκρὰν εἰς τὸν τάφον τοῦ Βενθύλου, ἀλλὰ εἰς μάτην.
Διότι οἱ κανονισμοὶ τοῦ νεκροταφείου τῆς Κοινότητος ἀνεγνώριζον

ρητῶς εἰς τὸν ἄνδρα τὸ δικαίωμα νὰ κοιμηθῇ τὸν αἰώνιον ὕπνον μετὰ τῆς γυναικὸς του, συνεπῶς καὶ μετὰ τῶν τριῶν γυναικῶν του, ἔάν τυχόν τρεῖς νυμφευθεῖς θάψῃ κατὰ σειρὰν καὶ τὰς τρεῖς εἰς τὸ ἰδικόν του Μαυσωλεῖον ὁ τρισυπόστατος χῆρος.

Καίτοι θριαμβεύων ὁ Δημάκης, ἀνελογίζετο μετὰ πικρίας, ὅτι κατὰ τὴν συζυγικὴν του διάστασιν ὁ νόμος δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν Θεανὸ ὄχι εἰς διαρκή, ἀλλ' οὐδὲ εἰς μίαν νυκτὸς συνοίκισιν. Καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ μελαγχολικὸν συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι λύουν τὰ ζητήματα τῆς αἰωνιότητος πολὺ εὐκολώτερα παρὰ τὰ ζητήματα τῆς προσκαιροῦ ζωῆς.

IX

Πρωτὰν τινὰ ἐπὶ τοῦ ἐπιτυμβίου μαρμάρου ἀνεγίνωσκετο τὸ ἐξῆς ἐπιγράμμα συντεθὲν παρ' ἀγνώστου :

Καὶ νεκρὰν μὲ τυραννεῖ ὁ ἀπαίσιος Δημάκης,
 Δὲν ἀφίνει τὸ κορμὶ μου
 Στὸν Βενθύλον μου κοντὰ νὰ ταφῇ καὶ στὸ παιδί μου,
 Κ' ἐδῶ θέλει, ἐδῶ νὰ τὸ ᾄῃ.
 Μετὰ γάμον εὐνυχῇ, ὄχι ἄλλον γάμον, ὄχι,
 Ὅχι, ὄχι, μοιραίαις.

Ὅταν τὸ ἀνέγνωσεν ὁ Δημάκης, ἐνόμισεν ὅτι διὰ ταρταρείου σάλπιγγος βροντοφωνεῖται μία αἰωνία κατάρα δι' αὐτόν, καὶ ἔν παράγγελμα αἰωνίως ἀληθές δι' ὅλους. Διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς κατάρας, ἔσπευσεν ἐκουσίως νὰ μετακομίσῃ τὴν νεκρὰν εἰς τὸν τάφον τοῦ Βενθύλου.

[Ἐν Κων/πόλει]

ΓΕΩΡΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Η ΙΔΕΑ

ΔΕΝ εἶμαι ἐγὼ τοῦ ἀναστενάζω,
 ὁ δουλεντής,
 Δὲν εἶμαι ἐγὼ τοῦ αἰματοστάζω,
 ὁ χύστης.
 Ἐοὺ εἶσαι, Ἰδέα, τοῦ τῆ σημαία κρατεῖς
 μᾶς λιθοθεμένης Πίστης.

Κ' εἶν' ἡ ψυχὴ μου ἡ σκλάβά σου, ἡ πιστὴ σου,
 ἔσένα τῆς ἀθάνατης δουλεντήρας,
 ὁποῦ μερόνυχια γκρεμνᾶ μαζὶ σου
 βωμοῦς καὶ εἰδῶλα θρησκείας ψεύτρας.

ΧΡ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

Τὸ Κρεμλίον καὶ ὁ ποταμὸς

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΡΩΣΣΙΑΣ

ΤΟ ΕΝ ΜΟΣΧΑΙ, ΚΡΕΜΛΙΝΟΝ

A

Τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1912 αἰὼν συμπληροῦται ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ πολυμήχανος καὶ μεγαλορρέκτης τῆς Γαλλίας στρατηλάτης Ναπολεὼν ὁ Α' εἰσήλασε εἰς τὴν Μητρώϊον Μόσχαν, τὴν παλαιὰν τῆς ἐπικρατείας πρωτεύουσαν, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ στρατὸν ἐκ 450 χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ἀνακτόρων θαυμάζων τὴν τῆς πόλεως πυρκαϊάν, θέαμα, ὅπερ οὔτε ὁ Βαλζάκ οὔτε ὁ Ζαϊκόσκηρ θὰ ἐδύνατο νὰ παραστήσῃ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ ἀναγνώστου. Τὸ θρησκευτικὸν ἔνστικτον τῆς ὅλης Ρωσικῆς φυλῆς ἐξεμάνη κατὰ τῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων Ἱεροσουλίας καὶ βεηθλώσεως τοῦ θεοδημήτου Κρεμλίνου, ἡ δὲ ἐθνικὴ τῶν Ρώσων ψυχὴ ἐφρικήσασεν διότι ἡσθάνθη κατὰ τὰς κρατούσας δοξασίας τὸ μέλλον τῆς ἐπικρατείας διακινδυνεύον καὶ ἀναχαιτιζόμενον, τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς θραυόμενον, καὶ οὕτω ἐν στιγμῇ δικαίας θρησκοπατριωτικῆς παραφορᾶς παρέδωκε τὴν πόλιν εἰς τὸ πῦρ διὰ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μόσχας Ροστόφιν, ὅστις φέρεται εἰπῶν κατὰ τὴν ὄραν τῆς καταστροφῆς «ἀπὸ τοῦδε πᾶς ἕκαστος θὰ αἰσχύνεται λέγων ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος». Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ βαρυσημάντου τούτου ἱστορικοῦ γεγονότος, οἱ εὐσεβεῖς Ρῶσοι ἤγειρον τὸν μεγαλύτερον τῶν ἐν Μόσχᾳ ναῶν, τὸν

τοῦ Σωτήρος, ἐν ᾧ λευκαὶ πλάκες φέρουσι κεκαραγμένα πάντα τὰ ὀνόματα τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πόλεως κατὰ τῆς εἰσβολῆς, ἣν ἐπηκολούθησε ἡ πυρκαϊὰ ἢ ἀποτεφρώσασα τριάκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ οἰκιῶν καὶ στοιχίασα ἐκατομμύρια ἀγγλικῶν λιρῶν. Ἄλλ' ἢ πυρκαϊὰ ἐκείνη ἐξηνάγκασε τὸν οὐδὲν θεωρήσαντα ἀπραγματοποίητον ἢ ἀπατηλὸν Ἴγαντα τῆς Γητίνης Σφαίρας, τὸν διεβήοντα ὡς λαίλαψ δι' ἑλῆς τῆς Εὐρώπης, τὸν ἀνατρέψαντα, συντρέψαντα καὶ ἐξευτελίσαντα ἔθνη καὶ θρόνους, τὸν ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος πληρώσαντα τὸν ἔθλον τῆς ἱστορίας χῶρον διὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος, ὅπερ καὶ μετὰ αἰῶνα ἔθλον ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τοῦ μύθου καὶ τῆς ποιήσεως, νὰ ἐγκαινίῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ τέλους, κλονίζων τὴν ἐπὶ τὸ ἀήττητον αὐτοῦ πίστιν τοῦ πλῆθους, καὶ ἀναγνωρίζων τὴν ὑπαρξίν τῆς ἱστορικῆς Νεμέσεως ἐν τῇ Ρώμῃ τοῦ Βορρᾶ, ὡς ἡ Madame de Stael ἀποκαλεῖ τὴν Μόσχαν.

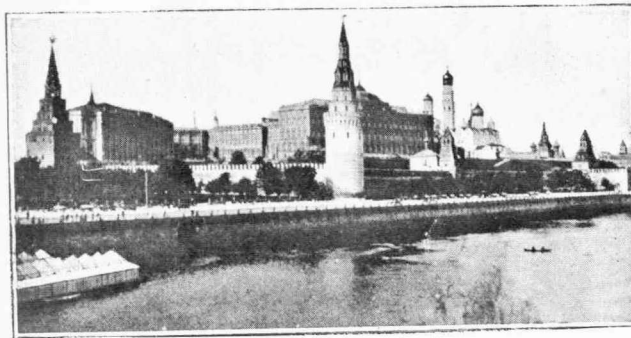
Ἐπίκαιρον ἔθην, ἀκριβῶς αἰῶνος διαρρυσάντος, νὰ διαλάβωμεν οὐχὶ περὶ τῶν στρατιωτικῶν μεγαλοεργημάτων ἢ περὶ τῆς μεγαλοφυίας τοῦ ἐπιχειρηματικωτέρου καὶ ἐνεργητικωτέρου στρατηλάτου, ὃν περιέγραψε θαυμασιῶς ἢ ἀριστοτεχνικῆ γραφίς τοῦ ἱστορικοῦ φιλοσόφου Taine¹, ἐξιλέωσε δὲ ὁ διάσημος τῆς Ἀγγλίας πολιτικὸς Λόρδος Ρόζμπερ², ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐρατεινοῦ καὶ πολυῦμνητου Κρεμλίνου, εἰς ὃ κατέλυσε ὁ εὐμήχανος δορυκτῆτωρ, καὶ τῶν περιέργων τῆς θρησκευτικῆς, πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐστίας τῆς Σλαυτικῆς φυλῆς — τῆς παραδόξου Μόσχας, ἧς ἄλλοτε ἐσκιαγραφῆσαμεν τὰ Θέατρα, τοὺς Λουτράνας καὶ τὰς διασκευάσεις³.

B.

Οὐ μόνον ὁ τὸ πρῶτον ἐπισκεπτόμενος τὴν ἰδιόρρυθμον ἢ μᾶλλον ἄρρυθμον Μόσχαν ἀλλοεθνῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ρῶσοι ἐκπλήσονται ἐκ τῆς ἀσυμμέτρου κατασκευῆς πόλεως γνησίως ρωσικῆς, φερομένη τὸν τύπον καὶ τὴν σφραγίδα τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς ἐπικρατείας, ὅπερ δὲν ἀπαντᾷ οὔτε ἐν Κιέβῳ οὔτε ἐν Νοβογόρδῃ⁴. Ἡ Μόσχα, δεσμευεὶ διὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς καλλονῆς, διὰ τῶν ἀπεραντῶν ἐκτάσεων, διὰ τῆς τεραστίας ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως, ἀναπαριστῶσα μεμακρυσμένον παρελθὸν διαλαλούμενον ὑπὸ τῶν μνημείων, τῶν οἰκοδομῶν καὶ αὐτῶν τῶν ὁδῶν, ὧν ἡ παντελής ἔλλειψις εὐθυγραμμίας καὶ συμμετρίας ἀπετέλεσε ἀνεκαθεν τὸ χάσμα τοῦ ζωγραφικοῦ χρωστήρος, ἀρυσθέντος θέματα ἀντιθέσεως καὶ ἀντιπαραβολῆς τοῦ ἀσιατικοῦ πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Ὅσοι ἀτέρμονες ἐστερημένοι πεζοδρομίων καὶ ἔχουσαι ὄψιν πλατειῶν, οἰκίαι κευχοσμένοι ἀλλήλων διὰ διόδων καὶ παρόδων εὐρυτέρων τῶν ἐν Ἀθῆναις ὁδῶν Σταδίου ἢ Φιλελλήνων, ἀπομεινωμένοι ὡς ἐκ τοῦ φόβου τῆς πυρκαϊᾶς, διότι ἄλλοτε ἦσαν ἐυλόδητοι, πλατεῖαι ἐκτενεῖς ὡς πεδιάδες διασχιζόμεναι ὑπὸ μο-

¹ Ἴδε Revue des Deux Mondes Febr. καὶ Mart. φυλλάδια τοῦ 1887. — ² Napoleon The last phase by Lord Roseberry. — ³ Ἡμερολόγιον Σκόκου ἔτους 1906 καὶ 1908. — ⁴ Ἡμερολόγιον Σκόκου ἔτους 1909 καὶ 1912.

νίπων ἁμαξῶν ἀορίστου σχεδίου, μόλις διὰ δύο πρόσωπα ὀρισμένων, καὶ ὧν ὁ ἔνδον διάκοσμος σπανίως θὰ ἱκανοποιεῖ καὶ ἐπαρχιώτην ἐτι τῆς Γαλλίας ἢ Ἀγγλίας, οἰκίαι εὐρύταται πρὸς φιλοξενίαν ἐσκευασμένοι — καὶ οὐδαμῶς τῆς Ρωσσίας ἢ τῆς Εὐρώπης ὁ Ἐένιος Ζεὺς ἐλευθεριώτερον λατρεύεται — ἀλλ' ἐν τῷ προαυλίῳ ἐπιδεικνύουσαι ἁμαξοστάσια, ὀρνυθνας καὶ κήπους, ἀντιθέτως τῶν παραπλήρως κειμένων μεγαλοπρεπῶν καὶ τελείως εὐρωπαϊκῶν ἀγοκηπίων, μετὰ τερπνῶν σιιάδων καὶ ἐπαύλεων, ὑπὸ κήπων καὶ ἄλλων περικυκλουμένων, ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἢ πόλιν Μόσχα. Ἡ Δημαρχία εὐκόλως θὰ κατῆργει θὰ καθήρει ὅσους ὄψεως παρόδους δῆθεν καὶ στενωποὺς καὶ παρέχουσα ὀχήματα κατάλληλα, θὰ διεκόσμη ἐπι

Ἡ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἰθέα τοῦ Κρεμλίνου

τὸ νεωτεριστικώτερον τὴν ὄλην πόλιν, ἧς ὁ μόνος ἀρχιτέκτων ὑπῆρξε τὸ ἰδιότροπον τὸ κτηματιῶν ἀλλ' ὁ κάτοικος τῆς Μόσχας αἰσθητικῶς εὐχαριστημένος ἐκ τῆς γραφικῆς τῆς πόλεως εἰκόνας, ἔχει στερρῶς καὶ ζηλοτύπως παντός, ὅπερ προσίδει ἰδιαίτους εἰς αὐτὴν φυσιογνωμίαν. Ὁμολῶν μετὰ θαυμασμὸν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τετρακοσίων πενήτηκοντα πέντε ἐκκλησιῶν, εἴκοσι δύο μονῶν, χιλίων τριακοσίων κωθῶν, ἐπτὰ γεφυρῶν, καὶ εἴκοσι γραμμῶν λεωφορείων, τέρπεται ἐπιδεικνύων ἐν αὐτῇ τῇ πόλει λιμένας ὑπὸ δένδρων περιβαλλομένους καὶ ἀγροτικὴν προσιδούσας ὄψιν εἰς τινὰ διαμερίσματα τῆς συμμίκτου τὴν μορφὴν πόλεως, ἐξαιρεῖ τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τῆς πόλεως ἀνάπτυξιν, ἐπιδεικνύων διακόσια πενήτηκοντα βαμβακοεργοστάσια, ἐν οἷς ἑκατὸν χιλιάδες ἐργάται κατεργάσθησαν πέρυσι βάμβακα εἴκοσι πέντε ἑκατομμυρίων λιρῶν ἄξιαι¹, καὶ αὐτοθαυμάζεται ἀπαριθμῶν καὶ διαλεγόμενος περὶ τῆς ὄλης φιλανθρωπικῆς ἐν Μόσχᾳ κινήσεως, περὶ τῶν ἀσύλων τῶν

¹ Ἴδε Russie Industrielle Sελ. 177.

νυκτοδρόμων, νοσοκομείων ἀνιάτων, κοινῶν συσσιτίων, φυλακῶν παιδῶν καὶ φυλακῶν ἐφήδων, τρεῖσιων βρεφοκομείων¹ καὶ τέλος περὶ τῶν 500 ἐν ὄλφ εὐαγῶν ἱερμάτων, ὀφειλομένων τῶν πλειστων εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν τῶν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Κρεμλίνου ἐν τῇ ἐμπορικῇ διαμερίσματι οἰκούντων ἐμπόρων, ὅτινες ἀπὸ τοῦ Κρμαϊκοῦ ἰδίᾳ πολέμου ἐκπαιδευθέντες ἀνεδείχθησαν Μαικῆναι τῆς Τέχνης καὶ τῶν Γραμμάτων, διαφεύσαντες τὸν σατυριζάντα ποτε τούτους Ostrofsky, τὸν Ἀρχιλόχον τῆς Ρωσσίας, καὶ ἰδρύσαντες δύο Μουσεία, τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸ τοῦ Τριετίακωφ, ἀληθῆ καθέδραν καλλιτεχνίας, περιλείουσαν τὰ μᾶλλον διάσημα ἀριστοτεχνήματα τῆς ρωσικῆς ζωγραφικῆς. Πρὸ τῶν δύο τούτων Μουσείων δὲν ὑπῆρχε ἢ τὸ τοῦ Ρουμιάντσοφ, ἐν ᾧ τὸ μᾶλλον περιεργον δὲν εἶναι ἢ λαμπρὰ πινακοθήκη, ἀλλ' ἢ συλλογὴ ἀπαρμιλλίων ἀναγλύπτων, οὐδαμῶς τῆς Εὐρώπης ἀπαντώντων καὶ ἀναπαριστώντων τὰς διαφορὰς καὶ ποικιλίας φυλάς, ἐξ ὧν οἰκείται ἢ ἀπέραντος Ρωσσία. Τὰ ἀνάγλυπτα ταῦτα περὶ τὰ ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν, πιστῶς καὶ τελείως ἀναπαριστώντα τὸν τύπον καὶ τὴν περιβολὴν ἐκάστης ἐθνότητος μεθ' ὄλων τῶν βιομηχανικῶν καὶ γεωπονικῶν ἐργαλείων καὶ ἐξαρτημάτων, παρέχουσι περιετικωτάτην καὶ ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ Μωσαϊκοῦ ὄλων τῶν ἐθνῶν τῆς Ρωσσίας. Κατασκευασθέντα πρὸς ἐκθεσιν ἐν τῇ ἐν Μόσχᾳ συγκροτηθέντι τῇ 1867 ἐθνολογικῇ συνεδρίῳ, ἐξελέγηθησαν ὑπὸ τοῦ τύπου τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ πρωτεύοντος περιοδικοῦ Revue des deux mondes ὡς πολιτικὴ τῶν πανσλαβιστῶν διαδήλωσις, διότι ἐξεκόνειζον τοὺς τύπους πάντων τῶν τούτου μετασχόντων, ἀπὸ τῶν Σέρβων, Βουλγάρων, Κροατῶν καὶ Τσεχῶν μέχρι τῶν Πολωνῶν, Κορσατῶν, Γόλδων, Ὀστάκων, Καλμούκων, Κιρκασίων, Γεωργιανῶν καὶ λοιπῶν ἐθνοτήτων, ὧν ἦτε ἐθνολογία καὶ ἐθνογραφία ἀποτελεῖ ἴδιον μάθημα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς ἐν Καζάν Ἀκαδημίας. Μία καὶ μόνη ὥρα ἐν τῇ ἀπεράντῳ Στοᾷ τοῦ Μουσείου τούτου, διδάσκει ὅσα περιήγησις ἀνά τὴν ἀπέραντον Ρωσικὴν ἐπικράτειαν, ἢ παρέχει τὸν κάλλιστον ὁδηγὸν πρὸς ἐπιχείρησιν ταύτης. Ἄλλ' οὕτε τὰ Μουσεία, τὰ Θέατρα, τὸ Πανεπιστήμιον ἢ τὸ τεραστῆον Χρηματιστήριον, οὔτε ὁ εἰς τὸ τέρμα ἐκάστης ὁδοῦ ἢ παρόδου εὐρισκόμενος ναὸς ἢ ναῖκος, οὔτε αἱ ἐν τῇ ἐμπορικῇ διαμερίσματι μοναί, οὔτε ἢ ἑναντι τοῦ Κρεμλίνοῦ ἐστεγασμένη Στοά κολοσιαιῶν διαστάσεων, ἢ ἀποτελοῦσα περίπατον ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων, οὔτε τὰ λόγφ περιπάτων καὶ χλόης ὑπέροχα μαγνητικά προάστεια κορυφοῦσι τὸ ἔνδιαφέρον τοῦ περιηγουμένου τὴν Μητρόπολιν τῶν ρωσικῶν πόλεων, ὅσον τὸ περικλεές, τὸ ἀμυθῆτου πλοῦτου καὶ χρυσοῦ μεγαλοπρεπές καὶ ἀχανές Κρεμλίον, τὸ ζῶν ἐμβλημα τῆς ρωσικῆς ἐθνότητος, οὕτως οἱ κυκλώπειοι καὶ πολύχρωμοι βράχοι, τὸ ἀνόμοιον τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων, οἱ ἀστρογειτονες πύργοι, ἢ πάντων τῶν ρυθμῶν ἀρχιτεκτονικῆ, αἱ εὐπρεπέσταται

¹ Ἴδε πλείονα περὶ τούτων ἐν τῇ ἡμῖν περιγραφῇ Τὸ «βρεφοκομείον Μόσχας», Ἡμερολόγιον Σκόκου 1905.

ἐκκλησίαι καὶ τὰ θαυμαστά ἀνάκτορα, καταπλήττουσι πάντας τοὺς περιηγητάς, καὶ εἰς ὃ εἰσερχόμενος ὁ ἀναγνώστης μεθ' ἡμῶν, αὐτομάτως θά κλίνῃ τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὰ γόνατα, τὰ δὲ χεῖλη θά ἀνοίξῃ εἰς προσευχὴν.

Γ

Ἐπὶ λόφου πενήτηντα μέτρων ὕψους καὶ ἐπὶ χώρῳ ἐκ χιλιάδων τετραγωνικῶν μέτρων ἐν μέσῳ τῆς ὄλης πόλεως, ἐδράζεται περιβαλλόμενον διὰ παχέων καὶ ἰπερφυγῶν τειχῶν τὸ ἐξαγώνου σχεδὸν σχήματος Κρεμλίον, ἢ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ τῆς ρωσικῆς φυλῆς Ἀκρόπολις, ἢ περιέχουσα σύμπλεγμα ναῶν, ἀνακτόρων, παλατιῶν, πύργων καὶ μνημείων, αὐτόχρημα φυλακείων πάντων τῶν κειμηλίων θρησκείας καὶ πολιτείας, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ὀσπῶν τῶν Τσάρων καὶ Πατριαρχῶν καὶ πάντων τῶν στεμμάτων, σκήπτρων καὶ θρόνων αὐτῶν. Ἡ ὑπερφυσικὴ αἴγλη ἢ προσδοκίμην ἐκ τῶν ἐπιχρῶσων καὶ ποικιλοχρῶν κωδωνοστασίων, τῶν θολωτῶν τροῦλων τῶν ἀσιατικῶς μεγαλοπρεπῶν ναῶν μετὰ τῶν καταφόρτων ἐκ χρυσοῦ ἀργύρου καὶ ἀδαμάντων εἰκονοστασίων καὶ τῶν ἐπὶ τούτων τιμαλφῶν εἰκόνων, ἢ ἐντὸς τῶν μεγαλοπρεπῶν ναῶν κατασκευαστικῆς ἡσχίας καὶ ὀνταῖθεν θρησκευτικῆς μυστικισμὸς δημιουργοῦσι φανταστικὴν ὄψασιν, νομίζει δὲ τις ἐαυτὸν ἐν ἀρχαίᾳ πρωτεύουσῃ Χάνου τινὸς τῆς ἠρωϊκῆς Ταρταρίας ἢ Μογγόλου Ἀυτοκράτορος, οὕτως τὰ μυθικὰ παλάτια καὶ τὸν ταῦτα περιβάλλοντα θρόνον τῶν παραδόσεων καὶ ἱστοριῶν, ὑπερβάλλει ἐνταῦθα ἢ πραγματικότης καὶ ὁ συνδυασμὸς τῆς ἀσιατικῆς σπατάλης μετὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς μεγαλοπρεπείας ναῶν, ἀγαλμάτων καὶ ἀνακτόρων πάντων τῶν ρυθμῶν, ἀπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως μέχρι τοῦ Σινικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ. Οὐδαμῶς γῆς ἀπάντᾳ τῆς τοσοῦτος θησαυροῦς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡνωμένους, χρυσόσχηλα σκήπτρα, στέμματα ἡλίου ἀκτίνας ἐκπέμποντα, βηρύλλους, σμαράγδους, σαπφείρους καὶ ποικίλους πολυτίμους λίθους μαγεύοντα διὰ τοῦ φλογισθοῦς ξανθοῦ, τοῦ θελκτικοῦ κυανοῦ, τοῦ ἐπιχαρίτου πρασίνου καὶ ἀντανακλῶντας τὴν χρυσαυγὴ τοῦ δύνοντος ἡλίου λαμπρότητα, τὸ φέγγος τῆς ροδίνης ἡδὸς ἢ τὴν γλυκύτητα τοῦ σεληνικοῦ φωτός. Φαντάσθητε τὸν θρόνον τοῦ Τσάρου Ἀλεξ. Μιχαήλοβιτς, σελαγιζοντα διὰ 876 ἀδαμάντων καὶ 1223 λυχνίων λίθων (ρουβίνων), τὸν χρυσοῦν θρόνον Ἰβάν τοῦ 4ου, τὸν δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Σάχου τῆς Περσίας, ὑπὸ 2000 πολυτίμων λίθων, τὸν τοῦ Τσάρου Βογιονόφ ὑπὸ 2254, τὸ στέμμα τῆς Ἀυτοκρατείας Ἄννης Ἰδανόνας ἐκ 2500 ἀδαμάντων καὶ ποσοῦ ρουβίνων, ὧν τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τὸ καὶ ὀγκωδέστερον, τιμᾶται ἀντὶ ἐξήκοντα χιλιάδων ρουβλίων, ἤτοι ἐξ χιλ. λιρῶν Ἀγγλίας¹. Ἡ σατραπικὴ τῶν στεμμάτων, σκήπτρων καὶ θρόνων μεγαλοπρέπεια, οἱ πολυτελεῖς ποικι-

¹ Τὰς στατιστικὰς ταύτας πληροφορίας, περιέχει ὁ ὁδηγὸς τῶν περιηγητῶν τῆς Μόσχας, ὁ ἀποδιδόμενος εἰς τὴν διοικητὴν τῆς πόλεως Δολγορούκοφ ἐκ τῶν μᾶλλον πεπαιδευμένων μελῶν τῆς Ρωσικῆς ἀριστοκρατίας.

(οὔτινος παραποτάμιον ὁ τῆς Μόσχας) καὶ δυσειδῆ ἀμφίβια μεταβαλλόμενα εἰς ἐπεράστους ποταμίους Νύμφας¹, καὶ οὗτω ἱδρυσαν τὸ θεοοίκιστον Κρεμλίνον, Παρθενῶνα τῆς Σλαυτικῆς Ὀρθοδοξίας καὶ Ἁγίαν Σοφίαν τῆς Πολιτείας, ὥστε νὰ μὴ θεωρῆται τίς τοῦτο δημιουργήμα ἀνθρώπινον ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλὰ τὸ ὑπερφυῆς καὶ θεῖον, θεῖαν τὴν ἀρχὴν καὶ ἐκ θεοῦ τὴν εὐνοίαν ἔχον. Τίς προσβλέπων ἀφ' ὑψηλοῦ τὸ ἱερὸν Κρεμλίνον δὲν αἰσθάνεται ἐαυτὸν εὐνοικοῖον τῶν θεῶν, δὲν βλέπει αἰρομένους τοὺς πέπλους τῶν θρησκευτικῶν μυστηρίων καὶ ἀπορίων καὶ δὲν καθορᾷ αὐτὴν τὴν Ὀρθοδοξίαν ἀποδιώκουσαν τὸν θενδῆποτε ἐπερχόμενον τῆς ἀσεθείας ἢ τῆς ἱεροσυλίας ἄνεμον; Οἱ Πολωνοὶ καταλαθόντες τὴν Μόσχαν καὶ βεδηλώσαντες τὸ Κρεμλίνον, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς λατινικῆς ἱεροτελεστίας ἐν αὐτῇ, δὲν ἐδύνατο ἢ νὰ ἴδωσι διαμελιζομένην τὴν ἑαυτῶν χώραν ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης, εἰσβάλλον εἰς Μόσχαν καὶ διὰ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ σιλῶν τὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων τῆς ὄλης ἐπικρατείας, ἔδει ἐν αὐτῇ τούτῃ τῇ ἱερῇ τόπῃ νὰ προΐη, ὡς ὄντως προεῖδε, τὸ σκότιον αὐτοῦ μέλλον, ὅτε ἐνεός, μετὰ μακρὰν αὐοπήν καθ' ἣν ἔβλεπε τὴν πόλιν καιομένην, ἀνεφώνησε: «Ceci nous presage un grand malheur»² ἦτοι: τὸ γενόμενον μεγάλου κακοῦ προάγγελος, ὥσει μακρόθεν ὑπέφωσκε δι' αὐτὸν ἢ σικὰ τῶν βράχων τῆς Ἁγίας Ἐλένης. Πράγματι τὸ Κρεμλίνον ὑπῆρξε ὁ τάφος τοῦ γοήτρου, εἰς ὃ ὤφειλε τὸ ἀνυπερβλήτον αὐτοῦ μεγαλεῖον ὁ δαμιόνιος ἐκείνους στρατηλάτης, ὅστις ἀξιωματικὸς ὦν ἐξήτησε νὰ καταταχθῆ ἐν τῇ ρωσικῇ στρατῷ, πλὴν προσφερθέντος αὐτῷ βαθμοῦ κατωτέρου ἐκείνου ὃν εἶχε, ἔμεινε ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐγένετο Αὐτοκράτωρ, ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ κράτους, ἐν ᾧ ἐφαντάσθη ὅτι θά ἴκανοποιε τὴν ἑαυτοῦ φιλοδοξίαν, καὶ οὔτινος ἀπεχώρησε καταλιπὼν πληθὺν τηλεβόλων καὶ ὀπλομαχικῶν, ἐκτεθειμένων ἐπὶ λιθίνου βάθρου εἰς θέαν καὶ εἰς διδάγμα ὡς εὐτελές ἀντάλλαγμα τῆς Γαλλικῆς τοῦ 1812 θηριωδίας, ἣτις ἐπληξε ἰδίᾳ τὴν ὀραιότεραν ἐκ τῶν ἐν τῇ Κρεμλίῳ τριῶν Μητροπόλεων, τὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὴν ἐν αὐτῇ εἰκόνα τῆς Παρθένου τοῦ Δόμ, ἣν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ περιώνυμος Δονσκόης ἐν τῇ κατὰ τῶν Ταρτάρων πολέμῳ τῇ 1380 καὶ ὁ Βόρις Γοδουνῶφ τῇ 1591, εἰς ἣν ἀποδίδουσι τὴν τὴν ἀνιπαλὼν καταστροφὴν, καὶ ἣτις φέρει ἔτι καὶ νῦν τὰ ὑπὸ πελέκων κατενεχθέντα ἴχνη πρὸς ἀπόσπασιν τοῦ πλαισιούντος ταύτην μετάλλου, ὅπερ ἐξέλαβον ἐκ χρυσοῦ, ἀφαιρέσαντες διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸν Σταυρὸν ἐπὶ τοῦ Πύργου Ἰθά, καὶ διὰ πράξεων ἀναξίω τῆς εὐγενείας καὶ τοῦ ἱπποτισμοῦ τῶν Γάλλων, μιάναντες καὶ βεδηλώσαντες τὸ ἱερὸν Κρεμλίον, ἐν ᾧ πάντες οἱ θεοὶ, πάντες οἱ ἄγιοι καὶ πάντα τὰ ἱερά τῆς Ρωσικῆς ἐπικρατείας. Τὸ μέγιστον τῶν σφαλμάτων τοῦ μεγαλορρέhton ἐκείνου στρατηλάτου κατὰ

τὴν ἀδέκαστον κρίσιν τῆς ἱστορίας, ὑπῆρξε ὅτι πρὶν ἢ εἰσελθῆ εἰς τοὺς παγετοὺς τῆς Ρωσίας, δὲν ἔρριψε βλέμμα ἀναδρομικὸν εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ παρελθόντος, τὰς δὲ δυνάμεις τῶν Ρώσων ἐξετίμησε μόνον ὑπὸ ὕλικήν ἔσοψιν, ἐπιλαθόμενος ὅτι οἱ Ρῶσοι, ὡς οἱ Ἕλληνας, καυχῶνται ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀρρήκτως ἡνωμένη μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, ὅτι ἔχουσι ὡς ἡμεῖς ἐθνικὰς ἑορτάς, αἰτινε εἶναι καὶ θρησκευτικὰ συνάμα, ὅτι μνημεῖον αἰδίων καὶ δρατὸν τῆς ἐθνικοθησκευτικῆς ιδέας σύμβολον τὸ Κρεμλίον, ἡ ἱερωτάτη τῶν οἰκοδομῶν, μεθ' ἧς συνέχονται αὐταὶ αἱ τύχαι τῆς Πολιτείας. Παρεῖθε ὁ παμμήχανος ἐκείνους καὶ μεγαλόνομος Στρατηλάτης, ὅτι τὰ θρησκευτικὰ δόγματα ἤσκησαν τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ὄλης φυλῆς, ὥστε μέγα μέρος νόμων, θεσμῶν καὶ ἱστορίας αὐτῆς ἐκ τούτων παρήχθησαν καὶ τέλος, ὅτι ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Ρώσοις ἡ θρησκεία εἶναι ἐξ ἴσου ἰσχυρὰ καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῇ πολέμῳ. Ὡς δὲ ὁ ἀναγινώσκων τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς Ἑνοφῶντα, Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην, ἐκπλησσοταὶ ἐπὶ τῇ ἀπολύτῃ ἐξαρτήσῃ τῶν Ἕλλήνων ἀπὸ τῶν θεῶν καὶ τῆς θρησκείας, εἰς ἣν ἀπέδιδον καὶ αὐτοὺς τοὺς νόμους, ὦν νομοθέτης ἔθεωρετο οὐχὶ ὁ ἀνθρώπος ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ἀνθρώπῳ θρησκευτικῇ πίστι, ὡς πᾶς ἕκαστος θαυμάζει μανθάνων, ὅτι παντός Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἤγειτο Πυρφόρος φέρων τὸ ἱερὸν πῦρ¹, καὶ ὅτι αὐτῇ ἡ θρησκεία ἤγειτο καὶ ἡκολούθει τῇ στρατῷ, ὅστις συνεκόμιζε τὰ ἀγάλματα τῶν *Πολέων θεῶν* ἐν πάσῃ ἐκστρατείᾳ² οὕτω καὶ οἱ Ρῶσοι οὐδέποτε ἐκστρατεύουσι, χωρὶς νὰ παρακολουθῆ τούτους καὶ Ἁγία τις Εἰκόνη, ὡς εἶδον καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον Ρωσοῦλαπωνικὸν πόλεμον, καθ' ὃν ὁ Κουρουπάτικιν, πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ εἰς Μαντουριά, κατῆλθε εἰς τὴν Μοσχὴν τοῦ Ἁγίου Σεργίου καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ αὐτὴν ἐκείνην τὴν εἰκόνα, ἣτις συνεξστράτευσε μετὰ τῶν Ρώσων κατὰ τῶν Ταρτάρων, τῶν Πολωνῶν, τῆς συνησιμένης ἐν Κριμαίᾳ Εὐρώπης, κατὰ τῶν Γάλλων τοῦ Ναπολέοντος καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον. Ἄλλ' οὐ μόνον ἐν τούτῳ αἱ ιδεαὶ τῶν Ρώσων συνάδουσι καθ' ὅλοκληρίαν ταῖς ιδεαῖς καὶ τοῖς φρονήμασι τοῦ εὐφυστάτου τῶν λαῶν τῶν ἀρχαίων χρόνων. Ἡ Μόσχα ἐν τῇ συνειδήσει: τῆς ὄλης ρωσικῆς φυλῆς εἶναι ὅτι αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι, ἡ *περικαιλεστώτη καὶ εὐπροεπειστώτη πασῶν τῶν πόλεων πάσας ὁ Ζεὺς ἀναφαίνει*, τὸ δὲ Θεόδηγον Κρεμλίον δικαίως θεωρεῖται τὸ τοῦ Κτησίτου Διὸς τῆς Σλαυτικῆς φυλῆς ἐνδιαίτημα, ἡ κατοικία πάντων τῶν ἐφεστίων καὶ πατρῶων πνευμάτων, καὶ τὸ Ἴλιον τῆς ἐθνικῆς ιδέας. Τὸ Κρεμλίον τέλος ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν Ρώσων εἶναι ἡ κατὰ Λουκιανὸν Θεῶν Ἐκκλησία, ὁ Καύκασος, ἐφ' οὗ προσήλουται πᾶς

1 Ἀπαράλλκτους ὡς οἱ Αἰγινίται οἱ οὐδέποτε ἐκστρατεύοντες ἄνευ τῶν ἀγμάτων τῶν πολιούγων αὐτῶν θεῶν, τῶν Αἰακιδῶν, οἱ Σπαρτιάται ἄνευ τῶν Τυνδαριδῶν, οἱ Μεγαρεῖς, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σαλαμῖνιοι καὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι οἱ προσβέοντες, ὅτι ἐν ὄρα μάχης οἱ θεοὶ ὑποστηρίζουσι τοὺς λατρευόμενους, πόλεως δὲ τινος πολιορκουμένης δὲν ἡμελεῖτο ἢ πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπικλήσις τῶν πολιορκούντων. (Θουκυδ. Β. 44).

1) *Ide Norbert Lallie. Les contes populaires Slaves Σελ. 197-315. —
2) Ἰδε ἱστορίαν ἐκστρατείας ἐν Ρωσίᾳ ὑπὸ Segur ὑποστρατήγου τοῦ Ναπολέοντος, διπλωμάτου καὶ συγγραφέως τῆς παρ' αὐτῷ θαυμασίας περιγραφείσης πυρκαϊᾶς τῆς Μόσχας.

κλέπτης Προμηθεύς, καὶ ὁ Ὀλυμπος, ἐξ οὗ ἐκσφενδονίζεται ἐπὶ τῆς Γῆς πᾶς ψυχικῶς θυσειδῆς καὶ βωμοκάπηλος Ἡφαιστος. Ἐν αὐτῷ εἰσέρχεται ὁ Ναός τῆς Πασιφάης, ἐν ᾧ προσήρχοντο οἱ σοφοὶ τῆς Σπάρτης δικασταὶ ἵνα διαφωτισθῶσι περὶ τῆς ἀποφάσεως, ἣν ἔδει νὰ ἐκδώσῃ· ἐν αὐτῷ, ὡς εἰς ἄλλο τέμενος τῆς Προσυμναίας Ἦρας, ζητεῖται καὶ εἰσέρχεται ὁ κατὰ τῶν ψευδομαρτυρῶν λίθος· καὶ ἐν αὐτῷ ὁ Στυμιών, ἐν ᾧ οἱ πενθούντες θηρεῖουσι τὸν Πασαίλυπον, αἱ ἐγκυμονοῦσαι τὴν Ἀστιγῆ καὶ πάντες ἐν γένει πάντα τὰ τοῦ ἐξιλασμοῦ τῶν θεῶν· ἐν αὐτῷ ὁ ναός τῶν εἰδώλων τῆς σλαυτικῆς φυλῆς, καὶ ἡ ἱερωτέρα πασῶν καταξέουσι θρησκείας καὶ πολι-

Ἡ μεγάλη γέφυρα καὶ ὁ Ναός τοῦ Σωτῆρος

τίας, ὁ ἱερός περίβολος τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῶν πολιτικῶν δοξασιῶν.

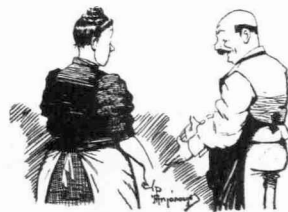
Ἄλλ' ὁ Ἕλληγ περιηγητής, ὁ πατῶν ἐπὶ τοῦ ἐξηγγιασμένου τοῦ Κρεμλίνου ἐδάφους, δὲν ἠδύναται μόνον βλέπων καὶ ἀναπολῶν ἔθιμα καὶ φρονήματα ἐπὶ μακρὸν ἰσχύσαντα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, ἀλλὰ διαθρῦπτεται τὴν φιλοτιμίαν αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἐν πόλει, ἐν ἣ ἐτιμήθη τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα. Ὁ περιερχόμενος τὴν εὐρυτάτην καὶ ἐπιμνησάτην ὁδὸν Νικόλαγια, ἐν ἣ τὸ γοτθικοῦ ρυθμοῦ τυπογραφεῖον τῆς Ἁγίας Συνόδου, ἀπαντᾷ τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐν ἣ τὸ 1775 ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης καὶ τῆς ὅλης Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς ἐν μέσῳ δικαίων τιμῶν καὶ δικαιοτέρου θαυμασμοῦ, ἐξ ἁπλοῦ διακόνου προσχειρίσθη εἰς ἐπίσκοπον Πολτάβας, Σλαβωνίου ἦτοι καὶ Χερσῶνος, ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, ὁ πανεπιστήμων ἐκεῖνος Κερκυραῖος, ὁ ἐν μέσῳ θειοῦ τῶν Ἑλλήνων πνευματικῶν λιμοῦ ἀναδειχθεὶς ἐνάμιλλος πρὸς τοὺς συγ-

χρονήσαντας αὐτῷ σοφοὺς τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ὁ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα προβιάσας, χειροτονηθεὶς δὲ παρὰ τοῦ πανευρωπαϊκοῦ κλέους ρώσου Μητροπολίτου Πλάτωνος, ἐτέρου θαύματος πανθαυμοσύνης, ὃν ἄριστα ἐχαρακτήρισε ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Ἰωσήφ ὁ Β', ὅτε ἐρωτηθεὶς «Τί τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον ἐν Ρωσίᾳ;» ἀπεκρίνατο: «Ὁ Μητροπολίτης Πλάτων». Πλὴν τοῦτον ἐν Μόσχᾳ ἐγεννήθη διὰ τοῦ Σκουφᾶ καὶ τοῦ Τσακάλωφ ἡ Φιλικὴ εἰταιρία, ἐξ ἣς ἐπήγασε ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ἐνταῦθα ἐπλούτησαν καὶ ἀνεδειχθῆσαν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως πλεῖστοι δημογεγεῖς ἔμποροι δημοτριάκτων, σανδάλων, δερμάτων καὶ μηλωτῶν. Ἐνταῦθα ἐγκατεβίωσαν καὶ διεκρίθησαν οἱ ἀπαράμιλλοι τῶν Ἑλλ. γραμμάτων Μακίηναί, ἀδελφοὶ Ζωσιμάδαι, οἱ διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν χρήματος συμβαλόντες εἰς ἐξωράτιον τῆς Μόσχας, οἱ προσεγγκόντες ἀδρότητα χρηματικὰ ποσὰ εἰς τὸ Γυμνάσιον ταύτης, οἱ ἐπισκευάσαντες δημόσια κτίρια πρὸ παντός δὲ τὸ δεσποτῆριον, οἱ δαπανήσαντες δῶδεκα χιλιάδας ἑπτακοσίας ἀγγλικῆς λίρας ὑπὲρ τῆς ἐν Μόσχᾳ Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας καὶ πολλὰς μυριάδας ρουβλίων πρὸς ἐκτύπωσιν τοῦ ἔτι καὶ νῦν τελείου θεωρουμένου ἑλληνορωσικοῦ λεξικοῦ τοῦ Ἰθακόσκη.

Τὸν τε νοῦν καὶ τὴν φαντασίαν πεπληρωμένην τοιοῦτων ἀναμνήσεων, ἐπεράναμεν τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν εἰς Κρεμλίνον, οὐτινος τὰς Μονὰς, τοὺς Πύργους, τὰς Στοὰς, τὰς Μητροπόλεις, τὰ Ἀνάκτορα, τὰ Μουσεῖα, τὰς ὑπογεῖους κρύπτας, τὰ ἀγάλματα, τὰ μνημεῖα, τὰ ἥρῃα καὶ ἐν γένει τὸ ἀσύλληπτον πανόραμα τοῦ μαγευτικοῦ καὶ ὄνειρῶδους ἐκεῖνου θεάματος, θὰ περιγράψωμεν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἐς ἄλλοτε.

(Barrage)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΞΕΝΟΣ

Ἡ ζυγαριὰ τοῦ μπακάλῃ

- Ξερεῖς, ἀντρα μου; Ζυγίστηκα προπῆς καὶ βγήκα σωστὰ ὀγδόντα ὀκάδες!
- Μπᾶ! ὀγδόντα ὀκάδες; Ἄδύνατον. Ποῦ ζυγίστηκες;
- Ποῦ ἄλλοῦ; στὴ μεγάλη ζυγαριὰ τοῦ μαγαζεῖοῦ μας...
- Ἄαα! μὰ ἔτσι μίλα ντέ! Τότε εἶσαι μονάχα ἐξηντὰ ὀκάδες...

ΤΟ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΤΟΥ Τ. ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΥ ΜΑΣ
ΚΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

Αί ὀλίγα αὐται γραμμαὶ δὲν ἀρκοῦν νὰ παραστήσουν τὴν τελειότητα τοῦ χειρουργείου τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς 20 ὀφθαλμολογικῆς Κλινικῆς τοῦ διακεκριμένου τ. ὑφηγητοῦ ὀφθαλμολόγου μας κ. **Σπήλιου Ι. Χαράμη**.

Ἐργαλειοθήκαι (Βιτρίναι) κρυστάλλιναι, πλήρεις παντοειδῶν καὶ λεπτεπιλέπτων χειρουργικῶν ἐργαλείων. Χειρουργικαὶ ἔδραι. Δύο κλίβανοι διὰ τὴν θερμὴν καὶ ξηρὰν ἀπολύμανσιν ὄχι μόνον τῶν ἐργαλείων ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀέρος κ.λ.π. Καὶ εἶνε τοιαύτη ἡ διατηρουμένη μέσα κεῖ καθαριότης, ὥστε νὰ νομιζῆ κανεὶς πῶς εἰς τὸν θάλαμον ἐκεῖνον ἔχει ἐνθρονισθῆ ὁ ἥλιος. Εἰς τὴν τελειότητα δὲ τοῦ ἀνωτέρου χειρουργείου καὶ τὸ στεγρὸ χερί τοῦ κ. **Χαράμη** ὀφείλονται καὶ αἱ τόσαι ἐπιτυχεῖς ἐγχειρήσεις. Διότι ἐκ τῆς στατιστικῆς τὴν ὁποίαν μετὰ τόσης ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας διατηρεῖ ὁ τέλειος καὶ δαιμόνιος αὐτὸς ἐπιστήμων μας, ἐξάγεται ὅτι μέχρι τοῦ 1911 ὑπέστησαν ὀφθαλμικὰς ἐγχειρήσεις καὶ εἰς τὰς τρεῖς Κλινικὰς του (Ἀθηνῶν, Ζαννείου Νοσοκομείου καὶ Κλινικῆς Πειραιῶς) περὶ τὰς 3.965 πάσχοντες, προσήλθον δὲ 27,970 ἀσθενεῖς! Κατὰ χιλιάδας δὲ εἰσηλθον τυφλοὶ καὶ ἐξηλθον βλέποντες. Κατόπιν τῶν ἀναμφισβητήτων αὐτῶν ἀληθειῶν, δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ θαυμάζη τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον εἰς τὸν τόπον μας.

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ

ΜΕΣΑ στὴν μεγάλη αὐλή, ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ πηγάδι, ὑψώνετο τὸ δέντρο. Ἦταν ἓνας πλάτανος κοντό-χοντρος, μὲ παχὺ, ἄσπρο καὶ γυαλιστερό κορμό, καὶ μὲ χοντρά πλατεῖα κλαριά, ποῦ ἐγέμιζαν τὸν τόπο.

Στεκόταν ἐκεῖ μέρα-νύχτα, χειμῶνα-καλοκαίρι, σάν πιστὸς δοῦλος ποῦ ἐννοιαζότανε τὸ σπίτι. Τὸ καλοκαίρι ἄπλωνε τὴ φορεσιά του 'ς ὅλη τὴν αὐλή μὲ τὰ μεστωμένα μπράτσα του κ' ἐμπόδιζε τὸν ἥλιο νὰ δίχνη τῆς φλόγες του στοῦ σπίτι. Καὶ στὴ δροσερὴ σιὰ του ἐπλεν' ἡ νοικοκυρὰ, παίζαν τὰ παιδιὰ, βόσκανε τὰ ζωντανά: ἡ κατσίκαι, ἡ κόττες, τὰ περιστέρια· καὶ τὸ πυρὸ ἀπομεσήμερο, ποῦ ἔξω καιγότανε ὁ κάμπος, ὁ νοικοκύρης, μὲ τὸ πουκάμισο, ξάπλωνε ἄπανον σ' ἄμαξι ποῦ ἔμενε ἀργὸ μὲ τὰ τιμόνια κατὰ γῆς, ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σταῦλο, καὶ τὸν ἔπαιρνε

γλυκὰ τὸν κουρασμένον ὕπνον. Στὴν ἡσυχία τῆς ἀποστασίας ἢ μιγῆς ἐμουρουρίζανε ἓνα μουγγὸ νανούρισμα.

Τὸ χειμῶνα, ποῦ ὁ ἥλιος εἶνε καλὸς καὶ τὰ πλάσματα ποθοῦν τὴ ζεστασιά του, τὸ ἀφωσιωμένο δέντρο ἔρριχνε τὰ φύλλα του, ἔμενε αὐτὸ γυμνὸ, γιὰ ν' ἀφήσῃ τὸν ἥλιο τὸ σωτήρα νὰ ζεστάνη τ' ἀφεντικὰ του ἀπὸ κάτω του.

Εἶχε φυτρώσει καὶ τὸ δέντρο μαζί μὲ τὸ παλιὸ σπίτι. Εἶχαν τὴν ἴδιαν ἡλικία, καμμιά σαρανταριά χρονῶν. Ὁ γέρος, ποῦ ἔθγαινε τώρα τελευταία βράδν-βράδν στὴν αὐλή καὶ καθότανε στοῦ μεγάλο τὸ λιθάρι, καὶ ἀκούμπαιε τὴ ῥάχι του στοῦν ἀντρεωμένο τὸν κορμό — ὁ πατέρας τοῦ σημερινοῦ του νοικοκύρη — ἅμα ἔχτισε τὸ χαμόσπιτο μὲ τὸ μακρὸν χαγιάτι, φύτεψε καὶ τὸ πλατάνι, ἓνα τρυφερὸ δεντράκι, δίπλα στοῦ πηγάδι, γιὰ νὰ χαίρε-

ται νερό. Ὑστερα ἐμάνδρωσε τὸ σπίτι, παντρεύτηκε, πῆρε τὴ μοναχοκόρη τοῦ γείτονά του τ' ἀμαξά, κι' ἄρχισε νὰ κἀνή τὴ φωλιά του.

Μεγαλώνανε τὰ παιδιὰ του, μεγάλωνε κι' ὁ πλάτανος. Δέντρο καὶ παιδιὰ εἶχαν γίνει ἕνα σῶϊ. Νοιώθανε μὲ τῆς ἴδιες ψυχῆς, μιλούσανε τὴν ἴδια γλῶσσα: τὴ γλῶσσα τῆς ζωῆς ποῦ εἶνε μία. Ὅταν ἦταν καλωσύνη, τὸ δέντρο ἔλεγε ἕνα χαρούμενο τραγοῦδι, καὶ τὰ παιδιὰ τρέχαν στὴν αὐλή, σὰν ν' ἀκούγανε μιὰ πρόσ-

«... Ἡ νέα νοικοκυρὰ ἐδούλευε διπλά στο πηγάδι καὶ τὰ παιδιὰ σκαρφάλωναν ξυπόλυτα στὸ δέντρο...»

κλῆσι. Τότε ἀνεβαῖναν στὰ κλαριά του κι' ἐκεῖνο τὰ κουνούσε ἀπαλά, παιχνιδιάρικα, λυγίζοντας τοὺς κλώνους του, σὰν τάχα νὰ τὰ φοβέριζε πὼς θὰ τὰ ρίξει κάτω, μὰ πάλι τὰ κρατοῦσε δυνατά, πιστά, καὶ τοὺς μιλούσε μὲ τὴν τραγουδιστὴ μουρμούρα του, τοὺς ἔλεγε τὴν ὡμορφιά τῆς πλάσεως, τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς. Ἡ κόττες, κάθε ἀπόβραδο, πηδούσανε καὶ κούρνιαζαν ἀπάνου του· σὰν προστάτης, ὁ πλάτανος τῆς σκέπαζε μὲ τὴ παχειὰ του φυλλοσιά, τῆς φύλαγε ἀπὸ τὴ βροχὴ κι' ἀπὸ τ' ἀγιάζι.

Στὴν πλύσι βαστούσε τὰ σκονιὰ, ποῦ ἀπλώνοντο τὰ ῥοῦχα. Στὸ τζάκι τὸν ἀγκλωθὸ καρπὸ του γιὰ προσάνναμα, καὶ τὸ χειμῶνα ἐξέστανε τὴ φαμελλιὰ μὲ τὰ κλαδεμένα του ξερόκλαδα. Ἦτανε κι' αὐτὸς σὰν ἕνας σύντροφος τοῦ νοικοκύρη, σὰν ἕνας

συγγενῆς ποῦ ἐδούλευε κι' αὐτὸς ὅσο μποροῦσε γιὰ τὸ σπίτι, τὸ σπίτι ποῦ μεγάλωσε κι' ἔζησε· τίμιος σύντροφος καὶ ἀφρωσιωμένος συγγενῆς.

Μὲ τὸν καιρὸ ὁ νοικοκύρης ἐγερνοῦσε καὶ τὰ παιδιὰ μεγάλωναν. Ἡ δυὸ κοπέλλες παντρεύτηκαν πρῶτες καὶ ξεσιποθήκαν. Ὑστερα ὁ δεύτερος πῆγε νὰ βρῆ δουλειὰ στὴν ξενιτιά. Ἔμεινε ὁ μεγάλος ποῦ πῆρε τὴ δουλειὰ τοῦ γέρου: μαραγκὸς σὲ ἀμαξάδικο.

Ἐνα καλοκαίρι παντρεύτηκε κι' αὐτὸς, καὶ στὴ μεγάλη αὐλή, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν πλάτανο, ποῦ εἶπ' ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τὸ πιεὶο χαρούμενο τραγοῦδι του, ἔγινε τὸ γλέντι τῆς χαρᾶς.

* * *

Κάμποσα χρόνια πέρασαν ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα, κι' ἡ ζωὴ ξαναγύρισε ἡ ἴδια κι' ἀπαράλαχτη. Ἡ νέα νοικοκυρὰ ἐδούλευε, ὅπως κι' ἡ παλιά, διπλά στο πηγάδι· ὁ νέος νοικοκύρης, ὅπως ὁ παλιός, ἔβγαινε κάθε πρωὶ μὲ τὸ πουκάμισο κι' ἐπλενοταν ἀπὸ τὸν κουβᾶ· τὰ νέα παιδιὰ, ὅπως τὰ παλιά, σκαρφάλωναν ξυπόλυτα στὸ δέντρο ποῦ εἶχε γίνει τώρα μεγάλο καὶ πλατύ, κι' ἐδούλιζε χοντρά, ὅπως κι' ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν — ὁ σύντροφός του — ἦτανε τώρα ἕνας ἄντρας ψηλός, κρεατωμένος, κι' ἐμιλούσε τώρα μὲ χοντρή φωνή, ἀντρίκια.

Ἐνα χειμωνιάτικο πρωὶ, κρύο μὲ συννεφιά καὶ μὲ χιονόνερο, ὁ νοικοκύρης βγήκε στὴν αὐλὴ καὶ στάθηκε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ χαγιάτι, ἔστρηψ' ἕνα χοντρὸ τσιγάρο, τὸ σάλωσε, τὸ ἄναψε, τράβηξε μιὰ μεγάλη ρουφιζιά, καὶ στύλωσε τὰ μάτια του.

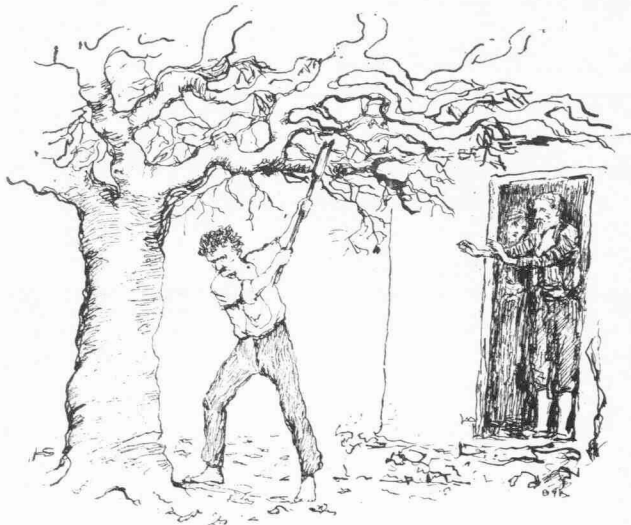
Ἐκεῖνος ὁ χειμῶνας μῆκε ἄγρια. Ἔπιασε τοὺς ἀνθρώπους σὰν ληστής καὶ τοὺς γύρευε κάρβουνα καὶ ῥοῦχα. Καὶ τὸ μαγκάλι ἦταν σβυστό, τὸ ντουλάπι ἄδειο, τὰ ἀντιπροπέρουνα τὰ ῥοῦχα ἦταν λωμένα.

Ὁ δουλευτῆς γύρισε μέσα στοῦ τοῦ γρηγόρα ὄλη τὴν τραγοῦδι τῆς βαρχειμωνιάς, καὶ μὲ τὴν ἀπλότητα ποῦ ἔχουν ἢ σκέψες τῶν ἀπλῶν καὶ μὲ τὴ γρηγοράδα ποῦ παίρνουν μιὰν ἀπόφασι, ἐκύτταξε τὸ δέντρο καὶ βρῆκε τὴ βοήθεια.

Ἐτράβηξε μιὰ ρουφιζιά διπλῆ, βαθεῖα, πέταξε τὸ τσιγάρο, καὶ δίχως νὰ μιλήσῃ κανενός, πῆγε στὸ σταῦλο, πῆρε τὸ μεγάλο τὸ τσεκούρι, στάθηκε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο τὸ ξηρὸ, ἄνοιξε τὰ σκέλια του, στερεώθηκε καλά, ἐσήκωσε τὸ τσεκούρι κι' ἄρχισε νὰ χτυπᾶ λοξά, σύρριζα, μὲ ὄλη του τὴ δύναμι.

Στὴν πρώτῃ τσεκουριά τὸ δέντρο ἐβόγγησε κι' ἐσείστη, καὶ τὰ λίγα τελευταῖα του ξερόφυλλα τινάχθηκαν μὲ μιὰ τρεμουλά, σὰν τὴν τρεμουλά τοῦ θανάτου. Τὸ πλάσμα ποῦ σκεκότανε κι' αὐτὸ ἀτελεισμένο καὶ γυμνὸ μπροστά στὴ σφοδρὰ τοῦ χειμῶνα, ἐδέχθη ξαφνικὰ τὴ φονικὴ ἐπιβουλή, σὰν ἀρφωστος ποῦ τοῦρχειται μιὰ μαχαίρι, 'κεῖ ποῦ κάθεται συμμαζεμένος, καὶ βγάζει ἕνα βογγητὸ καὶ τρεμουλιάζει.

Τὸ πλάσμα τῆς γῆς, τὸ πειὸ ἄθωο, τὸ πειὸ εὐγενικό, τὸ ἀπροστάτευτο, ποῦ ἡ ζωὴ τὸ κάνει καὶ τ' ἀφήνει ἔρημο, στὴν τύχη του, σκλαβωμένο κ' εἰς ποῦ βροθήκε, μετὴν κατάρα νὰ μάχεται αἰώνια μετὸν ἄνεμο, μετὴν τὴν μπόρα, μετὸν λιούρι, μετ' ἄστρο-πελέκι, μετὰ ὅλα τὰ στοιχεῖα ποῦ τυραννοῦν ἀσύδοτα τὴν πλάσι, τὸ καλὸ τὸ δέντρο, δίχως νὰ μπορῆ νὰ σαλεύσῃ, νὰ φύγῃ, νὰ

... Ὁ γέρος βγήκε πάρα ἔξω κ' ἐφώνησε μετὰ τὰ φρούδια ἀγριεμένα:
— «Βρὲ Κωνσταντῆ! τί κάνεις; ...»

γλυτώσῃ, ἔτρωγε τῆς τσεκουριῆς ποῦ ἔχωνοντο στὴ σάρκα του καὶ λίγο-λίγο τοῦ κόβαν τὴ ζωὴ.

Σὲ κάθε χτύπημα ἐβόγγαγε πειὸ ἀδύνατα καὶ ἔτρεμε πειὸ δυνατά. Ἄλλο φύλλο δὲν τοῦ εἶχε μείνει. Εἶχαν πέσει σωριασμένα, σὰ σάπιες σάρκες, χάμω στὴν αὐλή. Καὶ τὸ δέντρο ἀτόμιασε τευτώνοντας τὰ κόκκαλά του τὰ τρεμάμενα, σὰν γέρος ποῦ τὸν σκοτώνει ἕνας ἄνθρωπος.

Ὁ γέροντας πατέρας σέρνοντας τὰ πόδια του ἦρθε καὶ στάθηκε στὴν πόρτα. Σὰν εἶδε τὸ φονικό ποῦ ἔκανε ὁ γιουὸς του στὸν καλὸ σύντροφο ὅλης τῆς ζωῆς του, ἐγίνε πειὸ κίτρινος, τὰ μάτια του χωθήκαν πειὸ βαθεῖα, τὰ δασυὰ τὰ φρούδια του μα-

ζεύτηκαν. Ἄπλωσε τὰ ἀδύνατα τὰ χέρια του, καὶ τὰ δύο, σὰν νᾶθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κακό, νὰ καταραστῆ τὸ φονηρὰ, νὰ τὸν ξεορκίσῃ.

Ἐμουρμούρισε μ' ὅλη τὴ γεροντική του δύναμι στὸ γιουὸ του:
— Κωνσταντῆ!... Βρὲ Κωνσταντῆ!...

Ἄλλὰ ἡ ἀδύνατη φωνὴ του δὲν ἀκούστηκε. Τὸ τσεκουριὸ ἔπεφτε σὰν λυσσασμένο, κ' ἐδάγκανε, κ' ἐξέσχίζε κ' ἐμούγγριζε.

Ὁ γέρος βγήκε πάρα ἔξω καὶ ξαναφώναξε μετὰ τὰ φρούδια ἀγριεμένα:

— Βρὲ Κωνσταντῆ!.. τί κάνεις;

Ὁ Κωνσταντῆς ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του, κόκκινο, σὰν ἡματωμένο, εἶδε τὸ γέρο, καὶ μετὰ τὸ λαχάνισμα τῆς λύσσας, τοῦ φωνάζει:

— Θὰ ν' τὸ κόψω.

Καὶ ξανάσκυψε:

— Θὰ ν' τὸ κάνω φαί νὰ φῶς.

Κ' ἔδωσε κι' ἄλλη τσεκουριά.

— Θὰ ν' τὸ κάνω ῥοῦχο νὰ φορέσῃς.

Γκάπ! ἄλλο χτύπημα.

— Θὰ ν' τὸ κάνω κάρβουνα νὰ ζεσταθῆς.

Γκάπ! Γκάπ! Σὲ κάθε τσεκουριὰ ἐβγαίε κ' ἕνα ἄγριο λαχάνισμα, πετοῦσε κ' ἕνα λυσσασμένο λόγο.

— Τί θὰ ν' τὸν κάνουμε;... τὸν τρισακάρατο;... Αὐτὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη... οὔτε πεινάει... οὔτε κρυώνει...

Κ' ἐχτυποῦσε, ὀλόγυρα στὴ βᾶσι, κ' ἔχωνε τὸν μπαλτὰ πειὸ βαθεῖα. Ὁ κορμῶς, χονδρὸς σὰν ἀνθρώπινο κορμί, εἶχε λιγνέψει ἐκεῖ κάτω κι' ὁ τόπος εἶχε γεμίσει ἀπὸ ξεσκλιδία ποῦ ἐτινάζοντο τριγύρω.

Ἡ γυναῖκα, ἀνασκουμπωμένη, εἶχε πεταχτῆ ἀπ' τὴ δουλειὰ τῆς νὰ ἰδῆ, τί ἐγίνονταν ἔξω στὴν αὐλή καὶ τὴ χτυποῦσαν ἔτσι δυνατά, καὶ τί ἔλεγε ἔτσι ἄγρια ὁ ἄντρας τῆς.

Σὰν τὸν εἶδε ποῦ ἔσφαζε τὸ δέντρο, τὸν φοβήθηκε. Ἐκεῖνες τῆς ἡμέρες ἦταν ἀμίλητος. Ἄν τοῦλεγε καὶ τίποτα, ἀπάνου σ' ἐκείνη τὴν ὀρμητὴν, μποροῦσε νὰ τῆς ἔδινε κι' αὐτῆς μὴ τσεκουριά καὶ νὰ τὴν ἀφήνε στὸν τόπο.

Δὲν ἐβγαλε μιλιὰ. Μὸν ἔπιασε τὸ γέρο ποῦ ἐμουρμούριζε, καὶ τὸν τραβοῦσε μέσα.

Ἄλλὰ ὁ γέρος δὲν ἤθελε νὰ φύγῃ, σὰν νὰ εἶχε μαρμαρώσει, ἄσπρος καὶ γλωμῶς, ἐκύτταε τὸ φονικό τοῦ ἀγαπημένου του συντρόφου, καὶ δίχως νὰ μιλῆ, δίχως νὰ μπορῆ νὰ κουνήθῃ, οὔτε νὰ μιλήσῃ, ἀπλωνε τὰ χέρια του, καὶ μετὰ τὰ κρεμάμενα τὰ χεῖλιά του κἀτὶ ἐμούρμούριζε, σὰν νὰ καταριῶταν...

— Ἐλα μέσα... θὰ κρυώσῃς! τοῦ φώναξε ἡ νύφη του καὶ τὸν τραβοῦσε.

Ἐκεῖνος δὲν ἐσάλεινε. Κύτταξε... κύτταξε κι' ὅλο μουρμούριζε.

Ἐξείνη τῇ στιγμή ἀκούγεται ἕνα τρίζιμο . . . Τὸ δέντρο γέρνει, κρυσταλλίζεται καὶ πέφτει ἀπάνου στὸ φωνῆ του.

Ὁ Κωνσταντῆς δὲν πρόφτασε νὰ φύγη οὔτε νὰ βγάλῃ ἕνα βογγητό.

Ὅταν τὸν ἐσήκωσαν, λυῶμα, ἀπὸ τὴ γῆ, τὸ δέντρο δὲν ἄφηνε τὸ χέρι ποῦ κρατοῦσ' ἀκόμα τὸν μπαλτά.

(Μάρτιος τοῦ 1912)

Ε. ΕΥΕΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΝ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Ἐκτὸς κατὰ Μάρτιον τοῦ 1912 ἐπισυμβᾷ ἐν Εὐρώπῃ ἀπρόοπτος θάνατος τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάν. Π. Λοβέρδου ὑπῆρξε μεγίστη ἀπώλεια διὰ τε τὸν ἑλληνικὸν καὶ τὸν διεθνῆ ἐπιστημονικὸν κόσμον. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀληθινοῦ ἀνδρὸς ἡ Ἑλλάς ἐθροήνησεν ἐν ἀπὸ τὰ σπάνια σεμνώματά της.

Ὁ Ἰωάν. Λοβέρδος διήνησε τὰς σπουδὰς του ἐν Γαλλίᾳ ὡς γεωπόνος μηχανικός. Μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἐδέχθη τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς τῷ 1893. Ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος, παραιτηθεὶς τῆς θέσεώς του, μετέβη εἰς Παρισίους, ἐνθα τῷ 1901 διωρίσθη Ἐπιθεωρητῆς γεωπόνος τῆς Γεωργίας. Μετὰ ἐν ἔτος τῷ ἀνετέθη

ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἡ ἀνά τὰ μεσημβρινὰ τῆς Γαλλίας, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ἀγγλίαν ἀποστολὴ πρὸς μελέτην τῆς μεταφορᾶς τῶν νοσίων καρπῶν καὶ προϊόντων διὰ τοῦ τεχνητοῦ ψύχους. Τῷ 1903 νέα ἀποστολὴ τῷ ἀνετέθη πρὸς μελέτην τῆς καλλιιεργείας τῆς σταφιδαμπέλου εἰς Ἀλγερίαν.

Παραιτηθεὶς μετὰ τινα χρόνον τῆς θέσεως ταύτης ἴδρυσεν ἑταιρίαν διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ λειτουργίαν σφαγείων μὲ κεφάλαια 320 ἑκατομμ. φράγκων. Ἐδημοσίευσεν δὲ συγχρόνως γαλλιστὶ τὸ χιλιοσέλιδον ἔργον του «Τὸ τεχνητὸν ψῦχος» καὶ τὸ τρίτομον «Ἡ κατασκευὴ σφαγείων». Ἡ Ἐταιρία κατασκεύασε σφαγεῖα εἰς Λυὸν, Νάντην καὶ Περόν, ἤλθε δὲ εἰς διαπραγματεύσεις διὰ τὴν κατασκευὴν τοιούτων καὶ εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ Λοβέρδος διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν του συγγραμμάτων ἀπέκτησε διεθνῆς ἐπιστημονικὸν κύρος, οὗτω δὲ τῷ 1910 διετέλεσε

Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου τοῦ Ψύχους ἐν Παρισίοις, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχον 33 Κράτη. Εἰς τὸν Λοβέρδον ὀφείλεται ἐπίσης καὶ τὸ ἐν Βιέννῃ συγκροτηθὲν Β' Συνέδριον τοῦ Ψύχους. Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις, ἀμειψοῦσα τὸν ζῆλον καὶ ἀναγνωρίζουσα τὰς ἐξόχους ἐπιστημονικὰς του ὑπηρεσίας τὸν προῆγαγεν εἰς Ταξιδίον τῆς Ἀγροτικῆς Ἀσίας. Ἡ δὲ «Γαλλικὴ Ἐταιρία τοῦ Ψύχους» ἐπήρτισε νὰ στηθῇ ἡ προτομὴ του εἰς τὴν αἴθυσαν τῶν Συνεδριάσεων καὶ δαπάναις αὐτῆς νὰ ἰδρυθῇ συμβολικὸν μνημεῖον εἰς τὸ Νεκροταφεῖον Père Lachaise, ὅπου καὶ ἐνεταφιάσθη.

Ὁ ἀειμνήστος Λοβέρδος, καταγόμενος ἐκ τῆς εὐάνδρου Κεφαλληνίας, ἦτο ἀδελφὸς τῶν παρ' ἡμῖν διακεκριμένην κατεχόντων θέσιν ἐν τῇ κοινονίᾳ κ. κ. Δ. καὶ Σ. Λοβέρδων.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

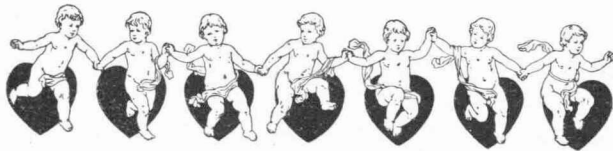
ΝΤΑΝΤΕΥΕ σὰ νεῖατα τῆς
κόρες κι' ἀγοράκια
ποῦ μικρὰ ὄρφανῶν
βύζαξαν τὸ γάλα τῆς
ἀσθενῶν παιδάκια,
τῶπιαν καὶ ζωιτάνεψαν.

Κ' ἔπειτα, σὺν ἰ γέννησαν
παλληκάρια, νηῆς,
καὶ τὸ γάλα στείρεσεν,
ἔτοιξε καὶ ἔκαμε
σ' ὄλους προσηνῆς
καὶ τοὺς νοικοκύρεσεν.

Κι' ὅταν γὰ προσένεμα
δὲν τῆς μεῖναν ἄλλοι
κι' ὄλους τοὺς στεφάνωσεν,
σαβανώτρα ἔγινε
κ' ἕνα-ἕνα πάλι
ὄλους τοὺς σαβάνωσεν.

Κων/λις, 1910

Κ. Γ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΚΥΡ-ΓΙΑΝΝΗΣ

ΞΥΛΤΩ από τὸν τίτλον τοῦ παρόντος διηγήματος ἔπρεπε νὰ βάλω τὴν παρένθεσιν (Ἀκατάλληλον διὰ δεσποινίδας), ἀφοῦ

«... Ἀπεφάσισε νὰ πάρῃ τὸ κορίτσι καὶ νὰ πάῃ στὴν Εὐρώπη...»

πατέρα μου καὶ τὸ διηγείτο συχνὰ εἰς τὰς φίλας τῆς, φροντίζουσα πάντοτε νὰ μὲ διώχῃ μὲ κάποια πρόφασιν, ἀλλὰ δὲν

κατὰ τὴν γνώμην τῆς μάνας μου δὲν πρέπει τὰ κορίτσια ν' ἀκούνη καὶ νὰ διαβάσουν τέτοια πράγματα. Ἄλλ' ἂν ἔχῃ δίκηνο ἢ μάνα μου, ὅτι ὑπάρχουν πράγματα τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ γνωρίζουν αἱ δεσποινίδες, καὶ ἂν τὸ παρὸν διήγημα εἶναι ἐξ αὐτῶν, τότε ἓνας λόγος περισσότερο μού ἐπιβάλλει νὰ μὴ θέσω τὴν γαλλιστικὴν αὐτὴν παρένθεσιν, διότι τότε ἀκριβῶς θὰ διαβασθῇ ἀπὸ τὰς δεσποινίδας καὶ θὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν μνήμην τὸν ὅπως καὶ εἰς τὴν ἰδιότητά μου, εἰκοσιπέντε χρόνια τώρα, χωρὶς νὰ τὴν ξεχάσω.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτὴ τὸ ἄκουσε ἀπὸ τὸν πατέρα μου καὶ τὸ διηγείτο συχνὰ εἰς τὰς φίλας τῆς, φροντίζουσα πάντοτε νὰ μὲ διώχῃ μὲ κάποια πρόφασιν, ἀλλὰ δὲν

εἶχεν ὑπ' ὄφιν τῆς, ὅτι ἔχουν καὶ οἱ τοῦχοι αὐτὰ καὶ ἡ πόρτες κλειδαρότρουπες, ποῦ ἀπὸ πίσω ἀπ' αὐτὰς εὐρίσκοντο τὰ δικὰ μου αὐτὰ κάθε φορὰν ποῦ τὰ εὕρισκε κατὰλληλα μόνον γιὰ σκουλαρίκια καὶ γιὰ ξεθύμασμα τοῦ θυμοῦ τῆς καὶ ὄχι γιὰ ἱστορίες ξένες ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην.

Ἡ ἱστορία λοιπὸν αὐτὴ εἶναι ἀπὸ κείνες ποῦ διεσώθησαν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μέχρι σήμερον χωρὶς — ὑποθέτω — νὰ ἔχῃ γραφῇ πουθενὰ δι' ἔλλειψιν ἀναγνωσματογράφων εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν καὶ δι' ἔλλειψιν **τραγικῶν** ἐπεισοδίων εἰς τὴν ὑπόθεσίν τῆς, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τοὺς μυθιστοριογράφους τῆς σημερινῆς ἐποχῆς.

Περὶ τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς ἱστορίας αὐτῆς δὲν γνωρίζομεν λεπτομερείας, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι πρωταγωνιστεῖ κομπογιαννίτης γιαιτρός - ὁ κύρ - Γιάννης - ὅστις ἔλαβε τὰ φῶτά του ἀπὸ τὴν Πόλι, ἐννοοῦμεν ὅτι τόπος εἶναι ἡ Ἀνατολὴ καὶ χρόνος πολὺ ἀπέχων ἀπὸ τὸν σημερινόν, ἀφοῦ πολλοὶ ἀκόμη ἠλιπίζαν ἀπὸ τὸν κομπογιαννιτισμόν.

Τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων ἀγνωστα καὶ γνωσταὶ μόνον αἱ ἡλικαίαι. Ἀφοῦ ἓνας πατέρας καὶ μιὰ μητέρα ἔχουν κόρην 20 - 25 χρόνων, εἶναι ἀπόδειξις ὅτι αὐτοὶ θὰ ἦσαν ἄνω τῶν 50 ἐτῶν.

Τὸ ὄνομα τοῦ κύρ - Γιάννη μόνον εἶναι γνωστόν. Ἀλλὰ ἓνα ὄνομα καὶ μάλιστα Γιάννης... τρέχα γύρευε! Θὰ ἦταν ὅμως ὁ κύρ - Γιάννης αὐτὸς ἠλικιωμένος, ἀφοῦ ἔκανε πολλὰ χρόνια στὴν Πόλι, ὅπως μᾶς βεβαιοῖ ἡ σύζυγος τῆς ἱστορίας, θὰ ἔτρεφε ἴσως γενειάδα, τὸ μόνον γνώρισμά τῆς σοφίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ θὰ ἔφερεν ἀσφαλῶς κομπολόι με κόκκους σάν περδικαίγουλα διὰ τὴν ἀσχολίαν τῶν χειρῶν, ἀφοῦ τὰ βιβλία τοῦ ἦσαν περιττὰ διὰ τὴν ἀσχολίαν τοῦ πνεύματος.

Τὸ ἀνδρόγυνον αὐτὸ μὲ τὴν μοναδικὴν κόρην ἦτο πλούσιον μὲν, ὄχι ὅμως καὶ εὐτυχές, διότι ἡ μονακριβὴ τους ἀπὸ καιροῦ ἐμαραινέτο, ἐφθινε, ἔλυωνε χωρὶς κανέναν γιαιτρός τοῦ τόπου νὰ μορῇ νὰ τὴν θεραπεύσῃ.

Ἡ μητέρα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπανελάμβανε εἰς τὸν ἄνδρα τῆς:

— Μὰ γιατί δὲν φρονάζεις καὶ τὸν κύρ - Γιάννη νὰ δῇ τὸ κορίτσι μας; Κάτι θὰ ξέρῃ αὐτὸς ποῦ ἔκανε τόσα χρόνια στὴν Πόλι!

— Μὰ δὲν ῥωτᾷς καὶ τὸν κύρ - Γιάννη;
⊕ Ἄφῃσέ με, μὲ τὸν κύρ - Γιάννη σου!

— Δὲν μ' ἀφίνεις, χριστιανή μου, μὲ τὸν κύρ-Γιάννη σου! Ἐδῶ τόσοι γιατροὶ δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν τίποτα καὶ θὰ ξέρη αὐτός!

Αὐτὴ ἦταν ἡ στερεότυπος ἀπάντησις τοῦ συζύγου εἰς τὴν στερεότυπον συμβουλὴν τῆς συζύγου.

Τὸ κορίτσι ὅμως ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπῆγαινε χειρότερα, ὥστε ὁ πατέρας ἀπελπισθεὶς ἀπὸ τοὺς γιατροὺς τοῦ τόπου ἀπεφάσισε νὰ τὸ πάρῃ καὶ νὰ τὸ πάῃ στὴν Εὐρώπῃ.

«... Ὅλοι σιωποῦν μὲ καρδιοχτύπι ἀναμένοντες τὴν διάγνωσιν τοῦ κύρ-Γιάννη...»

Τὴν φορὰν αὐτὴν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του ὁ πατέρας φωνάζει τὸν κύρ-Γιάννη.

Ὁ κύρ-Γιάννης πηγαινέει μὲ σοβαρότητα δέκα τουλάχιστον σοφῶν, βλέπει τὸ κορίτσι καὶ χωρὶς νὰ τὸ ρωτήσῃ τίποτα, τὸ καθίζει ἀπέναντί του καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ βλέπῃ. Παρέρχονται ἓνα, δύο, τρία, πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας. Ὅλον τὰ μάτια καρφωμένα εἰς τὸν κύρ-Γιάννη μὲ ἀγωνίαν. Αὐτὸς εἶναι ἡ τελευταία ἐλπίς. Ὅλοι σιωποῦν μὲ καρδιοχτύπι ἀναμένοντες τὴν διάγνωσιν τοῦ κύρ-Γιάννη. Σιγὴ—θὰ ἔλεγα—ἀπόλυτος ἐπὶ πέντε λεπτὰ, εἴαν δὲν ἠχοῦντο τὰ τίκ-τάκ τοῦ κομπολογίου τοῦ κύρ-Γιάννη. Ἀλλὰ οἱ κρότοι αὐτοὶ δὲν ἔλεγον τίποτε εἰς τὸν πατέρα, ὅστις χάνει ἐπὶ τέλος τὴν ὑπομονὴν του:

— Ἐ! κύρ-Γιάννη, δὲν μᾶς λὲς τί ἔχει τὸ κορίτσι, τί θέλει γὰρ νὰ γιατρευτῇ;

— Μά, εὐλογημένε μου, πρὶν τὸ κάνῃς αὐτὸ τὸ ταξεῖδι, δὲν φωνάζωμε καὶ τὸν κύρ-Γιάννη! Κάτι θὰ ξέρῃ αὐτὸς ποῦ ἔκανε τόσα χρόνια στὴν Πόλι!

— Ἀφῆσέ με, χριστιανή μου....

Καὶ ὁ πατέρας παίρνει τὸ κορίτσι, τὸ πάει καὶ στὴν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ τὸ φέρνει πίσω στὴν ἴδια κατάστασι.

— Τώρα!!

— Ἐ! νά, τώρα, μιὰ φορὰ ποῦ ἀπελπιστήκαμε ἀπὸ ὅλους, γιατί δὲν φωνάζεις καὶ τὸν κύρ-Γιάννη ποῦ ἔκανε τόσα χρόνια στὴ Πόλι! Κάτι θὰ ξέρῃ αὐτός!

Καὶ ὁ κύρ-Γιάννης τοῦ ἀποκρίνεται ἀφελέστατα:
— Τὸ κορίτσι... θέλει παντρεῖα!... Νά, τί θέλει!...

Ἀναστάτωσις εἰς τὸ ἀνδρόγυνο! Μπρὸς τὸ κορίτσι νὰ πῆ τέτοιο λόγο! Τὸν παληάνθρωπο!! Ἡ μάννα τὸν ἀρχίζει στὸ βρισιδί, ὁ πατέρας σηκώνει μιὰ καρέκλα, καὶ πρὶν τὴν κατεβάσῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ γιαιτροῦ, ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ κορίτσι, τὸ ὁποῖον μιλεῖ καὶ ἀπὸ ἐπὶ τέλος:

— Μὴ τὸν χτυπᾷς τὸν ἄνθρωπο, πατέρα... Ἀφήστε τον νὰ πῆ τὴ γνώμη του... Κάτι θὰ ξέρῃ βέβαια ὁ κύρ-Γιάννης, ποῦ ἔκανε τόσα χρόνια στὴ Πόλι!...

«Μὴ τὸν χτυπᾷς, πατέρα... Κάτι θὰ ξέρῃ βέβαια ὁ κύρ-Γιάννης...»

* *

Εἶναι περιττὸν νὰ σᾶς πούμε ὅτι τὸ κορίτσι εἶδε τὴν υγείαν του μόνον ἀπὸ τὴν *συνταγὴ* τοῦ κύρ-Γιάννη.

ΡΕΒΕΚΚΑ

ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ....

ἔχω ντυμένη τὴν ψυχὴ μου
τοῦ μαγνητοῦ τὴν πορφύρα
δὲν τὴν ἐγάλασεν ὁ χρόνος
οὔτε τὴν ἄγγιξεν ἡ Μοῖρα.

Ἔχω τ' ἀκάνθιο στεφάνι
σὸ πονεμένο μου κεφάλι
οὐδὲ κάποιον ἀπόκοσμον λαχτύρον
ἔχω ἀνομιμένη τὴν ἀγκάλη.

Σέρω μονάχη τὸ σταυρό μου...
Μὴ με θεωρῆς, χλωμὲ διαβάτη
ἔτσι πηγαίνοντας θὰ φθάσω
στὸ ὠνευσιμένο μονοπάτι...

ΜΑΡΙΚΑ ΠΙΠΙΖΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΕΚ ΡΩΣΣΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜ. ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

Εκ τῶν διακεκριμένων ἐν τῇ ξένῃ ἐλλάγων, τῶν τιμῶντων τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, διαμένον ἐν Ρωσσοδίῳ. Ἄνὴρ εὐρείας πολυμαθείας καὶ πολυαχιθεοῦ δράσεως καὶ ἐνεργητικότητος, τυγχάνει αὐτόθι Γεν. Πρόξενος τῆς Περσίας, ὑποπρόξενος τῆς ἀργεντινῆς Δημοκρατίας, Σύμβουλος τῆς Ἀυτοκρατορικῆς Τραπεζίτης καὶ τοῦ Ἐμπορίου, Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῆς Ἀσφαλείας Ρωσσίας, σύμβουλος ἐπίσης τῆς Ἀυτοκρατορικῆς Μουσικῆς καὶ τοῦ Ἐμπορικῆς Μεσιτικῆς Οἴκου, ὡς καὶ πλείστον ἄλλων φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωνικῶν σωματείων, τῶν ὁποίων εἶνε ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ. Ἀπολαύων ἀμερίστου ὑπολήψεως, οὐ μόνον παρὰ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων ἐν γένει: Ρώσων, Ἑβραίων, Ἀρμενίων, Περσῶν, κλπ. παρέχει ὄχι ὀλίγας ὑπηρεσίας ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ τῶν προ-

σοπικῶν του πλεονεκτημάτων εἰς τὸν ἐκεῖ ἐλληνισμόν, τοῦ ὁποίου εἶνε ἀληθινὸν σέμνωμα. Εἶνε τετιμημένος διὰ τῆς Μεγάλης Ταϊνίας Α' Τάξεως τοῦ Λέοντος καὶ Ἡλίου τῆς Περσίας, διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τῆς Ἑλλάδος, τῶν ῥωσικῶν παρασήμων Β' Τάξεως τοῦ Ἁγίου Στανισλάου καὶ Ἁγίας Ἀννης, τοῦ Ἰσπανικοῦ τῆς Ἰσαβέλλας Καθολικῆς, τοῦ Τουρκικοῦ Ὄσμανιέ, τοῦ Χρυσοῦ τῆς Βουχάρας Α' Τάξεως τῶν Ἀστέρων καὶ πλήθους ἄλλων.

ΙΩ. Ν. ΖΟΒΟΡΙΚΗΣ

Ἐν Ρωσσοδίῳ τῆς Ρωσσίας ὑποστράτηγος, κατέχων τὸ ἀξίωμα τοῦ Πολιτάρχου. Ἄνὴρ λίαν τετιμημένος καὶ δημοφιλὴς παρὰ τῇ αὐτόθι κοινωνίᾳ, ἰδιαίτερος δὲ ἀγαπητὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν παροικίαν διὰ τὰ φιλελληνικά του ἐν γένει αἰσθήματα καὶ τῆν ἠθικὴν προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν, ἣν παρέχει εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν πρὸς τοὺς ἑλληνας ὑπηκόους. Μορφωμένος, ὅσον ὀλίγοι, συνδυάζων σὺν τῇ σωματικῇ καλλονῇ καὶ λεπτόν διοικητικὸν πνεῦμα καὶ εὐγένειαν ψυχῆς καὶ ἐρασιμότητα ἡθους καὶ τρόπων, ἐκ τῶν σπανίων ἀληθῶς κυβερνητικῶν αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλήλων, δικαίως κατέστη τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῶν τε ἐγχωρίων καὶ τῶν ξένων. Ὁ κ. Ζοβορίκης εἶνε καὶ ὁ καταθέσας τὸν θεμέλιον λίθον τῆς ἐν Ρωσσοδίῳ Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἣν ἱδρυσεν ἡ φιλοπατρία τοῦ ἐγκρίτου ἐκεῖ ὁμογενοῦς κ. Θεοφάνους. Πλὴν τῶν ἄλλων παρασήμων, τὰ ὅποια κοσμοῦν τὸ στήθος του, ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ, ὃν ἀπένευμεν ἡ Α. Μ. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὡς μικρὸν φόρον διὰ τὰς πολλαπλᾶς ἐκδουλεύσεις του πρὸς τὸ αὐτόθι Ἑλληνικὸν στοιχεῖον.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΘΑΜΜΕΝΗ

Ἐὰ μάτια τοῦ μὲ μάγεψαν εἶναι ὀβυμένα τώρα σὲ κάποιον μακρυνὸ οὐρανό, σὲ κάποια ξένη χώρα.

Τὰ δάχτυλα τοῦ ἐφίλησα· σὰν κρίνα μαραμμένα εἶναι ψυχρὰ κι' ἀσίλευτα στὴ μαύρη γῆ θαμμένα.

Καὶ τὰ μαλλιά τὰ ὀλόπικνα — μαῦρο φτερό κοράκου — στοὺς ὤμους κάποιου σκέλεθρου, στὰ βάθη κάποιου λάκκου.

Μόνο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγάπησα. ἐκεῖνη ὑπάρχει ἀκόμα καὶ μοῦ θυμάει τ' ὄρατο κορμί τοῦ ἐσάπηξε στὸ χῶμα.

(Ζάκυνθος)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Η ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

ἮΤΑΝ πρό τριῶν ἐτῶν ἐχαιρετίζομεν μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐμπιστοσύνης τὴν ἐν Ἀθήναις ἐγκατάστασιν τῆς Ἑλληνογαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν τοῦ κ. Γ. Μεταξᾶ ὡς γεγονός χαρμόσυνον καὶ ἐξόχως ἐνδιαφέρον τό ἔθνος καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, δὲν ἐφανταζόμεθα ὅτι τό ἔργον τοῦ μεγαλορρτέου Ἰδρυτοῦ, ὑπό τὴν σιθαρὰν καὶ φωτεινὴν του διαχείρισιν, θά ἀνήρχετο διὰ καταπληκτικῶν ἀλμάτων εἰς τοιαύτην ὄντως ἐπίφθορον περιωπὴν ἐπιτυχίας καὶ ἐπιβολῆς εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν. Τό ὄρατον ἔργον του, ἔχον νά ἐπιδείξῃ σήμερον ἀριθμοὺς καὶ πράγματα μεγαλοφωνοῦντα ἀφ' ἑαυτῶν, ὑπερηκόντισεν ἀληθῶς πᾶσαν προσδοκίαν. Καὶ ὁ κ. Μεταξᾶς δικαιότατα νά ὑπερφηανεῖται ὅτι τό ἰδανικόν του, ὅπερ ὠνευροπόλησε διὰ τῆς Ἑλληνογαλλικῆς Σχολῆς του, ὅπως τούτεστι δι' αὐτῆς καταστήσῃ περιττὴν τὴν προσφυγὴν τῶν ἐλληνοπαίδων εἰς ξένα προσηλυτιστικά λύκεια, ἔλαβε σάρκα καὶ ζῶν καὶ κάλλος ἀπροσδόκητον. Ὁ κ. Μεταξᾶς ἐπροίκισεν ἤδη τό ἔθνος καὶ τό Πανελλήνιον διὰ διδακτηρίου ἀναντιρρήτως τελείου, εἰς τό ὅποιον, σὺν τῇ ἐθνικῇ ἀγωγῇ καὶ τῇ κλασικῇ ἐκπαίδευσί, ἐξεψάλλισε τὴν πλήρη ἐκμάθησιν τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τὴν προπαρασκευὴν ἰσχυρῶν βραχιόνων καὶ ἐργατῶν διὰ τὸν πρακτικὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Ἄλλ' ἀντὶ λόγων, ἅς ὀμιλήσουσιν αὐτὰ τὰ πράγματα.

Ἡ Ἑλληνογαλλικὴ Σχολὴ ἀριθμεῖ ἤδη δύο πολυτελέστατα μέγαρα. Τὸ ἐν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Λεωφόρου Κηφισίας (ἀρθ. 1), μετὰ περιοχῆς πεντακισχιλίων τετραγ. πήχων, περιλαμβάνει μεγάλας αὐλὰς, κήπον εὐρύν, μέγα ὑπόστεγον, Δόουν - Τέννυς, μέγα Σουηδικὸν Γυμναστήριον, ὑπαίθριους τάξεις, διδακτήρια εὐρύχωρα καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς σχολικῆς ὑγιεινῆς, ἐπίπλωσιν σχολικὴν πολυτελεῆ, τελειοτάτας δὲ ἐγκαταστάσεις ἀποχωρητηρίων, νιπτήρων, κρητῶν, διύλιστηρίων. Ἐν αὐτῷ γίνονται δεκτὰ ἄρρενα ἀπὸ 5-13 ἐτῶν καὶ θήλεια καὶ περιλαμβάνει:

α') Ἐλβετικὸν Νηπιαγωγεῖον. β') 4 τάξεις αὐτοτελεῖς Δημοτικῶν Σχολεῖον. γ') 3 τάξεις ἑλληνικοῦ Σχολεῖον. δ') Τμήμα θηλέων τε-

χνικῶν μαθημάτων (πυρογραφία, ζωγραφικὴ, γυμναστικὴ, Δόουν - Τέννυς, χορός, κλειδοκύμβαλον). ε') Τμήμα θηλέων κατοιτέρων καὶ ἀνοτιέτων σπουδῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν, γερμανικῶν. ζ') Μονοτάξιον λογιστικὸν τμήμα θηλέων, παρασκευάζον κοράσια διὰ θέσιν ταμίου, λογιστοῦ καὶ ἀλληλογράφου.

Εἰς τό Μέγαρον τοῦτο γίνονται δεκτοὶ ὡς οἰκότροφοι, ὡς ἐξωτερικοὶ καὶ ὡς ἡμισύσσιτοι παραμένοντες ἐν τῇ ἑσπερινῇ μελέτῃ. Προσέτι δὲ ἰδιοκτητὸν λεωφορεῖον μεταφέρει τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας μαθητάς.

Τὸ ἕτερον Μέγαρον κεῖται ἐναντι τοῦ Κήπου τοῦ Κλαυθμῶνος, ὁδὸς Δραγατσανίου ἀρθ. 6 παραπλεύρως τῆς ἀγγλικῆς πρεσβείας καὶ τοῦ ὑπουργεῖου τῶν Ἑσωτερικῶν.

Περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ κήπου καὶ αὐλῶν. Ἐχει αἰθούσας μεγάλας καὶ ἤλεκτροφωτιστούς, πλουσίαν σχολικὴν ἐπίπλωσιν καὶ τελειοτάτας ἐγκαταστάσεις. Περιλαμβάνει δέ: 3 τάξεις Γυμνασίου, 3 τάξεις τοῦ Ἐμπορικοῦ, — Μονοτάξιον λογιστικὸν τμήμα, παρασκευάζον ἱκανοὺς ὑπαλλήλους διὰ τραπέζας, ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα, — 4 τμήματα γαλλικῶν, 4 τμήματα ἀγγλικῶν καὶ 2 τμήματα γερμανικῶν.

Ἐν αὐτῷ γίνονται δεκτοὶ μαθηταὶ ἐξωτερικοὶ, ἐσωτερικοὶ, ἡμισύσσιτοι, καὶ ἄλλοι ὡς διαιτώμενοι μὲν ἐν τῇ Σχολῇ, βιόδντες δὲ εἰς τό Πανεπιστήμιον ἢ εἰς ἄλλας τοῦ Κράτους Σχολάς.

Ἡ «Ἑλληνογαλλικὴ Σχολή» συγκεντρώνει προσωπικὸν πολυἀριθμὸν καὶ ὡς ἄριστον, ἐκλεγόμενον μεταξύ τῶν δοκιμημάτων ἐν Ἀθήναις Καθηγητῶν καὶ Διδασκάλων.

Αἱ ξένα γλώσσαι διδάσκονται ὑπὸ καθηγητῶν ἐκ τῆς Ἑσπερίας μετακληθέντων καὶ διαιωμένων ἐν τῇ Σχολῇ. Τὸ δὲ προσωπικὸν τοῦ Ἐμπορικοῦ τμήματος προσλαμβάνεται ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Δημοσίας Ἐμπορικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

Διδάσκουσιν ἐν τῇ Ἑλληνογαλλικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν ἐν ὄψῃ 54 Καθηγηταὶ καὶ Διδάσκαλοι, ἴτοι: 5 ἀριστοβάθμιον δημοδιδάσκαλοι, 1 νηπιαγωγός, 2 διδασκάλους ὡς ἐπιμελήτριαι, μία διδάκτωρ τῆς φιλολογίας ὡς διευθύντρια τοῦ Β' τμήματος, 8 διδάκτορες τῆς φιλοσοφίας, ἐξ ὧν ὁ εἰς ὡς διευθυντῆς τοῦ Α' τμήματος, 3 διδάκτορες τῶν μαθηματικῶν, 2 διδάκτορες τῶν φυσικῶν Ἐπιστημῶν, 2 διδάκτορες τῆς Θεολογίας, 3 διδάκτορες τῶν Ἐμπορικῶν, ὧν ὁ εἰς Γάλλος, 2 Ἕλληνες καθηγηταὶ τῆς Γαλλικῆς, 3 Γάλλοι καθηγηταὶ τῆς Γαλλικῆς, 1 Ἑλλὴν καθηγητῆς τῆς Ἀγγλικῆς, 2 διδασκάλους τῆς Γαλλικῆς, 2 διδασκαλοὶ τῆς καλλιγραφίας, 1 Γάλλος διὰ τὸ ἀνώτερον τμήμα τῶν θηλέων, 1 Ἐλβετὸς νηπιαγωγός, 1 Ἐλβετὸς τῆς σωματικῆς διαπλάσεως τῶν παιδῶν, 1 Γερμανὸς καθηγητῆς τῆς Γερμανικῆς, καὶ ἂν εἰς διδασκάλος τῆς στενογραφίας καὶ γραφομηχανῆς, τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἰχνογραφίας, τῆς χειροτεχνίας (πυρογραφία, πλαστικὴ, χαρτοπλεκτικὴ, ξυλουργικὴ), τῆς γυμναστικῆς, τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, τοῦ χοροῦ, τῶν ἐγγράφων ὁράγων, τοῦ κλειδοκυμβάλου, τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῆς ἠθοποιίας.

Ἰδοῦ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ ὀργανισμὸς καὶ ἡ ἐργασία τῆς Ἑλληνογαλλικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς ὁποίας μέχρι τοῦδε ἐξῆλθον ἑκατοντάδες ἑλληνοπαίδων, λαλοῦντες καὶ γράφοντες τὰς δύο ἀπαραιτήτους διὰ τὸν πρακτικὸν βίον ξένας γλώσσας, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν, καὶ πλείστοι τῶν ὁποίων κατέχουσιν ἤδη θέσεις εἰς τραπεζιτικὰ καὶ ἐμπορικὰ ἢ βιοτεχνικὰ καταστήματα, ἄλλοι δὲ ἐπιδοθέντες εἰς ἐπιστήμας διευκολύνονται εἰς τὰς σπουδὰς των διὰ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ κτηθείσης γλωσσομαθείας, κατέχοντες ὁμως πρωτίστως τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ Ἕλληνα εἶνε ἐθνικῶς μὴδέν.

Κερκυραῖοι χωρικοὶ

- Ἵ παπᾶς. — Κι' ὁ ξάδερφός σου ὁ Νούφρης τί κάνει;
 ώ χωριάτης. — Ἐνα ἑφτακίνητο τοῦκοψε τὸ πόδι καὶ τώρα ἔχει
 30 δραχ. τὸ μῆνα γι' ἀποζημίωσι.
 ώ παπᾶς. — Τυχερὸς, μωρὲ, ποῦ εἶνε αὐτὸς ὁ Νούφρης!
 ώ χωριάτης. — Τυχερὸς λέει! Νὰ μὴ τοῦ κόψη καὶ τὰ δύο νᾶχη 60...

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ
 (Ἔργον Paul Thumann)

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟΝ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΩΝ 30,000,000 ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Τὸ ἐκ τῶν λαχείων κέρδος προσελκύει βέβαια τὸν καθένα, πλούσιον ἢ πτωχόν. Καὶ ὁ πτωχότερος χειρῶναξ, ἐργάτης καὶ ἐν γένει βιοπαλαιστής, θὰ ἀποκόψῃ κάτι τι ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του, διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἐν ἡ δύο ἢ καὶ περισσότερα λαχεῖα διὰ νὰ κυνηγήσῃ τὴν εὐνοίαν τῆς Τύχης.

Ἄλλὰ ἡ πλέον πρακτικὴ καὶ φρόνιμος μέθοδος εἶνε τὸ νὰ συνδυάξῃ κανεὶς τὴν γλυκεῖαν προσδοκίαν τοῦ κέρδους μετὰ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ χρήματος, τὸ ὅποσον ἐξοδεύει εἰς λαχεῖα. Τοῦτο δὲ ἐξασφαλίζουν αἱ Λαχειοφόροι Ὁμολογίαι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἰδίως αἱ τοῦ τελευταίου δανείου τῶν 30,000,000 πρὸς δραχμὰς 103 ἐκάστη.

Ἄλλ' εἶνε τάχα εὐκολὸν εἰς τὸν καθένα ἀπὸ τὰς μικροαστικὰς καὶ ἀγροτικὰς τάξεις νὰ πληρώσῃ διὰ μιᾶς δραχ. 103 διὰ μίαν ὁμολογίαν; Ὁχι, βέβαια.

Ἴδού ὁμως ἡ **ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**, ἡ τόσον λαϊκῶς πράγματι ὀργανωμένη καὶ ἐργαζομένη, ἡ ὅποια ἀνέλαθε νὰ εὐκολύνῃ τὸν πολὺν κόσμον, παραχωροῦσα ἐκάστην Λαχειοφόρον Ὁμολογίαν **ἐπὶ προκαταβολῇ δραχ. 16 μόνον.**

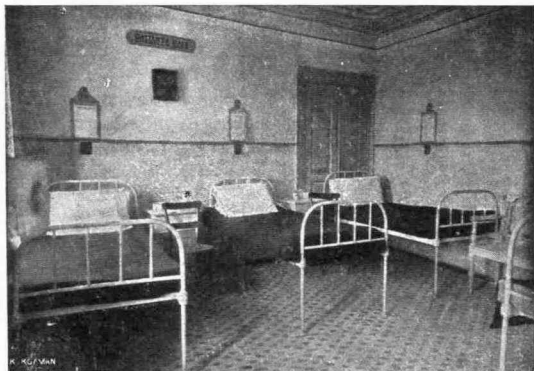
Ὁ ἀγοραστής, προπληρώνων δραχ. 16, παραλαμβάνει ἀμέσως τὸν προσοριστὸν τίτλον καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς Λαχειοφόρου Ὁμολογίας καὶ γίνεται κύριος τῶν κερδῶν καὶ τῶν λαχῶν αὐτῆς. Ἔχει δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τῆς ὁποῦ θέλει καὶ ὅπως θέλει, εἴτε τμηματικῶς εἴτε ὅλως. Διὰ τὸ μὴ καταβληθὲν ὑπόλοιπον ἡ **Λαϊκὴ Τράπεζα** καταλογίζει ἀνάλογον τόκον, πληρωτέον κατὰ Ἰούνιον καὶ Δεκεμβρίον. Τὸν αὐτὸν δὲ τόκον ὑπολογίζει ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ δι' ὅσα οὗτος καταθέτει κάθε φοράν.

Κατ' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν τρόπον καὶ ὁ τελευταῖος ἐργάτης ἢ βιοπαλαιστής ἡμπορεῖ μετὰ τὰς μικρὰς του οἰκονομίας, νὰ γίνῃ κάτοχος μιᾶς Λαχειοφόρου Ὁμολογίας ὅ,τι δίδει, τὸ ἀποταμιεῖ πρὸς ὄφελός του ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐλπίδα ἐνὸς ἀξιολόγου κέρδους, ἐὰν τὸν εὐνοήσῃ ἡ Τύχη.

Οἱ ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ὄμοι μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς Α' δόσεως τῶν 16 δραχμῶν πρέπει νὰ ἐμβάζουν καὶ τὰ ταχυδρομικὰ διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν προσωρινῶν τίτλων.

ΤΑ ΘΕΛΗΤΡΑ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΑΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

ΤΗΣ ΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΤΟΥ Τ. ΥΠΗΓΗΤΟΥ ΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΚΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

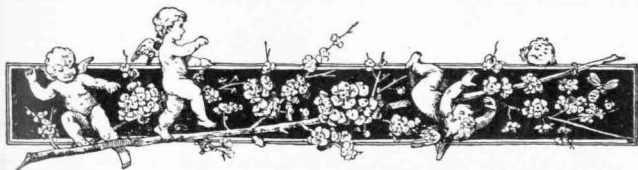
Ἡ Σεπτὴ μας Βασίλισσα, καλῶς πληροφορημένη περὶ τῆς ἐπισημονικῆς ἀξίας τοῦ τ. ὑφηγητοῦ ὀφθαλμολόγου μας κ. Σπήλιου Ι. Χαράμη, τιμᾷ τὴν ἐπὶ τῆς οδοῦ Πειραιῶς 20 ὀφθαλμολογικὴν Κλινικὴν του διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς αὐτὴν παντὸς πάσχοντος τοῦς ὀφθαλμοῦς καὶ ζητοῦντος ἀπὸ τὴν Μεγαλειότητά της προστασίαν πρὸς θεράπειάν τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὁ δὲ κ. Χαράμης, πολὺ ὀρθῶς, ὠνόμασεν ἓνα, τὸν καλλίτερον, ἀπὸ τοῦς πολλοῦς τῆς Κλινικῆς του θαλάμους **Βασίλισσα Ὑλγα**, τοῦ ὁποίου καὶ τὴν εἰκόνα ἀνωτέρω δημοσιεύομεν.

Ἡ δὲ ἐπικρατοῦσα μέσα κεῖ καθαριότης, τάξις, ἀκρίβεια καὶ προφύτης κάμνουν τὸν νοσηλευόμενον νὰ πιστεύῃ ὅτι εὐρίσκειται εἰς κανὲν **Ὑδραϊκὸ νοικοκυριὸν** (Ὑδραῖος γάρ ὁ κ. Χαράμης) καὶ οὐχὶ εἰς Κλινικὴν. Διότι καὶ ἡ τέλεια αὐτῆς ἐπιμελητεία καὶ ἐν γένει τὸ προσωπικὸν μετὰ γλυκύτητος καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης φέρεται.

Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν πῶς ὁ κ. Χαράμης, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν μεγάλῃ καὶ χροσὴν του καρδιά καὶ τοῦς γλυκεῖς τρόπους, ἐμπάνει τὴν πεποιθῆσαν εἰς τὸν ἄσθενῃ, δὲν εἶνε μόνον ἀληθῆς ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ τέλειος ἄνθρωπος, τέλειος Χριστιανός.

Ἡ ἀλήθειες, πρέπει νὰ λέγονται.

ΣΤΗΝ ΠΑΓΙΔΑ ΤΗΣ

ΚΩΜΙΚΟΝ ΠΑΙΓΝΙΟΝ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΓΛΑΪΑ. — ΜΑΡΙΑ. — ΠΕΡΙΚΛΗΣ

[Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον μὲ μίαν θύραν εἰς τὸ βάθος καὶ ἀνὰ μίαν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ μᾶλλον πρὸς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Πρὸς τὸ προσκηνίον δύο παράθυρα ἐναντι ἀλλήλων. Ἀριστερᾷ μετὰ τὸ προσκηνίον τραπέζι μὲ ἡλεκτρικὴν λάμπαν ἐπάνω καὶ δεξιᾷ καναπέ. Διάφορα ἐπιπλα καὶ καθίσματα πλουσίας οἰκίας. Εἶναι μεσάνυκτα].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΑΓΛΑΪΑ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ

[Ἡ Μαρία κάθεται πρὸ τῆς τραπέζης μὲ πλούσιον δαντελλωτὸν νυκτικὸν καὶ ἡ Ἀγλαΐα, μὲ φορέματα ποδιὰ καὶ σκούφομα καμαριέρας, ἀνωθεν αὐτῆς τὴν κτενίζει].

Ἀγλαΐα (ἀφοῦ τὴν παρετήρησε καλῶ). Σηκωθῆτε... κυρία. (Ἡ Μαρία σηκώνεται καὶ ἡ Ἀγλαΐα ἀπομακρύνεται καὶ τὴν περιεργάζεται). Πολὺ ὄραϊα! Ἐλπίζω ὅτι, ἅμα σὲ ἰδῇ ὁ κύριος ἔτσι δαντελοφορτωμένη, νὰ μὴν τοῦ ἀρέσῃς, ἀφοῦ προτιμᾷ τὴν ποδιὰ τῆς καμαριέρας.

Μαρία. Μά...

Ἀγλαΐα. Σοῦτ'... (Κάθεται σὺν κυρία εἰς τὸν καναπέ ἀφίνουσα ὀρθὴν τὴν Μαρίαν). Τί μὰ καὶ ξεμά. Αὐτὸ τὸ ξέρεις σὺ καλλίτερα ἀπὸ μένα καὶ, μιά φορά ποῦ ἀπὸ τὰ φερσίματά του τόνωουσα καὶ γὰρ πῶς τὸ φουστάνι αὐτὸ (δείχνει τὸ φόρεμά της) τὸν τραβάει περισσότερο ἀπὸ κεῖνο (δείχνει τὸ φόρεμα τῆς Μαρίας) πρέπει νὰ ξεκαθαρίσωμε τὴ θέσι μας καὶ νὰ μείνῃ μιά ἀπὸ τῆς δύο ἐδῶ μέσα. Ἡ ἐσὺ θὰ ἦσαι γυναικὰ του ἡ ἐγὼ... Τὸ κατάλαβες; Δυὸ πόδια σ' ἓνα παπούτσι δὲ χωρᾶνε... δηλαδή ἓνα πόδι σὲ δυὸ παπούτσια...

Μαρία (μὲ δισταγμὸν). Χωρᾶει...

Ἀγλαΐα. Ἄ! ὥστε σὺ τὸ βρῖσκεις δυνατόν αὐτὸ; Σ' ἀρέσει σὺν νὰ λέμε αὐτὴ ἡ δουλειὰ; Νὰ φεύγῃ ὁ κύριος ἀπὸ τὴν κυρά καὶ νὰ πηγαίῃ στὴ δούλα κ' ἀπ' τὴ δούλα στὴν κυρά. Ἐ! ἐμένα δὲν τὸ χωρᾶει τὸ κεφάλι μου αὐτὸ, **κυρία μου**, καὶ τὸν κύριόν σου τὸν

θέλω ἐγὼ μόνη μου, καταμόναχη, δλομόναχη. Τ' ἀκούς; Θά σέ πετάξω ἀπὸ 'δῶ μέσα καὶ θά μείνω ἐγὼ κυρία σ' αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ ὁ κύριός σου θά ἴναι κύριος δικός μου καὶ μόνο δικός μου, διότι νοιώσω το καλά... τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ πολύ.

Μαρία. Ἀλλά...

Ἀγλαΐα. Σιωπή... Δὲν δέχομαι τὴν ἐλαχίστην ἀντίρρησην.

Μαρία. Μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλά νομιζῶ ὅτι ἔχω δικαίωμα νὰ ὑπεραπισθῶ τὸν ἑαυτὸ μου.

Ἀγλαΐα. Ἐπρεπε νὰ ὑπεραπισθῆς τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ προφυλαχθῆς ἀπ' αὐτὸν καὶ ἔχι ἀπὸ μένα. Κ' ἐγὼ, τί κάνω αὐτὴ τὴ στιγμή; Ὑπερασιζομαι τὸν ἑαυτὸ μου, τὸ συμφέρον μου, τὴν εὐτυχία μου. Ἡ εὐτυχία μου εἶναι ὁ κύριός σου, ὁ Περικλῆς, καὶ θά τὸν κρατήσω κοντά μου, θά τὸν κάμω κατὰδικό μου μὲ κάθε τρόπο, μὲ κάθε θυσία.

Μαρία. Μὲ κάθε θυσία!..

Ἀγλαΐα. Τί θές νὰ πῆς μ' αὐτὸ, ὅτι δὲ θά χρειασθῆ θυσία; Δηλαδή θά παραιτηθῆς σὺ ἀπὸ τὴν ἀγάπη του, ἀπὸ τὰς ἀξιώσεις σου;

Μαρία. Ὅχι...

Ἀγλαΐα. Ἄ! ἔχι. Βλέπεις; Δὲν παραιτεῖσαι ἀπὸ τὴν ἀγάπη του καὶ ἀμφισβῆσαι ἂν μὲ κάθε μου θυσία θά τὸν κρατήσω κοντά μου. Μοῦ κηρύττει πόλεμον δηλαδή; Ἐ! πόλεμος λοιπὸν (*ἐγγεῖραι*). Φαίνεται πῶς δὲ μὲ γνώρισες καλά, μικροῦλα μου. Γιὰ κῦττα με καλά στὰ μάτια. (*Τὴν πλησιάζει*). Ἐπείρω τί εἶμαι ἱκανὴ νὰ κάμω; Κακομοῖρα μου, κακομοῖρα μου!

Μαρία. Χαμένα λόγια...

Ἀγλαΐα. Πῶς! Χαμένα τὰ λόγια μου! Θά ἴδῃς λοιπὸν ἀπόψε τί ἔχει νὰ γίνῃ. Ἄλλ' ὅτι καὶ ἂν γίνῃ, τὸ ἀποτέλεσμα—νὰ τὸ ξέρῃς—θά εἶναι νὰ ξεκουμισθῆς ἐσὺ ἀπὸ 'δῶ καὶ νὰ μείνω ἐγὼ, ἡ κυρία αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ κυρίου σου. Ἄ! ἐπὶ τέλους ἡ ἀναίδεια σου ἐφθασε εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Ἦρθε νὰ μοῦ διεκδικήσῃ καὶ κατὰμοτρα τὰ δικαιώματά μου καὶ... Θεέ μου! πῶς κρατιοῦμαι καὶ δὲ χυμίζω νὰ σοῦ βγάλω τὰ μάτια...

Μαρία. Μά...

Ἀγλαΐα. Σούτ! (*πηγαινοῦρῆται ἀνήσυχος*). Ἐχεις καὶ μοῦτρα νὰ μὲ διακόπτῃς. Θέλεις νὰ μιλήσῃς. Νὰ μιλήσῃς! Καὶ τί νὰ πῆς; Ἐχεις καὶ τίποτα νὰ πῆς; Ἐβουθάθηκες. Γιατί δὲ μιλάς λοιπόν; Ἐ! γιατί δὲ μιλάς;

Μαρία. Θά μιλήσω.

Ἀγλαΐα. Πότε;

Μαρία. Αὔριο... εἰὰν ἔχετε τελειώσῃ ὡς αὔριο.

Ἀγλαΐα. Ἄ! Αὐτὸ σ' ἐμπόδισε; Ὅριστε. Ἐβουθάθηκα... Ὅμ... (*Κλείει καὶ σουφρώνει ἐυδαιμονικῶς τὰ χεῖρά της*).

Μαρία. Ὁ κύριός μου...

Ἀγλαΐα (*ἐξασταμένη*). Ὁ κύριός σου!! Ποῖος κύριός σου; Ποῦ τὸν ἠῤῥες αὐτὸν τὸν κύριον; Εἰς τὰ ἐμπορικά, στοὺς δρόμους; Σοῦ τὸν χάρισε κανεῖς; Σοῦπεςε στὸ λαχεῖο; Στόν ἀφησε κληρονομία

ὁ πατέρας σου; Τὸν ἐφτιασες μὲ τὰ χέρια σου; Τὸν ἀγόρασες; Τὸν ἠῤῥες στὰ σκουπίδια; Σοῦπεςε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ; Ἐσφύτρωσε στὸ χωράφι σου; Ποῦ τὸν ἠῤῥες αὐτὸν τὸν κύριον καὶ διαρκῶς μοῦ κοπανᾷς; ὁ κύριός μου καὶ ὁ κύριός μου; Ὁ κύριος αὐτός, ὁ κύριος Περικλῆς, εἶναι κύριός μου καὶ ἀφέντης σου καὶ νὰ λές; ὁ ἀφέντης μου κ' ἔχι ὁ κύριός μου. Ἐμπρός λοιπόν! τί μοῦ πῶκλεισες τὸ στοματάκι σου; Βλέπεις; Δὲν ἔχεις νὰ πῆς τίποτα. Μίλα ντέ!..

Μαρία. Μά τ' αὐτιά καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι δύο πράγματα ποῦ ἔχουν διαφορετικὲς δουλειές, κυρία, καὶ ἡ δουλειὰ τοῦ ἑνὸς καταδικάζει τὸ ἄλλο εἰς ἀρχία. Ποτέ δὲν μποροῦν νὰ συνεργάζονται. Μία φορὰ ποῦ μιλάτε, πῶς θ' ἀκούτες;

Ἀγλαΐα. Μιλῶ! Ἐγὼ μιλῶ!.. δηλαδή ναι, ἀφοῦ δὲν ἀνοίγεις τὸ στόμα σου, τί θά κάνω; Ἐσένα σὺ βουθαῖναι τὸ ἐγκλημά σου καὶ μὲνα φωνάζει τὸ δικηγο μου... Ὅριστε...

Μαρία. Ἄκουσέ με καλά, κυρία μου. Σὰς ἀκούω τόσην ὥρα μὲ μεγάλῃν ὑπομονή, γιατί μπορούσα κάλλιστα οὔτε νὰ δεχθῶ αὐτὸ τὸ μασκάρεμα μὲ τὰ ρούχα σου καὶ νὰ σοῦ δώσω τὰ δικὰ μου, οὔτε ν' ἀκούω τῆς φωνῆς καὶ βρυσίδας σας, ἀλλὰ νὰ πάρω τὸ καπελάκι μου καὶ νὰ πάω ἀπὸ 'κει ποῦρθα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὑποφία σας αὐτὴ μὲ προσβάλλει, ἤθελα νὰ πεισθῶτε πρώτα περὶ τῆς ἀθωότητός μου καὶ νὰ φύγω καὶ ἔχι ἀπὸ τὸ σπίτι σας, ἔχι ἀπὸ τὴν συνουσία σας, ἀλλὰ, ἂν ἴναι δυνατόν, καὶ ἀπὸ τὴν πόλι ποῦ κατοικεῖτε.

Ἀγλαΐα (*στενοχωρουμένη ὑπερημέτως, ἐπιχειροῖ συγχά νὰ τὴν διακόψῃ, ἀλλὰ κλείει τὸ στόμα μὲ τὰ χέρια της, ἀνοιχτομένη νὰ συγκρατηθῆ*). Θά σκάσω, ἀλλὰ θά κατορθώσω νὰ τὴν ἀκούσω... ὅμ! (*Σουφρώνει τὰ χεῖρά της*).

Μαρία. Τὸ πῶς ἤθελα νὰ φύγω, σὰς τὸ εἶπα σήμερα ἐγὼ μόνη μου, πρὶν μοῦ φορτωθῆτε μὲ τῆς ζήλεις σας' ἂν εἶχα τίποτα μὲ τὸν κύριό μου... μὲ τὸν ἀφέντη μου—μὲ συγχωρεῖτε—ἔπρεπε νὰ θέλω νὰ μείνω κοντά του. Ἐνας λόγος λοιπὸν τῆς ἀθωότητός μου εἶναι, ὅτι θέλω νὰ φύγω.

Ἀγλαΐα. Γιὰ σένα ναι, γιὰ μένα ὅμως ἔχι. Ἐγὼ σ' αὐτὸ ἀκριβῶς βλέπω τὴν ἐνοχή σας. Πῶς δὲ σοῦ φορτώθηκα μὲ ζήλεις πρὶν; Αὐτὴ ἡ ἐξαφνικὴ φυγή σου ἴσα-ἴσα μοῦδαλε τοὺς φύλλους σ' αὐτιά. Γιατί ἔτσι ἐξαφνα; Πῶς δὲ μοῦ τῶλεγες ἀπὸ χθές, προχθές; Σήμερα γράμμα δὲν ἔλαβες, οὔτε κανένας ἦρθε νὰ σοῦ μιλήσῃ γιὰ νὰ πῶ πῶς καὶ ἔχεις ἐκτός τοῦ σπιτιοῦ μου. Λοιπὸν ἀπὸ χθές τὸ βράδυ, ποῦ δὲν εἶχες στὸ νοῦ σου νὰ φύγῃς, ὡς σήμερα τὸ πρωὶ ποῦ μοῦ εἶπες πῶς θά φύγῃς, ἐμεσολάβησε μόνο μιά νύχτα (*πονηρῶς*). Κατ' αὐτὴν τὴν νύχτα κανένας ἄλλος δὲν ἦταν ἐδῶ παρὰ ἐγὼ καὶ ὁ ἄνδρας μου. Ἐγὼ δὲ σ' ἐπείραξα σὲ τίποτε, ἄρα... σ' ἐπείραξεν αὐτός. Πότε; Τὴν ὥρα ποῦ θά ἦρθε νὰ κοιμηθῆ, τὰ μεσάνυχτα. Ἄντι νᾶρθῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν κρεββατοκάμαρά μας ἦρθε πρώτα ἀπὸ τῆς δικῆς σου, ὅπου ἔγινε τὸ πείραγμα αὐτό. Καὶ τί πείραγμα μπορούσε νὰ σοῦ κάνῃ; Ἐνα ἔκ τῶν δύο. Ἡ τὰ ἔχετε φήσει μαζί καὶ τὰ χαλάσατε ἀπάνω στὰ παιγνίδια

σας, ἢ ἦρθε νὰ σοῦ φορτωθῆ καὶ σὺ δὲν ἠθέλησες καὶ γυρεύεις νὰ φύγῃς, γιὰ νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἄλλ' ἂν συνέβαινε τὸ δευτέρον, θὰ μοῦ τῶλεγες καὶ, ἐπειδὴ δὲν μοῦ τὸ εἶπες, συνέθη τὸ πρῶτον. (Μὲ βεβαιότητα). Εἶσαι ἢ ἐρωμένη τοῦ ἀνδρός μου, ὅλη αὐτὴ ἡ λογικὴ τὸ φωνάζει.

Μαρία. Ὅλη δμως αὐτὴ ἡ λογικὴ εἶναι γιὰ γέλια, γιὰτι στηρί-
ζεται εἰς τὴν ἀπόφασί μου τῆς χθεσινῆς νύχτας.

Ἀγλαΐα. Βέβαια.

Μαρία. Μὰ ἡ κυρία ξεχνάει, ὅτι ἔχει σήμερα πρώτη ὁ μήνας;

Ἀγλαΐα. Ἐ! καί;

Μαρία. Καὶ ἤθελα σήμερα νὰ σὰς τὸ πῶ καὶ νὰ φύγῃ ἀμέσως.

Ἀγλαΐα. Καὶ γιὰτι νὰ φύγῃς καὶ μάλιστα ἀμέσως;

Μαρία. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον ποῦ δὲ σὰς κάθεται καμμιά καμα-
ρίερα περισσότερο ἀπὸ ἓνα μήνα. Γιὰ τὴ γλώσσα σας.

Ἀγλαΐα (τινασομένη). Ἐ! πῶς!.. Ἐγ!..

Μαρία (τὴν διακόπτει). Ναί γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ φύγῃ, καὶ νὰ φύγῃ
μάλιστα ἀμέσως, γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ γλωσσικοπάπισμα μιᾶς-δύο
ἡμερῶν, ἂν σὰς τῶλεγα μιὰ-δύο μέρες πρὶν...

Ἀγλαΐα. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἦναι μιὰ ψευδοδικαιολογία, ἀλλὰ δὲν
εἶναι αὐτὸ ποῦ θέλω ἐγώ. Ἄλλως τε τώρα ἡ ἀλήθεια θὰ φανῆ.
Θὰ πιστῆ στὴν παγίδα μου, ἂν ἦναι ἔνοχος. Ἄν δὲν ἦναι... τόσο
τὸ καλλίτερον καὶ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα. Ἐσὺ θὰ μπῆς ἐκεῖ (δεί-
χνει τὴν δεξιὰν θύραν). Θὰ ξαπλωθῆς εἰς τὸ κρεβάτι μου, θὰ γυρί-
σῃς τὰ μοῦτρα σου ἀπὸ τὸν τοῖχον, μήπως καὶ σὸ φῶς τοῦ καν-
δηλιοῦ σέ γνωρίσῃ, καί, καθὼς εἶσαι ἔτσι μὲ τὸ νυκτικὸ μου καὶ μὲ
τὸ κτένισμά μου, θὰ νομίσῃ πῶς εἶμαι ἐγὼ καὶ κοιμᾶμαι. Μὴ φρον-
τίσῃς νὰ γυρίσῃς ἢ νὰ τοῦ κάνῃς κανένα νόημα, γιὰτι ἐγὼ θὰ
σβύσω τὸ φῶς καὶ θὰ σὰς βλέπω καὶ τοὺς δύο ἀπὸ δῶ. Ἄν εἶναι
ἔνοχος, θὰ νομίσῃ πῶς κοιμᾶμαι καὶ θὰ ἐρθῆ νὰ σ' εἶρῃ στὴν κά-
μαρά σου, ἐκεῖ (δείχνει τὴν ἀριστερὰν θύραν). Ἄλλὰ ἐκεῖ ἡ ἐδῶ θὰ
ἰδῆ ἔμένα μὲ τὰ ροῦδά σου, θὰ μὲ πάρῃ γιὰ σένα καὶ ὕστερα θὰ
ἰδοῦμε τί ἔχει νὰ γίνῃ.

Μαρία. Ὅ,τι καὶ ἂν γίνῃ μεταξύ σας, μοῦ εἶναι ἀδιάφορον. Αὐτὸ
ποῦ μ' ἐνδιαφέρει, εἶναι τὸ τί μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ μένα καὶ μὲ
τὸν κύριον.

Ἀγλαΐα. Τί μπορεῖ νὰ γίνῃ;

Μαρία. Μοῦ λέτε νὰ πάω 'κεῖ μέσα νὰ κάνω τὸ μέρος σας...

Ἀγλαΐα. Ναί!

Μαρία. Καὶ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ πιστέψῃ πῶς εἶμαι ἐγὼ χωρὶς οὔτε
νὰ τοῦ γνέψω, οὔτε νὰ τοῦ μιλήσω.

Ἀγλαΐα. Ναί.

Μαρία. Μὰ νὰ μὴ μιλήσω καὶ ἂν ἀκόμη θελήσῃ νὰ...;

Ἀγλαΐα. Μεῖνε ἡσυχὴ καὶ δὲ θὰ προφθάσῃ νὰ θελήσῃ νὰ...;

Ἀ!... Πῆγαινε τώρα... ἄκουσα τὴν ὀψώπορτα. Ἔμπα. (Ἡ Μαρία
ἐξέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας, μέχρι τῆς ὁποίας φθάνει καὶ ἡ
Ἀγλαΐα). Ἐαπλώσου... γύρσε ἀπὸ 'κεῖ... πάρα κάτω τὸ οεντόν,

νὰ φαίνεται τὸ νυκτικὸ μου... καλὰ... Καὶ τώρα (ἔρχεται εἰς τὸ
τραπέζι, στρέφει τὸ κουμπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ, σβύνει τὴ λάμπα, γίνεται
σκότος εἰς τὴν σκηνὴν καὶ κάθεται πρὸ τῆς τραπέζης κρατοῦσα
τὰ μάγουλά της μὲ τὰ δύο της χεῖρα). Ἀχ! Θεέ μου! τί τρομερὴ
στιγμὴ! Τί κρότο ποῦ κάνουν τὰ πόδια του στῆς σκάλες... Μὰ
τὰ πόδια του χτυπάνε ἢ ἡ καρδιά μου;... Πλησιάζει... Θεοῦλη
μου, ἄς τὸν ἐπιανα, νὰ νοῶσῃ ὅτι ἔχει μιαν ἐξυπνὴ γυναῖκα, ἄς τὸν
ἐπιανα νὰ μποροῦσα νὰ τὸν ταπεινώσω ἀπέναντί μου, ἄς τὸν ἐπιανα
ἐπ' αὐτοφῶρον, ἄς... (ἀλλάζει ἀποτόμως ὄφρος) ἄς... μὴ τὸν ἐπιανα,
Παναγίτσα μου, νὰ μοῦ ἀποδείχῃ πιστός κι' ἄς ἔχανα τὴ ζωὴ μου!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΑΓΛΑΙΑ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Ἀγλαΐα. (Στρέφεται μὲ προφύλαξιν πρὸς τὴν θύραν τοῦ βάθους,
ὅπου βλέπει τὸν Περικλῆ). Νά τος... Ἀχ! ἄς τραβήξῃ πρὸς τὴν
κάμαρά μου (ὡς νὰ μιῆ πρὸς τὸν Περικλῆ). Στριψε ἀπὸ κεῖ...
στριψε ντέ... ἀπὸ κεῖ, ναί, ναί, ἀπὸ κεῖ! (Ὁ Περικλῆς στρέφει
πρὸς τὴν δεξιὰν θύραν). Μπράβο, ἔτσι. Προχώρει, προχώρει λοι-
πὸν... ἐμπρός... ἐμπρός, ἀγάπη μου!... (Ὁ Περικλῆς βαδίζει σιγὰ
πρὸς τὴν δεξιὰν θύραν). Πηγαίνε. (Υπαχορῆς). Ἄθῳρος! Ἄθῳρος!
(Ὁ Περικλῆς στέκει καὶ παρατηρεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς θύρας). Ἄθῳ...!
(ἀλλάζει ἀποτόμως μορφοσμιὸν ἀπὸ χαρᾶς εἰς λύπην καὶ κλαίει)
δὲν... εἰ-ναί ἄ-θῳ-ος!, ἐστάθῃ νὰ ἰδῆ ἂν κοιμᾶμαι. (Ὁ Περικλῆς
στρέφει καὶ διενθίνεται ἀεροποθῆ πρὸς τὴν ἀντικρινὴν θύραν, διὰ
τῆς ὁποίας καὶ ἐξέρχεται). Νάτα, νάτα! νάτα! (λιποθυνοῦσα). Πανα-
γίτσα μου! Παναγίτσα μου, ἐχάθηκα! ἐχάθηκα, ἔλυσα... ἐσβύσα!...
Τὸν ἀνανδρὸ, τὸν ἄτιμο! τὸν παληάνθρωπο! (Ὁ Περικλῆς εἰσέρ-
χεται διὰ τῆς θύρας ποῦ ἐξῆλθε καὶ διενθίνεται πρὸς τὴν Ἀγλαΐαν,
καθημένην ἀκόμη καὶ κούπτουσαν τὸ πρόσωπον εἰς τὰς χεῖρας).

Περικλ. (Στέκει πίσω της, τῆς πιάνει τὸ κερὰ μὲ τὰ δύο του
χεῖρα καὶ τῆς μιλεῖ τρυφερῶς. Ἀπὸ κατεβάσει ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ
χεῖρα της). Ἐδῶ εἶσαι, ἀγάπη μου; Πῶς δὲ μὲ περιμένεις, χρυ-
σοῦλα μου, ὅπως κάθε βράδῃ στὴ κάμαρά σου; Μήπως εἶσαι ἀκόμη
κακωμένη μαζί μου ἀπὸ χθὲς τὸ βράδῃ; Ἐλα, μίλησέ μου, ξέρεις
πόσο σ' ἀγαπῶ. Μὴ μὲ σκοτώνῃς μὲ τὴ σιωπὴ σου, χρυσὸ μου κορί-
τσι, γλυκεῖά μου ἀγάπη. (Τὴν φιλεῖ, ἀπὸ κλαίει μὲ λυγμούς).
Κλαῖς; Γιατί; πουλάκι μου; Τί μοῦ ζήτησες καὶ δὲ σοῦκανα;
Γιατί κλαῖς; Ἐξακολουθεῖ ἡ χθεσινὴ σου ζήλεια γιὰ τὴ γυναῖκά
μου; Ἄλλὰ εἶσαι ἀνόητη, μικροῦλά μου. Δὲν σοῦπα ἑκατὸ φορᾶς,
πῶς δὲν τὴν ἀγαπῶ καθόλου; (Ἡ Ἀγλαΐα σιγῆι οσαυτοῦτως ὅ,τι
χαρὰ βραῖκει ἀπάνω σὸ τραπέζι). Τί ν' ἀγαπήσω ἀπ' αὐτὸ τὸ νε-
ρόραστο πλάσμα! Ἀγαπῶ τὴν ὁμορφίαν, τὴ χάριν, τὴν ἐξυπνάδα.
Κι' ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶναι τόσο φτωχὴ ἐκείνη ὅσο πλοῦσια εἶμι. Πῶς
μπορῶ ν' ἀγαπήσω τὴν ἀσχημά της ἀπέναντι τῆς ὁμορφίαις σου,
τὴ προστυχία της μπρὸς στῆς χάρες σου, τὴν βλακείαν της μπρὸς
τὴν ἐξυπνάδα σου;

³ **Αγλαΐα** (διακοπτομένη ἀπὸ λυγμούς. Σιγά). Κα-κοῦρ-γε...

Περικλ. Τί τῆς φταίω ἐγώ, ἂν δὲν ἔχῃ τίποτα νὰ μὲ τραβάῃ κοντά της; Ἐγὼ νὰ τὴν φιλήσω τόσο καρό.

³ **Αγλαΐα** (σιγά καὶ κλαίουσα). Ψεύτη!..

Περικλ. Θὰ μοῦ ποῦν ἴσως, ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν ἀγαπῶ, τὸ ξέρω, μὴν τὸ λέει διαρκῶς ἡ ἴδια, μὴν τὸ εἶπε καὶ ἡ μάνα της καὶ ὁ πατέρας της, ὁ παπᾶς καὶ ὁ καντηλιανάφτης ἀκόμη, ἀλλὰ ὅλοι εἶχαν συμφέρον νὰ μοῦ ποῦν ψέμματα. Οἱ γονεῖς της, γὰρ νὰ τὴν ξεφορτωθοῦν τὸ παπαδαριό, γὰρ νὰ πληρωθῇ. Μόνον ἡ καρδιά μου δὲν ἔχει κανένα συμφέρον νὰ μὲ γελᾶσῃ, καὶ αὐτὴ μοῦ φωνάζει ν' ἀγαπῶ ἐσένα, λατρεία μου!..

³ **Αγλαΐα** (σιγά). Ὡστε μοῦ τὸ βεβαιώνεις, ὅτι δὲν τὴν ἀγαπᾶς αὐτὴ τὴν... (κλαίει) ἀσχημοπούρα, τὴν πρόστυχη, τὴ νερόθραστη...

Περικλ. Σοῦ τὸ δρῶκίζομαι εἰς ὅτι, ἔχω προσφιλές... σὲ σένα.

³ **Αγλαΐα.** Θὰ μπορέσης νὰ μοῦ τὸ ξαναπῆς, ὅταν ἐγὼ θελήσω;

Περικλ. Ὅποτε θέλεις, ἀγάπη μου.

³ **Αγλαΐα** (στρέφει τὸ κομμάτι τῆς λάμπας, ἡ ὁποία ἀνάπτει καὶ φωτίζειται πολὺ ἢ σκηπῆ. Σηκώνεται καὶ τοῦ παρουσιάζει τὸ πρόσωπὸν τῆς ἀπέναντι τοῦ δικοῦ του). Τώρα!..

Περικλ. (ὀπισθοδρομεῖ ἐντρομος). Πῶς!! Ἐσύ!!.. Ἐεῖρες... ἦθελα... ἐπειδὴ... (ἀποφασιστικῶς) δὲν ὑπάρχει δικαιολογία (γονατίζει). Συχώρησέ με, Ἀγλαΐα.

³ **Αγλαΐα.** Νὰ σὲ συγχωρήσω; Ἐγώ; Ἡ ἀσχημη, ἡ νερόθραστη, ὁ βλάκας.

Περικλ. Ὅλα ψέμματα, Ἀγλαΐα μου, ψέμματα ποῦ λένε ὅλοι οἱ ἄνδρες γὰρ τῆς γυναῖκες τους, ὅταν μιλάνε σὲ μίαν ἄλλη, ἐνῶ πραγματικῶς τῆς ἀγαποῦν ὅπως καὶ ἐγὼ ἐσένα, συχώρησέ με. Ναι, ἐσφαλα νὰ θέλω νὰ... ἀλλὰ εἶναι ἀπὸ αὐτὰ τὰ σφάλματα ποῦ τότε εἶναι σφάλμα γὰρ τοὺς ἄνδρες, ὅταν... δὲν τὸ κάνη κανεὶς. Συχώρησέ με, σὲ παρακαλῶ.

³ **Αγλαΐα.** Ἐγὼ νὰ σὲ συγχωρήσω; Ποτέ!

Περικλ. (ἐγείρεται). Ποτέ;

³ **Αγλαΐα.** Ποτέ!

Περικλ. (ὀργισμένος). Ἐ, λοιπὸν ναί... τὴν ἀγαπῶ, τὴν ποθῶ, τὴν λαχταρῶ, τὴν λατρεύω. Καὶ τὴν λατρεύω, γιατί αὐτὴ στή θέσι σου θὰ μὲ συγχωροῦσε, ἐπειδὴ μ' ἀγαπᾶ. Ἄν μ' ἀγαποῦσε καὶ σύ, θὰ μὲ συγχωροῦσε. Ἡ ἄρνησίς σου μ' ἔκαμε αὐτὴ τὴ στιγμή ν' ἀνάψω καὶ νὰ φουντώσω ἀπὸ τὸν ἔρωτά της, ἐνῶ ἀκόμη πρὶν εἶχα μιὰ ψευτοεπιθυμία καὶ καθόλου ἀγάπη. Ἐάν μὲ συγχωροῦσε...

³ **Αγλαΐα** (κλαίουσα). Θὰ σὲ... συγ... χω... ροῦ... σα.

Περικλ. (ἀσπληγῶς). Ἐσύ θὰ μ' ἐσυγχωροῦσε γι' αὐτὸ ποῦ ἔκανα ἐγώ, ἀλλὰ νὰ ἰδοῦμε, ἂν θὰ σὲ συγχωρήσῃ ἐγὼ γι' αὐτὸ ποῦ ἔκανες σύ.

³ **Αγλαΐα.** Ποιό;

Περικλ. Νὰ μασκαρευθῆς ἔτσι, γὰρ νὰ μὲ διασκεδάσῃς τόση ὥρα. (Ἀποβάλλει ἐντελῶς τὸ σοβαρὸν ὄψος καὶ λαμβάνει εὐθὺμον καὶ παι-

γιωδῆς). Βρέ, Ἀγλαΐα, ἔλα τώρα, ἄς ἀφήσωμε, καὶ μὲνη, τὰ τραγικά, βαρῆθηκα πειά.

³ **Αγλαΐα** (ἐκπληκτος). Γελᾶς!!

Περικλ. Ἄμ τι; θὰ κλάψω μὲ τῆς κουταμάρες σου; χὰ! χὰ!

³ **Αγλαΐα.** Κουταμάρες μου λὲς τὴν ἀπιστία σου, τῆς βρισιῆς σου.

Περικλ. (γελῶν). Τὴν ἀπιστία μου!! Ἀκόμη τραγική; Τί μοῦ δίνεις νὰ σὲ κάνω νὰ γελᾶσῃς καὶ σύ;

³ **Αγλαΐα** (τραγουκῶς). Τὸ γέλιο θὰ χαθῆ πλέον ἀπὸ τὰ χεῖλη μου.

Περικλ. Χὰ! χὰ! Καὶ γιατί; Γὰρ τὴν ἀπιστία μου! Κουκουβάγες στὰ μυαλά σου, γυναικοῦλα μου... Πρὶν ποῦ ἐρχόμουν, εἶδα εἰς τὰ παράθυρα φῶς καὶ εἶπα: ἄς ἀνέσω σιγά νὰ ἰδῶ τί τρέχει τέτοια ὥρα. Ἀνεβαίνω σιγά-σιγά καὶ βλέπω καὶ ἀκούω ἀπὸ κεῖ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα τὸ παιγνίδι ποῦ μοῦ εἰσιμάζατε. Ἐκτεθέθηκα κάτω, ἐθρόνισα δυνατὰ τὴν πόρτα καὶ νὰ σὰς εἰδοποιήσω ὅτι ἐρχομαι καὶ ἦλθα γνωρίζοντας, ὅτι μέσα σ' αὐτὰ τὰ φουστανάκια ἦταν ἡ γυναικοῦλα μου.

³ **Αγλαΐα.** Ἄλλοῦ αὐτὰ...

Περικλ. Αὐτὴ σου τὴ δυσπιστία τὴν ἐπερίμενα καὶ σοῦφερα καὶ τὴν ἀπόδειξε. Τὴν ὥρα ποῦ κατέθηκα, ἀναψα τὸ ἠλεκτρικὸ τῆς πόρτας καὶ ἐσημείωσα μὲ τὸ μολύβι μου ἐδῶ, νά! (δείχνει τὸ μανικέτι του) τὰ λίγα αὐτὰ λόγια.

³ **Αγλαΐα** (διαβάζει). «Ἄκουσα τὸ παιγνίδι ποῦ εἰσιμάζεις μὲ τὴν ἀλλαγήν τῶν φορεμάτων σας καὶ θάρρω νὰ σὲ τυραννήσω λιγάκι» (ὑπερζωή). Περικλῆ μου! Ἄχ, Θεέ μου! Τί εὐτυχῆς ποῦ εἶμαι... Δὲν ὄνειρεύομαι, Περικλῆ μου; Πῆς μου πῶς δὲν ὄνειρεύομαι...

Περικλ. Ὅχι δὲ καὶ τὸσον ἐνθουσιασμό! Στάσου νὰ σοῦ ρίξω λίγο νερὸ στὸ κρασί σου. Γιατί χάρησαι; Αὐτὸ ἀποδεικνύει, ὅτι εἶμαι ἄθῃρος μόνο σήμερα. Δὲν ξέρεις τί ἔγινε χθὲς καὶ τί θὰ γινόταν, ἐάν δὲν σὰς ἄκουα.

³ **Αγλαΐα** (ἐπανατίπτουσα εἰς λύπην). Ἄ!... ναί... εἶμαι δυστυχῆς. Μπορεῖ νὰ πῆγαινε... Θὰ πῆγαινε, ἔ; Θὰ πῆγαινε;

Περικλ. Ἄν ἐπῆγαινα, θὰ σ' ἄφαινα στὴ χαρὰ σου, δὲ θὰ σ' ἀνοίγα τὰ μάτια.

³ **Αγλαΐα** (ἐπανατίπτουσα εἰς χαράν). Ἄ! ναί, βέβαια... Δὲν θὰ μοῦ τῶλεγε. Δὲν θὰ πῆγαινε λοιπὸν... (ξανυπαῖται). Ἄλλὰ πῶς νὰ εἶμαι βέβαια γὰρ τὸ μέλλον;

Περικλ. Νὰ τὴν διώξῃς καὶ νὰ μὴ ξαναπαρῆς καμαριέρα.

³ **Αγλαΐα.** Ἄ! βέβαια, διώξιμο χωρὶς ἄλλο.

Περικλ. Καὶ ἔτσι ἐπέτυχα καὶ μιὰ οἰκονομία.

³ **Αγλαΐα.** Οἰκονομία; Ὅχι. Θὰ πάρω ἕναν ὥρατο καμαριέρη.

Περικλ. Αὐτὸν θὰ τὸν διώξω ἐγὼ.

³ **Αγλαΐα.** Ἄμ δὲ θὰ τὸν διώξῃς. Θὰ πάρω... ἐσένα καὶ σὺ ἐμένα γὰρ καμαριέρα σου καὶ ἔτσι θὰ εἶμαστε ἡσυχαι, ἔ;

Περικλ. Σύμφωνα... Τώρα δὲ μ' ἀφίνας νὰ ἱκανοποιήσω μιὰ περιέργειά μου;

³ **Αγλαΐα.** Ποιά;

Περικλ. Νά πάω μέσα 'κει (δείχνει τὴν δεξιὰν θύραν) νά θῶ ἀν αὐτή, ποῦ ἄφησες νά σέ ἀντιπροσωπεύσῃ, θά κάνῃ καλὰ τὸ μέρος σου μέχρι τέλους. (Κινεῖται πρὸς τὴν δεξιὰν θύραν).

Ἀγλαΐα (τὸν κρατεῖ). "Ἄλτ! "Ἄς λείψουν τ' ἄστεϊα, παρακαλῶ.

Περικλ. Μὰ ἀφοῦ κατὰ διαταγὴν σου σέ ἀντικαθιστᾷ;

Ἀγλαΐα. Ἄναστέλλω τὴν διαταγὴν αὐτὴν καὶ ἀναλαμβάνω τὰ συζυγικά μου καθήκοντα μόνῃ μου. (Φωνάζει) Μαρία.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ΑΝΩ καὶ ἡ ΜΑΡΙΑ εἰσερχομένη δεξιόθεν

Ἀγλαΐα. Τὸ πρωτὶ θά πληρωθῆς, Μαρία, νά φύγῃς καὶ θά σοῦ δώσω καὶ καλὸ συστατικό.

Μαρία. Δέ σᾶς τῶλεγα 'γώ, κυρία... Ἔτσι φορτώνεσθε στῆς καμαριέρρες σας καὶ δέ σᾶς κάθεται καμμιὰ.

Ἀγλαΐα. Ἄ! τώρα μετὴς συμφωνίης ποῦ κάναμε μετὸν ἀφέντην σου δέ θά μᾶς ξαναφύγῃ παιὰ οὔτε ἡ καμαριέρα οὔτε ὁ καμαριέρης.

Μαρία. Συμφωνίης;!

Περικλ. Ναί. Θά ἔχῃ ἡ κυρία σου ἕναν ὥρατο καμαριέρῃ νά γλεντᾷ μαζί του καὶ ἐγὼ μιὰ ἄμορφη καμαριέρα νά γλεντᾷ μαζί της.

Μαρία. Μπᾶ!.. (Ἰδίᾳ). Καὶ μοῦ κάνανε τὸν τίμο!

Περικλ. (τῇ Ἀγλαΐᾳ). Ἀλήθεια, πουλάκι μου;

Ἀγλαΐα (θέλει νά τὸν ἐγκαταλιθῇ). Ναί, ἀγάπη μου.

Περικλ. (ἐμποδίζει δῆθεν ἐντρομος τὸν ἐγκαλισμόν). Πρόσπεχε. (Δείχνει μετὰ τὰ μᾶτια τὴν Μαρία μετὰ τὰ νυχτικά κυρίας)... μᾶς βλέπει ἡ κυρία.

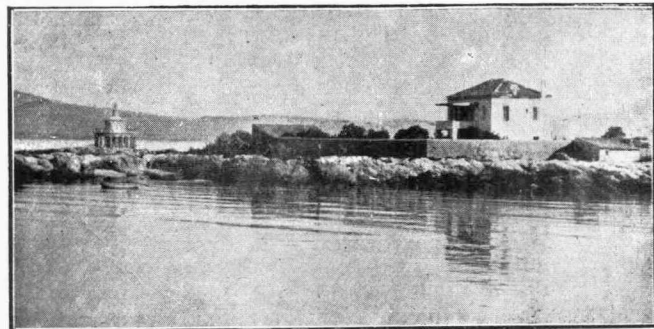
Ιο. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Πρόχειρος δικαιολογία

Η σύζυγος.— Μπράβο σου! Σήμερα πάλι γύρισες ξεμερώματα στο σπίτι. Ποῦ ἐρρεμπέλευες ὅλη τὴ νύχτα;

Ὁ σύζυγος.— Ναί... δηλαδή... ἔξερεις... δὲν ἦλθα νύχτα γιὰ νὰ μὴ... σέῃ τρομάξω...

Ἡ «Λαντέρνα» μετὸ ῥομαντικὸ σπιτάκι πρὸ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀργοστολίου

Η "ΛΑΝΤΕΡΝΑ,"

[Τοῦ ἀγαπημένου μου Θεοδ. Κοντομίχαλου.]

ΒΛΕΠΕΙΣ ἐκεῖνο τὸ σπιτάκι
'κει ἔξω στὴν ἀκρογιαλιά,
ποῦ λούζεται μέσα στοῦ κῆμα
καὶ στῶν ζεφύρων τὰ φιλιὰ;

Ποῦ τὸ χαϊδεύουνε ἢ αὔρες
κι' ἢ νύχτες τοῦ κρυφομιλοῦν,
ποῦ γύρω οἱ βράχοι, τὰ βουνάκια
κι' ἢ πρασινάδες τοῦ γελοῦν;

Ἐκεῖ ἔχει στήσει τὸ βωμό της
μιὰ ὥραϊα, εὐγενική ψυχὴ,
μακρὰ ἀπ' τοῦ κόσμου τῆς ἀσχίμης,
σὲ ἀγάπη, σκέψι, προσευχή.

Σὰν ἐξωκκλησι τῆς Ἀγάπης,
σὰν παλατάκι τῆς Χαρᾶς,
ἀπὸ ἕνα μόνον λειτουργεῖται
ἱερουργὸ τῆς μοναξιάς.

Ἐκεῖ δὲν φθάνουν ἡ φουρτούνες
καὶ τῶν παθῶν ἡ ταραχή·
μίση καὶ ζήλειες δὲν τ' ἀγγίζου,
δὲν τ' ἀσχημίζει ἡ ὀγλοβοή.

Καὶ μόνο ὅσες καρδιές πιστεύουν,
ὅσες τὸ νοιώθουν, τ' ἀγαποῦν,
σὰν σὲ προσκύνημα πιγαίνουν,
τὸ χαίρονται καὶ τὸ εὐλογοῦν.

Εἶν' ὄμορφο τὸ παλατάκι
στή σιωπή, στή μοναξιά,
μὰ πῶς πολὺ τὸ ὄμορφαίνει
τοῦ Θεοδωρῆ μας ἡ καρδιά.

ΚΑΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

*Αἱ πλεῖστοι κόραι ἐπανδρεύονται μόνον τὸν πόθον πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν.*

*

*Οἱ πολιτικοὶ πιστεύουν ὅτι διέπουν τὰ γεγονότα, ἀλλὰ πάντες
καταλαμβάνονται ἐξ ἀπροόπτου ὑπ' αὐτῶν.*

*

*Ὅλη ἡ διπλωματία ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ἀρπάσῃ δολίως λάφυρόν τι
παρὰ τοῦ γείτονος.*

*

*Οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι ἀγαμέμον τὴν κατάλληλον στιγμήν· οἱ εὐ-
φρέστεροι τὴν δημιουργοῦν μόνοι των.*

*

*Μεταξὺ τῶν κακολόγων καὶ τῶν κακοποιῶν μία μόνη ὑπάρχει
διαφορὰ: ἡ εὐκαιρία.*

*

*Ὅσον ὀλιγώτερα μαθαίνουν αἱ γυναῖκες, τόσοον πολιτιμότεραι εἶνε,
διότι ἐξ ἑαυτῶν γινώσκουσι τὰ πάντα.*

*

*Αἱ γυναῖκες δὲν εἶνε προωρισμένα νὰ βοηθῶσι τοὺς ἄνδρας εἰς
τὰς ἐργασίας των· ἀλλ' ὀφείλουν διὰ μόνης τῆς παρουσίας των νὰ
ἀφυπνίζου τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀποφάσεις των.*

ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

ΒΑΔΙΖΑΜΕ κ' οἱ δυὸ σιωπηλοί, κατὰ μήκος τῆς ἀκρο-
γαλιάς. Εἶχαμε ἀνάφει ἀπὸ ἕνα κεράκι στὸν Ἄτ-Νι-
κόλα, στὴν ἄκρη τοῦ κάβου, γιὰ τὴν ψυχὴ ὄλων τῶν
πεθαμμένων καὶ πνιγμένων τοῦ νησιοῦ, κ' ἐγυρίζαμε
ἀπὸ τὴν ἀμμουδιά ἀναπνεύοντες τὸν μυροβόλον μπάτην.

Ὅταν ἐφθάσαμε κοντὰ στὰ πρῶτα σπίτια τῆς πολίχνης, τῆς
σαρφαλωμένης σὰν ζωγραφιά ἀπάνω στοῦ βράχου, ὁ σύντροφός μου,
ἄνθρωπος τοῦ τόπου, δάσκαλος διωρισμένος ἐκεῖ χωρὶς νὰ παύσῃ
νὰ ἦνε καὶ λίγο ποιητής, μοῦ εἶπε:

— Τὴν βλέπεις αὐτὴ ἐκεῖ τῆ γλώσσα τῆς ἀμμουδιάς, μπροστὰ
σ' ἐκεῖνο τὸ σαράβαλο; Τὴν λένε «Τοῦ Θανατᾶ».

Καὶ ἐπειδὴ τὸν κύτταξα μὲ ἀπορία χωρὶς νὰ τὸν ῥωτήσω, ἀρ-
χισε μόνος του νὰ μοῦ διηγῆται μιὰ παλῆά ἱστορία τοῦ νησιοῦ:

Θὰ ἦμουν δέκα χρόνων παιδάκι τότε καὶ τὸ θυμοῦμαι ζωηρὰ
σὰν νὰ ἦνε τώρα. Ἔτσι, ὅταν εἴμαστε μικροί, μᾶς ἐντυπώνονται καὶ
πράγματα καὶ εἰκόνες ποῦ δὲν τῆς λησμονοῦμε σ' ὅλη μας τὴ ζωὴ.

Τὸ λιμάνι ποῦ βλέπεις τώρα νεκρό, ἐρημο καὶ μελαγχολικό,
μὲ τὰ δυὸ-τρία καϊκία ἐκεῖ στὴν ἄκρη, ποῦ φορτῶνον κίτρα καὶ
λεμόνια, δὲν ἦταν ἔτσι ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια.
Τρικάρταρα καὶ γολέτες, βρῖκια καὶ σακολέβες, ἐπιαναν ἀπ' τὴν
μιὰν ἄκραν ὡς τὴν ἄλλη. Ἐκεῖ βαθεῖα, στὸν Ἐρσανᾶ, πέντε ἔξη
μεγάλια καὶ μικρὰ τραβηγμένα ἔξω στὰ σκαριά, περίμεναν τὴν
ἀράδα τους, νὰ τὰ μερμετίσουν, νὰ τὰ καλαφατίσουν, νὰ τὰ βά-
ψουν, ὅσπερ ἀπὸ τῆς πληγῆς ποῦ εἶχαν ἀπὸ τὰ μακρυνὰ καὶ παρα-
χῶδη ταξείδια. Κι' ἀκούοντο κι' ἀντηχοῦσαν πάντα ἡ φωνές, τὰ
τραγοῦδια, ἡ βρυσιές τῶν ἐργατῶν, τὰ σφυροκοπήματα, τὰ στριγ-
γλισματα τῶν παιδιῶν καὶ τὰ γέλια καθὼς καὶ τὰ γαυγίσματα
τῶν σκύλων, αὐτῶν τῶν карабόσκυλων, ποῦ λές καὶ ἡ ζωὴ τους
γίνεται ἕνα μὲ τὴ ζωὴ τοῦ καραβιοῦ.

Τὰ σπίτια αὐτὰ ποῦ μοιάζου σὰν κάστρα βαγισμένα κ' ἐρει-
πωμένα, ἤτανε σπίτια ἀρχόντων καὶ καπετανῶν, ποῦ ἀρμάτωναν

καράβια, κουβαλούσαν στάρι, είχαν ὄλη τὴ Μεσόγειο δική τους καὶ γέμιζαν τὴς κάσες τους μὲ τάλαρα. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ πῶ τρανός, ὁ πῶ νοικοκύρης, ἦταν ὁ καπετὰν Λιάς Μπόγλης, ὁ λεγόμενος Ἀβόλος. Στρυφνός, ἐπιμόνος, ἀπότομος καὶ ὑβριστής· ἀλλὰ καὶ ἀγαθός, ἐλεημιῶν καὶ θρησκος, θρησκος ὅπως οἱ παλαιοὶ πιστεύουν εἰς τὰ θαύματα, εἰς τὰς ψυχάς, εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, καὶ χαιρετῶν τὸν Δεσπότην ὅταν περνοῦσε εἰκοσι βήματα πρὶν. Μία ἀπὸ τὴς μεγαλειότερες ἀντιπάθειές του ἦταν τὰ βαπόρια ποῦ ἀρχίσαν τότε σιγά-σιγά νὰ ἐκτοπιζοῦν τὰ καράβια ἀπ' τὸ ἐμπόριο καὶ παντοῦ. Κι' ὅμως ὁ γέρος, ἂν κ' ἔβλεπε τὴν ἀλήθεια, κι' ἄκουε τόσα καὶ τόσα ἀπὸ δικούς του καὶ ξένους, δὲν ἐννοοῦσε νὰ ξεκάμη κανένα ἀπὸ τὰ δικά του, καὶ στοὺς γαμπρούς του ποῦ τοῦλεγαν καθε μέρα, ἀπαντοῦσε θυμωμένος:

— Κάμτετε τὴ δουλειά σας ἔσους. Θὰ χτυπήσετε τὸ κεφάλι σας, μὰ θάνε ἀργά. Καὶ οἱ τέσσαρες γαμπροὶ του εἶχαν ξεκάμει τὰ καράβια τους ἀπ' τοὺς πρώτους, κ' ἐμπήκαν μισθωτοὶ στὰ βαπόρια μιᾶς ἐταιρίας, ποῦ εἶχε γίνει τότε γιὰ πρώτη φορὰ.

* **

Ἀπὸ μερεμέτια σὲ καλαφατίσματα, ἀπὸ ἀλλαγές καταρτιῶν σὲ ἀλλαγές ἰστίων, ἀπὸ βάρσιμο σὲ βάρσιμο, τὰ τρία του καράβια κράτησαν χρόνια καὶ χρόνια, καὶ ἡ κάσσα τοῦ γέρου δὲν εἶχε παράπονο, οὔτε οἱ γαμπροὶ ποῦ τοὺς προίκισε καλά, οὔτε ὁ μικρός του γιυός ποῦ ἦταν προωρισμένος ἀπ' τὸν καπετὰν Λιά νὰ κρατήσῃ τὴν παράδοσι τῆς φαρμιλίας τῶν Μπόγληδων καὶ νὰ σκαρώσῃ νέο καράβι.

Κι' ὅμως τὰ χρόνια περνοῦσαν κ' ἐπειδὴ τίποτε δὲν εἶν' αἰώνιο, ἦλθε στιγμὴ ποῦ καὶ τὰ καράβια τοῦ Ἀβόλου ἔμπαιναν ἕνα-ἕνα στὴ μπάντα· κι' ὁ γέρος μὲ δάκρυα καὶ μὲ πεισματάκια καμώματα ἔδινε τὴν ἀδειά νὰ τὰ πουλήσουνε γιὰ ξυλεία.

Τοῦμεινε πλιά τὸ τελευταῖο: ἕνα βρίκι μικρό, κομψό, χαριτωμένο: τὸ «χαϊδεμένο» του ὅπως τὴλεγε. Μ' αὐτὸ ταξεῖδευε· καὶ τὸ κυβέρναε μονάχος του. Κ' ἦταν ὅλος χαρὰ ὅσες φορές, γυρίζοντας ἀπὸ μακρυνὸ ταξεῖδι τῆς γιορτῆς, ἔμπαινε κι' ἀράζε «περήφανος» μὲς στὸ λιμάνι, κ' ἔβγαζε τὸ φέσι· καὶ τὸ κουνοῦσε χαιρετῶντας μακρὰ ἀπὸ τὸ Φανάρι ἀκόμη τὴν καπετάνισσα, ποῦ τὸν ἀγνάντευε «ψηλά ἀπὸ τὸ χαγιάτι τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὴ μικρὴ του τὴ τσοῦπρα, ποῦ μὲ τὰ ξανθὰ μαλλάκια τῆς ἀνεμίζοντα, ἀπαντοῦσε στὸ χαιρετισμὸ τοῦ πατέρα τῆς.

Ἐνα χειμῶνα τῆς ἔχασε καὶ τῆς δυὸ ἀπὸ τὸν τύφο ποῦπσε στὸ νησί. Κι' ὅταν ἕνα ἀπόβραδο παραμονῆς τῶν Φώτων, μπαίνοντας γιὰ ν' ἀράξῃ κατὰ τὴ συνήθεια του, κρατοῦσε μὲ τὸνα χέρι τὸ τιμόνι καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἔσσει στὸν ἀέρα τὸ μεγάλο του φέσι, κανένας δὲν ἦταν στὸ χαγιάτι νὰ τὸν χαιρετήσῃ. Τὰ παράθυρα ἦσαν κατὰλειστα.

Ἀπὸ τότε, ὄλη τὴν ἀγάπη καὶ τὴ λατρεία τὴν εἶχε ἀφιερω-

μὲνι στὸ χαϊδεμένο του βρίκι, τὴν «Τσιμούλα» ποῦχε τ' ὄνομα τῆς μικρῆς μὲ τὰ ξανθὰ μαλλάκια. Ἀλλὰ ἦρθε ἡ ὥρα του νὰ μπεῖ κι' αὐτὸ στὴ μπάντα· κι' ὁ γέρος ἄκουσε ἀπ' τὸ γιυὸ του ἕνα βράδυ, ἐκεῖ ποῦ καθότανε στὸν καφενὸ τοῦ Στανᾶ καὶ τραβοῦσε τὸ ναργιλέ του, τὴν καταδίκη τοῦ βρικιοῦ:

— Πατέρα, δὲν πάω πλιά. Εἶνε ἄντροπὴ, ψέμματα, μαθές, θὰ σοῦ πῶ! Κάνει νερά. Καμμιά ὥρα ὄλοι θὰ πάμε φούντο.

— Ἀκου τὸ παιδί, καπετὰν Λιά, τοῦ φώναζαν οἱ ἄλλοι. Νὰ μὴν εἶχες, μαθές, πάει καλά. Μὰ τὸν ἔχεις, ἐλλογημένε. Τὸν ἔχεις τὸν παρὰ. Ἡ φειάσε ἄλλο, ἢ ἄς το νὰ πάῃ νὰ χαθῇ τὸ καρυδότσουφλο!

Ἄ γέρος ἀναφε' τινάχτηκε ἐπάνω, πέταξε τὸ μαρκοῦτσι:

— Νὰ μὴ σὰς τὸ πῶ τώρα, ἀνάλοῦ γιυοί!.. Δὲ ξέρετε, μωρὲ σεῖς! Δὲ ξέρετε τί εἶν' ἐκεῖ μέσα.

Καὶ γυρίζοντας στὸ γιυὸ του:

— Ἀεῖντε, μωρὲ! τοῦ εἶπε· καὶ σὺ μὲ τοὺς ἄλλους θὰ πᾶς: μέσα στὰ φουγάρα θὰ χωθῆς! Καρβουνιάρης! Καρβουνιάρης θὰ γένῃς καὶ σὺ! Μὰ ἄκουσέ με· ἄκουσέ το καλά. Θέλω νὰ μοῦ τὸ δέσῃς, ἐκεῖ ἔμπρός στὸ σπῆτι! Θέλω νὰ τὸ βλέπω, μωρὲ!.. νὰ θυμᾶμαι τὰ νεῖτα μου!..

Καὶ σκύβοντας στ' αὐτὸ τοῦ γιυοῦ του, ἀπόσπασε τὸ λόγο του:

— ... καὶ τὰ μαντηλοχαρτίσματα τῆς μάννας σου καὶ τῆς...

Κι' ὁ γέρος ἔκανε πῶς σκάλιζε τὸ ναργιλέ του, γιὰ νὰ κρυφῇ ἕνα δάκρυ ποῦ κυλοῦσε στὸ ἠλιοκαμένο του πρόσωπο.

! * ** !

Καὶ τὸ ἔδωσαν ἐκεῖ μπροστὰ στὴν ἀμμουδιά. Κι' ὁ γέρος ἤθελε νὰ τὸ βλέπῃ ἀρματωμένο, ὅπως ἦτανε στὰ καλά του, μὲ τ' ἄρμενα καὶ τὰ ξάρτια του καὶ τῆς διπλῆς του ἄγκυρας, φρεσκοθαμμένο πάντα ἐλοπράσινο, μὲ τὴ μαύρη γραμμὴ ἐλόγυρα, μὲ τὴ παληὰ Γοργόνα μπροστὰ, καὶ μὲ τὸνομα γραμμένο πίσω μὲ μεγάλα ἄσπρα γράμματα: «Τσιμούλα».

Καθισμένος στὸ μακρὸ χαγιάτι, ἀγνάντευε τὸ ἀγαπημένο του καὶ τὸ καμάρωνε. Πότε-πότε κατέβαινε στὴν ἀμμουδιά γιὰ νὰνε πλιὸ κοντὰ· καὶ μόνος του τότε, καταμόναχος μονολογοῦσε, λές καὶ κρυφομιλοῦσε μαζί του. Κι' ὁ σκύλος, ἀνεβασμένος στὴ πλήρη, τοῦ γαῖγιζε ἀπὸ μέσα χαροῦμενα. Κι' ὅταν τὸ λιμάνι ἦταν ταραγμένο ἀπὸ φουσκοθαλασσιά, καὶ τὰ κύματα χτυποῦσαν στὰ πλάγια τοῦ καραβιοῦ κ' ἐξέσπαγαν στὰ βράχια ἢ στὴν ἀμμουδιά, βραβίζοντας τὸ πρόσωπό του, θαρροῦσε πῶς ἦταν κι' αὐτὸς μέσα ὁ ἴδιος. Ἀνασήκωνε ψηλὰ τὸ φέσι, τῶχνωνε ὡς τ' αὐτιά, ἀνασκούμπωνε τὰ μανίκια, ἀγριοκίτταζε μακρὰ τὸ πέλαγο, ἐσοῦφρωνε τὰ φρύδια καὶ βουφοῦσε ἀχόρταγα τὸν ἄρμυρὸ ἀέρα. Καὶ μὲ τὰ χέρια ἀνοικτὰ, σὺν νάθελε ν' ἀγκαλιάσῃ κατὶ παληὸ καὶ ξεχασμένο, ἐσκήκοντο ἀπὸ τὸ βραχάκι· κ' ἔκανε νὰ τραβῆξῃ κι' αὐτὸς δὲν ἤξερε ποῦ. Μὰ τὰ πόδια του ἔτρεμαν. Τὰ ἐδδομηγντα του χρόνια τὸν κάρφωνα στὸ χῶμα. Καὶ ξεσποῦσε τότε σὲ μιὰ χαιρονομία ἐκφραστικῆ

και μιὰ χονδρή νησιώτικη βρυσιά έθγαινε άπ' τά χείλια του. Και ξανάφευτε πάλι χάμω, 'κει που καθόταν, μ' ένα βαθύ άναστεναγμό, σκουπίζοντας με την παλάμη του άνάποδα ένα δάκρυ, που κατέβαινε στα σουρωμένα του μάγουλα.

'Από τόν καφερέ πέρα που τόν κύταζαν κουνώντας τό κεφάλι έλεγαν τό λόγο τους:

— Σάν χαμένα, μωρές παιδιά, τάχε τώρα-τώρα δ καπετάν Λιάς!..

* *

Έίχεν άκουστή έκείνες τής ημέρες πώς τά βαπόρια τής 'Εταιρίας είχαν κάνει γραμμή να πιάσουν και στο νησί. 'Ηταν ή πρώτη φορά, που θα βλέπαμε οι περισσότεροι αυτό τό θαύμα στον τόπο. Και τό περιμέναμε με περιέργεια. 'Εμείς τά παιδιά, άνεθήκαμε ψηλά, στο Σταυρό, και σκοπιστήκαμε όλόγυρα στους βράχους, κατά τό άνοιχτό πέλαγο. Θά τό βλέπαμε έμεις πρώτα- πρώτα. Μέσα στα καφενεΐα και στα καπηλειά άλλη κουθέντα δε γινότανε. Κι' όλοι περιμεναν να ιδούν τό μεγάλο αυτό θαλασσινό θηρίο, τό βαπόρι, που θάτρωγε τά καρδιά μας και θα 'ρήμαζε τό νησί μας.

Έίχε ξημερώσει μ' ένα άεράκι σιγαλό από τ' άνοιχτά. Μά έμεις ξαναίσαμε έκεί μακρυά, πολυ μακρυά, μιá μαύρη γραμμή στο πέλαγο. Προμήνυμα φουρτούνας. Σέ λίγη ώρα ή θάλασσα όλη άφροκοποΐσε ταραγμένη. Τά κύματα έσπαζαν άγρια κάτω στους βράχους, και δ άγέρας έφερνε τους άφρους επάνω στο Σταυρό. 'Ο ούρανός όλοένα σκοτεινίεζε. 'Υστερα άκούστηκε μιá θυστή βροντή πίσω από τά βουνά του νησιού. Θάλασσα και ούρανός ησαν τόσο σκοτεινισμένοι, που δεν ξεχώριζες καλά- καλά ούτε τό άνοιγμα του λιμανιού. Μπουράσκα δυνατή, όπως έλεγαν τότε.

Μέσα στο λιμάνι φωνές και κακό. Λύναν τής γούμενες, σφικτοδέαν και διπλοδέαν κι' άσφάλιζαν διπλά και τρίδιπλα βάρκες και καΐκια. Μερικοί τής τραβούσαν έξω στην άμμουδιά. Τά μεγάλα κομμάτια χοροπηδούσαν σαν φρενιασμένα μέσα στο λιμάνι, έγερναν, τρακάριζαν και άκούοτανε τό τρίξιμο των ξύλων. Τά ξεφωληγά των γυναικών, τά γαυγίσματα των σκύλων, των παιδιών οι άλλαλαγμοί, ή όχλοβοή και ή βρυσιά των ναυτιών, έκορύφωσαν τό μούγκρισμα τής θάλασσας και του άνέμου.

'Ο καπετάν Λιάς, καθισμένος σαν πάντα στην άμμουδιά, επάνω στο μικρό βραχάκι, σαν σφικτοπιασμένος ένα μ' αυτό, έστρεψε τά μάτια του άνήσυχα στην αγαπημένη του «Τσιμούλα», που την παραδέρνε κι' αυτήν ή φουρτούνα. Δεμένο με δυό γούμενες άπ' τή στερηά, με διπλές άγκυρες, τό βρίκι, μοναχό του και ξεχωριστό από τ' άλλα, χοροπηδούσε έκεί πέρα στην είσοδο του λιμανιού.

Σέ λίγο άστραπέδ και βροντές άναφαν και γιόμισαν την άτμοσφαιρα. Και μιá νεροποντή από πάνω, σαν κατακλυσμός, εξέσπασε άγρια για πολλή ώρα.

'Εξαφνα άκούστηκαν από μακρυά δυό-τρία σφυρίγματα, τό ένα επάνω στο άλλο, βιαστικά, και ύστερ' από λίγο φάνηκε μέσ' στη

καταχιά, στο άνοιγμα του λιμανιού, να μπαίνει σαν κυνηγημένο πουλί, όρμητικό, σπρωχόμενο από τή καταιγίδα, μισσκεπασμένο άπ' τά κύματα κι' από μαύρο καπνό, σαν λαχανιασμένο, σφυρίζοντας, σφυρίζοντας άδιάκοπα, άπελιπιστικά— τό πρώτο βαπόρι που είδαμε στο νησί.

'Ενα μικρό κατάμαυρο τροχοφόρο.

Τήν ίδια ώρα, μέσα σ' όλη έκείνη την άντάρα, μιá φωνή σπαρτική άκούστηκε εξαφνα άπ' την άκρη τής άμμουδιάς. 'Ηταν του καπετάν Λιά. 'Ολόρθος, χωρίς φέσι, με γένεια και μαλλιά άνεμισμένα, με τά χέρια τεντωμένα κατά 'κειθε, άγριεμένος, εφώναζε δυνατά κατά τό μέρος του βαποριού:

— 'Όρτσα, μωρέ Σατανάδες!... Τή ψυχή σας!.. Στραβομάρα σάς έπιασε, μωρέ!.. 'Όρτσα, μωρέ... 'Όρτσα α α α!..

Τουό κάκου έμωσ. Τό μικρό βαπόρι, όπως έμπαινε σαν άλλαλιασμένο από τή φουρτούνα, δεν πρόφθασε να κρατήσει, κ' έπεσε επάνω στο βρίκι, με την πλώρη άνάμεσα στα πλευρά του και τό τράνταξε μ' ένα κράκ, και όπως ήταν σάπιο και άδυνατισμένο άπ' τή πολυκαρία, τό άνοιξε σε δυό. Τά κύματα πέρασαν από πάνω, τό βούλιαξαν και σε λίγο δε φαινότανε παρά ή κορυφή του ενός καταρτιού στη μέση στο λιμάνι.

Μά τό βαπόρι δεν έκοψε μονάχα τό άτυχο τό βρίκι στη μέση. 'Εκοψε, την ίδια στιγμή μαζί, και τή ζωή του καπετάνιου. 'Ο καπετάν Λιάς, άμα άντίκρισε τό θάνατο του καρδιού του, σωριάστηκε κατά γής. 'Όταν τρέξαμε όλοι να ιδούμε, τον ηύραμε ξαπλωμένο έξω- έξω στ' άκρογάλι. Τά κύματα άφροκοποΐσαν, κ' ένα-ένα άνεθοκαταΐδαιναν σαν νάθελαν να τον καταπιούν. Τόν σήκωσαν έλαφρά και τον έφεραν στο πρώτο μαγαζί, σε μιá ταβέρνα. Τόν ξάπλωσαν στο μεγάλο τραπέζι, κι' άρρισαν να τον τρίβουν με ξύδι για να τον ξελιθοθυμήσουν. 'Άλλοι έτρεξαν να φέρουν τό γιατρό. Σέ λίγο πρόφθασε κι' ό γυιός του τρομαγμένος, άλλαλιασμένος. Για μιá στιγμή ό γέρος έδειξε σημεία ζωής. 'Ανοιξε τά μάτια του, θολωμένα, μισσοθυμένα, και τά στήλωσε ψηλά. Τά σαγόνια του έτρεφαν και τά χείλια του άνάδευαν λόγια άσυνάρτητα χωρίς νόημα.

— Τή κατάρτα μου!.. έμουρμούρισε... 'Εργα διαβολικά... Μοΐ τό βούλιαξαν... κακοόργιοι... Δυό ψυχές έκεί μέσα... ή καπετάνισσα... κι' ή μικρούλα μου...

'Όπως τον είχαν έσπληθωμένο, φαινόταν ένα μαύρο πρᾶμμα σαν χαϊμαλί, σαν φυλαχτό, περασμένο άπ' τό λαιμό του, κατάσκαρνα, με ένα κορδόνι πλεγμένο από ξανθές τρίχες. Με πολύν κόπο έσυρε τό χέρι του στο χαϊμαλί νεύοντας στο γυιό του να τό πάρη. 'Υστερα σήκωσε δυό-τρείς φορές τά χέρια του στον άέρα, σαν κάτι να ζητούσε να πιάση, μά έπεσαν πάλι ξερά. 'Ανοιγόκλεισε τά μάτια του και τά ξανάκλεισε πάλι για πάντα— ήταν νεκρός.

'Από την άνοιχτή πόρτα έμπαινε δ άγέρας, σφυρίζοντας δαιμονισμένα, και τά παραθυρόφυλλα βροντοκοποΐσαν, όταν εξαφνα όρμησε μέσα ένας σκύλος κατάμαυρος, βρεμμένος μούσκεμα, τινά-

χθηκε, ἄφησε ἓνα ἄγριο οὐρλιασμα, πήδησε στό τραπέζι ἐπάνω, κι' ἄρχισε νὰ γλείφῃ σὰν νὰ φιλοῦσε τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια τοῦ πεθαμμένου, ἀνήσυχος, νευριασμένος. Ξαναπήδησε κάτω, οὐρλιασε πάλι, χύμησε πάλι καὶ τὸν ξαναφιλοῦσε, ἀφήνοντας κάτι φωνές σὰν κλάμμα...»

* * *

Ἐδῶ ἐτελείωσε τὴ διήγησι ὁ δάσκαλος:

— Ἀπὸ τότε τὸ μέρος ἐκεῖνο 'χεὶ τὸ λένε «Τοῦ Θανατᾶ» —
μοῦ εἶπε.

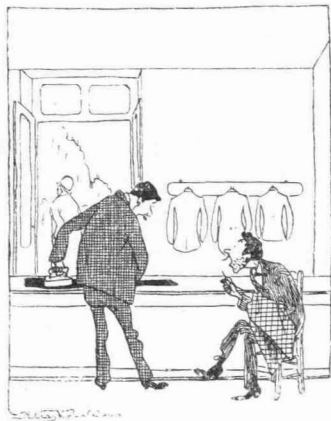
Τὴν ἄλλη ἡμέρα, πρωτὶ-πρωτὶ, ἀφοῦ κάναμε τὸν περίπατό μας ὡς τὸν τάφο τοῦ καπετάν Δια, τοῦ ἀνάψαμε ἀπὸ ἓνα κερί, κι' ὁ δάσκαλος μ' ἐρώτησε:

— Σὰν τί ἄνθρωπος λές νὰ ἦταν αὐτός ὁ Ἄβολος;

— Μὰ, καθὼς μοῦ τὴ διηγῆθήκες τὴν ἱστορία του, φαίνεται νὰ ἦταν... μεγάλος ποιητής.

[1912]

ΛΑΥΡΑΣ

Παράξενος πελάτης

Μεταξὺ δύο ῥαπτῶν:

Ἵ ὁ πρῶτος ῥάπτῃς. — Βλέπεις ἐκεῖνον ἐκεῖ, τὸν κύριον; Εἶνε ἓνας ἄνθρωπος πολὺ παράξενος.

Ἵ ὁ ἄλλος. — Μὰ! καὶ γιατί;

Ἵ ὁ πρῶτος. — Γιατί κάθε κουστοῦμι ποῦ τοῦ κάνω ἔχει καὶ τὴν ἰδιοτροπία νὰ τὸ πληρώνῃ ἀμέσως τοῖς μετρητοῖς.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

ΝΑΙ ἢ ΟΧΙ;

[Ἔργον τοῦ Γοδβάρεδ]

ΜΥΤΙΑΗΝΑΪΚΑΙ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Φίλιππε κύριε Σκόκε. — Το κατωτέρω λαογράφημα έγραψα εις τὸ Μυτιληναϊκὸν ἰδιῶμα, ὅπερ ἄλλως τε, με ἐλαγίστας παραλλαγὰς, εἶνε διαθεδομένον καθ' ὅλην τὴν νήσον, κυρίως ἵνα δώσω ἰδέαν τινὰ τῆς ἀπλῆς ἐν χρήσει καὶ ζωντανῆς γλώσσης, ἣν ὁμιλεῖ ὁ λαὸς τῆς Μυτιλήνης. Ἐξ αὐτοῦ ἐννοεῖ πάς τις ὅτι οἱ ἐκ τῶν νεωτέρων Μυτιληναίων λογίων ἐπαγγελλόμενοι τὸν δημοτικιστὴν ἢ μαλλισθόν, μεταχειρίζοντα γλώσσαν τεχνητὴν καὶ ψευδῆ, ἀνυπαρκτὸν, τῆς ἰδιότητος τῶν ἐφευρέσεως, ξένην πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἐξῆσαν οὐτε ζῶσιν ἐν τῇ πραγματικότητι, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκμανθάνουσιν, ὡς θὰ ἐξεμάνθανον ἔσφρα καὶ τὴν ἀσασκευτικὴν, ἐνφ' ἧ ἦσαν πως δεικναιολογημένοι, ἐάν ἔγραφον τοῦλάχιστον εἰς τὸ γλωσσικὸν τοῦ τόπου τῶν ἰδιῶμα. — Ὁλως Πρῶθμος Ἄριστ. Γ. Μάνδρας.]

“Τ’ ΑΜΙΛΗΤΟΥ ΤΟΥ ΝΗΡΟ,”

— Καλι' μέρα, Δέσποινα, καλι' μέρα 'Κατηρνέλι'.

— Καλι' μέρα, καλῶς τ' θηά Μαργγέλι'.

— Καλι' μέρα, τὸ σά δά χιόνια, βρέ κ'στιανή. "Ἄμ τί γίνιτσησ πλῆα, τί κάνις;

— "Ἄς τὰ λέμη καλά, μουρέλι μ', τὸ ἦ θός καλ' ἄς τὰ κάνι'. Ἦσις καλᾶστη; . . . Τέτοια ὦρα ἴα ποῦ ἄ' θέλι ἦ θός;

— "ῶχ! μὴ δά 'ρουτάς, θηά Μαργγέλι'. Ἦφές κουδέψαμε νά καγοῦμη, νά γινούμη ἀθάλι¹ μὴ τ' λάμπα, τὸ ἦ γι' αὐτὸ σήμερα ἀπουμείναμη γκέτσκα², τὸ ἦ παγαίνουμη μὴ θυῶ καρδιές, γιὰ τ' ἀφηδικό μας ἦ κύρ' Δημήτρ'ς — τὸν ξέρ'ς δά — θά μὰς τοῦ πιάσ' μ'σὸ 'μνηροκάματου.

— "Ἐ! μουρῆ Δέσποινα, ἔχ' ἦ θός. Τοῦ βράδ' 'ς τοῦ κουκουλόγι³ βγαίνι'.

— Καλὰ τοῦ λέγι ἦ Δέσποινα, κόρη μ'. Ἦμεῖς, ἦ φτουχουλουγιά, σά δὲ θλέψουμη τοῦ λιμαζουχτή, τὸ ἦ σά δὲ' κουκουλουγῆσουμη νά βάνουμη τ'ν ἔληά μας τὸ ἦ λαδ' μας, εἰμηστη χαμένι ἀθρόπ'.

— Ἐμ ἦσὺ, θηά Μαργγέλι', ποῦ παγαίνις τέτοια ὦρα, τὸ ἦ τέτιγου χάλι'; ἦσὺ εἰση σάν ἄρρουστ'.

— Τσ' ἦγὼ, κόρη μ', μαζόνου, 'ς τ' κύρ' Ἀλέξαδρ', παραπάν' ἀπ' ἦσὰς, ἀμὰ σήμερα ἦθα τοῦ πηγὸ πουλὺ νά πάρου κουμάτ' ἀγέρα, νά πάρ' νά δώσ' ἦ νοῦς μι⁴ τὸ ἦ γῆ⁵ καρδιά μ', γιὰ τὸ σήμερα τς' αὐγές ἐψύχ'ιση πλῆα γῆ Σουφιγία τ' καπτάν Βγατζέλι' τὸ ἦ στράτζη ἦ καρδιά οὐλῶν μας ποῦ ἦμασαν ἐζητσει.

1) ἀθάλη, στάκτη. — 2) λέξις τουρκικῆ = ἀργά, ἐξώρας. — 3) Κουκουλόγι = κοκκολογι. Αἱ ἐπὶ ἡμερομισθῶ ἐργατίδες εἰς τὴν συλλογὴν τῶν ἐλαιῶν, ἐπιστρέφουσαι τὸ ἐσπέρασ οἶκαδε, συλλέγουσι καθ' ὅδον τὰς ἀουάντους ἀπομεινάσας ἐλαιάς. — 4) ὁ νοῦς μι = ὁ νοῦς μου. — 5) γῆ = ἦ.

— Τι λές, μουρῆ κ'στιανή; . . . Ἦ Σουφιγία 'πέθανη!.. Ἦτσινι ἦ κουπέλα σά δου κρυγιὸ νηρό; . . .

— Ἦτσινι', ἦτσινι', Δέσποινα, τὸ ἦ ἦδαν νά βραγίτς ἦ καρδιά τ' ἀθρουνοῦ μὴ τὰ λόγια ποῦληγη, τὸ ἦ τὰ καμώματα τ'ς.

— "Ἐμ! τί εἶχη, μαθέ, μουρῆ κόρη μ' θηά Μαργγέλι;. . . Ποῦ ἦδαν πάλι αὐτό! Ἦτσινιου μᾶνιξης τοῦ τσηφάλι μ' μ' αὐτὸ τοῦ μουζδέ¹ τὸ ἦ δὲν ἔχου δύναμ' νά σταθῶ 'ς τὰ πουδάργια μ'!.. Τσῆ ἦληγα τί τσηρὸ τῶρα νά πάγου, τὸ ἦ μὴ τ'ς ἦληγές δὲ βόρησα νά πάγου νά τ'ν ἰδῶ.

— "ῶχ! ἄμ τὸ ἦγὼ τὰ πουδάρια μ' δὲ δ'ἀγροικῶ, τὸ ἦ σά' θέλητη ἦλάτη νά κάτσουμη ἔδαφνα² 'ς τοῦ κουγιτουλούτς³ νά σὰς τὰ 'πὼ μὴ τ'ν ἀπουμονή, ἴατὶ εἶνη οὐλάτσηρου παραμύθ' ποῦνη νά κλαίγι γι' ἀθρηπους. Ἔτσ' κ' ἔτο πέραση γι' ὦρα τὸ ἦ τὸ μνηροκάματου θά πιαστῆ μ'σὸ. — Βά, βά, πάμη.

— Πάμη, πάμη, θηά Μαργγέλι'. . . Πάναγια, πάναγια γραφτά τοῦ καῦμένου τοῦ κουρίτς!.. Ἄμ τίλουγιου⁴ ἦδαν πάλι τούτου!.. Ἦγὼ θαρρῶ πὺς μὴ χτύπηση δαμλάς ἀπ' τ'ν ὦρα ποῦ τὰ ἦκ'σα.

— "Ἐ! νά, ἦλάτη, κάτσητη, νά σὰς τὰ 'πὼ. Μόνη σταθῆτη νά πάρου τ'ν ἀνησαμινά μ' νά σ'νέρτου⁵.

— "Ἐμ! ἔλα, κ'στιανή, τὸ ἦ μὰς ἦθαγαλῆς τῆ ψ'χῆ μας πλῆα. Δὲ' μὰς γλέπ'ς τί λουγῆς γενιγκαμη; . . . Χαρά 'ςτου, χαρά 'ςτου νά μὴ δουμάθουμη, χαρά 'ςτου.

— ἴατὶ ποῦ λέτη τοῦ λοιπόν, κόρησιμ', ἦγὼ, τοῦ σπίτιμ' εἶνη καρσι 'ς τοῦ σπὶτ' τ' καπτάν Βγατζέλι' τὸ ἦ τοῦ μακαρίτικου τοῦ εἶχα σά βηδι μ', τὸ ἦ ἀγαποῦσα πουλὺ. Σάν ἀπέθανη γῆ μακαρίτ'σα ἦ μάνα τ' τὸ ἀπόμη ἀρφανὸ, ἦμεῖς τ' ἀπουδέπαμη, γῆ θηάτ' τὸ ἦγὼ, ἴσα μὴ ποῦ ξητνάχτη. Τότη σου πλῆα ἦδαν νικουτσαρά σά γαμινά. Τσῆ μὴ δὸυ πάρητη 'ς τ' μύτ'σας αὐτὸ ποῦ λέγου, ἴατὶ νικουτσαράδης εἰση τὸ ἦ σεις. Ἄμμὰ ἦτσινιου, σάν ἀρφανὸ ποῦ ἦδαν, ἦδαν ἄλλου πρᾶμμα. Οὐλα ἦθηλη νά τὰ προυφάξ', νά ξηραχιάσ', νά σκουπίσ', νά σφουγαρίσ', νά ἀσπίρ'σ' τοῦ σπὶτ', νά διπλώσ' τὰ βόδη, νά τὰ στυλίθωσ', τὸ ἦ σάν ἦχητνίζουδου τὸ ἦ κάθουδου 'ς τοῦ παναθύρ, τὸ ἦ βλητση⁶ ταντέλα, ἦδαν—καλά τ' ἦξέρατη δά—νά δ' γαταπηγῆ. Γι' αὐτὸ τὸ ἦ γῆ Καπτάν Βγατζέλι' τ'ν εἶχη πλῆα καμὰ⁷ τὸ ἦ σάν ἦρχουδου ἀπ' τοῦ ταξείδ' τ'ν ἦφηρηνη τ' κόζιμ τὰ καλὰ τὸ ἦ ἀγαθά. Ἄμ' ἄ' βῆς φρένιμ'! 'ς τοῦ δονιά δὲν ἀκούστη γῆ φρηνιμάδα τς. Ἦγὼ λέγου πὺς δὲν ἦγύρση νά 'δῆ πουτέ παλικάρ' μὲσ' 'ς τὰ μάτια. Εἶνη γι' ἀλήθεια πὺς φρηνοδιαβαίναν πουλλοί, ἴατὶ ἀπῆ καρσι ποῦ κάθουδου τὰ λόγιατς, ἄμ' ἦτσινιου τίπουτα.

— Ἄμὰ πὺς εἶπαν μινά βουλά, θηά Μαργγέλι', πὺς ἀγαποῦση τοῦ Γουστῆ τ' μαστρο-Γηῶργγι', τοῦ κουδραβατζῆ⁷. Δὲν εἶχη, μαθέ, τοῦ δόπου τ'⁸;

1) λέξις τουρκ. = εἰδησις. — 2) ἔδαφνα = ἐκεῖ. — 3) λέξις τουρκ. = μέρος ὑπένημον. — 4) = τί λογιές. — 5) νά συνέλθω. — 6) = ἐπλεκε. — 7) λαθρέμπορον. — 8) = τὸν τόπον του;

— Τ' μαστρού-Γηώργι, ἢ κουδραβατζής; *Ἐμ νά τοῦ λοιπόν ποῦ βγαίνην τὰ λόγια;

— Ἄμ ἄκση δὰ πρῶτα, Δέσποινα, τὸ ὕσθηρα πέ δτ' θὰ πῆς. Γιατί αὐτὸ μοῦρε μάτγια μ' σὰ βου ἤλγηη 'ς τοῦ ξεμουλόγου, πῆρη ὕσθηρ' ἀπ' τὰ μισάνιχτα τοῦ κμάρ', τὸ τὴ ζαχαράτα τὸ πῆγη 'ς τοῦ τζησμέ βρεχοῦ νὰ πάγι ἄλλους κανένας, 'ιατί φύλαγη τὸ ἤλγηη. Ἄμα πῆγη 'ς τοῦ τζησμέ¹ ἀφήτησ ἀπάνου 'ς τ' γούρνα τὰ ζαχαράτα, ἐπγους τὰ φάγι, νὰ φάγι οὐλγες τς' πίκρης του, ἀνιξη τοῦ τζησμέ τὸ εἶπη: «σὰ' βου τρέχι νὰ νηρό νὰ τρέγγη» τὰ καλὰ 'ς τοῦ σπίτ' δουν», γέμση τοῦ κμάρ' τὸ τὴ σήκουση μινὰ πέτρα μηγάλι τὸ εἶπη: «σὰ βου βαρεὶ γῆ πέτρα νὰ βαρῆ τ' πατέρα τς' ἢ σακκούλα» τὸ τὴ κατέβηνη χῶρις νὰ γυρίσ' νὰ 'δῆ πίσου, γιὰ νὰ πάγι νὰ κάνι «τοῦ πουδαρκὸ» 'ς τοῦ σπίτ' δουν. *Ε! δὲν εἶνη δὰ τὸ πούλῦ τὸν θγιαστήμα, νὰ πούμη. Ἄμ ἡτσέσινου, μουρέλι μ' σὰ μέλι νὰ γίνι. τὸν κακὸ θὰ γίνι. *Ἐθῆτσι τοῦ λοιπόν τοῦ πάγγηνη — φηξάρ' γλέπες γάργαρο — ἀκούγι ἕνα «ῶρα καλὴ Σουφίγια» τὸ τὴ γλέπ' βρουστά τ'ς τοῦ Γουστή. Σὰ δούν εἶδη, εἶπη μινὰ «Πάναγια» τὸ τὴ στάθση σὰ δν' ἀλαλι. Μ' οὐλι ἔμους τ' δρουμάρα τ'ς, δὲν ἡβάσταξη τὸ τὴν ἀπουκρίθση, 'ιατί τὸν ἀγαπούση χῶρις νὰ τοῦ θέλι τὸ τὴ δὲν ἡβόρηση νὰ βαστάξ' νὰ μὴ δούν 'μλῆξ' κατὰ πρῶτ' βουλὰ ποῦ ἀγγη λόγου ἀπ' τοῦ στόμα τ', τὸ τὴ τὸν ἡλγηη ὕσθηρ' ἀπὴ τόσο τζηρό ποῦ ἦδαν φυλακόμενους. Τί νὰ σοι κάνι' τοῦ καγιμένου! ποῦ τὸν ἀγαπούση κρυφά, τὸ τὴ δὲν ἡθῆλη νὰ τοῦ μουλουγῆσ' μηδὴ 'ς τὸν ἑαυτὸ τς. Ἄμμὰ αὐτῆνι τ' στιγμῆ δὲν ἡβαστάχτησ πηγά' σὰ δούν εἶδη βρουστά τ'ς, θάρρηψη πους οὐλα ἦδαν ψέμματα 'ιὰ τοῦ φόνους, ζαλίστη τὸ τὴν ἔξαση οὐλα, τὸ τὴ «πουδαρκά» τὸ τὴ πατέρα. Ὅδας τ'ν εἶπη μάλιστα πους ἐρηγητὴ ἀπ' τ'ς Λάβ' τς' μύλι², ποῦ ἦδαν κρυμμένους, 'ιὰ νὰ τν' ἰδῆ, νὰ τ'ν εἶπη πους τ'ν ἀγαπᾶ, τὸ τὴ θὰ φύγι 'ς τ'ν Ἀμερικὴ 'ιὰ νὰ ἐρτ' νὰ τ'ν ἡπάρ', λιγύσαν τὰ γόνατα τ'ς, ἐρξη τὸ τὴ πέτρα τὸ τὴ τοῦ κμάρ' τὸ τὴ τόντησου κατὰλαθῆ τί ἔκανη... Ἐστοψη τὸ τὴ τὰ πῆρη μάνι-μάνι τὸ τὴ πλάξιη 'ς τοῦ σπίτ', μὰ τί νὰ τοῦ κάνις, τοῦ κακὸ γίνιση.....

*Ἄμα ἡβῆ 'ς τοῦ σπίτ' ἀπόθηση τ' πέτρα πίσ' ἀπ' τ' πόρτα, ἔρανη τοῦ νηρό, τὸ τὴ χτύπηση τοῦ ρῶδ' τὸ τὴ τῶσπαση πίσ' ἀπ' τοῦ κανάτ τ'ς πόρτας, ἀμὰ ἢ γουρσουζιά ἦδαν καμουμένι, 'ιατί τ' ἀμιλιτου τοῦ νηρό πρέπ', γιὰ νὰ μὴ δού πάρ'ς, γιὰ σὰ θὰ τοῦ πάρ'ς νὰ μὴ βγάνις μινὰ ἀπ' τοῦ στόμα σ', 'ιατί σὰ βγάνις, γιὰ σὰ γυρίγις τὸ τὴ 'δῆς πίσου τ'ν ὄρα πηγά ποῦ παγαίνι'ς 'ς τοῦ σπίτ', θὰ σοι γίνι μηγάλου κακὸ — σὰ β' λέν' δά.—

Σὰ δάκανη αὐτὰ σκώθηση γῆ πατέρας ἡτς³ ἀπ' τοῦ σουφαδέλι ποῦ κάθουδον γιὰ νὰ πάγι νὰ τνῆ πῆ «τὸ τὴ χρόν'» νὰ τνῆ δῶσ' τν' ἡῶτση τ'⁴ νᾶνη πάδα καλουπόδαρ', τὸ τὴ σὰ νὰ τὸν γούδση⁵

1) = κῆνην, βούσις. — 2) = τοῦ Λάμου τοῦς μύλους. — 3) = τῆς. — 4) = εὐχὴ του. — 5) ἐσκούντησε, ἐσπρῆσε.

ἄθηρους, γρημνίσ' τση ἀπ' τοῦ μιδέρ, τὸ τὴ κόπτηση σὰ γαλάμ' τοῦ πουδάρι τ'.....

*Ε! τὸ τὴ νὰ τ' ἀκούγατη νὰ τὰ λέγι νὰ τρέμ' οὐλάτσηρ' τὸ τὴ νὰ λέγι πους αὐτὴ ἔφαγη τοῦ βατέρα τς μὴ τ' γουρσουζιά ποῦ ἔκανη νὰ μ'λίξ', ν' ἀνηρῶ τὸ τὴ νὰ πητὰ σὰ βου πητὰ τοῦ φύλλου, θὰ ν' ἡκούσατη ἀπ' τὰ κλιάμματα τὸ τὴ ἡσεῖς. Τέλους ἢ παππὰς τ' παργόρηση τὸ τὴ τ'ν εἶπη πούλλά, τνῆ μητάλαθη, τὸ ἔφαγη, τὸ ἀπ' ἡτσέσιν τν' ὄρα πῆς πους εὐχαση κουμμάτ'. Κουδὰ τὰ μισάνιχτα ἡνιξη τὰ μάτγια τς, μᾶς εἶδη μινὰ, τὸ τὴ σὰ' νὰ τσηῖτση, ἄμα οὐλου τς' ἀπανέδαξη γη νόμους ἡτς. Κατὰ τς' αὐγές, ἀχάραγα ἀκόμη, ἡνιξη πάλι τὰ μάτγια τς τρουμαζέμινι, ἐγηνάχτηση μινὰ οὐλου τς τοῦ κουρμί, ἡβηλη μινὰ φονῆ «νὰ μὴ, πατηρέλι μ'» τὸ ἀπόμνη ἐρητῆ. Τόττησου ἐηφονῆσηση, τὸ τὴ γῆ καγιμένι ἢ θηά τς' λιγούθμηση 'ς τὴν ἑαυτὸ τς, ἡγῶ τοῦ ξέρου... Τί τραθήξαμη, κόρης μι, γιὰ νὰ τνῆ φέρουμη 'ς τὴν Σουφίγια, ἡδαν μὴ τ' ἀνιχτὰ τὰ μάτγια, τὸ τὴ μὴ τοῦ σμουγέλιου 'ς τοῦ στόμα τς, σὰ' νᾶδαν ζουδανῆ.....

Τέλους 'κάναμη οὐλα τὰ πρηπά, τνῆ στουλίσαμη σὰ νύφ', τὸ τὴ μὴ μινιάς ἔφαγε 'ς τοῦ σπίτι μ' σὰ' βαλαθῆ, ἀρπαξα τοῦ καλάθμ' τὸ τὴ ἡβγα 'ς τοῦ δρόμου νὰ πάρ' ἢ νους μι ἀγέρα, τὸ τὴ γι αὐτὸ μ' εἶδατη σὰ' βου μ' εἶδατη.....

— Πάναγια, Πάναγια, κακὸ! Πάναγια τ' καγιμένι τ' κουπέλα τί τν' ἀπάδηχη!.. Ἄμ δὲν ἡκόφτουδον τοῦ πουδάρ' τ' παληθαρόπ' αὐτνοῦ, μόν' ἡθῆλη νὰ βγγῆ βρουστά τς, κακὸ χουρν' νάχι!.. Ἐμ ἡγῶ δὲν εἶνη πηγά νὰ πάγου 'ς τὸ ἡλῆς σῆμηρα μὴ τούτου ποῦ ἡκσα. Θὰ πάγου νὰ τνῆ 'δῶ νὰ τνῆ κλάψου. Ἐρηγηση, μουρέλι μ' Κατηρνέλι! τὸ ἡσῶ;...

— Βά, ἐρχουμη, Δέσποινα, γιατί τν' ἀξίξ'.

— Ἐμ τόττησου θὰ γυρίσου τὸ ἡγῶ πίσου μὴ σᾶς. Ἄγιτῆ πάμη τὸ τὴ γῆ τρεῖς, γιατί δὲ βουρῶ νὰ μὴ τνῆ 'δῶ ἀκόμα μινὰ βουλὰ. Ἄγιτῆ νὰ τ' κλάψουμη τ' καγιμένι, νὰ τ' μοιρουλουγῆσουμη τ' πηδάρφαν' τ' κουπέλα, ποῦ τοῦ νηό τὸν κλαίγι ἢ νηότση τ' τὸ τὴ γέρου τὰ πηδγιά τ'.

[Ἐν Μυτιλήνῃ, Μάιος, 1912]

ΑΡΙΣΤ. ΓΡ. ΜΑΝΑΡΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς δύο ἀστεῖους μονομάχους

ΒΡΙΣΘΗΚΑΝ, ὡς εὐλιθεύθησαν, ἐμλιτοραβηχθήκανε,
μὰ... ἀντήλλαξαν δύο βολὰς καὶ ξαναφιλοεθήκανε!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΛΟΙΑΣ

† ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΑΚΗΣ

[Ἐντὶ ἄλλου μνημοσύνου εἰς τὸν πολυκίλευστον ἀεροναύτην, ὅστις εὗρε τραγικὸν ὄσφ καὶ ὄφραϊον θάνατον εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Κορινθιακοῦ τὴν 29 Ἀγούστου 1912, παραθέτομεν τὰ κάτωθι ἐλεγεία, ἀντάξια τῆς ἀλήστου μνήμης του].

“ΚΑΙ ΔΟΣ ΜΟΥ ΤΟΝ ΑΦΤΕΡΟΥΓΟ,,,...

Σ’ ἔπερνε ἄπάνω ὁ οὐρανός, μὰ ἡ γῆ ποῦ σ’ ἀγαποῦσε
καὶ κάθε τόσο σ’ ἔχανε καὶ πάντα σ’ ἐλοθοῦσε,
ἀπ’ τῆ σκληρῆ τῆ θάλασσα ἐζήτησε βοήθεια
κ’ εἶποι τῆς εἶπε:— Πάρε τον μέσ’ σ’ ἀπλατεῖά σου στήθια,
κόψε τον τὰ γοργὰ φτερά ποῦ με λαχτάρ’ ἀνοίγει
καὶ δός μου τον ἀφτέρουγο νὰ μὴ μοῦ ξαναφύγη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΝΑ τὸν μοιρολογῆσω ἐπιθυμοῦσα
τὸν ξαφνικὸ ἔρχομό σου ἀπ’ τοῦ ἀπείρου
τοὺς κύκλους, ἀεροφύλιτε, καὶ ἡ Μοῦσα
τῆ βούσι τῆ μελάνδρον τοῦ Ὀμήρου
νὰ σοῦ σταλάξῃ σ’ ἀμαλλιά. Τῆ ροῦσα
ὄμορφιά, ποῦ φοριχτὰ κεραυνωμένη
ἀπ’ τῶν θεῶν τῆ ζήλεια, κατεβαίνει
σὸ πέλαο, νὰ θρηρήσω θὰ ἠμποροῦσα
καὶ νὰ κλάρω, ἀδερφε τῶν ἀγαλιμάτων,
τί τὰ δλόσπρα ποῦ ἐτάραξες στοὺς ὄμους
φτερά, τῶν Ἥλιων ἠχιποῦν τῆ θύρα.
Μὰ ὁ θρίαμβος τῆς θαντῆς σου, ἀνάθεμά τον!
ροῦσα γιορτῆς στήν κεφαλή καὶ κόμους
κι’ ἐπιθαλάμια μοῦ ἔφερε στή λύρα.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Ἐορτολόγιον, Μηνολόγιον	1—10
Ἄνα τὰ περὶχωρα τῆς Ρώμης— Η Villa Adriana, ὁδο- πορικαὶ σημειώσεις ὑπὸ ἸΠΠΟΚΡ. ΚΑΡΑΒΙΑ	11
Ἡ ποίησις τοῦ Δισχύλου, μελέτη ὑπὸ Ἰ. ΟΛΥΜΠΙΟΥ	16
Φωτογραφίες ἀπὸ τῆς Ἰνδίας, ὑπὸ Κ. ΑΝΝΙΝΟΥ	22
Δημοτικὴ Μοῦσα— Ὁ κλέφτης τῆς ἀγάπης	26
Ἡ γάτα τοῦ παπᾶ, ἐπαρχιακὸν ζακνθινὸν διήγημα ὑπὸ ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ	27
Εἰς ἀπελπισμένον, ἐπιγράμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	36
Ἀγάπη στὸν κρεμνὸ, ἀνεκδοτὸν διήγημα ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ μετ’ εἰκότων	37
Εἰς κάποιον ἥρωα τῆς τιμῆς!.. ἐπιγράμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	44
Σκίτσος ἀπὸ τὴν Κων/λιν— Ἡ Γέφυρα, μετ’ εἰκότων ὑπὸ Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ	45
Σηγναὶ εἰς τοὺς δρόμους τῆς Κων/λεως, γελοιογραφία	48
Οἱ πειρατὰ τῆς Γραμβούσης, ναυτικὸν διήγημα ὑπὸ τοῦ Κ. Ν. ΡΑΔΟΥ	49
Ἐπιγράμματα, ὑπὸ Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ	75
Μωσαϊκὸν ἐκ τῆς ἱστορίας	76
Ὁρθρος— Φθινόπωρο, ποιημὶ ὑπὸ Κ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	77
Νυκτερινὰ ἀπρόοπτα, ὑπὸ Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ	78
Χωριάτικα κοπλιμέντα, ἀνεκδ. μετὰ γελοιογραφίας	80
Εὐφρυνεῖς ἱστορικαὶ ἀπαντήσεις, σημειώματα	81
Ἑλληνίδες καλλιτέχνιδες— Ἡβῆ Πανᾶ, καλλιτεχνικὸν ση- μεῖωμα μετ’ εἰκότος	82
Ἀμάρτησε; διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ	83
Ἡ πλέον εὐχάριστος σκέψις, εἰσότ. μετὰ γελοιογραφίας	87
Τὸ Μῖσος, διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ ἸΩ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ	88
Σατυρικοὶ στίχοι, ὑπὸ ΓΕΩΡΓ. ΜΟΛΦΕΤΑ	90
Παροιμίαι	91
Τ’ ὄνειρο τῆς Κλάρας, διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ τοῦ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ	92
Εἰς ἀδέξιον στιχορρόγον, ἐπιγράμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	95

	Σελ.
Πατέρας! δραμάτιον εἰς μίαν προᾶξιν κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ	97
Τὸ σπῖτι μου, ποίημα ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	113
Ἱστορικά περίεργα	114
Ἐξομολόγησις θεομπαίχτη σκίτσου Κ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	116
Ἔνας θάνατος, ηθικοποικὸν διήγημα ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ μετ' εἰκόνων (Θαλείας Φλωρᾶ Καραβία)	117
Διάγνωσις Θεραπειάς, εὐτράπελον μετὰ γελιογραφίας	128
Τὸ ξωτικό, χωριάτικη ἱστορία ὑπὸ Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ μετ' εἰκόνων (Κ. Α. Κωνσταντινίδου)	129
Εἰς Θερησκόληπτον ἱατρόν, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	136
Σημειώσεις ἐξ Ἀβησσυνίας, ἐντυπώσεις μετ' εἰκόνων ὑπὸ ΑΛ. ΣΑΡΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	137
Ὑποπτος ομοιότης, εὐτράπελον μετὰ γελιογο.	144
Μεσαιωνικαὶ Ἐστιάσεις, ὑπὸ Α. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ	145
Εἰς κυρίαν φλόγαρον, ἐπιτύμβιον ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	151
Ἡ μάννα τοῦ Γρίζα, ἑλληνικὸν διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ ΔΗΜΟΣΦ. ΒΟΥΤΥΡΑ	152
Ποία ἢ κατάλληλος πρὸς γάμον ἡλικία;	158
Γυναικεῖες κουβέντες, ἀνέκδ. μετὰ γελιογο.	159
Τὴν νύκτα πρὸ τῆς δίκης, διήγημα ἐκ τῶν τοῦ Ἀντωνίου Τσέχοφ, κατὰ μετάφρασιν Κ. Σ. ΚΟΚΟΛΗ	160
Ὑποπτος φιλοφρόνησις, ἀνέκδ. μετὰ γελιογο.	165
Παντρολογήματα, παλαιὰ ἀνάμνησις μετ' εἰκόνων ὑπὸ τοῦ ΑΓΘΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	166
Ἡ χωριατοπούλα, ποίημα ὑπὸ ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ	172
Οἱ Ἀσταλαῖοι, ἐπεισόδιον τῶν Καρχηδονικῶν πολέμων ὑπὸ Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗ	173
Ἡ ἱατρικὴ εἰς τὰ χωρία, εὐτράπελον μετὰ γελιογο.	176
Πολιτεία Βατρᾶχων, ὑπὸ Γ. Ν. ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ	177
Ἡ κακὴ γλώσσης, ἀνέκδοτον μετὰ γελιογο.	181
Φράσεις ἱστορικαί	182
Μπόρα, ποίημα Κ. Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	183
Ἀνάλεκτα, ἱστορικαὶ σημειώσεις	184
Προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀνέκδοτον μετὰ γελιογο.	185
Φυτικά διεκδικήσεις, μελέτη ὑπὸ ΑΝΔΡ. Π. ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΥ	186
Ἀρμονίες, ποίημα ὑπὸ ΧΡ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗ	191
Οἱ ἐρασιτέχναι, κωμωδία μονόπρακτος μετὰ γελιογραφικῶν σκίτσων ὑπὸ Β. ΚΟΛΟΚΩΤΡΩΝΗ	193
Καῦσις ἢ ταφή τῶν νεκρῶν;	206
Σκέψεις καὶ γνῶμαι	207
Σκύλος καὶ γάτα, τραγωδία παραθαλάσσιος ὑπὸ Χ. ΑΝΝΙΝΟΥ	208
Ὁ «Μέσος ἀόριστος», ποίημα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	215
Πρὶν σηκώσουν τὸ λείψανον, εὐθυμογράφημα μετὰ γελιογραφικῶν ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	216

	Σελ.
Θρησκεία τῶν ἀναμνήσεων, στίχοι Μ. ΣΙΓΟΥΡΟΥ	221
Κισμέτ, ἱστορικὸν σημείωμα ὑπὸ Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ	222
Ἡ δόξα, ποίημα ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΖΑ	224
Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης, Ἱερὸθεός, σκιαγο. μετ' εἰκόνας.	226
Ὁ Χαμὸς τοῦ μετανάστου, ὑπὸ ΣΠ. ΜΑΤΣΟΥΚΑ	227
Σμυρνείκα διηγήματα — Τὸ μολύβι, μετὰ γελιογραφικῶν εἰκόνων ὑπὸ ΣΥΛΒΙΟΥ	228
Ἡ εἰκόνα τῆς καρδιάς, ποίημα ΤΟΤΟΥ ΔΑΜΙΡΗ	235
Ἡ ὀργὴ τοῦ Ἀμερικάνου, διήγημα ὑπὸ Κ. ΠΑΡΟΡΙΘΗ	236
Κακογλωσσίαις καλλιτεχνῶν, ἀνέκδ. μετὰ γελιογο.	240
Ἀνθρώπιναι χαρακτῆρες — Ὁ χαϊρέκακος, ἐκ τῶν τοῦ ΑΝΔΡΕΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ	241
Τὸ ὀρμέικο γλέντι εἰς δύο γελιογραφικὰς σκηνὰς ὑπὸ ΗΛ. ΚΟΥΜΕΤΑΚΗ	243
Ἰάσων, ποίημα ὑπὸ ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΥΡΑ	244
Κρητικοὶ καὶ Ἡπειρώτες, διήγημα ὑπὸ ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ	245
Ποικίλα	252
Ἑλλην μέγας βεξύρης τοῦ Σιάμ, ἱστορικὴ σελίς ὑπὸ τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΡΑΒΙΑ	253
Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ	256
Τὸ νυφικὸ φόρεμα, διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ τοῦ ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ	257
Γνώμαι καὶ ἀξιώματα	267
Χαρτοβασίλειον, εὐθυμογράφημα μετὰ γελιογο. ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ.	268
Πρωτοτάξιδο, ποίημα ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ	272
Μυστήρια, ὑπὸ ΧΑΡ. Π. ΚΑΛΑΤΣΑΚΗ	273
Χῖος, ποίημα Π. ΝΙΡΒΑΝΑ	275
Σιλονέτες ἀπὸ τὴν Ζαγοράν — Ὁ Παπαθεοφάνης, ὑπὸ ΧΑΡ. ΚΑΤΣΩΝΗ	276
Θανατηφόρον ὄνειρον, ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	279
Χῆρα Σουλιώτισσα, διήγ. μετ' εἰκόνας ὑπὸ ΙΩ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ.	280
Ἡπειρωτικὰ ἄσματα — Ὁ ξενιτεμένος	282
Ἡ γῆ γυρίζει, σκαλάθουμα ὑπὸ Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ	283
Ψυχὴ, ποιημάτιον ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ	285
Ἱστορικὰ σημειώματα	286
Αἱ ἀπορίαι τῶν μικρῶν, εὐτράπελον μετὰ γελιογο.	287
Ἀπὸ τ' ἀγιάσματα στὰ ξωτικά, Φαναριστικὴ ἠθογραφία μετ' εἰκόνων ὑπὸ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ	288
Ἐλεγείον εἰς τὸν ἀδελφόν μου, ὑπὸ Ν. ΛΙΒΑΔΑ	295
Τοῦ Πασχάλη τὰ χάπια, ὑπὸ ΜΙΧ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΟΥ	296
Ἑλληνίδες ζωγράφοι ἐν τῇ ξένῃ — Μαρία Ἰγγλέση, σκιαγραφία μετ' εἰκόνας	302
Ὀφθαλμολογικὴ Κλινικὴ Σπ. Χαράμη	304
Τὰ χριστούγεννα τοῦ Ἀμερικάνου, διήγημα μετὰ γελιογραφικῶν σκίτσων ὑπὸ ΑΝΤ. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ	305

	Σελ.
Εἰς κοκοπληρωτὴν ὀφειλέτην, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ . . .	316
Τὸ ἐν Δειψία τεράστιον μνημεῖον, ὑπὸ Κ. ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗ . . .	317
Ἡ ἠλεκτροθεραπεία ἐν Ἀθήναις — Τὸ Ἱατρεῖον τοῦ Χ. Πραλοπούλου	320
Ἀνώφελα, ποίημα ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ	322
Εἰς αἰωνόβιος, σκιαγραφία ἐπιμημόσυνος	323
Ἀπ' τῆ βάρκα, ποίημα Κ. ΧΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	324
Μετὰ γάμον εὐτυχῆ, κοινωνικὸν διήγημα μετ' εἰκόνων ὑπὸ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ	326
Ἡ ἰδέα, ποίημα ὑπὸ ΧΡ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗ	340
Τὸ ἐν Μόσχα Κρεμλίνον, ἐντυπώσεις ἐκ Ρωσσίας, μετ' εἰ- κόνας, ὑπὸ ΘΕΟΔ. ΞΕΝΟΥ	341
Ἡ ζυγαριὰ τοῦ μπακάλη, εὐτράπελον μετὰ γελοιογρ.	351
Τὸ δράμα τοῦ δένδρου, διήγημα εἰκονογραφημένον ὑπὸ τοῦ Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ	353
Ἰωάν. Π. Λοβέρδος, νεκρολογία μετ' εἰκόνας	358
Ἐπαγγέλματα, ποίημα Κ. Γ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ	359
Ὁ κύρ-Γιάννης, εὐθυμογράφ. μετὰ γελοιογρ. ὑπὸ ΡΕΒΕΚΚΑΣ. Τὸ μονοπάτι, ὑπὸ ΜΑΡΙΚΑΣ ΠΙΠΙΖΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ	360
Φυσιογνωμίαι ἐκ Ρωσσίας, Κ. Διαμαντίδης, Ἰω. Ζοβορικής. Σὲ μιὰ πεθαμμένη, ποίημα ὑπὸ ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ	363
Ἡ Ἑλληνογαλλικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν	366
Κερκυραῖοι χωρικοί, εὐτράπελον μετὰ γελοιογρ.	368
Στὴν παγίδα τῆς, κομικὸν παίγνιον μονόπρακτον ὑπὸ τοῦ ΙΩ. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗ	373
Πρόχειρος δικαιολογία, ἀνέκδοτον μετὰ γελοιογρ.	380
Ἡ «Δαντέρνα», ποιημάτων ὑπὸ Κ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ	381
Σκέψεις καὶ γνώμαι	382
Θάνατος καραβιοῦ, διήγημα ὑπὸ ΛΑΥΡΑ	383
Παράξενος πελάτης, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ.	388
Τ' «ἀμίλητου νηρό», μυθληνάκι ἠθογρ. ὑπὸ ΑΡ. ΜΑΝΔΡΑ	389
Εἰς δύο ἀστείους μονομάχους, ἐπίγραμμα ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	395
Τὸ πρῶτον θῦμα τῆς ἑλληνικῆς ἀεροπλοΐας — Ἀλέξαν- δρος Καραμανλάκης, ποιήματα ἐπιμημόσ. ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗ καὶ Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ	396

